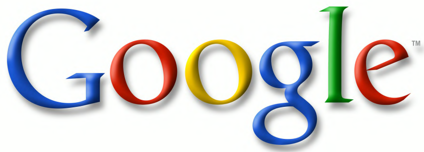

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.

STAGNELII SAMLADE SKRIFTER.

I.

SAMLADE SKRIFTER

AF

ERIK JOHAN STAGNELIUS.

MED LEDNING AF FÖRFATTARENS HANDSKRIFTER ÅNYO UTGIFNA

AF

C. EICHHORN.

FÖRRA DELEN.

STOCKHOLM
PÅ ADOLF BONNIERS FÖRLAG
1868.

STOCKHOLM
IWAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1868.

FÖRRA DELENS INNEHÅLL.

Sid.
Förord VII
Lefnadsteckning IX

Episka arbeten.

Wladimir den store 1
Blenda 43
Gunlög 123
Maria 177

Dramatiska arbeten.

Narcissus. Ballett 185
Glädjeflickan i Rom. Spökscen 201
Albert och Julia eller kärleken efter döden. Scen ur andeverlden . . 221
Bacchanterna eller fanatismen. Sorgspel 243
Sigurd Ring. Sorgspel 289
Visbur. Sorgspel 341
Riddartornet. Sorgspel 401
Martyrerna. Dramatisk skaldedikt 453
Svegder. Fragment af en dramatisk dikt 547
Thorsten fiskare. Fragment af ett skådespel 557
Anmärkningar 587

FÖRORD.

Stagnelii *samlade skrifter* framträda med denna upplaga i en till stor del ny gestalt och med många tillökningar, hvadan den ej kan betraktas som en fortsättning af de föregående, utan gent emot dessa intar en sjelfständig hållning. I huru många och vigtiga fall den afviker från dem, derför lemna de vid båda delarne fogade anmärkningarna fullständig redogörelse. Såsom af dessa framgår, har det varit utgifvarens bemödande, för det första att återställa den hittills kända texten i ett fullt authentiskt skick, ända in i de ringaste enskildheter, samt för det andra att rikta samlingen med så många nya bidrag, som ansetts på ett eller annat sätt betecknande för skaldens utveckling och skaplynne. På den medföljande lefnadsteckningen, som lemnar en sammanfattning af hvad man numera känner rörande Stagnelius, ha dessa nyheter varit af stort inflytande, i det de bidragit att, som utgifvaren hoppas, framställa den odödlige skalden i en delvis ny belysning.

De herrar, hvilka genom benägna meddelanden af en eller annan art velat understödja utgifvarens ingalunda lätta företag, får han härmed förklara sin förbindliga tacksamhet.

Stockholm i november 1868.

Utgifvaren.

ERIK JOHAN STAGNELIUS.

Lefnadsteckning.

Den fjerde i ordningen af sex syskon, föddes ERIK JOHAN STAGNELIUS i Gärdslösa prestgård på Öland d. 14 oktober 1793. Födelsedagen är så uppgifven i församlingens kyrkobok äfvensom af hans far[1]), hvaremot han sjelf i Kalmar nations album i Uppsala antecknat d. 16 oktober och HAMMARSKÖLD, likaledes orätt, uppgifvit d. 19 s. m. Fadren var professorn och kyrkoherden i Gärdslösa Magnus Stagnelius och modren Hedvig Christina Bergstedt, kyrkoherdedotter från Södermanland. Fadren, sjelf prestson från Öland, föddes d. 19 dec. 1746 och hade efter grundliga studier i Uppsala blifvit docent i grekiska litteraturen vid universitetet derstädes 1779 samt sedermera e. o. adjunkt dels i filosofiska, dels i theologiska fakulteten. Prestvigd 1788, erhöll han samma år Gärdslösa och Bredsätra regala pastorat, blef hedrad med professors värdighet 1793, fullmägtig för stiftet vid jubelfesten s. å., hedersprost, riksdagsfullmägtig i Norrköping 1800, theologie doktor s. å., prost och ändtligen, d. 21 nov. 1807, biskop öfver Kalmar stift. Då han först 1810, således i sitt sextiofjerde år, tillträdde styrelsen öfver detsamma, bör det knappt förundra, om han ej inskrifvit sitt namn i dess årsböcker genom några märkligare förändringar eller omgestaltningar.

[1]) Bref till SONDÉN af d. 26 juni 1828, tryckt i dennes upplaga af skaldens skrifter, 3, 443 f.

Hvad som egentligen är att förmäla om hans verksamhet, inskränker sig således dertill, att han förskaffade stiftet och dess läroverk de stora wijkska gåfvorna, i följd af sin gamla personliga bekantskap med generalkonsul P. Wijk, samt att han d. 4 nov. 1818 stiftade Kalmar Bibelsällskap. För öfrigt synes han varit en kunskapsrik, välmenande och vänsäll man. Vid promotionen i Uppsala 1824 blef han jubelmagister och hade redan förut erhållit Nordstjerneorden. Han afsomnade i Kalmar d. 5 April 1829, i sitt åttiotredje år, och begrofs på stora kyrkogården derstädes. Såsom författare har han endast uppträdt med akademiska dissertationer samt några liktal[1]).

Den unge Erik Johan uppväxte och värdades i sitt föräldrahem, hvars vackra omgifningar redan tidigt gjorde djupt intryck på gossens sinne, såsom man bland annat finner af skaldestycket *Öland*. Med en öm och kunnig fader till handledare och ett osläckligt begär efter vetande som äggelse, var det temligen klart att han ej behöfde besöka något offentligt läroverk. Efter fadrens uppgift erhöll han jemnte sina bröder undervisning i hemmet dels af adjunkten, dels af professorn sjelf, så vidt hans tid tillät. »Hans förnämsta sysselsättning i yngre åren», yttrar fadren[2]), »var att genombläddra mitt obetydliga bibliothek. Han var ock nästan autodidactos och ägde, ung, i vissa stycken en lärares kunskaper, och jag kunde ej begripa, hvarifrån han inhemtat dem.» »Vid dess resa till akademien», säger han på ett annat ställe[3]), »possederade han mera kunskap i grekiska, latinska och nordiska mythologien än kanhända mången akademisk lärare.» »Han ägde en nästan förvånande lärdom», heter det i ett

[1]) N. I. Löfgren, *Tjenstemän vid församlingarne och läroverken uti Kalmar stift*, 1, 34 f.

[2]) Bref af d. 29 maj 1823. Sondéns upplaga, 3, 441.

[3]) Bref af d. 22 mars 1824. Sondén, 3, 442.

tredje bref[1]), »hvartill hans starka minne, djupa tänkekraft och stora imaginationsförmåga bidrogo. Han fattade lätt allting, äfven de benigaste saker. Dessa egenskaper röjdes ifrån barnaåren. Med mycken liten möda lärde han sig nästan sjelf läsa i bok.»

Lika tidigt som hans vetgirighet utvecklade sig hans diktaranlag.

Som barn jag redan
Dig låg på armen;
Med gudaqväden
Du jollrarn födde.

sjunger skalden i *Afsked till sånggudinnan* (2, 482). Det är äfven kändt, att han redan under sina gossår flitigt brefvexlade med en slägting, dåvarande biskopen i Kalmar M. G. Wallenstråle, och att hans bref »alltid voro på vers». Några prof af dessa första försök finnas ej numera qvar, åtminstone ej veterligen; men de ännu befintliga skaldestyckena från skaldens 19:e år (1812) bevisa genom sin tekniska fulländning, att dessa föregående öfningar måtte varit både många och långvariga.

Sålunda utrustad med ett rikt vetande och redan utbildad diktarförmåga, sändes Stagnelius till Lunds universitet, der han efter aflagd studentexamen endast vistades en kort tid, hvarpå han jemnte sin äldre broder Carl Ulrik[2]) begaf sig till Uppsala, dit de anlände i febr. 1812, och der de d. 3:e påföljande mars antogos till medlemmar af Kalmar nation »utan den vanliga juniorsexamen»[3]). Under vårterminen 1814 blef Stagnelius vald till senior i nationen, »i anseende till sitt alltid visade högst värdiga förhållande»[4]),

[1]) Af d. 26 juni 1828. Sondén, 3, 443.
[2]) Född d. 19 aug. 1791, häradshöfding på Gotland 1822, vikarierande lagman i Uppland, död 1831. Löfgren, a. st.
[3]) Nationens protokollsbok, s. d.
[4]) A. st., d. 28 maj 1814.

och vid samma tid aflade han kansliexamen samt deltog derefter till en början i studentexercisen, från hvilken han dock sedermera befriades för sin svaga helsas skull[1]). Så mycket känner man om de yttre tilldragelserna under hans Uppsalatid. Huru hans inre utveckling gestaltade sig, derom vet man åter nästan intet. Man kan på grund af hans skaplynne sluta till att han föga eller alls icke stod i någon personlig beröring med den Nya Skolans män, och detta intygas äfven af ATTERBOM[2]) och andra. Dock äga vi ej några uppteckningar från skalden sjelf, som skulle kunna vägleda oss i detta eller andra fall. Det enda intyg om hans ståndpunkt vid denna tid, som närvarande lefnadstecknare haft att tillgå, utgöres af ett bref från skalden till hans syster[3]), hvilket dock i sig sjelf är temligen svårfattligt och rör en fullkomligt enskild fråga. Men för dess märklighets skull och då det, honom veterligen, är det enda bevarade af skaldens hand, tillåter han sig att införa det fullständigt.

Min bästa syster.

Oändlig tack är jag dig skyldig för ditt sista bref, ehuru jag i alla delar ej kunnat vara nöjd dermed. Om jag i förra brefvet trodde mig finna skäl att misstänka dig för smicker, äger jag genom slutet af ditt sista dubbla anledningar dertill.

Jag kan ej neka, att jag med en flygtig känsla af nöje genomläste det; men denna känsla lemnade snart rum för andra, mera förnuftiga. Jag vill vara ännu mera uppriktig och bekänna, att jag icke en, utan otaliga gånger genomläst det väl kända stället; men just för denna orsak har jag bestämt det icke så alldeles oskyldiga brefvet åt lågorna. Detta öde skall äfven (förlåt min uppriktighet!) förr eller senare blifva dess lott.

En lika uppriktig tillbaka!!! Hvilken demon ingaf dig att skrifva på det sättet? Är det ens möjligt? Och vore det ock möjligt, ägde det till och med något sken af sanning, hvad angick det mig? Tro icke, att jag är fåfäng: det vore att känna min karakter allt för illa. Tro ej heller, att jag är barnslig, att jag är späd nog för att roas af leksaker. Rullar

---

[1]) Kalmar nations matrikel.

[2]) *Strödda bidrag till svenska vitterhetens häfder* (Disputation). Upps. 1848.

[3]) Förvaradt i Askelöfs autografsamling i Kongl. Bibliotheket.

ej Fyrisån vid mina fötter? Ser jag icke der tornen af Uppsala domkyrka? Och ligger ej Uppsala omkring 50 mil från Dörby[1])? Ah, glest blomstra i frånvarons vinter minnets eterneller, och allt för sannt är hvad en skald på något ställe yttrat sig:

Man börjar glömma bort, att dagens stjerna brunnit,
När vintrens långa natt oss vant vid lampans sken.

Allt nog, min bästa syster, när du härefter skrifver mig till, så kom ihog, att du icke skrifver till något barn mera. Jag skickar dig tills vidare en kyss och framlefver

en redlig bror

Erik Joh. Stagnelius.

P. S. Resesällskapet låter helsa. Du påminner dig tvifvelsutan ännu den vackra, rödblommiga ynglingen, som utgjorde en af de fem. Efter honom kunde jag berätta åtskilliga intressanta uttryck, om jag ej fruktade att för mycket kittla den qvinliga fåfängan hos dig. Adieu.

P. S. Visa nu detta bref för ingen själ, utan bränn genast opp det! Bränn opp det, säjer jag.

Sannolikt är det till sin äldre syster Catharina Sophia (f. 1790, sedan gift med rådmannen i Kalmar Gustaf Engzell) skalden skrifver dessa milda förebråelser för några smickrande yttranden om hans poesier, och troligen härrör brefvet, att döma af stilen, från år 1813. Utan tvifvel belyser det skaldens karakter från en särdeles vacker sida, men någon egentlig inblick i gången af hans utveckling lemnar det ej. Äfven hans egna dikter gifva i detta hänseende ingen upplysning. En *elegi*, uttryckligen daterad »Uppsala 1815» (2, 659), således förmodligen författad strax innan Stagnelius bosatte sig i Stockholm, innehåller endast en klagan öfver barndomens och hoppets försvunna tid, föranledd, synes det, af de kroppsliga lidanden som redan då och sedan allt framgent voro den olycklige skaldens följeslagare. Hans lefnads-

[1]) Biskop Stagnelii prebende strax vid Kalmar.

sätt under de år, han tillbragte i Uppsala, var, enligt hvad en jemnårig vän till honom[1]) uppgifvit, i högsta måtto sparsamt och indraget, så att hans vivre kostade ganska obetydligt. Fadren, som kände sonens för enslighet och melankoli böjda lynne, blef i början orolig häröfver och skref till honom, att han ej genom att lefva för tarfligt skulle skada sin helsa, samt skickade med samma bref en större sedel. Stagnelius, hvilken åter ansåg fadrens bekymmer onödiga, omtalade förhållandet för några vänner, tilläggande: »Efter far icke är nöjd med mitt nuvarande lefnadssätt, utan nödvändigt vill att jag skall förstöra pengar, så får jag väl lyda». Derpå kalasades väldeligen och oupphörligen, så länge de erhållna medlen räckte, hvarefter skaldens vanliga sparsamhet och flit ånyo vidtogo[2]).

Med Stagnelii inträde 1815 i kongl. ecklesiastik-expeditionen som e. o. kanslist begynner ett nytt skede af hans lif, ehuru vi, som ej äga några egentliga vittnesbörd derom, ej kunna klart uppvisa, huru djupt det inflytande var, hans utveckling rönte af denna nya förändring. Hvad som imellertid synes oss afgjordt är, att han till en början kom i en något närmare beröring med menniskorna och lifvet, genom de nya åligganden, hans tjenstgöring medförde, och det sålunda oundvikliga meddelandet med förmän och kamrater. Också spåras detta inflytande till en viss grad i några dikter från denna tid, ehuru några bestämda antydningar om ett vänskapligt eller umgängesamt förhållande till någon viss saknas. Imellertid känner man, att Stagnelius ganska snart kom i ett slags förtroligare ställning till sin högsta chef, landshöfdingen och statssekreteraren Nils von Rosenstein, den han i följd af någon slägtskap kallade morbror. Flere

[1]) Prosten P. Engström i Vissefjärda af Kalmar stift.

[2]) Detta, liksom en del andra värderika bidrag till Stagnelii biografi, är författaren benäget meddeladt af hr lektor N. Lindeb.

anekdoter från deras umgänge äro bevarade[1]), och författaren anser sig böra anföra dem, såsom verkligt karakteriserande för båda parterna.

Rosenstein gaf en dag middag för tjenstemännen i sin expedition. Vid bordet började värden fälla förklenande omdömen om August Wilhelm Schlegel, den bekante författaren, som några år förut (1812) besökt Stockholm i sällskap med madame Stael. Man hörde på, de fleste likgiltigt, andra, som kände hans skrifter, med tyst motsägelse; men ingen ansåg tillständigt att genmäla den vördade förmannen. Till allas förvåning upphof då Stagnelius sin röst, efter att hela tiden ha sett ned på sin tallrik, och utbrast: »Förlåt mig, morbror, men det der var taladt uppåt väggarne». Gästerne kunde knappt återhålla ett skratt; Rosenstein åter svarade, ej utan en något lifligare ansigtsfärg: »Tycker du det, min käre Erik?» samt öfvergick till ett annat ämne. Men Stagnelius, hvars blyghet nu en gång var öfvervunnen, begynte, i upprätt ställning, demonstrerande med knif och gaffel, en föreläsning öfver Schlegels förtjenster. Atterboms sagesman, som uppges såsom »skald och mångsidig författare», upphann efter middagens slut Stagnelius på gatan och betygade honom sin fägnad öfver att finna honom af lika åsigt med sig, men yttrade tillika sin undran öfver det sätt, hvarpå han lagt den i dagen. »Hvad?» blef skaldens svar, »Gubben pratade persilja, och jag orkade ej höra't.» Helt upprymd, bjöd han sin nya bekantskap upp till sig, der allt var ganska ostädadt, kastade sig i den obäddade sängen och utvecklade under häftiga åtbörder de eleusinska mysteriernas beskaffenhet för sin gäst, medan han allt imellanåt förgäfves

[1]) Atterbom, a. st. s. 10 f. — *Svenskt Pantheon, 13:e häftet* (Sthm 1833), ss. 88—102. Den der intagna, med *H.* undertecknade, biografien lär äga G. H. Mellin till författare.

uppmanade honom att taga plats bredvid sig bland »fjäder och dun».

Rosenstein lät stundom de yngre tjenstemännen skrifva expeditioner och annat, som han ville hafva författadt, hemma hos honom om aftnarna. Han brukade då äfven ge dem aftonmåltid och språka med dem. En dag hade han som vanligt bedt ett par af herrarne hem till sig, och Stagnelius var den ene. Då de infunnit sig, yttrade landshöfdingen, att han icke hade något att skrifva för tillfället, men att herrarne, efter de nu en gång kommit, gerna kunde sitta ned och språka och äta en biffstek. »Nej, jag tackar, det behöfs icke!» svarade Stagnelius.

En annan gång åter var det fråga om det norrländska läseriet, som just då begynt tilldraga sig uppmärksamheten. Landshöfdingen och Stagnelius kommo fullkomligt öfverens i sitt förkastande omdöme om denna sekt, ehuru af temligen olika skäl. Rosenstein, en äkta gustavian, kunde naturligtvis ej älska ett dylikt förande till torgs af de angelägenheter, som böra vara en ensak mellan Gud och menniskan, medan åter Stagnelius hjelpte honom i hans fördömelse af det enfaldiga folkets väsen, emedan han fann dess lära alldeles för ytlig, för litet djup och mystisk. Det föll ingendera in att meddela den andre skälet för sin mening, och sålunda voro de fullkomligt ense.

Såsom skald var Stagnelius hittills blott känd af några få personer i sin närmaste omgifning; och sannolikt var det Rosenstein som först fäste egentlig uppmärksamhet vid denna hans egenskap. Den förmodan ligger också nära till hands, att det varit han som uppmuntrat honom till utgifvande af förstlingen bland hans arbeten, då man vet, att *Wladimir den store*, som utkom utan namn, trycktes hos Svenska Akademiens boktryckare, Carl Delén (Sthm 1817. 44 sid. 4:o). Detta förträffliga arbete, författadt på hexametrar, hvilka i fullklang

och lif lemna alla på svenska dittills skrifna långt bakom sig, och både till anläggning och utförande ett mästerstycke, åtminstone efter den tidens vittra förhållanden, lyckades likväl icke vid utgifvandet tilldraga sig någon egentlig uppmärksamhet. I fosforisternes organ, *Svensk Literatur-Tidning*[1]), bedömes det öfverhufvud som om det vore ett verk af hvilken annan nybörjare som helst. Der yttras, att »ämnet är dock verkeligen bättre valdt än för de flesta andra» nya försök, att det innehåller några sköna episoder, att hexametrarne, »utan att vara egentligen praktfulla, dock i allmänhet äro lättflytande och behagliga och äfven så temligen korrekta», med undantag af några anmärkta afvikelser; och till sluts får författaren följande »mention», som onekligen sätter kronan på verket: »Af uppriktighet önskar rec. att detta lilla täcka poem(!) måtte möta en lika så välvillig som förtjent emottagelse, på det skalden måtte uppmuntras att med lust och hog framgå på en bana, der ett så skönt mål en dag måhända(!) kunde vänta honom.»

Man igenkänner i dessa alldeles otympliga ord HAMMARSKÖLDS[2]) bekanta oförmåga att ge form åt sina tankar; ty att han tillärnat ett fördelaktigare omdöme, torde väl få anses afgjordt. Att imellertid Stagnelius af en dylik behandling skulle känna sig föga uppmuntrad att fortgå på offentlighetens bana, faller sig naturligt, då man besinnar hans skygghet för all främmande beröring. Säkert såg han hellre, att man icke alls bekymrade sig om hans arbete, såsom förhållandet var med *Journalen* och *Stockholms-Posten*, hvilka, så vidt förf. känner, ej bevärdigade hans epos med ett ord. Hans egna åsigter om detsamma voro, som vanligen skalders tankar om sina dikter, något olika vid olika tillfällen. Med

[1]) 1817, s. 817 ff.

[2]) Hans författarskap till denna anmälan intygas af ATTERBOM, a. st., s. 11.

anledning af *Wladimir* omtalas nämligen följande anekdot[1]. »En af Sveriges störste författare (Franzén?) kom till Stockholm, önskade se Stagnelius och lät anmoda honom att besöka sig. I en föga vårdad klädsel möter Stagnelius en af sina vänner på gatan. »Kan jag gå så här till **?» frågade han. Den andre bad honom kläda om sig. Då blef Stagnelius stött och gick sådan han var. Hans vän mötte honom ett par timmar derefter. »Nå, hur fann du **?» frågade denne. — »Den!» utbrast Stagnelius ifrigt. »Han tog någorlunda höfligt emot mig, men han bjöd mig icke en pipa en gång. Jag röker väl icke, men han hade väl ändå kunnat bjuda mig en!» — »Hvad sade du honom?» — »Hm, jag sade honom, att min *Wladimir den store* är det yppersta, som blifvit skrifvet på svenska.» — Ett par dagar derefter mötte han åter sin vän. »Hör», ropar Stagnelius, »hör, ** är en förträfflig man, en obeskrifligt hygglig man.» — »Huru har du nu så förändrat din tanke om honom?» — »Han bjöd mig för en stund sedan in på Operakällarn. Vi språkade mycket tillsammans.» — »Nå, hvad sade du då?» — »Hm, vi talte om *Wladimir*, och jag bekände för honom, huru ofulländadt och dåligt hela poemet är. Du kan icke tro, hvad det är misslyckadt!»

Stagnelii sålunda temligen obemärkta första uppträdande var säkerligen orsaken dertill, att han beslöt på annat sätt vinna det erkännande han, utan tvifvel med full rätt, ansåg sina skaldegåfvor förtjena. Sannolikt var det åter »morbror» Rosenstein som gaf anledning till detta nya uppslag: en täflan för Svenska Akademiens pris. Till ämne valde skalden »qvinnorna i norden», och hans sång inkom och vann d. 20 dec. 1818 Akademiens andra pris. Detta öfverlemnades till honom af dåvarande ordföranden, excellensen Clas Flem-

[1]) *Svenskt Pantheon*, a. st.

ming, »som å Akademiens vägnar komplimenterade honom», såsom handlingarna säga.

Imellertid var Stagnelius ej heller nu fullt belåten, hvarken med stycket sjelf eller det offentliga erkännande han verkligen lyckats vinna. Då HAMMARSKÖLD var sysselsatt med utgifvande af skaldens skrifter, erhöll han af biskop Stagnelius den upplysning, att intet exemplar af *Sång till qvinnorna i norden* fanns tillgängligt, emedan skalden, då fadren yrkade dess tryckning, flere gånger sagt, att han lemnat konceptet till sekreteraren Thomée och ej fått det åter. »Rätta orsaken», tillägger han, »var dock, att auktor sjelf ej gouterade det och trodde det förtjent högre belöning, i hvilket afseende han gjorde löfte att aldrig skrifva för Svenska Akademien, den han för öfrigt ej bar upp.» Att således med ATTERBOM antaga, det Stagnelius i denna dikt skulle »gjort sitt bästa, så vidt möjligt, att anlägga en från det äldre akademiska maneret hemtad förklädnad», röjer stor obekantskap med Stagnelii lynne och tidigare utveckling. Just från de akademiska mönstren utgick denna, och den fullkomnades sedan under skaldens egen utveckling, som dock ingalunda varit så starkt påverkad af den Nya Skolans sträfvanden, åsigter och arbeten som HAMMARSKÖLD och ATTERBOM velat låta påskina. Dock — mera härom, när vi hinna till framställningen af Stagnelii skaldskap.

Kort efter denna tid inträffade en vigtig förändring i skaldens inre lif och i följd deraf äfven i hans diktning. Han lärde nämligen känna den af MATTHIAS NORBERG nyss förut utgifna *Codex Nasaræus*[1]), religionsurkunden för en

[1]) *Codex Nasaræus, liber Adami appellatus, syriace transscriptus latineque redditus a* MATTH. NORBERG. *Tom. 1—3.* Lond. Goth. 1815, 16. 4:o. — *Lexidion* och *Onomasticon* härtill utkommo 1816 och 17. Den egendomliga sekt, hvars trosläror den innehåller, kallar sig sjelf nasoreer eller mandeer, men har orätt blifvit benämnd Sankt-Johannis-kristne. Dess åsigter, härstammande från 11:e eller 12:e seklet, utgöra ett slags mystisk

ännu befintlig sekt inom muhamedanismen. Han hade just omkring 1818 riktat uppmärksamheten åt det religiösa området, såsom hans poem *Trosbekännelse* af detta år samt flertalet af hans psalmer, hvilka förmodligen härleda sig från samma skede, utvisa. Nu kommo de i *Codex Nasaræus* innehållna theosofiska idéerna hans inbillningskraft mägtigt till hjelp, och sålunda utbildades hos honom denna egendomliga verldsåskådning, som man vanligen stämplat med namnet »gnostiska grubblerier». Denna uppfattning af Stagnelii filosofemer är imellertid vid en opartisk granskning ej fullt hållbar. För det första bör märkas, att trots några från gnostikerne lånade namn, hela hans system ej är gnosticism, utan hellre en art manikeism, fastän Stagnelius sjelf, som ej intresserade sig för frågans historiska sida, i sina *Theser* (2, 755) tyckes vilja kalla det gnostiskt. Vidare är det för hvar och en, som med någon uppmärksamhet och kännedom om de filosofiska åsigterna genomläser skaldens prosaiska uppsatser, temligen klart, att hans idéer i de högsta frågorna dels tid efter annan undergått ganska väsentliga modifikationer, dels äfven, der de i sig upptagit element ur de fornkristna sekternas åskådningar, likväl på ett ganska märkbart sätt omarbetat och förändrat dem, i synnerhet i följd af inflytelser från andra håll, SCHELLING t. ex. Slutligen föreligger ett intyg af skalden sjelf, som visar, att han ingalunda fäste den vigt vid »pleroma», »æoner», »Achamoth» och andra gnostiskt-manicheiska namn, som man vanligen velat antaga. Han yttrar nämligen i sin anmälan till *Liljor i Saron:* — »då de eviga idéerna endast genom sina symboler kunna uttryckas, och dessa symboler dels icke finnas, oss veterligt, i den omgifvande naturen, dels icke kunna af skalden efter godtycko skapas, har man vid deras framställande måst begagna sig af åtskilliga mer eller

blandning af manikeiska och muhamedanska element. Den räknar ännu anhängare i trakten söder om Bagdad och i Kusistan.

mindre gamla mythiska denominationer, hvilka dock i korta anmärkningar skola förklaras.» Det är således för Stagnelius endast fråga om en art kristlig mythologi, när han använder dessa gnostiska benämningar, hvilka från vissa håll ådragit honom de vidunderligaste beskyllningar. Hans försvar ligger imellertid ej blott i hvad han ofvan yttrat, utan jemnväl just i de filosoferande *förklaringar*, han enligt löfte bifogat, och hvilka visa, huru Stagnelius vill ha sina »mythiska denominationer» uppfattade (jfr t. ex. 2, 137, 138 m. fl. ställen). Äfven ett annat vigtigt förhållande framgår ur det närmare studiet af skaldens religiösa dikter och filosofiska uppsatser, det att *Adamsboken* visserligen utgjort den egentliga väckelsen för hans »theosofiska» riktning, men ingalunda den uteslutande källa, hvarur han öst de bilder och idéer, han sedan omklädt med de herrligaste poetiska former. Sin djupa vördnad för den åldrige lärde, som utgifvit nasoreernes urkund, och sin beundran för dess innehåll, har han uttalat i den sköna tillegnan till *Liljor i Saron*, första boken.

Under denna gemensamma titel var det som skalden sammanfattade den följd af dikter, hvilka bekantskapen med *Codex Nasaræus* och de öfriga manikeiska sektlärorna ingifvit honom. Deras tillkomst infaller sålunda under åren 1819 och 1820, i skaldens 26:e och 27:e år. Man häpnar i sanning öfver en alstringskraft af detta omfång och detta djup, när man besinnar, att dessutom andra större arbeten härleda sig från denna tid. Sannolikt hade dock dessa för alltid odödliga diktblomster icke skådat dagen under skaldens lifstid, om han fullkomligt fått råda sig sjelf. Men han ägde i sed. prosten Nils Henrik Wimmerstedt[1]) en vän, hvars enträgna uppmaningar, efter hvad det uppges, icke släppte honom förr, än han skred till de nya dikternas offentlig-

[1]) F. 1787, slutligen (1829) kyrkoherde i Högsby af Kalmar stift; gift 1827 med Hedvig Maria Stagnelius, yngre syster till skalden; död 1858.

görande. Han utfärdade derför i dec. 1820 en subskriptionsanmälan på *Liljor i Saron, theosofiska diktningar* (2, 763 f.), deri han utlofvade samlingen fullständig i tre häften, af hvilka det första skulle utkomma i början af mars 1821, och för öfrigt utstyrd så, att den blefve »värdig arbetets förmodade förtjenst och den aktning man är sin allmänhet skyldig». Dessa subskriptionslistor spriddes så väl i hans hembygd som i Linköpings stift (och måhända flerestädes) genom konsistoriernas försorg, och antalet subskribenter blef härigenom ganska betydligt. Tryckningen begyntes imellertid, ehuru långt ifrån i så anständig utstyrsel, som lofvats, ty både papper och stilar voro ganska dåliga; och arbetet härmed fortskred så, att *första häftet* (Sthm, Carl Deleen, 1821. $^1/_2$-ark, 59 s. 8:o) kunde utgifvas ungefär vid den utfästa tiden.

Nu tycktes fosforisterne ha fått upp ögonen för den storartade begåfningen hos Stagnelius. *Svensk Literatur-Tidning* egnade häftet en utförlig anmälan[1]), äfven den författad af HAMMARSKÖLD[2]), i hvilken ett, så vidt möjligt, fullt och helt erkännande tilldelas dessa dikters ovanskliga skönheter. Recensenten tar dock, liksom de fleste, Stagnelii mythiska apparat för liktydig med hans filosofi och lemnar på grund deraf i slutet af sin uppsats en ganska egendomlig redogörelse för denna. Han vitsordar imellertid Stagnelii höga poetiska kraft, hans fantasis djup, hans känslas rikedom och värme o. s. v. Han slutar på följande betecknande sätt: »Då vi erinra oss, att författaren till dessa *Liljor i Saron* är densamma, som först på den poetiska skådebanan uppträdde med det episka qvädet *Wladimir den store*, så måste man ännu mera erkänna vidden af hans skaldiska förmåga. Och derigenom måste den önskan blifva lifligare, att han genom en ljusare och mera

[1]) 1821, 481—501.

[2]) Enligt hvad hans brefvexling i Kongl. Biblioteket ger vid handen.

tillfredsställande filosofi må bringa sig till den inre klarhet, utan hvilken fulländningen visst icke står att förhvärfva. Poesiens ändamål är ju att återspegla den högre åskådningens objekter, och endast den lugna böljan kan rent uppfatta och ogrumladt återgifva föremålen.»

Man ser således, att den spekulativa halten af Stagnelii lyrik ej behagade en skola, som eljest visade sig sjelf mäktig af ganska äfventyrliga experiment i den vägen. Synbarligen var det lika mycket missnöjet öfver att ej kunna räkna en så framstående skald till fosforismens adepter, som mysticismen och tröstlösheten i hans filosofiska åskådning, hvilka förestafvat ofvanstående yttrande. Imellertid är det med visshet bekant, trots ATTERBOMS motsatta försäkran, att första häftet af *Liljorna* allmänt omfattades med välvilja[1]) och var utgånget ur bokhandeln, redan då de båda senare häftena utkommo[2]). Uppmuntrad af detta bifall, arbetade skalden med ifver på afslutandet af den stora dramatiska skaldedikt, som skulle bilda det blifvande häftets hufvudsakliga innehåll, och dess fullbordande påskyndades så, att *Liljor i Saron, andra och tredje häftet* (Sthm, Ecksteinska boktryckeriet, 1821. 2 bl., 102 s., 1 bl. 8:o) kunde utges i januari 1822[3]). Detta dubbelhäftes yttre skick var ännu mer afskräckande än det förstas: tryckt på groft och brunt papper, med stora, ojemna och nötta stilar, skulle det helt naturligt undgå uppmärksamheten vid första anblicken. Också synes det i början ha varit vida mindre kändt än sin föregångare[4]). Re-

[1]) *Argus 1821*, s. 336. — *Stockholms-Posten 1822*, n. 49.

[2]) (HAMMARSKÖLD) *Erik Johan Stagnelius. Ett kors på hans graf.* Sthm 1823. 8:o.

[3]) *Svensk Literatur-Tidning 1822*, 161.

[4]) En af ATTERBOM anförd anekdot om, hur grefve Fr. B. von Schwerin gick omkring i Stockholm och i flere sällskap föreläste *Martyrerne*, synes, ehuru i hufvudsak riktig, likväl något öfverdrifven i detaljerna. Den läses a. st. s. 6.

censenten (PALMBLAD[1]) i *Svensk Literatur-Tidning* (1822, 161 —176) bekräftar detta, jemnte det han med värme och verklig talang uppvisar *Martyrernas* flerfaldiga lyriska och dramatiska företräden samt såsom sitt slutomdöme yttrar, »att sorgespelet *Martyrerna* är den yppersta dramatiska skaldedikt vi äga på vårt språk». *Journalen* teg; men *Stockholms-Posten* (1822, n. 49, 50), som äfven kan räknas till den gamla skolans leder, egnade det nya arbetet en liflig uppmärksamhet, vitsordande hos författaren »en mängd poetiska skönheter, drag af sannt snille och en redan utbildad talang, rik fantasi och lycklig versifikation», men också »samma mysticism, samma svårmodighet» som i den förra samlingen. Sålunda helsad med erkännande från båda de stridande lägren, kunde Stagnelius häri finna det yppersta bevis, han ville önska sig, för sin poetiska betydenhet, som ovilkorligen tilltvang sig uppmärksamhet, fastän skalden ej tillhörde någondera sidan eller ens något vittert kotteri. Imellertid var skalden nästan under hela den tid häftena trycktes, spriddes och recenserades ej i Stockholm, och kunde sålunda ej lifligare njuta af sina vittra framgångar. »Ett häftigt anfall af det furialiska onda», säger HAMMARSKÖLD, a. st., »som jagat helsan från hans ungdom och slutligen undergräfde hans lefnad, hade nämligen tvungit honom att begifva sig under sina närmastes vård och uppsigt.» Hans hypokondri, hvilken ägde sin grund i ett organiskt hjertfel och stundom urartade till de förfärligaste plågor, befann sig således i starkt tilltagande; och sannolikt var det väl vid denna tid han stundom uppbrände eller sönderref en mängd af sina dikter, af hvilka numera endast fragment eller allsintet återstår.

Hans vistelse i Kalmar varade troligen från hösten 1821 ända inpå sommarn 1822. Under densamma deltog han mer

[1]) HAMMARSKÖLDS brefvexling. För recensionen lågo några af den sistnämnde uppsatta anteckningar till grund.

i umgängeslifvet, än både förut och sedan. Man synes berättigad till denna slutsats af en del tillfällighetsdikter och skämtsamma uppsatser af hans hand, som ännu förvaras från denna tid[1]). Af dem finner man, att skaldens vänkrets här förnämligast utgjordes af den förut nämnde prosten Wimmerstedt, då lektor, kyrkoherden Adolf Fredrik Kniberg, kollega, sed. lektor Johan Wittbom samt fröken Jenny Hellenstjerna, som var den sol, kring hvilken fler än en planet i detta lilla system kretsade. Det är också till eller om henne flertalet af dessa stycken äro skrifna, än i den ene, än i den andre suckande tillbedjarens namn. I synnerhet Kniberg, som synes varit af en något svärmisk natur[2]), har varit mål för skaldens godmodiga skämt. Så i poemet:

Blott en af hundra stjernors tal
Från himlarne jag ryckte gerna o. s. v.[3])

hvars qvicka anspelningar syfta på, att Kniberg förut varit astronomie observator i Lund; så äfven i ett annat stycke, der Stagnelius på ett förvånande fyndigt sätt efterliknat Bellman, och hvilket författaren derför anser förtjent att här efter skaldens egen handskrift införas, såsom i hög grad karakteristiskt.

Knibergs Ölandsfärd.

(Mel.: Charon i luren tutar.)

Böljan mot stranden brusar;
Vädret dess yta krusar,
Skyarne, like busar,
Stå på fästet opp.
Morgonens rand förtjusar;
Jenny till fenstret rusar.
Redan i vinden susar
Mången blå salopp.

---

[1]) De ägas af häradshöfding J. M. Wimmerstedt, skaldens systerson, hvilken benäget öfverlemnat dem till begagnande för närvarande upplaga.

[2]) Han dog sedan i vansinne 1827.

[3]) Tryckt i *Upsala-Posten 1859*, n. 30.

Kniberg, res! Himmel, hvad smärta
Bör ej nu träffa hans hjerta!
Sjelf är han kärer,
Jenny är tvärer,
Ler åt hans låga,
Suckar och plåga,
Vill ej med Adolf följa bort till Ölands strand.
Ej Jennys hand ::
Har krönt hans hopp.

Berggren tar morgonsupen:
Listig som en försupen
Gråmunk, han fuktar strupen,
Sig om hakan tar.
Re'n på de blåa djupen
Gungar den röda slupen;
Kniberg, af gastar nupen,
Opp från bädden far,
Ser åt skyn. Sänkt är Orion,
Venus gömd. Modig som Bion
Händren han tvager,
Byxorna drager
Högt upp på låren —
Torkar af tåren,
Går ut och glömmer hatten. Kors, hvad han blef kär!
Hans hjerta är ::
Hos Jenny qvar.

Jenny i fenstret sitter,
Smyckad af tårars glitter.
Saknadens stund är bitter —
Jenny blef ej vred.
Hunden ur dvalan spritter,
Lärkan begynt sitt qvitter.
Kniberg, så mild och vitter,
Går åt färjan ned.
Ack, hans blick Jennys nu råkar;
Kärleksqval hjertat förbråkar.
Kniberg står stilla,
Tårarne trilla.
Jenny är polen,
Jenny är solen,
Kring hvilken Knibergs tanke gör sin orbita.
Ja. Kniberg, ja, ::
Dig nu bered!

Färjan är redan fuller:
Jerngrytor, smör, kastruller,
Kroppkakor ligga huller
Buller om hvarann!
Rörd, bron med klang och buller
Dånar som af patruller;
Kärngarne stupa kuller-
bytta. Dem tog fan!
Kniberg står redan i båten;
Jenny mer qväfver ej gråten.
Henrik ej gråter,
Gullharpan låter.
Skål, kära syster,
Tonfull och yster!
Åbrantskan sjelf förundras öfver Henriks fröjd.
Nu är han nöjd; : :
Sitt spel han vann.

Äfven skaldens förtrognaste vän, Wimmerstedt, går ej fri, utan brys en och annan gång för den vackra fröken Jenny. Så yttras i en biljett till honom:

Kom att för vår Fröja
Tända dina rökverk, kom och följ med oss!
Kom! Amors bloss : :
Dig vinka re'n.

Skulle det vara en för djerf förmodan att antaga, det äfven skalden varit indragen i den väna trollkretsen och sålunda låtit allt detta skämt och detta eldiga smicker falla som ett poetiskt blomsterregn för den guddoms fot, hvilken han sjelf i tysthet hyllade? Med kännedom om Stagnelii tillbakadragna och i sig sjelf försjunkna lynne bör ett dylikt antagande åtminstone ej synas alldeles osannolikt. Man vet, att skalden, som hans fader förtäljer, »kunde jollra med fruntimmer, när han var vid humör, men vände då merendels talet till ridicule»[1]; detta synes vittna derom, att han ingalunda var känslolös för qvinliga behag och fruntimmers-

[1]) Bref af d. 22 mars 1824. Sondén, 3, 442.

umgänge, äfven om ej dessa glödande kärleksdikter, af hvilka hans lyrik äger ett så skönt förråd, härtill lade ännu ett det kraftigaste bevis. Författaren vill derför ingalunda påstå, att »Jenny» är skaldens »Amanda»; den senare måste, efter allt hvad vi nu kunna sluta, varit en helt annan person. Men mera härom längre fram.

Öfverhufvud synes denna vistelse hos kära slägtingar och vänner verkat särdeles välgörande på skaldens lynne. Att äfven ett gladt lag kring bålen då och då bidragit till denna förbättring, låter sluta sig af de båda dikter till öfverste Per Fredr. Kock, kommendant i Kalmar, hvilka ännu finnas qvar[1]). Så småningom återvann på detta sätt hans sinne sin

[1]) Det ena intaget i närvarande upplaga, 2, 694; det andra, förvaradt i afskrift bland de af hr häradshöfding Wimmerstedt meddelade papperen, är äfven förtjent att bevaras, hvarför vi här meddela detsamma:

Till öfversten m. m. Kock.

Annandag pingst 1822.

(Mel.: Vikingasäten, åldriga lundar.)

Öfverste Kock sitt punschglas nu fyller,
Helgar åt våren en fradgande bål.
Aftonens sol vårt halfklot förgyller;
Småningom tystnar foglarnes skrål.
Freja jag ser från himlarne stiga,
Helsad af Näckens mystiska giga.
Vindarne sucka, björkarne niga,
Klädde i gröna shawlarnes prål.
Kring Carl Johans helga rike
Sträcker dottren af Oden sin lågande blick;
Blomma lutar sig mot like,
Fyller purprade kalken med läskande drick.
Violens ambraknopp
Mot daggen gapar opp,
Liljan slickar sig vänligt om silfverhvit mund,
Och den jungfruliga rosen
Firar tyst med zefiren sitt dolda förbund.

Höjom nu glasen! Punschglasens fragga
Fräser mot laget, vänlig och klar.
Ångorna ljuft i drömmar oss vagga;
Freja ju sjelf en horndryck sig tar.
Oden i Valhall dricker blott viner,

spänstighet, hans fantasi sin kraft och hans känsla den henne egna glöden; men alla dessa egenskaper framträda nu i en något mildrad och lugnare form. Det är derför vi ansett oss böra dröja något utförligare vid skaldens Kalmarbesök, för hvilket äfven, som vi sågo, en del källor af särdeles intressant art föreligga. Att hans verldsåskådning under dessa nya inflytelser antog ett ljusare skaplynne, derom synes oss intet tvifvel kunna råda.

Ty vid sin återkomst utgaf han *Bacchanterna eller fanatismen. Sorgspel.* (Sthm, Ecksteinska boktryckeriet, 1822. 51 s. 8:o.) Sannolikt utarbetades det i Kalmar, i början och midten af sommaren. Här råder en annan, lugnare, undergifnare, mindre häftig ton i det hela än den som genomgår *Martyrerna.* Valet af ett antikt ämne är betecknande för den gryende harmonien inom skaldens bröst, och äfven den formella behandlingen, hvars fulländade mästerskap allmänt erkänts, vittnar om, att de häftiga kroppsplågorna och själsqvalen tystnat, åtminstone för en tid. Att imellertid skaldens förra åsigter ej i detta stycke kunde alldeles för-

Klunkande på ur gullkarafiner;
Derför i sagan evigt han skiner,
Helsad som vårens och kärlekens far.
    Värden Kock uti kristaller
Gjuter leende punschens guddomliga regn.
    Rimmarandan på mig faller:
Festligt spirar ju öfver mig murgrönans hägn.
    O Gud, hvad lycklig lott
    Att öfver glasen blott
Få högtidligen gapa och fyllas till slut!
    Snart försvinna glädjens stunder,
Evigt varar dock minnet af glädjens minut.

Skål nu för värden! Krafterna svigta;
Slukom kristallens yttersta tår,
Hörom se'n opp! Snart nog få vi pligta,
Om öfver gränsen njutningen går.
Öfverste Kock vet nog hvad vi tåla.
Stjernor ej mer på himmelen stråla,
Eos ej längre östern skall måla,
Då ur vår själ hans hugkomst förgår.

neka sig, är naturligt. Detta anmärkes äfven af en för öfrigt särdeles välvillig anmälare i *Stockholms-Posten* (1822, n. 256), som bland annat yttrar, att stycket »öfver allt röjer den pensel, som målat *Martyrerne*, men man ser för litet, att taflornas ämnen voro olika». Förf. veterligen, blef detta sorgspel ej uppmärksammadt af något annat bland den samtida pressens organ.

Atterbom berättar, att Stagnelius samma sommar sjelf sökte Geijers bekantskap. Han fick nämligen höra, att denne med familj bodde vid Tomteboda utanför hufvudstaden, och gripen af längtan att personligen lära känna den namnkunnige mannen, vandrade han en vacker dag ut till landtstället, »der man», säger Atterbom, »emottog *Martyrernes* skald med spändt intresse och glad gästfrihet, men fann honom mera sällsam än angenäm». Detta lär imellertid varit hans sista försök att närma sig någon af den omgifvande menniskoskara, från hvilken han kände sig allt mer skild. Svårmodet, underhållet af de fysiska plågorna, återkom med fördubblad styrka, och för att döfva båda, lär han på sistone tillgripit ett medel, som med förfärande hastighet undergräfver organisationer sådana som hans: det var — opium. Under de sista månaderna af sitt lif skall han förtärt detta medel i allt ymnigare doser och befann sig följaktligen nästan ständigt i ett öfverretadt och underligt sinnestillstånd. Det berättas [1]) att han en dag i denna stämning gick ned till källarmästaren, hos hvilken han bodde, och begärde sin räkning. Denne bad kongl. sekretern vänta till månadens slut, då det var tids nog att uppgöra den, i synnerhet som han för tillfället hade brådtom. Men Stagnelius fordrade bestämdt att få liqvidera, under förklaring, att han följande dag skulle dö. Källarmästaren nödgades då utreda och mottaga beloppet för

[1]) *Svenskt Pantheon*, a. st.

sin fordran, under det han, sannolikt van vid skaldens egenheter, sökte slå bort hans underliga fantasier, vid hvilka denne ändock stod fast. Följande förmiddag, då hela detta samtal längesedan var glömdt af källarmästaren, hördes plötsligt ett skott i huset. Genast föllo skaldens ord honom i tankarne: han har skjutit sig, trodde han och rusade med det förskräckta husfolket upp till Stagnelii rum. Fulla af bäfvan för den kommande förfärliga synen, öppnade de närvarande dörren. Men till deras förvåning gick skalden helt lugnt fram och åter på golfvet, och någon krutrök kunde ej heller förmärkas. Förargad öfver att bli störd i något arbete, förmodligen diktande, grep han imellertid helt hastigt till eldgaffeln för att bli af med det ovälkomna besöket. Man fann snart, att en annan person i huset skjutit sig[1]).

Mot slutet af 1822 hade Stagnelius, som 1818 blef kopist, utnämnts till kanslist inom sin expedition[2]), och denna befattning medförde säkerligen trägnare sysselsättning än förut med de ämbetsmannahvärf, för hvilka skalden sannolikt ägde föga kallelse. Kanske hade detta öfveransträngning till följd, i synnerhet som diktandet aldrig lades åsido för expeditionsuppsättandet. Äfven utom dessa bidragande orsaker skulle Stagnelii fysiska och själsliga lidanden varit tillräckliga för att påskynda en katastrof, som var att med visshet förutse. Och d. 3 april 1823 hade hans lifslampa slocknat, man vet ej hur. Utan någon föregående egentlig sjukdom träffades skalden af en städerska död i sin säng påföljande dagens morgon. Ingen menskligt varelse hade således bevittnat hans

[1]) Utan tvifvel är det samma anekdot som i betydligt vanställdt skick kommit för Atterboms öron och af honom, a. st. s. 15, berättas. Der sägs Stagnelius ha blifvit träffad af sitt värdfolk nattetid i blotta linnet, helt förnöjd deröfver att han med eldgaffeln nyss jagat bort Demiurgen.

[2]) Enligt *Statskalendern för 1819, 1823.* Orätt uppges öfver allt 1819 som året för hans kopistfullmagt.

sista stunder eller hugsvalat hans dödskamp. Ensam som han lefvat, gick han hädan. Hans stoft jordfästes i Maria kyrkogård.

Till dessa knapphändiga biografiska konturer ha vi åtskilligt att tillägga, som rör skaldens timliga lif, så vidt de få och ingalunda rikhaltiga källorna stå oss bi. Hans karakter skildras af hans far som bildad af »sträng rättvisa, godhjertenhet och medlidsamhet, med fasthet i vänskap». För öfrigt var hans lynne, i synnerhet mot slutet af hans lif, skyggt och sönderslitet af svårmod. Han flydde menniskors umgänge och lefde uteslutande i den verld, hans fantasi skapat och befolkat. Imellertid hade han äfven ljusa mellanstunder, och under dessa kunde han, som HAMMARSKÖLD i sin biografi erinrar, vara högst angenäm. »Blixtar af genie genomkorsade hans tal, kryddadt af en vidsträckt och grundelig erudition, väl genom tanken och fantasien digererad och ypperligen bevarad i ett minne, hvilket medelst sin omfattning och sin styrka väckt allas förvåning. Ur detta förråd hemtade han antingen ämnen för samtalet, eller exempel, eller bilder, eller till det ifrågavarande lämpliga, träffande omdömen öfver andra ämnen, hvarmed han upplifvade samtalet och gjorde det omvexlande och lärorikt. Och i lag med vänner, framför allt i en krets kring bålen, lärer han gerna varit glädtig och muntert skämtande, men alltid med ett skämt, på hvilket muser och gratier tryckt deras stämpel af skicklighet, finhet och urbanitet.» Äfven fadren vitsordar, att »det var aldrig hans sak att söka många bekantskaper. Ensligheten var mest passande för hans lynne, synnerligen under hans hypokondriska stunder». Men han yttrar jemnväl: »Under sina gladare stunder roade han sina vänner med impromtuer och qvicka charader, hvari han var mästare, och skrefvos utan betänkande på fri hand, i synnerhet på namn.» Samme man upplyser äfven, som vi nyss sågo, att han »kunde

jollra med fruntimmer, då han var vid humör, men vände då merendels talet till ridicule».

Detta sista yttrande leder oss öfver till den vigtiga frågan, om Stagnelii förhållande till qvinnan, och om en obesvarad kärlek varit någon bidragande orsak till hans svårmod. Fadren förnekar alldeles bestämdt, att så var fallet, och tillskrifver det endast fysiska grunder. Men denna omständighet torde dock ej få tillerkännas allt för stor vigt. Det är ej för en åldrig far, dertill en vördig andans man, som ett ungt hjerta, vore det än en sons, biktar sina ömtåligaste hemligheter; och allraminst skall en karakter af Stagnelii halt göra det. Emot fadrens utsago talar dessutom ett vittnesbörd af oändligt mycket djupare vigt än denna: skaldens egna dikter. Såsom ATTERBOM riktigt anmärker, se vi i dem »på otaliga ställen glöda en obesvarad kärlekslängtan; och otroligt är ingalunda, om något bestämdt qvinligt föremål för denna längtan fanns, att det från honom oöfvervinnligt aflägsnades, mindre genom hans sjuklighet, än genom hans ofördelaktiga utvärtes skick och skepnad. Huru än dermed har förhållit sig: hans poesi gifver, vid ett sorgfälligt studium af hans skrifter, tillräckliga bevis, att inom *denna* region låg en af grundorsakerna till hans djupa och städse växande dysterhet.»

Man måste, snart sagdt, med flit göra sig blind, för att kunna förbise denna enkla sanning, som framstår på nästan hvarje sida af hvad skalden diktat. Från den »metafysiska lärodikten» *Kärleken* och det af en hardtnär demonisk fantasi alstrade stycket *Albert och Julia* till den minsta lyriska dikt vittnar allt om, huru djupt och afgörande en förtärande lidelse ingripit i skaldens lif, och huru hans själ i åratal rufvat öfver alla frågor, som på något sätt röra kärlekens eviga gåta. Man kan, med någon uppmärksamhet, följa denna lidelse i dess småningom skeende utveckling, från ett dun-

kelt, men glödande begär efter qvinlig kärlek, till de mest gripande utbrott af längtan efter en enda, tillbedd varelse. Det är i början af denna period skalden sjunger:

— — för en enda retande mö mitt hjerta ej klappar — —
Alla i féiska band snärja min fladdrande själ.
Hvarje gungande barm i mitt hjerta väcker begären,
Hvarje strålande blick byter i lågor min blod.

Den, som kan anse en dylik af lifssanning uppburen dikt (2, 349 ff.) för blott en fantasilek, måste aldrig ha erfarit hvad ynglingens känsla vill säga. Snart samla sig dock dessa lidelsefulla tankar kring »henne», kring Amanda, hvars skönhet och mildhet skalden på mångfaldiga ställen så herrligt målar, liksom han yppar, hur djupt olycklig han är öfver att ej kunna vinna hennes genkärlek. Hur bittert klagar han ej:

Gudar, för mig ej blomstrar dess mun, dess rosiga kinder;
Icke af ömhet för mig strålar dess himmelska blick.
Derför skall äfven mitt lif sig i enslig jämmer förtära,
Derför med gråtande ljud klingar min sorgsna theorb.

Kunna vi fordra ett tydligare uttalande af skaldens inre tillstånd? Och detsamma upprepar han med en lika känslans glöd i flerfaldt skiftande former. Så heter det i den allbekanta sången *Amanda:*

Men aldrig min trånad
Till målet skall nå.
Blek, suckande, hånad,
Jag enslig skall gå;
Skall evigt, gudinna,
Likt stjernan dig se
Högt öfver mig le
Och aldrig dig hinna.

Så sannt dikt och lif någonsin haft gemenskap med hvarandra, är detta snyftningarna från ett hjerta, som känner all sin kraft försvinna med hoppet om den älskades kärlek.

Och likväl har man trott sig kunna förklara, att Stagnelius »ingenstädes på jorden funnit den Amanda, hvilken han så hänförande har besjungit» (SONDÉN). Naivetén i detta omdöme täflar med dess oförstånd.

Öfvervinnandet af denna böjelse, om hvars föremål ingen ägt en aning, kostade den arme skalden de svåraste strider; och, enligt hans egen försäkran, var det först genom hängifvandet åt de religiösa och filosofiska spekulationerna som detta i någon mån lyckades honom. Så sjunger han i det herrliga stycket *Landsbygden* (2, 231):

Räck likväl nu förutan tvekan handen!
Min verld är dömd. Ej är du qvinna längre.
Och jag ej man. Guds barn vi äro båda,
I snöhvit oskuld klädda begge två.
Rent är mitt hjerta. Qvalens långa skärseld
Till himlens altar det ånyo invigt, — —
Flydd är den tid, då hvarje träd i skogen,
Då nymferna i Mälarns alla grottor
Genljudade vid harpans klang: Amanda!
Och jord och himmel buro hennes drag.

Dikten, som tillhör andra boken af *Liljor i Saron*, härrör sålunda sannolikt från 1822. Så mycket kan man af densamma sluta, att Amanda varit ett Stockholmsbarn (»*Mälarns alla grottor*»). — Några flyktigare och mer sinnligt färgade förbindelser antydas i en följd dikter, dem man äfven velat anse som alster endast af skaldens fantasi, men hvilkas passionerade glöd, stundom berörande poesiens yttersta gräns, för hvarje aldrig så litet tänkande betraktare bestämdt tyda på deras grundval inom verkligheten.

En annan, ehuru mindre vigtig, fråga angår Stagnelii lefnadssätt och vanor; och äfven rörande henne ha meningarna varit på villospår. Visserligen synes det vara grundadt, hvad en förut anförd lefnadstecknare berättar, att »han tog sin boning hvar det föll sig, så att han mest lefde såsom en resande i Stockholm. Han flyttade utan omständigheter

till ett annat ställe, så snart det föll honom in att icke längre bo qvar på sitt förra.»[1]) — Men deremot smakar det af någon öfverdrift, då samme sagesman tillägger: »Han sökte icke sådana rum, som man vanligtvis anser för trefliga. Om det var städadt eller icke i hans kammare, derom brydde han sig föga.» Äfven ATTERBOM tyckes, på grund af hörsägner, böjd att antaga en viss benägenhet för snusk och otreflighet hos Stagnelius, då han bland annat (a. st. s. 10) yttrar, att han i sin klädsel visade sig »ovårdad nära till cynism». Alla dessa påståenden förfalla imellertid inför vittnesbördet af en hans förtrogne ungdomsvän[2]), som intygat, att skalden under sin studenttid både var särdeles renlig och snygg i sin klädsel samt ägde sinne för komfort i afseende på sin bostad, och för öfrigt bestridt, att han i Stockholm skulle förfallit i detta hänseende. Det må dock medges, att han, enligt hvad samme vän upplyst, i sitt sätt var sluten och något underlig, nästan alltid gick grubblande och hade ögonen fästa på marken, så att han ofta stötte emot personer och saker som kommo i hans väg m. m. Allt detta kan äga sin riktighet, utan att någon särskild cynism derför behöfver tillvitas den svärmande drömmaren. Berättelsen att han i öfrigt fört ett »oregelbundet, ehuru tämligen depensivt lefnadssätt»[3]) har jemnte kännedomen om skaldens begagnande af opiater hos mången alstrat föreställningen, att han äfven tagit sin tillflykt till andra sinnliga bedöfningsmedel och öfverhufvud fört en utsväfvande vandel, något, hvari äfven HAMMARSKÖLDS i alla hänseenden obefogade sammanställning mellan honom och LIDNER kunnat ha en viss andel. För att rätta en dylik uppfattning behöfver man endast läsa skaldens dikter: denna utomordentliga formfulländning, denna omsorg och bestämd-

---

1) *Svenskt Pantheon*, a. st.
2) Den förut nämnde prosten Engström.
3) *Svenskt Pantheon*, a. st.

het i ämnenas behandling tillhöra ej och kunna aldrig ha tillhört en rucklare. »Begifven på dryckenskap var Erik Johan aldrig», har dessutom den ofvan nämnde vännen upprepade gånger försäkrat. Och slutligen — den som så doppat sin pensel i idealitetens färger, den som i så odödlig klarhet framställt lidandets filosofi och den religiösa trons magt, den har sannerligen aldrig varit fäst med sitt hjerta vid dryckenskapens djuriska vällust, äfven om hans lifliga sinne någon gång erfarit den skönhetsgränsen bevarande njutningens fröjder.

Slutligen kunna vi om Stagnelii utseende blott nämna, att han icke var reslig till växten, att ett ljust, tunnt hår betäckte hans ovanligt formade hufvud, och att han merendels hade ett dystert och grubblande utseende. Intet verkligt porträtt, endast en skuggbild[1]) har åt efterverlden bevarat hans drag. Den medföljer i minskad skala äfven närvarande upplaga; men på det läsaren må äga ett vackrare minne af skalden än denna föga sägande bild, har utgifvaren låtit bifoga ett facsimile af en skaldens sång *Till näktergalen*, hvilken endast i detta skick finnes i upplagan intagen. Detta visar hans fasta, vackra handstil, som är ovanligt läslig i alla hans handskrifter, äfven der han sammanträngt eller raskt behandlat den.

Det tillhör ej omfånget för ett biografiskt utkast, sådant som det föreliggande, att fullständigt utreda den organiska utvecklingen af Stagnelii skaldskap eller att företaga en noggrann, på esthetiska grunder hvilande värdering af de många herrliga diktverk, han lemnat sitt folk i arf. Hvad närva-

[1]) Först meddelad i Sondéns upplaga.

rande skildrare i dessa hänseenden kan lemna är, och måste enligt sakens natur endast blifva, några korta antydningar.

Vi möta då först ett redan förut vidrördt spörsmål, hvilket förf. anser sig böra besvara afvikande från de föregångare, som sysselsatt sig med detsamma. Det är den frågan, i hvad mon den nya skolan utöfvat inflytande på Stagnelii poetiska bildning. HAMMARSKÖLD och ATTERBOM, båda bland skolans främste män, ha velat tillmäta henne stor betydelse för densamma, utan att likväl någondera för detta påstående anfört några egentliga skäl. För den som tager opartisk kännedom om skaldens lyriska dikter, i synnerhet sådana de framstå i närvarande upplaga, der åtskilliga äldre, synbarligen med flit af HAMMARSKÖLD uteslutna, stycken meddelas för första gången, gestaltar sig imellertid förhållandet betydligt annorlunda. Icke blott de negativa bevisen, frånvaron af all oklarhet och svulst i tankar och uttryck, göra sig här bestämdt gällande för att fritaga Stagnelii tidigaste utveckling från all påverkan af nya skolan; utan äfven de fullt positiva, som grunda sig på hela innehållet och formen i öfrigt af hans äldsta arbeten, tyda på en helt annan utgångspunkt för hans poetiska verksamhet. Det är utan allt tvifvel den gamla skolan och dess förnämste skalder, Kellgren, Leopold m. fl., som i begynnelsen föresväfvat Stagnelius som mönster. När han 1812 besjunger *Menniskokärleken* (2, 451) och *Dygden* (2, 435) eller med värme prisar *Slaget vid Salamanca* (2, 420), är det till och med, trots den gryende originaliteten, ej utan att han påminner om KULLBERG och andre eftergustavianske skalder. Strofer sådana som:

I hyckad sällhet ler du, usle träl!
Din hemska uppsyn qval och ledsnad målar.
Bekänn, att nöjet räckte dig likväl
Ett sockradt gift i rosenkrönta skålar,
Att guldets åsyn aldrig gjort dig nöjd,
Och dagars äckel följt minuters fröjd.

leda så oafvisligt tanken på den akademiska vitterhet, som blomstrade under medaljernas hägn i begynnelsen af närvarande århundrade, att all tro på Stagnelii ursprungliga frändskap med nya skolan genast måste öfvergifvas. Utsträcker man dessa undersökningar vidare, skall man snart finna, att äfven hans senare och utförligare arbeten vittna om ett förtroligt närmande till svenskt klassiska mönster: så operorna *Narcissus* och *Cydippe*, hvilka i diktionens smakfulla finhet och smidiga behag lifligt påminna om KELLGREN, delvis i glödande färgprakt om LIDNER. Åt den sistnämnde, liksom åt den ljufve OXENSTJERNA, har Stagnelius i en vacker sonnett hemburit sin varma hyllning. En annan mägtig faktor i skaldens första utveckling var LING och hans yrkan på den fornnordiska mythens och historiens omsättande till nationaldikt. Från detta inflytande kan hans epos *Gunlög* (1812) samt sorgespelen *Visbur* och *Sigurd Ring* anses ha utgått, ehuru skaldens sjelfständighet i dessa verk befinner sig i jemnt stigande och aldrig tillåter honom att fullkomligt öfverlemna sig åt LINGS urnordiska idéer. Vi förbigå alldeles att närmare yttra oss öfver den starka inverkan den antika, särdeles den grekiska, litteraturen utöfvat på Stagnelius, emedan denna ligger i öppen dag och dessutom mindre spåras i innehållet, än i den hardt när klassiska harmoni och afrundning, den meddelat hans form och versbildning. Först i sista rummet kunna vi sätta den nya skolan såsom faktor i skaldens poetiska bildning; och det var hon i alla fall endast mycket medelbart, såsom den der möjligen ledde hans uppmärksamhet på de tyske nyromantikerne, företrädesvis A. W. SCHLEGEL, samt på åtskilliga af desse i den nyare vitterheten återinförda versformer, canzonen t. ex., hvilken Stagnelius behandlar med fulländadt, af ingen bland nya skolans män upphunnet, mästerskap. År 1815 prisar skalden (2, 338) som sina älsklingar bland utländingar SCHLEGEL, CHÂTEAU-

BRIAND (»Han, som Martyrerna sjöng») och OEHLENSCHLÄGER; lägges till dessa WIELAND, hvars *Idris* och *Oberon*, såsom redan HAMMARSKÖLD anmärkt, varit förebilden för hans episka ungdomsförsök *Blenda*, så ha vi i det närmaste uppräknat alla de vittre författare, hvilka i någon betydligare mon bidragit till Stagnelii utveckling. Som man ser, intaga nya skolans koryféer och mönster föga plats i denna, så vidt möjligt, trogna och opartiska förteckning.

Att för öfrigt uppspåra de element af hvilka Stagnelius uppbyggt sitt skimrande diktpalats, skulle leda till ett lika mångsidigt som tacklöst göra. Skaldens beläsenhet var, som hans far intygar, redan under barnaåren högst betydlig; och naturligtvis tilltog den ofantligt i omfång under den mognare delen af hans lif. Och på samma gång hans kännedom i litteraturen växte, utpräglades allt mer hans egendomliga verldsåskådning och hans formella mästerskap, hvarigenom han sammansmält allt utifrån hemtadt med sin sång så noga, att det numera icke är lätt att återfinna de främmande tillflödena i denna mägtiga diktflod. Hvad beträffar de ämnen, skalden valt för sina omfångsrikare dikter, har HAMMARSKÖLD i sitt eljest föga sakrika företal lemnat en nästan för utförlig redogörelse för dem, hvarför vi kunna alldeles förbigå denna punkt, helst de merendels återfinnas inom den antika eller den numera mycket kända nordiska mythens och sagans områden. I synnerhet den senare har lemnat skalden talrika motiv: så till *Gunlög*, *Blenda*, *Sigurd Ring*, *Visbur*, *Svegder* och *Thorsten fiskare*, en omständighet, som bör märkas, emedan den utvisar Stagnelii fina poetiska instinkt, hvilken anade, att framtidens nordiska dikt borde välja denna riktning, fast han sjelf, en ny Svegder, lockades från att fullfölja den nya banan af de theosofiska spekulationernas trollmagt. Antiken har gifvit ämnet till *Bacchanterna*, *Narcissus*

och *Cydippe*, den kristliga legenden till *Martyrerna*, den halft legendariska historien till *Wladimir den store*.

Man måste ovilkorligen fyllas af beundran för en skaldepersonlighet, som, fastän kämpande med de svåraste kroppsliga lidanden, fastän i förtid skördad af döden, med en lifsålder af knappa tretio år, förmått skapa en så rik och månggestaltad skara af dikter och genomlöpa ett så vidsträckt område af fantasiens omätliga rike. För att få gången af hans utveckling fullt klar för sig, måste man imellertid först äga kronologien af hans dikter i något så när utredt skick; och detta hvärf, så alldeles försummadt af föregående författare i ämnet, är ingalunda bland de lättaste. Delvis kan till och med intet bestämdt afgöras, emedan de nödvändiga data eller andra märken saknas. Af de årtalsbestämningar, dem närvarande författare i sin upplaga lyckats bevara ur skaldens egna handskrifter, samt af de tryckta arbetenas år, uppgifter af HAMMARSKÖLD och inre kännetecken kan dock ungefär följande sammanställning göras. Året 1812 tillkommo: *Gunlög* (början) samt 4 poem; året 1813: *Gunlög* (slutfragmenten), *Blenda* (sannolikt) samt 7 daterade poem; åren 1814—16 (sannolikt): sorgespelen *Sigurd Ring* och *Visbur*, operorna *Narcissus* och *Cydippe*, skådespelet *Belägringen af Ceuta*, psalmförsöken (de flesta omarbetningar af psalmer i den gamla, med 1817 afskaffade, psalmboken), samt 13 daterade poem; året 1817: *Wladimir den store*, fragmentet *Svegder* (sannolikt) och 2 daterade poem; året 1818: *Maria* (sannolikt), *Sång till qvinnorna i norden* och 2 daterade poem (de sista med utsatt årtal); åren 1819, 20: *Liljor i Saron, första boken*; året 1821: *Martyrerna*, *Riddartornet* (sannolikt); året 1822: *Bacchanterna* samt (sannolikt) *Glädjeflickan* och *Albert och Julia*; året 1823: *Thorsten fiskare*[1]). Alla öfriga odate-

[1]) Enligt HAMMARSKÖLD (företalet) bar ett af koncepten bakpå ru-

rade lyriska stycken måste fördelas efter deras inre förhallanden. Dervid är att märka, det alla sådana, i hvilka Stagnelii mystiska filosofi funnit ett bestämdt, till formen fulländadt uttryck, såsom t. ex. *Liljor i Saron, andra boken*, tillhöra hans sista skede, och att de åter, i hvilka en mer sinnligt frisk och fullblodig åsigt af lifvet möter oss, i de flesta fall kunna tillskrifvas tiden före 1818. Som af förestående ses, är mycket i detta hänseende ännu beroende af förmodanden och torde alltid så förblifva, i brist på skaldens egna handskrifter, af hvilkas stil åtskilliga slutsatser skulle kunnat dragas, äfven der ej data varit bestämdt utsatta.

En sak synes med tämlig visshet kunna slutas af hvad vi ofvan sökt utreda, den, att Stagnelius oafbrutet fortgick, ej blott i formell fulländning, detta ord fattadt i sin vidsträcktaste betydelse, utan äfven i inre klarhet och förmåga att gifva en uttrycksfull gestalt åt sina skaldeåskådningar. Så upptager han med 1814 åtskilliga bland romantikernes lyriska älsklingsformer och en konstfullare rimflätning samt utbildar sin diktion till allt färgrikare prakt; så egnar han de följande åren åt dramatiska försök, bildade efter de antika sorgespelens mönster, med inflätande af de skönaste, i versifikatoriskt hänseende förträffligaste körer; så studerar han och fulländar svenskans metriska användbarhet, mejslar de sköna elegierna, oderna och hexametrarne i *Wladimir* och *Maria;* så slutligen skänker han i sina senare dramatiska alster iamben en fulltonighet och omvexling, som ännu äro på svenskt språk oupphunna. Och bredvid hela denna skatt af yttre formfulländning, hvilken ständigt växande värme, rikedom, fullhet i de bilder, han framtrollar för vår själ! Äfven der, hvarest hans hjertas sönderslitna tillstånd framblickar, äfven der, hvarest hela hans varelse synes smälta

briken: »Kongl. Maj:ts nådiga resolution på åtskilliga biskopars ansökan att befrias från skyldigheten att bevista riksdagen 1823».

bort i en klagande suck, eller der lidelsens halfqväfda utbrott pressas öfver hans läppar, hvilken harmoni i smärtan, hvilken ljuf musik i sucken, hvilken sans i sjelfva yran! Det finnes ingen svensk skald, på hvilken bilden om den döende svanen och hans sång har en sannare tillämpning än Stagnelius: det är ett lif som förrinner i mild klagan, full af sköna välljud. Ej ens hans af en mystisk verldsåsigt genomandade dikter lida någonsin af från poesien härflytande dunkel. Tåren som skymmer Animas blick, gråten som vill kufva hennes stämma, spegla sig i dikten och ge oss känslan af sorg och vemod, mången gång af djupt förtviflans mörker; men spegeln sjelf är ren som diamantens vatten. Det är detta obestridliga förhållande, som i förening med åtskilliga andra omständigheter hos förf. grundat den öfvertygelsen, att Stagnelius kort före sin död begynt ingå i ett nytt skede af sin utveckling, hvars hela betydelse för Sveriges vitterhet, om han fått lefva, det nu är omöjligt att ange, men som omisskänneligen tyder på, att han stod på väg att arbeta sig ur den mystiskt-förtviflade verldsåsigt, som karakteriserar det närmast föregående tidskiftet af hans poesi. Det är ingalunda betydelselöst, att de theosofiska idéerna spåras sparsammare redan i andra boken af *Liljor i Saron*, nästan endast skymta i den djupt resignerade, fornkristliga åskådning, som utgör *Martyrernas* grundval, för att snart derpå antaga en väsentligt förändrad gestalt i *Bacchanterna* och slutligen alldeles försvinna i de om de tyske romantikerne i viss mon påminnande natt- och andestyckena *Riddartornet*, *Glädjeflickan*, *Albert och Julia*, samt i det om humoristiska anlopp vittnande sagospelet *Thorsten fiskare*, hvars tidpunkt är fullkomligt obestridlig. Särskild uppmärksamhet förtjenar det sistnämnda stycket, som, i likhet med de skämtsamma tillfällighetsqväden från 1822, hvilka vi ofvan i denna lefnadsteckning anfört, bestämdt visar, att Stagnelius, efter en vid-

lyftig omgång, var i begrepp att med nya krafter och högst betydligt vidgade utsigter återvända till sin utgångspunkt, den satiriskt-humoristiska dikten (om nämligen, som förf. tror, *Blenda* till planen är hans äldsta större arbete, fastän senare fullbordadt än *Gunlög*). En så riktbegåfvad ande som Stagnelius kan aldrig beräknas på förhand; och det vore således obetänkt att förneka, det han kunnat omgestalta sin åskådning af tingen och i och med denna hela sitt skaldskap, äfven om man ej anser sig böra medge, att han förmått utveckla sig till en humoristisk uppfattning af verlden, något som vi ej heller vilja påstå med någon art af bestämdhet.

Detta spörsmål leder oss nu öfver till det om den estetiska halten och värdet af Stagnelii skaldskap öfverhufvud samt om de karakteristiska kännetecknen på detsamma, en fråga, hvars tillfredsställande utredning dock skulle fordra vida större utrymme och tid, än dem öfver hvilka förf. förfogar. Endast antydningsvis kan han således sysselsätta sig med detta ämne, der han liksom förut äger Hammarsköld och Atterbom till föregångare. Båda ha meddelat åtskilliga värderika och träffande anmärkningar i frågan om den allmänna arten af skaldens skaplynne, hvaremot i synnerhet den förres kritiska skärskådning af hans större arbeten lider af åtskilliga missuppfattningar, och den senares framställning öfver samma ämne afbröts redan i sin begynnelse. En genomgående, med estetisk grundlighet utförd, karakteristik af Stagnelius som diktare saknas således ännu; må de antydningar i detta hänseende, dem förf. här samlat och meddelat, väcka uppmärksamheten på det intressanta och rika fält, Stagnelii skaldskap erbjuder den kritiske monografisten.

Hammarsköld i sin för öfrigt tämligen obefogade jemnförelse mellan Lidner och Stagnelius yttrar med afseende på den senare följande, som på ett klart och vackert sätt sam-

manfattar det hufvudsakliga af skaldens poetiska karakter. »Stagnelius», säger han, »är romantisk. Äfven för hans åsigt framstår lidandet som en mensklighetens bestämda allmänna lott, men ej blott mensklighetens, utan äfven, i och genom henne, den menniskan omgifvande verldens. Vindens sus, källans sorl, foglarnes qvitter, ja, till och med blommorna på fältet äro intet annat än formade suckar af en fallen, en förändringens hårda nödvändighet underkastad, natur. Men han finner ingen lust att blott passivt klaga häröfver, ingen vällust deri att blott gjuta tårar öfver sitt och hela slägtets öde, utan han tränger med geniets åskådning fram till detta ondas källa, och hvad han ser, målar hans manligt verksamma diktningskraft i bestämda konturer, för att såmedels skaka på de bojor, som hämma själens flygt, och bryta det fängelse, i hvilket synden och sinnligheten stängt henne från idéernas ljusa rymd. Dock, detta bemödande, det inser han klart, han kan icke sjelf verkställa; dertill behöfves guddomens biträde, denna höga, kärleksrika magts, som oaktadt hennes fall dock aldrig upphör att älska den förförda själen, dess utvalda, men honom undanryckta brud. Derföre är Stagnelii religiositet en fast, orubblig förhoppning på den högstes nåderika bistånd, en säker förtröstan att befrias från lidandet, att vinna åter sin förlorade borgarerätt i salighetens rike, och, i anledning deraf, hans poesi en konstrik, säkert tecknad tafla af hans inre åskådning, en klar, af fantasien slipad spegel för de objektiva gestalter, i hvilka hans djupa, genom en väl dyster, men sublim filosofi harmoniskt utbildade känsla bryter sig. Stagnelii skaldesång är alltså bestämd, organiskt utbildad och idéfull, foster af en genom den rikaste fantasi och den skarpaste tanke begränsad känsla.»

Märkas må dock, att detta omdöme gäller egentligen den Stagnelius som sjungit *Liljor i Saron;* ty på den unge eller slutande skalden träffar det ej in i lika hög grad. Re-

dan Atterbom har påpekat, att skämtet, följaktligen ett humoristiskt element, ingalunda är bannlyst från Stagnelii sånger, och att således dessa, som vi ofvan antydt, innehålla frön till en mer tröstefull, harmonisk och sannt mensklig verldsåskådning, än den, som genomgår *Liljor i Saron* och en del andra dikter. Den lefnadsnjutande glädje, som andas i några bland Stagnelii anakreontiska qväden, och den eldiga glöd, som genombäfvar flere erotiska sånger, visa tydligt, att han långt ifrån fullständigt uppgått i sina öfversinnliga spekulationer, liksom å andra sidan en del satiriska beståndsdelar i *Gunlög*, *Thorsten fiskare* och flere ange, att äfven detta område ej var främmande för den mångsidigt utvecklade skalden.

Vill man med ett genusord ange arten af Stagnelii diktarskap, så kan det ej betecknas såsom annat än episktlyriskt, med öfvervägande lutning åt den senare egenskapen. Trots de flerfaldiga dramatiska arbeten Stagnelius efterlemnat, och oaktadt det formella mästerskap som äfven i dem uppenbarar sig, torde det icke med skäl kunna bestridas, att det ej är på detta område hans egentliga styrka, för så vidt den hann uppenbara sig, ligger. Den benägenhet att »måla och musicera», som Atterbom med rätta anmärkt äfven mot hans yppersta dikt af detta slag, *Martyrerna*, är i sjelfva verket intet annat än skaldens omedvetna återvändande till de grundelement, som bilda hans poetiska väsen, den lyriska känslans värme, mildrad af den klart uppfattande och återgifvande fantasien. Körerna i hans fornnordiska sorgespel, hans försök till operor, de flere andeuppenbarelserna i *Wladimir* och mångfaldiga andra tecken tyda hän på samma förhållande. Det är följaktligen klart, att han lyckas bäst i de diktarter, der lyrik och epik sammansmälta till ett, således i sina romanser, elegier, idyller och andra likartade dikter, bland hvilka äfven *Liljor i Saron* intaga ett framstående

rum. Här kan skaldens känsla frambryta i all sin ursprungliga värme och gjuta sitt förklarande skimmer öfver de färgrika bilder, hans kraftiga fantasi frammanat. Och här äger han tillika det rikaste tillfälle för sitt formella mästerskaps öfvande. Också torde Stagnelii utomordentligt höga ståndpunkt i dessa arter vara obestridlig. Att uppräkna de herrligaste bland hans episkt-lyriska dikter vore nästan att återge innehållsförteckningen; vi åtnöja oss derför med att nämna, det ganska få underlägsna eller medelmåttiga sådana stycken af honom finnas, i synnerhet bland elegierna och romanserna.

Mindre passade de rent episka formerna hans individualitet. Derför äro också, trots flere sköna partier, hans berättande dikter, i sin helhet betraktade, ej fullt tillfredsställande, liksom de samtliga tillhöra det äldre skedet af hans skaldeverksamhet, och till en del endast äro ungdomsförsök. Den lugna, ointresserade hållningen hos den äkte epikern blef ej Stagnelius förunnad, lika litet som den kraftiga lifserfarenhet, den rikt skiftande menniskokännedom, som utgöra den sanne dramaturgens oundgängliga kännetecken. Allt hvad formvälde och lyrisk känsla, allt hvad hänförelse för ämnet och en förut gifven verldsåskådning kunna åstadkomma, återfinnes i Stagnelii dramer; men just de nu nämnda grundvilkoren för det fullkomliga dramat, den omedelbara lifsflägten, den mångsidiga gestaltning af karakterer och asigter, som skapar de verkligt dramatiska sammandrabbningarna, dem sakna vi. Nästan alla hans figurer röra sig liksom i en fin dimma, hvilken gör deras konturer sväfvande och öfver det hela lägger en entonig, silfvergrå kolorit. Det är skaldens subjektivitet, som bildar det medium genom hvilket vi skåda dem alla, det är hon, som oaflåtligt påminner oss, äfven vid de skönaste ställen, derom, att vi ej skåda en fullt lefvande och klar verklighet, endast skapelser af en i en gifven riktning utvecklad fantasi. Det är härigenom

man kan förklara skaldens förkärlek för lyriska målningar och utbrott midt uppe i en stark situation och hans oförmåga att låta en karakter dramatiskt, d. v. s. med inre nödvändighet och i rask följd, utveckla sig. Ej ens Perpetua i *Martyrerna*, hans yppersta skapelse i det hänseendet, utgör något verkligt undantag från detta förhållande. Blott der, hvarest en föga invecklad situation antar en inåtvänd, mystisk prägel, såsom i de pseudo-dramatiska arbetena *Glädjeflickan* och *Albert och Julia*, beherrskar skalden med full hemmastaddhet sitt ämne och gestaltar det med öfverlägsen kraft. Samma lyriska hufvudriktning gör att körerna i hans sorgespel äro dessas yppersta prydnader.

Omedelbart efter Stagnelii död fattade HAMMARSKÖLD beslutet att utge skaldens samtliga skrifter, och som en förberedelse härtill författade han den här ofvan ofta anförda lilla skriften om skaldens lif och verksamhet. Biskop Stagnelius, som möjligen i förväg anmodat honom om utgifvandet, satte sig genast i förbindelse med honom, såsom synes af den förut anförda brefvexlingen, och arbetet fortgick så raskt, att utgifvaren kunde underteckna företalet till första delen d. 1 mars 1824, således elfva månader efter Stagnelii dödsfall. De båda andra delarne utkommo de följande åren, så att upplagan 1826 var fulländad. Med dess utgifvande var förenadt ett vilkor, med hvars uppfyllande långvarigt dröjsmål ägde rum. »Då HAMMARSKÖLD», säger SONDÉN, hvars berättelse härom vi följa, »ombesörjt den första upplagan af Stagnelii samlade skrifter, förklarade biskop Stagnelius, att slägtingarne ej gjorde anspråk på någon inkomst af verket, men önskade, i fall afsättningen gaf något öfverskott, efter afdrag af förlagskostnaden, att det måtte användas till

en enkel minnesvård öfver skalden. I enlighet med denna önskan träffade HAMMARSKÖLD öfverenskommelse med mag. Wiborg och uppsatte äfven följande förslag till inskrift:

SKALDEN
E. J. STAGNELIUS
FÖDD 1793
DÖD 1823
HVILAR HÄR.

SORGBUNDNE FÖRÄLDRAR
SAKNANDE VÄNNER
OCH
BEUNDRANDE LANDSMÄN
RESTE VÅRDEN.

Flere förnyade påminnelser blefvo utan verkan: Wiborg ursäktade sig dermed, att förlagskostnaden ännu icke var ersatt, och att arbetet, ehuru af stort värde, likväl i anseende till sin dyrhet hade en trög afsättning. HAMMARSKÖLD dog 1827; och det synes, som Wiborg sedermera hade förgätit sin förbindelse. Hans sjukdom kan ursäkta honom de senaste åren; men innan den inträffade, hade han likväl utgifvit en ny upplaga af alla tre delarne. Först i år [1836], sedan, genom öfverenskommelse med skaldens ännu lefvande moder, bokhandlaren Berg erhållit tillåtelse att ombesörja en ny upplaga af Stagnelii skrifter, har den länge väntade minnesvården genom den nye förläggarens omsorg blifvit uppsatt.»

Ehuru HAMMARSKÖLDS nit att samla en så framstående poetisk produktion som Stagnelii förtjenar allt erkännande, har närvarande upplagas utgifvare ej kunnat undgå att i sina anmärkningar ange det ganska vårdslösa sätt, hvarpå han handterat skaldens handskrifter. Redan 1828, således ett år efter hans död, meddelade SONDÉN i *Svea* (12, 235 ff.) en

följd vigtiga rättelser till hans upplaga, beträffande företrädesvis de lyriska poemen; anledningen härtill var, som han sjelf uppger, att han bland HAMMARSKÖLDS papper påträffade en bundt af skaldens koncept och renskrifter, dem utgifvaren således aldrig återställt till slägtingarne. Än värre är att han låtit de af honom följda handskrifterna till skaldens flesta större dikter alldeles förfaras, en omständighet, den man ej nog kan beklaga på grund af den vunna erfarenheten rörande hans behandling af de dikter, till hvilka handskrifter ännu finnas i behåll. Lyckligtvis hade sedan SONDÉN tillfälle att granska en ytterligare del handskrifter, då han utgaf sin egen särdeles goda upplaga, äfvensom närvarande utgifvare haft tillgång till åtskilliga sådana[1]), dem ingen af föregående utgifvare sett.

De af SONDÉN meddelade vigtiga rättelserna iakttogos i den nya, af Wiborg ombesörjda upplagan af 1830—33; tre år senare utkom hans egen upplaga, tillökt med 16 poem och ett prosaiskt fragment samt i öfrigt delvis jemnförd med handskrifterna; och på denna punkt befann sig fortfarande Stagnelii text genom ett par af den afl. förläggaren Ph. J. Meyer utgifna upplagor[2]), till dess närvarande utgifvare med densamma företagit en, som han hoppas, grundlig granskning och förnyelse, hvars beskaffenhet kan inhemtas af de upplagan bifogade anmärkningarna.

Men bredvid upplagorna af skaldens skrifter i deras helhet har hela tiden gått ett offentliggörande af förut obekanta stycken. Så meddelade DELÉN *Albert och Julia* redan året

[1]) Hela den ännu befintliga samlingen af skaldens handskrifter skänktes af hans moder till Kalmar gymnasii-bibliothek, derifrån aflidne kgl. hof- och universitets-bokhandlaren Adolf Bonnier erhöll den till låns för föreliggande upplagas utgifvande. Några spridda fragment, ur HAMMARSKÖLDS papper, förvaras i Kongl. Bibliotheket.

[2]) Sthm 1851, 52. 12:o. och — i *Skillings-bibliothek af svenska klassiker.* Sthm 1853. st. 8:o.

efter skaldens död (Sthm 1824), efter hans eget manuskript, så KARL KULLBERG i *Freja* 1836 7 nya poem, hvilka sedan intogos i SONDÉNS upplaga, så KARL ADLERSPARRE i *Läsning i blandade ämnen. Ny serie, h. 3, 5* (Carlstad 1839, 41) 3 dylika, bland hvilka två, ej förut tryckta, äro så obetydliga, att de ej af utgifvaren ansetts förtjena en plats i föreliggande upplaga. Vidare offentliggjordes dikten *Till Öland* i *Eos* 1840, n:ris 20, 22; och slutligen har hr KARL RYDSTRÖM ur den ännu befintliga samlingen af skaldens handskrifter samt efter meddelanden af hans anhöriga utgifvit: *Hittills outgifna dikter af* E. J. STAGNELIUS (Vestervik 1856. 63 s. 16:o [1]). Såsom ses af anmärkningarna, ha samtliga dessa småsamlingar mer eller mindre användts vid närvarande upplagas redaktion; och någon betydligare tillökning af STAGNELII *samlade skrifter* torde således hädanefter knappt vara att motse, helst en skaldens slägting, häradshöfding Wimmerstedt, äfven ställt till utgifvarens förfogande de hittills otryckta handskrifter han innehar.

Redan från första framträdandet af Stagnelii samlade skrifter ansågs det som afgjord sak, att Sveriges vitterhet i honom ägde en af sina rikast begafvade och i alla hänseenden märkvärdigaste skaldenaturer. HAMMARSKÖLDS stora förtjenst är det att ha genom sitt företal ledt uppmärksamheten på vissa bland de sidor, som utgöra denna storartadt anlagda

[1]) 6 af de i densamma intagna styckena äro, såsom föga betecknande, uteslutna ur närvarande upplaga, nämligen *Morgontanke*, *Krigssång*, *Fången*, *Önskningar*, *Till förruttnelsen*, *Sång*; och ett, *Månflickan*, meddelas endast som variant (2, 770). — Utgifvaren vill med anledning häraf äfven nämna, att de stycken i skaldens handskrifter, dem han låtit fortfarande vara otryckta, hvarken äro till antalet betydliga eller i något hänseende förtjena en plats i den redan genom HAMMARSKÖLDS åtgörande ganska fullständiga samlingen af skaldens lyriska dikter. De utgöras (1868) af 2 små dramatiska fragment, redan nämnda af HAMMARSKÖLD, 18 originalpoem, bland hvilka flere fragment utan titel och slut, samt 8 öfversatta lyriska stycken.

personlighets egendomligheter; och den äran kan heller aldrig frånkännas honom. Efter honom har ATTERBOM med största förkärlek och omsorg sökt estetiskt utreda Stagnelii verkliga väsen som skald, först i sin utförliga anmälan af »andra upplagan» i *Svenska Literatur-Föreningens Tidning* 1834, ss. 65 ff., 97 ff. och vidare i sin ofvan anförda, tyvärr afbrutna, disputation *Strödda bidrag till svenska vitterhetens häfder* (1848). Äfven en yngre författare, numera lektor HIMMELSTRAND, har i en disputation om Stagnelii lyrik (Lund 1863) framställt några estetiska betraktelser öfver det rika ämnet. Imellertid felas ännu alltjemnt en verklig monografi öfver Stagnelius som skald, ett önskningsmål, hvilket utan tvifvel skall uppfyllas i en ej aflägsen framtid.

Naturligtvis har en skald af den utomordentliga begåfning som Stagnelius ej kunnat förblifva obekant för samtidens främmande litteraturer. Så ha på tyska hans *Gesammelte Werke* öfversatts af K. F. L. KANNEGIESSER (Leipzig 1851. 6 band 8:o), så *Wladimir* af OLOF BERG[1]), så *Visbur* af E. ZIEHEN[2]), så slutligen en del lyriska stycken af P. J. WILLATZEN[3]), FERD. OTTO VON NORDENFLYCHT (af svensk härkomst[4]), EDMUND LOBEDANZ[5]) m. fl. På franska finnes en öfversättning af *Martyrerna* af LOUIS BOUTILLIER[6]), samt *Les oiseaux de passage, imitée, en partie, de Stagnelius* af SIMÉON PÉCONTAL[7]) och 2 andra lyriska stycken af R. DU PUGET[8]).

[1]) *Wlademir der Grosse, ein episches Gedicht in 3 Gesänge.* Königsberg 1828. 8:o.

[2]) I *Internationale Revue 1867.* Wien.

[3]) I *Nordlandsharfe.* Elberfeld 1858. ss. 25 f.

[4]) I *Schwedische Lieder der Neuzeit.* Berlin 1861. ss. 21—96.

[5]) I *Album nordgermanischer Dichtung. Th.* 2. Leipzig 1868. ss. 163—170.

[6]) *Les martyrs. Tragédie chrétienne.* Paris 1855. 8:o. — Öfversättaren ämnade fullständigt utge skaldens dramatiska arbeten, enligt hvad företalet ger vid handen. Öfversättningen är liksom hos PUGET prosaisk.

[7]) I *Ballades et légendes. 2:e éd.* Paris 1854. 18:o. ss. 155—161.

[8]) I *Fleurs scandinaves.* Paris 1858. ss. 183 ff. Der läses ock en kort lefnadsteckning.

Till och med på finska har *Martyrerna* öfversatts af MÅRTEN KILJANDER [1]), och på latin *Wladimir den store* af numera professor PER JOH. PETERSSON [2]). Säkerligen kan detta antal ökas med åtskilliga för närvarande utgifvare obekanta.

Med dessa i förhållande till ämnet ringa upplysningar och meddelanden öfverlemnas den odödlige skaldens verk åt hans landsmän i ett väsentligen bättre skick, än de förut varit tillgängliga. Må denna minnesvård, åt hvilken utgifvaren sökt egna all omsorg och kärlek, blifva ett nytt tecken af den stora förbindelse Sveriges folk äger att vörda och älska denna herrliga ande, en af dem, hvilkas högre lif bildat en betydelsefull insats i fäderneslandets andliga odling, en af dessa äkta svenska uppenbarelser, som aldrig skola förgätas,

Så länge lyrans silfver strålar än i skyn,
Och himlasvanen öfver Vintergatans flod
Stjernprydda vingar breder i den lugna natt.

(Bacchanterna.)

---

[1]) *Martyrat. Näytelmä runo.* K. KILJANDERIN *suomentama.* Helsingfors 1848. 8:o.

[2]) *Vladimir magnus poema Stagnelianum, latino carmine refictum. Pars 1—4.* Ups. 1840—42. 8:o.

WLADIMIR DEN STORE.

Skaldedikt i tre sånger.

Första sången.

Öfver de vestliga klippornas topp fullmånen sig höjde,
Log bland silfrade moln och beglänste med darrande strålar
Theodosias stad och WLADIMIRS skimrande läger.
Sjelf i det furstliga, höga, af festbloss glimmande tältet
Herrskaren satt, i höfdingars krets, och sög ur en perlsatt
Väldig pokal af guld det ljufva lesbiska vinet;
Medan en spelman slog guldharpan med fladdrande händer,
Och vid strängarnas ljud två undersköna grekinnor,
Klädda i glesa flor och med blomstrande kransar om håren,
Vände sig glädtigt för herrskarens blick i yppiga dansar.
Men af festernas prakt, af musikens förtrollande toner,
Skönhetens blickar och drufvornas must ej stillas det väckta,
Ångrande hjertats qval och själens hemliga uppror,
Tystas ej samvetets röst och hämmas den evige andens
Sträfvan ur bojor och natt till ljusets och frihetens zoner.
Dyster monarken satt, och ett moln betäckte hans panna.
Så för den skrämda seglarens blick ur vågornas sköte
Höjer sig väldigt mot skyn en nattfull, hotande klippa.
Drömmande, tankfull WLADIMIR satt, i sitt inre fördjupad;
Såg ej den lysande, stolta, den guldkedsmyckade skaran,
Hörde ej harpans sväfvande ljud och gaf ej en vänlig
Blick åt de milda behag, som under slafvinnornas lätta,
Fladdrande slöjor tindrade fram, likt nattliga irrbloss.
Mörker betäckte hans själ, af ångest skälfde hans hjerta,
Och på hans läppar till gift förbyttes det gyllene vinet.

Hemsk var den tystnad, som rådde bland guldkedsmyckade
skaran.
Alla sågo det qval, som tärde monarken; men ingen
Vågade tala och ropa hans själ ur drömmen tillbaka.

Ändtligen höjde sin röst den till loftal färdige Ivan:
»Novgorods furste, hvi plågar du så dina trogna bojarer?
Bjud dem förskingras, de moln, som hemskt din panna betäcka,
Och från ditt kungliga hufvud de svarta bekymren förjaga!
Ängsligt vårt hjerta slår af bäfvande väntan, då herrskarns
Solansigte i moln fördöljer sin lysande klarhet,
Och ej andas vi förr, än den alltupplifvande strålen
Gläder vårt öga på nytt, ur förintelsen kallar oss åter.
Säg: hvad qväljer din själ? Så vidt den grönskande jorden
Hvilar i hafvets blånande famn, så vidt som de höga
Skyarne tåga, hvar finns en dödlig, i sällhet din like?
Se, ifrån Röriks thron beherrskar du blomstrande länder,
Dem i ormande lopp väl hundrade elfver beströmma,
Och det trognaste folk, som dagens fackla beskiner,
Vaktar din konungastol med tättomglimmande lansar.
Hvimlande hjordars tal de rodnande ängarna betar,
Och beströdde af dagg, för vestanammande flägtar,
Yppiga kornfält gå i långhänsvallande vågor.
Tallöst silfrade fiskar bebo dina haf, dina elfver,
Bergen med lysande guld och silfver hafvande äro,
Med mångnyttiga kopparn och mannamördande jernet.
Skogar dem kransa, der tätt, i tusenåriga skuggor,
Kostliga villbråd sväfva, med brokiga fällar beklädda,
Och från håliga träd nedqvälla bäckar af håning.
Novgorods lysande stad, som i Volkofs försilfrade vågor
Speglar sin åldriga prakt, och Pleskov och Kiev och Isborsk
Vörda din lag; dig tjena de folk, som bygga i Kasans
Bördiga trakt och vid Bog, den stora, guddomliga floden.

Se, vid din fot har Polens monark sin krona ju nedlagt:
Bjarmernes rika land, af polariska hafvet och Dvinas
Kyliga vågor sköljdt, der i JUMALAS heliga tempel
Drakar ligga på gyllene ägg, tillbeder din spira,
Och vid Europas sydliga gräns snart Tauriens halfö.
Ingen njutning förmår det menskliga hjertat sig önska,
Som ej gudarne dig med ymniga händer beskärde:
Skrämd eller kufvad af dig, all verlden offer dig bringar.
Archipelagens öar dig tulla ljufliga viner,
Och Cirkassiens bygd och Grekland unga slafvinnor,
Sköna, med gyllene hår och rosiga kinder, samt lärda
Än att i hänryckt, lockande dans, vid det festliga målet,
Väcka ditt hjertas begär, och än, vid stjernornas blickar,
Vagga med sånger din själ på svandunsbäddar i slummer.
Vidt öfver jorden skallar ditt lof: för ditt hjerta i striden
Blixtrar guddomens sköld; vid din fot i kedjor de ligga
Alle, som vågat att trotsa din magt; för ditt svärd, dina åskor
Bäfvar det stolta Bysanz och korset och kejsarethronen.
Sist, när till himlen en gång, att öka gudarnas samqväm,
Undan ditt trogna folks tårduggande blickar du stigit,
Skall i ett tempel din thron, i evigt brinnande offer
Slavernas vördnad och tro sig byta, samt gyllene harpor
Klinga i rullande sekler ditt lof, förgudade hjelte!»

Detta bojaren. Och nu med sörjande stämma monarken:
»IVAN, hör opp att prisa mig säll. De himmelske endast
Sälle må nämnas: i ro ur evigt brusande kalkar
Dricka de guddom och se, med liknöjdt öga, i tidens
Elf, huru år och sekler och folk och ätter försvinna.
Upp öfver stjernorna sällheten bor, om dess väsende finnes;
Men förbannelsens hem är den hafomgördlade jorden.
Menniskans glödande själ, en gnista från ljusare rymder,
Irrar i lifvets natt från sitt höga, sitt himmelska ursprung

Ständigt allt längre bort och slocknar omsider förlorad.
Alla, fast purpurns drägt och magtens krona vi bära,
Fast med vår träldomssvett vi främmande tegar befukta,
Böjas suckande dock i samma ödes demantok.
Nakne och utan värn, med tårade blickar vi helsa
Dagens qväljande sken; genom lifvets törniga dalar
Gå vi med blödande steg, af sorgerna följde, och digna
Sist i en nattfull graf och sofva den eviga sömnen.
O, det är rysligt att kasta sin blick i förruttnelsens boning!
Harpor och skimrande bägare der omklinga ej segrarn:
Aldrig en kyssande mö till njutning den multnande kallar,
Aldrig basunernas skri, af härmande klippor besvaradt,
Ropar till kamp och seger den djuptinslumrade hjelten.

Ångest betager min själ, så ofta på menniskolifvets
Sorgliga lott jag tänker och ödets nattliga gåta.
Dock ej tysta jag kan de qväljande frågor, som anden
Evigt sig gör. Ej blott i nattens ödsliga timmar,
Äfven på segrens fest, i nöjets bedöfvande armar
Fatta de mig, omtöckna min blick och döda mitt löje.
Vänner! I tron mig säll, I skåden min lycka med afund.
Ack, I ej kännen de qval, som under den yppiga skruden
Fräta mitt bröst: I kunnen ej se den hemliga oro,
Hvilken till konungens innersta rum, till konungens hjerta
Banar sig väg genom härarnas vakt, genom riglade portar
Och vid yppiga bord, på elastiskt svällande bäddar
Griper med armar af jern det aldrig förfelade rofvet.
O, när det inträdt har, det rysliga spöket, då brinna
Lamporna svafvelblå i den skimrande borgen, då sitta
Gästerne bleke som lik, då strömma från harporna dödsljud,
Och i ett grafhvalf byts den höga, festliga salen.
Ack, en förkastad jag är, ett mål för himmelens vrede!
Ofta, då tystnaden rår i jordens hyddor, och natten

Spänner kring länder och haf den af stjernor glimmande pellen,
Blodiga skuggor jag ser omsväfva mitt furstliga läger,
Och till mitt öra nå, som ur grafvar, klagande toner.
Ofta, när dagen sitt klaraste sken kring rymderna sprider,
Och i skarornas krets jag den gyllene thronen bestiger,
Tror jag mig höra en röst, doft hviskande: »Furste, en afgrund
Gapar under din fot, ett svärd med blodiga strålar
Öfver din hjessa blixtrar i skyn och är färdigt att falla».
Vänner! Ett medel likväl jag vet att förjaga min oro
Och att njuta mig sjelf. När de sträfva lurarne skalla
Herrligt från bergen igen, när fålarne gnäggande stampa
Marken i krigiskt begär, och fanorna svaja, och svärden
Blixtra i kämparnes hand, och kopparbågarne spännas;
O, då sväller mitt bröst af tjusning, då jublar min ande.
Alltså, bojarer, hören mitt bud och färdige varen
Att, förr'n sjöar och fält af den kommande solen förgyllas,
I blodregnande storm Theodosias murar bestiga.
Gån nu till hvila en hvar, att i sömnens förnyande armar
Hemta till striderna kraft; men vaknen tidigt, då lärkan
Klingar sitt jubel i skyn, och dagens prunkande härold
Svänger bland österns blodiga moln sin purprade fana.»

Teg och reste sig opp; de andre bugande gingo.
Midnatt råder kring länder och haf, och tystnad i lägret.
Men på sin yppiga bädd, af själens marter bestormad,
Wladimir ensam låg. Genom tältets öppning med vemod
Tittade månen in, och längre i blånande rymden
Blänkte stjernornas eld som lampor i helgade grafchor.
Fjerran ifrån ett dån af de brusande elfverna hördes,
Blandadt med vindens sus i en nära belägen cypresskog.
Så, när till Skaparens thron på musikens guddomliga vingar

Jordens klagan och nöd ur templet melodiskt sig höjer,
Ljuda kring nejderna vidt Cecilias orgor och sången.
Uppåt WLADIMIR såg i den eviga rymden med tårar:
Mägtigt hans hjerta slog af himlarnes aning; han knäppte
Händerna festligt till bön, och vred dem och kunde ej bedja.

Hastigt ett bländande sken omstrålade herrskarens läger,
Himmelska toner fyllde hans tält, och ett doft som af rosor.
WLADIMIR blickade opp, och öfver hans hjessa en himmel
Hvälfde sin lysande rund, mer skön än den himmel, som fordom,
Brämad af åttonde morgonens guld, öfver Adams och Evas
Doftande, näktergalomspelade läger sig hvälfde.
Buren på rosiga moln, stjernblommor om gyllene håren
Och i mantlar af ljus, en himmelskt strålande ungdom
Vaggades långsamt ned. En del af den heliga skaran
Göt ur gungande skålar af guld paradisiska rökverk;
Andre med händer af snö ur melodiskt klingande harpor
Kallade stormar fram af harmonier, och andre
Sjöngo i festlig chor den nattligt varnande sången:

»WLADIMIR, rasa ej så mot CHRISTI rike på jorden
Och med de trognas lik beså ej de blomstrande fälten!
Bäfva för domarn i skyn! Om hämnd till den eviga himlen
Ropar de christnes blod, som i brottsliga fejder du gjutit,
Ropar det högt ur städernas grus, ur störtade tempel;
Och anklagande talar din synd med tusende tungor.
Vänd, o WLADIMIR, vänd från afgrundsranden tillbaka,
Innan din sol går ned i den eviga natten, och mörker
Plötsligt betäcker din stig. O, släck den härjande facklan
Och böj ångrande knän för det saliggörande korset.
Herrligt är Frälsarens kors: till ett lifsens träd har det uppväxt,

Skuggar en helgad verld och blommar med lefvande rosor.
Dröj i dess himmelska skygd en timme allenast, och själens
Marter skall gjutas strax i vederqvickande tårar.
Lugnt skall ditt hjerta slå, med svalkande vingar skall tröstens
Ängel din själ omsusa, och himmelsk frid och förtjusning
Sänka sig ned i ditt bröst, som till jorden en leende majdag.
WLADIMIR, skådar du ej den heliga staden derborta?
Ljufligt rodna dess torn i den eviga morgonens strålar;
Murar ej kransa dess rund, ej väpnade männer den vakta,
Men kring den himmelska kärlekens thron de frälsades andar
Saligt trygge der bo och fira sin eviga sabbath.
Aldrig ett nödens rop från dess fredliga gator sig höjer,
Aldrig en qvalfull suck ur rosenhyddorna stiger.
Renadt från hvarje fläck, i odödligt blomstrande skönhet,
Går under palmerna der det förlösta menniskoslägtet,
Sådant på tidernas morgon, i Edens grönskande lundar,
Skaparn sig tänkte dess bild, och var glad åt sin himmelska tanke.
Vill du, o WLADIMIR, ej föröka den heliga skaran?
Åtrår icke din själ den oförgängliga kransen?
Andens begär för trång är jorden med hela dess ära,
Men oändeligt stort är det himmelska riket deruppe,
Och den Evige blott kan räkna dess lysande kronor.»

Sången och harporna tystnade re'n; den strålande synen
Flöt meteoriskt bort i ett långsamt döende skimmer.
Bländad och stum låg Novgorods drott och trodde sig länge
Än de himmelska se, än de gälla strängarne höra;
Och då sansen till slut han vunnit tillbaka, ett under
Mötte hans öga på nytt. I kläder, hvita som dagens
Fullaste sken, som fjällarnes snö på de åldriga bergen,
Stod vid den häpnes bädd en himmelskt blomstrande qvinna.

Gyllene strålar sig hvälfde till krans om dess lockiga hufvud,
Och en hviftande palm hon bar i den glänsande handen.
Fridsamt dess öga brann. På dess höga, olympiska anlet
Herrskade mildhet, allvar och lugn. Så lyser i molnfri,
Välluktspridande natt på fästet den ensliga månen.
Och hon öppnade mildt sina rosiga läppar och sade:
»WLADIMIR, frukta mig ej! SVIATOSLAFS frejdade moder,
OLGA, jag är, men HELENA nu i himlen jag kallas.
Fruktadt var fordom mitt namn, och min vilja lyddes af tusen;
Men som en skugga, en dröm försvann min jordiska storhet,
Och ett skönare lif jag bland helgonen lefver deruppe.
Äfven mitt hjerta klappade förr af brottsliga lustar,
Och ej ett högre väl än jordens vanskliga goda
Kände min nattomdunklade själ, från sin källa förvirrad.
Blodiga offer som du åt hedendomens fantomer
Bar jag och anade ej det verldsförsonande korsets
Mystiska kraft, ej den verld af rena, förlossade andar,
Som hos sin Fader och Mästare bo i himlarnas himmel.
Dock med förbarmande nåd till sin usla, förlorade dotter
Skaparen såg och tände ett ljus för mitt nattliga hjerta.
Genast förvandlad jag blef. Som vinterdrifvor om våren
Smälte min forna köld i den himmelska kärlekens strålar,
Och, lik en rök, förskingrades strax den stolthet, som fordom
Svällde min barm; då försönk i en aftonrodnad mitt förra
Lif, och verlden försvann, och nya mystiska solar
Glimmade upp för min tårade syn, i den eviga rymden.
Liksom en flicka, när först af jordens förgängliga kärlek
Mägtigt dess hjerta slår, och tårdagg fuktar dess rosor,
Älskar att ensam gå i lundarnes susande skymning
Och vid källornas sorl och näktergalarnes chorsång
Drömma sig tryckt i den älskades famn, till den älskades hjerta:
Så ett magiskt begär, en evigt lockande trånad

Fjerran i öknar mig drog, der, oförvirrad af verlden,
Själen i ostörd ro på sin himmelska brudgum fick tänka.
Dock, hur möta den Heliges blick? I betraktelsens spegel
Såg jag min själ i dess sanna gestalt, och ryste tillbaka.
Dyster och vild hon stod, dess snödrägt fläckad af synder,
Himlaförvisande, röda som blod. Då skälfde af ånger
Häftigt mitt bröst, och med tårar jag bad om ett medel till rening.
Aldrig sitt öra den Evige slöt för ett ångrande hjertas
Rörda, bedjande rop: en ängel från höjden mig sändes,
Som min bäfvande själ till försoning och helgelse ledde.
Dopets heliga dagg på mitt sänkta hufvud jag mottog
Och i en nunnas dok förbytte min lysande krona.
Bitter är ångrens rot, men stammen gyllene frukter
Bär för eviga dar; till ett smycke af himmelska perlor
Blir dess blodiga gråt, dess helgande plågor till vällust.
Tyst i cellen förflöt min återstående lefnad;
Stilla i tårar vid korset den flöt, som en klagande regnbäck
Halkar från klipporna flyende ned i den ensliga dalen.
Glömd var af verlden nu den lysande Olga, som fordom
Fyllt den med vapens brak: i grafven slumra jag tycktes;
Dock ett skönare lif i den ensliga cellen jag lefde.
Änglar besökte mig der, vid morgonrodnad och månsken,
Hviskande tröst i min själ och läkte de frätande såren.
Wladimir, se: i en mantel af ljus är den sorgliga, svarta
Klosterdrägten förbytt, och hufvuddoket i strålar.
Nu med palmen i hand från etherns saliga rymder
Blickar jag ned i triumf till den låga, besegrade jorden,
Djupt sig vältrande under min fot, med nöjen och kronor.
Dock ej himlarne lösa det band, som med älskade söner
Modren förenar, och än, vid det nya Jerusalems throner,
Klappar som fordom vårt bröst för det jordiska fäderneslandet.
Ofta vid Skaparens thron, i kretsen af jublande andar,

Fyller en sorglig tår mitt förklarade öga, så ofta
Ned till jorden jag ser och röjer de blodiga offer,
Som i sarmatiska lundar, i Kievs och Novgorods städer
Rysligt glöda ännu åt mörkrets förkastade magter.
WLADIMIR, hör min bön! Låt nådens gyllene vårsol
Skrida för ryssarne opp! Vid det saliggörande korset
Knäböj du och ditt folk! I korsets heliga tecken
Segrar, ära och magt åt den väldiga ryska nationen
Himlen bestämt. I den Heliges bok med lysande eldskrift
Tecknad för sekler står den oförgängliga domen.
Sällare dagar jag ser öfver Volgas bygder sig randa:
Lyckliga tidhvarf rulla jag hör från blidkade himlar.
Änglar med flammande svärd, af blänkande rustning beklädde,
Vaka kring RÖRIKS thron; i triumf öfver häpnande länder
Sväfva de ryske örnarne fram med dånande vingar,
Föra den Eviges bud och slunga hans straffande åskor.
Stolt mot stjernornas höjd Moscovia lyfter sin hjessa,
Väger i rättvis hand nationernas öden och sitter
Trygg på sin eviga thron, betäckt af den himmelska skölden.
WLADIMIR, nu farväl! För länge jag redan har saknat
Änglaharpornas klang och den ångande skuggan af lifvets
Blommiga träd. Farväl! Men i Edens rosiga dalar
Hasta min famn till mötes en dag och af frälsade söner
Der, i triumfens verld, myriader kring modren församla!»

Sagdt: och den himmelska qvinnan försvann, som en blixt,
som ett stjernfall.
Men från de svafvelflodomrullade bergen i Orcus
Satan det hörde; då skälfde hans bröst af fruktan och vrede,
Och i rysliga moln den förkastades panna sig höljde.
Strax ur plågornas verld, sina vacklande throner att rädda,
Fradgande stod förderfvaren opp; så hemskt, då han uppsteg
Brakade helvetets berg, och de blåa lågorna fräste

Upp i hans spår. Så beträdde han tyst den blomstrande jorden.
Matt göt månen sitt nattliga sken kring slumrande länder:
Satan mot jorden dock sin panna sänkte; ty evigt
Bäfvade mörkrets drott för ljusets guddomliga stråle.
Redan han stod för WLADIMIRS bädd, förbytt i dess faders
Väpnade hamn; hjelmgallret han slog från sitt diktade anlet
Festligt i skymningen opp, och med hålig stämma han sade:
»WLADIMIR, hör mig, älskade son! O, skaffa min aska
Ro i sin heliga graf, min ande i himlarne glädje.
Hjeltarne fradga deruppe af harm, och det himmelska vinet
Orördt dröjer i kalkarne qvar, så ofta de höge
Blicka till jorden ner och den nya styggelsen skåda.
Verlden förändrar sitt skick: knappt dröjer på fjällarnes toppar
Än ett döende sken af den forna gyllene dagen.
Jättarnes lysande ätt försjunker i nattliga grafvar,
Dvärgar bebo deras land och håna de väldiga benen,
Suckande dufvor nästla i ro på örnarnes molnberg:
Vredgad har gudarnes här re'n lemnat den brottsliga jorden.
Icke i kampen mer krigsguden sin fradgande fåle
Svänger med tyglande arm; ej den ljufligt mysande LADA
Kransar med rosor sitt hår i vårens balsamiska dalar.
Fåfängt dånar i skyn den blixtbeväpnade PERAUN,
Talar förgäfves i stormarnes gny, i åskornas dunder;
Offer ej längre han får, och ej mer på de gräsiga fälten
Vallar den rike WOLOSS Slavoniens råmande hjordar.
Ack, en enda förträngt den lysande skaran — och hvilken?
Naglad vid straffets kors, af smälekens törne bekransad,
Plågas han, lider och dör, de christnes mägtiga guddom.
Ryktets och ärans väldiga röst ej längre till bragder
Manar de dödliges ätt; för pilgrimsstafven och gisseln
Redan man bortbytt krigarens svärd och beherrskarens spira.

Nöjet dyrkas ej mer. Försakelser, tårar och armod
Bana allena en väg till de christnes diktade himmel,
Och i ett kloster snart förbyts den herrliga verlden,
Der blott klockornas sorgliga ljud, som ropa till bönen,
Ängsligt beteckna få den trögt framskridande tiden.
WLADIMIR, endast vid dig sitt hopp de himmelske fästa;
Dig ur skyarnes famn betrakta med darrande längtan
Fädernas andar. O, trampa i grus det smädliga korset
Och en förnyad verld låt blomstra under ditt välde!
Innan den kommande solen har släckt sin fackla i hafvet,
Högtidsbägaren tömma du skall inom kufvade murar.
Stor din ära skall bli. Så länge den kungliga Volga
Rullar i kaspiska hafvet sin våg; så länge som Dnieperns
Källor flöda och Dons, så länge den nordliga Dvina
Genom de rika bjarmernas land brådstörtar i hafvet,
Lefva din hugkomst skall, och Rysslands barder dig sjunga.
Älskade son, farväl, och glöm ej din suckande fader!»

Detta Satan, och sjönk som en dimma tillbaka i jorden.
Men af en ängel från himmelen söfdes den qvalde monarken.

Andra sången.

Morgonens rosiga sken förgyllde WLADIMIRS läger,
Månen försjönk i böljornas famn, och på lekande vingar
Höjde sig lärkan så glad under hymner solen till möte.
Novgorods furste vaknade upp ur den flygtiga slumren;
Hjertat af oro sved: ty nattens magiska syner
Målades än för hans själ; på dagens tafla och lifvets
Stodo de qvar från andarnes verld, hemskt varnande bilder.
WLADIMIR dröjde ännu på det morgonbestrålade lägret,
Talande så med sig sjelf: »Har en dröm mina sinnen bedårat?
Var det mitt kroppsliga öga, som nyss i det heliga mörkret
Ljusuppenbarelsen såg? Mitt vakande öra, som hörde
De odödligas sång och himlalyrornas samljud?
Var det väl OLGA, SVIATOSLAFS mor, som ljufligt i natten
Talade himmelska ord från evigt blomstrande läppar?
Var han min fader, den hamn, som i månens darrande skimmer
Stod här så dyster och höll det varnande talet? Så gifves
Ofvanföre den rymd, som af solen med gyllene strålar
Famnas, der stjernornas eld i azuren tindrar, en annan,
Ljusare verld? Så gifves ock en af mörker och villor
Jemt med den förra i strid? Och allt hvad på jorden vi röna,
Är af andarnes verld blott skuggor och dunkla symboler?
Mellan himmel och jord en väg, der änglarne vandra,
Gifs då? Så släpper likväl den stränga, eviga döden
Genom sin kopparport försjunkna vålnader åter
Upp på vår jord? Så älskar man än och hatar i grafven? —
Eviga gåtor, hvem löser er rätt? Hvarföre, o andar,
Störa WLADIMIRS sömn, hans manliga hjerta förskräcka?

Icke han tillhör er — i solens ljufliga strålar
Vandrar han än på en grönskande jord — och ethern och
ljuset
Fröjda den lycklige än. — Hvad angå eder, I döde,
Väl de lefvandes värf, de lefvandes tankar och uppsåt?
WLADIMIR, hvad? Du tvekar ännu? Hur dårligt att vänta
Råd från de himmelskas verld, från skuggornas nattliga rike!
Här, i ditt hjerta bor det enda och sanna oraklet;
Följ det och störta i blodiga krig! Den mägtiga äran
Vinkar dig ut på bragdernas fält med sin lysande krona.
O, jag vill följa dess vink och mot stjernornas eviga fäste
Snart i festlig triumf, omstrålad af ära, mig höja.
Hjeltarnes lysande tid ånyo skall blomstra på jorden,
Gudarne vända på nytt i renade tempel tillbaka.
PERAUN, herrligt för dig, på kransomslingade altar
Skall till dagarnas slut, af de vakande presterna vårdad,
Brinna en helig eld. För dig, ljuft leende LADA,
Skall en blomstrande tropp af lekande gossar och tärnor
Sväfva i dans med smyckade hår och retande later.
Dig, fyrpannige Gud, som året och fejderna styrer,
Vill jag af marmor resa en borg, mer herrlig än denna,
Hvilken på vendernas ö, det blomstrande Rügen, du äger.
Offer jag äfven vill stifta åt dig, grönmantlade HERTHA!»

Sagdt: och han reste sig upp från den purpurslöjade bädden,
Klädde i stål sin gigantiska kropp och fattade vapnen.
I sjelfherrskarens tält, att stridens befallningar taga,
Redan församlade sig de ädla bojarernas skara,
Alla betäckte med rustning af jern och alla beredde
Lemmar att offra och lif åt drotten och fäderneslandet.
Redan till vapen gällt den krumma kopparen ropte;
WLADIMIR fålen besteg, genom lägrets öppnade portar
Strömmade hären fram på de silfverdaggiga fälten.

Glädtigt monarken red genom ryssarnes ordnade leder.
Herrligt från hjelmen i vindarne flöt den sväfvande busken,
Och i den mägtiges hand brann festligt det blottade svärdet.
Stolt på sitt folk han såg. På de ädla ryssarnes kinder
Glödde i purpur stridens begär, och ur kämparnes öga
Blixtrade mod. Sin väldiga röst nu herrskaren höjde:
»Ryssar, ej tarfvas att ägga med ord er lågande ifver.
Fiendens stad I sen, de väpnade männer I skåden,
Som omkransa dess rund: nog högt till eder det talar.
Åldriga sagor föras omkring och dunkla orakel
Om ett kommande, stort, af ryssar blomstrande rike
Och en bestämmelse, högre än vår, för prisade söner.
Lagom, att desse en dag för de gångne fädernes aska
Hånligt ej blygas må, och vårt namn i glömska begrafvas.
Lifvet är endast skönt, när ärans kransar det smycka:
Lif utan ära är död, är långsam förruttnelse — ljufvast
Blommar dess herrliga träd, när kampen det vattnar med blodregn.
Hastom då, ryssar, att lära vår magt åt vekliga greker!
Hastom, ty minnet blott oss öfverlefver på jorden.»

Teg, och ett högljudt skri af tusen förenade röster
Svarade herrskarens tal, och af nejdens tusende genljud
Svarades sjelf. Mot himmelen steg det väldiga ropet:
»Lefve Kievs monark och ryska äran och kriget!»
Grekerne hörde sarmaternas röst och skälfde, som lammen
Skälfva, när fjerran de hört det åskande lejonets stämma.
Gällt till kampen på nytt den krumma kopparen ropte;
Och med ett olycksbådande dån mot fiendeborgen
Ryckte slavonerne an, som hafvets fradgande böljor
Tallöst vältra sig fram, af stormarne drifne, mot stranden.
Väl från murarnes höjd, från de vidtkringskådande tornen

Härjande skurar störtades ned af slungor och bågar.
Mången till marken föll, dock fram sarmaterne trängde.
Allt var i ordning re'n till den grymma, den blodiga stormen,
Grafven med vasar fylld och de hotande stegarne reste;
För murbräckornas slag doft suckade portarne redan,
Och till murarne fram, liksom fiendens skansar att gäcka,
Fördes rörliga torn, från hvars höjd beväpnade männer
Strödde ett mördande regn af stenar och hväsande kastspjut.
Mången Romaniens son, vid den redan växande striden,
Slungades ned af ryssarnes arm i den eviga natten,
Och med rosor af blod Theodosias vallar besåddes.
Oviss kampen dock var. Den outsläckliga elden,
Byzantinernas fynd, itände WLADIMIRS stormtorn,
Och i lågornas svalg nedstörtade skaror af ryssar.
Dånande stockar rullade tungt öfver stegarne neder,
Förde, i loppet förkrossande, med doft qvidande männer.
Sjudande tjära och glödande sand från murarne götos
Öfver de vildtframstormande ned; genom pansarens fogning
Med olidliga qval den heta materien trängde.
Fåfäng var ryssarnes kamp. Så rusa förgäfves orkanens
Vredgade ilar till fejd mot ekbekransade fjällen.
Fälten de svepa i hvirflar af dam och skaka från trädens
Kronor ett grönskande regn: dock står den åldriga skogen
Qvar på sin plats ännu med väldiga stammar och rötter.
Mången ädel bojar här slöt sin lysande bana,
Mången förträfflig ryss med sitt blod här fuktade jorden.
JURI den modige föll, och VSEVOLOD, grånad i strider,
Segrare förr i hundrade slag, och den blomstrande IGOR,
Hvilken på Volkofs strand i gråt qvarlemnat en flicka.
Ljuft om krigarens hals hon lindade kärliga armar,
Och i dess blåa öga en tår sig darrande trängde.
»IGOR,» så bad hon, »lemna mig ej! Res icke! Mig anar,
Att till min längtande bädd du aldrig vänder tillbaka.»

Tätare än sin älskling hon slöt till den svallande barmen:
Öm var dess bön, het brände dess kyss, vild strömmade gråten;
Men ej kärlekens röst förmådde hos IGOR mot ärans.
Äfven WLADIMIRS vän, den tappre OSKOLD, till jorden
Stympad och blödande sjönk; då han föll, bedröfvades herrskarn,
Och i vänskapens tår den krigiska blicken försmälte.
OSKOLDS lysande mod än glödde i döden. Till strider
Manade än hans rosslande bröst den följande hären,
Och i hans matta hand det skarpa, vinkande svärdet
Visade vägen än till fiendens hotande murar.
Men bland de lysande männernas fall den högsta bestörtning
Väckte ROMANOVS dock, den ädelstammade hjeltens,
Hvilken ett hvinande skott från den höga balistan på muren
Slungade blodig och blek med krossadt hjerta till jorden.
Vildt, när hans dödspost kom till marmorpalatset i Kiev,
Slet hans enka sitt gyllene hår och smälte i tårar.
Torka, du sorgsna, från kinderna bort det skimrande regnet
Och till moderligt bröst slut panten, som myser i vaggan.
Späd är väl telningen än, men snart mot himmelens rymder
Skjuter dess segrande stam och med vidtomskuggande grenar
Hägnar en lycklig verld. Så länge uraliska bergen
Lyfta sin trotsiga panna mot skyn, så länge som Neva
I varegernas haf de brusande urnorna tömmer,
Pryder ROMANOVS ätt Europas och bragdernas himmel.
Evigt blomstrar dess hus. Lagstiftare, hjeltar och gudar
Ger den åt Rysslands folk — ej åt Rysslands ensamt, åt jordens,
Och verldsdelar i arf till de rika sönerna falla.

Bäfvande solen steg från zenith. I snedare riktning
Göt hon sitt brännande sken, och tvenne stormar förgäfves
Ryssarne redan gjort på Theodosias murar.
Modfälld WLADIMIRS här, bland kamraternas stympade kroppar,

Än kring skansarne stod. Af harm och förtviflan de ädle
Kämparne tändren skuro och smädade högt sina gudar.
Men i Wladimirs bröst sig modets guddomliga flamma
Höjde med ökad kraft och, lik ett lejon, det jägarns
Vingade pil har sårat, han röt kring nejden sin vrede.
»Ryssar!» — så dånade mägtigt hans röst, och de åldriga bergen
Gåfvo hans stämma igen, och de tornade murarne skälfde —
»Ryssar! Skall då till slut den himlavandrande solen
Skåda vår smälek, vårt fall, och det segergynnade folket
Hånligt mista i dag sina hundraåriga palmer?
Icke så länge en gnista af lif i Wladimirs hjerta
Flammar ännu! I skurar af blod hvem följer sin furste?
Ej till fädernas borg, till Kievs lysande salar,
Slagen och flyktande nu jag ämnar vända tillbaka,
Att med rodnad och harm mina forna troféer betrakta.
Död eller seger! Vänner, se der min eviga lösen!»

Sagdt; och af skummande fålen han for och stötte med väldig
Arm, förfärlig och vred, stormstegen mot suckande muren,
Och, dödsängelen lik, med det flammande svärdet i handen,
Rusade opp på sin vådliga stig. Men när ryssarne sågo
Herrskarn i våda, strax med ett bergen skakande härskri
Störtade alle vildt i hans spår och drefvo som flodens
Böljor hvarann, som himmelens moln, när den rasande nordan
Tjuter sin vrede i skyn. För den älskade fursten af stridsmän
Trängde sig lefvande bröstvärn fram, genom dödar och blodregn
Banande ifrigt en väg. Som en flod öfver bräddarne stiger
Och kring blomstrande fält, der silfverulliga hjordar
Vandra i bet, och kring odlarens tjäll och kring yppiga tegar
Gjuter förödelsens våg: så växte den böljande mängden

Ständigt allt högre och svallade re'n öfver kufvade murar.
Fåfängt i templens famn Theodosias bäfvande döttrar,
Bleka som lik, med sväfvande hår och klappande hjertan,
Ropte med böner och tårar om hjelp till den himmelska
modren.
Fåfängt i festlig skrud, vid det undergörande korset,
Sifverlockiga prester till bön för de christne sig sänkte.
Ödet fyllde sin dom: Theodosias timma var slagen,
Och i himlarnes famn den stjernbekransade jungfrun
Vände från staden sitt anlete bort. Sitt himmelska öra
Slöt hon för barnens skri och intet förbarmande kände.
Ty hon visste förut, hvad sällhet Wladimirs seger
Skulle bereda en dag den nattomdunklade jorden,
För århundraden slumrande än i tidernas chaos;
Och ur slagtningens blod hon såg odödliga palmer,
Stänkte af himmelens vårliga dagg, i ljuset sig höja,
Blomstra i evig prakt och skugga frälsade ätter.
Redan med fladdrande hand och kinderna röda af tjusning
Olga på harpan slog en triumfsång; helgonen gladdes.
Intet motstånd hämmade mer de stormandes ifver;
Blek stod grekernas här. Ur de tröttade händerna föllo
Bågar och svärd. En del tog, bäfvande, flykten åt staden,
Andre på murarne sablades ned, och det slaviska jernet
Badade lustigt i blod, med slagne det vallarne sådde.
Så, när en vådeld rasar i fredligt blomstrande städer,
Länge med enad kraft invånarne söka att mota
Brandens förfärliga magt, och i häftigt brusande forsar
Regnar det släckande vattnets kristall; men, äggad af stormen,
Rasar den mägtige fram i dånande hvirflar och våldsamt
Spyr ifrån hus till hus sina vilda, förödande lågor.
Snart vid arbetet stå de släckande männer stilla;
Elden ökas, de fly. Då falla de åldriga, höga
Kyrkornas dômer brakande ned, då ramla palatsen.

Så, besegrade nu, för den öfvermägtiga hären
Vek försvararnes skara; åt plundring lemnades staden.
Torgen och gatorna såddes med lik; de heliga templens
Väggar stänktes med blod, i choren skändades qvinnor,
Och ett rörande skri af jämmer till himlen sig höjde.
Men på sin fradgande häst, med det blodiga svärdet i handen,
WLADIMIR vild genom gatorna red och härjningens ifver
Mägtigt tillbaka höll. Hvar monarkens dundrande stämma
Hördes, der sjönk de slagtandes arm, der stannade våldet.
Så i skaldernas dikt jordskakande guden POSEIDON
Näpser böljornas ras och bjuder åt stormarne tystnad.
Hög på sin char han står med treuddsspiran i handen,
Kör öfver vattnet sitt frustande spann, och mantel och lockar
Fladdra kring guden skönt i den långsamt vikande stormen.

Aftonens döende sol de vestliga molnen förgyllde.
Plundringens yra var slut: ej skränet af sårade greker
Hördes i staden mer, ej de segrandes festliga jubel;
Snyftningar blott af skändade mör, af enkor och mödrar,
Doft sig höjde ännu. Så hafvet, när vindarne tystnat,
Klagar än länge och stränderna slår med suckande vågor.
Men i ett praktfullt rum, af rikt utstickade täcken
Smyckadt kring väggar och golf, låg Novgorods furste på borgen,
Hvilande makligt ut från den långa, blodiga striden.
Kantad med fransar af guld, omhöljd med rodnande siden
Var den soffa, hvars spänstiga bädd gaf segraren hvila.
Nerom hans fötter rustningen låg, den lysande skölden,
Svärdet, förslöadt af mord, och demantomgnistrade hjelmen;
Medan i purpurskrud en blåögd gosse, med rosor
Krönt om sitt gyllene, doftande hår, kredensade herrskarn
Fradgande lesbiskt vin i akantomlöfvade bägarn.

Dörrarne hastigt öppnas man såg; för den hvilande drotten
Trädde högtidligt in två vapenbärande ryssar,
Mellan de två en bäfvande mö — hvem målar den hulda?
Hvit som dess glänsande hals, dess liljefingrade händer,
Var den slöja hon bar; på den kyska, suckande barmen
Hängde ett gyllene kors, den lidande guddomens tecken.
Fritt kring skuldrorna flöt det saffransfärgade håret,
Kinden var daggig af gråt, och mot himlens eviga rymder
Bedjande såg hennes blåa, i tårar slocknande öga.
Men till jorden för herrskaren ned sig krigarne böjde,
Stego så långsamt upp, och den ene begynte att tala:
»Värdes betrakta, o Novgorods drott, det byte vi bringa.
Se hvilken tjusande mö! Så länge den strålande solen
Himmelens guldvagn kört, ej en skönare flicka hon skådat.
Djupt i ett klosters dystra kapell vi funno den hulda.
Knäböjd, tårad och stum, med kinderna bleke af fruktan,
Bland svartmantlade nunnor hon låg i darrande böner,
Skön som bland nattens moln den silfverhornade månen;
Och vi beslöto strax att föra det herrliga fyndet,
Furste, till dig: ty herrskarens är det skönaste rofvet.»

Teg; men från hufvud till fot, under känslor af bäfvande vällust,
Wladimir flickan beság. För hjeltens lågande blickar
Mild som en christen Venus hon stod och smälte i tårar.
Redan af kärlekens eld brann Wladimirs trotsiga hjerta,
Re'n af sin fånge besegrad han var: hur gerna kring flickans
Blomstrande lif han lindat sin arm och med brinnande läppar
Kysst från dess ljufva anlete bort den skimrande daggen!
Dock han vågade ej; ty äfven i tårar och bojor
Öfvar skönheten ut sitt från himlen stammande välde.
Rörd, med förvekad röst tog Novgorods furste till orda:
»Himmelska flicka, hvi bäfvar du så? Hvi tåras ditt öga?

Icke jag vill dig ondt. Du känner ej WLADIMIRS hjerta.
Männer jag kallt ser lida och dö; men en skönhet i tårar
Härdar min blick ej ut. O, torka den sorgliga daggen
Bort ifrån kinden och le, om segrarn skall njuta sin seger!
Ack, dina suckar skaka mitt bröst, ej af striden förfäradt,
Och som ett eldregn faller din gråt på mitt älskande hjerta.»

Honom svarade nu den milda, den sörjande fången:
»Novgorods mägtige drott! Om endast mot väpnade männer,
Icke mot qvinnor, härnad du för, så förbarma dig, hjelte!
Sänd mig till fädernas bygd, till dyra förvandter tillbaka!»

Teg; då begynte på nytt den väldige fursten af Kiev:
»Tjusande flicka, hvad land, hvad föräldrar ha gifvit dig lifvet?
Säg, på hvad blomstrande fält som barn du lekte. O, säkert
Glimmar deröfver en skönare sol och mildare stjernor.
Bure mitt hufvud re'n ej Novgorods lysande krona,
Vore om verldens största nation ej vården mig lemnad,
Genast jag följde dig hem och, glömsk af min flyktade storhet,
Skötte ditt altar och blefve din prest i helgade lundar.»

WLADIMIR detta; och så med rosiga läppar den fångna:
»O, att en dag med fridens oliv i handen du komme
Hem i min fädernestad, mellan jordens ädlaste folkslag
Fridens gyllene band att knyta för kommande tidhvarf!
WLADIMIR, vet då allt; ty hvarför längre mig dölja?
Constantinopel mig födt. Mitt namn är ANNA, min broder
Heter BASILIUS. Stolt, i magtens lysande purpur
Sitter han, herrlig och stor, på den verldsbeherrskande thronen,
Hvilken af CONSTANTIN från Tiberns strand till Bosforens
Flyttad för sekler är. O, Novgorods drott, åt de mina

Värdes mig skänka! Med perlor och guld min bror kan mig
lösa.
Dock ej perlor och guld dig fresta, o segrande furste;
Dubbelt mera det är för ditt stora, ditt kungliga hjerta,
Fienders aktning att få, af fiender älskad att blifva.»

Wladimir flickan i anletet såg med frågande blickar,
Höjde till slut sin röst: »O sköna prinsessa, jag tror dig.
Ack, att jag strax ej gissade allt! Din furstliga panna,
Majestätisk lik solens, din växt, den adel, som himmelskt
Blixtrar igenom tårarna fram, din röst, dina later,
Allt förråder en börd, med purpurn beslägtad och thronen.
Dock, hur tänka dig här, den mägtiga kejsarens syster?
Dig, bland Romaniens döttrar den första? Hvad händelse,
Anna,
Har från din broders lysande borg, från det skimrande hofvet
Flyttat dig hit i Tauriens bygd, på fejdernas bana?
Bragt dig i Wladimirs våld?» Han teg, och prinsessan be-
gynte:

»Furste, jag ägde en vän. Eudoxia bette den hulda.
O, hur vi älskade ömt med systerlig kärlek hvarandra!
Ständigt förenad med henne jag var. Knappt strålade solen,
Innan jag hänryckt flög i dess famn; och vinkade nattens
Stjernor till hvila igen, jag slumrande tänkte på henne.
Glädje vi delte och sorg, ty äfven i marmorpalatsen
Gästar den frätande sorgen; men sved mitt hjerta af oro,
Vid Eudoxias röst min sällhet vände tillbaka.
Mild som en vårdag log den himmelska flickan. Dess glädje
Kastade, lik en sol, sitt purpurskimmer kring verlden.
Lugn var Eudoxias själ. I sin famn den, förskönande, upptog
Jordens och himmelens bild. Så källans slumrande yta
Härmar måne och sol och blomstren, som kransa dess bräddar.

Dock en dödlig ej finns, som i frid fullbordat sin vandring:
Alla sårar den orm, som lurar bland ungdomens rosor.
Sorgsen i hast EUDOXIA blef. Hon talte ej mera,
Sänkte mot jorden ner sin guldomlockade panna;
Blicken fördränktes i gråt, för suckar häfde sig barmen,
Och på den ljufvas blomstrande kind förbleknade purpurn.
Vid min sida en dag guldrosor på koiska tyget
Stack hon med darrande hand: då föll ur dess öga en perla
Glimmande ned; men i famnen jag slöt den gråtande flickan
Och i vänskapens namn begärde att dela dess plågor.
Såradt dess hjerta var af kärlekens mägtiga pilar,
Ack, och ej längre ägde sig sjelf den älskande qvinnan.
Henne ALEXIS snärt i eviga bojor. Ej denne
Var i rikdom och börd EUDOXIAS like, men tapper,
Ädel och god och värd EUDOXIAS kärlek att vinna.
Hårda föräldrars dom från hvarannan de älskande skilde,
Och i ett blodigt krig mot sarazenernes skaror
Sökte ALEXIS hjeltarnes död. Han fann den och äran.
Men då från stridens fält ett bud med hans sorgliga dödspost
Till EUDOXIA kom, då ref hon de gyllene håren,
Och af förtviflans dånande slag hemskt rodnade barmen.
Blek i min famn och förintad hon föll; mina kyssar till lifvet
Väckte den arma igen, till nya, förfärliga plågor.
O, hur jag ömt henne bad sig sjelf att skona! Hur ofta
Lockade ej min gråt ur dess hand den mordiska dolken! —
Lugnare snart EUDOXIA blef; dock blomstrade aldrig
Rosorna mer på dess hy, ej löjet bebodde dess läppar.
Dyster hon satt och tryckte min hand och suckade endast,
Då med vänskapens röst jag försökte dess hjerta att lifva.
»ANNA!» hon sade en dag. »Mitt lif har försvunnit. Ett graf-chor
Verlden mig är, en lampa deri den herrliga solen.
Endast betraktelsen lugn åt mitt krossade hjerta kan skänka.

Långt från vännernas krets, från det bullrande Constantinopel,
Vill jag i Tauriens bygd i ett kloster begrafva min forntid.»
Fåfängt jag stridde mot vännens beslut. Hon for, och en boning,
Rest åt de kyska mör, som vid trons guddomliga flamma
Vänta med saligt darrande hopp sin himmelska brudgum,
Henne i staden här en gästfri skugga förlänte.
Ensam i hofvets skimmer jag stod. I dystrare färger
Klädde sig nu för min blick den fordom så sköna naturen,
Och i natten försönk inbillningens strålande féverld.
Harpornas muntra klang i den höga kejsareborgen
Gladde min hog ej mer, ej mimernas yppiga dansar.
Så bortflydde ett år. Nu ett bref till den sörjande vännen
Från EUDOXIA kom. »O ANNA,» skref hon, »mitt timglas
Lider till slut: snart genom den port, ur hvilken tillbaka
Aldrig en dödlig kom, med darrande längtan jag träder.
Kom till min bädd, o ANNA! Af dig jag afsked vill taga.
Ila att dödens svett från min panna torka, att sluta
Vänligt mitt brustna öga, o kom! Förvandlingen stundar.»
Strax i den rullande vagnen jag steg; två tärnor mig följde.
Redan från midnattsskyn Selene hafvet försilfrat,
Innan till staden jag kom; med bäfvan flög jag till cellen.
Der vid en lampas flämtande sken på smärtornas läger
Låg min döende vän, knappt kännbar längre. Dess anlet
Blekt och förfalnadt var och stämplades redan af döden.
Dock kring dess hufvud jag såg förklaringens gryende morgon,
Och i dess slocknande blick log hoppet om sällare verldar.
Vissnade armar sträckte hon ut mot den komna och ville
Resa sig opp mot dess famn, men sjönk vanmägtig tillbaka.
Ömt dess öga mig sökte. »O ANNA, min älskade ANNA!»
Suckade än dess rosslande barm. Hon dödde, och lampan
Flämtade dystert opp och slocknade genast. Vid liket

Rysligt allena jag stod, allena med natten och döden.
Snart, i tårar försmält, jag såg den sorgliga kistan
Sjunka i mullen vid klockornas dån. Det var mig, som hade
Hela mitt lif förgåtts, som hade endast på jorden
Dröjt af min flyktade varelse qvar en sörjande skuggbild.
Ej från den ort, som gömt hennes stoft, jag kunde mig skilja.
Ofta i klostrets park, omhägnad af dystra cypresser,
Satt jag vid månens ljus och väntade, gäckad, att skåda
Vännens förklarade hamn framsväfva i skinande kläder,
Att från de saliga själarnes land mig tidningar bringa.
Dock på andarnes port man klappade evigt förgäfves,
Och till plågornas verld ej helgonen vända tillbaka.
Hastigt, som blixtens vigg från en molnfri himmel sig störtar,
Eller som floden, svälld af de smälta drifvornas vatten,
Vild öfver bräddarne stiger och bortför åkrar och hjordar,
WLADIMIR stod med sin här för Theodosias murar,
Stängde dem in till vatten och land; jag kunde ej undfly,
Ville det knappast. Jag önskade dö. Se'n allt jag förlorat,
Intet jag fruktade mer. Du allt nu, o WLADIMIR, känner.
Öfver mitt öde bestäm! Dock vet, att BASILII syster
Mellan träldom och död ej nedrigt tvekar i valet.»

Teg; och WLADIMIR så: »O sköna prinsessa, min fånge
Icke du är. Befall! Den kufvade borgen dig lyder
Och dess besegrare sjelf. — Men redan aftonens stjerna
Glimmar med gyllene strålar i skyn, och den täckande natten
Sveper sitt dunkla flor kring skogar och städer och sjöar.
Lofva att blifva min gäst i natt på borgen! I morgon
Skall jag, om WLADIMIRS bön ej förmår ditt hjerta att röra,
Sända dig tryggad och fri till kejsarestaden tillbaka.»

Tredje sången.

Anna till hvila gick. På elastiskt svällande bäddar
Sänkte hon ned i gardinernas hägn sina blomstrande lemmar.
Af mångborrade flöjter och lutors darrande strängar
Hastigt en öm musik i nattens högtidliga skymning
Höra sig lät. Än bröto med kraft de kärliga ljuden
Segrande fram, än de sväfvade skyggt tillbaka och dödde.
Än var det glädjens röst, än i sorgens klagande toner
Ljuden förvandlade sig; dock mild var den klagan de göto.
Så kring den rodnande flickans behag, i kärlekens majdar,
Sväfvar ynglingens själ och triumferar och bäfvar.
Anna slumrade in. — Ur österns gyllene portar
Tågade solen fram i naturens jublande riken;
Skönt var dess himmelska ljus, men dubbelt skönare glansen,
Som framstrålade snart ur prinsessans vaknande öga.
Nu i dess sofrum trädde en tropp af unga slafvinnor.
Ett välluktande bad åt dess skimrande lemmar de redde,
Smorde med oljor dess hår och räckte den höljande drägten.
Redan på zenith stod den bländande solen. Då insteg
Herrskaren sjelf till Anna. Slafvinnorna veko, och vördsamt
Talade så med bedjande röst den stolte monarken:

»Sköna prinsessa, förgäfves min kropp var tröttad af striden;
Själen tänkte på dig. I himmelsk, strålande fägring
Stod för min tanke din bild och fördref den gyllene sömnen.
Anna! Du snärt i bojor min själ. O, jag dåre, som trodde
Fordom mig kärlek ha rönt! Ett rus, en svindlande yrsel
Var det allena, hvad förr i en flickas armar jag kände.

Tusende känslor, ej anade förr, nu mitt hjerta bestorma,
Nya solar gå opp för min blick; jag trånar, jag söker,
Likt en förlorad hälft, dig, hulda, med darrande längtan.
Gif mig, o ANNA, ditt hjerta, din hand! På gyllene throner
Herrlig sitta du skall. Från Dons till det nordliga Dvinas
Mynning mitt välde dela du skall, och offer dig bäras.
Novgorods handlande stad och det tornförsvarade Kiev
Skola sig böja för dig, deras herrskare hylla din spira.
Fridens gyllene band mellan Greklands ätter och Rysslands
Mägtigt du knyta skall och af tvenne de ädlaste folkslag
Dyrkas i långliga tider som skyddsgudinna och moder.»

Teg; och i ögat prinsessan han såg med glödande väntan.
Rodnad begöt den frågades hy; nu en darrande blekhet
Följde på kindernas brand; sitt glimmande öga mot jorden
Slog hon förvirrad ned, men höjde det segrande åter
Och med en stolt, dock bäfvande, röst tilltalade drotten:
»WLADIMIR, icke så! Gå, krigiske furste, och aftvå
Först dina händer från grekernas blod; först, WLADIMIR, afsvär
Evigt de spökens tjenst, dem med rysliga offer du dyrkar,
Innan om kärlek till mig, till BASILII syster, du talar.
WLADIMIR, ständigt min själ skall tacksamt vörda din godhet;
Älska dig vågar jag ej. Om du önskar att lycklig mig göra,
Sänd mig då hem till de mina, och evigt jag skall dig välsigna.
O, hur jag längtar att träda på nytt bland de heligas skaror!
Saligt mitt hjerta slår, när malmens ropande stämma
Kallar i templet opp, när festligt de trognas församling
Sjunger sitt hallelujah, när presten, i skinande kläder,
Skyar af rökverk strör, och de vigda, herrliga ljusen
Brinna med guldrödt sken för det allrahelgastes förlåt,
Liksom de klara stjernornas här på den blåa olympen,

Hvilken en förlåt sjelf blott är till en sällare ljusverld.
O, vid din bild på nytt i tårar jag längtar att digna,
Helga MARIA, himmelens brud och dotter och moder!
Äfven vid din, o Gud, som, bestänkt af försoningens blods-
dagg,
Sträcker från korsets stam besällande armar mot verlden!
WLADIMIR, hör! O, skänk mig på nytt till de heliga åter!»

Detta prinsessan. En tår i dess blåa, strålande öga
Trängde sig fram; hon vände sig bort och torkade af den.
Moln, ett sörjande moln, betäckte WLADIMIRS panna,
Stridiga känslor sleto hans bröst af ömhet och vrede.
Ömheten segrade dock, och så tog herrskarn till orda:
»Hårda christinna, res, och le åt hedningens tårar.
WLADIMIR hindrar dig ej: ej hans själ uthärdar den tankan,
Att en minut han förbittrat för dig, guddomliga flicka!
Bifall endast en bön: en skänk dock värdes emotta,
Som vid Bosforens strand, i din broders gyllene salar
Tyst påminner dig än den suckande ryska monarken.
Ringa är skänken för dig: blott perlor och guld kan jag gifva;
Men ej till offret sjelft, till de offrandes hjertan och uppsåt
Skåda de himmelske blott.» Han teg, och i lådor af silfver
Buro på herrskarens bud två slafvar till höga prinsessan
Allt hvad Novgorods handlande män på kölar och vagnshjul
Bringa från Gangens strand, från den bernstensammande Glis-
sjön
Täckast och kostligast hem till de ryska furstinnornas pryd-
nad.
Gyllene smycken åt armar och hals, en tiar af demanter,
Härmande stjernornas eld, en ros af glittrande stenar,
Ämnad att pryda den strålandes barm, perlsmyckade gördlar,
Slöjor af luftigt gas, de silfrade dimmorna lika,
Hvilka ur ängens famn skördmånadens qvällar sig höja;

Vidare kostliga dosor af guld, kristalliska flaskor,
Fyllda af Syriens oljor, af Myrrhas balsamiska tårar:
Allt, med ett ord, man här fann, hvad skönhetens välde förhöjer.
Kalla nu Wladimir lät den tappre, den redlige Dmitri,
Hvilken, en christen sjelf, dock i kamp mot hedniska folkslag
Wladimir följt och nyss ur det grymma bulgariska kriget
Tågat med palmer hem; sin klinga dock aldrig han badat
Rysligt i trosförvandternas blod: till herrskarens läger
Nyss i ett vigtigt hvärf från det lysande Kiev han kommit.
Inför Wladimir trädde han nu; då började denne:
»Dmitri, sadla din häst, med en skara af väpnade männer
Skyndsamt färdig dig gör, till det mägtiga Constantinopel
Och till den grekiska kejsarens borg dess syster att föra.
Henne, o Dmitri, ditt lif för allt slags våda försvarar;
Wladimirs nåd skall löna ditt hvärf.» Han gick och på Anna
Fäste en sörjande blick vid sin bortgång: Glimmande tårar
Badade tyst hennes kind. Snart kom den gyllene vagnen,
Dragen af gnäggande fålar och följd af ridande stridsmän.
Anna i vagnen steg, ledsagad af tjenande tärnor.
Hastigt den rullade af. I slöjan sitt blomstrande anlet
Höljde prinsessan och gret, och tänkte serafiska tankar.

Djupt i en grotta, ej långt från det yppiga Constantinopel,
Bodde en from eremit: Antonius hette den gamle.
Honom ej bägarens must, ej flickans förföriska löjen,
Honom ej ärans bländande glans, ej menniskors bifall
Lockat ifrån den väg, som till rening och helgelse leder.
Tidigt, ur brödernas krets, från sin faders hägnande koja
Fjerran han flydde i öcknarnas famn. Blott månen och solen
Voro hans sällskap der, och strålande änglar, som ofta
Ned till betraktarens bädd i saliga drömmar sig sänkte.

Jorden den helige bar vildtväxande frukter till föda,
Källans kristallvåg släckte hans törst, hans läger var stenar. —
Redan kring sjöar och land den alltomhöljande natten
Dubbelt mantlarna svept: i svarta, förfärliga skyar
Gömde sig månens olympiska kind, och himmelens stjernor
Slocknade alla bort. Med rysligt dånande vingar
Rasade stormen kring skogen, och granarne föllo på bergen;
Neder till jorden ethern sig göt i brusande skurar,
Ormande blixtar hväste i skyn, och ur hundrade klyftor
Skallade redan högt fjällskakande dundret tillbaka.
Anna färdades tryggt med de följandes skara i bergen.
Henne beskyddade Gud. Nu stod den ledsagande mängden
Rådlös, stilla i mörkret. Af himmelens åskor förskräckte,
Ej sina förare mer hornfotade hästarne lydde.
Hastigt glimmade fram en gästfri stråle i natten;
Alla styrde ditåt. Vid dörren af hägnande grottan
Såg man den helige stå, med sprakande fackla i handen,
Skön i sitt rimfrostglittrande skägg, i de silfrade håren,
Liksom en helig bild från patriarkernas fornverld;
Och han talade högt genom luftens gnyende uppror:

»Hell dig, o Anna, Wladimirs brud och Basilii syster!
Har du längtat en gång att den gamle Antonius skåda,
Trygg i hans boning nu stig och förbida den kommande dagen.
Snart är stormen förbi; snart morgonens lysande härold
Öfver en lugnad jord sina gyllene vingar skall breda.»

Hänryckt ropade nu den änglalika prinsessan:
»Lyckliga natt, hur välsignar jag dig, med din storm, med din ljungeld!
Mild har du låtit mig se den man, hvars heliga ära
Mera än hjeltarnes namn och beherrskares glans jag värderar.

Glad i din boning jag går; o ANTONIUS, värdes mig lära
Lifvets och sanningens väg, du Guds och helgonens älskling,
Att ur din grotta förädlad jag snart må vända tillbaka.»

Sagdt; och ur vagnen hon steg och in i den heliges boning
Trädde, af tärnorna följd; den stållikt härdade skaran
Hvilade utanför på den regnbeströmmade jorden,
Och sin profetiska röst den gamle höjde och sade:

»Hell dig, o ANNA, WLADIMIRS brud och BASILII syster!
Hell dig, ty stor din bestämmelse är. Till din fredliga vagga
Såg från sin thron öfver stjernornas rymd MARIA med kärlek,
Och från din barndom re'n vid din sida änglarne vandrat.
Korsets baner plantera du skall på sarmatiska borgar
Och till den Eviges tjenst otaliga slägter församla.
Re'n ur ryssarnes jord jag ser ett blomstrande lifsträd
Skjuta mot himlarne opp och sitt hägn åt sekler förläna.
Re'n öfver Novgorods tak hon lyfter, den höga SOPHIA,
Lysande dômer mot etherns hvalf; af blänkande döttrar
Samlas kring henne en rad från Volgas mynning till Obys.
Falla en dag skall den thron, som först åt det jagade korset
Gästfri skugga har länt. Turbanomkransade horder
Skola ur Asiens djup Europas gränser beträda
Och vid Bosforen resa en borg; hvar de härjande framgå,
Trampas i blodigt grus de christnas församlingar neder,
Höljer sig kyrkan i flor. Då skall allena mot våldet
Russia sätta en lefvande mur, och den växande månen,
Innan sitt fylle han nått, förbytas i slocknande nedan.
Djupare skådar min blick i tidernas heliga mörker:
Se, ur sin egen qved Europa sig föder förderfvet.
Fjerran på Seinens blommiga strand en hotande jätte
Stiger mot himlarne opp, och jorden under hans fötter
Ängsligt suckar, ifrån guldförande Tagus till Neva.

Kyrkor och kloster sköflar hans arm, och, slutne i kedjor,
Sorgsne nationerne gå kring den mägtige segrarns triumfvagn.
Men på ryssarnes thron skall sitta en lysande furste,
Stor af sin egen kraft och stor af de himmelskas kärlek.
Ödet i honom gett en ny ALEXANDER åt verlden,
Störr' än den forna likväl: han äger dess strålande dygder,
Ingen dess last; mildt skyddar han blott och härjar ej verlden.
Denne i kamp mot förtryckarn skall gå, af krigiska änglar
Följd på sitt segrande tåg, med himmelens åskor beväpnad,
Och i ett hånligt grus nedstörta den vilda kolossen.
Snart i triumf han vänder igen, omjublad af folken,
Och åt en suckande jord guldåldern han skänker tillbaka.
Gläd dig, o ANNA! Du moder skall bli åt väldiga czarer,
Skönast Moskovias thron dock glänsa, när ROMANOVS stämma
Tar efter RÖRIKS in det i sekler vördade rummet.»

Teg. Nu ANTONIUS gick ett enkelt mål att bereda,
Tände en fladdrande brasa opp i den kyliga grottan;
Men i sitt innersta bröst den höga, den strålande jungfrun
Tyst förgömde den heliges ord, som fordom MARIA
Herdarnas saliga bud i den verldsbesällande natten.

Ändtligen stormen teg; allt dofvare bullrade åskan.
Stjernorna än en gång från det blåa, renade hvalfvet,
Innan de släcktes, blickade ned, och vid vestliga randen
Månen döende låg på en bädd af vikande skyar.
Herrlig nu solen ur vågorna bröt. Af demanter besmyckad,
Härmande sjelf en sol, för sin brudgums lågande kyssar
Glänste och rodnade jorden. Från skogens skimrande toppar
Skallade foglarnes sång, från lätta, vårliga guldmoln,
Och ur de nattliga klyftornas djup framsmögo sig djuren,
Dansen att börja i skogarnes famn och på ängarne åter.

Ryssarne reste sig opp ur trädens och buskarnes skugga,
Torkade varsamt af från de glimmande skrudarne regnet
Och från stammarne gladt de bundna fålarne löste.
Anna lemnade rörd den heliges grotta. Till afsked
Kysste hon ömt den åldriges hand. Hon reste och hemkom
Före aftonen re'n till det lysande Constantinopel.
Ömt Basilius slöt till sitt hjerta den älskade systern:
Denna åtminstone ej i det blodiga kriget han mistat.
Rikligt begåfva han lät de kämpar, som henne ledsagat,
Fäste om Dmitris hals en gyllene kedja och sände
Skaran till Kievs monark med tackande helsningar åter. —
Inne var qvällens stund. I den skimrande kejsareborgen
Skallade festligt harpornas ljud. Mot speglar af silfver
Tusende lampor bröto sitt sken, och rankor af blomster
Ormande smögo sig opp för pariska marmorns kolonner.
Hundrade tärnor re'n, att lifligt sin glädje betyga,
Slogo kring Anna en ring. Men Anna lemnade salen,
Och i sitt ensliga rum, beglänst af den vandrande månen,
Länge hon tankfull låg på gardinomskuggade bädden,
Slumrade ändtligen in; och från himlens saliga rymder
Steg i dess dröm Eudoxia ned. Ej det sorgliga doket
Slöjade nunnan mer, ej dödsfärg målade kinden.
Sådan hon var som förr, när i kejsarens lysande salar
Glädtigt till lyrans klang sin guddomliga stämma hon höjde,
Räckte åt dansen sin arm, med perlor smyckade barmen,
Och juvelernas krans i de blonda lockarne fäste;
Och hon hviskade ömt, likt vestan, som andas bland rosor.
»Anna,» hon sade, »o älskade vän! Ej får jag mig visa,
Prydd af glorians prakt, i slöja af rodnande skimmer,
Ej för din öppna, vakande blick. Att önska dig lycka
Kommer jag dock från den verld, der i kärlekens eviga strålar
Jag och Alexis, bo i seklernas sekler tillsamman.
Mycket af helgonen talas om dig. Stor ära och sällhet

Blifva på jord och i himlar din lott. En strålande krona
Väntar dig redan här, en strålande krona deruppe.
Anna, farväl! Till ett bud, som guddomens vilja dig tyder,
Valdes ej jag: dertill en högre ande man korat.
Blott för min kärleks skull jag steg ur skyarne neder.
Anna, farväl! Vi träffas en dag i ljusare rymder.»

Sagdt; och en himmelsk kyss på den sofvandes läppar hon
tryckte.
Anna vaknade upp och sträckte förgäfves sin tomma,
Lagande famn. Aurora ej än, af glödande rosor
Krönt om sitt gyllene hår, framtågat i öster, och natten
Dvaldes kring jorden mägtigt ännu; dock vakade Anna.

Wladimir trenne dar i Theodosia dröjde.
Ingen beherrskaren såg. I borgens innersta kamrar
Dolde han sig. Blott Gud och helgonen kände hans tankar.
Men när tredje morgonens sol förgyllde olympen,
Lät han till festligt råd de höge drottarne kalla.
Wladimir thronen besteg; hermelinommantlade redan
Kring dess konungastol de ädle bojarerne stodo.
Oleg bland desse man såg, den stolte, som ledde från Rörik,
Kievs och Novgorods förste monark, sina lysande anor;
Boris, förfaren i råd och grånad för hundrade vintrar,
Jaroslaf, grekernas skräck, och den rike Konek, hvars åkrar
Plöjdes vid Volkofs strand af tusen suckande oxar;
Mading dessutom och Rognvald och Dir, vidtfrejdade käm-
par.
Genom de hvälfda fönsterna steg den rosiga dagen
I de församlades sal. Så stiger en strålande ängel
Ned i de trognas krets med kraft och glädje från höjden.
Alla tego; då höjde sin röst den väldige fursten:

»Ädle bojarer, bepröfvade män i fejder och rådslag!
Ej att stridernas råd af eder taga, att åter
Öfver fredliga folk besluta det blodiga kriget
Kallar jag eder i dag. Mig qväljer ett högre bekymmer.
Sen I, hur solen, gyllne och röd, framljungar i öster?
Så ur villornas natt för tio sekler tillbaka
Uppgick sanningens dag för i mörkret irrande ätter.
Fjerran der Jordans heliga flod med silfrade vågor
Vandrar i palmernas skygd, der Libanons herrliga cedrar
Susa i himmelens vind, och det tornade Zion sig höjer,
Lefde en Gud och blödde och dog, och försonade verlden.
Allt nu förvandlar sitt skick. En väg mellan himlen och jorden
Öppnar sig vänligt på nytt, och på ångrens och reningens bana
Vandrar de dödliges ätt till ursprungslifvet tillbaka.
Dufvan förföljer den blodiga örn. Mer väldig än alla
Krigares svärd, än hjeltars triumf och beherrskares kronor,
Flyger från strand till strand korsfanan, af änglar beskyddad;
Och en lysande stad från himlen till jorden sig sänker,
Vattnad af lifvets elf, omhvälfd med skyar af rökverk,
Sjelf dock symbol af den stad, som högt öfver stjernorna glimmar.
Ljuset besällar allt. Blott Ryssland suckar i mörker,
Slagtar hånligt ännu åt PERAUN blodiga offer.
WLADIMIR gör det ej mer. Han längtar att rena från syndens
Brännande fläckar sin själ, att ur nya födelsens vågbad
Stiga föryngrad opp och hvila i skuggan af lifvets
Evigt blommande träd, vid kärlekens stora kristallhaf.
Ädle bojarer, hören min röst! I mig kännen, I veten
Allt hvad för Rysslands ära jag gjort, för min egen och eder.
Greklands kejsarethron med väldiga armar jag skakat,
Kufvat de folk, som bygga vid Bog, i det bördiga Kasan.

Glad vill jag lemna ändå i edra händer tillbaka
Krona och scepter och svärd och magtens lysande purpur
Byta i munkdrägt bort, om ej mitt exempel I följen.
Innan den sol, I nu skåden, sitt bloss i böljorna kastat,
Träder jag resan an till det höga Constantinopel,
Dopet att motta der och svära lydnad åt korset.
Mägtige kämpar, till mord och segrar I fordom mig följden:
Viljen I nu min väg till lifvet och helgelsen följa?
Sorgligt I tveken. Välan, sitt beslut har WLADIMIR fattat.»

Teg; och för allas blick ett lysande under sig tedde:
Öfver de samlades hufvud en himmel af silfrade skyar
Hvälfde sig, herrlig och stor; en sol af gyllene strålar
Brann i dess midt med förbländande glans och sommarlig värma.
Nu i ett skimrande kors, omslingadt af himmelska rosor,
Solen förvandlade sig, och med vårligt susande vingar
Öfver de samlade flög en snöhvitt blänkande dufva.
Ljuf var dess vinges flägt: så andas den milda zefiren
Sakta kring lyckliga herdar, så kysser den svalkande vinden
Odlarens kind, då säden han skär på den steniga åkern.
Vingade cherubshufvu'n med saligt rodnande kinder
Blickade mellertid ur de purpurbrämade molnen
Strålande ned och sjöngo med silfverklingande läppar:
»Lof ske Fadren, som varit, som är, som evigt skall blifva!
Lof ske Sonen, som steg till gruset, försonande, neder!
Lof ske Anden, som vintrar och natt ur själen förjagar!»

Och på anletet ned bojarerne föllo med fursten,
Stego så långsamt opp; men flydd var den herrliga synen.
Alla svuro de nu åt korset evärdelig lydnad;
Och förr'n dagen sitt bloss i de vestliga böljorna kastat,
Trädde Novgorods drott med bojarernas skara och hären

Fredligt sin resa an till det mägtiga Constantinopel.
Före de vandrandes tåg ett kors af lysande silfver
Bars af en helig prest: så fordom för Persiens mager
Vandrade stjernan vänligt förut till Bethlehems kojor.
Och ett under på nytt snart mötte sarmaternas blickar.
Se, ur skyarnes famn en örn, tvåhöfdad, sig sänkte
Långsamt mot jorden ned, omflög det heliga tecknet,
Satte sig ändtligt derpå och med blodiga näbbar det kysste;
Dröjde der äfven qvar, tills redan vid Constantinopels
Murar WLADIMIR stod; hvitslöjade grekiska jungfrur
Skredo på kejsarens bud, som WLADIMIRS ärende visste,
Denne till mötes och sjöngo hans lof och strödde ut blomster.
Så, när den heliges själ ur kroppens tryckande bojor,
Pröfvad och segrande, går till det nya Jerusalems bygder,
Möta i portarne der snöglänsande jungfrur, som tvagit
Kläderna hvite i Lammets blod, och vid klingande harpors
Toner sin gäst välkomna till andarnes eviga sabbath.

Men i ett ensligt kapell, blott sedd af de himmelskas skara,
Låg prinsessan och bad; ej Myrrhas balsamiska tårar
Fuktade nu dess lockiga hår, ej perlor det krönte.
Svart var den slöja hon bar; på den kyska, den suckande barmen
Hängde allena ett gyllene kors: väl höfdes den arma
Att sig i sorgdrägt klä; sitt eget hjerta hon sörjde,
Fordom så rent och nu ett qvidande rof för begären.
Badad i tårar hon låg, och, vänd mot den heliga jungfruns
Strålomkransade bild, hon sade med flammande andakt:

»Himmelens eviga brud, den försonande kärlekens moder!
Helga MARIA, mig hör! Till dig med bäfvande längtan
Vågar jag ställa min bön, till din himmelske son jag ej vågar,

Ty för en jungfru blott kan jungfrun yppa sin plåga,
Men i guddomens eld förtvinar den bäfvande rosen.
Dig jag min jämmer förtror. Du sjelf är qvinna, du känner
Sjelf våra qval: igenom din själ det marterande svärdet
Äfven har gått; o, vinka mig tröst från din eviga himmel!
Se, jag ej är hvad jag fordom var: sireniska stämmor
Locka mig bort från helgelsens väg, och mörkrets demoner
Gyckla omkring min själ, i ljusets änglar förklädde.
Brottsliga lågor förtära mitt bröst. Jag älskar, och hvilken?
Ack, en tyrann, som med lågor och svärd de christne förföljer,
Smädar det heliga korset och offrar åt hedniska gudar.
Släck, o MARIA, min syndiga brand! Nej, himmelska jungfru,
Icke jag längre förmår för mig sjelf att bedja; o rädda
Endast WLADIMIRS själ! Din nåd den ädle förtjenar.
Sjelf kan jag lida allt — o himmelens drottning, mig störta
Ständigt allt djupare ned från ditt strålande anlet! — må endast
WLADIMIR vinna de heligas arf, den eviga kronan.»

Teg; och dess hufvud djupare sjönk. Guddomliga tårar,
Värda att kyssas af änglarne bort, beströmmade kinden,
Och för en qvalfull suck korsvaggande barmen sig höjde.
Hastigt ett gyllene sken omstrålade bedjerskans hufvud;
Upp förbländad hon såg, och se, på rosiga skyar
Sväfvade, herrlig och hög, en himmelskt blomstrande yngling.
Kinderna brunno som morgonens glöd, hans ögon som stjernor,
Glorian strålade mildt om hans hår: en gyllene harpa
Bar i sin ena arm den himmelske gossen, den andra
Förde en hviftande palm; med silfvertonande läppar
Talade så till den häpnande ned det etheriska budet:

»ANNA, med helsning till dig från himlarnes drottning jag kommer.

Dröj icke längre här! Din brudgum, Wladimir, väntar.
Gack och i festens purpur dig kläd! O Anna, af Rysslands
Ätter som mor välsignas du skall i rullande sekler.»

Sagdt; och den strålande ängeln försvann; i brinnande böner
Anna på jorden än låg. Hvad hon bad, en dödlig ej känner,
Men i den Eviges bok med guldskrift tecknad är bönen.
Nu hon reste sig opp och gick. Betjenande tärnor
Mötte vid dörren re'n. Med Syriens doftande oljor
Stänkte den höga sitt hår, med Indiens gemmer det krönte,
Och kring de veka höfterna göt en slöja af purpur.

BLENDA.

Romantisk skaldedikt i fem sånger.

Första sången.

1.

En qväll, när vaktelns sång ur kornbevuxen dal
Vid stjernors ljus begynte skalla,
Lät ALLE sina kämpars tal
I kungasalen till sig kalla.
Af jern beklädd, på magtens gyllne stol,
Han hemsk och dyster satt, lik en förmörkad sol.
Af drottens första blick man genast kunde dömma,
Ej gällde här att bägarn tömma.

2.

Nu Smålands fylkeskung med handen tystnad böd
Och började till sina män att tala.
»O göther!» — så hans stämma ljöd —
»Hvad fängslar oss för veklig dvala?
Vi tillbragt nitton år att makligt dricka mjöd
Och feta oxars kött förtära.
O blygoms! Några harars död
Och några flickors gunst är all vår vunna ära.

3.

Så lefde icke våra fäder.
Knappt smälte vintrens djupa snö

För solar och för vestanväder,
När göthen ur sin borg på Äges blanka sjö
For ut att segra eller dö.
I tårar, på den höga stranden,
Stod mången öfvergifven mö
Och vinkade farväl med svanhvit duk i handen.

4.

Så länge göken söng i linden,
Så länge rosen mildt från törnebäcken log
Och säden böljade för vinden,
På äfventyr han vidt kring verlden drog;
Han sänkte flottor, nedbröt fästen,
Hemsökte höga vikingsnästen,
I lågor, hvart han gick, den rika kusten stod,
Och Necken rodnade af blod.

5.

Men knappast höstens kulna vind
Begynt de gula löfven skaka
Af ek och bok och asp och lind,
Förr'n snäckan, tyngd af rof, i hamnen lopp tillbaka.
Mot kämpens famn dess trogna flicka sprang,
I fröjd och jubel byttes sorgen,
Af facklors sken förgylldes borgen,
Och dryckeshornet ljöd vid strängars muntra klang.

6.

Då var det ljuft sin bägare att tömma,
Att med en ung och rosig brud
I Freyas helgedom sig gömma
Och under kyssars sorl och ömma suckars ljud
En skyndsam morgonrodna glömma.

Ej gränsor funnos, ej förbud
För män, hvars högra arm var deras enda gud,
Och onäpst ingen prest dem vågat att fördömma.

7.

Hur plötsligt allt har skiftat om,
Se'n hvite Christ i landet kom!
Tyst rosta vapnen nu i våra gamla salar,
Och snäckan ruttnar opp i våra hamnars skygd.
Förgäfves, kämpar, till vår blygd
Om fädrens storhet runan talar,
Och ättehögar stå, som klippor öfver dalar --
Ack, graflagd der är Gauthiods mannadygd!

8.

Hvar bana sluten är för bragderna och styrkan:
I menskolifvet, år från år,
Ett evigt enahanda rår.
Sex dagar vid sin plog den krökte bonden går,
Den sjunde opp i högtidsdrägt till kyrkan.
Stort bättre kungen sjelf ej mår:
Snart blir han trött vid jagtens nöjen
Och bägarns must och flickans löjen.

9.

Vid mina fäders stoft jag svär:
Snart skall en flyktad tid gry än en gång i norden,
Och tappra svenskars namn genljuda öfver jorden.
Än klippan hyser jern, och torfvan männer när.
Svärd skola blixtra än, och klufna hjertan blöda,
Fast inga offer mer på Odens altar glöda,
Fast sagans ålder nått sitt slut,
Och himmelriket trängt det gyllne Valhall ut.

10.

Väl kriget brottsligt är mot skaror, hvilka dyrka
Detsamma kors som vi, densamma helga kyrka;
Dock gror en herrlig skörd för våra vapen än.
Ett trolöst slägte bor på Lifflands rika stränder;
Åt hedna gudar än det grymma offer tänder
Och slagtar alla christna män,
Som till de vildas kust ett oblidt öde sänder.
Mot dessa, hämnande, beväpnom våra händer!

11.

Mot dessa regne, o I vänner,
Likt hagel våra svärdshugg ned.
Först dop och christendom, och se'n måhända fred.
Eho som mod i bröstet känner,
Som döden oförskräckt i anletet kan se,
Han följe mig — eho som tvekande
Skyr vådorna af strider, storm och bölja,
Må kjortelfanan här i allsköns trygghet följa.»

12.

Sagdt; och af drottens ord en kämpavrede tändes,
En mordlust i de ädlas chor.
Strax mången ungersven i höjden hänryckt for,
Och mången åldrig kind af glädjens flamma brändes.
En hvar med högljudd ifver svor,
Att till de fält, der morgonrodnan bor,
Der solen lykta ses sin höga safirbana,
Ledsaga konungens och korsets helga fana.

13.

Till verket nu man genast skred:
Från muren rycktes vapnen ned,

Mot stenar bryntes kampens lansar
Och hjelmar fejades och pansar.
Af ässjors eld och täta hammarslag
Gaf Werlands smedja, natt och dag,
Ett rysligt återskall i Smålands furuskogar;
Ej smiddes billar här till plogar.

14.

Och krigets bud kring landet gick;
Ur fridens slummer strax högtidligt alla väcktes.
Förgäfves flickans kind af dödens blekhet täcktes,
Och tårar vällde i dess blick.
Till vapen gladt sågs ung och gammal gripa,
Af ärans helga ifver förd;
För lian, som man tänkt till sädens bergning slipa,
Man slipte svärdet nu till hedningarnes skörd.

15.

Men ADOLF, kungens äldste son,
Långt bort från borgens prakt, från vapens muntra dån,
Blek, suckande, förtärd af qvalen,
Allena gick i ekbevuxna dalen.
Förutan fröjd till blodigt härnadståg
Han ALLES vapen rustas såg.
Åt ännu outförda dater
Han gladdes ej bland stojande kamrater.

16.

Vid bäckens rand han ensam gick:
Ej af en kungason, en nittonårig hjelte,
Han lånat detta sorgsna skick.
Hans hjerta suckar göt, hans mörka ögas blick

I ljumma tårar ofta smälte.
Der källan fradgande bland mossor nedervälte,
Han fåfäng låg och hörde böljan gny
Och såg dess silfverfragga fly.

17.

Till honom ALF en dag, hans fosterfader, skred.
I höga gräset han sig lade
Vid prinsens sida makligt ned
Och tog den unges hand och sade:
»Min dyre son, hvad fattas dig?
Då hela Småland andas krig,
Du suckar ensam här i ödemarkens sköte.
Hvad, fruktar du att göra svärden möte?

18.

Ej sådant var det hopp i späda barndomsdar
Du ingaf re'n din fosterfar.
Från ammans bröst du klena händer sträckte
Med åtrå efter vapen re'n,
Och sköldars glans och klingors sken
Ditt lilla hjertas fröjd, din unga tjusning väckte.
Med fyraårig arm du lade käglor ned,
Och knappt du kunde gå, förrän på käpp du red.

19.

Hur mången gång vid lugna randen
Af parkens flod jag såg dig gå
Och, med ett smidigt rör i handen,
Till jorden ner den stolta vallmon slå.
Snart mera djerf, ett furusvärd
Du tappert fäste vid din sida
Och drog från borgen ut, af ärans eld förtärd,
Mot gossarne i byn att strida.

20.

Hur mången gång i qvällens stund,
När faten togos bort af breda silfverborden,
Och bägarn gick omkring i kämparnes förbund,
Du lyssnade af hjertans grund
På sagorna om deras tåg kring jorden;
Till söderns lagerland, till isbetäckta norden.
Från dina ögonlock förviste du Jon Blund
Och slukade begärligt orden.

21.

Och ljödo harpans gyllne strängar,
Och söng en isgrå skald, med hög och mägtig röst,
Om blodbemängda haf, om likbeströdda ängar,
Hur glödde då din kind, hur klappade ditt bröst!
Men hvarför prisa barndomstiden?
Som yngling se'n du stora bragder gjort.
Hur fruktansvärd din arm, o ADOLF, är i striden,
Ha Smålands fjäderfä, och harar nog försport.

22.

Hvad skall jag likväl nu om denna feghet dömma?
Nå, nå, ej alla äga mod
Att höra vapnens dån, se floder utaf blod,
Likt vårens strida bäckar, strömma.
Ja, bäste ADOLF, trösta dig!
Naturen ej kan allt åt alla gifva. —
Du skaptes ej till kung, till segrare i krig,
Men kan med tiden väl en duglig abbot blifva.

23.

Läs flitigt nu din bok, min son,
Och långt från stora verldens dån

Dig göm i något fredligt kloster,
Att läsa messan der och stafva pater noster.»
Han teg; men vredens eld ur prinsens hjerta bröt.
Hans öga gnistrade, hans hand sig vildsint knöt.
»Kom,» ropte han, »du gråa hjelte,
Kom, spänn med veklingen der bort på heden hälte!»

24.

»Rätt så!» den gamle återtog.
»Men jag har pröfvat dig, må detta vara nog.
Hvad? Skulle för ett skämt vår ömma vänskap slutas?
Må hellre dina qval i detta sköte gjutas!
Hvad plåga fräter dig, hvad tyst, förborgadt ve?
Måhända kan jag tröst, måhända råd dig ge.»
»Om så du talar, vill jag svara.»
Föll prinsen in, »men ack, bele mig icke bara!

25.

Tror du, att Adolf stiga kan
Till slafvisk feghet ända neder?
Förgäta från hvad stam han sina anor leder,
Sin dubbla börd till konung och till man?
Du känner ej det qval, som detta hjerta sårar,
Den oro, som mitt lugn förstör.
Trots rodnan på min kind, bekännelsen dock hör:
Från kärlek, kärlek blott härstamma mina tårar.

26.

Ej långt, o Alf, från dessa nejder
Den gamle Rolf i skogen bor;
Af långa resor trött och ärorika fejder,
Sin ålderdom åt hvilan han förtror.
Af silfver och af guld hans stilla boning lyser;

Men bland de skatter, som den hyser,
Den skönaste likväl hans dotter BLENDA är:
Man kan ej henne se och strax ej blifva kär.

27.

Ej blickar stjernan i det höga
Så ljuft som hennes milda öga,
Och österns ljusa morgonsky
Fördunklas af dess purpurhy.
Ej korpens vingar ha den svärta,
Som färgar hennes långa hår;
Dess hvithet snön ej fått, ej sippan i sin vår,
En ängel ej dess goda hjerta.

28.

Mer skön MARIA ej, i Galileens dalar,
Bland oljeträden tankfull skred,
När Gabriel från himlens blåa salar
Till henne kom med glädjens budskap ned.
Mer skön ej jungfrun nu i änglaringen sitter,
Med hjessan krönt af stjernors glitter,
Mer skön i sagorna ej Öders maka går
I silfverdrägt, med guldband om sitt hår.

29.

En gång, då månens klot sig öfver bergen höjde
Och aftonrodnans guld i vesterns skyar brann,
Af jagten vilseförd, jag ensam mig befann
Djupt i en ödslig skog, der ingen stig jag röjde.
På kalla marken jag mitt läger välja fått,
Om af en händelse ROLFS boning jag ej nått.
Der såg jag BLENDA första gången,
Och evigt blef min själ i rosenkedjor fången.

30.

Hur ofta se'n till denna trakt,
Ur jagtkamraters ring, på lönlig väg jag ilat,
Hur mången gång, vid solens aftonprakt,
Beskärmad ljuft af trogna ekars vakt,
På blommor och på gräs vid BLENDAS sida hvilat!
Hur mången gång dess rosenmund mig sagt
De aldrig än tillfyllest sagda orden:
»Jag älskar dig, tills jag läggs död i jorden».

31.

Ja, BLENDA älskar mig — det ger mitt hjerta tröst,
Det kan på jorden re'n mig himlens vällust skänka.
Jag kärlekstårar sett på hennes kinder blänka,
Jag suckar hört från hennes ömma bröst.
Min stolte far mig ämnar en prinsessa;
Hans möda fåfäng är — jag hör min BLENDA till.
En dag högtidligt på dess hjessa
Jag Smålands krona fästa vill.»

32.

Här hördes kungasonen stanna,
Han såg mot himlen opp och suckade och teg;
Men på den gamles rynkta panna
Ett dunkelt moln af oro steg.
»O ADOLF,» sade han, »qväf en så neslig låga,
Ej ALLES son och EIGILS ättling värd!
Då alla rusta sig att ärans bana tåga,
En qvinna fängslar dig och döfvar lömskt ditt svärd.

33.

Jag sjelf har varit kär. Jag tadlar ej den låga,
Som tänds i hjeltens bröst af tärnans ljufva blick;

Den höjer dygdernas förmåga,
Och modet hand i hand med kärlek ofta gick.
Jag minns, hur hjertligt jag mig glädde
Och glömde harpans röst och skämtet och pokaln,
När in i sköldbeklädda saln
Mitt hjertas brud, den ranka flickan, trädde.

34.

Jag minns hur hjertat slog, när under gröna linden
Jag första kyssen vann af hennes rosenmund.
Som dufvan kär och darrande som hinden,
Ljuf, rodnande hon stod, med känslans dagg på kinden. —
Ack, ofta se'n, i aftonrodnans stund,
Beglänst af stjernornas förbund,
Vid glada vaktlars sång jag ilat till dess möte
Och hvilat vid dess bröst i rosenparkens sköte.

35.

Men aldrig af en flickas arm
Jag hindrades att stridens vällust dyrka;
Men aldrig vid en flickas barm
Jag sög det trollmjöd in, som dödar mod och styrka.
Nej, skallade trumpetens röst,
Med svärdet nordmön sjelf omgjordade sin hjelte.
Knappt steg en suck från hennes stolta bröst,
Knappt i en afskedstår dess blåa öga smälte.

36.

Af annat slag, o Adolf, är
Den låga, som ditt hjerta när.
Din kärlek sig i stoftet kröker,
Han öcknars famn och lundars skymning söker.
Ej friade en forntidshjelte så,

Ej tärdes han af dessa veka plågor:
Igenom pilar, svärd och lågor
Han flög att segerlönen nå.

37.

De sköna sutto då i höga jungfruburar
Och sågo liknöjdt ned på äfventyrarns stråt.
Af drakar och af fasta murar
De värnades mot våld och mot försåt.
Först måste kämpen blod med tapper klinga gjuta,
Förr'n han sin flickas famntag vann,
Och, för att värdigt qvinnan njuta,
Man nödgades att vara man.

38.

Så RAGNAR LODBROK oförskräckt
Med svärdet i sin hand, af ludna hudar täckt,
Till HERRÖDS dotter kom. Så ROLF med vapenstyrka
Den sköna THORBORG lärt att nöjets lagar dyrka.
Upp, ADOLF, äran kallar dig!
En gång, när, återvänd ur segersälla krig,
Du festens lampor ser i kungasalen blänka,
Då är det tid att på din kärlek tänka.

39.

Då framstig dristigt till din far
Och säg: Jag tappert kämpat har;
Jag fordrar lön: må BLENDA mig den gifva!
Må hon min brud och Smålands drottning blifva!
Din önskan fyllas skall, ditt lågande begär
Din säkra rättighet då är,
Och dubbel fröjd skall BLENDA lifva,
När den, hon älskat blott, hon nu värdera lär.

40.

Upp, ADOLF! Fatta då ditt svärd
Och gör dig mannens lön och gör dig BLENDA värd!
Snart flykta kärlekens och nöjets rosendagar.
En usling deras bortgång klagar;
Men den ej rosor blott med veka händer bröt,
Sin ungdom njuter än i sjelfva åldrens sköt.
Hvad båtar att ha skådat solen,
Om ärans skimmer ej förgyller aftonpolen?»

41.

Han tystnade: hans visa röst
Ånyo hedrens flamma tände
I kungasonens ädla bröst.
Försonte begge två till borgen återvände.
Ej tegens skördar gulnat än,
Då ALLE re'n med sina män
På Lifflands kuster stod. Må krigets åskor ljunga
Derute fritt! Om BLENDA vill jag sjunga.

Andra sången.

1.

Ett sorgligt mörker jorden höljde;
Ej mer en stjerna såg från himlahvalfvet ned,
Och svarta skyar månen döljde.
I skogen nordans storm for tjutande och vred,
Och strida skurar marken sköljde.
På öde, vindomsusad hed
Herr Olof stum i natten red;
En enda ridknekt honom följde.

2.

Ej väg och stig man längre kände:
Bland stenar hästen vilse gick.
På afstånd slutligen för prinsens glada blick
En gästfri eld sin stråle tände.
Han styrde efter detta ljus
Och stadnade till slut vid porten af ett hus.
En ringmur omgaf det, kringhvälfd af höga lindar,
Doft suckande i nattens vindar.

3.

Tre slag på porten Olof slog;
Den öppnades, och Olof steg af hästen.
En småsven denna emottog,
En annan förde in den högtförnäma gästen
Uti en rymlig sal. Ett aflångt bord der stod,

Ett ölkrus ofvanpå. Sju bloss i rummet brunno.
Af längtan och af hopp sjöd OLOFS frusna blod,
Fast regnets tårar än från hans mustascher runno.

4.

Och in i salen värden trädde.
En vördig odalman det var
Och, oss emellan sagdt, den sköna BLENDAS far.
Af sjutti vintrars lopp hans panna märken bar,
Och silfverlockar glest hans tinningar beklädde.
Han gaf sin hand på göthisk sed;
Trots minens bisterhet, besöket synbart glädde.
»Välkommen,» sade han, »sitt ned!»

5.

»Jag är», begynte riddarn nu,
»En kungason, från Danmark bördig
Och med SVEN GRATE slägt.» — »Godt, godt; hvad heter du?»
Föll gubben in, så barsk och ärevördig.
»Jag heter OLOF.» — »Så, och kommer — hvarifrån?»
»Från konung SVERKERS hof.» — »Alltväl, o kungason;
Och ämnar?» — »Ämnar mig till Skåne strax tillbaka.»
»Godt, låt oss nu vårt mars-öl smaka!»

6.

Snart dukades ett bord. På blanka silfverfat
Bars in en gräslig mängd af mat.
Att äta dansken ej just länge lät sig truga:
En hare snart han sågs till benen suga,
Och knappt en tjäder in man bär,
Förr'n den af OLOF slukad är.
Emellertid han ej sin ölmugg glömde:
Två gånger fylldes den, två gånger han den tömde.

Begynte glädjens sånger höja.
Förtrollad OLOF satt, bestormad på en gång
Af mjöd, af kärlek och af sång.

14.

Nu rösten tystnade, och harpans återskall
I höga salen långsamt dödde.
Stolt BLENDA uppsteg, och ett svall
Af granna ord från prinsens läppar flödde.
Hans själ i himlen var, i vällust hjertat samm.
Rörd, tackande han gick till BLENDA fram,
Och snart på flickans hand hans kyss förmätet brände.
Hon drog den bort och honom ryggen vände.

15.

Men redan inne var den tid,
Då hvar och en vill njuta sömnens frid;
Jon Blund hvart ögonlock med vallmostängeln rörde.
Man riddaren till sofgemaket förde;
Men ingen ro på bäddarne han fick,
Ty BLENDAS ljusa bild den tröttes hvila störde:
Han såg i mörkret hennes blick
Och hennes silfverröst i nattens tystnad hörde.

16.

Ljuft fantasin omkring hans tinning knöt
Sitt milda rosenband. Han blundade och njöt.
Han såg den skönas barm af nyfödd kärlek svalla,
Han såg i månens halfva dag
De slöjor lyftas eller falla,
Som döljde sinnets trollbehag.
Han kände henne ömt hans kärlekseld besvara;
Men ack, i tanken blott, och snart i drömmen bara.

17.

Emellertid tog stormens vrede slut,
Och himlens skyar greto ut.
Sjelf, bådad af sin morgonstjerna,
Steg solens rosenröda tärna
I blomsterkrans och purpurskrud
Ur österns gullport fram, att båda dagens brud.
Från sängen riddaren snart ryckte sina leder
Och gick, frisk luft att ta, i blomstergården neder.

18.

Ur oceanens dolda sköt
På himlahvalfvet fram den väna solen bröt.
Högt söngo lundens musikanter
Den ljusa himlabrudens lof.
Den jord, som formlös nyss i nattens chaos sof,
Nu herrligt, glittrande i smycken af demanter,
Emot sin gyllne syster log,
Som hennes anlete med skimmer öfverdrog.

19.

I blomstergården Olof gick.
Af perlor drypande sig parkens frukttråd höjde
Och glindrade mot solens blick.
Sin känsla och sitt lif hvar fjäril åter fick,
Hvar blomma reste glad det hufvud nyss hon böjde,
Och ögat knappt ett spår af nattens fasor röjde.
Blott här och der en sköflad ros man såg,
Blott här och der en lilja dignad låg.

20.

Men i en sal, af späda qvistar väfd,
Den milda ambraångor fyllde,

Och solens eld, af löfven nästan qväfd,
Med rosenskimmer mildt förgyllde,
Ur sängen flyktig re'n, den sköna Blenda satt.
I liljehand hon lockig tinning sänkte;
Så mildt dess öga var, och kinden glödde matt.
Hon suckade och på sin kärlek tänkte.

21.

Dess svarta hår, som ej ett band tillsammans höll,
Hvars lockar ingen ros och ingen perla prydde,
För vindens anda långsamt flydde
Och öfver skuldrorna i spridda vågor föll.
En ensam underkjol sågs vadans bildning röja,
Med formen af en smånätt fot,
Och öfver tröjans rand den späda barmen höja
En skymt af sina marmorklot.

22.

Nu Olof kom — hvad himmelsk syn
För riddaren, — hvad glädje upp i skyn!
Förvirrad, darrande, förlägen,
Hon ville fly, men Olof stängde vägen
Och utbrast rörd: »Dröj, sköna ängel, qvar!
Du morgonkylan re'n nog tidigt trotsat har.
Numera är det ingen fara;
Se, luften stillad är, känn solens värma bara!»

23.

Hvad Blenda svarade härpå,
Jag ej i krönikan kan hitta.
Nog af, jag ser dem begge två
Re'n under löfvens hvalf i tukt och ära sitta.
»Din faders trägård vacker är,»

Begynte riddarn nu. »Hvad rosor blomstra der!
Dock, hvart jag helst vill ögat vända,
Den fagraste bland rosor är dock BLENDA.

24.

Min Gud, hvem hade väntat sig
I Smålands furubygd så mycket skönt att finna?
Från min bestörtning knappt jag hunnit sansa mig
Och känner detta hjerta brinna,
Och känner, att jag snart förgudas eller dör.»
I parenthes jag nämna bör,
Att BLENDA ej förstod ett ord, som riddarn sade;
Gud vet i dylikt fall hvad svar hon lemnat hade.

25.

»O änglabild!» for prinsen fort.
»Af ödet hvilken nyck, att skänka dig åt bygder,
Der folket blott förstår värdera oxens dygder,
Åt en så vild, barbarisk, skogig ort.
Kom, lemna dessa låga dalar!
Följ mig till SVENOS hof, till Danmarks kungasalar!
Af tusen facklor skimra de,
Och tusen speglar der en skönhet återge.

26.

Som himlens bloss i dunkel midnattstimma,
Så tallöst fruar der i gyllne smycken glimma.
Med egen fägringsrätt, med rätt af OLOFS val,
Du skall dock lysa främst ibland de skönas tal.
O BLENDA, detta bröst af evig kärlek lågar;
Förvirrad, häpen jag dig frågar:
Säg, BLENDA, vill du älska mig?
Börd, rikedom och lif, allt offrar jag åt dig.»

27.

Sagdt; och i famnen snabbt den frågade han slöt
Och ville på dess mund en nöjets förstling smaka;
Men hastigt för en kraftig stöt
Af BLENDAS knutna hand han raglade tillbaka.
Den tiden var bland flickor öfligt,
Att ej bemöta just så höfligt
En chevalier, som, ung och kär,
Kom deras rosenmund för när.

28.

Medgifvom medlertid — för plump vår BLENDA var.
Förbluffad prinsen stod vid ett så tydligt svar.
Dock snart han sansar sig och slingrar sina armar
På nytt om flickans lif — Att himlen sig förbarmar!
Hur skall det väl till slut med BLENDAS oskuld gå?
Dock, tröstom oss! — Hon nöp sin älskling brun och blå
Och slet sig lös och flydde, snabb som hjorten,
Med obesmittad mund, igenom trägårdsporten.

29.

Men OLOF sina naglar bet;
Hans hjerta svällde högt af kärlek och förtret.
»Du stolta!» för sig sjelf han sade.
»Min seger vore lätt, om endast tid jag hade;
En annan gång du mera spak lär bli.
Nu måste jag till Lund: snart kanske träffas vi.»
Sagdt: och den riktigt stötte gästen
Sin ridknekt ropade och svängde sig på hästen.

30.

Och prinsen reste natt och dag.
Med silfversporrens hugg och med sitt ridspös slag

Han framåt jagade sin fåle
Och hann omsider fram till portarna af Lund,
När tredje dagens aftonstråle
Förgyllde markens blomstergrund.
I ädla fruars krets och riddares förbund
Höll GRATE här sitt hof. Till honom OLOF trädde
En dag och bugade, och denna helsning qvädde:

31.

»Hell, segersälle konung, hell!» —
»Välkommen, frände,» drotten sade.
»Välkommen hem från Manhems fjäll.
Om spiran gaf mig tid, stor lust jag äfven hade
Att dricka öl i Upsala en qväll.
Jag önskade att se de vidtbekanta länder,
Der Asarne i hus förbytt sitt vandringstjäll,
Och Sigge rest sin thron vid Lögarns glada stränder.»

32.

»O konung!» OLOF gaf till svar,
Och hjertat började af hemlig fröjd att brinna.
»Ej någon önskan gifs så lätt som den att vinna,
Om blott du allvar dermed har.
Hvad det är likväl bra att se sig kring i verlden!
Ej Sverige är hvad jag om Sverige trott.
Blott oxar gräsa nu, der hjeltar fordom bott;
Dygd, ära, redlighet ha farit sista färden.

33.

Kung SVERKER är en gammal tok, —
Hur olik den monark, på Danmarks thron vi vörda! —
För sig och andra blott en börda.
Fäst vid sitt radband och sin bok,

Han väntar hvarje stund, att döden är så klok
Hans sysslolösa lif att skörda.
Ej sköter han om raska svenners tropp;
Han skulle tåla folk, som plundra blott och mörda?
Nej, munkar göder han och bygger kyrkor opp!

34.

Förlåt, o kung, mitt öfverdåd,
Om jag fördristar mig att ge ett välment råd.
Ej bättre tidepunkt kan väljas
Att föra krig mot svenskarne, än nu.
Ej år af kamp behöfva täljas:
För käpprapp hopen flyr, för guld de stora säljas,
Och alla till en frukost sväljas. —
Hör än en sak — döm se'n, o konung du!

35.

Kung Alle, Smålands fylkisdrott,
Som Gauthiods gränsor bör bevaka,
Till Lifflands kust i heligt korståg gått —
Gud vet, om någonsin han kommer mer tillbaka.
Blott barn och qvinnor återstå
Vårt segerrika tåg att hämma.
Med busen lätt man kan de förra skrämma,
Och på de senare naturens vapen rå.

36.

Ack, gif mig blott en tiotusen man,
Och högt jag svär vid denna klinga,
Vid denna tappra arm: jag Svithiod vill betvinga!
Du nordens öfverdrott skall bli, och ingen ann.» —
»Din ifver, bäste frände, sakta!»
Föll Grate in. »Jag sjelf i fält vill gå.

Mig lyster sjelf blodhundarna att slagta,
Med svärdet först, med bilan deruppå.»

37.

»Min herre och min kung,» begynte OLOF åter,
»Det med din värdighet sig knappt förena låter,
Att som en simpel knekt du tågar i ett krig,
Der inga lagrar vänta dig.
Du vet det väl: från alla verldens tider
Monarken ordres ger och undersåten strider.
När generalen segrat har,
Då kommer konungen och sjelf befälet tar.»

38.

»Du talar som en narr,» tog GRATE nu till ordet
Och slog sin knutna hand i bordet.
»Om upprorsfacklan nyss ej tändts på Jutlands fält,
Jag ville flytta sjelf till Sverige krigets tält.
Emedlertid må du med landets qvinnor börja;
Jag tiotusen man dig till försöket ger:
Bekänn hvad nåd i denna stund dig sker!
När annat blir utaf, låt mig i tid det spörja.»

39.

Och OLOF tackade och sig till jorden böjde,
Och krigets bud kring Skåne gick.
Ej bonden längre nu vid plogen lunka fick:
För käppens lärdomar sin krumma rygg han höjde
Och tog en krigsmans ädla skick.
Re'n allt i ordning var; ej fjorton dar det dröjde,
Förr'n OLOFS tiotusen man
Mot Smålands gränsor ryckte an.

Tredje sången.

1.

Knappt söng i byarna den guldbestänkta hanen,
Och knappt ur blåa oceanen
I morgonskimmer solen bröt,
Förr'n Blenda uppe var ur sängens veka sköt.
Tapeter flickan stack med konstförfarna händer,
Och skogar runno tyst för hennes nålsting opp,
Der undan jagtens stål och hundens grymma tänder
I vingadt språng den skygga hjorten lopp.

2.

Med spjut och pilar väpnade,
Man såg en flock af jägare
De rädda djuren vildt förfölja,
Som, flämtande och utan värn,
I skogar och moras sig fåfängt sökte dölja
För glupska svalg och vingbeklädda jern.
I hornet stötte en, den andre spjutet fällde,
Den tredje sigtade, den fjerdes bågsträng smällde.

3.

Men ibland jägarenas skara
En tycktes dock den förste vara.
På detta sköna föremål
All rikdom slösad var af fantasi och nål.
Och dock, när Blenda fått den sköna bilden färdig,

Hon suckade och talte så:
»All möda jag mig gjort, men ack, hur litet värdig
Är målningen sin urbild ej ändå!»

4.

Då hördes THORA strax, dess vän och tärna, börja:
»O, hvarför sucka blott och sörja?
Snart faller sommarns bleka prakt
För höstens väder, som den skaka;
Från Lifflands kuster snart af östanvinden bragt,
Du ser din ADOLF här tillbaka.
Din kärlek gör förbund med ära, guld och magt,
Du krönes på en gång till drottning och till maka.

5.

Blott nöjen lifvet dig bebådar,
Med vänligt ljus din stjerna ler.
Med tårfull blick jag mot min framtid ser;
Blott qval och midnatt der jag skådar.
En mörkrets bild, o BLENDA, mig förskräckt,
Ur lifvets rosendröm en nattens dröm mig väckt:
Jag hör en älskad röst ur grafvens öcknar ila,
Jag ser en kallnad hand, som vinkar mig till hvila.

6.

Du känner, att för SVEN till raseri jag brann,
Du känner, att min bön hans blygsel öfvervann.
Rörd af den gråt, han såg mitt anlet skölja,
Och fängslad ömt af dessa armars par,
Han dröjde här vid krigets utbrott qvar
Och nekade att öfver hafvets bölja
Till ärans fält sin kung och sina bröder följa. —
Också hans flicka tacksam var.

7.

För hjeltens krans, den älskarn jag förmente,
En annan segerkrans jag kärligt honom gett.
Hur mången gång i salig ro förente,
O aftonstjerna, du oss sett!
Vår kyrka var den låga dalen,
Som vittnen blänkte nattens bloss,
Och messan läste näktergalen
I gröna lindar öfver oss.

8.

Nyss, då i sömnens famn jag låg,
Offentlig bröllopsfest åt oss jag ordnas såg.
Re'n satt jag i en krets af slägtingar och vänner,
Med hjessan gullbekrönt, med barmen svälld af hopp,
Och väntade att se min älskling i en tropp
Af bygdens vapenklädda svenner
Till gården nalkas i galopp,
Att föra mig i templet opp.

9.

Men länge dock min blick den väntade ej röjde,
Och dagen skred, och än min brudgum dröjde.
Snart lystes salen opp af röda facklors sken;
Djup tystnad bland dess skaror rådde,
Och öfver jorden låg en dyster skymning re'n.
Af fålens hofvar nu ett dån mitt öra nådde,
Och vännen kom, men dyster och allen;
Ack, vid hans första blick sig hjertat fasor spådde.

10.

Hemsk, stirrande och tyst framför sin brud han stod.
Hans kind var blek, hans klädnad dröp af blod.

»Kom, THORA!» sade han och räckte
Åt mig en vissnad, iskall hand.
»Kom till min moders tjäll och mina fäders land!»
Och facklorna sig genast släckte,
Och gäster, sal och allt jag strax försvinna såg.
Vid sidan af ett lik jag i ett grafhvalf låg.

11.

Hvad kan väl denna dröm mig båda?
Gud, om min älskling blek och kall jag nödgas skåda,
Om grafven blir vår bröllopsbädd!» — Hon teg.
En qvalfull tår i ögat steg.
Men BLENDA slöt den sorgsna i sitt sköte,
Ömt gjorde deras gråt och deras kyssar möte.
»Ack,» sade hon, »min THORA, äfven mig
En dröm förskräckt — o hör och sansa dig!

12.

Mig tycktes nyss, att, ledd af bäckens milda sus,
I ängens famn jag gick, en oskuldsfull herdinna.
I morgonsolens purpurljus
Begynte träd och kullar brinna.
Kring blomstren fjäriln flög så lekande och glad,
Och rosen dröp af silfverdaggens bad.
Då kom från blåa himlalanden
En ängel ned med blottadt svärd i handen.

13.

Han sade: »Följ mig», och vi gingo.
I sigte snart en blomsterdal vi fingo.
En snöhvit hjord der gick i bete, trygg och fri.
»Bevara denna hjord», den gyllne ängeln sade,
Och i min hand det skarpa svärdet lade,

»Bevara denna hjord för ulfvens raseri.»
Sagdt; och mot himlen han sig höjde.
Med svärdet i min hand jag stum och rådvill dröjde.

14.

Kom så en ulf från bergen ned,
Och lammen för hans anblick flydde.
Men att förfölja dem sig bestien dock ej brydde;
Han, liksom bedjande, fram till herdinnan skred.
Men i hans sida strax mitt skarpa stål jag sänkte;
Han suckade och dog, och blodet mig bestänkte.
I källan se'n jag tvådde fläckarne.
De suto qvar — än tror jag mig dem se.»

15.

Vid dessa ord hon suckade och teg,
Då fadren in i rummet steg.
Han gaf en vink att gå åt Thora.
Hemskt lyftade en suck den gråa hjeltens bröst.
»O Blenda,» sade han med öm och sorgsen röst,
»Beredd dig gör att sakna och förlora,
Att hemta blott af Gud och af ditt hjerta tröst:
Olyckor närma sig, förfärliga och stora.

16.

I spetsen för en väldig här
Prins Olof våra fält beträder.
Till våra tempel snart han härjningsfacklan bär;
Han trampar stolt den jord, som höljer våra fäder.
All hvila och all fröjd ett plötsligt dunder stör.
Re'n hvälfver röken hit af våra brända kojor;
Re'n slamret, rysande, jag hör
Af de åt Svithiod smidda bojor.

17.

Af hopp en stråle jag ej ser.
Hvar gifves väl ett skygd mot farorna, som hota?
Hvad skaror återstå att mota
Vår oväns segrande baner?
Men hända hvad som vill — jag lefvat har med ära,
Med ära ock jag tänker dö.
Trots denna gamla arm, trots dessa lockars snö,
Jag svärd och hjelm ännu vill bära.

18.

Den tropp af ynglingar och ålderstigne män,
Som makligt dröjer qvar i fridens hyddor än,
Till flyktig dam mot våldets bölja,
Mot raseriets vilda flod
Jag sätta vill; glad spiller jag mitt blod,
Blott tio danske män till skuggorna mig följa.
Du, Blenda, måste fly. För dig ej rådligt är
Att längre värnlös dröja här.

19.

Ej långt från denna hemska bygd
Ett fredligt kloster står i mörka granars skygd.
Der stiga rökelser och psalmer
Mot dystra hvalfven evigt opp
Från gudavigda nunnors tropp,
Som jordens rosor glömt för himmelrikets palmer.
Dit hinner icke tidens flärd,
Ej dånet af en grym och brottslig verld.

20.

En helig klosterfru befaller
De rena himlabrudar der,

Som dväljas mellan skumma galler.
Af ålder krökt dess rygg väl är,
Men öfver jordens låga grunder
Stolt sväfvar hennes själ, för Gud och helgon kär.
Hon botar med ett ord den sjukes qval, och under
Gör blotta drägten, som hon bär.

21.

När mörkret höljer jordens dalar
Och stjernorna i blåa ethern le,
När sömnen mödans barn hugsvalar,
Med änglarne den helga qvinnan talar.
Guds moder sjelf från himlens ljusa salar
Nedstrålar till den bedjande.
Sök denna fruens nåd att vinna!
Ett säkert skygd du skall i henne finna.

22.

Nu skynda dig en häst att taga,
Bed THORA följa med, och skynden er i traf,
I begge två, till klostret af.
En gammal tjenare skall troget er ledsaga.
Men förr'n af dig jag tar mitt slutliga farväl,
Det tillhör först din far att lätta
Ifrån en hemlighet sin själ.
Den angår dig — jag vill den strax berätta.

23.

Den tappre GRIM din stamfar var
På mödernet. — I hedendomens dar
Han spiran öfver Småland förde.
För GERD, den skönaste af Skandiens mör, han brann,
Från hennes älskare med vapen flickan vann

Och henne segrande till Freyas altar förde.
Det var, o BLENDA, som jag tror,
Din mormors mormors mormors mor.

24.

Knappt månen efter bröllopsnatten
Man nio gånger än sitt klot förvandla sett,
Förr'n GERD sin man en dotter gett,
Som sades ej med fröjd mottagit denna skatten.
Skön som en nyfödd rosenknopp,
Ljuf, menlös, leende som flickans blyga hopp,
Hon log sin hårde far till möte
Ur perlbeprydda vaggans sköte.

25.

Men denne, som en son af gudarne begärt,
Nog litet tacksam var för gåfvan, de beskärt,
Och föga feltes, att i vreden
Han kastat ungen ut för korparne på heden,
Åt fiskarna till måltid den förärt:
I flera hus var så de tider seden.
Då kom på borgen opp en hundraårig mö,
Med rynkigt anlete och lockar utaf snö.

26.

Uti sin hand en dolk hon bar,
Densamma, hvilken nu jag fram ur barmen tar.
Af ädelstenar, se, det gyllne skaftet glimmar,
Och som en stråle udden strimmar.
»Blygs, GRIM!» så föllo gummans ord.
»Blygs att besluta flickans mord!
Med denna dolk, af dennas ätt, en qvinna
Skall rädda Skandiens bygd och Jutland öfvervinna.»

27.

Hon fällde stålet och försvann;
Ej nånsin mer man gumman återfann.
Men dolken gick i flera leder
Åt äldsta döttrarna af GERDAS stam i arf,
Och efter långa tidehvarf
Hann slutligt till din moder neder.
Åt dig i dag jag honom öfverlemnar:
Bevara den! — Få se, hvad ödet dermed ämnar.

28.

Farväl, min dotter, o farväl!
Ej föddes ROLF att dö som träl.
Snart skall mitt fria blod ifrån en valplats röka,
Snart skall i månens sken min vålnad dig besöka.»
Han teg; men BLENDAS själ bestormades af qval.
Från hennes kind nedvällde perlefloder;
Så Freya fordom gret i Folkvangs gyllne sal
Guldröda tårar öfver Oder.

29.

»O fader,» sade hon, »din tidning dödar mig.
Hvad skall det af min framtid blifva?
Ett rysligt fjerran öppnar sig:
Skild från min barndoms stöd, för evigt ryckt från dig,
Skall ingen glädje mer mitt sjuka hjerta lifva.
Försvunnen är min ungdoms rosendröm,
Och alla hopp mig öfvergifva,
Bortvaggade af tidens ström.

30.

Tag denna grymma dolk, o fader, dock igen!
Hvad gör en qvinna väl med den?

Att föra mordets stål ej nånsin vänjes BLENDA:
Hon sköte blott sin nål, sin harpa och sin slända!»
»Behåll,» gaf ROLF till svar, »o dotter, detta jern,
Om ej till annat, till ditt värn!
Hvem vet, hvad dessa tider kräfva?
Bland röfvare i öcknars famn vi sväfva.»

31.

Och BLENDA stålet tar, fast hennes tårar flöda,
Och vid sin gördel fäster det.
Men THORA medlertid i älskarns armar gret.
Förlorad var dess suck, och fåfäng all dess möda
Att åter fängsla ynglingen.
»Jag går min förra skuld att gälda och att blöda.
Farväl,» han ropade, »vi träffas snart igen» —
Och slet sig lös — »här, eller hos de döda.»

32.

Af THORA följd, med söndersliten själ,
Nu BLENDA gick ur fadrens salar.
Af sina kullar, träd och dalar
Hon tog ett sorgeligt farväl.
Till häst nu flickorna med stumma tårar stego,
De redo suckande och tego.
En gammal trogen tjenare
Till klostret dem ledsagade.

33.

Och Mundilfares son ur midnattsmolnen re'n
Kring jorden andades sitt bleka silfversken.
Allt var så tyst. Blott vakteln söng i rågen,
Från bergen dånade den skumbetäckta vågen,
Och mot de resande en racka någon gång

Sin helsning skällde, arg och vrång.
Förr'n BLENDA hann till den bestämda orten,
Ledsagarn dundrade på höga kopparporten.

34.

Den öppnades. En åldrig mö
Uti en rymlig sal de begge sköna förde,
Der blott en lampa sågs sin matta halfdag strö,
Der ljudet, rysande, af sina fjät man hörde.
Men BLENDAS själ af qval bestormad var.
Tyst, som bland liljor vestanvinden,
Dess hjerta suckade, och på den bleka kinden
En perla rann, som daggens klar.

35.

Mot THORA vände hon sitt våta ögonkast.
Ej hittills med ett ord sitt bröst hon lättat hade;
Men klosterjungfrun steg i hast
Emellan vännerna och sade:
»Välkomna hit från verldens gny!
Ej i en bättre hamn er julle kunnat stanna.
Derute skiftar allt som nedan eller ny;
Ovanskligt strålar här det eviga och sanna.

36.

Tro mig, förträffligt man här mår.
Väl brukar drufvans saft vid bordet aldrig flöda,
Och sällan kött man smaka får —
Matsedeln just ej gör vår kokerska stor möda;
Men trägåln rofvor har och gurkor och spenat,
Och dammen ofta ger en fisk på våra fat.
Nå, nå, en nunna ej behöfver blott sig göda;
Och hvad är kroppens spis mot själens gudamat?

37.

Ja, stället bättre är, än I kanhända tro.
Väl litet mörkt och litet trångt vi bo,
Men åt vår Gud dess bättre rum vi gifvit.
Med ospard kostnad, ospard flit
Vår klosterkyrka smyckad blifvit,
Och pater Bernhard sjelf, som ofta kommer hit,
Har sagt, att guldet blott gör tusen plåtars värde.
Den mannen, mån I tro, en kaxe bland de lärde!

38.

En messingskrona der från taket hänger ner.
På altar't brinna ljus så herrliga och klara,
Att själen hjertligt deråt ler
Och tänker: ack, hur grann lär icke himlen vara!
Och våra klockor ha ett dån —
I skullen höra dem: när de till bönen ringa,
Begynner det så ljuft i skog och berg att klinga
Väl tjugu milar härifrån.

39.

Men, herre Gud, hur man kan stå
Och prata tiden bort ändå!
Låt se! Hvad skulle jag uträtta?
Jo, jo, jag måste först till abbedissan gå,
Er ankomst henne att berätta;
Den goda frun befallte så.
Ni kan emedlertid på bänken der er sätta:
I ä' väl trötta, stackars små.»

40.

Hon gick. Men BLENDAS gråt på bleka kinder flöt,
Och sorgsen i sin famn sin sorgsna vän hon slöt.

»O Thora,» sade hon, »hvar äro forna dagar?
Hvar denna yra himlatropp
Af milda, rosenkrönta hopp,
Som dansade kring mig och söngo nöjets lagar?
Ack, glädjens sol har ändat re'n sitt lopp:
I skymningen jag öfvergifven klagar.

41.

Hvar äro, Thora, nu de stunder,
Då under svala hvalf af sommarns gröna lunder
Vi sväfvade i menlösa begär
Och sökte tufvans purpurbär?
Hvar dessa ögonblick, då under höga linden,
Af mången bindel prydd, af mången blomsterkrans,
Med bygdens muntra barn vi hastade i dans,
Och barmen hänryckt slog, och glädjen brann på kinden?

42.

Ack, dessa tider ha försvunnit!
En gång med gyllne sken min lyckas stjerna brunnit;
Ej tänder sig dess milda stråle mer.
Min älskling och min far jag aldrig återser.»
Hon gret; men rasande af smärta
Slöt Thora henne till sitt hjerta
Och ropade med hemsk, förtviflad röst,
Den ifrån djupet kom af ett förkrossadt bröst:

43.

»O, måtte alla stridens glafvar
Sig vända härjande mot denna qvalda barm!
Dödsrike, slit mig ned med grym, förfärlig arm!
O, sluken mig, I nattbetäckte grafvar!
Min brudgums sista kyss på mina läppar brann,

Hans afskedsgråt vid detta hjerta rann —
O ve, o ve, för sista gången
Slöt THORA i sin famn den himmelskt sköna fången.

44.

Se, BLENDA, se! Hvad skymtar der?
Af lampans sken beglänst, i hvita svepningskläder,
Ett spöke står — ack, huru kär
Är ej dess anblick mig, hvad den mitt hjerta gläder!
Det skuggan af en ung, olycklig nunna är,
Som, från sin kärlek skild, förtvinat ensam här.
Hon vinkar mig — jag kommer, o I hamnar!
Att grafvens natt mig genast famnar!»

45.

Hon teg; dess hufvud sönk på BLENDAS skuldra ned;
Men abbedissan in i dunkla salen skred.
Tyst som ett sakta vestanväder,
Men ärbar dock oändligt mer,
Smög BLENDA fram, sönk för den höga ner
Och kysste fällen af dess kläder.
Men abbedissan stod i vördigt klosterskick
Och såg på BLENDA ned med forskarinnans blick.

46.

Dess rygg var krökt af centnertunga år,
Och pannan äfvenväl förrådde tidens spår.
Kring hjessans silfverklot ett snöhvitt dok sig bredde,
En kolsvart mantel ner för mumiens länder föll;
Midt öfver vissnadt bröst ett crucifix sig tedde,
Och i sin torra hand ett radband gumman höll.
En könets dyrkare värderat henne föga,
Dock lyste majestät ur hennes stränga öga.

47.

Nu Blenda fick en vink att stiga opp från jorden.
Strax sade klosterfrun högtidligt dessa orden:
»Jag känner dig: i sömnens famn
Jag ofta sett din bild och nämnas hört ditt namn.
Välkommen, Blenda, hit i dessa fridens trakter,
Välkommen hit i glömskans tysta vrår!
Dock länge du ej här dig uppehålla får:
Allsmägtigt öfver dig befalla högre magter.

48.

Hvad ödet outgrundligt är!
Fast änglarne dess gyllne taflor skåda,
De ej förstå hvad mening strålar der.
Ej har jag godt att dig bebåda.
Hör, Blenda, hör och dig att rysa lär!
Det är din blick, som Gauthiod bragt i våda,
Som tändt det härjningsbloss, vår stolte ovän bär,
Och hyddor och palats med jämrens brand förtär.

49.

Det är för dig, som Manhems söner falla
I mordiska förstöringskrig,
Som faderlösas gråt och enkors tårar svalla,
Som hundra jämmerrop mot himlens rymder skalla
Och hämndens viggar nederkalla —
Det är, o arma barn, för dig
Som snart en åldrig far åt döden offrar sig:
Det är för dig vi lida alla.

50.

Prins Olof har dig sett. Begär ej veta mer!
Hans bröst af vilda lågor brinner.

Förr'n i sitt våld han offret ser,
Ej någon ro hans tända hjerta finner.
En blodbetecknad väg han mot ditt sköte går;
En jagthund lik, han vädrar dina spår.
På Lapplands fjäll du fåfängt dig fördöljer:
Han äfven der sitt villebråd förföljer.»

51.

Af dessa ord förkrossad flickan blef;
Förtviflad sina hår hon ref.
»O himmel,» ropte hon, »hvad nödgas jag att höra!
Det är ej nog att skuldfri vandel föra;
Man måste ej ha varit till,
Om man förbannelsen (hvad fasa!) undgå vill.»
Hon teg; dess myckna gråt den gamlas ömkan väckte,
Åt Blenda mildt sin hand med dessa ord hon räckte:

52.

»Var mot förtviflan på din vakt!
Förtörna ej den Gud, som allting rättvist skickar!
Vet, samma ängelen, som detta allt mig sagt,
Som dagat ödets natt för mina skumma blickar,
Mig äfven den försäkran gaf,
Att du, o Blenda, sjelf skall Gauthiods bygder rädda
Och dess förföljare en graf
Innnder Smålands tallar bädda.»

53.

»Hvad», ropte Blenda, »kan väl jag?
En qvinna, darrande och svag,
Hvad kan hon mer, än sig med tårar hämna
Och straffet klagande åt himlen öfverlemna?»
»Jo,» sade gumman, »hon kan mer.

Lär dig att ormens list med dufvans fromhet para!
Vet, åt den svagaste en rättvis Gud dock ger
Ett vapen och en konst att sig försvara.

54.

Min dotter, nu till hvilan gå
Och sök i slumrens famn en flygtig ro att finna!
Hvad hvärf du fylla bör, hvad öden förestå,
Du af en dröm kanske skall snart upplysning vinna.»
Till sofgemaket BLENDA skred,
Den sorgsna THORA henne följde.
På hvar sin bädd de sönko stumma ned,
Och kuddarna med gråt, en hel Guds natt, de sköljde.

Fjerde sången.

1.

Men BLENDAS fader medlertid
Budkaflar vidt kring Småland sänder
Och manar ynglingar och gubbar opp till strid.
Ett budskap utom dess till Lifflands rika stränder
Han öfver hafvet skickade,
Att konung ALLE kunskap ge
Om hvad som skedde i hans länder
Och om hans återkomst rätt underdånigt be.

2.

En tår på gubbens kinder rann,
Då han sin lilla här församlad såg på slätten.
Tyst i sitt hjerta suckar han:
»Välkomne, fiender, och af vårt blod er mätten!
Dock högt vid himlarna jag svär,
Vid denna högra arm, vid denna trogna pampen,
Som gjort så mången gång besked för sig i kampen:
Er seger skall bli dyr, fal blott för blod den är.»

3.

Men OLOF, lik en storm, mot Gauthiods bygder tågar.
Af flammor nattens himmel lågar,
Och solen qväfs af tända hyddors rök.
Tvåhundra ryttare förut han täckes skicka
Hos ROLF att göra ett besök

Och genast spana opp hans flicka,
Hvar helst hon troligtvis sig kunde undansticka,
I källare, i vind, i lada eller kök.

4.

Att fylla prinsens vilja opp
Med fällda tyglar strax de ila
Vidt öfver berg och mo, i hvinande galopp,
Och sporra hästarna och ge sig ingen hvila.
På afstånd snart de hundra lansar se
Ett dunkelt återsken mot dagens strålar ge:
Det Smålandshären är. Den skånska nästan gråter
Och längtar darrande till fat och gryta åter.

5.

Men herr von Hasselberg, som förde troppen an,
En gammal ärlig tysk, en äkta riddersman,
Som på de sinas mod sig icke lita torde,
Af hästen hoppade och — gissa hvad han gjorde!
Jo, af en rönn, som tätt vid vägen stod,
Han skar en påk, så knölig och så god,
Och framför fronten gick — så sannt jag skrifver ärligt —
Och larmade och skrek förfärligt.

6.

»I dumma oxar, gån I på!
Med denna påken brun och blå
Jag annars eder rygg skall slå.»
Sagdt; och på hästen raskt han sig ånyo svänger.
Hvad under dock en rönnpåk gör!
Se, modets flamma strax i fega bröst sig rör,
Blott pligtens gudaröst man hör:
Framåt, framåt med hurrarop man tränger.

7.

Standaret fladdrade, och kopparluren röt.
Strax skånska rytterit med blottad sabel bröt
Förfärligt in bland Smålandshärens leder;
Vidt öfver ängarna sig kampens fasa göt,
Och männer stupade, och blod i strömmar flöt.
Så gisslar haglets skur de torra axen neder,
När hväsande han far ur molnets sköt
Och hemsk förödelse kring rika slättland breder.

8.

Väl tappert fienderne möttes:
Till skaftet mången pil väl satt i jutars barm,
Och mången skåning modigt stöttes
Ur sadeln af en småländsk arm;
Men fåfäng strid — den pantsarklädda troppen
Rolfs här allt mer i trängsel dref.
Här grymt en panna klufven blef,
Och der ett hufvud flög tre alnar ifrån kroppen.

9.

Här kröp ur öppnadt bröst en sårad lunga fram,
Och der en hand i blod vid ägarns fötter samm.
En föll i smutsen på sin haka
För sabeläggens vilda slag,
En annan raglade tillbaka
Och midt i synen böd farväl åt sol och dag.
Hvarthän man helst sitt öga vände,
Blott skri och jämmer och elände!

10.

Re'n flykten börjad är, men Rolf står qvar och strider.
Kring honom blixtra svärd, kring honom regnar blod,

Dock svigtar ej hans arm, dock vacklar ej hans mod:
Förödelse hans klinga sprider.
Han liksom står i en förtrollad ring;
Qvarnvingen lik, när den i stormen skenar,
Han svängde ljungande sin långa pamp ikring,
Till marken falla strax hans fiender som stenar.

11.

Från honom icke långt din älskling, THORA, fäktar.
Men snart hans veka arm ej motstånd längre mägtar:
För sabelns hugg han störtar blodig ner.
ROLF sjelf, af sår betäckt, till slut man stupa ser.
Nu alle fly. Blott få sig lyckligt undansticka
I dälders famn, på skogbevuxna fjäll.
De fleste redan samma qväll
Med Oden mjöd i Valhall dricka.

12.

Snart kom prins OLOF sjelf att stridens fält beskåda,
Glad att för denna gång ha sluppit all dess våda.
Han herr VON HASSELBERG vid handen vänligt tog
Och sade: »Skada blott, att leken ända tog
Så obeskrifligt fort, att jag ej med fick vara
På detta präktiga kalas!
Hvad fröjd att hjelmar slå och hufvuden i kras!
Jag hade just ej tänkt att mina svärdshugg spara.

13.

Ack, vore endast nu min sköna fånge här!
Men solen sjunker; hvarför dröja?
Jag mellan kullen ser en farväg der sig böja;
Jag känner den igen: till BLENDAS hem den bär.
Kom, HASSELBERG! — Du skall få se en flicka —

Ack, hjertat börjar re'n af häftig tjusning picka —
En landtlig skönhet, ja, en nittonårig mö,
Som morgonstrålen röd och hvit som nyfödd snö.

14.

Sänk dig i vågen, gyllne dag!
Nej, qvardröj hellre att bestråla
De ljufva, himmelska behag,
Som för mitt öga snart sin nakna fägring måla!
Kom, HASSELBERG — mitt hjerta slår af hopp.
Ej mitt begär kan uppskof tåla.»
Sagdt; och de redo i galopp,
Ett moln af dam steg öfver vägen opp.

15.

De kommo fram. Lång näsa OLOF fick:
En mensklig varelse ej teddes för hans blick,
En mensklig röst derinne man ej hörde.
Allt var så tyst, en råtta ej sig rörde.
Förtviflad, lågande och kär,
Gick OLOF rum från rum och sin gudinna sökte.
Förgäfves — hvarje steg hans oro blott förökte,
Hans kärlek, vrede och begär.

16.

Hur blef han väl till mods, när upp i jungfruburen
Han ilade, på hoppets vingar buren!
Ack, den är tom. Af BLENDA blott en kjol
Behänger pittoreskt en stol,
Och midt i rummets famn en yppig bädd sig höjer,
Hvars åsyn ängslar och förnöjer.
Så lånar månen än sin glans af dagens sol,
Fast denna redan djupt i oceanen dröjer.

17.

Sängtäcket kastadt var tillbaka;
Sådan den Blenda lemnat har,
Då sista gången der hon sömnens ro fått smaka,
Sådan står sängen än. På fyra hela dar
Sågs ingen hand de bolstrar skaka,
I hvilkas kärliga förvar
Man lätta dälder ser af änglakroppen tryckta.
Att ömt betrakta dem ej Olof kunde lyckta.

18.

»Här,» tänkte han, »här låg min trollgudinna;
Af rosendrömmar här till sömns hon vaggad var.
Ack, detta örngått nyss dess sköna hufvud bar.
Af andra tyngder här jag tror mig gropar finna.
O, huru qväljs, hur lågar ej min själ!
Den är så full, men handen tom likväl.»
Och ned på sängen sönk den älskogskranke dåren
Och kysste rörd de välbekanta spåren. —

19.

Karlvagnens gyllne bloss sig tände i det höga,
Och dalen log, i stilla månsken klädd.
Med tårar i sitt vakna öga
I klostret Blenda låg på slumrens tysta bädd;
I hörnet midtemot hon vännen snyfta hörde,
Förtärd af namnlöst kärleksve.
Djupt hennes smärta Blenda rörde;
Men ack, förkrossad sjelf, hvad tröst åt andra ge?

20.

Och hastigt nordanstormen röt,
Och granen skälfde, och för vinden

Sin dunkla krona böjde linden.
Tjockt mörker himlen öfvergöt,
Och månen lutade i svarta skyar kinden,
Och midnattshanen gol, och klostrets bandhund tjöt.
Men BLENDA darrade, som hinden
Vid jägarhornets skall i skogens djupa sköt.

21.

En hastig ljungeldstråle lyste
Igenom gallret ned på den förskräckta mön:
Hon knäppte händerna till bön,
Hon skalf, hon svettades, hon ryste. —
Och se, med klufven hjelm och drypande af blod,
För dotterns säng dess bleke fader stod.
På hjertats tomma trakt han sorgligt handen lade
Och långsamt dessa ord med dyster stämma sade:

22.

»O BLENDA, känner du igen
Din far, din skyddare och vän?
Ej skenet af den rosenröda dagen
Skall fägna detta öga mer:
Mig har en mordisk lans i natten störtat ner.
I regnets kalla droppar tvagen,
Af bistra hagelskurar slagen,
En måltid på mitt kött åt korparna jag ger.

23.

Vid sidan af en mossig sten
Mitt lik på slagtningsfältet hvilar.
Snart hvitna mina nakna ben,
Snart slungas de omkring af stormens vreda ilar.
Men detta ej min värsta oro gör:

Mig qväljer hämndens glöd och Svithiods öde.
Tro mig, i grafven än de sinas rop man hör,
Och hatets brand än flammar hos de döde.

24.

O Blenda, gäcka ej mitt hopp!
Till storverk ödena dig ämna.
Flyg, rädda Manhems bygd! Flyg och din fader hämna!
O, när med straffets dolk du ändat jutens lopp,
Gå, Blenda, uppsök då min obegrafna kropp,
Antvarda den åt vigda mullen
Och res en väldig häll, med kors och runor, opp
Vid foten af den sorgsna kullen!»

25.

Sagdt; och han återsönk i jordens dunkla famn;
Men strax vid Thoras bädd man såg en annan hamn.
Hans blick till henne ned sitt matta skimmer sänkte;
Af djupa sabelhugg hans anlet märken bar,
Hans rustning söndersplittrad var,
Och blodet kring hans fötter stänkte,
Och rysligt grinade af purpursår hans bröst.
Han gret och talade med dödens hemska röst:

26.

»O Thora, känner du din sorgsne älsklings bild?
Förbleknad är hans kind, hans blod på marken spilld.
Ett mordiskt jern mig banesåret gifvit,
För svärd jag fallit har, af fålar trampad blifvit.
Bedrägligt, Thora, var mitt hopp:
Ej skulle jag din hand i dödsminuten trycka,
Ej med en eldkyss du min ande hemta opp
Och mina brutna ögon lycka!

27.

Ack, i mitt tomma bröst en afgrund likt det svider,
Det grymma sår af danskens arm jag fick;
Än flammar der den eld, som tändes af din blick:
Af kärlek och af hat på en gång själen lider.
Ej skall jag njuta rast och ro,
Ej kan jag Edens fält bebo,
Ej himlens gyllne salar nalkas,
Förrän i blod min skugga svalkas.

28.

Se'n vill jag nöjd den låga jorden lemna;
Det måste ges ett mål för hjertats eldbegär.
Du sjelf ej evigt dröjer här.
Dö, THORA, dö — men innan dess mig hämna!
Gack, sväll med raseri din barm,
Flyg, väpna ljungande med hämndens stål din arm! —
Men ack, jag måste fly: re'n sjunger gyllne hanen,
Och morgonrodnan går ur blåa oceanen.»

29.

Teg; och han spårlös sönk i jorden åter ned.
Men BLENDA reste sig och svor en helig ed:
»Må tusen qval mitt hjertas fibrer pressa!
Må blixten, hotande och vred,
Beständigt sväfva kring min hjessa!
Mig qvälje spökens tropp i nattens djupa fred,
Mig jage ur min sömn de svartaste af drömmar,
Tills OLOFS blod för dolken strömmar!»

30.

Sagdt, och hon steg ur sängen opp.
Re'n solens guldvagn fram af hennes tärna kördes,

Och herdehornets ljud ur väckta byar hördes,
Då Blenda, bäfvande, till abbedissan lopp.
»Förlåt mig,» säger hon och ned för gumman dignar,
»Förlåt den frihet jag mig tar!
Men tiden skyndar re'n — från klostret strax jag far.
Att innan dess ni mig välsignar!

31.

Jag får ej dröja qvar. Ur grafvens mörka sköte
De dödas skuggor höja sig.
Med väldig röst de kalla mig
Till nya farors hot, till nya plågors möte.
Ur detta lugnets hem, ur dessa murars vakt
Jag ryckes af en okänd magt:
Jag måste bort och Svithiod rädda,
Åt jutarne jag måste grafvar bädda.»

32.

På Blendas sänkta hufvud lade
Ab'dissan nu sin hand och sade:
»Gack, o min dotter, gack och blif
En annan Judith och Debora!
Gack, segerns palm ur jutens händer rif,
I sina egna nät de brottslige förlora!
Må himlen se med kärlek ned till dig,
Och gyllne änglars tropp omsväfva mildt din stig!

33.

Men låt oss verket först med böner heligt börja!»
Teg och af Blenda följd till klosterkyrkan gick.
An templet sågs i helig skymning sörja;
Knappt fönstren rodnade för morgonstrålens blick.
Tyst sjunker gumman nu för höga altar't neder

Och knäpper händerna i helgonmessigt skick.
Kring hennes anlete sig andaktsglorian breder.
Blott några steg från henne BLENDA beder.

34.

Ab'dissans bön var nu till ända.
Hon uppsteg; innan kort ock BLENDA.
En fana gumman ner från kyrkomuren tar;
Dess stång förgylld, och snöhvit duken var.
Guds moder, krönt af ljusa strålar,
Med barnet vid sin barm der prålar;
Af cherubshufvuden en gullbevingad tropp
Kring henne flaxar ned och opp.

35.

Den gamla nu till orda tog:
»Kom, BLENDA, kom! En sjuttonårig flicka,
Jag slöjan knappt i fjorton dagar bar,
Förr'n mig en ängel böd att denna fanan sticka
Och vårda den, tills stunden kommen var.
Din vålnad mången gång, att den med gråt begära,
Till mig i drömmen kommit har.
Tag den emot: värd är du den att bära.»

36.

Teg; och den höga en gång än
Meddélade välsignelsen.
Till klostret BLENDA genast hastar;
Af THORA följd, hon sig på hästen kastar
Och fattar tygeln — strax i traf
De rida öfver berg och enebackar af.
Hvarthän, de ridande ej veta:
Men hästarne sig sjelfve vägen leta.

37.

Re'n dagens gyllne brud mot vesterns portar skred,
Då slutligt våra riddarinnor
Anlände till en stor, omätlig, ljungklädd hed.
En tallös hop der fanns af skrämda barn och qvinnor,
Som under himlens blåa tak
Församlats flyktiga, vid krigets hemska brak.
Hvad ömklig syn! Den kunnat stenar röra.
Hvad intryck måste den på BLENDAS själ ej göra!

38.

Trots föremålens mängd, som för dess blick sig ter,
Hon samma jämmerbild dock hos dem alla ser.
En moder trycker der sin älskling till sitt hjerta,
Här strömmar flickans gråt på bleka kinder ner.
En blickar opp mot skyn med stum och tårlös smärta,
Och konvulsiviskt en förtviflans löje ler.
En tredjes rop i höjden skallar,
En fjerde galen är, och myser blott och trallar.

39.

Af kärror rundt omkring en vagnborg slagen är.
En mängd af husgeråd syns innanföre der.
En gammal spinnrock än man röjer,
Ur fosterbygdens hydda förd,
En krasslig väfstol än sig höjer,
Ej mer af flickans arm, vid muntra sånger, rörd.
I högar vräkta huller buller
Ses kittlar, grytor och kastruller.

40.

I gräset medlertid rätt mången tunna hvilar,
Af porsöl full och bukig som en prost,

Och mången skinka, mången ost
Ifrån sitt bord förföriskt smilar.
Ej efter sofvel här, insaltadt, rökt och härskt,
Behöfver ögat länge söka.
Än mera — man det ser, helt lefvande och färskt,
Skenbarligen bland menniskorna spöka.

41.

En liten gris, vid modrens bröst,
Upphöjer än sin späda röst,
Än af en rackas gläfs dess vrede man förspörjer;
Än jamar der en katt, än bölar der en ko
Så hjertligt, att man skulle tro,
Det öfver Smålands fall hon sörjer.
Der bräker lammet fram sitt lilla hjertas qval,
Guldkammig hane der farväl åt solen gal.

42.

Men knappt fick en af qvinnoskaran se,
Med fanan i sin hand, den änglasköna BLENDA
Till häst på kullens topp sig jemte vännen te,
Förr'n allas blickar dit sig vända.
De tro sig skåda två af sälla andars tal,
Nedsväfvade med tröst ur stjernprydd himlasal.
Strax tystnar jämrens röst, och alla tårar stanna.
De sjunka ned och skria: Hosianna!

43.

Och lik en strålfull bild ur sagans gyllne tider
Till qvinnolägret fram den hulda sköldmön rider.
Kring skuldrorna dess lockar gå i dans,
En perla tyst på kinden skrider,
Der ifrens eld sin rosenflamma sprider,

Och ögat strålar ljuft i öfverjordisk glans.
Hon talar; hennes röst är mild och stark som tonen
Af harporna vid gudathronen.

44.

»O vänner, stigen opp och lyssnen till min röst!
Månn' tårarne, som från mitt öga rinna,
Och qvalets suckar från mitt bröst
Ha öfvertygat er, att blott en dödlig qvinna,
Förlorad, flyktig, utan tröst,
Har ilat hit, att sina likar finna?
Ur fridens blomsterdal af krigets åskor skrämd,
Är all dess känsla qval, och all dess önskan hämnd.

45.

Mitt namn är BLENDA, o I vänner!
Den tappre ROLF min fader var.
Finns någon ibland er, som ej hans dygder känner?
Ack, aldrig mer han kopparbågen spänner
Och ilar glad till vårt försvar.
Ack, BLENDAS glädjegråt och hennes kyss ej bränner
Den ömma handen mer af en förgudad far!
För krigets lans han stupat har.

46.

Hvad skall vårt framtidsöde blifva,
O syskon i bedröfvelsen?
Hvad! Skola döttrarna af frie svenske män
Åt jutens band sig tåligt öfvergifva?
Af våra älskares, af våra fäders blod
De komma rykande, det fräcka våldets skaror,
De komma brusande likt vårens vilda flod.
Mot våra farors hot hvad äro dödens faror?

47.

Hvad! Skola krigets härjningsbloss
Till bröllopsfacklor bli åt oss?
Snart Alles flotta återvänder
Med ära och med rof från Lifflands rika stränder.
Hvad! Skola Gauthiods söner då
Blott danska frillors flock bland sina brudar finna?
Nej, svärdet förr oss stycka må,
Förr i en afgrund vill jag brinna!

48.

Mig gaf en ängel denna fana
Och böd mig i dess skygd ledsaga edra fjät
På frälsningens och hederns bana.
O, sen, från himlens famn i saligt majestät
Hvad milda, ömhetsfulla blickar
Maria ned till eder skickar!
Hon edra tårar ser, hon hör er klagoröst,
Och moderskärlek bor i hennes kyska bröst.

49.

Hvem följer mig? Ej makligt här
Vi vilje vänta röfvarbandet.
Nej, hastom längre upp i landet
Och låtsom flykt, tills allt i ordning är!
Re'n hör jag krigsmusik från bergen återskalla.
Begifvom oss åstad: vår fiende är när.
Dock skiljom oss ej åt — nej, må, förente, alla
På en gång hämnas eller falla.

50.

Ett herrligt gästabud jag tänker laga till.
Med vin begynner en, med blod en annan slutar.

Ett kostligt mjöd åt mina jutar
Jag oförtöfvadt brygga vill.
Låt oss på flykten ej förgäta
Allt hvad som dugligt är att dricka och att äta!
Medtage utom dess, vår svaghets sista värn,
En hvar sitt lilla slipta jern!»

51.

Hon teg. Dess ögon mer ej brunno
Af veka sorgetårars lopp:
De gnistrade af blodigt hopp,
Och nya purpurrosor runno,
Ljuft blomstrande, på jungfrukinden opp.
Men qvinnornas och barnens tropp
Till jorden sjunker ned; för Blenda de sig böja
Och kyssa fållen af dess slöja.

52.

Och Blenda modigt fanan svängde;
Den sköna generaln begynte sin reträtt.
Trots all den myckna tross, som vandringen förlängde,
Den gick dock temmeligen lätt.
I tågets spår, ur tjäll och skogar hastar
Rätt mången flyktig tropp. Då växer Blendas här.
Så, innan floden sig i oceanen kastar,
Af hundra bäckar ökt den är.

Femte sången.

1.

Prins OLOF frukost åt i ALLES höga borg
Och tappert morgonbägarn tömde.
Dock var hans panna mörk af sorg:
Sin BLENDA ej så lätt han glömde.
Med gaffeln i sin hand och biten i sin mund
Satt herr VON HASSELBERG vid bordets andra sida
Och åt och drack af hjertans grund;
Ej minsta qval han tycktes lida.

2.

Styrkt af en dugtig klunk, begynte nu vår prins:
»Min kära HASSELBERG, ni minns,
Hur från min ungdoms första dagar
Jag har föraktat allt, hvad presterna mig sagt
Om drömmar, aningar och onda andars magt.
Allt sådant strider ju emot naturens lagar.
Bekänna måste jag likväl,
I natt jag haft en dröm, som qväljer än min själ.

3.

Djupt i en blomsterdal mig tycktes att jag gick;
En buske der jag skåda fick.
Ack, rosor hade den, så lifliga och sköna,
Att de förtjent en ängels hufvud kröna.
Af deras prakt jag tjusad blef

Och dristigt fram till busken klef
Och sträckte handen ut — men gissa hvad som hände!
Er tjenare sig der en liten smula brände.

4.

Uti ett rysligt troll förbytte busken sig:
Hans grenar strax till hundra armar blefvo,
Till dolkar taggarne, de vändes emot mig,
Inelfvorna med dödens qval de refvo.
Ja, tro mig, kära HASSELBERG,
Ej tränger så ett svärd till ben och märg;
Så grufligt såra ej från kopparbågen skotten.»
Sagdt; och han klunkade sin bägare i botten.

5.

Men OLOF satte bägarn ner
Och sig om munnen strök, och sade ännu mer:
»Min kära riddare, — ty låt oss gå till annat —
Är det ej alldeles förbannadt,
Att, hvart man vänder sina spår,
Ej på en flicka rätt man får?
Allt borta — hemma ej en gång en gammal hexa.
Månn' karlarne på träd i Smålands bygder växa?

6.

Nej, BLENDA, nej, jag känner dig igen!
Du flyr min sträckta famn, du darrar för mitt möte.
Hvad jag dock älskar ömt den sköna flyktingen!
Ack, hvad jag längtar till dess sköte!
Väl är hon skyndsam som en vind
Och listig som en orm — men bäfva, täcka hind,
Men bäfva för den gamle jägarn!»
Teg; och en gång ännu han tömde gyllne bägarn.

7.

I salen nu en småsven trädde,
Den silfverbroderi på ljusröd mantel klädde.
»O Herre,» sade han, »en flicka anländ är,
Med dig att tala hon begär.»
»En flicka! Vacker?» — »Åh, så der.»
»Men ung?» — »Ett tjog af år hon räknat ungefär.»
»Lik mycket! Ila strax att henne till mig föra!
Jag längtar just dess ärende att höra.»

8.

Och flickan in i salen steg.
För Olof först, för tysken se'n hon neg.
Omkring de bruna silfverhåren
En krans af ekars löf hon bar;
Dess kjortel grön som ängarna om våren,
Och himmelsblå dess tröja var.
Från bänkens hyende sig Olof genast höjde:
Med välbehag han framför flickan dröjde.

9.

Väl litet bränd af solens eld hon är,
Har just ej hy af bara mjölk och bär;
Dess runda anlet dock friskt som en vallmo prålar,
När denna nyss är sköljd i silfverdaggens bad.
Ej kärlek just ur bruna ögat strålar,
Men något dock, jag vet ej hvad.
En högröd mun till kyssar retar,
Och barmen gäsande mot dukens boja stretar.

10.

»Prins,» börjar hon, »ifrån vår drottning Blenda
Jag skickad är till dig.» — »Från Blenda?» Olof skrek.

Strax kinden skiftade af glada flammors lek,
Strax i hans blick sig fröjdens strålar tända.
»Från BLENDA?» ropar han. »Hon är väl lika skön,
Röd som en ros ännu och hvit som unga snön,
Men lika obekant med Astrilds milda flamma?
Hon mår väl bra? Hon är väl än densamma?»

11.

»Hon helsan har, och fruktar blott —»
»Hvad fruktar hon då för? — Säg strax, mitt lilla socker!»
»Att ni är ond.» — »För tusan pocker!
Säg, hvarför hon om mig så elak tanke fått!
Nå, det är sannt, hon litet elak varit,
Som lik en rymmerska från hus och gård har farit.
Dock detta glömmas må — hon komme blott igen!
Mitt hjerta slår för henne än.»

12.

»Förtärd af ånger och af blygd,
I djupa dälders famn, i mörka granars skygd,
Tyst sina fel hon öfverväger.
Tro mig, en dotter af vår bygd
Långt mera känner, än hon säger:
För skönhet brinner hon, för mannamod och dygd;
Af lågor mång, dem läpparne förneka,
Högt flamma våra bröst, lättretliga och veka.

13.

Det är din hugkomst, prins, som BLENDAS lugn förtär.
Hur gerna till din fot hon ville strax sig kasta!»
»Min fot!» skrek riddaren. »Min famn ju öppnad är —
O, må hon dit på glädjens vingar hasta!»
»Ja, men ett prof hon innan dess begär,

Att ni ej hat till henne bär,
Att strafflöst hon er nalkas vågar —»
»Ett prof? Säg strax! Af längtan re'n jag lågar.»

14.

»Sex mil från detta slottets port
Vi Smålands qvinnor valt en stilla tillflyktsort.
Ett läger famnar oss; af folk det liksom krälar
Och hyser minst tolftusen själar.
Ett läger — nej, en stad det nämnas må,
Med gator och qvarter och gränder,
Fast husen äro något små,
Och på dess torg en kärra knappt sig vänder.

15.

Den sköna Blenda här en dyrkad spira för.
Knappt finns i hären någon gumma,
Som ej dess magtspråk lydigt hör,
Som vågar mot dess vilja brumma.»
»Förträffligt!» prinsen ropade.
»Jag ville Blenda just på herrskarsätet se!
Ett medfödt majestät hon äger. —
Men leds I icke väl förskräckligt i ert läger?»

16.

Till jorden flickan nu sitt bruna öga slog.
»O dyre prins,» hon återtog,
»Knappt finnes en bland oss, som icke lifligt känner,
Hur tråkigt lifvet är, hur tungt förutan männer.
Omvexlingen gör denna verld så skön:
Hvad qval, att alla dar se blott sitt eget kön!
Dock hoppas vi, att snart vår marter skall ta ända.
Hör, detta föreslår, hör, detta ber dig Blenda.

17.

Förr'n nästa morgonsol har släckt sitt gyllne bloss
I vestra oceanens bölja,
Kom, furste, på besök till oss,
Din segersälla här låt mangrannt dig få följa!
I hvarje tält man lagar till en fest:
Fat skola röka der och fulla mjödhorn rinna;
En säng, ett bord, en leende värdinna
Skall stå tillreds för hvarje gäst.»

18.

Hon tystnade. Vår prins med skyndsam arm
Ifrån sin hals en dyrbar kedja ryckte,
Behängde dermed flickans barm
Och i dess hand sex blanka guldmynt tryckte.
»Säg Blenda,» ropte han, så hjertligt nöjd och säll,
»Er drottning säg, att jag i morgon qväll
Till bords hos henne skall med hela hären sitta.
Men än ett ord: hur skall jag vägen hitta?»

19.

»Följ», sade tärnan, »blott åt norr den stora vägen,
Som löper här förbi — följ en till venster se'n!
När ni på denna väg två skogar lemnat re'n,
En gångstig möter er, på höger hand belägen;
Följ troget den — väl är han litet svår,
Två hela mil han mellan klippor går;
Men minns, han leder ock till Blenda och till festen.»
Sagdt; och hon gick och svängde sig på hästen.

20.

Knappt morgonrodnans purpurflod
Begynte öfver himlen svalla,

Förr'n Olof, full af hopp och mod,
Beger sig på den väg, der önskningarna kalla.
I spetsen för en talrik här
På tigerfläckig hingst den stolte hjelten rider.
I perlsatt guldgehäng han silfvervärja bär,
Och hjelmens guld kring fältet strålar sprider.

21.

Näst honom herr von Hasselberg
Sig yfver på en häst af svartbrun midnattsfärg.
Trehundra ryttare, hvars drägter solen härma,
Omkring de begge fredligt svärma.
O Blenda, glädjens tårar gråt!
Alltsedan verlden skapad blifvit
Har ingen friare i en så kunglig ståt
Sig till den skönas hem begifvit.

22.

Näst efter dem, i skygd af hundrade baner,
Hvars dukar gladt i morgonluften svinga,
Fotgångare man strömma ser;
Trots vägens längd de vandra ej, men springa,
Ty hopp och kärlek dem bevinga.
Re'n skrider solens klot mot vesterns öcknar ner,
Och näktergalens sång i skogen börjar klinga,
Då qvinnolägret re'n för härens blick sig ter.

23.

Och herrligt utanför i långa rader stå
Högtidligt klädda Smålands tärnor.
Mer präktigt glimma ej den svarta nattens stjernor,
Kringströdda i det höga blå.
I händerna de gröna qvistar bära

Och kransar om sitt hår och blommor på sitt bröst.
Nu kommer OLOFS här. Med enig silfverröst
De stämma opp en sång till Danahjeltens ära.

24.

Till prinsens möte strax, med THORA vid sin sida,
Man BLENDA såg, den väna sköldmön, rida.
Ett mjölkhvitt sto sin börda hänryckt bär,
Blått dess schabrak, af guld dess betsel är;
En rosenkrans på flickans hjessa prålar,
Och liljans färg en guldprydd kjortel målar,
Som, utaf sadelns hvalf till hälften buren opp,
Förråder mången form af ägarinnans kropp.

25.

Ett rödt scharlakanstyg sig tätt kring lifvet drar;
Ett snöhvitt linne blott omfladdrar runda armen,
Och på den himlaljufva barmen,
Som böljar, ack, till hälften bar,
Sin afundsvärda thron en purpurblomma har.
Af morgonrodnans eld den veka kinden lågar;
Väl tycks i ögat än ett töcken dröja qvar,
Men närma sig dess eld ej någon strafflöst vågar.

26.

Af hästen nu hon ledigt hoppar:
Så sväfvar fjäriln ned från sina rosenknoppar.
Lik himlen sjelf, hon rodnar och hon ler,
Sitt runda knä mot jorden böjer,
Till OLOF opp sitt blåa öga höjer
Och säger med en ton, som rus åt själen ger:
»Välkommen, prins! Kan BLENDA våga
Att öppna er en famn, der blygd och kärlek låga?»

27.

Som pilen blixtrande från stridens båge flyr,
Från hästen OLOF far, af glädje hufvudyr.
Från marken kärligt opp den bedjande han rycker
Och första kyssen nu på hennes läppar trycker.
»Nå,» ropar i hans famn den blyga flickan, »nå!
Min prins, för Guds skull icke så!
Jag i mitt tält vill strax er föra:
Der ser oss ingen blick, der hör oss intet öra.»

28.

Och i ett präktigt tält, som skimrar likt den snö,
Hvars dok en skyhög alp bekläder,
Vid sidan af sin hulda mö,
Förtrollad, Danaprinsen träder.
En glänsande tapet på golfvet utbredd är;
Ett marmorbord man skådar der,
Uppå hvars midt en silfverkanna prålar,
Omgifven tätt med fat och fruktuppfyllda skålar.

29.

En säng man ser längst fram i tältet stå.
Bredd är en rosig väf af siden deruppå;
Med eiderfogelns dun dess kuddar äro fyllda,
Och gafveln bred och stolparne förgyllda.
Ljuft börjar flickan nu: »Välkommen hem till mig,
Välkommen, tappre Danahjelte!
Lägg bort din hjelm, ditt fruktansvärda bälte:
Här krigas endast ömma krig.»

30.

Och riddarn vapnen från sig lade
Och knäppte värjgehänget af.

»O Blenda,» han med ömhet sade,
»Se, Blenda, se i segraren din slaf!
Hur gerna vid din hulda sida
Jag ville blott i skygd af nöjets fanor strida
Och i en krans och herdestaf
Förbyta evigt hjelm och glaf.»

31.

Nu till en bänk, den lena kuddar prydde,
Han glödande af kärlek skred,
Sönk ned och med en vink, som mycket nog betydde,
Böd äfven flickan sitta ned.
Men Blenda kransen tog från höga liljepannan
Och krönte mildt dermed sin trogna riddare.
Ett gyllne dryckeshorn hon sedan bräddade
Med porsöl ur den blanka silfverkannan.

32.

»O riddare,» hon sade, »drick!»
Och honom vänligt hornet räckte.
»Vår lefnad är ett ögonblick:
Det mörker, ur hvars djup sekundens magt oss väckte,
Snart evigt slukar oss också.»
»Ja,» ropte prinsen, »fritt mig döden skörda må,
Blott mina ögon, när de brista,
På dig ha skådat i det sista.»

33.

Och talarn sjelf blef rörd af dessa orden.
En tår i dryckeshornet föll;
Men för sin rosenmun han nu dess guldbrädd höll
Och ifrigare drack, än jorden,
Af solens glöd i Sirii dagar bränd,

Ses dricka regnets skur, från milda himlar sänd.
Men från sig OLOF snart det tömda hornet kastar
Och glädtigt fram till BLENDA hastar.

34.

Han fattar hennes mjuka hand.
Med pannan rosenröd och ögonen i brand
Han ömma, längtansfulla blickar
I änglabarmen nederskickar.
O ve, af skräck mitt hjerta slår!
Re'n handen följa vill i ögats druckna spår.
För BLENDAS kyska lif er sköld, cheruber, svängen!
Han släpar henne ju till sängen.

35.

I hast ett gräsligt skri sig utanföre höjer;
Man skällsord hör och grymma eders ljud,
Och strax i BLENDAS tält ett bud,
Hvars ögon stirra vildt, hvars blekhet fasa röjer,
Helt andlöst rusar in och ropar: »Herre Gud!
I uppror hären är, och länge det ej dröjer,
Förr'n glädjens skådeban sig bytt i stridens fält,
Och blod bestänker dessa tält.

36.

Ett krig om dessa satans qvinnor
Bland våra troppar börjadt är.
Blott unga flickor till värdinnor
Begära alla i vår här.
Kring hela trakten vildsint skakar
Det grymma raserit sitt afgrundstända bloss:
Man dundrar och man svär, man skuffas och man slåss;
Snart kampens stål i jernsmidd skalle brakar.»

37.

Prins Olof raglade, af skräck betagen, ut;
Men Herr von Hasselberg lät ej så snart sig skrämma.
Med påken och sin dunderstämma
Han gjorde snart på bardaleken slut.
Ett utslag fällde han, det ingen klandra torde:
Hvar ryttare en ogift skönhet fick,
Men härens andra del, som gick,
Med resten sig förnöja borde.

38.

Och prinsen glad i tältet återvände.
Re'n solens eldklot sönk, re'n aftonrodnan log,
Och öfver himlens hvalf sitt stjernflor natten drog.
I skumma tältet nu sju lampor flickan tände.
Att riddaren förströ, hon gyllne harpan tog
Och söng och strängarna med liljefingrar slog.
Af höflighet är Olof endast öra;
Den sköna sångerskan han vågar ej att störa.

39.

Om mången fager mö hon qvad,
Den Necken än på ljusa dagen
Borttröfvat ur dess ljumma bad,
Än med de milda strömkarlsslagen
En månskensafton lockat ned
I bäcken, på hvars rand hon tyst och tankfull skred.
Hon söng om vandrare, af elfvors dans betagne,
Om sjömän, öfver bord af lömska hafstroll dragne;

40.

Och kogerprydde jägare,
Af skogsfrun kysste ömt i nattens dunkla timma,

Och ynglingar, vid månens hemska strimma
Af dvärgadottrens röst i berget lockade.
Allt detta BLENDA söng. Vår gode riddare
Sin arm väl understundom krökte,
Men fåfängt: allt hans oro blott förökte,
Han måtte dricka, höra, se.

41.

På nålar sitta han sig tyckte.
Till slut hans tålamod förgick,
Då i ett lyckligt ögonblick
Guldharpan tystnade. Med ifver nu han ryckte
Helt tätt till sidan af sin brud
Och qväfde med en kyss en ofödd visas ljud.
Kring BLENDA ömt sin hjeltearm han lade,
Sköt harpan bort, tog flickans hand och sade:

42.

»Ljuf, himmelskt ljuf är väl den silfverröst,
Som från din rosenmun, o sköna BLENDA, flyter,
Men ljufvare din kyss — ej ruset vid ditt bröst
Mot dryckeshornets rus jag byter.
Se, nöjets läger färdigt står.
Kring jorden midnattstimmen rår.
Sällt med sin vinge hon de älskande betäcker.»
Men BLENDA rusar opp och hastigt ljusen släcker.

43.

Och nu i sängen hon sig kastar
Och dolken ur sin gördel drar;
Som luftens örn, som nordanstormen snar,
Strax OLOF efter rofvet hastar.
Rys, hjelte, rys för qvinnans höjda arm!

I en tigrinna bytt är nu det spaka fåret.
Fly! — Men för sent! Hon fattar dig i håret
Och stöter dolken i din barm.

44.

Med dofva jämmerrop for riddaren tillbaka,
Han tumlade på golfvet ned.
»O sköna,» ropte han, och dödens marter led,
»O Blenda, skona dock din älskare, din maka!»
Men tärnan furielik ur sängen rusar opp
Och störtar än en gång sitt mordjern i hans kropp,
Och än en gång — o Gud, jag fasar! —
Och badar sig i blod och som ett vilddjur rasar.

45.

Beklagansvärde prins, ditt glada lif då flytt;
Den sköna ynglingen sig i ett lik förbytt.
Lik cedern, fälld af stormens vreda ilar,
Du blek och kall vid Blendas fötter hvilar.
Ditt hjerta brustit har, och släckt ditt öga är,
Som flammade så nyss af saliga begär.
Ur lifvets vår mot grafvens vinterländer
Sin flykt din vreda skugga vänder.

46.

Hvad båtar dig väl nu att i försvunna dar
Bland hofvets riddare du som en stjerna blänkte
Och hvarje flickas älskling var,
Att tusen kärleksbref och kyssar man dig skänkte?
Ack, intet vänligt ögonpar
Nedstrålar i den natt, som re'n dig slukat har.
Långt från det stolta Lund, från Leires gyllne salar,
Du multnar oberömd i Smålands tysta dalar.

47.

Men se, med dolken lyft i blodbestänkta handen,
Som döden blek och vild som afgrundsanden,
Re'n mörderskan ur tältet går.
Från rubbad krans nedfladdra hennes hår.
»Rolf, Rolf!» hon ropar genom natten. —
Strax månen bäfvande i svarta molnet flyr,
Och dundrets vagn på afstånd gnyr,
Och vredgadt mumlar källans vatten.

48.

Hemskt öfver lägret nu dödsängelns vinge susar.
Från tält till tält genskallar Blendas röst.
Strax ljungar dolkens udd mot tusen danskars bröst,
Och öfver bäddarne det varma blodet frusar.
Knappt två minuter gått förbi,
Förr'n Olofs hela här åt hämndens raseri,
Likt hekatomber, slagtad blifvit.

49.

Ack, tusen, mättade af kärlek och af rus,
Vid flickans sida nyss till maklig ro sig sträckte.
Men ej af morgonsolens ljus,
Ej af värdinnans kyss de blefvo åter väckte.
Ack, mången listig mö, när med förförisk mund
Hon älskarns varma läppar mötte,
Sitt hvassa jern i samma stund
Emellan dennes refben stötte.

50.

Hvad yrsel väpnar eder arm?
Kan tigerns ilska bo, o qvinnor, i er barm?
Jag ser er rofdjurslikt er öfver offren kasta;

Tills hvarje åder töms, ej edra dolkar rasta.
Den grymma katten ej med råttan leker så,
Örninnan spänner ej i luftens höga blå
Så grymt en fängslad orm. Doft hväsande han qvider
Och mellan hennes klor sig, full af ångest, vrider.

51.

Ej nog, att karlen re'n sin anda gifvit opp;
Med vilda hugg I stympen än dess kropp.
Med kämpens sabel bort I kämpens hufvud skären
Och det till segertecken bären.
Likt gastar vrålande, ur tälten nu I gån,
På blixtomfladdrad hed en spöklik ringdans knyten,
Och genom stormarna er jubelsång I ryten,
Besvarade af bergen långtifrån.

52.

Men skygg och darrande och vild,
Med rifna hår, en blodig fasans bild,
Allena Blenda gick i skogens dunkla trakter;
Ett helvete i hennes hjerta brann.
I elfvens våg, som vid dess fötter rann,
Hon dolken kastade och ropte: »Afgrundsmagter,
Tan detta grymma lån igen!
Han druckit blod, han fyllt bestämmelsen.

53.

Hvad ödet grufligt är! Blott skräck och qval och mord,
Af nattens slöja täckt, det föder åt vår jord.
I oskulds egen hand det brottets verktyg trycker.
Förgäfves neka vi dess lag att fylla opp:
Mer stark än elfvens fart, än nordanstormens lopp,
En okänd magt oss bort på sina hvirflar rycker.

Allsvåldige, hvi utse mig?
Jag var så lycklig förr, jag kände inga krig.

54.

Ve! Denna hand, som nyss på harpans veka strängar
Så menlöst fladdrat har, då skulle döden ge!
Ve! Denna blick, som roligt hvilade
På fjärlars lek i blomsterrika ängar,
En mördads blod då, tårlös, skulle se!
Hvad har af ADOLFS brud, hvad har af BLENDA blifvit?
Må högljudt Satans här ur sina klyftor le!
En midnattsvålnad blott — Gud henne öfvergifvit!

55.

Farväl, I unga hopp, I glädjens rosendrömmar!
O gyllne kärlek sjelf, farväl!
Tigrinnans hjerta aldrig ömmar.
Ej lyfter fantasin på sina etherströmmar
Mot salighetens verld en mordbetungad själ.
O ADOLF, äfven dig ett tungt farväl jag bjuder!
I ögat sista tåren sjuder,
Och sista sucken hemskt sig från mitt hjerta stjäl.

56.

Ej mera, lutad mot ditt bröst,
På gräs jag hvila skall i aftonvindens lekar
Och skåda nattens bloss, vid glada vaktlars röst,
Framblänka öfver skogens ekar.
Ej skall jag göra vid din hand
Min pilgrimsfärd igenom lifvets land.
Rys! — Tigerns blod i BLENDAS hjerta svallar.
Rys! — Sucka ej dess namn! — En mörderska du
kallar.

57.

Vigvattnets himlaregn ej tvättar
De röda fläckar bort, som evigt bränna här,
Och ingen messas ljud den tunga börda lättar,
Hvarunder själen dignad är. —
Hvad, lyssnar Gud ej mer till ångrens varma böner?
Bo milda helgon ej i himmelriket mer?
Jo! — Stiger salig tröst från stjernorna ej ner?
Är det ej nådens flägt jag röner?

58.

Från hvarje njutning skild, från hvarje lifvets fröjd,
Till korsets fot i tårar böjd,
Jag vill förgråta lifvets dagar,
En turturdufva lik, som djupt i öcknen klagar.
Ja, i ett klosters skumma vrår,
Dit intet sorl af verlden når,
Der själen endast ser det eviga, det ena,
Der vill jag mig från blodet rena.»

59.

Till lägret än en gång hon sorgsen återvänder. —
Men ALLE re'n på Lifflands stränder
Sin flottas hundra ankar fällt,
Och stranden skimrade af lätta krigartält.
De bistra letterne ej långt från honom lågo
Och hvässte sina jern. — Med goda ögon just
De begge härarne ej på hvarannan sågo;
Minutligt växte kampens lust.

60.

Då kom det olycksbud, som läsaren re'n känner:
»Herr OLOF med en väldig här

Nyss öfver gränsorna af Småland fallen är
Och intar slott och hyddor bränner.»
Befallning kungen ger att genast vända om.
Man går ombord, de hvita seglen hissas. —
Hur ledsen ADOLF blef, när han tillbaka kom
Och ej sin BLENDA fann, kan utan möda gissas.

GUNLÖG.

Mythisk dikt.

Fragment.

Första sången.

Ur nattens djup och oceanens sköt
Steg dagens härold öfver himlaranden,
Och purpurmanteln kring hans länder flöt,
Och morgonlampan flämtade i handen.
Men vålna'n lik, som står i blodig skrud
På ättehögen fasansfull och tiger,
När, lyst af facklan eller nattens gud,
Med rysning vandrarn öfver heden stiger:
Så mörk och dyster isgrå skalden satt
Vid öde stranden på den molnskyhöga,
Bekrönta klippan. I hans själ var natt,
Och vemod talte ur hans hemska öga.
Hans namn var KVASER. Honom nornors tropp
Till sången invigt re'n i födslostunden,
Och väna trollmör fostrat honom opp
Vid helga källor i den tysta lunden.
Der flöt hans barndom himlalugn förbi,
Som bäckens silfver genom blomsterängar;
Der lärde gossen, lekande och fri,
Att själens toner slå på harpans strängar,
Att mången natt de ljusa andars flock
Med offereldar i sin åsyn mana,
Försvunna år att återkalla och
En slöjad framtids hemligheter ana.
Re'n sjutton somrar der i löfvens hägn
Hans veka hår med purpurrosor sirat,

Och sjutton gånger undan vinterregn
Han dröjda jular ner i grottan firat
Vid brasans skimmer. Bäfvande, men glad,
Ur lundens skuggor, från de huldas sida,
Nu KVASER trädde, att kring bygd och stad
Med sångens allmagt lif och tjusning sprida.
Längs Tanaflodens krökta silfverstrand
En hemlig aning skaldens vandring förde.
I bygdens ringar först, med själfull hand,
Till gudars ära han sin harpa rörde.
Af ny förtjusning skythens hjerta slog,
I ökad fägring lyste bygdens tärna,
Och gubben, hänförd af sin känsla, log,
Som jorden ler, när dagens ljusa stjerna
På flyktigt molnfri vinterhimmel står.
Han sjöng om Skymner, som, af skogens kyla
Och skuggor fröjdad, älskar att sitt hår
Med evigt gröna furukransen skyla;
Om flodens gudar, som vid månens glans
På klippans hällar vassbekrönte sitta,
Från gyllne harpor klingande en dans,
Att vilda djuren opp ur dvalan spritta
Till språng och lekar, och på nattlig stråt
Betagna vandrarn nödgas ljudet följa
I yra dansar, lik en redlös båt,
Kring skären vräkande för vind och bölja.
I högre toner sjöng han Bores son,
Den segersälla herrskaren i norden,
Af hjelmars glans, af kopparsköldars dån
Och härskri fröjdad — än en gäst på jorden,
Men återvända skolande en dag
Till Valhalls borgar öfver solens bana,
Att kampens söner der i helga lag

Till bordets fröjd och gudabägarns mana;
Och dig, o FRIGGA, i hvars mörka hår
Demantebindeln tolkar majestätet,
Som, gudastolt, med gyllne klackar går
På silfvertiljor, klingande i fjätet;
Och Baldurs rike, gyllne tidens dar,
Då allas hjertan ömsesidigt brunno
Af kärleksflammor, brottet okändt var,
Och glädjetårar blott på jorden runno.
Sig täta rankors evigt gröna skjul
Med purpurdrufvor öfver menskan bredde;
Der flöt dess lefnad i en evig jul,
Och svettig möda ej dess spis beredde:
Ur ekens stam i bäckar honung flöt,
På samma grenar blom och frukter glödde.
Ej dundrets stämma öfver jorden röt,
Ej vinterskurar fältens prakt förödde;
Ej skogen darrat än för tigrens hot,
Med gröna ormen barnet oskadt lekte
I blomsterängen, och vid flickans fot
Den spaka vargen fromma lammet smekte.
Ja, säll var jorden, innan LOKES brott
Och HÖDERS blindhet hunnit BALDUR fälla.
Ej jordens dystra klagorop förmått,
Ej himlens tårar, honom återställa.

Så sjöng den unge. Ej i mannarön
Så ljufva toner lundarne besvarat
På Tanas stränder. Ej så himmelskt skön
En jordisk yngling förr sig uppenbarat
I Ashems dalar. — Nu till Asagård,
Den helga staden, gudar skalden ledde,
Der ODEN sjelf bestyrde templens vård

Och högre öden åt sitt folk beredde.
I gudens salar här och kämpars ring
Den unga skalden lyste som en stjerna.
När gyllne bägarn, fradgande, gick kring,
Med blommor krönt af festens glada tärna,
Och högtidssalen glimmade af ljus,
Och läckra rätter högtidsborden krönte,
Han sjöng om kärlek, fråsseri och rus,
Och höga bifallsrop hans sång belönte.
Ej glädjens täflan blott och nöjets tält
Åt skalden kärlek och beundran skänkte;
Med bragdens harpa snart på krigets fält
I sköldeborgen, lik en Gud, han blänkte.
När morgonrodnan der på kampens dag
En blodröd fana opp i östern sträckte,
Ur sömnens armar då med vilda slag
Till bardalekar kämparne han väckte.
Från harpans strängar krigets åska röt,
I kämpens öga lyste mordbegäret,
Och skalden sjöng, och kämpens hand sig knöt
Med senig kraft om blixtrande geväret.
När lågans hvirfvel från den fallnes bål
I öde natten steg åt molnens näste,
Då hjeltars död som lifvets högsta mål,
Och Valhalls ljusa, stjernbeströdda fäste
Han sjöng för hären. Ljuf var då hans röst,
Lik vestanvinden, som i asken susar
Och den i skuggan söfda vandrarns bröst
Med drömmar om en dyrkad hembygd tjusar.

Så flöt hans ungdom, så hans mannaår,
Åt dygden vigde ömsevis med nöjet.
Re'n prydde kransen glesa silfverhår,

Och bleka läppar myste gudalöjet,
Då Oden uppbröt — ödet kallade —
Från Asgårds helga borg och Tanas stränder,
Att nya folk och nya riken ge
Åt nordens zoner och i svears länder
Åt Yngves ätt en oförgänglig thron,
Ett evigt tempel åt sin dyrkan bygga.
Han går, och här och drottar och nation
Hans ledning följa, jublande och trygga.
Re'n tjusas folken af hans majestät
Och motta gudar, offertjenst och kungar.
Re'n Gardarike tillbedt i hans fjät,
Från bernstenskusten nu hans flotta gungar,
Och snart på Skandiens halfö står hans fot,
Der landets skaror ned från bergen tåga
Med sång och dans den kommande emot,
Och offereldar till hans ära låga.
Re'n genom Kolmord går han. Re'n han nått
Sin resas mål, de blomsterrika fälten,
Dem Lögarn vattnar. I en stad och slott
Förbytas nu de lätta vandringstälten.
En evig bostad fäster guden här,
Och landet skiftas, lön för tro och dygder,
Bland folk och drottar. Så för evigt är
Ett folk af hjeltar skänkt åt Manhems bygder.
Så länge ära, fosterland och dygd
I deras hjertan mer än guldet väger,
Skall, under evigt gröna tallars skygd,
De frias skaror bo i tryggadt läger;
Skall mera säkert folkets ärfda mod,
Än haf och fjällar, våldets anfall mota,
Och gudars altar dricka offers blod,
När stunden kommer, att de djerfve hota.

Der förr vid stranden knappt en hydda stått,
Och ingen julle krusat vattnets spegel,
Der skimra tornen nu af marmorslott,
Der hvimlar skärens blåa rymd af segel.
Der morgonrodnan knappt i öcknars famn
En kograd vildman på hans bana glädde,
Som, blek af hunger, lik en midnattshamn,
Till jagtens strider ur sin håla trädde;
Der muntra skaror nu tillsammans bo
I grannskapssämja, rika hjordar dansa
På betesmarkerna i ostörd ro,
Och gyllne skördar röjda tegar kransa.
Till gudars altare och kungars thron
Går folket gladt att vördnans offer bära,
Och spridda horder bilda en nation,
Bestämd till storverk och odödlig ära.
En värnlös oskuld, åter lugn och fri,
Förtroligt andas under skygd af lagen,
Och norden, höljd af natt och barbari,
För ODENS trollstaf uppstår skön i dagen.
Så en förnyad himmelsk skapelse
Ur mörkrets sköt för morgonsolen träder.
Här stå i festlig grönska skogarne,
Der skimra tornen utaf kungastäder.

Men bortom Lögarns blomsterrika strand
Långt opp i nordens snöbetäckta dalar,
Den tappre SUTTUNG styrde Jotaland,
På Hvitaborg, i sköldbeklädda salar.
I mannaåren öfver Bältens våg
Han ofta vandrat, krigets bloss att skaka
Kring Holmgårds kuster, och från sina tåg
Med tyngda snäckor alltid vändt tillbaka.

I fädrens boning satt han nu i ro,
Och vid de fulla, hornomgifna borden
Belönte forna vapenbröders tro,
Då ryktets lurar skallade kring norden:
Hur rika skaror nyss ur fjerran land
I perlbeströdda, blanka vapenskrudar
På lätta snäckor ländt till Manhems strand
Med kung och drottar, offertjenst och gudar;
Hur Svithiods bygder de sig underlagt,
Hur Lögarns stränder hufvudborgen kröner,
Och hur de rusta sig med väldig magt
Till blodig härnad nu mot Jothems söner.
Af harm och fruktan skälfde SUTTUNGS bröst.
Ej bordets skatter mer hans syn förnöjde,
Och ej, att hemta ur sitt mjödhorn tröst,
Vid aftonbrasans stilla dån han dröjde
Bland vapenbröder. — Nej, han satt allen;
En ryslig tystnad i hans salar rådde.
Hans skumma öga skydde dagens sken,
Och sömnens trollstaf ej hans läger nådde.
Nu månen, upphöjd öfver Jothems tjäll,
Beglänste Bottnens spegelklara vatten,
Då SUTTUNG, utsträckt på sin sobelfäll,
Sin klagan utgöt så i öde natten:
»I gångne fäder, I, hvars hamnar oss
I andetimmans helga stund omsväfva,
Då Karlavagnens tysta silfverbloss
På midnattshvalfvet öfver jorden bäfva!
Med ömkan än till era söner sen!
De äro trälar — hämnens eder ära! —
Och fräcka skaror håna era ben
Och era parkers helgedom oskära.
Ja, skygg och modlös Thules ungdom går

På fosterjordens ärfda fält och slafvar
Och vågar knappt att blicka med en tår
Till era helga, mossbeklädda grafvar,
Och nödgas offra fattigdomens skärf —
O blygd och fasa! — åt de gudamagter,
Som, om de finnas, bringat dem förderf
Och bofäst våldet i de frias trakter;
Ej mer åt dessa, hvilkas dyrkan I
Med fromma läppar förestafvat barnen,
Som frälst ert lif från vågens raseri
Och lockat björnen i de spända garnen;
Ej dem, som lärt er med beväpnad arm
Att sträcka bistra fiender i gruset
Och skifta rofven och vid pipors larm
Ur slagnas skallar dricka segerruset.
Än, tappra Jothem, är du fritt, men snart,
Med träldomskedjor slamrande i spåren,
Förtrycket komma skall med strömmens fart,
Som rasar ned från höjderna om våren.
Ett plötsligt dunder störa skall din ro,
Och våldets skaror sköfla dessa dalar,
Från jordens barndom fria jotars bo,
Och dessa gamla, vapenklädda salar,
Dem fädrens vålnar mången helig natt
Vid månens skimmer gnyende beträda,
Att än åt forna segerteckens skatt
Och värdigt burna sköldars prakt sig gläda.
O hjeltars stammor, mina fäders borg!
Ja, äfven våldet i ditt sköt skall råda,
Och jag elände, hånad i min sorg,
I bojor sluten, darrande skall skåda,
Hur denne, rusig, tömmer mina horn,
Hur denne, girig, sig till plundring skickar,

Och enda dottern, ryckt ur burens torn,
Af denne skändas under mina blickar. —
Men stanna, stanna, bittra jämmerröst!
En värnlös qvinna anstår det att klaga.
Har modets flamma slocknat i mitt bröst,
Min arm förglömt att sköld och glafven draga?
En bergfast ungdom växer kring mig än
I Jothems fria, snöbetäckta kojor,
Och feg och rådlös jag, med tappre män,
Här skulle bida slafveri och bojor?
Nej, än till räddning himlen ger mig tid.
Till vapen, SUTTUNG, upp mot Björkös fästen!
Ja, upp till evigt, oförsonligt krig,
Och vilddjursskaran slå i egna nästen!
Må Lögarns bölja, nu så mild och klar,
Af blod förmörkas, templens höga toppar
Med jorden jemnas! Långa högtidsdar
Må ulfven fråssa af de slagnas kroppar!»

Så Jothems kung på sobelfällen röt
Och upp från lägret ifrande sig höjde.
Än tysta natten sof i dalens sköt,
Och blek och nytänd dagens strimma dröjde
Vid himlaranden. Nu med rostad glaf
På sköldens buckla, som behängde muren,
Han slog med styrka. Borgen återgaf
Ett rysligt genljud, och i jungfruburen
Vid morgontidig slända GUNLÖG skalf,
Och SUTTUNGS kämpar hörde det och lydde.
Af krigstillrustning Hvitborgs gråa hvalf,
Se'n år af fredlig ro, ånyo gnydde.
I vapenrummen strax af kämparne
Vid lampors skimmer fejdens skrudar synas,

Med sand och björnfett glanskas sköldarne,
Mot jemna hällar stålets uddar brynas.
I morgonsolens födda purpursken
En väpnad flock på borgens förgård blänker,
Och krigets budskap gått kring Jothem re'n,
Förr'n aftonsolens gyllne klot sig sänker
I vesterns öcknar. Strax på fälten ned
Från rådjursbergen Jothems ungdom tågar,
Med klubbor rustad, efter fädrens sed,
Och digra koger jemte krumma bågar.
Ett dunkelt buller skallar natt och dag
Ur dolda smedjor, djupt i bergens grunder,
Af trägna dvärgars täta hammarslag
Och ässjors eld och rörda bälgars dunder.

Andra sången.

Bland vapenbrödren Jothems kung nu satt.
Den vida salen facklors sken förgyllde;
Och kampens söner re'n med segerskratt
Ur djupa krukor dryckeshornen fyllde.
Då mälte vakten tvenne gäster an,
Som nyss på höga, snöhvitt blanka fålar
Till borgen anländt. En af desse brann
I gyllne rustning mot de bleka strålar,
Som månens halfdag öfver gården göt.
Den andras panna fårad var af åren,
Och murgrönsrefvans helga krans sig knöt
Betydningsfullt om silfvergråa håren.
En högblå mantel, hvilken sirad var
Med klara stjernebilders ringar, sänkte
Sig ner från medjan. På sin arm han bar
En gyllne harpa. Gudatjusning blänkte
I anletsdragen. — SUTTUNGS pulsar slå
Med ökad styrka, när i dryckessalen
De komne träda. Fryntlig sitter så
Den rike arfvingen vid rhenpokalen
På gubbens graföl. Han i tanken re'n
I gyllne vagnar genom staden rullar.
För honom solens varma sommarsken
Nu mognar söderns alla drufvokullar,
Och väna frillors tropp i perleskrud
Hans öga tjusar och hans smak förnöjer.
Men ah, vid midnattsklockans dofva ljud

Man nu den gamle sjelf på golfvet röjer
I svepningsskruden. Hotande och vild
Han bistra ögon på den unge hvälfver.
Blek sitter denne som en marmorbild,
Och dödlig kallsvett i hans panna skälfver.
I jotadrottens hjerta så det klack,
När dörren uppläts. Nyss i hoppets villor
Ur ODENS guldhorn segerrus han drack
Och våldtog gudens rosenröda frillor
På svandunsbäddar, festligt glödande
Af stjernbeströdda Asiapurpurns fällar.
Sjelf guden vredgad tror han nu sig se,
Och hämndens åska i hans öra skrällar.
Dock denna känsla hastigt nog förgick,
Och mod och stolthet återtog sitt välde.
Med tillgjord fräckhet i sin röst och blick
Han denna fråga till de komne ställde:

»Förmätne söner af ett fjerran land! —
Ty denna granlåt, som I qvinligt bären,
Bevittnar, att I ej från Bältens strand,
Ur Manhems fria hjeltebygder, ären. —
Hvad straffbar djerfhet villat era steg,
Att utan tillstånd er de borgar närma,
Der SUTTUNG herrskar, Jothems kung?» — Han teg:
Och gyllne kämpen svarade med värma:

»Mitt namn är BRAGE. Visst, o Jothems drott,
Har ODENS rykte hunnit till ditt öra.
Ej finns en vinkel, dit hans lof ej nått,
Som ej fått dånet af hans vapen höra.
Så vet, att äfven vid hans thron jag står
Bland stolta diars helga tolfmanskara.

Jag glad med herrskarn opp i templet går
I folkets samling, bort i stridens fara.
Vid Tanaquisel, i vår forna bygd,
Jag offrens helgd och lagarnas bevakat,
I röda fanors segersälla skygd
Kring Vanhems slätter krigets facklor skakat.
Jag åtföljt gudens ärofulla tåg
Kring nordens kretsar, vaktar nu de throner,
Han evigt fäst vid Lögarns silfvervåg,
I snöbetäckta Thules regioner.
Der ock åt mig, om gudasvarens sång
En falsk förhoppning i mitt bröst ej nära,
I marmortempel offras skall en gång,
Och vigda harpor klinga till min ära.
Ty fasad är min arm i stridens dån;
I folkets ringar och i högtidssalen
Min stämma ljuf, som den af sångens son,
Som bäckens sorl i gröna sommardalen.»

»Mitt namn är Kvaser», med harmoniskt ljud
Från bleka läppar nu den gamle säger.
»Der Tanaquisels vassbekrönte gud
På guldsand rullar mellan herdeläger
Sin stolta bölja, tändes mina dar,
Förflöto åldrens gyllne morgonstunder.
Åt sången invigd re'n som barn jag var,
Min själ förtrogen med naturens under.
I grottors skymning, rosenlundars sköt,
Der silfverkällor musikaliskt runno,
Och näktergalen ömma toner göt,
Då etherns lampor öfver jorden brunno,
Bland väna trollmör, der, med kransadt hår
Och kinden smekt af milda vestanväder,

Hur lyckligt flöto mina barndomsår!
Hvad deras hogkomst än mitt hjerta gläder!
Med skaldförmåga i mitt vigda bröst,
Beskänkt af hulda fostermödrars händer
Med gyllne harpan, höjde jag min röst
För folket nu på Tanaquisels stränder.
Mig gjorde kärlek och beundran säll;
Ur hvarje öga lyste ömhets strålar,
Och gästfriheten upplät glad sitt tjäll,
Der mjölk och honung flöt i gyllne skålar,
Till lön för sångarn. Nu till Asgårds torg
Och ODENS fästen hastade jag fjätet.
Mig guden upptog. När på vaners borg
En blodröd fana svajade förmätet,
Jag då med harpans segersälla ljud
I kämpens hjerta stridens hunger väckte,
Och vår var segern, innan dagens gud
I vesterns öcknar sina facklor släckte.
Och när i festens gyllne salar, ack,
Jag rosenkransad satt och lofsjöng nöjet,
Med tillvändt öra kämpen qvädet drack,
Och bistra ännen klarnades af löjet.
Med blekta hår i svanens silfverfärg
Jag nu med ODEN skådat Glissjöns stränder,
Bevandrat Thules furukrönta berg
Och nya riket sett, af gudens händer
Vid Lögarn grundadt. Snart min ande skall
I Valhall bida på de himlaburna
Och kämpars samling, då vid tårars fall
Min aska samlas i en silfverurna,
Och runans hällar uppstå på min graf,
Och Manhems döttrar sira den med kransar;
Ty vet, att himlen spådomskonst mig gaf,

Och minnets trollmö fram ur natten dansar,
Af mig besvuren. Gudar tala så,
Som jag i qvädet. När i sång hon stiger,
Min gyllne harpa, mägtigt tjusas då
Den lömska ormen, spaknar skogens tiger.
Hon föder hoppet i den usles bröst
Och glädjens flammor på den bleka kinden,
Och menskohjertat vacklar vid dess röst
Emellan känslor, som en rö för vinden.»

»Med fridens helsning», Brage återtog,
»Till Jothems konung Bores son mig sänder;
Ty blodförvärfda segertecken nog
Hans ära skördat i de vida länder
Kring Tanaquisel. Nu i Manhems bygd
Han fattar fridens blomsterkrönta spira,
Och landets skaror i dess milda skygd
I trygga kojor långa jular fira.
På folkets kärlek grundad är hans thron.
Ej Manhems söner träldomsoket bära;
Nej, de och Ashems bilda en nation,
Bestämd att stråla af odödlig ära
Igenom sekler. Jothems drott, o må
Den gyllne morgon Manhems slätter dagar
Ock dina skogbekrönta fjällar nå,
Och samma konung, offertjenst och lagar
Förena barnen af det vida land,
Som nordens ishaf, Sundets bölja löga,
I brödrasämjans milda rosenband
Kring gudathronen. Ej i Odens öga
Ditt mörka fäste, dina gråa torn
Och krigsförvärfda skatter kunna väcka
Begärens åtrå. Ej ur dina horn

Han efter kampen längtar törsten släcka.
Nej, räcke Sutting broderligt sin hand
Åt nordens skyddsgud! Sjelf ur Jothems dalar
Han stige bidad ner åt Lögarns strand
Att stadigt gästa i de gyllne salar,
Der Oden jular. Här i högtidsskrud
Vid offerbord, af mat och blommor prydda,
Han festligt dricke under harpors ljud
De gudars minnen asarne beskydda.
Hvad båtar, Suttung, denna magt du nått
Bland Jothems vilda, kogerprydda söner?
Månn' segergudens kända vänskap blott
Med dubbel ära ej din hjessa kröner?
Men hör mig, Suttung, att du veta må,
Hvad hög belöning, om hans vink du lyder,
Dig Oden ämnar. Från sin guldthron så
Den segersälle dig sin vilja tyder:
»Af Mimers hufvud underrättad om
Den vilda yra, Jothems kung förledde
Till kamp mot Oden, och den härnad, som
Åt mig och ödet, rusig, han beredde,
En sällsam åtrå uppstod i mitt bröst
Att se den djerfve hatarn af mitt välde.
Vid guldbestänkta hanens morgonröst
Till Jothems bygder kosan strax jag ställde
Igenom luften, bytt i örnens hamn.
Re'n såg jag landets kogerprydda skaror
Från bergen strömma ner i dalens famn,
Till jagten rustad, ej mot krigets faror.
Af Hvitaborg i horizontens fall
Re'n tornen syntes; farten dit jag sträckte,
Och nu i skötet af en kunglig tall,
Hvars gröna armar upp till gallret räckte

Af jungfruburen, trygg och dold jag satt
Och såg på borgens vida förgård neder.
Af frätta vapen blänkte den så matt,
Och kämpaskaran stod i tunna leder
För SUTTUNG uppställd. Hos sin fega tropp
Han modets flammor äflades att nära
Med tomma löften och ett vanskligt hopp
Om feta rof och lättköpt segerära.
Med harm och ömkan delande mitt bröst,
Jag ville lemna öfverdådets näste,
Då oförmodadt vid en himmelsk röst
På burens galler-sig mitt öga fäste.
Der satt en skönhet, sorgligt innestängd,
Vid morgonsländan i en krets af tärnor,
Som rosen skön bland dunkla törnens mängd,
Som månen herrskande bland nattens stjernor.
Sin mun hon upplät; ljuf dess stämma var,
Det lugna sorlet lik af källans vatten:
Så vinden susande i häcken far,
Så klagar flöjten i den stilla natten.
Lik aftonstjernans tindrade dess blick,
På fagra ännet liljans hvithet stridde
Med rosens purpur, och i vårdslöst skick
Dess gyllne lockar sig i vågor spridde
Kring barm och skuldror. Vid min bortfärd re'n
På zeniths branter dagens tärna blänkte. —
Jag flydde fåfängt. När i templet se'n
Från altarringen signande jag stänkte
På fromma skaror galtens vigda blod,
På gyllne thronens höjd, af glans omstrålad,
Mig tärnan följde öfverallt och stod
I skygga drömmar för mitt öga målad.
Ej branta fjällar, ödemarkers längd

Och strida floder mig från målet skilja;
Ej dubbla murar, bistra vakters mängd
Och koppardörrar bomma för min vilja.
Men hör, o SUTTUNG: låt emellan oss
Med skyldskapsbandet fridens äfven knytas,
Att kampens facklor må i bröllloppsbloss,
I nöjets högtid mordets fasor bytas!
I mina salar lagas festen re'n:
De gyllne kalkar, färdige att bräddas,
I långa rader härma solens sken,
Och, asiatiskt purpurskrudad, bäddas
En helig brudsäng. Der, på ODENS arm,
Må SUTTUNGS dotter, GUNLÖG, kransad ligga!
I evig ungdom blomstra skall dess barm,
Och näst den stolta, himlaburna Frigga
Skall hon min kärlek, asars dyrkan få.
Som ODENS svärfar du i himlens salar
Bland gudars antal ock ett rum skall nå,
Din ära sjungas i de låga dalar.» —
Till dig, o SUTTUNG, ODENS gudaröst,
Af mig förkunnad, så från thronen ljuder.
O, qväf den hemska vreden i ditt bröst
Och famna lyckan, då sin famn hon bjuder!»

Så talte BRAGE. Jotens öga brann;
En våldsam känsla skakade hans leder.
Han ville tala och stod opp, men fann
Ej ord för vreden och sjönk magtlös neder
På bänken åter. — Nu med sångens röst
Förenar KVASER harpans silfvertoner,
Och vredens allmagt strax i SUTTUNGS bröst
Är stillad, själen ryckt mot diktens zoner:
Så himlens åsyn om en stjernljus natt

Med hastig klarhet slår vårt inre öga;
Begäret sjunker, döende och matt,
Och anden vingad sväfvar i det höga.
Om Allfar väldigt ljudde skaldens sång;
I ljusets borgar han från gudastolen
Med ögats vinkar leder månens gång
I nattens öcken och sin dotter, solen,
Kring himlens kretsar. Han i vårens drägt
Och sommarns rosor jorden smyckas låter,
Med gyllne skördar lastas och, betäckt
Af vintrens fällar, slumra ostörd åter
Till ny förskönning. — Nu i mystiskt ljud
Om tidens morgon skallar harpans dunder.
Ej fästet brann i gyllne stjernors skrud,
Ej jordens omkrets blomstrade derunder
I hafvets armar. Öfver alltets sköt
Ur mörkrets boning natt och vintrar spriddes,
Och med de flammor ljusets källa göt
I Ginungsgapet oförsonligt striddes.
Så hunno smälta vintrars sammanlopp
Till is i djupet Ymes kropp att dana.
Hans hjessa räckte till de rymder opp,
Der solen hvälfver nu sin ljusa bana,
Hans fot till Narstrand. Glödande och rörd
Af guddomsstrålar, som från höjden falla,
Besjunger Kvaser gudaskarans börd
Och Bores söner, Oden främst af alla.
I tidens morgon redan fram han stod
Till kamp mot Yme. Fåfängt resen sträckte
Sin arm till motvärn. I sin faders blod
Fördränktes thussars ondskefulla slägte.
Af Ymes slagna kropp hans segerhand
Nu bildar jorden, smyckar hennes yta,

Och tvenne askar på en enslig strand
I menskohamnar på hans vink sig byta.
Hans thron i stjernbeströdda Gimle står;
I Valhalls gyllne, sköldbeklädda salar
Bland kampens söner julande han går;
I Asgård fordom, nu i Manhems dalar,
I egna tempel thronande, han bor.
När mörka skuggor öfver Thule hvila,
Och Svea sorgsen höljer sig i flor,
I sensta åldrar guden dit skall ila
Ur Gimles salar eller fjerran bygd,
Hans anblick lugna tårarne, som svalla,
Förgätna dygder jubla i hans skygd,
Och guden okänd låta Carl sig kalla.

Om krigets fasor sjöng den gamle se'n.
För jämmerropen bäfva nattens stjernor,
Och himlen glöder i ett sorgligt sken
Af tända hyddor. Fåfängt bygdens tärnor
Kring berg och skogar fly med klagoskri
De fräckas armar. O, med namnlös smärta
Ser fadern, hånad, dottern skändad bli,
Och barnet mördas vid sin moders hjerta.
Dem svärdet skonar drifvas kedjade
Att ödemarker under gisseln plöja
I segrarns länder. Öfver dem, o ve,
Från brända hyddor moln af rök sig höja;
Der förr bland rosor herdars muntra hop
Och hjordar hvimlat, multna slagna kroppar,
Och från ruiner skallar ufvens rop,
Der templen höjde spirors gyllne knoppar
Mot sommarns skyar. Nu den gamle skred
I jotens bröst att milda känslor gjuta

Och stämde bragdens gyllne harpa ned
Till nöjets blyga, rosenkrönta luta.
På fridens slätter SUTTUNG ut han för:
För vestans anda gyllne skördar svalla,
Ur almens skuggor herdens flöjt man hör,
Från bygdens kojor ras och löjen skalla.
Han sjunger glädjen i en tryggad hamn,
Då mörka stormar ut på hafvet rasa,
Och nattens fröjder i en makas famn,
Och hornets vällust vid en aftonbrasa
I brödraringen. — Gudaharpan teg.
Än SUTTUNGS hjerta för dess toner skälfde;
Men vreden snart på nytt sin thron besteg,
Och blicken åter mörk och dyster hvälfde
På sändebuden. Nu med sansad röst
Och kungligt allvar han till orda tager:

»Ej lutans veka trolldomskonst mitt bröst,
Ej lömska asars gyckelspel bedrager.
Om Jothems kung han kufva vill, er drott,
Till långsam kamp han gjorde sina länder!
Ja, innan SUTTUNG ned från thronen gått,
O blygd, att lemna i en främlings händer
Sin ärfda spira; förr med omvändt svall
Skall flodens bölja till sitt ursprung draga,
I Bottnens vågor solen bergas skall,
Och djerfva hindar skygga kopplet jaga
På rådjursbergen. ODEN till sin gäst
I Björkös salar smilande mig kallar --
Godt, jag skall komma, men till dödens fest,
Och dricka rus ur asars hufvudskallar,
På fädrens plägsed. För min viljas bud

Af käcka skaror hvimla Jothems slätter.
De skola pröfva, om er drott är gud,
Och blodigt hämnas Manhems oförrätter.
I fege trälar, båden ODEN det
Och gån, att straffet er ej här må hinna!»

Så Jothems konung sig förljuda lät,
Och sändebuden hotande försvinna.

Tredje sången.

I stjernors samling månens bleka hamn
Ett magiskt skimmer öfver jorden spridde;
Och ned i dystra furuskogens famn
Förströdda skuggor mot dess halfdag stridde,
Der tyst han red med sångens gråa son,
Idunas make. Endast ufvens qväden,
I hårda marken hofvars jemna dån
Och nattens vindar, rasslande i träden,
I sällsam blandning störde nattens fred.
Nu sömn och trötthet färdemännen mana
Till hvilans njutning, och de stiga ned
Från gångarena, att i skogen spana
Ett lägerställe. Ner åt hafvets strand
Ett fjäll, med ryggen krönt af furor, räckte,
Och konstigt bildad af naturens hand
Der var en grotta. Veka mossor täckte
Dess golf och sidor. Utanför dess sköt
En häck af vilda rosenbuskar hängde,
Som natt och vällukt ned i grottan göt
Och vägen susande för vinden stängde
Och månens strålar. Här, med folarne
Vid träden bundna, stiger BRAGE neder
Med harpolekarn. Hastigt domnade
För sömnens trollstaf deras trötta leder.
Men KVASERS hjerta under dvalan skalf:
Ty hemska drömmar, främmande och stora
Som andesyner i besvärjarns hvalf,
Då magiskt bleka midnattsoffer lora

På skuggors altar, kring hans bädd sig ställt.
På födda vingar tyckte han sig sväfva
Kring luftens vida, stjernbesådda fält
Och såg i djupet bålets flammor bäfva;
Då oförmodadt sträfva lurars skall
Och kopparsköldars brak han tror sig höra
Från jorden dåna, likt ett vattenfall,
Som re'n på afstånd döfvar vandrarns öra.
Men, like stormar, näpste af en gud,
Så plötsligt äfven dessa dunder tiga.
Naturen lyssnar. Kyssars matta ljud
Och rosenångor opp från jorden stiga;
Och hastigt skimra fröjdeeldar till,
Och gälla harpor ner i dalen klinga.
Sin harpa saknar KVASER då och vill
Tillbaka. Fåfängt! Hvirflar honom tvinga
Mot högre rymder. Månens silfverring
Hans fötter trampa, glädtig nu han ilar
Från aftonstjernan, rullar polen kring
Med Karlavagnens silfverhjul och hvilar
I nordens stjerna. Nu med ökad fart
Han öfver ljusa Vintergatan tågar
Och hinner Valhalls gyllne salar snart,
Der kämpaskaran reser sig och frågar,
När ODEN stundar. Till den kommande
Valkyriorna fram ur hörnen skrida
Och fråga sakta, huru länge de
Än Valhalls drottning, GUNLÖG, skola bida.
Men KVASER tiger. Kämparne igen
På gyllne bänkar trumpne nedersitta,
Och än på blanka dörrarne och än
På sina sår med dyster blick de titta.
Nu fylles salen af ett himmelskt dån,

I kämpens öga glädjens ljus sig målar.
Han kommer, BORES segersälle son,
Och Valhalls drottning vid hans sida prålar
I himmelsk fägring. Helga diars tropp
I gudaparets helga fjät sig nalkar,
Och stridens offer jublande stå opp,
Och väldigt blixtra festens gyllne kalkar
I mörnas händer. BRAGE himlamild
Nu KVASER räcker gyllne harpan åter.
Han ler — men hastigt flyktar drömmens bild,
Och KVASER vaknar och sin bädd förlåter.

Igenom vesterns dolda portar re'n
Sig nattens konung röd och dyster sänkte,
Och morgonstjernans glada silfversken
I blåa luften öfver hafvet blänkte,
Då isgrå skalden bergets rygg besteg,
Att ljusets drottning ila der till möte.
I lätta drömmar än naturen teg,
Och dimmor höljde oceanens sköte.
»Min dag är ute», så med blödig röst
Den gamle suckar. Kulna morgonvinden
Det gråa skägget flägtar kring hans bröst,
Kring pannan håren. Öfver bleka kinden
Sig tåren smyger. »Ute är min dag!
På svarta vingar dödens timma stundar.
Min röst i menskors glada brödralag
Skall evigt tystna, och i sångens lundar
Min harpa tiga. Godt, jag skådat har
I fridens dalar ljuft mitt lif förrinna.
O, må de stunder, ödet mig än spar,
I samma njutning, samma lugn försvinna!
Der stolt i furors evigt gröna skrud

Sig bergets kullar öfver stranden höja,
Der vill jag gamle, gent mot dagens brud,
I stilla tjusning under lofsång dröja.
O, häf din rosenkrönta hjessa opp
Från österns bäddar, gyllne morgontimma,
Att än en gång må anden i min kropp
Som lärkan fröjdas i din purpurstrimma!»

Ur nattens djup och oceanens sköt
Gick dagens härold öfver himlaranden,
Och purpurmanteln kring hans länder flöt,
Och morgonlampan flämtade i handen.
Men, vålna'n lik, som står i blodig skrud
På ättehögen fasansfull och tiger,
När, lyst af facklan eller nattens gud,
Med rysning vandrarn öfver heden stiger:
Så mörk och dyster isgrå skalden satt
Vid öde stranden, på den molnskyhöga,
Bekrönta klippan. I hans själ var natt,
Och vemod talte ur hans hemska öga.
Re'n höjde solen öfver österns bryn
Sin ljusa panna, krönt af gyllne lågor,
Och morgonfogeln qvittrade i skyn,
Och oceanen flöt med purpurvågor.
Nu Kvaser hänryckt genom sorgen log,
Och gudaflamman i hans bröst sig rörde.
Med tjusta händer harpans sträng han slog,
Och luftens chörer lyssnade och hörde.

»O harpa,» — sjöng han — »genom lifvets land
Mitt trogna sällskap! Kom för sista gången
I mina armar att från grafvens rand
Åt jordens hyddor klinga afskedssången!

Och du, som tågar i din gyllne skrud
Ur österns portar opp mot ljusets flamma,
O verldens drottning, dagens milda brud!
Med bleka läppar skyndar jag att stamma
Åt dig mitt afsked. Ack, i himmelskt rus,
I perlbeströdda blomsterdalars sköte,
Hur ofta satt jag, bidande ditt ljus,
Och harpans lofsång stämde till ditt möte!
Ur rosors skygd, hur mången hänryckt gång,
När du i vester rodnande dig sänkte,
Med näktergalens klingade min sång,
Och gyllne strängen darrade och blänkte
I aftonstrålen. Innan denna qväll
Till andra verldar, som dig gången sakna,
Du nederstiger, re'n i dödens tjäll
Har Kvaser slumrat för att aldrig vakna.
Du se'n för honom återvänder då,
O sol, förgäfves. — Må din stråle dana
På jorden milda rosendagar! Må
Du åter hvälfva till vår nord din bana
Från söderns rymder. Ja, men vingad nu
Min själ skall höjas till den ljusets källa,
Ur hvilken, dagens herrskarinna, du
Och måne, stjernor och kometer välla.
Ty mig för låga äro dessa rum,
Din fackla lyser, dem du genomilar.
Mig vänta högre.» Harpans röst blir stum,
Och himlars fullhet öfver skalden hvilar. —

O diktens lampa, stråla mild och klar!
Jag ner i bergens dolda grottor klifver.
En ätt af dvärgar der sin bostad har,
Som Islandssagan namn af alfar gifver.

För dem ej klingar näktergalens sång,
Ej vestan flägtar blommans ambraskålar,
Ej solen lyser deras skygga gång,
Ej aftonstjernan deras bädd bestrålar.
Vid facklors skimmer i en evig natt
Med falkens blickar gångarne de spana
Af malmens ådror och dess råa skatt
I glödda ugnar till metaller dana.
Med lömska händer deras illbragd först
Bland menskoätten guldets lockmat spridde.
Med guldets hunger föddes blodets törst,
Och forna bröder, mordets stål de smidde.
I Kvasers dagar deras mängd var stor;
Men största delen långsamt undanröjdes
I långa fejder, sedan Asa-Thor
Från jordens grus till molnens rymder höjdes.
När han, med hammarn i sin gudahand,
I kopparvagnen öfver polen rullar,
När hafvet vältras mot en klippig strand,
Och rysligt dunder skaka fält och kullar,
Mot trollen då han krigar segersäll;
Dess armar väldigt ljungeldshammarn lyfta,
Åstad den ljungar, spränger klippans häll
Och krossar dvärgen djupt i nattfull klyfta. —
Nu under berget, på hvars höga topp
Åt solen Kvaser afskedssången sade,
Två ilskna dvärgar byggt sin smedja opp
Och under smedjan boningsrummen hade.
Af guld och silfver lägsta källarn brann
I aldrig släckta facklors ljusa strålar.
I råa tackor sig en del befann;
Till blanka fat och bägare och skålar
En del var formad. Loges altar stod

I midten rest af dessa mörkrets nästen,
Der vilseförda färdemänners blod
I gyllne käril flöt vid offerfesten.
Hos dem en rustning SUTTUNG nu beställt:
Som glas mot skölden borde jernen springa,
Och svärdet vända, alltid segersällt,
I slidan åter med en blodsprängd klinga.
En kolsvart hane gal i deras bo,
Kring öfre luften morgonglans sig sprider,
Då tvillingsparet, från sin korta ro
På veka mossan, opp i smedjan skrider.
Ur flintans ådror ljusa gnistor bli
I torra svampar lockade, man kastar
Dem ner i ässjan, jernet lägges i,
Och bälgens anda allt i lågor hastar.
Re'n sträcker FJALE ut, med blottad arm,
En tång till jernet, som i elden glöder;
Re'n brodren GJALE, flåsande och varm,
Mot bälgen lutar. Strida svetten flöder
I sotigt änne. Då från klippans topp
Sig KVASERS harpa plötsligt låter höra.
De stå och gapa, vända örat opp
Och dumma ögon på hvarannan göra.
Dock irras läsarn mycket, om han tror,
Att harpan tjusar äfven dvärgens hjerta.
Det bröst, der guldets vilda hunger bor,
För sångens trollkraft och för bröders smärta
Är lika marmor. Sakta FJALE går
Igenom bergets lönndörr ut att titta.
I tallens skuggor, med bekransadt hår,
I siardrägt han ser den gamle sitta;
Och döf för harpans segersälla ljud,
Han blott dess rika mantel ser, som prålar

Af konstigt stuckna silfverstjernors skrud,
Och gyllne harpan, som mot solens strålar
Förföriskt blänker. Nu till brodren ned
Han ilar. Begge sinsemellan sluta
Det grymma aftal, med en gudlös ed,
Att skaldens blod vid LOGES altar gjuta.
På ömse sidor om den smala stig,
Som ned från klippan vandraren skall leda,
Bland törnesnåren gömma brödren sig
Och lömska giller ut på vägen breda.
I lifvets skymning skalden öfvergaf
Den känsla, fordom anat farans möte:
Han gick förvirrad i sin öppna graf
Och fjättrad blef och förd i bergets sköte.

Hon framskred, mordets hemska timma, re'n:
I helig fasa klippans grottor tego,
Och altarflamman brann i blodigt sken,
Och svarta rökmoln opp mot hvalfvet stego.
På glatta stenen re'n med gudlös hand —
O fasa! — GJALE offerknifven hvässte,
Då brodren grymt i hårda länkars band
Vid marmorpelarn isgrå skalden fäste.
Som aftondimman tyst på klippans topp,
När månens skimmer sig kring nejden sprider,
Han står der fjättrad. Naken är dess kropp,
Och blott en kolsvart offerbindel vrider
Sig kring hans hufvud. Marmorkall han står
Och väntar tåligt dödens bittra smärta;
I hjeltens öga bäfvar ej en tår,
En suck ej stiger ur hans klämda hjerta.
Men nu till mordet GJALE hastade,
Och brodren ifrigt framtog gyllne skålen,

Och offerknifven sänktes blixtrande
I skaldens hjerta, snabb som dunderstrålen.
Med fräcka händer FJALE skålen höll
Inunder såret. Våta purpurbågen
På kärlets botten musikaliskt föll,
Och klara bläddror vällde opp ur vågen.
Med blodet tynde lifvets värma af,
Och dödens kyla löste skaldens leder.
Nu rosslande en suck han från sig gaf
Och böjde döende sin hjessa neder.
Och re'n bevingad, öfver stoft och blod
I etherns rymder samm den sälla anden;
Men nornan osedd jemte liket stod,
Och släckta lampan osade i handen.
Med harm och ömkan hennes stränga blick,
Af tårar fuktad, nu på liket hvilar;
Hon liksom ångrar sina domars skick,
Och skaldens ära snabbt att rädda ilar.
Dess höjda trollstaf glider sakta ner
Till skaldens sänkta hufvud och till bloden
I offerskålen. Liket finns ej mer:
En murgrönsrefva famnar marmorstoden.
Och denna blod, som nyss så varm och röd
Från skaldens sår i skålen forsat neder,
Förbytes hastigt i ett guldgult mjöd
Och ljufva ångor öfver rummet breder.
Den jättestora nu i synlig hamn
Framryter: »Gån att helga blodet bära,
Med gyllne harpan, lägst i bergets famn
Och biden hämnden, ty dess stund är nära!»

Af FJALES kinder lifvets rodnad flytt,
Och grymma fasor mördarns leder skaka;

Men nornan ilar, i en stormvind bytt,
Igenom bergets lyckta dörr tillbaka.
Ett rysligt jordskalf genom klippan lopp;
En väderhvirfvel offerlågan släckte,
Och svafveldunster fyllde grottan opp,
Och brödren fåfängt sina armar sträckte
Mot höjden. Fåfängt under böners ljud
De helga blodet ner i källarn förde,
Med gyllne harpan, efter nornans bud,
Och i sin ångest opp med smidet hörde.

Fjerde sången.

Vid morgonrodnans första sken i dag
Sin här ånyo SUTTUNG öfverskådat,
Och sista gången trummors dofva slag
Till samlingsplatsen Jothems söner bådat.
Vid SUTTUNGS vink och kopparlurars skall
Sitt tåg beträder nu den bistra hären,
Så vild och tallös, som de vågors svall
Orkanen drifver gisslande kring skären.
Främst käcka skyttars kogerprydda tropp
Kring fält och skogar snabba rotar sprider,
Med fjällens hjortar täflande i lopp,
Och majestätiskt dem i spåret skrider
En jernklädd skara. Månlik skölden är,
Vid allas sidor breda pampar glimma,
Hvart bröst ett harnesk, fast som hällen, bär,
Och fjäderbuskar tyst med vädret simma
Från blanka hjelmar. I en blodröd char,
Af hornbekrönta renar långsamt dragen,
I upphöjdt säte Jothems konung far,
För härens blickar kungligt ställd i dagen.
Och raska svenner i en korad tropp
Med blanka glafvar SUTTUNGS vagn omtåga.
Klart blixtrar kopparn kring en bildskön kropp,
Der kraft och värma under pansarn låga.
På dessa hopar nu en tallös mängd
I spåren hvimlar, mot så väldig härnad
Med klubbor väpnad eller störars längd,

I svarta pelsar mera säkert värnad
Mot frost och nordan. Tama elgar så
I hundra kärror munförrådet draga.
Så Jothems söner i sin blindhet gå
Ur gudars hand att Manhem återtaga.

När aftonrodnans bleka purpurfärg
I vesterns skyar bortom skogen glödde,
Anlände hären till det hemska berg,
Der KVASER nyss för offerknifven blödde.
När SUTTUNG hit till sina smeder kom,
Han genast hären rasta bjöd och ville
Ur gyllne hornen tappert dricka om
På brödrens kostnad i ett fuktigt gille.
I kopparkitteln strax en björnstek sjöd;
Af läcker honung, samlad under jorden
Af trefna humlor, brygdes kostligt mjöd,
Och fat och skålar krönte marmorborden.
I mörka skogen medlertid man såg,
Hur jotahären mången stockeld tände,
På frusna marken vårdslöst nederlåg
Och tunga stekspett öfver glöden vände.
När SUTTUNG redan några bålar tömt,
Han ville hänryckt genast på sig draga
Sin nya rustning — länge han den glömt —
Men FJALE, framhafd, hördes sig beklaga,
Att kungens rustning än ej färdig var.
Som nu för tiden en granat slår neder
Uti ett kruthus, det i luften far
Och död och härjning öfver staden breder,
Så af hans lifsmed dessa sagda ord
I SUTTUNGS hjerta vredens flammor tända.
Han rusar vildsint opp, att bänk och bord

Med fat och skålar damma öfver ända,
Och ropar bödeln. FJALE lägges ner
På framförd stupstock. Inga böner hjelpa,
Och bilan blänker, och i hast man ser
Dess hufvud skallande i sanden stjelpa.
Med brodren GJALE äfvenså det gick.
Så skyndsamt nornans vreda domar fylldes,
Och KVASERS hamn försoningsoffret fick;
Så för kalaset värdarne förskylldes.

Med kungligt stormod lemnar Jothems drott
Det guld och silfver, bergets grottor hysa,
At vapenbrödren. För hans åtrå blott
I väldigt skimmer ODENS skatter lysa.
Till plundring genast han signalen ger,
Och Jothems skaror ner i berget välta,
Som floden rullar djupt i dalen ner,
När sol och vestan vintrens drifvor smälta
På Thules fjällar. Af en nyfödd törst
Till byte förda, skaror skaror tränga
Med gräsligt buller. Dem, som ingått först,
I ryggen åter täta flockar hänga.
Så drifva moln på dyster himlaban
Hvarann, då nordans sträfva lurar skalla,
Och hafvet tjuter, gissladt af orkan,
Och ekarne på bergens höjder falla.
Re'n sprängas bergets alla portar opp,
Af rop och trängsel alla kamrar braka,
Som dolda eldar under Heklas kropp
I djupet gny och jordens grunder skaka.

Men förtryckt med i myckenhetens ström
Befann sig HJALMAR, en af SUTTUNGS svenner.

Hans namn mig lärdes i en himmelsk dröm;
Ty gamla sagan honom icke känner.
Lik skogens unga, kungligt stolta tall,
Hans växt var reslig, gången lätt som hinden.
Hans rika guldhår föll i vågigt svall,
Och högröd purpur lågade på kinden.
När, sänkt i drömmar, förr ej trädda spår
Vid morgonrodnan på de höga bergen
Han gick, och östan flägtade hans hår
Och kysste ömt den friska rosenfärgen
På gossens kinder; o, man skulle trott,
Att BALDUR, frälst ur dödens mörka salar,
Den jord besökte, han så kort bebott,
Att gyllne tiden i dess låga dalar
Ånyo föda. För hans blick och röst
Af fruktlös tjusning Jothems tärnor brunno;
Förgäfves suckar häfde deras bröst,
Och dolda tårar mången afton runno
I månens åsyn. Stolt för ynglingen
I ljusa drömmar ärans gud sig höjde;
Ett känslochaos, outveckladt än,
Af skaldförmåga i hans hjerta dröjde.
När SUTTUNG folkets skaror kallade
Till kamp vid Lögarns tornbekrönta stränder,
Han kogrets pilar glädtigt slipade
Och krumma bågen tog med tjusta händer.

Till plundring drefvo honom ock i natt
En sällsam åtrå i hans bröst och ödet;
Ty nornan osedd öfver trappan satt,
Som ledde neder till det helga mjödet.
Hon såg den unga korade och log;
Att först af alla skaldevågen smaka,

Med stafvens vinkar ynglingen hon drog
At källarn, väldigt hållande tillbaka
Den andra svärmen. Trappans längd utför
Vid jernets ledstång skyndar han och stöter
Der ner i mörkret på en riglad dörr;
Den öppnas sjelfmant, och i djupet möter
Ett fackelkransadt, praktfullt rum hans blick.
I klippan så, en helig midnattstimma,
För skygga vandraren, som vilse gick,
Skogsbrudens salar öppna sig och glimma
Af guld och lampor. Harpan HJALMAR såg,
Och hjertat våldsamt i hans bröst sig rörde;
Han såg den gyllne skålens helga våg,
Och guddomsretad till sin mun den förde
Och drack. Som dagen, när vid foglars chor
Han leende ur hafvets famn sig höjer,
Från jorden lyftar nattens svarta flor
Och all dess fägring vid sin fackla röjer;
Förgyllde genast bergens toppar stå,
Och purpurfärgad oceanen myser,
I milda vågor sädesfälten gå,
Af daggens perlor blomsterängen lyser:
Ur skingradt mörker så för HJALMARS själ
I morgonskimmer nya verldar brunno.
Hans hjerta svällde af ett okändt väl:
Till symfoni dess känslor sammanrunno,
Och skald var HJALMAR. Re'n han ägde nog
Af första drycken. Harpan, som behängde
Den blanka marmorväggen, ned han tog
Och genom hopen med sitt byte trängde.
I skogens lugn han tyst sig undansmög;
Fördubblad klarhet månens strålar göto

På gyllne harpan, vingad handen flög,
Och himlatoner från dess strängar flöto.
Sin röst han höjer, sångens nye son.
Med fällda vingar lyssna nattens vindar
I höga furor, och med saktadt dån
Sig månbeglänsta silfverfloden vindar
Emellan träden. Så hans himlaröst,
Af echo härmad, genom skogen klingar:

»Hvad gudalåga flammar i mitt bröst?
Hvad okänd allmagt lyfter andens vingar?
I tomma rymden verldars fader satt
Vid sken af tidens bleka gryningslåga;
Än höljdes alltet af en dyster natt,
Men skaparn brann af gränslös skaldförmåga.
Sin mun han upplät. Och i ljusets skrud
Ur natten väldigt sol och stjernor bröto,
Och jorden uppstod, smyckad som en brud,
Och blåa haf i famnen henne slöto.
Så för min själ en nyfödd verld sig ter;
Allt kring mig lefver, allt förtjusning andas.
Re'n himlens portar öppnade jag ser,
Och gudars dag för mina blickar randas.
O, rikligt höljer mig välsignelse,
Som morgondaggen vårens blomsterkullar.
Jag ser dig, stjernors drott, hur glänsande
Din char i nattens silfverskyar rullar,
Och ljusa andar sväfva kring dig der.
Af deras sånger, ack, en himmelsk susning
Mitt öra når, då gyllne stjernors här
I gälla chörer sjunga sin förtjusning.
En helig rysning genom alltet går,
Och jorden vaknar liksom ur en dvala.

Se, hälleberget lif och känsla får,
Och skogens ekar röra sig och tala;
Ur dessa skuggor hvilken tallös hop,
Hvad gudaskaror i min åsyn strömma!
I brödraringar under glädjerop
En del ses glädtigt sina mjödhorn tömma,
Då andra flockar än i grönan äng
I dans med hulda trollgudinnor svärma,
Än parvis leka ner i grottans säng,
Och andra vänligt sig min harpa närma.
Der höjer flodens vassbekrönte gud
Sin gröna hjessa ur de våta tjällen
Och stämmer harpans segersälla ljud.
Hur stolt han sitter på granitehällen!»

Så sjöng den unge svärmaren. Men tärd
Af oro SUTTUNG dref omkring i nejden.
Han hogkom ODENS fruktansvärda svärd,
Och skälfde hemligt för den grymma fejden,
Han sjelf beslutit. Oförmodadt når
I nattens stillhet harpans klang hans öra.
Vid marken fjättrad genast foten står,
Och harm och tjusning på en gång sig röra
I drottens hjerta. — »Asarnes försåt»,
Han sorgligt ropar, »här ock på mig vaka.
O Jothems gudar, skydden I min stråt
Och tryggt mig leden till mitt folk tillbaka!
Du bäfvar, SUTTUNG, som till blodigt krig
Mot Björkös fästen, ODENS gyllne throner
Och Asiens härar väldigt rustat dig,
Du flyr med bäfvan för en harpas toner?
Nej, aldrig fruktan mig besegra skall,
Och asars trollkonst aldrig öfvervinna

Mitt stolta hjerta. Snabbt som viggens fall
Mitt dragna svärd skall bofvens hjessa hinna
Och stycka kroppen.» — Stum blef harpans klang.
Med blottad klinga genom törnesnåren
Åt hället, der hon tystnat, SUTTUNG sprang,
Och gräs och buskar rasslade i spåren.
Han snart i sigte harpolekarn fick:
För natt och vrede HJALMAR han ej kände;
Men nornan gjorde, att han miste gick
Om banestöten och sin udd inrände
I furustammen. Klingan brast itu;
En stump i handen SUTTUNG sågs behålla
Och utbrast sansad: »HJALMAR, är det du?
Hvem gaf dig harpan? Hvem har lärt dig trolla?» —
Strax nämner HJALMAR under glädjegråt,
Hvad lycka honom var beskärd af ödet,
Och följer SUTTUNG på befallning åt,
Att visa fram det underbara mjödet.

Vid offerskålen Jothems drott nu stod
Och brann af åtrå att dess bölja smaka;
Men kungligt stormod och det kalla blod,
En statsman egnar, honom höll tillbaka.

»Med veka lutor», han till orda tog,
»Mot ODENS härar hjelper ej att strida.
O nej, med svärdet, som jag manligt drog,
Jag kampens timma manligt vill förbida.
Men när i blod jag lögat Björkös torg
Och bytt i svarta, sotiga ruiner
Dess marmortempel, ack, när Hvitaborg
Af festens lampor vid min hemkomst skiner;
När der ånyo, segerkrönt och säll,

Jag julen firar, vill jag sötman röna
Af skaldevågen och min lefnadsqväll
Med strängaspel och sångers ljud försköna.»

Till kungaborgen SUTTUNG samma natt
Lät trogna svenner helga mjödet föra
Och lemna vården öfver denna skatt
I GUNLÖGS händer. Än hans tjusta öra
På HJALMAR lyssnar, som i nattens fred
Från harpans strängar himlatoner klingar.
Men nu på sobelfälln han sjunker ned
Och snarkar in i skygd af sömnens vingar.

På middagshöjden solen redan stod,
Då hären uppbröt. Inga hinder stängde
Dess öppna stråt. Lik vårens vilda flod
Den obehindrad inom Manhem trängde.
Så Jothems söner utan kamp och strid
Om fjorton dagar Fyris vallar nådde.
En sorglig tystnad under denna tid
Vid Lögarns strand, i ODENS salar rådde.
Ej hördes mera KVASERS gudaröst
Vid aftonbrasan eller högtidsbordet,
Och kärlek qvalde segergudens bröst
Och höll den starka herskaren i norden
I veka trollband. Ej från thronens höjd,
Af drottar omhvärfd, folken mer han dömde;
Bland kampens söner ej i rusig fröjd
Hans friska läppar gyllne kalken tömde;
Ej fotsidt klädd i helig offerskrud,
Med svarta håren krönta af tiaren,
I samma tempel högste prest och gud,
Han stod vid bernstenslågande altaren

Bland offerskålar. I ett ensligt rum
Han inneslöt sig och på GUNLÖG tänkte,
Förnötte dagen, drömmande och stum,
Och tankfull såg, hur månens lampa blänkte
I midnattsmolnen. Ofta frestad att
Med trolldom borgen närma sig och smaka
Hos tärnan fröjden af en brölloppsnatt,
Af hemlig blygsel guden hölls tillbaka.
Han då beslöt, i höjden af sitt qval,
Att offra hämnden åt sin kärlekslåga
Och sände BRAGE, med sitt honungstal,
Och KVASER, med sin harpas trollförmåga,
Att fred och vänskap bjuda Jothems drott
Och GUNLÖG fordra som hans trohetsborgen.
Tillbaka kom IDUNAS make blott
Med dyster uppsyn. Allmän strax blef sorgen
I Björkös salar. FRIGGAS tärna grät,
I kämpens öga tårens perla lyste;
Men ODEN intet sig bekomma lät,
Och blott för GUNLÖG känslor nu han hyste.

Kring staden plötsligt ryktets gälla rop
I djup bestörtning män och qvinnor sätter:
Att SUTTUNG nalkas med en tallös hop,
Att Jotahären re'n på Fyris slätter
Sitt läger slagit. ODEN far då opp
Och vill sin rustning ned från väggen taga;
Men åtrån lika tärt hans själ och kropp,
Och krigets gud förmår ej skölden draga.
Så stämmer kärlek hjeltars styrka ner,
Så äfven gudar tråna för begären.
Med blygsel märker ODEN det och ger
Åt THOR befallning öfver asahären.

På venstra sidan om den blåa flod,
Hvars tröga bölja vattnar Fyris slätter,
Att krafter hemta på en gång och mod,
Med hären SUTTUNG rastar tvenne nätter
I bruna kåtor. Morgonsolens sken
Beglänste skogen, höjderna och fälten;
Af höstlig rimfrost blänkte jorden re'n
Och öfverdrog de kägellika tälten
Med silfverhvithet. Sångens muntra son

— — — — — — — — — — — — — — —

FRAGMENT

af

Femte och sjette sångerna.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

»Förr'n Ashems söner druckit detta blod,
Förr'n åter KVASERS gyllne harpa klingar
I folkets hjertan kampens vilda mod,
Ej, Valhalls Konung, Jothem du betvingar.
Den skatt af nornan HJALMAR blef beskärd
Med våld han aldrig nödgas att förlåta.
Af harpans toner döfvas alla svärd,
Mot skaldens trollkonst inga runor båta.
Dock allt i verlden qvinnolist förmår;
För tärnans löjen, för dess ögonstrålar
Som flyktig vårsnö hjeltens kraft förgår,
Och vise rusas som af festens skålar.
Åt blomsterbojan ger man nöjd sin arm;
Ett sött, förtrolladt glömskemjöd man smakar
Ur älskogsbägarn, och för tärnans barm
Man ära, guld och Gimle sjelf försakar.
Låt FRÖJA råda!» — MIMUR talat ut;
Hans ögon slutas, och hans läppar stanna.
Men ODEN länge efter talets slut
I djupa tankar stod med rynkad panna.

Dock nu han dottern kallade. I glans
För honom trädde strax den väna Fröja,
Med hjessan smyckad af juvelers krans
Och kroppen höljd i guldbroderad slöja.
Med trånmatt löje kring sin rosenmund,
Som guldröd pol i sommarqvällen smilar,
Till fadrens klagan lyssnar hon en stund,
Men strax med olja åt hans sår ock ilar.

»Hur utan orsak, o min fader,» — så
Melodiskt talar kärlekens gudinna —
»Din själ du qväljer! Allt skall lyckligt gå,
Och lätta segrar manas jag att vinna.
För Gerdas famntag om den stolte Frey
Ej tvekat fordom att sin klinga gifva,
Så skall, vid Skuldas helga taflor, ej
Den unge skalden harpan trogen blifva.»

Hon sade detta. Som kring blommig dal
På lätta vingar vestanvädret dansar,
Hon lätt intrippar i sin gyllne sal,
Der rosenröda, smyckade af kransar,
Dess tärnor sitta. Med en långsam blick
Hon öfverser de fagras väna skara
Och väljer Lofne, som i ett retfullt skick
Besegrar alla, att sitt ombud vara.
Med egna händer hon den sköna klär
I lätta drägten af en jagtgudinna,
Behag och gång och ställning henne lär
Och allt, som bidrar på en man att vinna.
I guldväfd fläta Lofnes hår sig knöt;
Af gräsgrön mantel, som dess länder täckte,
Ett gyllne bälte omkring medjan slöt

De höga skörten. Slöjans förlåt räckte
Ej nerom runda liljeknät. Dess hand
Med gyllne båga FRÖJA nu beskänkte,
Och silfverkogret på dess skullra band,
Det ädelstenar med sitt glitter stänkte.
Ej täckt af duken, tärnans fulla barm
Med drifvans skimmer opp ur slöjan gäste.
Så rustad ut besteg hon FRÖJAS karm;
Ett brokigt kattspann för dess tistel fräste.
Med vindens snabbhet öfver berg och fält
Den yra flickan hastade sin bana.
Re'n såg hon SUTTUNGS kägellika tält
Och steg ur karmen, att sitt byte spana.

Men ensam HJALMAR satt i lundens sköt
Vid spridda roten af den höga granen.
Ett ljufligt skimmer aftonstjernan göt,
Och månen guldröd steg ur oceanen.
På harpans strängar, smäktande och öm,
Den unge skalden nu i veka toner
Slog hoppets trånad, älskarns rosendröm
Och tärnans kyss och lösta jungfruzoner.
Men harpan tystnar. I sin jägarskrud
Den sköna LOFNE inför sångarn träder
Och myser vänligt och med silfverljud
Åt harpolekarn denna helsning qväder:

»O trefallt hell dig, sköne yngling du,
Som dessa nejder med förtjusning fyller!
Så herrligt tonar näktergalen ju,
När aftonrodnan sommarns moln förgyller.
Jag dessa trakters skyddsgudinna är,
Och skogens tärnor mig för drottning nämna.

Vid all min guddom jag dig ömt besvär
Att gyllne harpan som en skänk mig lemna.
Af röda guldet är min båge, se,
Och ädelstenar kring mitt koger brinna.
Se dessa pilar; starka äro de,
Med trollfigurer tecknade, och hinna
Sitt byte säkert. HJALMAR, detta allt
Jag ger i stället. Kan du längre tveka?
Som Jothems drifva är ditt bröst då kallt.
Nej, bäste gosse, kom och låt mig smeka
Dig litet granna.» — FRÖJAS tärna slöt,
Med all sin trollmagt inpå HJALMAR ryckte,
Hans panna kysste och i yppigt sköt
Den unge skalden till sitt hjerta tryckte.
Hvad under, vänner, om det eld ock tog
I HJALMARS blod. Han svarte ej, men armen
Om tärnans runda liljehals han slog
Och kysste rosor på den hvita barmen.
Han ville mera — FRÖJAS tärna då
Med jungfrurodnad höll hans hand tillbaka
Och med en suck af vemod utbrast så:
»Du vill då, HJALMAR, harpan ej försaka?
Välan då, grymme!» — »Annat allt begär»,
Den unge skalden nu i våndan säger,
»Men denna harpa mig för dyrbar är:
Ej verlden guld att henne lösa äger. —
Gudinna, hör mig: leende för dig
Jag ville trotsa oceanens vågor,
Mot SURTURS härar tåga ut i krig
Och glad mig störta i ett svalg af lågor.
Allt utom harpan!» — Snabb som östans vind,
For LOFNE bort från marmorkalle hjelten;
Men HJALMAR följde. Så en uppskrämd hind

Af spända bågen jägtas öfver fälten.
För snabb var LOFNE. HJALMAR då till slut
Betagen ropar: »Gudamö, kom åter!
I dina armar blott en säll minut,
Och harpan villigt jag dig öfverlåter.»

Med ökad fägring mot en furustam
Sig LOFNE stödde och åt HJALMAR myste.
Betagen smög han till gudinnan fram.
Som bröllopsfacklor nattens stjernor lyste,
Och frusna marken dem till läger blef.
Med utfördt hvärf och harpan under armen
Vid dagens gryning FRÖJAS tärna klef
På ODENS borggård ned ur gyllne karmen.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

»Odödlig kärlek flammar i mitt bröst
Och åtråns hand i rosenkedjor binder
Mitt gudaväsen. Ja, en gud du bär
På svandunsarmen — åt hans skygd dig lemna,
O SUTTUNGS dotter! — Valhalls kung jag är,
Och jordens söner mig för ODEN nämna:
Jag segerrunor bär på gyllne spjut,
Min blotta uppsyn härarne förskräcker,
Min stämma tyglar stormens vreda tjut,
Ur grafvens mörker skuggorna den väcker.
För tidens morgon BORE aflat mig,
Till verldens skymning än mitt lif skall vara;
Och samma lycka, GUNLÖG, väntar dig,
Om du emot min ömhet blott vill svara.»

Hvad gjorde GUNLÖG? — På dess runda arm
I all sin guddomsskönhet ligger ODEN. —

Af tjusning böljar hennes nakna barm,
Och i en eldström bytes henne bloden.
Mer rusig guden ej i forna dar
Som brudgum FRIGGA till sitt hjerta tryckte,
Än han i dunklets tigande förvar
Från GUNLÖGS länd nu jungfrubältet ryckte.
På rosenkinden yra kyssars brand
Förtroligt glöder. Intet flickan nekar:
Till målet tränger ODENS segerhand,
Och bädden skälfver under nattens lekar.

Re'n morgonrodnan fram ur hafvet bröt,
På GUNLÖGS brudsäng lekte purpurstrålen;
Då uppsteg ODEN ur dess veka sköt
Och närmde sig den gyllne offerskålen
På marmorbordet. Med en själfull blick
Uppå den väckta, rosenröda bruden,
Han tillstånd ber att smaka denna drick.
Hvad kunde GUNLÖG neka segerguden,
Och hvad sin brudgum? — ODEN tömmer snart
Den helga vågen och från väggen rycker
Dess galler undan. Nu med vingad fart
Beredd att flykta, än en gång han trycker
Den hulda flickan i sin gudafamn,
Och ljuf och långsam afskedskyssen brinner,
Tills guden, sansad, sig i örnens hamn
Förvandlar, bortflyr och i skyn försvinner.

I Björkös salar kring ett högtidsbord
I pinsam väntan ODENS gäster tego,
Och sjelfve BRAGE öde var på ord.
Hvad under! Ljufva ambramoln ej stego
Från silfverfaten, ej bland gästers tal

Högtidligt festens gyllne kalkar skrida.
På bordet glimmar blott en tom pokal,
En fåfäng harpa ligger vid dess sida.
Kring polen långsamt Karlavagnen skred,
Och sömnens gud sin vallmospira svängde.
Då sänkte laget sina hjessor ned
I krökta armar och kring bordet hängde
I maklig slummer. Blott IDUNAS man
Vid tomma bägarn mägtade att vaka.
En sällsam åtrå i hans hjerta brann
Att se hvad under ODEN, vänd tillbaka,
Nu skulle framte. Riktad var hans blick
Mot norden. Öppna gluggarne der voro
För ODENS hemkomst. Ofta ut han gick
Och nattens stunder räknade med oro
På stjernehvalfvet. Perlbekransad re'n
Stod morgonstjernan öfver Thules dalar,
Och dagens härold vid sin lampas sken
För solen upplät österns purpursalar.
Och redan dagens strålomgjutna brud
I gyllne charen fram på fästet bäfvar,
Då plötsligt krigets segersälle gud
I kunglig örnhamn öfver laget sväfvar.
Ur dvalan rusa alla opp, och se,
I luften örnen svänger sina vingar;
Ur öppna näfvet strömmar skummande
I tomma bägarn, som melodiskt klingar,
Det gyllne mjödet. BRAGES hjerta slår
Af helig aning. — Redan mjödet hinner
Till bägarns mynning. Re'n det öfvergår
Dess vida bräddar och kring bordet rinner
På golfvet neder. Re'n det trutit har.
På bordet örnen sätter sig och blickar

Kring laget. BRAGE hänryckt kalken tar,
Och kungligt bifall örnen honom nickar.
Han drack, IDUNAS evigt unge man,
Och himlars sällhet öfver honom dröjde.
En högre guddom i hans hjerta brann,
Och hjessan stolt mot stjernors hvalf sig höjde.
Till skalders konung nornan valde då
Den väna drotten. Ack, de ljusa söner,
Dem gudar kora, äro endast få,
Men evig ära deras hjessor kröner.
Af laget endast fyra eller fem
Med BRAGE fingo skaldevågen dricka;
I botten tömdes bägaren af dem.
Den andra svärmen lade sig att slicka
Den must, som flödat öfver bägaren
Kring marmorgolfvet och å bordets skifva.
De funno saften mycket läcker, men
Ej nornan tillät dem att skalder blifva.
Hon gaf dem endast i sin mildhet magt
Att rim i svetten af sitt anlet smida
Och böja orden efter fingrars takt.
I våra dagar deras tal sig vida
Kring Svithiods bygder spridt. Ja, härs och tvärs
Man dessa kalfvar hoppa ser i norden.
Om rim de skråla eller metrisk vers,
De höra alla dock till samma hjorden. —
Hvad sedan hände, läsarn gissa kan.
I sköldeborgen BRAGE harpan rörde;
Ej HJALMAR glömde sin att ock slå an,
Men fåfängt henne mot en gud han förde.

Snart jotahären plötsligt krossad blef;
De öfverblifne sina vapen sträckte,

Och längst åt norr i evig landsflykt dref
Den vrede guden detta fräcka slägte.
Der, irrande ännu till tusental,
De vistas på de snöbetäckta fjällen
Och kallas lappar. Mellan berg och dal
De valla renarne i norrskensqvällen.

För dotterns ömhet krigets bistre gud
Att SUTTUNG tillgift skänka sig förmådde;
Och äfven HJALMAR för sin harpas ljud
Ett rum bland ODENS helga skalder nådde.
I gyllne vagnen med ett mjölkhvitt spann
Till gudaborgen HERMOD GUNLÖG förde;
I nie aftnar brölloppsfacklan brann,
I nie aftnar BRAGE harpan rörde.
Som Valhalls drottning GUNLÖGS ljusa hamn
Åt fallna drottar glädjens kalk nu bräddar
Och hvilar ofta, tryckt i ODENS famn,
På helga purpurns stjernbeströdda bäddar.

MARIA.

Episkt fragment.

Ung var MARIA och skön. På sin faders grönskande landtgård
Tyst hon förlefde barndomens dar, vid stranden af Volkofs
Fogelomsväfvade sjö, i skuggan af fredliga lindar.
Älskad hon var af de himmelskas ätt. Osynliga änglar
Kysste ur dvalan om morgonen upp den hulda och söfde
Vänligt i drömmar dess själ, vid ljudet af hviskande harpor,
Medan Capellas ljus beglänste i aftonens timma
Sjöarnes rörliga glas, och öfver den vestliga skogen
Kärlekens stjerna göt guldtindrande blickar ur molnet.
Ren var dess själ som en härmande våg, som himlen om våren,
Och lik daggens kristall, som hvilar i blommornas sköte,
Hvarje dess känsla strålade mildt olympen tillbaka.
Tidigt åt Gud ock helgad hon blef. Knappt aderton vårar
Blomsterkorgarna tömt för dess fot och kransat dess lockar,
Då dess älskade mor på smärtornas läger och dödens
Sjönk för en nordanil förbleknad och qvidande neder.

Storm i skogen bland furorna hven. Den tynande lampan
Andades kring sjukrummet sin halfdag; klockan på väggen
Ropade midnatt ut med långsamt döende tolfslag;
Ensam vid bädden satt den sörjande dottren. Som daggens
Perlor från rosens blad, från liljans skimrande krona

Rinna i sommarens natt, så tyst ock tårarne runno
Ned från dess öga, dess blomstrande kind, och djupt i dess
hjerta
Tryckte den tigande jämren sin dolk. Då talade modren:
Svag var dess stämma och hemsk som en höstflägts hvisk-
ning bland fallna
Löf eller vålnadens rop ur sin graf. »O dotter!» — hon sade —
»Ryslig är dödens minut, förfärlig den timma, då larfven
Ryckes från lifvets anlete bort. Dödskallen derunder
Grinar oss vildt emot. Ty själen sitt fängelse älskar
(Trodde det länge ett gyllne palats, en retande lustgård);
Rysande nu sin villa hon ser och gråter — och känner
Ej sitt fädernesland, ej dess palmomsusade hyddor.
O, att jag detta betänkt, och redan i lifvet från jordens
Lif jag mig skilt, mot azurerne lyft på betraktelsens vingar!
Aldrig de helige dö. I förgängelsens töckniga dalar
Lefva de redan sitt eviga lif. Den lägre naturen
Stundligt väl hos dem dör; som fröet i jorden dock spirar
Opp mot en gyllene sol, mot safirglänsande himlar
Stundligt den högre i blomstergestalt. O dotter, mig lofva
Att för ett lif, som förgår, en verld, som rysligt bedrager,
Evigt dig dölja, att djupt i det heliga doket försjunka
Undan den stinkande flärdens blick, som högt öfver dalens
Nattliga stormar månen i moln.» Hon teg, och sympathiskt
Klappade flickans bröst — och det heliga löftet var gifvet.
Gifvet med hjerta och mun. Ty en gäckad dödlig minutens
Rörelse evig tror och vet ej, att allt sig förvandlar,
Vet ej, att Gud har grundat vår jord på böljande vatten.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Solen från Vädurn blickade ned kring vaknande länder.
Född var den friska, leende Maj. I sjöar och floder

Lossnade isens kristall, och i tornlikt hopade massor
Flöt den på böljornas rygg, att krossas mot klippiga
stränder
Eller i verldsombrusande haf förskingras af stormen,
Än till den Kaspiska sjön af Volga, fursten bland floder,
Än af det nordliga Dvina föst till polariska hafvet,
Än af Neva förbi den lysande kejsarestaden,
Peters olympiska borg, med' doft brak störtad i Bältens
Dubbelarmade svall, gent öfver de ädle Varegers
Vikingsberyktade skär, af åldriga runor beskuggadt
Redan ur sjunkande snö, ur mildt försmältande drifvor
Tittade opp en grönskande jord, af sippor bekransad.
Svalan byggde på nytt vid odlarns hydda, och skogens
Löfträd vecklade ut ur bristande knoppar sin gröna
Skugga, der trasten sjöng och dufvorna giljade åter.
Då till Maria en dag kom dess fader. På fängslande bågens
Snöiga duk af silke hon sydde vexlande blomster,
Vaggande tyst sin själ i kärlekens gyllene drömmar.
Men till den lyssnande så begynte dess åldrige fader:

»Våren är kommen, mitt barn. Majblomster kring ängarna
skimra,
Lärkorna spela i skyn, och de sorgsna björkarna spegla
Grönskande hjessor i vågornas glans. Du minns, hvad som
redan,
Innan till Moskvas borgar du kom, i ditt bröst var beslutadt,
Minns, hvad du lofvat din moder och Gud. Se, redan till
ända
Pröfningens tid har lupit, den tid, som nödig jag aktat,
Nödig för dig; fortfar du ännu?» Han teg, men som vatten
Rodnar, bemängdt af drufvornas blod, så rodnade hastigt
Flickans serafiska kind, men bleknade åter som qvällens
Purpur för månens ljus. Hemskt sved och blödde dess hjerta.

Fadren, ej märkande det, och om han måhända det märkte,
Låtsande ej det märka likväl, fortfor med sin lugna
Stämma; som dolkar hans ord i flickans hjerta sig trängde.

»Dock, hvi frågar jag dig? Från barndomens gyllene dagar
Helgadt var redan ditt hjerta åt Gud. I lundarnes susning,
Fallande böljors sorl och foglars olympiska chorsång
Hörde din kallade själ den eviga kärlekens stämma,
Vinkades hon af stjernornas ljus, af det böljande kärnet
Fjerran ur lifvets sorl till alltets mystiska hjerta.
Derföre gläds, o barn: snart stundar den festliga dagen,
Då med försakelsens dok du i glad hänryckning skall vinna
Stjerndiademets pant. Ej långt från de ängar, der solen
Helsades först af din gryende blick, vid stranden af Volkof,
Novgorods tusenåriga stad, i sagorna frejdad,
Reser sig stolt med gyllene kors och glimmande spiror;
Åt betraktelsen der ett åldrigt tempel är helgadt,
Kransadt af dunkla göthiska torns solhärdade koppar.
Friden och tystna'n der bo. Det hjerta, som länge kring verlden,
Flämtande hinden likt i en brusande skogs labyrinther,
Fåfängt sökte ett värn, till en fristad trådde förgäfves,
Andas omsider så lätt i de nattliga murarnes skymning,
Hvilar omsider i trygghetens famn och släcker ur glädjens
Lefvande källor sin heliga törst. — Serafiska tärnor,
Rena som etherns luft, som majdaggbadade liljor,
Sjunga sin Frälsare här i aldrig tröttade chorer
Och i hans kärlek sitt lif förtära, likt brinnande lampor,
Hvilka i nätter och dar vid tempelbilderna vaka.
Gack då att hjertats förbund med det himmelska goda der svära!
Gack i helgonens krets att njuta den skönaste lycka,

Hvilken oss himlen beskär, att lefva det eviga lifvet,
Innan du dör! O, kunde din far dig följa i fridens
Öcken, der själen vandrar med Gud! Men verlden mig håller
Än i sin boja fast. Till mitt landtslott föra jag tänker
Snart ifrån Moskva som brud en dygdig enka med tvenne
Döttrar, späda ännu. — Af en styfmors fruktade välde
Vill jag ditt lugn ej beroende se, ty aldrig en qvinna
Säges att älska sitt kön, att qvinnan med godhet behandla.
Derföre redo dig gör att, när morgondagen sitt skimmer
Bryter mot Moskvas lysande torn, mig följa till klostrets
Heliga murar, himmelens port — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Snabbt framrullade nu den vapenmålade vagnen,
Af snöglänsande hästar bespänd, till porten, och fadren
Ropade flickans namn. Hon, darrande våldsamt, nu hängde
Sammetsmantelen tyst kring elfenskimrande skuldror,
Tryckande djupt i anletet ned den skuggande hatten.
Nu en lågande bön till den Eviges hjerta hon sände,
Kände sig styrkt och vagnen besteg. Så stiger vid Ganges'
Ambradoftande strand braminens enka på bålet,
Glödgad ännu af ungdomens eld, än skapad för nöjet.
Fåfängt ur silfrade moln, bland herrligt blommande palmer,
Midnattsmånens kristalliska sken bestrålar de ängar,
Der med violen nyss hon krönte de flygande håren,
Lekte i tärnors skämtande chor och ledde dess dansar.
Död är den arma för verld och natur. Det mägtiga bålet
Stundligt växa hon ser. Nu facklorna vänta. Nu samlas
Vänner och slägt, och marken är höljd af gapande hopen.
Dödens förtviflade mod det bäfvande hjertat då fattar,
Och med facklan i hand hon dristigt bestiger sin andra
Fasade brudsäng. Än ett farväl åt föräldrar och vänner

Sänder hon mildt från sin lågande thron, sitt sprakande läger,
Tills som en gudasyn hon i växande lågor försvinner.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

NARCISSUS.

Ballett.

PERSONERNA.

NARCISSUS.

LIRIOPE.

ECHO.

SÖMNEN.

DÖDEN.

KÄRLEKEN.

GRATIER.

NAJADER.

DRÖMMAR.

HERDAR.

PRESTINNOR i Kärlekens tempel.

(Theatern föreställer en dal, med en af vass glest omskuggad källa. — I fonden floden Cephisus.)

FÖRSTA SCENEN.

NARCISSUS.

Välkommen, sköna dag! I rosenröda kläder
Du fram på österns fjällar träder
Och dimmans flor från tingens anlet drar.
Min helsning tacksamt jag dig qväder.
Med ljuset återfört du har
Den gudabild, som nyss af natten röfvad var.
Igenom vattnets glas jag ser dess ögon brinna,
Dess rosenläppar le, dess perletårar rinna.
O himmelska gestalt, o evigt kära hamn,
Ur källans djup du sträcker mig din famn.
Så nära, ack, kan jag dock ej dig hinna!
Lik en som skeppsbrott gör i sjelfva resans hamn,
I nöjets gryning re'n jag nöjet ser försvinna.
Ha, af hvad trollkraft är jag bunden?
Hvad dunkla bojor fängsla dig,
Du hulda, som från azurgrunden
Så tyst, så vänligt helsar mig?
Hur grymt, en fåfäng eld att andas,
Ett oupphinnligt mål att se!
Ej får jag famna dig, — o ve!
Ej våra tårar ens få blandas.
Nyss känslans allmagt mig förförde,

Min kyss mot vattnets spegel brann;
Ack, mina läppar blott en iskall bölja rörde.
Du kom, du mörknade, försvann.

I ekar, som på bergets topp
Mot fästet dunkla kronor häfven!
I bäckar, som med slingradt lopp
Framskälfven bland smaragdesäfven!
I lundar, som en fristad gett
Åt tusen kärleksqvalda hjertan,
O, svaren, om ännu I sett
En smärta, jemnlik denna smärtan!
Ack, enslighetens tröst man ens ej qvar mig låter.
Liriope, min moder, närmar sig.

ANDRA SCENEN.

LIRIOPE. NARCISSUS.

LIRIOPE.

Kom, dyre son, i mina armar åter!
I enslig gråt jag länge saknat dig.
Tre gånger Phoebus re'n i gyllne vagnen ilat
Emellan gränsorna af Amphitrites verld,
Se'n tynande i denna nejd du hvilat,
Af silfverdagg och flägtar endast närd.
I flodens salar kom! Bland mossor bäckar rinna,
Med toner ljufvare än fjerran harpors skall.
Ett kostligt mjöd der räcks i bägrar af kristall,
Och tärnor högrödt garn på marmortenar spinna.

NARCISSUS.

Ack, låt på denna blomstervall,
En flyktig bölja likt, mitt sorgsna lif försvinna!
Ja, låt mig här för verldens blick mig dölja!

Här, endast här mitt hjerta målet hann.
En vän jag har i källans friska bölja;
Med himmelsk frid betrakta vi hvarann.
Får jag ej dö, till vännens hjerta sluten,
Gifs ej för mig på jorden något hopp,
Mitt öga dock i yttersta minuten
Skall, slocknande, sin kärlek söka opp.

LIRIOPE.

Ack, arma barn, en vålnad dig bedrager:
Du blott dig sjelf i källans spegel ser.
Ett återsken af lifvets glada dager
Med dunkel prakt i vattenriket ler.
Ack, hoppas ej den älskade att hinna,
Ej om en själ den tomma hamnen tro.
Likt manerna, der Plutos floder rinna,
Gestalter blott på vågens yta bo.
Kom, dyraste bland söner!
Ditt qval mitt hjerta röner:
O, lär att det förstå!
Med mig till hemmet gå.

NARCISSUS.

Ack, spara dina böner!
Med våren, som bekröner
Kristallekällan blå,
Låt mig här vissna få.

BEGGE.

L. Kom, dyraste bland söner!
N. Ack, spara dina böner!
L. Med mig till hemmet gå.
N. Låt mig här vissna få.

NARCISSUS.

Hvad tröst! Med sakta flygt mig sömnens genius nalkas.
Ljuft af hans andedrägt jag svalkas.
Farväl, min ömma mor! Att kyla hjertats qval,
Från skuggornas och fridens dal
Ett moln af vallmodoft sig kring mitt läger gjutit.
(Han insomnar.)

LIRIOPE.

Ha, sina ögon re'n han slutit.
Hans dvala jag ej störa vill.
O Amor, till hvad djup min älskling du förskjutit!
Om än emot din lag han brutit,
Hör väl en sådan hämnd ett himmelskt hjerta till?
(Hon går.)

TREDJE SCENEN.

NARCISSUS (sofver). SÖMNEN, omgifven af DRÖMMAR, uppstiger ur jorden.

SÖMNEN.

Så njut för sista gången
Den vällust jag dig spar!
Ack, sjung den sista sången,
Då snart du vaknat har!

Jag fridens vallmoknoppar
Omkring din tinning strör.
Snart rodna vesterns toppar;
Narcissus, snart du dör.

Ej mer skall dagens stjerna
I öster mot dig le,
Ej nattens bleka tärna
Din stilla vandring se.

Snart nalkas dig min broder
Vid facklans dystra sken;
Från underjordens floder
Han lyfter vingen re'n.

Din kärlek ej försvinner,
Släcks ej af Lethens elf;
Ty anden återfinner
I evighet sig sjelf.

Så njut för sista gången
Den vällust jag dig spar!
Ack, sjung den sista sången,
Då snart du vaknat har!

(Dans af Drömmar.)

FJERDE SCENEN.

NARCISSUS (sofvande). NAJADER (uppstiga ur floden).

CHOR AF NAJADER.

Den Högste sjelf ur solars ring,
Den gudahären vaktar,
I andar, kroppar och i ting
Sin herrlighet betraktar.

Men Gud, som årets höga ban
Med gyllne fålar plöjer,
Sin bild i gränslös ocean,
I daggens perla röjer.

O systrar, spegla vi ej ock
Med fröjd i urnans vågor
En vänlig blick, en kransad lock,
En kind af purpurlågor?

Men blott en flygtig ro det ger
Och medför stoftets våda.
De blicka mot en afgrund ner,
Som evigt sig beskåda.

Kring blomsterfälten, glad och fri,
Jag vill mitt öga kasta
Och vid cymbalers harmoni
I festlig chordans hasta.

(Dans.)

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRA. ECHO.

EN NAJAD.

Hvem framgår, blek och stum, ur bergets grottor der?
O gudar, det är Echo.

ECHO.

Echo!

NAJADEN.

Månn' samma smärta än dig tär?
Månn' evigt från din bädd, den Floras hand ej klär,
Behagens drömmar veko?

ECHO.

Veko!

NAJADEN.

Hvad, älskar du ännu?

ECHO.

Ännu!

NAJADEN.

Den otacksamma
Narcissus än?

ECHO (med våldsamt bemödande).

Narcissus än!

(Hon framgår till Narcissus och nedlägger vid hans hufvud en krans.)

NAJADEN.

Se, hur med kinderna i flamma
Hon närmar sig till ynglingen!
En krans af blommande granater mildt hon räcker
Åt gossens lena saffranshår,
Mot höjden sina armar sträcker
Och suckande i klyftan återgår.

(Echo aflägsnar sig. — Narcissus gör en vaknandes rörelse.)

EN NAJAD.

Han vaknar. Låt oss fly! Vår anblick honom sårar.
Han trifves blott i ensamhet och tårar.

(Najaderna lemna theatern.)

SJETTE SCENEN.

NARCISSUS (vaknar och blir kransen varse).

Ha, hvem har denna krans åt mina lockar virat?
Af dödens löf han bunden är;
Till Plutos fest en genius mig har sirat.
I kalla maner, snart jag öka skall er här.
I hjertats trakt en okänd stämma talar;
Till glömskans hem, till skuggans dunkla salar
Hon bjuder hviskande min själ.
Skall jag i gräset här för sista gången luta
Mitt trötta hufvud ner, för evigt ögat sluta?
Nej, först, o dyra hamn, af dig ett ömt farväl!
O vålnad, som ur källans vågor
Så öm och sorgsen på mig ser!
De flämta, lifvets sista lågor,
Tenarens port jag öppnas ser.
Din bild, o älskling, skall dock följa

Mig öfver Stygens mörka svall;
Från sjelfva Lethens dystra bölja
Den evigt återstråla skall.
Oss tände samma eld. — Ur azurvågens sköte
Du äfven trånande dig sträckte till mitt möte.
O fröjd, jag äfven älskad var.
Ej ångrar jag de snabba dar
Vid källans spegel jag förnötte.
Din hulda uppsyn der mig mötte,
Som månens tynande och klar.
Väl minns jag mera sälla tider,
Då rosen inga törnen bar;
Men hjertat ej att klaga har,
Då för sin kärlek hjertat lider.
I skuggor, samlen er! I vallmokrönta dalen,
Af lifvets genljud fylld och af cypressers sus,
Mig fören, långt från solens ljus!
Ej döden är mig svår — i döden slutas qvalen.

(Han sjunker i vanmagt.)

SJUNDE SCENEN.

NARCISSUS. DÖDEN (uppstiger ur jorden. Han bär i ena handen en fackla, i den andra ett jern, hvarmed han afskär Narcissi lockar).

DÖDEN.

Med denna gyllne lock, ifrån din tinning skuren,
O yngling, helgar jag ditt lif åt skuggors drott.
Ej skall du skåda mer den blomstrande naturen,
Ej stjerneljusen mer i gudars blåa slott.
Der offren för en osäll låga
I Plutos ödemarker gå
Och evigt sucka, och ej våga
Mot ödets himlar ögat slå,
Du äfven skall ditt hemvist få.
Der sörjande granatehäckar

Sig resa på en dunkel vall,
I underjordens svarta bäckar
Du evigt dig betrakta skall.

Med denna facklas brand ditt lefnadsljus jag släcker.
Sof, yngling, sof, tills domarns röst dig väcker!

(Han omvänder facklan och nedsjunker i jorden. — En stilla klagande musik tillkännager Narcissi död.)

ÅTTONDE SCENEN.

LIRIOPE.

Hvar är han? Ack, ännu en gång
Jag måste mot hans famn mitt ömma sköte sträcka.
Han sofver än, hans sömn var lång.
Skall jag ur dvalan honom väcka?
Min Gud, hvad tankar mig förskräcka!
Hans läppar blånat ha, och kinden vissnad är;
Hans anlet dödens stämpel bär.
Narcissns, vakna! Ack — förgäfves!
Af lifvets andedrägt hans stela barm ej häfves.
Han sofver evigt, han är död.

Ve, mina rop ej honom lifva.
O himmel, hvarför moder blifva,
Då sonens lik jag måste se?
Ack, gudarne oss göra sälla,
Blott för att högre qval oss ge.
Vid bräddarna af glädjens källa,
På lyckans solberg de oss ställa,
Blott för att djupare oss fälla
I famnen af ett ändlöst ve.

Ej denna jämmerscen må dagens ljus befläcka.
Med detta purpurdok jag vill hans kropp betäcka,

Tills bålet upprest är, och lågans vilda brand,
Ett eldhaf, mot olympen svallar.
(Hon löser från skuldran ett af guldblommor siradt peplum och höljer dermed liket.)
Najader, hören mig! Er drottnings röst er kallar.
Narcissus är ej mer. Från lifvets glada strand
Hans ande flyktat har till maners öckenland.
Ack, med er jämmersång min tysta gråt ledsagen!

NIONDE SCENEN.

LIRIOPE. NAJADER.

CHOR AF NAJADER.

O källor, berg och lundar, klagen!
Narcissus andas icke mer;
Ej mer den sköna gyllne dagen
Sin fägring öfverstrålad ser.
Besvaren, smärta oreader,
Den dödssång, sörjande najader
Nu höja vid sin älsklings bår!
Ej mer på fjällarna han går,
Stolt som på Cynthus ljusets fader,
Med kograd skuldra, lagradt hår.

EN RÖST.

Flygtig som rosen skönheten är,
Flygtigt är lifvets bländande gyckel.
Inom sin dunkla, kopparne nyckel
Skuggorna berga det ädlaste här.

CHOR.

Stolt, Narcissus, nyss du blänkte;
Hvarje flickas hjerta brann.
Pannan, rodnande, hon sänkte,

När på dig hon stilla tänkte,
När din blick dess öga hann.
Mörkret tog hvad ljuset skänkte:
Snart af hvad Narcissus var
Askan, askan blott är qvar.

LIRIOPE.

Nu skyndom, trogna nymfers tropp,
Att i den kyska flodens bölja
Vid sångers röst lustraliskt skölja
Hans bleka, andelösa kropp!
Ett bål af trädens grenar byggen,
Det med cypresssers krans omskyggen
Och tänden dödens facklor opp!

(En najad framträder och bortlyfter peplum. — Liket är försvunnet. I dess ställe visar sig en buske af glänsande narcisser.)

NAJADEN.

Hvad ser jag? Ej hans lik jag röjer.
En blomma, mild och underbar,
I glesa vällnktmoln sig för mitt öga höjer.
Mot jorden, trånande, hon böjer
En krona, hvit och silfverklar.

LIRIOPE.

O, enda tröst i mina plågor!
En okänd gudamagt hans kropp förvandlat har.
Ej tillät den, att bålets lågor
Förtärde en gestalt, som himlens stämpel bar.
Kom, dyra blomma, till mitt hjerta!
Kom, andas svalka i min smärta!
Men vågar jag väl bryta dig?
Nej, blomstra, dö och blomstra åter,

Hvar gång då vintren ändar sig,
Och bäckens frälsta våg i ambradalen gråter!

CHOR.

Narcissus, ej ditt minne
På jordens fält förgår.
För hvarje känsligt sinne
Det spirar opp hvar vår.
Då näktergalen klingar,
Då lärkan, fri och glad,
Med glädjens hymn sig svingar
Mot ethervågens bad,
Skall blomsterstjernan klarna
I huld, elysisk prakt
Och ömt för stolthet varna,
För kärlekens förakt.

(Liriope och najaderna aflägsna sig.)

TIONDE SCENEN.

KÄRLEKEN. HERDAR.

KÄRLEKEN.

Min ära hämnad blef. Af eumenidens låga
Narcissus evigt är förtärd.
O herdar, vörden min förmåga!
Att skapa lifvets fröjd, att skapa lifvets plåga,
Af gudars gud är magten mig beskärd.
Nu till Idaliens gyllne verld
Jag ur er åsyn mig begifver;
Mitt altar och min eld dock qvar hos eder blifver.
Förente till mitt tempel gån,
Med sånger och med dans att fira Cyprias son!

(Ett moln omgifver theatern och bortskymmer herdarne. — I molnet, på en med svanor bespänd char, ses de tre gratierna.)

ELFTE SCENEN.

KÄRLEKEN. GRATIERNA.

GRATIERNA.

Kom på Cyperns fält tillbaka!
Kom i rosenträdens skygd,
Milda nöjens fosterbygd,
Dina segrars lön att smaka!

(Kärleken bestiger charen och försvinner med gratierna och molnet.)

TOLFTE SCENEN.

(Theatern förändras till Kärlekens tempel. — I fonden ett brinnande altare.)

PRESTINNOR. HERDAR.

CHOR AF PRESTINNOR.

Skyndom Idaliens furste att fira!
Gränslöst som verldsljuset herrskar hans magt.
Hela naturen ju hyllar hans spira,
Gudarna sjelfva i bojor han lagt.

(Dans.)

CHOR AF HERDAR.

Ljuf är den boja, som Kärleken räcker;
Blott i hans träldom är menniskan säll.
O, att hvar morgon hans stämma mig väcker!
Att han mig söfver hvar stjernkransad qväll!

(Dans.)

CHOR AF PRESTINNOR OCH HERDAR.

Skyndom Idaliens furste att fira!
Gränslöst som verldsljuset herrskar hans magt.
Hela naturen ju hyllar hans spira,
Gudarna sjelfva i bojor han lagt.

(Allmän ballett.)

GLÄDJEFLICKAN I ROM.

Spökscen.

(Laurettas sängkammare.)

LAURETTA. ANTONIA.

ANTONIA.

Lauretta, har du vin?

LAURETTA.

Å ja! Francesco
Tolf flaskor nyss mig skickat af den nektar,
Som glödande ur gyllne drufvor qväller
På Cyperns strand, på Aphrodites ö.

ANTONIA.

Så tag då fram! Du sjelf behöfver dricka.
Din kind är blek, ditt öga matt. Ack, rosen
Och strålen flytt. Hvad fattas dig, Lauretta?

LAURETTA (dricker).

Knappt vet jag sjelf. Din välgång, goda flicka!

ANTONIA.

Du är så dyster. Blott ett konstladt löje
Jag sväfva ser på läpparnas koraller.
Till glädjens fest dig stjernorna dock vinka,
Och nöjets läger trängtande sig böjer,

En liljebädd i Edens månsken likt.
Ej sannt, Francesco kommer ju i afton?

LAURETTA.

Jag tror det ej. För långt har qvällen skridit:
Snart midnattsklockans dofva malmröst ljuder
Från tornets ur. Han kommer ej så sent.

ANTONIA.

En ung signora, krönt af ädelstenar,
Behagsjuk, glädtig, honom säkert håller
Vid festens bord, på frasande divanen,
Emot hans vilja från Lauretta qvar.
Men frukta icke! På begärets vingar
Han i ditt sköte snart skall återvända.
Ej glömmer biet i Calabriens dalar
Den kända blommans aldrig tömda kalk.

LAURETTA.

Ack, att jag aldrig honom sett!

ANTONIA.

Lauretta!
Hvad, är du svartsjuk?

LAURETTA.

Svartsjuk jag? O nej!
Mitt hjerta aldrig älskade Francesco.
Jag älskade hans guld.

ANTONIA.

Nå, guld och kärlek
Förenas lätt som jernet och magneten.

I yttre skimmer Amor vill betrakta
Sin inre skönhet, och naturens drottning,
Den hulda Venus, vill i kronor blänka.
Var Danaë väl mindre säll för det,
Att Zeus som guldregn hennes famn besökte?

LAURETTA.

Antonia, upphör med ditt skämt! Mitt hjerta
Af samvetsqval, af ändlös jämmer lider.

ANTONIA.

Så kalla patern!

LAURETTA.

Ingen pater läser
Min afgrund bort. Ack, ingen bikt försonar.

ANTONIA.

Så gack i kloster eller drick som jag
Olympisk ro i cypervinets perlor!

LAURETTA.

Ej utestänga klostrets helga murar
De svarta hamnar, som vid midnattsljuden
Ur sina grafvar hotande sig höja,
Ej jagas de af drufvans ånga bort.
Minns du Olindo?

ANTONIA.

Honom, som på stegel
Så länge satt? Fy, den gemena stanken
Jag känner än. Långt utåt Appii väg
Den spridde sig.

LAURETTA.

Ack, till ett bättre öde
Olindo ämnades. För dygd och sällhet
Han skapad var. Hans mörderska jag är.
På tidens glädje och på evighetens
Jag honom plundrat.

ANTONIA.

Drick, Lauretta, drick!

LAURETTA.

Skön var Olindo. Af ett helgons svårmod
Hans panna glänste, som en molnfri natt
Den hulda månens anlete om våren.
Ljuft kring hans tinning svarta lockar spelte,
På kinden lyste helsans purpurblomma,
Ur ögat oskuld. Så i vestibulen
Af Hebes tempel, på de första stegen
Af ungdomsbanan, mötte han Lauretta
Och hjelplöst föll i hennes blomsternät.
Ej obesvarad brann hans eld. Mitt hjerta
Blef äfven varmt vid denna ängels åsyn,
Och menskligbetens redan qväfda känsla
För sista gången i min barm sig rörde.
Jag älskade. Men en Laurettas kärlek,
Hvad är väl den? Förstörelse och hat.
Som åt sin gud vid Ganges' heta stränder
Fakiren offrar allt: föräldrar, skatter,
Fröjd, helsa, lif, så allt åt mig Olindo.
Hans lyckas byten blefvo mig troféer,
Och vid min fot en Pactol flyktigt rann.
Ju mer han skänkte, af ju högre åtrå

Mitt hjerta tändes till hans guld. Ej guldet
Som guld mig tjusade, blott som bevis
Att än Olindos dyrkade gudinna
Lauretta var. Ur stånd att längre mätta
Min girighet och om min låga otro
Derjemte viss, han sjönk förtviflad ned
I brottens afgrund, se'n en åldrig faders
Isgråa hufvud han på båren lagt.
Sin lycka nu, sin oskuld och sin heder,
Sin Gud beröfvad, till ett röfvarband
I raseri han sällade sin arm
Och dog en hånlig död för lagens bila.

ANTONIA.

Tänk ej, Lauretta, på det evigt flydda!
Ej ångrens tårar väcka opp de döda.

LAURETTA.

De stiga sjelfmant opp ur grafvens natt,
Ej af besvärjarn manade, ej bjudne
Af lifvets röst. Men afbryt ej min bikt!
Hur ofta, i Olindos armar sluten,
Jag honom svor odelad, evig kärlek,
Då öfver Romas höga tempelspiror
Sitt blåa stjerndok natten vänligt bredde,
Och månens bild på Tiberns spegel samm!
Hur mången gång var ej Mariebilden,
Hur mången gång ett krucifix ej vittne
Till mina eder! Eden, o Antonia,
Är ej en lek. Af helvete och himmel
Den afhörd blir, och med hvarann förknippas
Olösligt tid och evighet. Den tecknas
I domarns bok der ofvan molnen opp.

ANTONIA.

Bah, idel griller! Töm din cyperflaska!

LAURETTA.

För bilan nyss Olindo blödt. Af natten
Omsveptes staden. På sabinska bergen
Var aftonrodnans gyllne lampa släckt,
Och dystra moln nedhängde från olympen.
På sömnens bädd (ack, inga änglar söfde
Mitt öga der!) af qvalets ormar stungen,
Jag ensam låg. Då flammade en blixt,
Och vid mitt läger, fruktansvärd och mörk,
Olindo stod med jämmerbleka kinder,
Bloddrypande, i straffets skjorta klädd.
Med täcket, darrande, jag ville hölja
Min häpna blick. Han ryckte det tillbaka,
Och stum, förstenad, liksom vid en anblick
Af basilisken, af Medusas hufvud,
I nattgestaltens åsyn jag förblef.
»Lauretta,» doft med dödens röst han ropte,
»Kom i min famn, kom i din brudgums salar!
Klart skimra de af blåa svafvellampor,
Och ormar tätt omslingra de kolonner,
Som bära upp vår svarta baldakin.
Lauretta, kom!» Och nu vid hufvudgärden
Han satte sig och med infernska ögon,
Likt röda eldkol glänsande om natten,
Såg i min barm, mitt öga ned. En afgrund
Med spökets blickar till mitt hjerta flöt.
Likt svärd de genomborrade mitt inre.
Så satt han, tills med döpta klockors malm
Vigilier ringdes i ett nära kloster;

Med dessa ord han suckande försvann:
»Lauretta, minns, jag kommer dock tillbaka.»

ANTONIA.

Gud, var oss nådig! Och du öfverlefde
En sådan natt! Berättelsen allena
Till is förvandlat blodet i min barm.
Hu, låt oss ej på så förfärligt tänka!

LAURETTA.

Ett år förflöt, och intet spöke syntes.
I dansens hvirfvel, på de veka bäddar,
Dem nöjets hand med sina rosor strödde,
Jag glömde snart mitt grymma öde bort.
Ett år förflöt; men när den sista dagen
Af detta år i blodröd prakt försjunkit
Bakom de gråa fjällarna, och månen
Bland regnmoln, blek, på midnattshimmeln stod,
Olindo kom i samma skepnad åter;
Med samma blick han nedsåg på sitt offer,
Med samma afsked, suckande, försvann.
Det andra året gått i dag till ända —
Jag det förgat — med skräck jag det nu minnes —
För tredje gången kommer han i natt
Och rycker mig i afgrundsdjupen neder.

ANTONIA.

Hvad hör jag? O, I helgon, mig beskydden!
Farväl, Lauretta!

LAURETTA.

Lemnar du din vän
I dessa fasans ögonblick?

ANTONIA.

Jag ilar
En munk att kalla, som åt huset ger
Vigvattnets helga stänkelse.

LAURETTA.

Förgäfves!
Det tvättar dock ej afgrundssmittan bort.
Ack, dröj hos mig ett ögonblick allena!

ANTONIA.

Bed helgonen om hjelp! Hvad kan väl jag?

(Hon går.)

LAURETTA (allena).

Så är jag ensam, står vid afgrundsranden,
Af Gud och menskor evigt öfvergifven!
Hvart skall jag fly? Till bönen? Ack, mitt öga
Har inga tårar, hjertat ingen suck.
Guds dom förfärligt på mitt hufvud hvilar.

(Dånet af ett ständigt tilltagande åskväder.)

Hu! Svarar icke himlen strax med dunder,
Så snart min tanke dit jag lyfta vågar?
Nu svarta moln sig vältra öfver hafvet
Från Libyens kuster. Hotande mot Rom
Sitt tåg de ställa. Mig, blott mig de söka.
Vildt växer dundret. I ett eldhaf simmar
Den häpna natten. Se, från oceanen,
Från Tiberns vågor, från palatsens fenster
Och templens dômer blixten återstrålar.
Hvart skall jag fly? Till bönen? Nå välan!
För sista gången!

(Hon borttar ridån från en afsides i rummet stående Mariebild och knäböjer.)

Heliga Guds moder,
Förbarma dig! Ej skola mina brott

Mig tvinga mer att för ditt skära anlet
En slöja dra. O, sträck mot Sonens vrede
Medlidandets egid för denna barm!
O, tillstäd ej, att afgrundshären rycker
Mig lefvande i sina kulor ned!

(Klockan slår tolf.)

Ha, midnattstimman slår —

(Häftig blixt. Rummet skakas af en åskknall. Olindos vålnad, i delinqventkläder och med en blodig strimma om den blottade halsen, framstörtar på scenen. Lauretta uppfar förskräckt.)

Jesus! Maria!

VÅLNADEN.

Lauretta, hör! För sista gången kallar
Din brudgum dig till sina tysta gårdar.
Två jordens år han re'n dig väntat der,
I evigheten re'n två evigheter.

LAURETTA.

Gud, var barmhertig!

VÅLNADEN.

Tala ej med Gud!
Det är för sent. Med mig, Lauretta, tala!

LAURETTA.

O ve, o ve! Hvad vill du?

VÅLNADEN.

Dig ledsaga
Till dödens tempel, skuggors altarbord
Och äktenskapets sakrament fullborda.

LAURETTA.

Ack, hvilka tankar, hvilket afgrundsspråk!
Kan döden väl med lifvet sig förmäla?

VÅLNADEN.

Din själ var länge död, var länge min.
Din sköna kropp, af liljor väfd och rosor,
Är blott en sminkad larf, ett gyllne ägg,
Som öppnas snart för ormen innanföre.

LAURETTA.

Du skämtar grymt. Det forna kärleksspråket
Har du förgätit. Stilla flägtar likt
Bland balsampopplarne i rosengården,
Guddomligt smekte förr ditt tal mitt hjerta.
Nu likt ett slagsvärd såra dina ord
Och skilja märg och ben och kropp och ande.

VÅLNADEN.

Olindo då var menniska. En vålnad
Han nu är vorden, kan ej längre smickra.
Ur myrtenlundar, ur naturens Eden
En röst dig klingade då ömt emot;
Nu kallar dig en stämma från ruiner,
Från öde, svarta, eviga ruiner.
Lauretta, kom!

LAURETTA.

Olindo, dig förbarma!
Ryck mig ej ned! Med mina afgrundsplågor
Medömkan haf! Du var så god i lifvet,
Du älskade så ömt.

VÅLNADEN.

Gör jag det mindre
I grafvens natt? Hvi steg jag opp på jorden?
Hvem sökte jag, Lauretta, utom dig?

LAURETTA.

Ack, lemna mig! Ej i Guds förgård vandra,
Den blomstrande naturen.

VÅLNADEN.

Och Lauretta,
Olindos brud, dock vandrar der!

LAURETTA.

Förskona
Mig blott i natt! Då snart den mörka dalen,
Der inga stjernor eller blixtar lysa
Den häpnes vandring, af min fot beträdes,
O, möt mig då! Ej här på lifvets fält,
Ej i det blåa himlahvalfvets åsyn.

VÅLNADEN.

Men denna himmel hörde dina éder.
Lauretta, vet, att om i nöjets famn,
Bland kärleksgudar, fjärilar och gratier
Och festpokalers ljud och harpotoner,
Du tusen år på jorden än förnöter,
Är du i seklers sekler likväl min.
Den gyllne kedja, som du bär på barmen,
Lauretta, säg, hvem gaf dig den?

LAURETTA.

Det vet du.
Hon var din sista skänk.

VÅLNADEN.

Nå väl, hvad sade
Jag samma afton, när med rädda händer

Jag fäste guldet om din elfenhals?
»Lauretta,» sade jag, »allt är förgängligt.
Snart skola dessa gyllne länkar brista,
Men aldrig kedjan, som, lik ödets lag
Orubbligt stark, förenar våra själar.»

LAURETTA.

Ack, huru grymt för lefvande att andas
I dödens grannskap!

VÅLNADEN.

Tänk ej, att du lefver
I vänskapens och vårens blomsterrike,
Att utom döden du en granne äger.
Vi lefva endast der vår kärlek är.
Min var du re'n på jorden. Min i Orcus
Du blifva skall. Der herrska dina larer;
Din brudsäng der i midnatt bäddad står.

(Klockringning i ett närbeläget karthäuserkloster.)

LAURETTA.

Olindo, fly! Hör tempelklockans sång!

VÅLNADEN.

Ha, dessa ljud mitt öra sönderslita.
Välan, jag flyr, ej mer dig här besöker.
Snart i Gehenna träffas vi likväl.

(Han försvinner.)

LAURETTA (ensam).

Gud, till hvad djup har du mig ej förkastat!
Ej mer en tår, en fåfäng suck åt höjden!
Dock, hvad är lifvet, menskolifvets blomma,
Förutan dessa? Hvad en fältets blomma
Förutan dagg och vestanväder är.

Hvad båtar då att lefva dem förutan?
Nej, straffets vigg jag slafviskt ej vill bida,
Vill sjelf mig störta i Tartarens famn.
Ej ångrens matk, ej veka känslors låga
Oss följer dit. Som Niobe förstenad
Man sitter der bland sina fröjders lik
Och blickar trotsande ännu mot höjden.
Ja, det är tid att ända detta lif,
Som ej af dig, o himmel, jag begärde,
Som till min plåga blott du skänkte mig.
Lik älskarinnan, som ifrån sig kastar
De gyllne smycken, dem en trolös brudgum
I kärlekens och hoppets rosendagar
Åt henne gaf, så med ett vildt förakt
Jag lifvets skänk, o Gud, bortom mig kastar.
Ej din natur, ej dina milda solar
Jag längre dyrkar, vill ej längre andas
Orangens doft, ej dricka källans bölja
Och drufvans blod, ej äta nådebröd
Hos en natur, som dock till ändlös jämmer
Mig fostrar upp. Med denna ödets kedja,
Olindos skänk, jag mig förqväfva vill,
För evigt släcka andedrägtens lågor.
Men någon kommer. Ha! Francescos steg
På trappan ljuda. Godt, jag dröja vill
Ett ögonblick. I underbar förening
Må kärlekens och dödens facklor brinna,
Och nöjets läger till en liksäng bli.

FRANCESCO (uppträder).

Ett Herrans väder! Af det strida regnet
Min kappa genombadad är. Jag fryser.
Lauretta, har du vin?

LAURETTA.

Ja, der på bordet
Tolf cyperflaskor stå, din egen gåfva.
Den ena är dock tom.

FRANCESCO (dricker).

Ett Herrans väder!
Slog åskan här ej ned?

LAURETTA.

Det vet jag inte.

FRANCESCO.

Men nyss på stunden, när jag vek om hörnet,
Såg jag en blixt, som klöf de svarta molnen
Och ställde, hväsande, just hit mot huset,
Så tyckte jag, sitt lopp. Då skälfde jag
För dig, Lauretta, och en våldsam oro
Bevingade min fart. Men du är oskadd,
Är ej förskräckt.

LAURETTA.

Jag bäfva för en åsknatt?
Men säg, Francesco, hvarför har du dröjt?

FRANCESCO.

Förlåt mig, älskade Lauretta!
Man höll mig qvar, man gömde bort min kappa.
Ack. nattens ena hälft rätt ledsam var.
Mer ljuf mig blifve vid din barm den andra!

LAURETTA.

Ja, låt oss Cyprias hulda fest begå!
Kan du mig älska ömmare än fordom,

Gör det i natt! Tryck flickan till ditt hjerta,
Tills hennes hjerta af förtjusning brister,
Med heta kyssar qväf dess andedrägt!

FRANCESCO.

Hvad felas, säg! När rätt jag dig betraktar
Vid ljusens sken, så förefaller mig
Ditt anlete så sällsamt och förändradt.
För rosor irrbloss dina kinder måla,
Och olycksbådande ur ögat lyser
Kometens dystra glans, ej stjernans eld.

LAURETTA.

Åh, bry dig ej derom! Det blir väl bättre.
Tag cittran nu och sjung! Improvisera!

FRANCESCO.

Hvarföre det?

LAURETTA.

Musikens änglatoner
Till nöjets orgier mystiskt oss bereda.
Till andakt stämmer den två ömma bröst,
Som hoppfullt än vid tempeldörren bida.

FRANCESCO.

Jag vet ej sjelf, hvad denna gång mig fattas;
En dyster aning som jag ej förstår,
Omkring mig spökar. Blott Laurettas kyss
Kan den fördrifva. Ack, hvad skall jag sjunga?

(Han fattar en cittra och sjunger, sedan han några ögonblick preludierat.)

Samma frö och samma hjerta
Ros och törne, fröjd och smärta
I sitt dunkla sköte hysa —

Månar vexla, solar lysa,
Och de syskonväxter två
Ut från mogna grenar slå.
Purpurrosen snart försvinner;
Törnet hösten öfvervinner:
Genom vintrarna det varar,
Hotar än, då Progne svarar,
Frälst ur oceanens tvång,
Systerns milda klagosång.

Glädjeblommor på det gröna
Lifvets träd, elysiskt sköna!
Af en frostnatt I förödens;
Men, till dess omsider dödens
Bittra frukt hon burit har,
Sitter smärtans blomma qvar.

(Under sången har Lauretta, af Francesco obemärkt, nedsjunkit på bädden, betäckt anletet med en shawl och strypt sig med halskedjan.)

Ha, hvilken demon ingaf mig den sången?
Jag vet ej hvad jag sjöng. Ack somnambuliskt
Min hand på cittrans strängar lopp, och rösten
Sig medvetslöst förente med dess ljud.
I glädjens himlar väck mig nu, Lauretta!
Med doket ej ditt sköna anlet hölj!

(Han bortlyfter shawlen.)

Gud, hvilken syn! Vildt stirra hennes ögon,
Ja, med kometens dystra glans; och kinden,
Der helsan nyss sitt purpurskimmer göt,
Och läpparna i svartblå färg sig måla.
Lauretta, vakna! Vakna, o Lauretta!
Nej, i dess barm ej lifvet återvänder.
Med detta smycke, nyss af änglabarmen
Så menlöst vaggadt, hon sig sjelf förqväft.

OLINDOS VÅLNAD (uppenbarar sig).

Med mig, Francesco, skickar dig Lauretta
Sin sista helsning. I en evig boning,
Hon redan flyttat, är med mig förmäld.

FRANCESCO.

Fördömda spöke, störta dig tillbaka
I nattens boningar! Hvad vill du mig?

VÅLNADEN.

Det har jag sagt. Nu äger jag på jorden
Ej mer att syssla. Glad jag nu mig sänker
I skuggornas och mörkrets tysta rike.
Måhända att vi träffas der en gång.
God natt emellertid, god natt, Francesco!

(Vålnaden försvinner. Francesco nedsjunker sanslös på en soffa.)

ALBERT OCH JULIA

ELLER

KÄRLEKEN EFTER DÖDEN.

Scen ur andeverlden.

(Cypressdal i andarnes verld.)

JULIA.

Han kommer ej! — Hur långt ha åren skridit,
Se'n jordens blomsterfält jag öfvergaf?
Hur mången vår har sina kransar vridit,
Hur mången höst har gråtit på min graf,
Se'n lifvets sista afgrundsqval jag lidit,
Se'n Albert ömt min dödssvett torkat af,
Åt bleka läppar afskedskyssen gifvit
Och vid mitt lik i tårar stum förblifvit?

Han kommer ej! — En mera lycklig flicka
På jorden re'n hans hjertas kärlek vann.
Förente nu, de Edens källor dricka,
Omarma, saligt darrande, hvarann.
Seraferne med slöjad afund blicka
På deras fröjd, och solen-menniskan,
Hvars sken förgyller evighetens dalar,
Med okänd frid till deras hjertan talar.

Han kommer ej! — Jag vill dock honom bida,
I tårar här bland liljor dignad ned.
Ack, fruktlöst är att mot sitt öde strida,
Men fruktlöst ock att dermed sluta fred.
Välan! Mitt hjerta skaptes för att lida;
Det bör ej bäfva. Länge re'n det led.

Omöjligt är sig sjelf att öfvergifva:
Hvad jag här varit, vill jag evigt blifva.

JULIA. EN ÄNGEL (nedsväfvar på silfvermoln).

JULIA.

Var mig helsad, sköna yngling!
Guldbevingad, rosenkransad,
Strålar du i dalens mörker
Lik en morgonrodnad neder.
Kommer du med tröstekalken?
För du budskap från min Albert?

ÄNGELN.

Ej deruppe Albert vistas.
Lammets bröllopp han ej firar.

JULIA.

Himmel! — Och kring andeverlden
Jag förgäfves honom sökte,
Följde genom blomsterfälten
Hundra silfverfloders krökning;
Ropade i alla grottor,
Ropade i alla skogar:
»Albert, hör, din Julia kallar!»
Men på fältens rosenplaner,
Men i poppelträdens skugga
Fann jag ej den hjertat sökte,
Och blott sorgsna genljud gåfvo
Svar från andeverldens klippor.

ÄNGELN.

Albert vistas än på jorden,
Kan din klagan icke höra.

JULIA.

Än på jorden? Aek, omöjligt!
Länge, länge här jag lidit.

ÄNGELN.

Anden lider, när den vänder
Sig från Gud till stoftets minnen.
Ej åt mullens modersköte
Har man än förtrott din aska.
Nyss en sorgsen tropp af forna
Jordiska medspelarinnor
Flätade cypressekransen
Kring din marmorkalla tinning
Och på stela barmen fäste
Mången tårbestänkt narcissa.

JULIA.

O, så säg, hvad gör min Albert?
Gråter han vid Julias kista?

ÄNGELN.

Glöm, o flicka, det förflutna!
Tänk på himlen, tänk på friden
I den stad, hvars gyllne portar
Blott för ljusets helgon öppnas!

JULIA.

Lemna mig! Vid denna källa,
Magiskt född af mina tårar,
Vill jag vänta, tills han kommer.

ÄNGELN.

Arma Julia, blif ånyo
Hvad du var i barndomsåren!

Minns du ej den helga friden,
Som ditt späda hjerta fyllde,
Då med vårens röda blomster
I din moders sköt du lekte,
Då i templets pelarsalar,
Der vid höga orgors brusning
Festens kronljus mot dig blänkte,
Namnet JESUS med en salig
Rysning genomfor ditt hjerta,
Tårbestänkte purpurkinden?

JULIA.

Re'n allt jordiskt jag förgätit,
Hvarje scen från barndomsåren.
Alberts kyssar blott jag minnes,
Alberts famntag och det läger,
Som, af vårens rosor smyckadt,
Hyste oss i lönnars skugga.

ÄNGELN.

Flicka, kom! Guds moders armar
Längtansfullt mot Julia sträckas.
Gud vill sjelf till fadershjertat
Ömt dig sluta i äoner.

JULIA.

Mig och Albert till sitt hjerta?
Blott med honom gifs en himmel,
Blott med honom vill jag böja
Mina knän för andeverldens
Gyllne sol, för Lammets altar
Och vid Edens floder hvila,
Ömt i njutningen förlorad,
Under baldakin af palmer.

ÄNGELN.

Julia, frukta evighetens
Vilda plågor! Sjelf dig rädda!

JULIA.

Sjelf mig rädda? Och min kärlek
Skall förgås? Hvad tanke! Julia
Vill sig sjelf ej väl, vill endast
Albert väl, ty blott i honom
Lefver Julia, fröjdas, lider.

ÄNGELN.

Svara mig! Kan Albert älska?
Kan din kärlek han besvara?

JULIA.

Ack, hans famntag först mig lärde
Lifvets, kärlekens mysterer.

ÄNGELN.

Ve dig, om ej förr du kände
Lifvets, kärlekens mysterer!
Lef en gång det rätta lifvet,
Brinn en gång af verklig kärlek,
Kom till himlen!

JULIA.

Kommer Albert
Då ej med?

ÄNGELN.

Beklagansvärda!
Albert vistas än på jorden.

JULIA.

Än på jorden! — Godt, jag väntar
Honom här vid tårekällan.

ÄNGELN.

Bäfva! Snart förödarn kommer.
Snart, snart brusar syndafloden.

JULIA.

Må han brusa! Vid min Alberts
Hjerta vill jag dö för evigt!

ÄNGELN.

Hvilken tanke! — Dö för evigt!
(Han försvinner.)

OSYNLIG ÄNGLACHOR.

Julia, glöm
Jordlifvets dröm!
Skåda med hopp,
Skåda med längtan till skyarne opp!

Brister och nöd,
Sorger och död
Jorden bebo:
Blott hos små änglarne finner du ro.

Strålkransen skär
Viras dig der.
Gyllene skrud
Festligt dig räckes vid harpornas ljud.

OSYNLIG CHOR AF HELVETESANDAR.

Älskade vän!
Slumrar du än?

Morgonens hand
Blomsterbeströr
Himmelens rand,
Skymningen dör.
Perldaggen skimrar kring dälder och vallar,
Och lärkornas chorsång i guldmolnen skallar.

Julia, slå
Ögonen blå
Leende opp!
Sträck mig din famn!
Nöjenas tropp
Ropar ditt namn.
Lifvet, som dagen, har blott en Aurora.
Ack, låtom oss, flicka, ej stunden förlora!

SOLORÖST FRÅN HELVETET (till en harpa).

»Kom, min ängel!» Amor hviskar
Till Lucinda opp.
»Aftondaggen re'n förfriskar
Hvarje blommas knopp.

Stilla sofver liten fjäril
Hos sin purpurmö.
Helga liljors tempelkäril
Balsamångor strö.

Månens öga vänligt skiner
Ned på bäckens våg,
Som bland doftande jasminer
Kröker tyst sitt tåg.

Näktergalens visor skalla
Djupt i parkens fred,

Och från löf och rosor falla
Glädjetårar ned.

Frukta ej! — Din äldre broder
Skådar du i mig.
Grymt din fader och din moder
Ha behandlat mig,

Jagat mig ur dalens hydda
Ut bland ödens rön.
Gud dock velat mig beskydda;
Jag är frisk och skön.

Kom! Ej någon skall dig störa,
Ingen blick dig nå.
Pappa slumrar på sitt öra,
Mamma likaså.

Ingen hund i gården skäller,
Ingen hane gal.
Kom! Jag ger dig karameller,
Sviskon tusental.»

Och Lucinda fäster kappan
Om sin elfenhals,
Halkar sakta utför trappan,
Glad som till en vals.

Ofta nu, då Cynthia pannan
Höja ses och le,
Mötas barnen och hvarannan
Karameller ge.

(Helvetets portar öppna sig. — Afgrundsandar framstörta på scenen. — Eld och rök.)

HELVETETS ANDAR.

Minns du sommarnatten?
Under videhäcken
Vid kristallebäcken
Du med Albert satt.
Draken vände skatten
Tyst i månens strimmor;
Glesa silfverdimmor
Klädde dalens natt.
Då tryckte dig Albert till klappande bröst,
Då qväfdes af glödande kyssar din röst,
Då sjönk du, i nattens försåtliga fred,
På älskarens arm bland violerna ned.
Bland skyarna tindrade stjernan så glad,
Och näktergalschoren en brudvisa qvad.

JULIA.

O vänner, om I ömmen vid min smärta —
I gören det: er qvalet sjelfva tär —
Bönhören mig! Förkrossen ej mitt hjerta
Med hogkomst af hvad evigt flyktadt är.
O jordens fält! O sköna sommarnätter!
Violers doft och näktergalars sång!
O silfverkällor, som kring gröna slätter
I stilla månsken krökte eder gång!
Och I, o lena, blomsterklädda tufvor,
Omkuttrade af ömma turturdufvor,
Der skälfvande i Alberts famn jag låg —
Att blott en gång jag eder återsåg!

HELVETETS ANDAR.

Förgäfves du beder.
Från andarnas verld

En bana ej leder
Till hyddorna neder
Den längtandes färd.

JULIA.

Ack, men kan ej kärleksropet,
Hjertats skri till jorden hinna
Och från jorden ömt besvaras?

HELVETETS ANDAR.

Hvarför ropa ned till jorden?
Albert re'n är ande vorden.
Heta flammor honom bränna:
Albert lider i Gehenna.
Kom att se den armes plågor! —
Flägta svalka i hans lågor!

JULIA.

Albert i Gehenna brinna!
Förr må skapelsen försvinna,
Förr må andeverldens sol
Sjelf från sina himlar falla,
Och Guds vredes skålar svalla
Öfver Lammets egen stol!
Sågen I Albert? — Korpsvarta lockar
Krönte hans stolta, snöhvita panna,
Och ur hans ögon lyste en himmel
Julia mot.
O, hur i valsens yrande ringar
Flickan han förde!
O, hur i månsken, rosenomdoftad,
Cittran han slog!
Himmel! — Och han skulle vara

Nu i evighet förkastad! —
Gud sitt mästerverk förstöra!

HELVETETS ANDAR.

Han var brottslig.

JULIA.

Albert brottslig?
Han, min ende Gud på jorden!

HELVETETS ANDAR.

Har han ej med fräcka händer
Oskuldskransen dig beröfvat?
Var han ej den orm, hvars lömska
Afgrundshviskningar förledde
Dig att dödens äpple bryta
Och ur barndomsparadiset
Fly i nakna ödemarker?

JULIA.

Honom jag förledt. — Ej Albert
Ormen var i paradiset:
Han var Adam, jag hans Eva.

HELVETETS ANDAR.

Flyg då i din Alberts armar!
Han dig väntar i Gehenna.

CHOR AF ANDAR I HELVETET.

Julia, nalkas!
Skynda! Af lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.

Frukta ej elden!
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.
Har du på jorden
Nå'nsin med tankfullt
Öga betraktat
Aftonens rodnad
Fjerran i vester?
Helvetets gyllne
Gryning den är.

(Julia gör en rörelse att kasta sig i afgrunden, men vänder förskräckt tillbaka. — Dunder och blixt. — Jordbäfning. — Mörker betäcker andeverlden. — I molnet en [illegible] med en brinnande åskvigg.)

HELVETETS ANDAR.

Ve, ve!
Se, se
Handen i skyn!

RÖST (ur molnet).

Flyn!

(Afgrundsandarne nedstörta. — Julia dignar mot en klippa.)

JULIA. EN ÄNGEL.

ÄNGELN.

Lyssna ej, flicka, till helvetets röst!
Lugne den himmelska friden ditt bröst!

JULIA.

Spräng dessa portar! — I afgrundens sköte
Vill jag mig störta min älskling till möte.
Värma och kärlek dernere man finner:
Svaflet så präktigt bland klipporna brinner —
Albert bland forsarne suckande står.

ÄNGELN.

Albert ej vistas i afgrundens trakter:
Suckande än han på jordkretsen går.

JULIA.

O, så förbarmen er, himmelska magter!
Låten mig åter i jordlifvets vår
Skåda hans anlet! — Ack, vörden min tår!

ÄNGELN.

Kärlekens tårar klipporna smälta.
Kärlekens böner ödet beveka.
Ske dig, du arma,
Ack, som du vill!

(Ängeln och Julia försvinna i moln.)

(Jorden. — Skogstrakt.)

ALBERT.

Det är förbi! Ej af ett menskligt hjerta
Jag dyrkas mer. Ack, inga kinder låga,
Och ingen barm vid Alberts möte höjes
Af salig fröjd, af svällande förtjusning.
En gud jag är, som mistat sina tempel
Och altaren, som, sjelf förintad, hvilar
I evigt svårmod på sin verlds ruiner.
Hvi andas jag då än? Hvi hemtar jag
En luftens flägt? Förintelse, o kom
Att sista fibern af mitt lif förtära!

Klappa, o hjerta!
Klappa och svid!
Snart ändas din smärta,
Din eviga strid!

Djupt under mullen
Slumra du får.
Den kylande mullen
Skall läka ditt sår.

Dina monader
Bytas en gång
I rosor och blader
Vid lärkornas sång.

Dricka de skola
Daggens kristall,
I ljuset sig sola
På grönskande vall.

Fjäriln skall kyssa
Dem, rusig och varm,
Och flickan dem vyssa
Till sömns vid sin barm.

Anderöst tonar
Ur skuggornas dal:
»Blott döden försonar
Med lefnadens qval.»

(Likprocession i fonden. — På afstånd ljudet af begrafningsklockor.

Ha, hvilken syn! — Vid tempelklockors sång
Bärs Julias svarta likbår öfver heden.
Hvem är du, död, o afskyvärde ängel,
Som skörda djerfs det ädlaste på jorden,
Den skönsta blomma, som på grafvar växt?
Hvar är du, helvetets monark? Jag ock
Vill känna dig, till räkenskap dig kalla.

(Han mördar sig.)

(Skyhimmel. — Alberts själ föres af änglar till andeverlden. — På afstånd Julia och hennes ängel i genomskinliga moln.)

ALBERT. ÄNGLAR.

ALBERT.

O, hvar är jag? För mitt öga
Hvilken ljusning! — Ha, hvad sällskap!

EN ÄNGEL.

Ljusets söner dig ledsaga
Genom rymderna, som skilja
Tidens fält och evighetens.

ALBERT.

För mig åter ned i dalen
Till den myrtenkrönta källan,
Till den månbeglänsta bäcken!

ÄNGELN.

Fåfängt! — Sedan öfver lifvets
Hemska brygga anden tågat,
Aldrig kommer han tillbaka.

ALBERT.

Ve! Och nyss med dolkens mordudd
Jag mitt hjerta genomborrat!
Lefver dock ännu och plågas.

ÄNGELN.

Döden är en sömn allena,
Mera kort än sjelfva nattens.

ALBERT.

Ha, hvad båtar det att lefva?
Och att dö, hvad båtar sådant,
Då förintelse ej följer
På förtviflans hemska dödsdom?
Finnes ej i andra verlden
Guld och kronor, magt och ära?

ÄNGELN.

Himlens guld är endast kärlek,
Samvetsfriden andars krona.
Gud blott tillhör magt och ära.

ALBERT.

Är då menskan intet?

ÄNGELN.

Intet!

ALBERT.

Ack, jag var dock fordom något.
Jag har Julias kyssar njutit,
På dess änglabarm jag tronat,
Med dess själ min själ förenat.
Vänner, fören mig till henne!
I en poppelskog, der vinden
Susar mellan gröna kronor,
Och den klara silfverfloden,
Tusenfaldigt krökt bland rosor,
Går att paradiset skapa,
Vill jag hvila, evigt, evigt
Till den huldas hjerta sluten,
Och i hennes trogna armar
Gud och verldarne förglömma.

ÄNGELN.

Tyst, tyst, tyst! Tänk ej på Julia!

ALBERT.

På hvad annat skall jag tänka?
Var hon ej mitt hjertas urbild
Och mitt enda mål på jorden?

ÄNGELN.

Gud för henne tändt ett julljus
På det gyllne himlabordet,
Vill i sina blåa salar
Skåda snart det hulda barnet.
Tyst, tyst, tyst! Tänk ej på Julia!

(Theatern förändras.)

(Cypressdal i andarnas verld.)

JULIA. EN ÄNGEL (på något afstånd).

JULIA.

Ha, jag är ensam i min tåredal.
Den himmelske ledsagarn sjelf mig lemnat.

ÄNGELN.

Nej, jag är här.

JULIA.

O gudayngling, hör!
Är kärleken i rena andars verld
Ej som på jordens dunkla fält det högsta?

ÄNGELN.

Ack, jo!

JULIA.

Så för mig till min Alberts famn!
Ett lif ej Julia utan honom äger.
Ack, våra själar, våra nöjen re'n
För evighet hopvuxit med hvarandra.

ÄNGELN.

Minns du ej längre Gud? Har du för honom
Ej någon känsla mer?

JULIA.

Min Gud är Albert.

ÄNGELN.

Har Albert kallat verldarne ur natten,
Besått med solar himlarne dernere?
Har Albert dött för dig i korsets qval? —
Ack, Julia, sista helsningen jag bär
Från himlarnes monark. I sina salar
Han vill dig se, vill fläta kring din hjessa
En krans af stjernor, vill din brudgum bli. —
Hvad? Önskar du ej Lammets bröllopp fira?

JULIA.

Hvart Albert går, jag följer. Utan honom
Ges ingen himmel; intet helvete,
Der på min barm hans heta kyssar brinna.
Ack, svara! Kan ej Albert följa mig
Till himlen opp? — Vi kunna begge älska.

ÄNGELN.

Ej Albert älskar himlarne, ej rosens,
Ej liljans doft; han älskar eld och svafvel.

JULIA.

Hvad Albert älskar, älskar jag. Farväl!

ÄNGELN.

Gud gråter i sin himmel, vill så gerna
Dig skåda der.

JULIA.

Tag denna afskedskyssen!
O, vänd ej bort ditt anlete!

ÄNGELN.

Jag kyssa
En Julias läppar! — Dock, du vill det, flicka!
Hvad hjertat vill, Gud sjelf ej nånsin vägrar.
Må öfver dig han nådigt sig förbarma!
Jag, svage, jag blott rysa kan och fly.

(Han försvinner i moln.)

ALBERT. JULIA.

ALBERT.

O min Julia!

JULIA.

O min Albert!

ALBERT.

Julia, är du min för evigt?

JULIA.

Evigt din. — Men hvar oss resa
Här ett tjäll? — Ack, låt oss bygga
Vid en lugn, af Neckens rosor
Kransad å, i aspars skugga,
I en stilla skog af myrten;
Låt oss dricka rosens ånga,
Liljans doft och kärligt blanda
På en gräsbädd våra kyssar!

ALBERT.

Albert älskar icke rosens,
Icke liljans doft, ej önskar
Han af källans sus att söfvas
I det sammetslena gräset.
Eld och svafvel blott han älskar,

(Pekar åt helvetet.)

Vill dit ned till sina vänner.

JULIA.

Albert, slut mig till ditt hjerta!
Jag åt dig mig öfverlemnar,
Följer dig till himlens salar,
Följer dig i afgrundsdjupet.

(Helvetets portar öppnas.)

CHOR AF ANDAR I HELVETET.

Nalkas, o brudpar!
Skynda! Af lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.
Frukta ej elden!
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.

ÄNGLAR (nedsväfvande ur molnen).

Julia, Julia! Vänd tillbaka!

HELVETETS ANDAR.

Kom att Hymens vällust smaka!

ÄNGLACHOREN.

Julia, hör! — För sista gången
Gud dig ropar.

JULIA.

Jag är fången,
Kan ej längre lös mig rifva,
Kan ett offer endast blifva.

(Albert och Julia omfamna hvarandra och kasta sig i afgrunden. Efter dem nedrasa klipporna.)

CHOR AF ÄNGLAR.

Kärleken vänligt till himlarne leder,
Kärleken störtar i afgrunden neder.
Julia, Julia! Qvalen omarma dig!
Herre, förbarma dig!

BACCHANTERNA

ELLER

FANATISMEN.

Sorgspel.

PERSONERNA:

ORPHEUS.

GORGIAS, Orfisk adept.

HERMAS, **LYCIS**, **PALEMON**, **TIMON** — Thraciske herdar.

POLYDORA, Herdinna, bacchant.

CHORFÖRERSKA.

CHOR AF BACCHANTER.

Skådebanan:

Dal i Hæmi bergstrakt. — Floden Hebrus med tvenne bryggor. — Längst bort mellan klippor, tornspetsar af en stad. — Längst fram tvenne grottor.

FÖRETAL.

Det gifves blott tvenne slag af poësi: den klassiska och den romantiska. Begge skiljas dock endast genom sin riktning från hvarandra. Den förra nedstiger ur en öfversinnlig verld för att i tidernas och tingens flod spegla sin fägring; hon metamorfoserar det inre i det yttre, det ideella i det reella. Med den senare åter äger ett motsatt förhållande rum. Den klassiska skaldekonsten är en i vårens dalar från himlen nedsväfvande Venus, den romantiska deremot en från blodbefläckade ängder till himlen återvändande Astrea. Begge äga emellertid lika anspråk på vår beundran; begge äro de sköna, hvar på sitt sätt, och tillhöra ett gemensamt fädernesland. Att vilja afgöra den enas företräde framför den andra vore dåraktigt; de äro skaldekonstens poler.

Som de gamlas hjeltedikt och de nyares äkta roman förhålla sig till hvarandra, lika så den grekiskt-klassiska och den Shakespeariskt-romantiska tragedien. Hvem af de sistnämnda innehar första rummet? — Afgör först på ett tillfredsställande sätt frågan om Homers födelsestad.

Sorgspelet Bacchanterna är de grekiska mönstren efterbildadt och har, med undantag af de genom ämnet nödvändiga modifikationerna, iklädt sig deras form. Denna form är den romantiska tragediens helt och hållet motsatt, ungefär som det enklaste machineri det mest invecklade. Skälet härtill ligger i ljus dag. Den klassiska tragedien riktar sitt bemödande att göra effekt, att röra, icke åt personer, utan åt ett folk; tvärtom den romantiska, hvilken endast har att göra

med individuella intressen och egentligen är borgarflickornas förtrogna. Ett sådant förhållande mellan de begge dramatiska formerna är utom dess tillräckligt motiveradt af den enas subjektiva och den andras objektiva natur. — Den ena vill från himlarna älskande nedstiga, den andra älskande återvända dit; men det är, enligt den gamla österländska sagan, lättare för intelligensen att ikläda sig materien, än att afkläda den. — Häraf den förvånande skilnaden emellan klassikernas enkla, skönt enfärgade, och romantikernas invecklade, brokiga former.

Närvarande dram är endast skrifven för verkligt bildade läsare. Den litterata pöbeln kan ej njuta de poetiska skönheter, som stycket möjligtvis torde innehålla. Orsaken härtill ligger emellertid icke i utförandet, utan i ämnet. — Gerna hade jag här bifogat några antiqvariska anmärkningar. Min åsigt af den tid, jag målar, öfverensstämmer icke fullkomligt med det begrepp, som den attiskt-romerska litteraturen vill gifva oss derom. Men detta betyder mindre än intet. Alla våra underrättelser från den grekiska fornverlden äro förfalskade genom den attiska bildningens produkter; denna bildning stod, som man borde kunna veta, i fiendtligt förhållande till Greklands ursprungliga normalstats, till den thebanska.

LYCIS. TIMON.

TIMON.

Ett lyckligt möte! Hvarifrån, o Lycis?
Jag hela dagen saknat dig på ängen.

LYCIS.

Från Strymons kalla flod. Min Amaryllis
Bevakar der på gröna blomsterplaner
Sin faders hjordar, medan solen tågar
Igenom Getternas * och Kräftans tecken.
Hvad jag är lycklig! Ser du purpurbandet
Omkring min hatt och nejlikan och rosen,
Täckt flätade deri? Allt hennes skänk!

TIMON.

Jag sjelf mig ärnar åt den trakten.

LYCIS.

Helsa
Min flicka då!

TIMON.

Blott helsningar du sänder,
Ej kyssar med?

LYCIS.

Du, Timon, skulle kyssa
En jordisk flickas läppar! Aftonrodnan

*) Tvillingarnes forna namn.

Och stjernorna på nattens dunkla fäste —
Tvinsjuke svärmare, mot dem allena
Du sträcker famnen med oändlig trånad.
Se'n Orpheus kom från underjorden åter,
Se'n med sin lyras jämmerfulla toner
Han ömt bevekte stenar och cypresser;
Alltsedan är du sjelf en sten, ett träd,
Döf, känslolös för allt, blott ej för lyran.

TIMON.

Jag tillstår gerna: mägtigt har mig fattat
Den store siarns ande. Blott i drömmar
Förrinner dagen, och i syner natten.
O, när med lagrar om sitt hvita hår
I sångens rosiga talar han sitter
På klippans spets och harpans strängar rör,
Af skog och dal med tusen genljud svarad,
Hvem röres ej? Hvem känner icke minnet
Af fosterlandet vakna i sitt bröst?

LYCIS.

Hvar har sin smak. För min del kan jag ej
Den stränge lida, älskar mer de glada
Bacchanterna med sina thyrsusstafvar,
Sin evoësång, sin blomsterkrönta phallus.

TIMON.

Jag tänkte hinna före dagens slut
Till Strymons elf. Dock lär det bli för sent.
Långt mer än hälften af sin bana solen
Framskridit har, och bergens skuggor vända
Sig österut, tyst växande. Men qvalmig
Är dagens luft ännu. Nedsättom oss

I någon tyst och kylig grottas famn,
Tills qvällens perlregn duggar öfver fälten.
Mig vistandet i djupa grottors sköt
Har städs behagat. Tempel de mig synas,
Dem Isis sjelf sig byggt. En helig rysning
Betar vårt bröst, och andeläppar hviska,
Och andevingar flägta kring oss der.
»Sjelf verlden är en grotta», så han sjöng
Ej längese'n, Apollos höge son,
»En grotta verlden är, der fallna nymfer
Sin rodnad dölja för den kyska sol,
Hvars purpursken bestrålar lifvets dalar.
Från blomsterfält, från nardusrika lundar,
Från rena himlar, spegelklara haf
De stego ned bland tårar, natt och dimmor
Och fira tyst försoningens myster,
Sig badande i skära bäckars vatten.»

LYCIS.

Ja, låt oss hvila! Ljufligt skall jag drömma
Om Amaryllis i det tysta mörkret:
Inbillningsögat bäst i mörkret ser.
Ju svartare vår taflas bakgrund är,
Ju klarare din pensels trollgestalter,
O Fantasos! — Ej länge vi behöfva
Oss söka hägn. En grotta re'n ju bjuder
Sitt milda skygd. Af blommande granater
Dess ingång skuggas, och narcisser skälfva
På grästapeten utanför.

TIMON.

Ej dit
Jag nedgå vill. Åt underjordens magter

Den invigd är, vid ufvars midnattssång
Och Hekates kristallebleka sken,
Med svarta vädrars blod af svarta prester.
Från Acherons papaverkrönta flod
I hvalfvet smyga fruktansvärda dunster
Försåtligt opp, och sällsamt bleka skuggor
Församla sig omkring den häpna gästen.

Men midt emot en vänlig grotta hvälfver
Sin öppna famn djupt in i marmorberget.
Åt skogarnes och fältens blida nymfer
Den helgad är. Bland mossbetäckta hällar
En silfverbäck der sorla hörs, och murgrön
Sitt friska nät kring tak och väggar slingrar.
Nedstigom då, att söka oss en bädd! —
Men stanna, Lycis! Någon gäst har redan
Sitt läger valt dernere. Hvilken syn!
Det siarn är, den höge, den åt solen
Kalliope bland Pindens lagrar bar.
Ljuft slumrar han med Dafnekransad tinning
Vid mossans barm, och själaherrskarinnan,
Den gyllne lyran, hvilar vid hans sida.
Hvem djerfves väl hans helga dvala störa?
Ack, himlar, ens ej anade af oss,
Utveckla ändlöst för hans blickar nu
I ljusa drömmar sina hemligheter.

(Lycis och Timon gå.)

ORPHEUS.

O hvilken dröm! Jag helsar dig, du blåa
Oändlighet, som hvälfver öfver mig
Din klara rund, af inga stoder buren,
Från morgonens till nedergångens land,

Från söderns dolda region till norden!
Jag helsar dig, o sol, hvars underljus
Med gyllne strålar rummets allhet möter,
Som formen väsendet, som ordet tanken,
Som menskans urbild Gud! Dig ock min helsning,
Du gröna jord, som till ditt modersbjerta
Med stilla kärlek sluter lifvets slägt,
Den Högstes barn, hans kroppsliggjorda tankar!
Jag helsar dig, guddomliga triad!
Än i ditt tempel vandrar jag med fröjd,
Än bland naturens strålande symboler.

O, höga vishet, ingen yngling söker
Sin barndoms brud, sin drömda älskarinna
I lifvets hvimmel, i de höga städer,
Vid kölbefarna floders rand, i trängseln
Vid skådespelen lika ömt och troget,
Som djupt i skogars natt, kring berg och dalar
Jag sökte dig. Omsider trodde jag
Min längtan uppfylld, och med strängars ljud,
Med hymners röst jag prisade min sällhet.
Lik ynglingen, jag af en molngestalt,
Blott senare än han, mig gäckad finner.
En dröm har upplöst lifvets rosendröm
Och flyttat bort i sin omätlighet
Det sälla mål, som re'n jag ansåg hunnet.
En skugga jorden är, ett spöke solen.
En mörk tenarisk dunst, en stygisk dimma,
En rök är allt hvad som vi vakne tänka.
Blott sofvande, blott då, när kroppens boja
Af dvalans hand symboliskt redan lossas,
Upplysas vi, o sanning, af ditt ljus
Och i en ny, en skönare natur

Med häpnad bo. O, drömde jag ännu!
Jag såge då, jag visste mycket mera.

ORPHEUS. GORGIAS.

GORGIAS.

Hell dig, Kalliopes och ljusets son,
Af bien fostrad med hymettisk honung,
Med skaldekällans friska silfvermjölk
Af Muser ammad upp i lagerlunden!
Säg mig, — om annars i de högre kretsar,
Dem underbart din ande genomskådar,
Mig gifvet är att häpna blickar kasta —
Säg, hvilka nya budskap du försport
Från gudars land. Ty fast en jordisk slöja
Din själ här täcker, fast i visa ord,
I toner, ljufva liksom brudars hviskning,
Sin himlabörd för stoftet hon förkunnar,
Dväljs hon ej här. Vid gudars rika bord
Hon redan fråssar. Så i lugna haf
En gyllne solbild väl olympiskt lyser,
Den rätta solen dock på himlen står.

ORPHEUS.

En dröm jag hade nyss i denna grotta.
Försök, o Gorgias, till att tyda den!

Mig tycktes, att på spetsen af Olympus
Jag ensam stod och lät mitt fria öga
Kring verlden irra. All sin glans beröfvad,
Låg jorden för min blick, i dimmor svept.
Aflöfvad skogen var, förbleknad ängen,
Och vredgad hafvets dunkla bölja slog

En öde strand. I sorgliga ruiner
Jag tempel, slott och städer såg förbytta,
Och ufvars skrän i sjunkna guldpalats
Och vålnaders och ulfvars hemska gång
Jag röjde bland de störtande arkader.
Då höjde sig af bleka nymfers skara
Ur haf och skog, ur grottor och ur floder
En jämmersång: »Den store Pan är död!»
Och alla fjällar, Thraciens Rhodope,
Ombrusad vildt af kalla nordanväder,
Och Cretas Ida och Thessaliens Pind
Och Syriens Libanus, af cedrar smyckad,
Och Libyens stolthet, himlabärarn Atlas,
Upprepade i chorer jämmersången:
»Den store Pan är död!» Förstenad hof jag
Min blick mot skyn, och se, de klara stjernor,
De gyllne bloss, som ur och till sitt intet
Lyst myriader re'n af menskoslägtet,
För evigt slocknat. Ingen Titan svängde
Sin gudafackla mer i zodiaken,
Och ingen silfverhornad måne tände
Sitt milda ljus. Ett blodrödt kors allena
Bland svarta moln med olycksstrålar brann,
Och bleka andar i en rörlig krans
Omsväfvade det fasansfulla tecknet,
Upprepande i chorer jämrens sång:
»Den store Pan är död!» En våldsam rysning
Då skakade ur dvalans famn mig opp,
Och fasans svett omsköljde mina leder.

GORGIAS.

Hur underbart! O, finge jag i lifvet
En blick dock smyga bakom Isisslöjan!

ORPHEUS.

I slummer snart jag sjönk för andra gången;
Från jorden då min häpna ande flög
I underverldens bleka skymning neder.
Kring fält, af rodnande papaver klädda,
Tyst krökte Lethe här sin dunkla våg,
Och bleka maner gingo på dess strand
I nattfull skugga af granateträden,
Der ingen fogel sjöng, och ingen flägt
Med andeläppar hviskade bland löfven.
Då såg jag, ack, mitt hjertas älskarinna!
Eurydice jag återsåg. Cypressen
Sitt mörka tak kring hennes fristad hvälfde.
I sorgens drägt, bedröfvad och allena,
Blek, som när fordom vid Tartarens portar
Hon evigt flydde ur sin makes åsyn
Och suckande för andra gången dog,
Tätt vid en källa, hvars kristall hon ökte
Med sina tårar, satt den kära hamnen
Och knöt en krans af smäktande narcisser.
Strax kärleksfullt jag sträckte mot fantômen
Min öppna famn; men som ur Ixions armar
Molnherrskarinnans bild, så, bytt i rök,
Den tunna skuggan flydde ock ur mina;
Och hotande på afstånd nu hon stod,
En bild af tröstlös och oändlig jämmer.
I ryslig natt sig dödens natt förbytte:
Afgrundens klippor i en lägre afgrund,
Hemskt brakande, från sina throner föllo,
Af åskor genljöd skuggornas Olymp,
Och af ett jordskalf underjorden skälfde.
Strax spiran föll ur Plutos hand. Dess maka,

Den tregestaltade Proserpina,
Blef sjelf en hamn. Ej furiens gissel smällde,
Ej hunden tjöt ur trenne koppargap.
Men fruktansvärdt från skuggors myriader
Ur Tartarus och ur Elysiens dalar
En chorsång höjde sig: »Till Orcus kommer
Den store Pan!» Och mellan afgrundsdjupen
Genljudet vandrade: »Till Orcus kommer
Den store Pan!» Demanterigeln brast,
Och blixten flammade, och flydd var drömmen.

Snart tredje gången söfdes jag, och se,
Förvandlad verlden var. I åars glas
Guldröda drufvor speglade sin prakt,
Och rika kornhaf svallade kring bergen.
Ett bättre slägte tycktes nu bebo
En bättre jord. Till liar svärden smiddes,
Till plogens bill de breda spjuten om.
Men vid min sida stod Eurydice,
Skön, som när fordom kring sitt gula hår
Ett rosenvirkadt band hon knöt högtidligt
Och mig emot i myrtenlunden gick.
»Gläds, Orpheus!» sade hon. »Vi träffas snart.
Den store Pan har lossat Hades' fångar.»
Så mellan rosor hviskar då och då
En öm zefir. Så klingar oförmodadt
Theorbens sträng. Ja, Gorgias, snart vi träffas,
Eurydice och jag. Vi träffas alla.
Måhända skall jag denna aftonsol
Ej mer se uppstå fenixlikt ur natten.

GORGIAS.

O hvadan, Orpheus, dessa aningar?

ORPHEUS.

De äro mer än aningar, min vän.
Bacchanterna förfölja mig. Jag svüfvar
I ständig fara.

GORGIAS.

Himlen dig beskyddar;
Du är hans tolk.

ORPHEUS.

O Gorgias, låt oss gå!
Adepterna oss vänta re'n i staden.

(De aflägsna sig.)

CHOREN. CHORFÖRERSKAN.

CHOREN.

Jag helsar dig, stilla, förtroliga dal.
I ditt ångande sköt glädtigt jag stiger
Från de Phoebusbestrålade fjällarne ned.
Så ila om qvällen vid Hesperi sken
De tröttade barnen ur ängarnes famn
Till moderligt tjäll sjungande åter;
Så seglaren hvilar sin tröttade köl
I den ekomsusade viken.
Jag helsar dig, stilla, förtroliga dal,
Rikt vattnad af ormande bäckars kristall,
Af zefirerna klädd till en doftande brud
Åt den tusenblommiga våren.
Mer skön är ej Cyperns elysiska dal,
Der, af fejderna trött, Dionysos, vår gud,
Vid Cyprias barm firar en sabbath.
Ljuft rodnande hålla kring nöjets asyl
Chariterna vakt. Bland hviskande myrten

Snöglänsande dufvorna kyssa hvarann,
Och på nickande blommor, på bugande gräs
Guldvingade fjärilar paras.

CHORFÖRERSKAN.

Här vill jag hvila. Mägtigt härjar solens brand
På bergens höjder. Bleka fältets örter stå;
Leukothoë ej äger balsam mer att ge,
Och Clytia, som i ljusets flod sin eldtörst släckt,
Omsider dignar under nöjets öfvermått.
En grotta der mig vinkar i sin tysta famn:
Narcissomblomstrad öppnar sig dess dunkla port.
Dit vill jag nedgå. Sjungen mellertid en sång,
Att på musikens rena ethersvall min själ
Må vaggas mildt till salighetens öar hän.

CHOREN.

Hvad vill du höra? Månn' jag dig förtälja skall,
Hur Ceres' dotter fordom blef i Plutos arm
Ur Ennas dalar bortförd? Efter blomstrens skatt,
Som oförtänkt ur purpurklädda skötet föll,
Hon sträckte barnsligt elfenhvita armars par
Med gråt ifrån infernska thordönsvagnen ner.
Hvad? Eller vill du höra, hur från etherns höjd,
Af gossens pil besegrad, alla gudars gud
Förvandlad sjönk till jordens tärnor ofta ner
Och än som oxe öfver hafvets bistra svall
Feniciens kungadotter bar till Cretas strand,
Än smög, till guldregn bytt, i Danaës famn, och än
Ömt tryckte Ledas sköte, vänd i silfversvan?
Hvad gud skall jag besjunga? Egidskakarn Zevs?
Apollo, ljusets furste? Henne, som i skyn,
I daggig natt, kör silfverhvita fålars par?

CHORFÖRERSKAN.

Hvad annat bör prestinnan sjunga än sin gud?
Om Bacchus sjungen, tigertämjarn, han, hvars thyrs,
Beherrskar elementer, stjernor, menskobröst!
På honom vill jag tänka, när för sömnens magt
Mitt öga domnar, vakna vid hans lofsång opp.

CHOREN.

Bland alla gudars skara
Hvem är som Dionysos?
Olympens rika fullhet
I honom bor allena.
Låt myrten och violer
Bekransa gudens lockar,
Låt rosenröda peplum
Omkring hans länder fladdra,
Bespänn hans char med dufvor, —
Och Cypern skall med häpnad
Sin sköna drottning hylla.
Låt silfverkogret klinga
Från elfenskullror neder,
Låt Pythonsbågen glimma
I gossens veka händer, —
Och Cynthus strax skall böja
För honom sina kronor,
Och Dafne hänryckt bjuda
De friska lagerlöfven.

Öfvergifven, tärd af sitt hjertas plågor,
Satt på klippans mossiga häll vid hafvet
Ariadne, dyster och blek som nattens
Sörjande måne.

Utåt ändlöst böljande rymder såg hon
Bort mot himlens rand, i hvars mörka blånad
För dess häpna, tårade blick förrädarns
Vimpel försvunnit.

Vilda stormar tjöto kring Dias stränder,
Röda blixtar fräste i luftens mörker,
Och ur bergens heliga grottor dundren
Skallade åter.

»Himlamagter!» ropade Ariadne
Och åt höjden bedjande armar sträckte.
»Himlamagter, låten er vredes blixtar
Krossa min hjessa!

Jag, din ättling, dundrande gud i molnen,
Cretas stolta, prisade kungadotter,
Jag, af brottslig kärlek förledd, har lemnat
Heliga larer

Och ur fadrens gyllene salar flyktat
Evigt bort, af nattliga skuggor gynnad!
Jag i nöjets rus åt en okänd främling
Offrat min oskuld!

Dyre fader, öfver din silfverhjessa
Hån jag samlat. Aldrig ditt öga mera
Vid din kyska, blomstrande dotters åsyn
Strålar af glädje.

Du är hämnad. Han, för hvars skull jag arma
Pligt och ära, vänner och slägt försakat,

O, han sjelf med tusende dödars marter
Straffar min kärlek!

Theseus, dig jag räddat ur labyrinthens
Mörka villor, skyddat för tjurens eldgap;
Dig ur dödens armar jag ryckt, och — himmel! —
Detta är lönen.

Ensam, ack, jag irrar på öde stränder,
Ingen mensklig varelse här jag skådar!
Åskor blott och forsarnas fall och stormen
Trötta mitt öra.

Fast, o Zevs, din ormande vigg deruppe
Nekar grymt att ända mitt lif, fast skogens
Ulf försmår att äta den öfvergifnas
Sprittande lemmar,

Skall jag sjelf den eviga glömskan finna.
Vågor kring mig tjuta; hur lätt jag störtar
Ned från klippans lutande spets i hafvets
Sjudande bråddjup!

Tjuten, vindar, rasen, I höga böljor!
Vaggen bort till Atticas stränder liket!
Till förrädarns irrande fot mig vaggen,
Brusande vågor!»

Så hon sade, reste sig upp och ville
Re'n i hafvets dånande sköt sig kasta,
Då en karlhand fattade ömt den sträckta
Glänsande armen.

Minos' dotter tittade rädd tillbaka,
Och en yngling, däjlig som morgonsolen,
Ljus, med snöhvit panna och purpurkinder,
Mötte dess blickar.

I hans lockar irrade prydligt rankan,
Tätt af röda, svällande drufvor smyckad,
Och ur ögat, fästadt på Ariadne,
Strålade vällust.

»Håll, o flicka!» sade hans rosenläppar.
»Jag, af Jofur aflad, af Jofur buren,
Jag, som nyss på Indiens fält har skurit
Eviga palmer,

Och hvars altar redan på Gangens stränder
Festligt brinna, redan på Tmoli höjder,
Jag, Lyäos, drufvornas gud, med tårar
Ber dig om kärlek!

I en guldvagn, dragen af leoparder,
Vid min sida skall du till himlen åka.
Flicka, hvad? Du tvekar. Välan, ett under
Tyde min allmagt.»

Sagdt: och löste varsamt ur flickans lockar
Den af perlor glimmande krans, hon fordom
Bar i Cretas gyllene kungasalar,
Slungade kransen

Uppåt himlens fäste, och se, af stjernor
Tändes strax en krona i blåa rymden.

Oförgängligt glimmar hon der i nattens
Heliga mörker.

Hell dig, Bacchus! Arma förskjutna hjertan
I förtviflans rysliga stund du räddar.
Brusen, viner! Kärlekens plågor stillar
Bacchus allena.

CHORFÖRERSKAN. CHOREN.

CHORFÖRERSKAN.

Hvad, sväfvar jag i drömmens underland ännu?
Och stå omkring mig tomma luftgestalter blott?
Regerar själen åter sina lemmars band,
Och ser med kroppens öga jag en verklig sol
Beskimra fält och klippor med sin aftonglans?

CHOREN.

Ur drömmen vaknad, står du åter på den jord,
Som vidt sig hvälfver, hafomarmad, solbeglänst,
Imellan Plutos jämmerfulla öckenland
Och blåa himlasalar, der i festlig ro
De sälla gudar fråssa vid ambrosiabord.
Din själ regerar åter sina lemmars band,
Med luftigt guld en verklig aftonsol beklär
Din hvita skrud, din Venushärmande gestalt.
Ej tomma molngestalter ser du kring dig stå:
Medspelarinnor, glada tempeljungfrurs chor,
Omringa dig som fordom, vänta ditt befäl,
Du må dem bjuda att med än en festlig sång
Lyäos, självafröjdarn, din och deras gud,
Lofprisa eller på violomdoftad äng,
Vid gälla syrinxpipors och vid flöjters ljud,

Gladt fira thyrsusbärarns milda gudamagt
Den långa natt i bacchisk, stjernomtindrad dans.

CHORFÖRERSKAN.

Välan, jag drömde. Systrar, hören dock min dröm!

Mig tycktes, att på isbeklädda Rhodope
Jag, skild från menskors anblick, nyss bland molnen stod.
Då såg jag Dionysos, min och eder gud,
Ej sådan, som från tigerdragna vagnens höjd,
Omskrällad högt af hesa kopparbäckens ljud,
Han mildt kring drufvobergen lik en vårsol ler.
Mörk stod han, blek och dyster. Kring hans gyllne hår
En purpurklasig ranka ej sin bindel knöt,
Och pantherhuden famntog ej med gyllne klor
Den elfenhvita halsen. Molnklädd pannan var,
Och harmens tårar flöto på hans rosenkind.
Han talte. Ljuf hans stämma var som källans sorl,
Som i cypresselundar vindens midnattssus.
»Anförarinna för de helga jungfrurs chor,»
Så ljödo gudens ambraläppar, fulle af
Guddomligt hot, odödlig förebråelse.
»Anförarinna för de tärnor, hvilka jag
Från Thraciens snöland, Greklands mångkringflutna kust
Och fabelns hem, Thessaliens fjällbesprängda bygd,
Utkorat att på jorden föra ut min dom!
Hvartill, prestinna, murgrönskransen om ditt hår,
Själskakarn, vinbekrönta thyrsen i din hand,
Och öfver höga bassarider ditt befäl,
Då utan helig vrede, utan nitfull hämnd
Mitt välde och min ära du kan trampas se?
Förgäfves på Citherons festomgnydda höjd
Tyrannen Pentheus fallit. Fåfängt svänga nu,

Af luft- och landtdjur löjevärda medelting,
I natten Minyas' döttrar dunkla vingars par.
Mitt välde likväl trotsas, och den väg jag fann
Till menskoslägtets frälsning blir för evigt stängd.
I Hæmi stormomtjutna dalar går en skald.
Den gud, hvars gyllne fackla ljus åt verlden bär,
Sin far han dårligt kallar och Kalliope,
Chorförerskan i Pindens lagerskog, sin mor.
Nyss återvänd ur bleka maners ödemark,
Ur spökens famntag, nyss vid afgrundshundens tjut
Invigd i grymma eumeniders hemlighet,
En väg till Orcus åt Deukalions barn han lär,
Sjelfskapta smärtors gamla, länge kända väg.
Ej klingar från hans gyllne strängar vinets lof,
Ej helig qvinnokärleks, ej sällskaplig fröjds.
I skogars djup, tartariskt vilda öcknars famn,
Der inga fauner dansa, inga nymfer le,
Lärjungar, grymt bedragna, ledas af hans röst.
Ej sådan var den bana, som till ljusets verld
Min nåd och vishet föreskrifvit Pyrrhas ätt.
Af glädjens rosor jag den tätt omblomstras lät,
I hundraårig vinref gudars nektar göt
Och glada bassarider bjöd i orgisk dans
Och festlig sång förkunna himlarnes myster.
Kom, skåda sjelf, till hvad olympisk salighet
Jag kallar Hades' fångar, jordens sorgsna barn!»
Sagdt: och med rosenläppar ambradoftande
Han sakta på mig blåste. Ljuft mitt öga slöts,
Som jägarns öga för en stilla vestanflägt
Vid källans rand, vid ekens mångförspridda rot.
I himmelsk dvala smälte mina sinnen bort:
Så flickan dör af vällust i sin brudgums famn.
Till sans dock snart jag väcktes, och min häpna fot

I själens urland, Bacchi himmelrike, stod.
Förvirradt der mitt öga flög från bild till bild
Af evig fröjd och sällhet, sommarfogeln likt,
Som ilar glad från ros till ros i ängens sköt.
I höga stammar kröpo rankor sjelfmant opp,
Och fulla jättedrufvor, klara som den gråt,
Af heliader gjuten, den af solens sken
Till genomskinlig bernsten långsamt bildas om,
Nedhängde bland smaragdelöfven öfverallt.
Kring jaspisbergen grydde evig morgonglans,
Ur ekens barm i bäckar gyllne hånung flöt,
Och nektarkällor runno på demantesand.
Från myrtenlundar hördes muntra lyrors klang,
I druflöfsalar sutto kärleksdruckna par,
Halfnakne, rosenkrönte, på violers bädd,
Och glada nymfer höljde slätten med sin dans.
Bland tusen sköna föremål det skönsta dock
Var vår Lyäos, glädjens faderburna gud.
Rörd, hänryckt, sjönk jag till hans marmorfötter ner
Och vätte dem med tysta silfvertårars flod.
»O fader Evan,» ropte jag med bönens röst,
Låt mig bland rosenhyddor evigt här få bo!»
»Blygs, dotter,» hördes tigertämjarn svara, »blygs
Att före kampen fordra himlakronans lön!
Med strider blott det högsta vinns. I gästfritt skygd
Af dessa palmer pröfvad dygd allena bor,
Blott den i fridens boning, som på orons fält
Emot det onda förde segersälla krig.
Gack, dotter, att förvärfva ärans diadem:
Mot Orpheus lyfta hämndens fruktansvärda thyrs!»
Sagdt, och i blåa töcken denna syn försvann.
Men nu i afgrundsdjupen, i de boningar,
Der Plutos kopparspira tämjer vredens barn,

Jag stod med namnlös fasa under klippors hvalf,
Bland svafvellågor, dödsskrän, gisslars vilda ljud.
Förskonen mig att yppa helvetets myster!
Ur furiens händer drack jag raseriets kalk.
Oändligt qval nu hvilar kring mitt hjerta. Gud,
Lyäos, Hades' stolta öfvervinnare!
Var mig barmhertig, mildra denna afgrundsglöd!
Med thyrsen rör mig, med din blick omstråla mig! —
O systrar, jag är bönhörd. Himmelskt lugn på nytt
Med dufvovingar festligt öfverskyggar mig.

Re'n fattas af guden
Den längtande bruden.
O, hörden I ljuden
Af brölloppsmusiken,
O, sågen I faunernas vingade dans?
Till okända riken
Jag föres af guden;
Till heliga fjällar,
Der rosiga qvällar
Neddroppa sin balsam vid stjernornas glans,
Jag föres vid faunernas vingade dans.
Hvad mägtar mot guden
Den skälfvande bruden?
I glimmande skruden
Hon sitter försagd.
I kyliga grottor,
Der bäckar förfriska,
Der vårvindar hviska,
Han ömt henne leder
Från guldvagnen neder
Och aflar med bruden en jättelik bragd.
Ack, phallus mig bränner,
Ack, thyrsen mig rör;

Mig sjelf jag ej känner.
Jag dör, jag dör!
(Hon nedfaller till jorden under convulsioner.)

CHOREN.

Se, hur hon hvilar!
Vindarne flägta dess ljusgula hår.
Sanslös hon hvilar,
Träffad af guddomens mägtiga pilar.
Kärligt dock smilar
Himmelens löje kring kindernas vår.
Väl hon bland liljorna sänkte här neder
Blomstrande leder,
Kroppen väl snärs i magiska band;
Själen dock helsar de saligas land.
I perlslotten ljusa,
Der guldharpan rörs,
Der kalkarne brusa,
Hon rodnande förs.
Af stjernblommor virar
Den hulda en krans;
Sitt bröllopp hon firar
Med lekar och dans.
Men redan dess öga
Ser opp mot det höga.
Hon vaknar...

CHORFÖRERSKAN.

Ja, till hämnd och mord jag vaknar.
Lyäos än ett festligt offer saknar.
För våra thyrser Orpheus falla må.
Upp, systrar, upp, att tempelskändarn slå!
Som höstens vind från poppeln sliter neder
Gulbrända löf, afslitom så hans leder!

Ja, upp till hämnd! Må Hebri silfverflod
Förgyllas skönt af Orphei gjutna blod!

CHOREN.

Ja, upp till hämnd! Må Hebri silfverflod
Förgyllas skönt af Orphei gjutna blod!

LYCIS. TIMON.

LYCIS.

Ja, du har rätt. Vi gå på skilda vägar
Till samma mål. Vi söka begge sällhet.
Hvem af oss hinner dock väl säkrast målet?
Du tittar i en ändlös himmel opp;
Bland rosor dröjer jag i dalens skuggor.
O Timon, örnen når ej solens eldklot,
Men fjäriln hvilar glad vid rosens barm.

TIMON.

Sannt, bäste vän! Men ingen vandra kan
En annan ban, än den naturen bjudit.
Hvart skapadt väsen fått sitt element.
I vågor bor den silfverklädda fisken,
I himlars afgrund gladan sig fördjupar.
Ej svanen i Meanders krökta flod
Bevekas kan att kuttra dufvans ömhet,
Ej dufvan svanens trånad sjunga kan.
Allt i sin art är godt, men utom den
All sanning och betydelse det mister.

LYCIS.

Palemon kommer.

TIMON.

Festligt kring hans lockar
Af åldren flätas silfverdiademet.

PALEMON. LYCIS. TIMON.

PALEMON.

Nå, mina barn! I ären inbegripna
I något vigtigt samtal, kan jag tänka;
Tillåten I en gammal man att delta
En stund deri, då här i blomstrens ånga,
Af qvällens friska Aura smekt, han hvilar,
Trött af sin vandring?

LYCIS.

Oförtjenad heder
Sker oss dermed. Men svårt för visa öron
Det säkert blir två svärmare att höra.

PALEMON.

Af hvad natur är då ert svärmeri?

LYCIS.

Af tvenne skilda, stridande naturer.
Jag för en flicka mina rökverk tänder:
Dess famn mitt verldsallt är, min elisé;
Långt mer än kungars scepter jag värderar
En lilja blott, af hennes händer bruten,
En blomsterkrans, af henne vänligt räckt,
Mer än monarkens gyllne hufvudbindel.
Vår Timon älskar ock, men himlen vet
Hvad namn hans flicka har. Ixion likt
Han sträcker armarna emot en Juno,
Mot tomma moln och trollgestalter opp.

PALEMON.

Jag vet det väl. Vår Timon söker sanning.
Men hören, mina barn, ett välment ord.

Ej lustan, af hvad namn hon vara må,
Begär till sanning, till en flickas kyssar,
Förmår att lugn åt menskoanden ge.
Blott nyttans hvärf ger lifvet rätt sin hållning.
Så länge vi på denna jorden bo,
Elysiens rosor och Olympens ljus
Med dårlig ifver må vi ej begära.
Om almens stam vinrankan flätas bör,
Och silfverull och mjölk af hjorden samlas.

HERMAS. PALEMON. LYCIS. TIMON.

LYCIS.

Hvad fattas, Hermas? Dina lemmar bäfva
Som Hebri vass, och blekhet höljer kinden.
Hvad nytt från staden?

HERMAS.

En ursinnig här
Af vilda bassarider honom fyller
Och höjer rysligt sina evoërop
Vid hornens skall bland skrällande cymbaler.
Som vågor dånande på vågor tränga
I vårens strida, fraggbegjutna floder,
Så genom gator, genom pelargångar
Framböljar qvinnohären. Som ett haf
Mot stranden gnyr, som skogens ekar hvina,
Då nordan brusar genom deras kronor,
Så gnyr, så hvinar denna svärm.

TIMON.

Hvad vill den?

HERMAS.

I tusen stycken siarn Orpheus rifva,
Hans panna grymt med festens stafvar krossa.

Apollos tempel djerft de nu belägra
Och fordra skalden ut med höga rop.

TIMON.

O gudar, hvliket öfverdåd! Apollo,
Din son beskydda! Låt din systers båga
Sig fruktansvärdt mot dessa odjur spänna,
Liksom bland Thebes sköna kungadöttrar
Den fasa och förstöring spred. — O Lycis,
Jag går till staden. Allt jag veta vill.

LYCIS.

Jag följer dig. Ej siarns dystra sånger
Behaga mig; de mig bedröfvad göra.
Dock önskar jag att honom räddad se.

(Lycis och Timon gå öfver den ena af Hebri bryggor och försvinna bakom klipporna; Orpheus derefter öfver den andra.)

PALEMON. HERMAS.

PALEMON.

Säg, goda Hermas, var min dotter Mirza
Ej med bland skaran?

HERMAS.

Nej, som plantan trifves
Blott i sin egen jord och skiljes blott
Af skördarns djerfva händer derifrån:
Så trifs din Mirza blott i ärfda dygder,
I födseltjället. Men min Polydora,
Vinrefomkransad, högtuppskörtad, lopp
Ibland de vilda.

PALEMON.

Länge jag dig varnat
För denna kärlek. Ej lättsinnig blott
Är Polydora, äfven litet elak.

HERMAS.

O, smäda ej min enda älskarinna,
Mitt hjertas brud! God var hon. Nu förförd
Af bacchiskt tummel, hon sig sjelf förgätit.

ORPHEUS. HERMAS. PALEMON.

ORPHEUS.

O, mina vänner, unnen mig ett skygd
I denna dal! Ej längre jag uthärdar
Att rastlöst fly. Af qvinnor, i hvars barm
Demoner rasa, mina steg förföljas.
En gud allena nyss mig räddat har
Ur deras grymma höjda mördarhänder.
Snart måste jag dock falla. Mina knän
Af matthet svigta. Ångstens kalla svett
Min panna sköljer. O, hvart skall jag fly,
Att för de vildas mordhugg icke stupa?

PALEMON.

I denna grotta nedstig, till dess ruset
Bortdunstat har ur våra qvinnors hufvud.

ORPHEUS.

Ack, älskade! I säkert ej förråden
En gammal man, som mente er så väl.

PALEMON.

Nej, Orpheus, nej! Jag svarar för oss alla. —
Jag måste gå, ty sömnens starka genius
På mina ögonlock sig blytung lägrar.
Dröj du, o Hermas, mellertid i nejden,
Och om en flock af spejande bacchanter
Sig vänder hit, förvilla den med dikter
På annan väg!

HERMAS.

Din vilja skall bli uppfylld.

HERMAS.

O gudar, gudar, äfven Polydora
Var med bland skaran. Öm och blygsam nyss,
Hon smålog, bäfvande, mot nöjets gryning.
Så dalens ros, ur knoppens slöja vågad,
Med silfvertårars prakt i purpurögat,
Står rodnande och andas rädd sin vällukt.
Ack, himmelskt lugn omkring min flickas anlet
Sig bredde då, likt aftonglans, likt månsken,
Och gudaömhet lyste i dess blick.
Nu, i en yrande mänad förbytt,
En vild, blodtörstig bassarid, hon flög
Kring stadens gator med en thyrs i handen.
Djerft fladdrade, af vinets helga ranka
Och murgrön smyckadt, hennes rika hår
Kring elfenhalsen, och som midnattsbloss
Dess kinder brunno. Himmel, hvilka vådor
Min kärlek hota! Svårt det blifva lär
I festens tummel kyskheten att vårda.
Hur lätt, när, trött af chorens dans, prestinnan
I blommigt gräs vid flodens strand neddignar,
En lysten faun, bland löfven hittills dold,
Den huldas känslor plötsligt öfverraskar —
Hur lätt från bygden någon älskvärd gosse —
Och före mig når hoppets ljufva mål!
Men re'n jag ser bacchanterna sig närma.
Din blick, o Polydora, skön ännu
I raseriet, strålar mig till mötes.

CHOREN.

Hvar är han, tempelskändarn, att hans panna jag
Med herrskarspiran, gyllne thyrsen, krossa må
Och genom brustna ögon drifva bort hans själ?
Hvar är han? Liksom kogerprydda jägarns fot
Kring dunkla skogars gömslen, sanka mossars dy
Grenhornad hjort förföljer, så kring stadens torg,
I templens kolonnader och på öcknens stig
Jag siarn efterjagat; men förgäfves än!
Dock se: hvem är den yngling, som i herdedrägt,
Försagd och blek, vid grottans låga ingång dväljs?
Jag honom fråga vill. Säg, unge man, har du
Talarbeklädda siarn Orpheus icke sett
Kring denna bergstrakt vända sina rädda fjät?

HERMAS.

Jo väl! Han flydde bakom denna fjällvägg nyss.

CHOREN.

Betänk, att inför qvinnor, fulla af en gud,
Inför den höge Dionysos' tempelmör,
Du står och genomskådas af en allvis blick.

HERMAS.

Blott sanning har jag talat. Tvifla ej derpå!

CHOREN.

Så svär vid jord och himmel, afgrund, elisé,
Att du ej vet, hvar Orpheus uppehåller sig!

HERMAS.

En ed, i otid gifven, om den ock är sann,
Är likväl straffbar. Orpheus har jag flykta sett.

Men om den gamles rädda fötter vanka än
I skogars natt, på ekomgifna fjällars höjd,
Om magtlös re'n han dignat eller hvilan sökt
I någon lönlig fristad, är mig obekant.

CHOREN.

Du ljuger, unga herde! Din förlägna blick
Förråder, att du ljuger. Frukta thyrsens magt!
Som dagens strålar nedergöra mörkrets här,
Så lyfter thyrsen skräckfullt sig mot lögn och svek.

POLYDORA.

Hvad, inför Polydora djerfs du ljuga, bof?
Din uppsyn dig förråder. Säg, hvar siarn dväljs,
Om annars Polydora af dig älskad är!

HERMAS.

O flicka, af mig älskad mer än dagens ljus,
Än vestans sus bland myrten under hettans brand!
Skön var du alltid; men som Kräftans gyllne sol
Är skönare än hon, som lågt i söderns trakt
Sin trånga båge kröker under vintrens tid,
Så festligt öfverstrålar du i dag dig sjelf.
Ljuft kring din tinning spelar rankans helga löf,
Och purpurdrufvor lysa i ditt saffranshår,
Rubiner lika, dem en konstförfaren hand
Inpassat har i kungadiademets guld.

POLYDORA.

Ditt älskogsglam må sparas till en annan gång.
Då midnattsmånen från sin höga silfvervagn
Bestrålar våra ängar, och violens doft
Förmäler sig med daggens jungfruliga tår,

Som lön för dina suckar, som min ömhetspant,
En festlig brudnatt jag dig ämnat vid min barm,
På rosors bädd i näktergalomklingad lund.
Men vid den gud, som mägtigt skakar nu min själ,
En större gud än Cyprias kogerprydda son,
Vid denna thyrs jag svär: upplöst är vårt förbund,
Om du ej uppenbarar Orphei tillflyktsort.

HERMAS.

O flicka, vänd ditt stora, blåa ögonpar
Och rosenkind och rankomlöfvad panna bort!

POLYDORA.

Tills du bevekes, vill jag vänligt på dig se.
O, hårde Hermas, skall vår kärleks rosendag
Så hastigt slutas? Skall jag dö i enslig sorg?

HERMAS.

Nej, goda Polydora, — lefva och bli säll.
Allt bjud! Jag lyder. Du mitt hjertas drottning är;
Men i mitt våld står icke hvad du fordrar nu.

POLYDORA.

Hör upp en gång att gäcka mig! Omöjligt är
Att dölja själens tankar för prestinnans blick.

HERMAS.

Hör, goda Polydora! Lika öm som skön
Du var i forna dagar. Aftonstjernan lik,
Huldt glänste fröjdens gudastråle i din blick,
Och under barmens liljor bodde kärlek blott.
Hvad har ditt hjerta nu med sådan mordlust svällt?
Hvi törstar du så rysligt efter skaldens blod?

POLYDORA.

Ett odjur blott från jorden jag utrota vill:
Ej för Dianas båga större monster föll.
Men hvarför dårligt tömma ordens koger ut?
Men hvarför slösa böner? Du ej aktar dem.
För Polydora aldrig än ditt hjerta brann,
Då kärleksbandet du så lugn kan brista se.
O ve, jag skänkt min ömhet åt en otacksam!
Det ljufva ungdomslugnet är för evigt stördt,
För evigt nedertrampad hoppets rosengård.

CHOREN.

O, hårde yngling, kan du utan smärta se
Din älskarinna gråta? Redan tårars dagg
Dess kind beströmmar, liksom i Hesperiens lund
Vårdaggen perllikt fuktar äpplets rosenhy.

POLYDORA.

Försöken ej att röra mannens tigerbröst!
Hvad aktar gamen dufvans sorgsna klagoljud?
Spilld är min framtids lycka. Djupt i Hebri våg
Jag ilar nu att släcka mina känslors brand,
Att vaggas af dess blåa svall i helig sömn.
Farväl för evigt, mina följeslagerskor!
Farväl ock du för evigt, o min mördare!

HERMAS.

I alla gudars namn, vänd åter, o min brud!
O tempeljungfrur, hindren hennes djerfva steg!

CHOREN.

En guddom henne drifver. Vilse han ej för.

HERMAS.

Vänd åter, Polydora! Alla afgrundsqval
För dig jag villigt trotsar. Stanna, stanna blott! —
I denna grottas sköte ligger Orpheus dold.

POLYDORA.

Kom i min famn, att lönen för din trohet få!

CHOREN.

Triumf! Nu börjas festen. Evan evoë!

(Dans.)

ORPHEUS. CHOREN.

ORPHEUS.

O tempeljungfrur, hvadan denna grymma storm?
Hvad är er afsigt? Att förkrossa mig? Välan!
Här står jag färdig att för edra glafvar dö.
En bön mig dock beviljen. Innan lifvet än
Med blodets strömmar flutit ur mitt hjerta bort,
Förunnen mig att denna lyras strängar slå
Och sista sångén höja, följd af deras ljud.
Ty likasom det anstår hjelten att i kamp
Bland pilregn, svärdens blixtar, brak af sköldar dö,
Så höfs ock skalden falla under klang och sång.

CHOREN.

Ej fruktar jag din lyras allmagt, dansar ej
Vid hennes veka toner. Skogens råa trän
Och markens djur och stenarne på Hebri strand,
Dem må du röra; men för dessa arma ljud
Ej Bacchi tärna äger öron, länge van
Att lyssna till cymbalers stolta segerröst,
Till berecyntska pipor och metallehorn.
Din bön skall dock beviljas. Skynda derför, skald!

ORPHEUS (spelar och sjunger).

Som för vindarnes våld ett moln försvinner,
Som i klingande bäck en våg förrinner,
Likså menniskans dagar
Rastlöst ila sin kos.
Om i Sidons kristall din nektar sjuder,
Om du purpurbeklädd en verldsdel bjuder,
Dock för skickelsens lagar
Faller ditt lif som en ros.
Om i ringhetens tjäll du menlös sitter,
Spisar landtliga mål vid foglars qvitter
Och i bäckarnes vågor
Släcker din törstande brand,
Måste skuggornas hem du dock besöka,
Bleka maners förbund med smärta öka,
Skåda Flegetons lågor,
Sucka vid Acherons strand.
Jag i ungdomens brand mot lifvets bana
Höjde glädtigt min blick, mot nöjets fana.
Menskor, fåfängt I sträfven:
Jorden ej hyser ett väl.
Klinga, helga theorb, för sista gången!
Höj, o bleknande mun, den sista sången!
Svanen, gungad i säfven,
Uppger i toner sin själ.

CHOREN.

Jag vet ej, hvad känsla mitt hjerta betar,
Vet ej hvad kraft bor i theorben,
Osynlig, lik själen i menniskokropp.
Tre gånger jag lyftade vredgad min thyrs:
Tre gånger dock sjönk handen tillbaka,
Vanmägtig, vid sidan, och darrande, ned.

Ej kan jag förkrossa hans panna, ej se
Den åldriges ögon, hvars strålande par
Kring skarorna än blicka så själfullt,
Bloddrypande brista för thyrsernas slag.
Ej kan jag beskåda hans yttersta kamp,
Ej hans dödsskrän vågar jag höra.

ORPHEUS.

I helga qvinnor, hvarför så förfölja mig?
Vi dyrka samma guddom, blott med skilda namn.
Jag äfven tillber denna milda öfvermagt,
Som ljuft i rankans drufvor kokar purpurmust,
Att trösta sorgsna hjertan, lindra sjukas qval.
Tron mig! En gud blott gifves, han må kallad bli
Apollon, Dionysos, egidskakarn Zevs.
Om magtens vigg han slungar från Olympens thron,
Admeti hjordar vaktar på Thessaliens fält,
Omdansas af satyrer vid cymbalers klang,
Han alltid är den enda, sanna guden dock.

CHOREN.

Du ljuger. Dionysos heter verldens gud.

ORPHEUS.

Låt vara. Till hans altar skyndar jag ock nu,
Att honom tillbe gladt med offerblod och sång.

CHOREN.

Rätt gjordt! Ej långt från stadens dunkla murar står
En helig lund, der gyllne rankor fläta sig
Om höga almars stammar, och en mild zefir
Bland löfven svänger lätta ethervingars par.
Ett altar der, af trogna bassarider bygdt,

Står i det fria. Inga dystra tempeltak
Förhindra lågan Dionysos' hem att nå.
Dig skynda! Bringa skyndsamt dina löften fram!
Jag följer med, att profvet af din andakt se.

ORPHEUS.

Ja, skyndom! Jag min harpa medtar, att en hymn
Till Dionysos' ära festligt stämma opp.

HERMAS. POLYDORA.

HERMAS.

O Polydora, kort var nöjets rus.
Ljuft smakte vällustbägarn; men på bottnen
Bor ångrens drägg.

POLYDORA.

Hvad säger du, min vän?
Ej denna kalk är tömd ännu. Vi blott
Ha läppjat vid den fulla gyllne randen,
Der, ljuft omslingrade, vi lågo nyss,
Af månens ljus bestrålade, i lunden.
Än år af salighet oss återstå.
Skön är din hydda, Hermas! Vestanväder
Mildt flägta der, och kornförgyllda tegar
Ombölja trakten; ömma svalor bygga
Sitt lilla bo vid kojans lugna tak.
Ack, evigt der jag i din famn vill dröja,
Vill kyssa hvarje dyster tanke bort,
Hvart moln af vemod från din dyra panna.

HERMAS.

O, sköna Polydora, endast kyssar
Dig kunna svara, blott ett lif betala

Din ömma kärlek. Men af samvetssår
Mitt hjerta svider. Hvad är Orpheus vorden?
Ett rof för rasande bacchanter visst,
Ett blodigt lik.

POLYDORA.

Det är väl möjligt, Hermas.
Åt Hades var han invigd längese'n.

HERMAS.

Jag nedgå vill i grottans famn. Måhända
Han träffas der. Måhända mellan hällens
Mångbrutna väggar har han funnit skygd.

POLYDORA.

Ha! Hermas lemnar mig. En gubbes lif
Han mer värderar än sin flickas kärlek.
Hur dårligt att på jorden hoppas kärlek!
Ej mannen älska kan, ej qvinnan sjelf
Kan älska, nej! Farväl för evigt, Hermas!
Mig vinkar tusen ynglingars begär,
Mig ropar trummans dån och festens tummel.

HERMAS.

Han är försvunnen. Äfven denna lyra,
Som själarne, likt Hermes' caducé,
Allsmägtigt bjöd, är borta, säkert krossad
Med herren sjelf mot Hæmi branta klippor.
Hvar, Orphei vålnad, är ditt lik, att jag
Med ångrens gråt må tvätta bort det svarta,
Grymt gjutna blodet? — Ha, min Polydora
Är äfven flydd. Rätt gjorde hon, som flydde.
Brott är att ömhet mot en brottsling te,

Och sällheten, som köpes genom brott,
Är sjelf ett brott. Ha, Lycis nalkas der,
Och Timon dyster vid hans sida vandrar.
Helt säkert veta de om skaldens död.

LYCIS. TIMON. HERMAS.

LYCIS.

Gråt ej, o Timon! Utan gudars vilja
En sparf ej faller. Ingen blomma vissnar,
Som sin bestämmelse ej fyllt. Ur kampen
Har Orpheus gått; hans ära återstår.

TIMON.

Jag vet det väl. Men, himmel, hvilken syn!
Apollos son till döds af thyrser gisslad,
Af stenar krossad, sölade i blod
Hans silfverhår, och högt på lansen buret
Hans gråa, helga, vördnadsvärda hufvud!
Ve, och Diana med sin gudabåge
Ej hämnades ett brorsbarn! Känslolös
Hon såg på mordet ned från silfvermolnen.

HERMAS.

Är Orpheus fallen?

TIMON.

Rysligt söndersliten
Af djefvulska bacchanter, och hans lemmar
Kring fälten sådda. Hvad, du bleknar, Hermas?
Oändligt qval sig målar i din panna.
Ej visste jag, att så du älskat skalden.
Kom i min famn! Ljuft blande sig vår gråt!

HERMAS.

Säg, hvad du vet om siarns död. Berätta!

TIMON.

Ej jag berätta kan; men du, o Lycis,
Förtälj vår broder allt!

HERMAS.

Ja väl, förtälj
Allt, allt, allt, allt. O Lycis, mig berätta!

LYCIS.

Välan! När vi till stadens portar hunno,
Af bacchiskt tummel funno vi den uppfylld.
Som, gisslade af solens middagsstrålar,
Cicader yra på förbrända ängar,
Så fylldes nu af rusiga mänader
Torg, gator och portiker. Koppartrummor
Förfärligt skrällde. Berecyntska pipor
Med råa toner örat söndersleto.
En här af vinlöfskransade bacchanter
Omsvärmade Apollos marmortempel
Och fordrade med vilda upprorsskrän
Ut Orpheus, som man dold derinne trodde.
Då steg en vördig prest med silfverlockar
I porten fram och tillbjöd qvinnohären
Att låta undersöka templets dolda
Igenom två utskickade. Det skedde.
Din Polydora en af dessa var,
Som rusade att siarn efterspana.

HERMAS.

Jag tror det väl. Jag sjelf har henne sett
Med festlig tunica, med thyrs i handen.

LYCIS.

Du rodnar, Hermas! Hastig blekhet täcker
Din kind. Du bäfvar. Dina tänder skallra
Af plötslig skräck.

HERMAS.

Slikt ingenting betyder.
Man rodnar ofta, utan att man känner
Hvarför. Man bleknar också utan orsak.
Ej någon dödlig kan förstå sig sjelf.
Berätta vidare! Hvad slut tog leken?

LYCIS.

Knappt funno gudens yrande prestinnor,
Att Orpheus ej i staden fanns, att redan
Han undanvikit, förr'n med rysligt tjut
De flögo åter öfver Hebri brygga,
Likt svanorna, som skrålande från Strymons
Iskalla elf till andra nejder fly.
Vi tänkte följa. Men omöjligt var
Att komma öfver bryggan. Annan väg
Vi måste söka. Gingo oss så vilse
I Hæmi bergstrakt.

HERMAS.

Skynda, att mitt hjerta
Ej plötsligt brister, innan allt jag vet!

LYCIS.

Snart från en klippa siaren vi sågo,
Omdansad af bacchanter, närmas staden.
Helt fredligt gick han. Inga fräcka thyrser
Mot honom lyftes; inga hämndrop ljödo.

Lugn, nattens måne lik bland silfvermoln,
Bland Dionysos' brudar siarn gick.
Vi mängde oss bland skaran. Vägen togs
Bort till en offerlund, åt Bacchus helgad.
Der slagtade chorförarinnans hand
En silfverskäggig bock, af Orpheus framhafd.
I gyllne skålar offerdjurets blod
Högtidligt flöt, och klar brann altarlågan.
Då hände sig — ack, tungan sjelfmant ryser
Att mer berätta, hjertat slår af fasa —
Då hände sig, att öfver lundens kronor
En broms, ett odjur, från Tartaren sändt,
Kom surrande i ständigt mindre kretsflygt
Bland choren ned. Chorförarinnans bröst
Han rysligt stack med den infernska gadden.
Strax qvinnan flög i namnlöst raseri
Mot skalden opp. Dess sköna anlete,
Lugnt som en källas blomsterspegel nyss,
Blef plötsligt i en eumenids förvandladt.
Mot skalden vildt hon slungade sin thyrs,
Och hela choren följde efterdömet:
En lika demon fyllde allas bröst.
I blod flöt gubbens vördnadsvärda panna,
Mot täta slag af rankbeklädda stafvar
Ett fåfängt värn han bakom lyran sökte.
Afstelnad snart bland liljorna han låg,
Och grymt jag såg hans lemmar sönderslitas.

(Ett silfvergrått moln öfverskyggar theatern. I molnet Orphei vålnad, med snöhvit talar och palm i handen. På ömse sidor om honom glimma Lyrans och Svanens constellationer.)

HERMAS. LYCIS. ORPHEI SKUGGA.

ORPHEI SKUGGA.

Jag kommer från Olympens ljusa glädjesal,
Der lönen re'n jag tillträdt för mitt tålamod.

Ej lifvets qval, ej vilda bassariders thyrs
Mig hinner mer, och af cymbalers kopparröst
Mitt fromma öra icke sönderslites mer.
Dig, Hermas, jag i sanning ger förlåtelse,
Fast fegt åt qvinnohären du mitt lif förrådt.
Förlåt dig sjelf och vandra troget dygdens stig!
Gack, Lycis, lycklig blif vid Amaryllis' bröst!
Med fröjd Olympens gudar stoftets ömhet se,
Och liksom här, på dunkel, solomkransad jord,
I andars verld ock kärlek enda budet är.
Gråt icke, gode Timon! Jag lycksalig är.
Æoner af oändlig glädje för min blick
Sig öppna, som för menskoögon himlar, haf;
Och högt på jorden skall man sjunga mitt beröm,
Så länge Lyrans silfver strålar än i skyn,
Och himlasvanen öfver Vintergatans flod
Sjernprydda vingar breder i den lugna natt.
O, mina barn! Ej hundra offertjurars blod,
Trollformler och mysterer, helga vågors bad
Borttvätta själens smitta. Lydnad blott för den,
Som öppnar och som sluter Orci kopparport,
Stafbärarn Hermes, Majas vingbeklädda son.

SIGURD RING.

Sorgspel.

PERSONERNA:

SIGURD RING, Sveriges, Danmarks och Norges konung.
ALF, fylkiskonung i Jutland.
HILMA, hans syster, för sin skönhet kallad *Alfsol*.
RAGNAR, Alfs vapenbroder, Hilmas brudgum.
GERDA, Hilmas fostermoder.
CHOR af brudtärnor.
KÄMPAR af Sigurds här.

(Skådebanan är en pelaresal i Alfs borg. Flere dörrar på sidan om fonden, hvilken betäckas af ett mellanförhänge.)

FÖRSTA AKTEN.

GERDA.

I kungens borg ett bröllopp man bereder.
Med gyllne bindlar fläta hofvets tärnor
De långa håren. Kransar och tapeter
Beklädа salen. Rika silfverbord,
Med tunga mjödhorn kransade, der stå,
Och purpurkuddar hundra bänkar hölja.
Allt andas glädjen. Endast bruden lutar
I liljehanden lockig tinning neder,
Och tårar flyta på dess rosenkind.
Ur jungfruburen har med fräcka armar
En trotsig viking henne dock ej röfvat.
Hon älskar ömt den man sin hand hon ger,
Och eget val har afgjo t hennes öde.
O, hvadan alltså denna grymma oro,
Som tär dess hjerta, som på sjelfva trappan
Till nöjets läger väcker hennes gråt?
Hvad? — Anar hon en sorglig framtids skick?
Och kan den anas? -- Känna vi förut
Den olycksblixt, som hotar våra hjessor,
Likt nära åskor om en qvalmig sommar?
O fosterdotter, himmelskt goda flicka,
Hur gerna ville jag ej trösta dig!
Men sjelfva Ragnar detta knappt förmår.
En svartalf evigt dina steg förföljer:
Han byter mjödet på din läpp till gift
Och för ditt öra harpans ljud till gråt.

Jag sjelf, o Hilma, bäfvar för din framtid;
Jag sjelf om dig har svåra drömmar haft.
Ej äro drömmar endast tomma foster
Af nattens dunster eller dagens minnen.
När kroppen hvilar, snärd i sömnens band,
Då stråla fästets alla gudabloss
Från hjertats lugna purpurkälla åter,
Då verkar själen med sin urförmåga
Och sväfvar ödets gryningar emot. —
Nyss såg jag Hilma, i min stumma dvala,
Vid Frejas altar, — men vid brudens sida
En brudgum ej; — hon mörk och dyster låg.
Väl krönte perlor hennes dunkla lockar,
Väl höjde purpur hennes änglakropp;
Men blekt var flickans anlete som liljan,
Som månens i en stormig vinternatt,
Och inga strålar gingo från dess öga,
Och inga suckar lyfte hennes barm.
Kom så en jätte in i tempelsalen,
En fruktansvärd gestalt. Som Norges fjällar
Hans skuldror höjde sig. Tre stolta hufvu'n
Sig reste öfver dem i kronors glans,
Och tre par armar svängde jern och facklor.
Ej såg jag mer. Af rök och lågor fylldes
Det höga templets pelarburna hvalf.
För harpans klang, för muntra skarors sång
Ett jämmerskri genljudade i salen,
Och alla tärnor refvo sina lockar.

Men se, hon kommer sjelf med långsam gång,
Med sorgsna blickar och med gråt på kinden;
Kring marmorhalsen vårdslöst fladdrande,
Af inga bindlar fängslas hennes hår.

GERDA. HILMA.

GERDA.

O kungadotter, hämma dina tårar,
Tills hårda öden kräfva denna gärd!

HILMA.

Ack, endast tårar qvinnans arfslott blifvit.

GERDA.

Ej dig, en syster af den store Alf,
Ej Ragnars sälla brud det höfs att gråta.

HILMA.

Föds ej en hvar till lidandet och döden?
Och ristar nornans hand ej allas dom
I gyllne taflan? — Af en dunkel framtid
Vi hotas alla, och åt alla redes
En sorglig boning hos den svarta Hel.

GERDA.

Dig vinka nu blott kärleken och nöjet.
Snart facklors sken förgyller bröllopssalen,
Och den du älskar är för evigt din.

HILMA.

Men högtidsfacklan snart i bålets flamma,
Och festens skaror i en likfärd bytas.

GERDA.

Prinsessa, lemna dessa sorgsna griller!
Skön som en ros, du prålar ju i lifvets
Och helsans fullhet, tänker dock på döden.
Den natt, som girigt slukar alla väsen,

Oss alla väntar. Minnoms ej densamma,
Så länge än bland rosorna vi vandra
I ljusets strålar! Obekymrad spelar
Bland löfvet fogeln, glad och sorgfri leker
Den lätta silfverfisken i sin å,
Tills jägarpilen, tills den lömska kroken
Dem rycker bort. O, torka af din gråt
Och le som fordom!

HILMA.

Hvadan denna börda,
Som, lik en klippa, väger på mitt bröst,
Den svarta oro, som i mörka färger
All verlden målar för min våta blick?
O, tro mig, Gerda! Det är mer än griller,
Än blotta drömmar. Nyss, då hela verlden
Omkring mig låg i sömnens bojor sänkt,
Jag såg, vid skenet af den bleka månen,
Min moders skugga, blekare ännu.
Hon ropte mig och vinkade med handen.

GERDA.

Det är ej möjligt! Blott ett moln du såg,
En fåfäng hjernbild. — Allt hvad sagan talar
Om dystra hamnar, som ur kullens famn
I midnattsstunden höja sig och än
Sin kärleks forna föremål besöka,
Allt sådant, Hilma, är blott tomma dikter.
När en gång bålet eller grafvens maskar
Vår kropp förtärt, då äro vi förbi.
Med sista sucken bortgår ock vår själ
Som rök i vädret, och till aska bytes
Det bröst, som fordom lågade så ömt.

HILMA.

Du skämtar, Gerda. — Har du aldrig älskat
Och aldrig lidit? Hjertats minsta känsla
Är starkare än graf och bål och urna.
Har du förgätit, hvad i forna dagar
Med dygdens tårar barnet du förtäljde,
När, lekande med blommor på ditt sköte,
Det såg till andars blåa rike opp?
O nej: den eld, som i vårt inre flammar,
Som oss förtär i vällust och i plågor,
Den släckes ej af jordens eld; den leker
I nattens lugn kring ättehögen än;
Den nalkas suckande, i töcken svept,
Vid stjernors ljus de dyra föremålen.
Försök ej trösta! Stämmer icke allt
Tillsammans rysligt att min själ förskräcka?
De offer nyss vi husets alfer gifvit,
Hvad grymma tecken innehöllo de!
Svart blodet flöt ur silfverlammets sår
I helga tempelskålen långsamt neder;
Altarets låga slocknade i rök.
Och mins du synen, re'n som barn jag hade? —
Tre örnar kämpade med vild förbittring
Bland lundens kronor om en turturdufva.
Två höllo hop, dock af en starkare
De innan kort i stycken rifne blefvo,
Och dufvan, sårad, blef den tredjes rof;
Dess purpurblod min hvita slöja stänkte.
En mångklok qvinna frågades härom,
Och olycksbådande var hennes sång.
Ju mer i ödets helga djup jag forskar,
Ju mer det svindlar för min blick, ju mer
Min själ af rysligt mörker höljs. Ej här

I murarnas och hvalfvens dystra skugga
Jag dröja kan. Nej, ut i rosenlunden,
I vestans rike och den gröna vårens,
Jag ila vill, att mina qval förströ.
Måhända träffar jag ock der min Ragnar.

(Hon går.)

GERDA.

I tårar går den sälla älskarinnan.
Så outgrundligt är ej solens ljus,
Ej hafvets djup, ej jordens dolda gömma,
Som menskohjertat. Hvem är nog förmäten
Att vilja forska dess mysterer ut?
Som ros och törne af den enda roten
Guddomligt växa, så i samma frö
Förlikas himlalust och afgrundssmärta.

CHOR AF BRUDTÄRNOR.

I nordlandets riken en kämpe ej bor,
Så stolt som den väldige Ragnar.
Så Valfader lyser i hjeltarnes chor,
Så åker i molnet den segrande Thor
På dundrets mägtiga vagnar.
Hur däjlig i slagtningens glimmande stål
Sin väldiga kropp han betäcker!
Hur däjlig, när, bordsatt vid festliga mål,
Han lyssnar till skalden och tömmer den skål,
Ljuft rodnande mön honom räcker!

Ej Danmarks hafsköljda länder,
Ej Saxlands bördiga stränder,
Ej Manhems frejdade bygd,
Ej Holmgårds mägtiga rike

Har sett, o Hilma, din like
I skönhet, trohet och dygd.

Så vänligt månen ju myser
Från himlen neder och lyser
Den rädda vandrarens spår;
Så rodnar solen i öster,
När, väckt af foglarnes röster,
Ur brudgemaket hon går.

Hur skön den hulda i glansen
Af purpurkläderna står!
Hur täckt hon fängslar i kransen
Sitt långa, vågiga hår!
Hur lätt hon sväfvar i dansen!
Hur ljuft hon guldharpan slår!

Bland hundrade tärnor, o Hilma, du fick
Allena dock hyllning af hjelten.
Vid tårar du vande hans krigiska blick;
Hos dig han förglömde, i bedjande skick,
De segerberyktade fälten.
Bland hundrade kämpar hos systern af Alf
Blott Ragnar genkärlek väckte.
Ljuft höjde sig barmens guddomliga hvalf,
Och hjertat af saliga aningar skalf,
Då handen åt krigarn hon räckte.

När skönheten lutar sin rosenkind
Mot hjeltens klappande bröst,
När snöbarmen, häfd af känslornas vind,

Vill qväfva dess stammande röst;
När djerfvare åter på älskarn hon ser
Med strålande ögon och tårbestänkt
Och ömt förlofningens eldkyss ger,
Tillbaka darrande sänkt --
Så skön gifs en syn ej på jordens rund,
Ej i menniskolifvet en ljufvare stund.
Omgjorda dig, yngling, med kampens svärd!
Öfver haf, öfver land flyg och gör dig den värd!

På fästet ljus och blid,
O aftonstjerna, skrid!
Det hulda nöjets tid
Med dig ju gryr.
Och du, som skönast är
Ibland asyniors här,
Som Folkvangs krona bär
Och verlden styr,
O Freja, hör vår chor!
Låt, alla fröjders mor,
Din slända, blank och stor,
I natten gå
Och spinn med snöhvit hand,
Vid gyllne facklors brand,
Ett magiskt purpurband
Omkring de två!

ANDRA AKTEN.

ALF. SIGURD RING. CHOR af BRUDTÄRNOR.

ALF.

Med stolthet åter, segersälle konung,
Jag helsar dig som gäst i dessa salar!

Snart kom du åter från Northumberland.
Också för Sigurd icke krig som andra:
På rofven örnlikt störtar han ur molnen,
Likt himlens åska ljungar han och slår.

SIGURD.

Lätt var min kamp. Den fega upprorssvärmen
Ej motstod blixtarna af Manhems stål.
Den hånligt vek, och åt den svarta Hel
Jag slagtade ett tusenfaldigt offer;
Ty ej de fege, som på flykten stupa,
Till gudafröjden af valkyrian koras.
Åt luftens korpar har jag dukat opp
På Englands kust ett riktbetungadt julbord
Och purpurmålat flodernas kristall. —
Ur hundra strider jag med seger tågat,
Från tusen harpor mina bragder skalla,
Och för min vilja bäfvar snart en verld.
Tillfyllest re'n jag lefvat för min ära.
Men är det nog att lyckliggöra lifvet?
Snart tidens rimfrost glimmar i mitt hår,
Och ingen sällhet än mitt hjerta rönt.
Blott här och der vid randen af min bana
Jag flyktigt plockat nöjets himlarosor.
Nu åt min hjessa önskar jag en krans,
Af Freja räckt ur Folkvangs blomstergårdar:
En flicka, ljuf som vårens andedrägt,
Ur nöjets kalk min ålder skall berusa.

ALF.

Måhända har du från Northumberland
En fånge medfört, blomstrande och skön,
Som i sin ordning kufvat segerherren?

SIGURD.

Nej, Alf, mitt hjerta redan fängsladt var,
Då ankaret på Englands kust jag fällde.
En flickas bild mig följde öfver hafvet
Och bodde vänligt i mitt herrskartält;
I striden knappt den vek ifrån min sida.
Att återfordra mitt försvunna lugn,
Att bilderna i verklighet förbyta,
Jag kommen är i dina salar, Alf!

ALF.

Ej vill, ej vågar i ditt stora hjerta
Min själ att forska. Göm din hemlighet!

SIGURD.

Nej, tappre Alf, du måste veta allt.
Då sist din gäst jag här på borgen var,
En syn jag såg, den aldrig jag förgäter.
Det rika målet nalkades sitt slut,
Re'n togos bort de tömda silfverfaten,
Och gyllne mjödhorn ställdes fram. Då inkom
En öfverjordisk varelse i rummet
Med välkomstbägarn i sin liljehand.
Förtrollad satt jag i den ljufvas glans:
Så jägarn, villad, i en nattlig skog
Ser månen uppgå mellan dunkla tallar;
Så vandrarn gläds åt morgonrodnans låga.
Mer skön valkyrian, krönt af Gudhems rosor,
Ej går med kalken bland einheriars skara;
Mer skön ej Freja dryckeshornet räckte
Åt jätten Hrungner förr i Asgårds sal.
O, hör mig, Alf: din gudalika syster,
Den sköna Hilma, re'n min kärlek har.

Vid hennes fot jag lägger mina kronor,
Mitt hjerta ömt i hennes milda hand.
Ja, innan dagens aftonstjerna ler,
Min skall hon blifva. Länge var jag hennes.

ALF.

O Svithiods konung, värdes blott mig höra!
En vapenbroder äger jag. Hans namn
Du kanske hört. Ej blott på Jutlands stränder
Är Ragnar känd. I djerfva vikingsfärder
Kring Holmgårds skär, kring Vesterhafvets öar
Han vunnit segrar, skatter och beröm.
Tillsammans båda i min faders salar
Vi växte opp, ett trofast brödrapar.
På samma bädd vi njöto sömnens ro,
På samma båt vi flöto kring på vågen,
Och samma skogsbrud såg, på samma gång,
I ekars skymning våra jagtspjut blänka.
Hur ofta sutto vi ej lyssnande
Till kämpens tal om bragder i ett fjerran.
Knappt anadt än af våra unga sinnen!
Af mägtig längtan strax vårt hjerta slog,
Och ifrens rosor kinderna beglänste.
Hvarandras händer sakta då vi tryckte
Och svuro, tjuste, vänskapens förbund
Och lofvade att vid hvarandras sida,
Som Herröd och hans vapenbroder trogne,
En gång dra ut på äfventyr kring verlden
Och våra namn, vid banans gräns, förtro
Åt samma runor, samma hjeltesaga.

SIGURD.

Till saken, Alf! Hvad angår detta mig?

ALF.

Re'n femton somrar ynglingarne hunnit.
Då kom från Harald, Danmarks öfverdrott,
Ett skyndsamt budskap till min faders borg,
Som honom bjöd att under kungens fanor
Med allt sitt folk till strid mot Sigurd gå.
Glad tog han vapnen; jag och Ragnar följde,
Med hjertat svälldt af djerfva ungdomshopp,
Och våra första krafter vi försökte
I slagtningen på Östergötlands hedar,
En strid, hvars minnen aldrig dö i Norden,
Så länge Skandiens höga klippor stå
Och Karlavagnens skära facklor brinna.

SIGURD.

Jag vet det, Alf. Hör upp att längre fresta
Mitt tålamod! Jag lågar, jag förgås.

ALF.

Starkodders arm min fader nederlade,
Blek vid min sida föll han i sitt blod;
Jag sjelf blef sårad, hade säkert stupat,
Om Ragnars sköld ej trofast mig betäckt,
Och Harald, störtad från sin höga stridsvagn
Af Brunos klubba, icke dig förmått,
O segrare, att sluta blodsarbetet.

SIGURD.

Är detta nog? — Du glömde att berätta
Om våra härars ställning mot hvarandra,
Om deras antal, namnet på de hjeltar,
Som, samlade från norden och från södern,
Förherrligade detta stora slag.

ALF.

Haf tålamod, jag snart vid slutet är. —
Hem med min faders blodbestänkta rustning
Jag kom ur striden, hem med hjeltens ben,
Som inneslötos i en gyllne urna.
Men då hans maka jämrens tidning hörde,
Förtviflad ref hon sina långa hår,
Och snart af sorgen brast dess trogna hjerta.
Kort före döden åt min ömma vård
Den späda Hilma dock hon anförtrodde
Och mig besvor att hennes barndom skydda,
Att blott den man, dess eget hjerta valt,
Besälla med dess hand. — O Skandiens konung!
Den tappre Ragnar Hilmas kärlek äger.
Han är min vän. Mitt löfte och mitt handslag
Han redan fått. O, vore du en gud,
Ja Oden sjelf, du aldrig mig förmår
Till brott mot pligten, vänskapen och äran.

SIGURD.

Månn' rätt jag hört? — En fylkiskung på Jutland
Sin syster neka åt den store Sigurd!
Hvad båtar nu mitt välde, mina segrar,
Om strafflöst så man vågar skymfa mig?
Jag känner allt. Ej ömheten för Hilma
Och löftet ej till Ragnar föranleda
Din vägran, Alf. Du blott förnöja vill
Det hat till mig, du ärfde af din fader.
Må Hilma komma; klokare än du,
Hon skall måhända med ett kallt förakt
Ej stöta bort sin ära och sin lycka.

ALF.

Godt, hon må komma! — Af dess egen mun
Du höra skall det redan gifna svaret. —
Må två af er, o tärnor, skyndsamt gå
Att söka Hilma. Kanske vandrar hon
I rosenlunden under tysta drömmar
Vid blomsterkrönta silfverbäckens rand;
Måhända slår hon i sin kammar harpan.

CHOR.

Ett moln för själen sväfvar,
Min glädje vek.
Af fruktan hjertat bäfvar
För ödets svek.
När varade en tjusning,
Och hvem var säll
Från morgonstrålens ljusning
Till stjernprydd qväll?

SIGURD. ALF. HILMA.

SIGURD.

Hon kommer, gudar! Hvad är mannens kraft,
Att så den bäfvar vid en qvinnas åsyn? —
Säg, sköna Hilma: känner du igen
En man, som aldrig kan förgäta dig?

HILMA.

Dig, store Sigurd, skulle jag ej känna?
En segerhjelte glömmes ej så lätt.
Den bild, han lemnar i vår hogkomst qvar,
Är outplånlig, blir en gudabild,
För hvilken själen ständigt rökverk tänder.

SIGURD.

Beröm från Hilmas ljufva rosenläppar,
O, hur det fröjdar! — Ej på Disas fest
Allheriars bifall mer mitt hjerta gläder,
När fjerran höjder gifva återskall
Af höga rop och kopparsköldars dunder.
Hör mig, o Hilma! Under bardalekar
Jag växte opp. För tärnans milda skämt,
Blott lurars tjut och vapnens dån jag hört;
För kärlekssuckar, qvidandet af slagne.
Jag är ej van att tala älskarns språk,
Men lika häftigt älskar dock mitt hjerta.
Min hela magt, mitt guld och mina riken
Jag bjuder dig! — O, vill du blifva min?

HILMA.

Ditt tal, o konung, mägtigt mig förvirrar.
Hvad fordrar du?

SIGURD.

Ditt hjerta och din hand.

HILMA.

Jag kan ej skänka hvad jag mer ej äger:
Den tappre Ragnar mina löften har.

SIGURD.

Kom, sköna flicka! Ära, fröjd och sällhet
I Svithiods bygder på din ankomst bida.
Kom, följ mig, Hilma, till de helga fält,
Der Fyrisån, af Neckens rosor krönt,
Framskälfver sakta genom blomsterängar
Och speglar templet i sin klara bölja,

Det rika tempel, hvarest Oden bor
Och Thor och Frigga; till hvars altare
Från hela norden fromma skaror strömma.
Kom, följ mig upp i Yngves höga borg,
Hvars salar, tätt med gyllne sköldar klädde,
Af harpors klang ge ständigt återskall!
Af hundra tärnor du betjent skall blifva,
Vid sånger vakna hvarje rosig morgon,
Vid sånger slumra in hvar dunkel qväll.

HILMA.

Ej prakten, lyckan, högheten mig fresta;
Ett hjerta blott mitt svaga hjerta söker.
Jag är ej Sigurd värd. Min ärelystnad
Tillfyllest har, om jag är Ragnar värd.

SIGURD.

Och detta, flicka, är ditt enda svar?

HILMA.

O, vredgas ej! Jag kan ej ge ett annat.

SIGURD.

Det går för långt. — Vid himlarna jag svär:
Dö måste Ragnar eller afstå Hilma!

HILMA.

Så grym, o Sigurd, kan din själ ej vara.
Som barn jag redan hörde med förtjusning
Din mildhet prisas, segrarne ej blott.
O, tänkte jag, när hämndens blanka stål
Han bortlagt har, hur glädjande, hur mildt
Hans anlet måste då för folken lysa,

Likt Asia Odens på en högtidsfest.
Välgerningar likt blomstermåna'ns sol
Han måste sprida ned i lägsta dalar,
Och fröjder blomstra i hans fotspår opp,
Som liljor efter ljumma vestanväder.
O, stör min villa ej! Låt mig behålla
Min Ragnar och mitt lugn! Se, vid din fot
Jag kastar mig. O, störta i en afgrund
Af hjelplöst qval den bedjande ej ned!

SIGURD.

Hur underbart! Vid mina fötter Hilma!
För långt har ödet gyckelspelet drifvit.
Snart nog, måhända, är det evigt slut.
Allt annat, Hilma, fritt du fordra må,
Magt, skatter, välden och mitt eget lif,
Blott icke detta, blott dig sjelf ej längre.
Dö måste Ragnar eller afstå Hilma;
Dö måste Alf, om Hilma ej sin hand
Åt Sigurd räcker.

ALF.

Stig upp, o Hilma!
Ej anstår Jutlands ädla kungadotter
För en tyrann att böja sina knän.
Gå bort, o Hilma! Jag vill svara Sigurd.

HILMA.

Förifras icke! Kanske Hilmas böner
Än kunna röra hjeltens kalla bröst.

SIGURD.

Begär, begär, hur grymt I oss beherrsken!
Hur gerna, Hilma, såg jag glädjens stråle

Å nyo tindra i ditt blåa öga
Och nöjets rosor blomstra på din hy!
Hur gerna gaf jag ej ditt ömma hjerta
Sitt forna lugn och Ragnar sjelf tillbaka!
Jag kan det ej. — Din smärta mig förför
Mer än din glädje. Ja, i dessa tårar
Du glimmar dubbelt skönare än qvällen,
Då, perlbekrönt, af facklors glans bestrålad,
Med välkomstbägarn du i salen steg. —
Ej evigt, Hilma, skall ditt öga gråta,
Och icke evigt skall du hata mig.
På nöjets läger glädje och försoning
Jag vill dig lära.

HILMA.

O, du hade rätt.
I bardalekar under vapen uppväxt.
Du aldrig qvinnan kännt och aldrig kärlek;
Blott mord och härjning var din enda konst.
En sköld ditt hjerta är, mot hvilken böner
Förgäfves storma, dina tankar — svärd.
Som barn du vargars innanmäten spisat,
Som yngling blod ur hufvudskallar druckit;
Hur kunna tårar röra dig, barbar!
Ett evigt afsked nu af dig jag tager.
Ett ord till lärdom lemnar jag dock först:
Om mannen faller kämpande för äran,
Vet qvinnan ock för kärleken att dö.
För Habor Signild sjönk i lågor ned,
Och Ingeborg ej öfverlefde Hjalmar.
Farväl, o Sigurd! Icke lefvande
Du ser mig åter.

(Störtar ut.)

ALF.

Sigurd, vänd tillbaka
Till dina skepp! Jag vill ej hindra dig.
Om trenne timmar möta jag och Ragnar
Ditt folk på heden. Säkert skall jag falla,
Men hämnad först. Mitt handslag tag derpå!

SIGURD.

Godt! Öfver ditt och Ragnars lik jag vill
En säker väg till Hilmas famn mig bana,
Och denna borg, i vilda lågor satt,
Skall oss en herrlig brölloppsfackla blifva.

(Han går.)

ALF. CHOR af BRUDTÄRNOR.

ALF.

Kort var mitt lif! Hvar är det stora namn
Mig hoppet lofvat, ack, som borde ge
Ett evigt echo genom alla åldrar?
Hvar är den njutning, som förföriskt log
Mot mig i drömmen? Hvar den väna bruden
På Norges stränder? Före morgonrodna'n
Hon sitter re'n i höga loftets fenster
Och ser åt hafvets mulna rymder ut
Och undrar ängsligt, om den sälle älskarns
Svanhvita segel icke komma snart.
Hvad är vårt lif? Blott ett försök att lefva;
Tillfyllest ingen lefvat har ännu.
Vid dödens port, vid gränsorna af intet
Vi se tillbaka på ett lemnadt intet.
Sig sjelf en evig gåta menskan är,
Vet ej, hvi ödet henne väckt ur natten.
Ej fegt jag sörjer för mig sjelf. Med ära
Jag lefvat har, med äran skall jag dö;

Ej Sigurds härar kunna det betaga,
Ej nornan sjelf. — Blott för din framtid, Hilma,
Mitt hjerta svider och min tanke bäfvar.
Hvad, arma flicka, skall ditt öde bli?
I svarta moln jag ser din himmel klädd:
Med kopparfötter trampar ödet ned,
Ack, din förhoppnings ljufva rosengård,
Och dina villors ljusa drömmar flygta
Som frostens blommor för en vårflägt bort.
Hur gruflig bör ej ålderdomen bli,
Då ungdomen vårt sälla hopp bedrager,
Och ögats strålar slockna likt en lampas,
Hvars olja nattens timmar ha förtärt.
Dö måste Hilma! — Denna enda räddning
Är henne öfrig från ett långsamt qval.
Du måste dö! Hvad båtar väl att lefva,
När hjertats lif man öfverlefvat har?

CHOR.

Freja, mägtiga gudinna,
Du, hvars helga rökverk brinna
Vidt som dagens gyllne öga
Blickar öfver jorden ner,
Vidt som Oden från det höga
Hlidskjalf öfver verlden ser;
Du, som bortom alla stjernor
Mellan rosenkrönta tärnor
Dricker mjöd i Folkvangs sal;
Ömma, du, som öfver Oder
Gråter röda tårefloder,
Tärd af sakna'ns långa qval;
Freja, vid ditt altar alla
Vi med vördnad nederfalla.

Om vårt öde inga frågor!
Dig vår framtid vi förtro.
Lifvets glädje, lifvets plågor
Stamma blott från dina lågor,
På din allmagt blott bero.

Allt i den stora natur
Hyllar, o kärlek, din magt.
Gudar och menskor och djur,
Allt i din boja du lagt.
Oden, besegrad af dig,
Bytt i en guldorm, ju skred
Bergväggens lönliga stig
Fordom till Gunlöda ned.
Tärnan med lågande arm
Ömt till sitt hjerta han slöt,
Och vid dess svallande barm
Tredubbla natten han njöt.
Också till astlön han fick
Skaldernas heliga drick.

Nordman på snöfälten går;
Vintrens förstenande vind
Färgar med silfver hans hår,
Sminkar med purpur hans kind.
Men i hans hjerta är vår:
Strålande vänlig och mild,
Evigt likt solen der rår
Flickans guddomliga bild.
Fiender aldrig bestå
Inför hans krossande hand;
Lejonet rasar ej så

Fjerran på blåmännens strand.
Genast dock skönhetens röst
Kufvar den trotsiges bröst.

Nordman beväpnar sin arm,
Klär sig i blixtrande stål;
Hvilan vid skönhetens barm
Är dock allena hans mål.
Flickan till ära, med fröjd
Spiller den ädle sitt blod,
Rusar mot klippornas höjd,
Ned i den brusande flod.
Hälften af svärdfallne tar
Oden i Valhall till sig.
Öfriga hälften du har,
Freja, behållit för dig. –
Gränslös är kärlekens magt,
Allt i sin boja han lagt.

Ja, nornan har utsagt de rysliga orden;
En mordfest på jorden,
En högtid beredes i gudarnes sal.
På skummande fålen sig valjungfrun kastar,
Hon rider, hon hastar
Att öka de sälle einheriars tal.

Och hög på den flockrika heden hon sitter.
På lansarnes glitter,
På blänkande lederna glädtigt hon ser.
Åt döden hon viger, till glädjen hon korar.
Ej flickornas tårar,
Ej mödrarnas jämmer en tanke hon ger.

Och inne är slagtningens rysliga timma.
Se, mordvapnen glimma,
Hör, lurarne börja sin hemska musik!
Och klingor mot klingor förfärligt sig bryta,
Och blodströmmar flyta,
Och marken betäckes med rökande lik.

Och valjungfrun rider. I fyrsprång hon låter,
Med stridsoffren, åter
Sin kosa nu gälla till gudars palats.
Och kämparne framgå i blodiga skruden
Och buga för guden
Och inta på strålande bänkar sin plats.

Ur rustningen glädtigt nu valjungfrun träder,
I purpur sig kläder
Och kransar med rosor sitt ljusgula hår.
Ett fradgande horn, som i evighet sjuder,
Hon kämparne bjuder,
Och Brage en krigssång på guldharpan slår. —

Om vredgade Oden ej gjort mig till qvinna,
Ej skulle förrinna
Min lefnad i skuggan af fredliga tak;
Ej skötte jag sländan, ej glädde mig dansen;
Med skölden och lansen
Jag glädtigt mig mängde i stridernas brak.

TREDJE AKTEN.

HILMA. CHOR af BRUDTÄRNOR.

HILMA.

Allt är förloradt. Re'n det svarta moln,
Min aning såg, i ljungeld sig förbytt,
Och jord och himmel och natur och gudar
Till mitt förderf ha sammansvurit sig.
Hvarthän mitt hjerta skälfvande sig vänder,
Det möter dolkar; hvart min skrämda bön
Kring rymden skallar, svaras den af dunder.
Och fridlös jagad, lik en hind i skogen,
Jag omges öfverallt af nät och mordspjut.
Bland tusen hyddor, på hvars dörr jag klappar,
Blott grafven lofvar mig ett gästfritt skygd.

En brudsäng åt mig bäddas,
Men kall den blir och öde;
En bägare mig bräddas,
Men dödens kalk det är.
Mitt sällskap sig föröker,
Men alla äro döde;
En borg jag snart besöker,
Men Hel befaller der.

Hvar är min brölloppskrona,
Den rika högtidsskruden,
Och harporna, som tona
De älskandes beröm?
Och bägaren, som klingar

Lyckönskningar åt bruden,
Och dansens glada ringar
Och nattens rosendröm?

CHOREN.

Din gråt, prinsessa, hämma!
O, söf med hoppets tröst
Förtviflans vilda stämma,
Som ropar i ditt bröst!
Hvad nornorna besluta,
Kan ingen förutse:
I qväll vi tårar gjuta,
I morgon afton le.

HILMA.

Det ges en gräns för strider,
För hopp och tålamod.
När hjertat grymmast svider,
Det läks af eget blod.
När dagens eld förskräcker,
När månens blida sken
Blott jämrens känsla väcker,
Då fälls vår dödsdom re'n.

CHOREN.

Ej ges en ort så dyster,
Så ryslig, som det hus,
Der Fenrisulfvens syster
Bor, långt från dagens ljus.
Af dagens gyllne tärna
Ej dit en stråle når;
Der tindrar ingen stjerna,
Der blommar ingen vår.

HILMA.

Ej rasa vilda fejder,
Ej strömmar gråt och blod
I dödens stilla nejder,
Vid glömskans dunkla flod.
För stormens alla ilar,
För klippor, grund och skär,
Vår lefnadsjulle hvilar
Så trygg i hamnen der.

HILMA. GERDA.

HILMA.

Men Gerda nalkas. Kom, min goda Gerda!
Du känner allt. Kom, lär mig nu att dö!
Du såg mig födas, du med varsam hand
Den späda ledde genom barndomslifvet,
Och i en brudgums kärleksrika armar
Den kära panten först du lemna tänkte.
Kom, led till döden nu den räddas fjät!
Se, lifvets rosor på min kind förblekna.

GERDA.

Förtvifla icke! Än är intet afgjordt.
På vapenlyckan allt beror, och Oden
Bland våra gudar mägtigast ju är?

HILMA.

Men Oden sjelf beskyddar sina göter;
För Yngves hus hans gudaglafven strider,
Och ingen ovän har bestått för Sigurd.

GERDA.

Du glömmer Ottar, som på dessa stränder
En gång blef straffad. Här på Jutlands hedar

Han låg en spis för alla luftens foglar.
Du glömmer Jorund, som för sonlig hämnd
På Norges höga kuster blef ett offer.

HILMA.

Hvad usel tröst! För Salas öfverdrott
Allt måste vika. Nornan det beslutit.
Om någon dödlig kunnat rå på Sigurd,
Den segersälle Harald visst det gjort.
Förr'n aftonstjernan tindrar fram på fästet,
Min dyre brudgum andas icke mer;
Min broder krossad vid hans sida hvilar.
Förfärlig, Ragnar, blir din brölloppsqväll.
Med purpurrosor af ditt eget blod
Den hårda bädden festligt du beströr,
Och hesa korpar skräna högtidssången.
Hur grufligt, Gerda, är mitt öde ej!
För min skull blöder hvad kring vida jorden
Jag älskat mest: en brudgum och en bror!
Jag brottslig är, jag vill mig ock bestraffa.

GERDA.

Du är ej brottslig. Ödet blott har skulden.
Ett verktyg var du i dess hand.

HILMA.

Ett verktyg? —
Godt, jag vill krossa detta blinda verktyg;
Det skall ej mörda allt, hvad ädelt är.
Dö skall jag, Gerda! — Men på hvilket sätt?
Du gammal är, du står vid grafvens port;
Helt säkert ofta du på döden tänkt.
Hur skall man lättast slippa lifvets börda,

Hvad är den bästa väg till skuggors land?
Skall jag med dolken mordiskt genomborra
Mitt heta hjerta, som ej svalkas förr
Än i sitt eget blod? — Ack, svag är handen. —
Skall jag från jungfruburens höga fenster
Mig störta neder blindt i ljungeldsfall,
Att krossad bli mot stenarna derunder?
Skall jag i böljans sorlande kristall,
O Gerda, släcka mina grymma lågor?
Så sval är böljan, och en mystisk trånad
Mot Neckens blåa boningar oss drar.
Ljuft måste klangen af hans strängar söfva,
Ljuf måste slumren bli i silfvervaggan,
Som barnets slummer på sin moders arm,
Se'n långa vinterqvällen det har gråtit.

GERDA.

Hör upp den gamlas bröst att sönderslita!
Jag sjelf är qvinna, kan ej råda mord.
Din broder kommer. Arma, fråga honom!

HILMA. ALF.

HILMA.

Det vill jag göra. — Man är den, som nalkas,
Han bär ett svärd, han bär det ej förgäfves;
Han männer fällt och bryter lätt en ros. —
Hör mig, o Alf! — Dock först vid dina fötter
Den usla Hilma dig om tillgift beder.
Det är för henne blott ett mordstål åt dig slipas.

ALF.

Statt upp, o Hilma! Icke blott för dig,
För pligten, äran, vänskapen jag dör.

Och är väl döden, menar du, så grym?
Till envig länge har jag honom manat,
Men först i dag han lyder kallelsen.
För svärdshugg falla har jag alltid önskat;
Ett annat dödssätt anstår icke Alf,
Ett annat dödssätt anstår ej en hjelte.
Nu fylla gudarne min önskan opp.
Också en ovärd hand ej fäller mig:
Det är ej nesa att för Sigurd stupa.

HILMA.

O broder, hör mig! Tie snabba år
Du ensam var min skyddare och fader.
Ljuft log min barndom, af din sköld betäckt.
O, till de tusen ömhetsprof du visat,
Lägg ett ännu! Ett stygn af detta svärd —
Och Hilma mister alla sina plågor,
Och kungadottren grånar ej slafvinna,
Och ingen rånsman skändar Ragnars brud.

ALF.

För sista gången kom i mina armar,
För sista gången till mitt brodershjerta!
Ja, goda flicka, du har rätt. Åt döden
Med denna kyss jag viger in ditt lif.
Ej, våldsamt ryckt ur fosterbygdens nejder,
Du öfver hafvet röfvaren skall följa,
Att skåda Lögarns skogbekrönta stränder
Och Fyrisån och templet på dess strand.
Ej skall hos mördarn af din hela slägt
Du långsamt tvina i en skymflig boja.
Nej, Hilma, nej, du måste dö! Kom hit,
Du slaf, med bägaren derinne — skynda!

(En tjenare kommer med en fylld pokal.)

Betrakta, Hilma, detta dryckeshorn!
Det lilla måttet innesluter döden.
Töm det, och, innan aftonstjernan tänds,
Ett känslolöst och stelnadt lik du är.
En sådan brud allena anstår Sigurd.
Du bäfvar, Hilma! Hastig blekhet täcker
Din kind. — Du tvekar; kungadottren tvekar
I valet, gudar, mellan död och träldom,
Och Ragnars brud — o blygd! — vill lefva än
För Ragnars mördare.

HILMA.

Ack, hvarför krossa
Med vredens röst en redan krossad?
En hastig yrsel mig betog. Jag tänkte,
Hur grymt det var att, sänkt i grafvens djup,
Ej längre skåda stjernorna och solen,
Den blåa skyn, de blomsterkrönta fälten,
Ej längre höra näktergalens sång
Och harpans ljud och rösten af en älskling!
Nu är jag färdig. Dock förut en bön!
Hvar är min Ragnar? Innan dödens skymning
Sitt mörka flor för mina ögon breder,
Jag måste honom se; förr'n hjertat brister,
Det måste klappa än en gång mot hans.

ALF.

Till kampen han sig klär. Snart afskedskyssen
Skall brinna på din kind. Töm bägarn först!

HILMA.

Hvarföre det? — Mitt lif förfallet är
Till Hel ändå; ej undgår henne rofvet.
O fröjd, han kommer.

ALF. HILMA. RAGNAR. CHOR af BRUDTÄRNOR.

RAGNAR.

Himmel, hvilken syn!
Hur gudamild hon för min åsyn står,
Med tårars dagg på liljebleka kinden.
Nu först jag känner fasan af att dö.
Det är för mycket, att vid rosenskimret
Af nöjets morgon störtas ner i natten!
Farväl, o Hilma! Må vid Lögarns stränder,
I Björkös gyllne, sköldbeklädda salar,
Der Svithiods drottning herrskande du går,
Af tusen harpor, tusen rökverk hyllad,
Du likväl stundom ge en suck till hogkomst
Åt honom, som ditt hjertas förstling vann,
Hvars ben på Jutlands hedar snart förmultna!

HILMA.

Håll, Ragnar, håll! — Du tror alltså, att Hilma
Kan öfverlefva dig? Så se och döm!

(Tömmer bägaren.)

Försonad nu jag i din famn mig kastar:
Jag är dig värd. Nu vid ditt ömma bröst
Jag gråta vill den heta afskedståren.

RAGNAR.

Olyckliga, hvad har du gjort?

HILMA.

Jag drack
En dryck, som botar lifvets alla plågor,
Som menskan åter fri och lycklig gör.

RAGNAR.

O ve, o ve, jag inser allt. — Hur grufligt
Att tvenne gånger lida dödens qval!
Dock blott en gång i detta hemska nu
Jag lider det. — Hvad är en död för svärdet?
En himmelsk läkdom blott för detta sår.

HILMA.

Hör upp att klaga! Ångsten bör försvinna,
När i fullbordan nornans domar gå.

RAGNAR.

Förmälens, tårar! Afskedskyssar, brinnen!
O ve, mig kallar ödets kopparröst.
Till kamp, till kamp ut på de vilda fälten,
Der valets mör på blodbestänkta fålar,
Högt jublande, bland slagna hjeltar ila,
Jag störta vill i tusen dödars famn.
Ve mig, om qvällens bleka stjernor skåda
Mig bland de lefvande! Min Hilma dör!

ALF.

Åt mig, o Hilma, har du ej ett famntag,
Ett ord till afsked ej?

HILMA.

O tusen, tusen,
Om tungan kunde tala hjertats mening.
Haf tack, o broder, för de flydda åren,
För all den ömhet du så huld bevisat,
För detta sista ömhetsprof också!
Gerd, Ragnild, Thora, och du, goda Edla,
O följen mig, o skynden er att hölja,

Som afgjordt var, i rika brölloppskläder
Ej mera Ragnars, utan Sigurds brud!

CHOR.

Sannt är, hvad Oden, den väldige, sjungit,
Svithiods konung, när, tröttad af segern,
Hjelmen han lyfte från strålande panna
Och till den eviga vishetens språk
Guldharpan slog i Asiaborgen:
»Tron ej för hastigt — så dånade sången —
Molnfria himlar, rosor i knoppen,
Facklor, som vänligt skimra i mörkret,
Hvilande bölja och nattgammal is.
Först, när i hamnen seglaren hunnit,
Kan han vid mjödhornet prisa sin sjöfärd;
Först, när på fästet stjernorna brinna,
Må du berömma den flygtade dag.»

Arma flicka, glad du tänkte
På en följd af sälla dagar;
Annat ljödo ödets lagar,
Annat nornornas beslut.
Skön din morgonrodnad blänkte,
Ljuft den log; men innan solen
Halfva banan gått kring polen,
Släcktes den för evigt ut.

Nyss med hoppet i mitt hjerta
Glädjens sälla bud jag lydde
Och med purpurbindlar prydde
Mina lätta silkeshår.
Nu en förr ej anad smärta
Grymt mig qväljer, djupt mig sårar,

Nu jag gråter strida tårar,
Nu för bröstet jag mig slår.

Törnbeströdd är lifvets bana.
O hur ljuft att evigt sofva!
Dagens morgon allt må lofva;
Allt förnekas af dess qväll.
Glädjen blott sig låter ana:
Smärtor bo i kungasalen,
Smärtor djupt i blomsterdalen;
Blott i grafven är man säll.

FJERDE AKTEN.

SIGURD. GERDA. CHOR af BRUDTÄRNOR.

SIGURD.

Jag segrat har; men hvilken dyrköpt seger!
Jag nalkas Hilma, men i hvilket skick!
Med blodet stänkt af älskaren och brodern.
Hur skall jag härda hennes jämmer ut?
Hvad skall jag svara, då hon återfordrar
Sin kärleks enda föremål? O ve!
Jag tusen hjeltar förr till Valhall sändt,
Och lugnt, som fordom, dock mitt hjerta blef;
Men dessa begge lefva efter döden
Och kräfva snart en ryslig blodhämnd ut.
En dyster aning mitt förskrämda hjerta
Med örnklor spänner. Intet lugn jag finner,
Förr'n jag hos Hilma bedit af mitt brott.
Hvar är min Hilma? — Svaren mig, o qvinnor!
Hvar är min Hilma? Jag vill henne se.

GERDA.

I brölloppskläder väntar hon dig re'n.
Guldvirkad purpur hennes kropp betäcker,
Och ädelstenar kröna hennes lockar.

SIGURD.

Säg: vet hon re'n, att Sigurd vunnit striden?

GERDA.

Hon länge vetat, att den stolte Sigurd
Af ingen fiende besegras kunde.

SIGURD.

Och gråter ej? Och rifver ej sitt hår?

GERDA.

Nej; ingen suck den stilla barmen höjer,
Dock på dess kinder glimmar än en tår.

SIGURD.

Hon vredgas ej? Hon ej förbannar mig?

GERDA.

Lugn är hon, konung, som en sommarnatt.
Hon säger intet, men ett stilla löje,
Likt aftonrodnans, likt en vårlig blommas,
Guddomligt herrskar på dess milda läppar.

SIGURD.

Jag kan då våga att dess anlet se?

GERDA.

Var öfvertygad, intet ord af harm
Från henne, Sigurd, skall ditt hjerta såra.

SIGURD.

Hvar är hon, hvar?

GERDA.

Derinne hon dig väntar.

SIGURD.

Haf tack, o Freja! Hur jag säll mig finner! —
Men hvilken fasa binder mina fjät?
Bort, veka fruktan! Hon ju blidkad är,
Och allting re'n en lycklig ända tagit.

CHOR.

Försonad jag lyfter mot himlen min blick.
Till straffet, till straffet tyrannen nu gick.
Förgäfves du segrar med rysliga mord,
Förgäfves du fläckar en grönskande jord.
Till grinande spöken de mördade bli;
Ej köper dig guldet, ej äran, dig fri.
På fältet, i skogen, i festprydda hus,
I soljungfruns strålar, i mångudens ljus,
Hvar helst du dig gömmer, hvart helst du ock går,
De blodiga hamnarna följa ditt spår.

SIGURD. CHOR af KÄMPAR.

SIGURD.

O syn af jämmer! Må den vida jorden
Åt mig och Hilma blifva till ett bål,
Och måne, sol och alla himlens stjernor
Som bloss deröfver festligt regna ned!
O kämpar, hören! Ädle göter, hören!
Hvi dröjen I? — O, hören då en gång!
Er konung talar. Gån dit in och skåden

Ett offerlam, som hvilar i sitt blod,
En bruten ros, och, gudar, än så skön,
Att jord och himmel borde den begråta. —
Hvad fattas mig? Kan så en flickas död
Min själ förvirra? Det är icke rätt.
Nej, jag min sans vill genast återtaga,
För sista gången vill jag vara kung.
Gån in, o kämpar! På en yppig bädd
En mö der hvilar, väl som liljan blek
Och kall som drifvan, stum som marmorbilden,
Men himmelskt skön i dödens natt ännu.
Till stranden varsamt bären henne ned
Och på mitt skepp ett bål åt henne reden,
Ett bål, tillräckligt — hören det! — för två.
Jag efter Hilma vill ett graföl hålla,
Hvars like norden ännu aldrig sett.

Re'n dagen nått sin ända,
Och stjernor kransa fjällen;
Det är ju bröllopsqvällen —
O aningar och hopp!
En fackla vill jag tända
Högtidligt upp i natten,
Som lyser alla vatten
Och alla skogar opp.

CHOR AF KÄMPAR.

Vid Auras silfvervågor
Vanlander såg en mö
Med kind af purpurlågor,
Med barm, lik nyfödd snö.
Ett löje blott af tärnan
Den starkes själ betog;

Och saligt aftonstjernan
I deras brudnatt log.

Men kort är tro hos männer,
Och flyktig deras brand.
Snart Drifva qvalet känner
Af slitna kärleksband.
Ett mål för smärtans pilar
Och skild från hvarje lust,
Allena flickan hvilar
På Finlands öde kust.

Väl länge blott hon gråter;
Men ej i evighet
Ett såradt bröst förlåter:
Det äfven hämnas vet.
Och trolldomskittlar sjuda
I furuskogens famn,
Och hemska visor ljuda
Och nämna drottens namn.

Och se, en okänd plåga
Den mägtige förtär.
Re'n släckt är ögats låga,
Re'n kinden vissnad är.
Och förr'n det krönta året
Till rygga banan lagt,
Har re'n det blinda såret
På bålet drotten bragt.

Visbur fordom lågade för Öda,
Räckte flickan leende sin hand,

Och åt verlden såg man henne föda
Tvenne panter af hans sälla brand.

Men förtrollad af en annan qvinna,
Asiadrotten makan snart försköt.
Liknöjd såg han hennes tårar rinna,
Och förlorad var den suck hon göt.

Och hon måste kungaborgen lemna:
Späda söner hon på armen bar,
Gret, men hoppet att en dag sig hämna
Hennes tröst i ensligheten var.

Femton vintrar hennes söner hunnit,
Och mot fadren väpna de sin arm;
Innan kort har Sviadrotten brunnit
Rysligt inne vid sin makas barm.

Agne i härnad mot finnarne drog;
Froste, den mägtige drotten, han slog,
Lysande skatter i byte han tog.

Ringar af guld blefvo kämparnes lön;
Dottren af Froste, den retande mön,
Förde han sjelf öfver brusande sjön.

Och på de stränder, der Lögarens svall
Blandar med hafvet sin våta kristall,
Firar han bröllopp vid guldharpors skall.

Mjödhornen, fyllda af fradgande must,
Vandra kring laget, och lekar och lust
Fylla den vimpelomfladdrade kust.

Fram öfver böljorna fullmånen skalf,
Stjernorna brunno på himmelens hvalf;
Agne han hvilade ensam med Skjalf.

Morgonen framgick så rosig och klar:
Bruden försvunnit; men brudgummen var
Qväfd i den kedja, om halsen han bar.

(De bortgå med dem, som bära Hilmas lik öfver theatern.)

GERDA. CHOR af BRUDTÄRNOR.

CHOREN.

Du gråter, Gerda! Är då allt förloradt?

GERDA.

Allt är förloradt: purpurrosen bleknat;
Den gyllne lampan slocknade för evigt,
Och ned till dunkla, obekanta verldar
Från lifvets pol den milda stjernan skred.
Kall hvilar Hilma. Fåfängt i dess öra
Min stämma ropar, mina heta tårar
Förgäfves regna på dess bleka kind.

CHOREN.

Berätta oss om hennes död, o Gerda!
Väl är det smärtsamt att bekräftelsen
På ödets domar och vår saknad höra;
Men sjelfva smärtan ger i smärtan tröst.

GERDA.

Lugn sjönk hon ned på guldbelagda stolen
Och af de tärnor, som hon dertill utsett,
Sig kläda lät i festlig bröllopsdrägt:

Af Thora ordnades de långa håren,
Och Ragnild höll, försmältande i gråt,
En silfverspegel för den blekas anlet,
Och Edla tog ur skrinet de juveler,
Som borde kröna armarna och halsen;
Med brölloppsmanteln, stel af guld och prakt,
Jag stod vid sidan, skälfvande, förkrossad.
Högt greto alla. Öfver Hilmas kind
En tår ock framsmög. Ack, en helig droppa
Af hennes eget hjerteblod det var.
Så långsamt flöt den, liksom trött af resan.
Lugn blef dock Hilma, tröstade oss alla.
»I goda flickor, – sade hon — ert qval
Min död förbittrar. Lifvet är en yrsel,
En sjuklings dröm; väl, att den ändar sig!»
Allt mer dess anlet nu begynte blekna,
Och ögats strålar släcktes efter hand,
Och blånad täckte flickans rosenläppar.
Nu sjönk dess hufvud, nu från Hilmas barm
Det hemska rosslet dödens kamp förrådde.
Till sängen bars hon — ryckningar af smärta
Och djupa suckar — Hilma var ej mer. —
Nu låten mig i stillhet här få gråta;
Men öfver blomman, som i förtid föll,
En klagovisa stämmen opp, I tärnor!

CHOREN.

Väninnor, höjom då klagosången!
I dödens kedjor för evigt fången
Vår Hilma är.
Nu thronar fasan i kungaborgen.
Mitt hjerta blöder, min själ af sorgen
Förvirrad är.

Hur ljuft i döden dess öga blundar!
Mer skön ej Freja i Midgårds lundar
Man slumra såg.
Mer skön ej Nanna, förtärd af smärta,
Med bleka kinder och brustet hjerta,
På bålet låg.

Lång blir din slummer, o arma flicka!
När alla väsen mot ljuset blicka
Om morgonen;
När solens eldklot i söder brinner,
När Folkvangs drottning sitt guldgarn spinner,
Du slumrar än.

När fälten prunka, af liljor fyllda,
När fälten svalla, af säd förgyllda,
För vädrens sus;
När höstens tärna sitt fullhorn tömmer,
När ängen hvitnar, du stilla drömmer
I Helhem's hus.

Ej firas fester, ej facklor brinna,
Ej harpor klinga, ej mjödhorn rinna
I Helhems natt.
O barn af Embla! Hvad grymma öden!
Dygd, ungdom, fägring, allt, allt tar döden
Med jernarm fatt.

Gråtom ej den fallnas öde!
Lugnt hon slumrar hos de döde.
Ingen smärta dem förtär,
Inga tårar fällas der.

Saligt hvilar hon i famnen
Af den evigt stilla hamnen;
Inga skiften henne nå. —
Våra, våra återstå!

Hvad blir mitt öde? Hvad okänd trakt
Skall se slafvinnan i herrens magt?
På Thules halfö, den Necken famnar
Med dubbla haf,
Hvar blir min boning och hvar min graf?
Månn' på de ängar, dem, Fyriså,
Din silfverbölja
Ses vänligt skölja,
Der kungaborgen och templet stå?
Månn' på de stränder, der Eirasund
Lär båda hafven ett fast förbund?
Månn' på de slätter, af snö betäckte,
Der thussars slägte
Nu kogerprydde på skidor fara
Med vindens lopp,
Och grenigt hornade renars skara
Sin föda leta bland drifvor opp?
Hvad blir mitt öde? Hvad okänd trakt
Skall se slafvinnan i herrens magt?
På Thules halfö, den Necken famnar
Med dubbla haf,
Hvar blir min boning och hvar min graf?

FEMTE AKTEN.

GERDA. CHOR af BRUDTÄRNOR.

EN AF CHOREN.

De komma, himmel! Hörden I trumpeten
Der borta skalla? Sigurds skaror komma;
En skog af lansar rycker an mot borgen.
I gyllne rustning såg jag Sigurd glimma
Mot aftonstrålen. På en snöhvit fåle
Han red i spetsen för sin stolta här
Och rysligt höll ett blottadt svärd i handen.
Hör, närmre ständigt skränar krigsmusiken.
Vi äro alla, alla dödens barn!

GERDA.

Var icke rädd! Med svärd ej qvinnan dödas;
Ej dvärgar smida djupt i bergens skymning
Det grymma jern, som henne ger åt döden.
Med svärd man endast ofullkomligt mördar.
Om rätt du vill en bödels ära vinna,
Så angrip hjertat vid dess dolda rot,
Bjud sorgens magt förtära lifvets blomma!

CHOREN.

Af darrande väntan mitt hjerta nu slår:
Till straffet, till straffet tyrannen nu går.
Allt under ditt välde, o segrare, böj,
I blodströmmar vada, på likberg dig höj!
Räds, gudarne äro dock större än du;
Den qvider i morgon, som fröjdar sig nu.

En gång dock fullbordar sig Allfaders lag.
Det strålande Valhall förovinner en dag;
Men evigt i Narstrand de lastbare bo,
Men evig i Gimle är oskuldens ro.

CHOR af BRUDTÄRNOR. SIGURDS KÄMPAR.

EN KÄMPE.

O jämmerfulla syn! Och månen vände
Sitt anlete ej bort, och nattens stjernor
Från blåa himlar sågo kallt derpå!
Alf! Ragnar! Hilma! Fröjden er, I skuggor!
Er är ett offer utan like slagtadt,
Och hela norden straffas för er död.

CHOREN.

Är Sigurd fallen?

KÄMPEN.

Manhems sol gått ned,
Och mörka skuggor hvila öfver lunden.

CHOREN.

Berätta oss om hjeltens död, o kämpe!
Nyfikenheten, när det angår Sigurd,
Ej blott förlåtlig, den nödvändig är.

KÄMPEN.

Så hören då! Till stranden Hilmas lik
Af våra kämpar bars, och Sviadrotten
På afstånd följde, drömmande och stum.
Hans stolta öga såg till jorden ned,
Och djupa suckar gingo från hans bröst.
Till skeppen alla redan hunnit neder;
På kungens vink man redde till ett bål.

Af yxors hugg gaf ollonskogen genljud;
Snart allt i ordning var till dödens fest.
Med bloss i händren stodo Manhems kämpar
I långa rader jemte flodens stränder,
Och härens skalder stämde jämrens sång
Från dofva harpor festligt upp i natten.
Nu Sviadrotten tystnad bjöd. — »O vänner,»
— Så ljöd hans röst — »mitt sista afsked tagen!
Till skuggors land jag ur er åsyn går.
Jag mördat har en dyrkad älskarinna,
Och hårdt jag snart vill straffa mig derför.
På Hilmas bål jag brinna vill. Ej vågor,
Ej hundra vilda oceaners vågor
De flammor släcka, som i själen rasa;
Af eld allena släckes denna eld.» —
Sagdt, och ett bloss från en af våra kämpar
Han tog och, döf för alla härens böner,
Beträdde skeppet, hvarest Hilmas lik
På bålet låg och väntade en fackla.
Han tände skyndsamt veden an och högg
Med skarpa svärdet ankartåget af
Och leende besteg sin hemska bog.
Nu nattens väder fyllde redan seglen,
Och skeppet dref i flammor ut åt fjorden,
Af våra blickar och vår jämmer följdt.
Snart sågs deraf en ljusröd punkt allena
Vid himlaranden, som en dunkel stjerna
I nedergången, som en kant af månen,
När blodröd ner i böljorna han går.
Förskingrad flyter nu den höges aska
Kring oceanen, och den lätta urnan
Försmår att hysa stoftet af den man,
Hvars armar fordom skakade en verld.

CHOREN.

Ja, fruktansvärd, o kärlek, är din magt.
Ej qvinnor blott förtäras af din eld:
Du äfven hjeltarne i stoft förbyter.

Till dagarnes ände
Mitt öga sig vände,
Förgäte det flyktiga lifvets elände,
Förgäte sin tår!
Så länge än solen
Går banan kring polen,
O menniskor, qväljas och blöda I skolen
Af eviga sår.

Men hunger, pest och strider
Och grymma vintrars tvång
Förkunna, att det lider
Till verldens undergång.
Naturens tempel vackla:
Se, månen åldras re'n,
Och dagens gyllne fackla
Förlorar allt sitt sken.

Att störta Odens throner,
Far Surtur i sin prakt
Från söderns regioner
Med hela Muspels magt.
Med lågor är han väpnad,
Framför den höge går
Kring alltets rymder häpnad,
Förderfvet i hans spår.

Och redan Loke bryter
För evigt sina band,
Och Fenrisulfven ryter,
Och Ormen söker land.
I luren Heimdall stöter,
Och alla gudars ätt
Den dubbla hären möter
På Vigrids stora slätt.

Den sista vilda striden
De starke kämpa då,
Och gudarne och tiden
Sitt banesår der få.
Till graf sig verlden bäddar
Åt alla asars chor;
Ej Gungnir Oden räddar,
Ej Mjolner frälsar Thor.

Och Surtur öfver polen
Sin vilda flamma strör;
Förbleknad höljer solen
Sitt anlete och dör.
Af blåa himlen falla
De klara stjernor ner,
Och djupets källor svalla,
Och jorden finns ej mer.

Men ur hafvet sig höjer en grönskande ö,
    Omsusad af ljum, sommarlig vestan,
Med odödliga lundar och blomstrande fält.
Förbi är det onda, allt fröjdas och ler:
    En klarare sol tågar på fästet,

Och en skönare måne i skyarna går.
Då möta i skuggan af blommande träd
    De älskandes par glädtigt hvarannan.
Då fira de gode sin eviga fest,
Och till ödenas gåta man ordet då har;
Ty Baldur har kommit med Nanna igen
    Ur den kufvade Hels nattliga riken,
Och asarne finna i gräset på nytt
    Allfaders guddomliga runor.

VISBUR.

Sorgspel.

PERSONERNE:

VISBUR, Upsala drott.
HILDUR, hans gemål.
ÖDA, Visburs forna, nu förskjutna gemål.
GISSLER } hennes och Visburs söner.
AUDER }
HULD, en gammal trollqvinna.
ROLOF, en af Visburs kämpar.
ROE, Ödas fader.
RAGNILD, Hildurs tärna.
CHOR.

Scenen är i Upsala.

FÖRSTA AKTEN.

HULD.

Ur klyftors djup, ur mörka skogars gömma,
Dit mellan dunkla, hundraåra tallar
Knappt solen hinner med sin middagsstråle;
Der vindens suck, der forsens hemska dån
Och ufvens rop vid månens bleka skimmer
Doft återskalla från de höga bergen,
Hvem är den djerfve, som i dagens ljus,
Till lifvets hvimmel grymt mig kallar åter?
Re'n halfva seklet i min skumma grotta
Jag stilla bodde, stilla som i grafven.
Af gräs beväxtes stigen till mitt hem,
Af gräs, af viden och af hvassa törnen.
På långa år jag ingen dödlig såg;
Förglömd jag redan trodde mig deruppe
Och hoppades i ostörd ro få flytta
Till skuggors land, till dödens svarta elfver,
Se'n lifvet endast jämmer mig beskärt.
Ack, ingen sällhet för mitt hjerta skaptes.
Ej brölloppskransen fängslat dessa hår,
Dem redan hundra vintrars snö betäcka,
Och vid min barm en kärlekspant ej lett.
En bister norna ryckte från mitt öga
Den sälla bindeln, villans purpurbindel,
Och skingrade det glada silfvertöcken,

I hvilket andra sig och tingen se.
Då miste solen, miste nattens stjernor
Sitt klara sken, sin grönska jordens fält,
Och vårens blommor, höstens rika frukter
Och sommarns ax jag utan glädje såg,
Och hela lifvets mägtiga förtrollning
Upplöstes i en tom, en sorglig rök.
Ej harpans toner längre mig förnöjde,
Ej dansens hvirfvel. Ur min faders boning,
Ur glada systrars högtidsklädda skara
Jag, lik en vålnad, smög i skogar bort.
O, grymma norna, säg, med hvilken lön
Du gäldat har de nöjen, jag försakat,
Det stora offer af mig sjelf jag gjort!
Du skänkt förmågan att i blod förvandla
Den ljusa månen, hämma flodens lopp,
Att eld och väder efter önskan leda
Och kämpens hamn ur ättehögen väcka
Med sångers ljud. — Hvad båtar detta allt?
Ej kunde nånsin dessa stora under
Min sällhet skapa, ej en flygtig känsla
Af glädje föda i mitt bröst. —
Vill du, att äran skall belöna mig?
Hvad är då äran? Blott en sjuklings dröm,
En tom, förförisk klang, en hålig spegel,
I hvilken menskan dårligt sig begapar
Och stor sig tycker. Dåre, tror du väl,
Att andra bilden i din spegel se?
Sig sjelf din granne skådar i sin egen.
O, blygens, dödlige! Blott himlens gudar,
Odödlighetens ljusa barn och etherns,
Tillkommer äran. Blott sin egen guddom
Är hvarje menska. Ägde du ock kronor

Att dela ut, ja, stora kungariken,
Du skall dock aldrig bli en annans gud. —
Men vishet, vishet är dock värd att vinna,
Är värd att köpas med försakelser,
Och hög dess njutning. O, jag tänkte så,
Förr'n hemlighetens purpurslöja lyftes.
Med andarna jag plägat samqväm se'n,
I skuggorna af Ygdrasil jag hvilat,
Jag läst, o norna, dina gyllne runor.
Ack, hvad jag hatar dessa grymma runor!
De tala blott om tårar eller blod.

Skön var den väg, som ledde mig till staden.
Å ömse sidor såg jag åkrar svalla,
Likt stora guldhaf, krusade af vinden,
Och rika byar höjde sig på heden,
Der friden bodde, kärleken och fliten.
Ur hvarje dal jag hörde källors klang
Vid hjordars dans; en ungdom, frisk och glad,
Lik ängens ros i daggens silfver badad,
På blomsterfälten trygg och sorgfri lekte,
Och gråhårsmän ur svala ekars skjul,
Likt aftonrodnor öfver nejden, logo.
O, tänkte jag, snart skola dessa fält
Sig grymt förvandla, snart skall pesten rasa,
Det grymma kriget och den bleka hungern,
Der lifvet, fröjden, öfverflödet rå,
För glädjens toner endast dödssång höras.

Men Svithiods drottning re'n jag nalkas ser,
Af sina tärnors muntra skaror följd.
En gyllne ked på liljehalsen prålar,
Och ädelstenar kröna hennes hår.

HULD. HILDUR.

(Med den senare uppträder choren.)

HILDUR.

Du visaste af alla jordens qvinnor!
För dig jag dyrkande mitt hufvud böjer,
Jag kysser vördnadsfull din hand.

HULD.

O drottning,
Vill du med usla vördnadsoffer muta
Det stränga ödet? Hoppas icke det!
Blygs att förnedra så din värdighet
Inför en like! Menskan aldrig bättre,
Och sällan sämre, än sitt öde är.

HILDUR.

Hör mig, o qvinna! Grymma tvifvelsmål
Min själ förfölja; aningar, så mörka,
Att aldrig Nastrand svartare har födt.
Ej thronens glans, ej sjelfva Visburs kärlek
Förmå mig trösta. Du, o Huld, allena
Kan skänka lugnet åt mitt qvalda bröst.

HULD.

Tro icke det! Ack, mången dödlig kom
Med hopp i hjertat till min skumma grotta
Och gick förkrossad, tröstlös derifrån.
Om deras öden jag med tusen talat;
Men från den stunden, de min stämma hörde,
Ur deras ögon aldrig sällhet strålat,
På deras läppar aldrig glädjen lett.
Hvad vill du, drottning? Jag ej trifves här

I folkets sorl, i solens grymma sken. —
Jag måste skynda. Säg mig hvad du önskar!

HILDUR.

O stränga qvinna, ej med denna uppsyn
Betrakta mig! Jag härdar den ej ut.
Din panna dyster som ett åskmoln är,
Som dödens pilar ljunga dina blickar.

HULD.

Ännu en gång, hvi har du kallat mig?

HILDUR.

Jag af din mun mitt öde ville höra.

HULD.

Du ser ditt öde. Ur den svarta grafven
Det kommit har och uppenbarar sig.
Dock, se, du vågar ej att det betrakta.

HILDUR.

O, hör mig, Huld! En ryslig dröm jag haft,
En svart, förfärlig dröm.

HULD.

Välan, förgät den!
Lär dig att anse drömmen för ett intet
Och verkligheten för en dröm! Blott så
Förlefver menskan roligt sina dagar.

HILDUR.

Min dröm är icke andra drömmar lik:
Dess blotta hogkomst skakar än mitt hjerta.
O, värdes höra! Sjelf du rysa skall.

HULD.

Jag rysa? Nej; se, drottning, dessa håren!
Snart glimma de af hundra vintrars snö.
Se dessa gamla ögon! Snart de sett
Två slägter skugglikt tåga öfver jorden.
Men bland de tusen dödliga jag kännt
Ej en jag fann, hvars lif ej slutligt var
En sorglig dröm, en våldsam feberyra.
Ja, utan rysning jag dig höra vill;
Men först en fråga tillåt mig, o Hildur!
Jag ser en gyllne ked i flera hvarf
Omge din hals. Ifrån dess helga midt
En diamant nedstrålar, lik en stjerna,
I festlig glans. Säg, Hildur, med hvad rätt
Du bär det stora, oskattbara smycket.

HILDUR.

Mig Visbur skänkte på förmälningsfesten
Den gyllne kedjan. Odens höga maka,
Den stolta Frigga sjelf, den fordom bar,
När än i Björkös rika kungasalar
Hon höll sitt hof och badade i vassen
Af Lögarns silfvervåg sin gudakropp.
Af alla drottningar i Yngves ätt
Den sedan burits, som ett kännetecken
Af deras ära, deras värdighet.
Hvi frågar du fördenskull, med hvad rätt
Jag detta smycke bär?

HULD.

Det vill jag säga.
Knappt sjutton gånger har den gröna våren

Med fogelsånger och med liljedoft
Gått fram ur drifvornas och köldens sköte,
Se'n, af en händelse ur grottan stigen,
I Upsala jag var på Disas fest.
Der såg jag Visbur, såg hans sköna maka,
Den stolta Öda. I en flock af qvinnor
Hon praktfull stod vid altarlågans sken.
Så dagens tärna mellan gyllne vårmoln
I öster prålar, så bland sina tärnor
Står Oders brud i Folkvangs höga sal.
En purpurslöja, prydd af silfverblommor,
Omflöt dess länder, och en perlsatt gördel
Förtroligt famnade dess smärta lif.
Då blixtrade på hennes barm den kedja,
Som nu dig smyckar. Ack, med skäl hon tänkte
Till dödens stund få detta tecken bära;
Ty utan fläck dess lefnad alltid var,
Och tvenne söner, dem hon Visbur gett,
Bort evig, evig deras kärlek göra.

Då nyss åt staden drömmande jag gick,
Såg jag en qvinna sitta under eken
I sorgens drägt. Af ingen bindel krönt,
Flög hennes långa silkeshår i vinden;
Rödt var af gråt dess himmelsblåa öga,
Och rosen flydd ifrån dess bleka kind,
Der tärens perla, stum och sorglig, blänkte.
Jag stannade, jag fäste på den arma,
Rörd af medlidande, min blick; och se,
Det Visburs maka var, den stolta Öda,
Som aldrig förr i folkets skaror gick,
Att allas blickar hon ej till sig drog,
Ej allas hjessor vördnadsfullt sig böjde.

Alltså ej undra, Hildur, på min fråga:
Än lefver ägarinnan till ditt smycke.

HILDUR.

Jag känner ej de saker, du förtäljer,
Och vill ej känna dem. Mig Visburs kärlek
På thronens höjd har oförmodadt lyftat
Ur blomsterdalen, der med vårens rosor
Jag lekte förr, ett fjortonårigt barn.
Ack, fjorton år vid sidan af min Visbur
Jag sorgfri lefvat; ingen tår af saknad
Har fyllt mitt öga, ingen suck af ånger
Har stigit se'n från denna trogna barm.
Jag, äfven jag, o Huld, åt Visbur skänkt
En helig pant af ömsesidig kärlek,
En älskvärd son, den blomstrande Domalder,
Som nu är bortsänd på en fjerran ö
I Lögarns stora, heliga kristallsjö,
Till Eilif Viking, för att undervist
I bragder bli, som höfvas kungasonen.
Tro mig, o Huld: ej ärans glans, ej thronen
Min själ förföra. Blott jag Visburs kärlek
Behålla får, o, allt för gerna då
Åt hvem som helst jag denna kedja lemnar.

HULD.

O Hildur, bättre för ditt lugn det varit,
Om i din blomsterdal du evigt dröjt.
Den är en dåre, som ur däldens skugga
Till glans och höjder sträfvar opp. Med tårar,
Med blod och tårar, gäldar han sin lust.
Hör mig, o Hildur! Hvad jag vet, jag talar:

Vanlander hette Visburs tappre fader.
Till Finlands kuster han i härnad for;
Der såg han Drifva. Under Auras tallar
Hon ensam gick, i jagtens rustning klädd.
Ljuft öfver vaden skörtades den lätta,
Den gröna kjortlen opp. En gyllne fläta
Tillsammanhöll de välluktrika håren,
Och silfverkogret hängde ned från skuldran.
Af mägtig kärlek drotten vardt betagen.
»Dröj qvar,» han sade, »sköna jägarinna!
Lent som ett sammet, blomsterrikt är gräset,
Och skuggan djup af tallarna deröfver.
Kom i min famn! Dig älskar Svithiods drott,
Den store konung, som på Odens thron
I Yngves borg sitt höga säte har,
Vid Fyrisån, den mångbesjungna floden.
Snart skall jag vända till mitt rike åter,
Men ej förgäta dig. Tolf ädle svenskar
Jag vill dig skicka med den gyllne kedja,
Som burits först af Odens höga maka,
Af alla Manhems kungabrudar se'n.
På Lögarns strand din ankomst jag förbidar.»
Så talte länge Svegders store son,
Och Drifva trodde, eller ville tro,
Hvad drotten sade. Re'n de svenska seglen
Från Auras kuster vesterut sig vände,
Och veckor, månhvarf skredo snart förbi.
På mulna stranden Drifva satt och såg
Åt rymden ut med tårbemängda blickar;
Men ingen guldked, ingen glad beskickning
Till älskarinnan öfver hafvet kom.
Dock ej att gråta Drifva blott förstod:
En ryslig hämnd hon tog på Sviadrotten.

Af trolldomspilen hastigt genomborrad,
Föll segerhjelten i sin trygga borg.

I Upsala jag sjelf tillstädes var,
När kungens ben från bålets varma glöd
I gyllne urnan samlades af sonen
Och sattes ned i ättehögens famn.
Om aftonen längs månbeglänsta floden
Jag ensam gick och hörde elfvor sjunga.
Jag glömmer aldrig deras hemska sång.
Gif akt, o Hildur! Du skall sjelf den höra.
Så sjöngo elfvorna i Fyrisån:

En gyllene ked
Är i asarnes hus.
O, rycktes den ned
Långt från soltärnans ljus!

Sindre den gjort,
Den ilsknaste dverg,
Hvars förborgade port
Är i Skandiens berg.

Loke den stal
Fram i dagen, att ve
Och dödliga qval
Åt de eviga ge.

Utlagd han är,
Likt ett skinande garn.
Blindt snärja sig der
Alla gudarnes barn.

Fadren hon re'n
I grafven har lagt.
Offrad blir se'n
Hans son åt dess magt.

Fejder och mord
Är dess eviga lag.
Den förste i nord
Skall hon skörda en dag.

Se poleldens sken!
Hör nattugglans ljud!
Tyst sofver han re'n
Hos sin vakande brud.

Till sitt hämnande kalls
Fullbordan hon går
Och om brudgummens hals
Knyter guldkedjan svår.

Högt i ett träd
Slutar hjelten sitt lopp.
Af metallernas säd
Växer olyckan opp.

HILDUR.

Ja, Huld, du hade rätt. Långt bättre varit
För mig att dröja i min blomsterdal.
Dock nej: det var ju kärleken, som ledde
Mig derifrån. I famnen af en hjelte
Jag yrat bort mitt snabba ungdomslif.
Jag lycklig var. I sjelfva dödens stund

Skall jag med tacksamhet ännu det minnas
Och prisa himlen för den korta tid,
Mig lemnad var att Visbur se och solen.

HULD.

Du talar klokt, o drottning! Ingen dödlig
Till sällhet skaptes. Säll jag såg dock mången,
Så länge än dess bröst af kärlek brann.
Säg nu din dröm! Jag deltar i ditt öde.

HILDUR.

På sömnens vingar tyckte jag mig föras
Långt bort från solens, långt från månens sken.
I skumma salen på en svartklädd thron
Jag sorgsen satt, och Visbur vid min sida.
Blekt var hans anlet, slocknad ögats glans,
Och purpurmanteln stel af drottens blod.
Mitt hjerta sved, jag ville handen lägga
Uppå dess trakt, dock fanns der intet hjerta;
Tom, rysligt tom, var barmen, som jag rörde.
Jag ville sucka Visburs dyra namn,
Men orden dogo på min stela tunga.

Ett hastigt dån nu utanföre hördes,
Och koppardörren öppnades, och se,
En blodig vålnad in i rummet steg.
Af eld hans lockar rysligt svedde voro,
Och likaså den furstligt rika manteln.
Med namnlös fasa kände jag igen
Min dyre son, min älskade Domalder.
Och efter honom kommo många andra;
I kungadrägter alla voro klädde,
Men alla, alla droppade af blod,

Och alla, alla buro Visburs drag.
Ej ur mitt sinne går den hemska drömmen.
Förklara den! Jag känna vill mitt öde.
Först, när sin lott det vet, är hjertat nöjdt.

HULD.

Svårt lär ej blifva att din dröm förklara.
Dock, Hildur, minns: det är ju blott en dröm.
Förgät den — flyg i Visburs armar åter!

HILDUR.

Jag kan det icke, innan allt jag vet.
Lätt är att dö, men grymt att evigt bäfva.

HULD.

Välan, i grottans dunkla famn mig följ!
Vanlander sjelf jag väcka skall ur grafven;
Allt får du höra af hans egen mun.
Dock vet förut: ej någon lycklig tidning
Från Helhem kom. Ej hoppets blommor gro
På andra sidan om den gyllne solen.

HILDUR.

Jag vill dock gå.

(Till en af tärnorna i choren.)

Kom, Ragnild, kom och följ mig!

(De gå.)

CHOREN.

Glad trädde jag nyss ur den skyhöga borgen,
Af guldbindlar prydd om mitt lockiga hår.
Nu mörknar min leende panna af sorgen,
Och oro i själen, likt skymningar, rår.
Hvad kan min bestörtning, min ängslan då vålla?

O, hvadan de qväljande suckar jag drar?
En fjäril är glädjen: försök ej att hålla,
O ros, vid ditt hjerta den flygtiga qvar!

Jag har sett hvad jag ej önskat har:
Lik en åldrig, hotande jättinna,
Lik ett spöke af försvunna dar,
Stod den gamla, hög och underbar,
För vår herrskarinna.
Ödets moln på hennes panna satt.
Lika facklor i en stormig natt,
Såg jag hennes ögon brinna.

Hvitt blänkte dess hår, likt en nyburen drifva.
Hemsk som en ruin och föråldrad hon stod.
En sådan, o systrar, jag äfven skall blifva;
Snart rosorna flyta på tidernas flod.
Men ack, innan känslornas låga försvunnit,
Ack, innan mitt hjerta att älska förglömt,
Att redan på bålet till aska jag brunnit,
Att Hel i sin nattliga boning mig gömt!

Jag ej gillar hvad vår drottning gjort.
Hvarför ödet till sitt möte kalla?
Aldrig godt från dödens-land man sport:
Hvarför klappa på dess kopparport,
Öppen dock för alla?
Jag vill njuta skämtande min dag,
Le mot solen och för ödets slag,
Lik ett blomster, sorglös falla.

Sakta, o sakta!
Kungen jag ser

Bland presterna stiga från borgtrappan ner.
Tåget jag vill betrakta.
Följd af sin heliga vakt,
Går han i blänkande prakt,
Offer och rökverk att bära
I gyllene templet till gudarnes ära.

(Marsch af Visbur, med offerprester, hoffolk och vakt, öfver theatern, från borgen opp i templet.)

I himmelska magter, hvars vakande öga
Med strålande kärlek sér ned från det höga
Till Skandiens bygder, det heliga land,
Der riken I ägen, ej tempel allena,
Der sönerne tända med presterligt rena,
Med kungliga händer ert altares brand!
O, vaken med nåd för de throner, I höjden,
Thor, Oden och Frigga, I mägtige tre!
Må friden, välsignelsen, lyckan och fröjden
Sitt eviga hem här på fjällarna se!

ANDRA AKTEN.

ÖDA. GISSLER. AUDER. CHOREN.

ÖDA.

Nu, mine söner, lemnen mig en stund!
Er dolda hållen roligt der i skuggan
Af lundens träd, till dess jag kallar er!
Ej Visbur föddes känslolös. Måhända
Han ej behöfver sönerna att se,
Att i sitt hjerta faderskärlek röna;
Måhända segra modrens tårar re'n,
Måhända minnet af försvunna dagar.
Han var ju lycklig förr vid detta hjerta,

I dessa armar njöt han lifvets sällhet,
Den sällhet, ack, som njutes blott en gång.
Frånvaron är en medlare, bland alla
Den yppersta. Man glömmer hvad man äger,
Men heligt är hvad man förlorat har.
Dock, är han döf för mina varma böner,
Blir till hans hjerta vägen stängd för Öda,
Då kommen fram! Må han från eder se
Sin gyllne ungdom herrligt återstråla,
Och, hvad han nekat modrens heta tårar,
Han rodna skall att neka sina barn.

GISSLER.

O Roes dotter, ej förnedra dig!
Ej oss förnedra! Hvarför genom tårar
Vår krona vinna, hvarför genom böner
En rättighet, för hvilken vi ha svärd?
Tolfhundra finnar, öfver hafvets vågor
Af konung Jokul skickade med dig,
Befaller jag, tolfhundra finnar Ander,
Och tusen göter lyda Roes vink.
Ej segren oviss är. — Må hämnden drabba
Domalders far: han var ej nånsin vår.
Så heligt blod dessutom jag ej vet,
Att till min rätts försvar jag det ej spiller.

ÖDA.

O grymma barn, ditt tal mig genomborrar.
Bed gudarna att ej det afskyvärda,
Det oerhörda sker. Ha, hvilka ormar
Mitt sköte födde, hvilka tigerhjertan!
De törsta rysligt efter fadrens blod.
Gån, lemnen mig! Jag vill allena vara.

AUDER.

Kom, Gissler, kom! Förrädisk är din hetta.
Se dessa qvinnor frukta dem, ja, darra
För sjelfva murarna! Vårt hvärf, o broder,
Har knappt ett namn, då re'n det utfördt är.

(Gissler och Auder gå.)

ÖDA.

Så är jag åter i min fosterbygd.
Ja, dessa fälten drucko mina tårar;
Ej smärtans tårar blott, nej, glädjens ock.
Jag ser den höga, tornbekrönta staden,
Det gyllne templet, hvarest Skandiens gudar
Evärdligt throna, och den rika borgen,
Som Yngve rest vid blåa Fyrisån,
Den glada borg, der Öda fordom gick,
Vid harpors jubel och vid facklors glans,
Högtidligt fram bland guldbesmidda tärnor.
Ett spöke lik, jag kommer nu tillbaka,
En sorgsen vålnad, som från skuggors land
Osynlig vandrar kring sitt forna välde.
O dyra ort, hvad sorglig hogkomst väcker
Du i min själ! Se, hvarje blomma nickar,
Och hvarje träd sin helsning vänligt susar!
Välkommen åter! klingar fogelns röst.
Natur, hvad du är god! Du evigt älskar,
Du evigt ler, i solglans eller tårar,
Emot din gunstling. Menskorna ej så.
I dag de lyfta oss på lyckans höjd,
Med fröjd och ära mildt oss öfverhopa;
I morgon störta de med rysligt hånskratt
Sitt usla rof i afgrundsdjupet ned.

Snart fjorton år på Finlands öde kuster
Jag satt allena och begret min forntid,
Min döda forntid! Ack, dess bleka minnen,
Likt qvällens töcken, lika vänners skuggor,
Likt aftonrodnan af en flyktad dag,
Besökte mig i sakna'ns dunkla midnatt.
Långt från min hembygd, från de blomsterdalar,
Der glädtigt förr jag silfverlammen smekt,
Långt, långt från mina barn, de enda panter
Mig återstodo af en flyktad sällhet,
Jag, af en hård och ärelysten far
I landsflykt drifven, pligtat har för brott,
Ej mina egna. Himmel, var det lastvärdt,
Att af en kung, en hjelte och en man
Jag djerfdes tro den heligt svurna eden?
O mine söner, hvi från eder ryckas?
Ej fadermord jag skulle er ha lärt,
Ej Visburs namn I skolat af mig höra.

O, innan den rysliga hämndtimman slår,
O Mundilfars son, innan skåda du får
Från din silfrade vagn i den höga azuren
Det rysliga brottet, som skändar naturen,
Som icke bevittnats af seklernas år:
Förr Heimdall må stöta i skallande luren,
Att dånet till Gimle, till afgrunden når,
Förr Surtur må rida, på eldfolen buren,
Att Bifrost i stycken, hemskt brakande, går,
Och himlarne remna och dödsfasan rår
Kring gudarna, menskorna, djuren!
Hafslägrade ormen sig fräsande höje
Ur grundlösa hvirfvelens famn, att dess blå,
Dess hotande böljor mot skyarna slå!

Ej Loke vid klippan i bojorna dröje!
Till kamp må han trotsigt mot asarna gå.
Må stjernor och månc från rymden försvinna,
Må solarna slockna, och jordkloten brinna,
Förr'n sönerne väpna mot fadren sin arm,
Förr'n mordstålet träffar hans fridlysta barm,
Och det heliga blodet ses rinna!

Håll, Öda, håll! Hvar är ditt hämndbegär,
Den stolta blodtörst, som ditt hjerta svällt?
För evigt dog din kärleks sköna låga.
Må hatets flamma nu i själen brinna,
Att natt och tomhet der ej herrska må!
Gläds: äfven hämnden måste ha sin vällust.
Förlorad't hopp! Det finns en enda känsla,
Som mägtig är att lif åt lifvet ge,
Och denna känsla har jag kallat kärlek.
Hvad efter kärleken man njuta vill,
Hvad efter kärleken man verka tänker,
Är endast skuggor, drömmar efter dagen,
Och midnattsvålna'n af ett sjunket lif.

(Det mörknar. Åskan går.)

Men himlen svartnar; solen bakom molnet
Sitt anlet höljer. Åskans dofva röst
Från ethern skallar. Visbur, dina offer
Af gudarna med vreda blickar ses.
Räds: fastän långsamt, nalkas likväl straffet
Och tar tillbaka hvar försummad stund.

(Åskvädret tilltager.)

CHOREN.

Fasor mig skaka.
Asa-Thor väpnar sin ljungande hand.
Åskhjulen braka,

Viggarne spraka,
Rysligt tillbaka
Blixtarne stråla kring sjöar och land.

Stormarne hvina,
Skyarne brista,
Skogarne rista
Sitt grönskande hår;
Hafsdjupen skina
Af hväsande lågor,
Af fräsande vågor
Det vredgade svallet mot stränderna slår.

Bladkrönte Necken
Tystnar i bäcken,
Elfvorna stumma i grottorna fly;
Jätten och dvärgen
Darra med bergen
För hammarens slag och åskornas gny.

Helige Fader, mot jättarne ljunga!
Skona dock mig!
Bröt väl den unga,
Bäfvande qvinnan nånsin mot dig?
Med vårliga rosor bekrönte den fromma
Sitt vågiga hår
Och ilade glad i lekarnes spår.
Ej höfves din allmagt att bryta en blomma;
För aftonen dock hon sjelfmant förgår.

(Åskvädret upphör. Processionen vandrar från templet tillbaka opp i slottet.)

TREDJE AKTEN.

VISBUR. ROLOF. ODA. CHOREN.

VISBUR.

Ej blide voro gudarne i dag.
Det tycktes ej, som höllo de till godo
Med våra offer. Nå, en annan gång
Mer nådiga jag skall dem säkert finna.

ROLOF.

Du skämtar, konung! Tro mig, ingen klok
Har gäckats än med allvarsamma saker.

VISBUR.

Är det så visst? Nej, klokast den, som anser
För allvar skämtet, allvaret för skämt.
Låt åskan dundra, vare offerblodet
Svart eller rödt, må grymma tecken läsas
Bland innanmätet af det fällda offret,
Må altarlågan stiga opp mot skyn,
Må i sin födsel den af röken qväfvas:
Allt detta, Rolof, angår icke mig.
Må gudarne, som intet ha att göra,
Med sådant lappri ledsnaden förjaga.
De lefva länge, ha till gyckelspel
God tid beständigt. Icke så en konung.
Hvad svåra pligter han att fylla har!
Ej nog han skall mot fiender beskydda
Sitt rikes gränsor och mot inhemskt våld

Alldagligt hålla straffets klinga lyftad;
Hvad gudarne med rätta borde sköta,
De hvärfven lemnas åt hans omsorg ock.
Mot hunger, pest, mot vintrars storm och töcken,
Mot sjelfva Loke och dess hela anhang
Han måste strida, skydda herdens hjordar,
Välsigna fiskarns nät och kalla dagg
På åkerbrukarns brända tegar neder.
Ja, med ett ord, han måste vara gud
För regn och solsken, väderlek och vindar.

Men lemnom alla sorger för i dag!
Ett gästabud jag hålla vill på borgen,
Så snart den fagra månen lyftat har
Sitt rosenanlet ur den skumma vågen,
Och qvällens hand tändt himlens gyllne lampor
I blåa salen upp; ett gästabud,
Hvars like Yngves salar än ej skådat.
Guldvirkade tapeter skola pråla
Kring tak och väggar, bord, af rätter tyngda,
Längs murarna i långa rader stå;
Af facklors glans i sommarns ljusa middag
Skall nattens mörker herrligt sig förvandla;
I gyllne floder mjödet störta skall
Ur perlbesatta horn, och skaldens harpa
I allas hjertan klinga helig fröjd.
Kom dit, o Rolof! Du skall sjelf förvånas.

ROLOF.

O konung, räds för ödena! De lockas,
Likt dödliga, af festens milda skimmer,
Af glädjens sång, af harpans muntra toner
Ur sina klyftor fram.

VISBUR.

Godt, de må komma.
Med horn i handen jag dem möta vill.

(Han blir varse Öda.)

Men hvem är qvinnan, som derborta står?
Likt vass för vinden bäfva hennes lemmar.
Det tyckes just, som hon mig ville nalkas;
Dock återhåller fruktan hennes steg.

ROLOF.

Med doket hon sitt anlete betäckt.
Så outgrundlig är vår dunkla framtid.

ÖDA (framstiger.)

O Svithiods drott, jag har en bön —

VISBUR.

Och hvilken?

ÖDA.

Rättvisa jag begär.

VISBUR.

Hon väntar dig.
Hvar finna henne väl, om ej vid thronen?
Säg nu ditt ärende!

ÖDA (pekande på Rolof)

Må denne gå!
Min skygga bön ett vittne endast önskar.

VISBUR.

Rättvisan höjer öfverallt sin röst.
Hon skyr ej vittnen, vandrar stolt i dagen.

ÖDA.

Du irrar dig, o drott! I sorglig landsflykt
Hon evigt sväfvar, finner knappt en hydda,
Som låter dörren för den trötta upp.

VISBUR.

Hon thronar evigt här på Yngves borg,
Af Odens söner evigt hon beskyddas. —
Din önskan dock skall uppfylld bli. Allena
Jag vill dig höra. Lemna oss, o Rolof!

(Rolof går.)

Lyft nu, o qvinna, slöjan, som betäcker
Ditt anlet, bort! Mig hemlighetens dok
Odrägligt är, när det i otid nyttjas.

ÖDA.

O Svithiods drott! Ett spökes bleka anlet
Sig rysligt döljer innanför. Det blygs
Att skåda solen i dess glada öga.
Men, Visbur, du befallt det. Din befallning
Skall genast uppfylld bli. Se hit och rys!

(Hon borttager doket.)

VISBUR.

O himmel, hvad jag ser! Det Öda är.
Min döda forntid stiger upp ur grafven.

ÖDA.

Du sade sannt. Ur grafvens famn den stiger,
Att fordra räkenskap af dig, barbar!
Se, dessa kinder blomstrade ju fordom
Af helsans rosor, dessa ögon blänkte
Guddomligt förr af kärlek och af fröjd.
Hvad jag var säll! I lifvets glada fullhet

Jag log mot ljusa, solbeglänsta verldar.
Hvem har n: Öda till en vålnad gjort?

VISBUR.

Håll, Öda, håll! Vårt möte icke börja
Med hårda bannor! Kärleken är flyktad;
Skall hat nödvändigt fylla upp dess rum?
Ej ges en känsla på den vida jorden
Så grym som hatet. Tårar eller blod
Det måste dricka, om dess grymma brand
Ej skall vårt hjerta rasande förtära.
Nej, Öda, nej! Ej härdar du ut tanken
På Visburs blod, ej Visbur Ödas tårar.
O varom vänner, fast ej älskande!

ÖDA.

Tror du, att hjertat nöjes med ett mindre,
Se'n det ett bättre njutit? Vänner, vänner!
O usla namn, o rysligt tomma ljud!
Hvem hade väntat sig af Visburs läppar
De kalla orden förr i gyllne dagar,
Då hoppets vår och lifvets kring oss log
I festlig glans, då känslans näktergalar
Vår brudsång sjöngo, då begärets vestan
Med ljumma vingar smekte våra bröst,
Och lifvets träd i purpurblomma ylfdes,
Då, ljuft bestrålad af den blida månen,
Som guldröd uppgick mellan rosenbuskar,
I parkens sköt jag vid ditt hjerta låg
Och af din mun den helga eden hörde?

VISBUR.

Föråldradt är, o Öda, detta språk.
Hör upp dermed! Ljuft som en festmusik

Det fordom klingat i mitt druckna öra.
Nu ljuder det likt dödens hemska sång,
Likt klagolätet af förstämda harpor.
Jag är ej mera hvad jag var den tiden:
Du sjelf, o Öda, ej densamma är.
Som månens anlet eller årets tider,
Så skiftar ock det arma menskohjertat;
Men blott ett fylle, blott en vår det har.
Hvad förde hit, o Öda, dina steg?
Jag trott vår räkning afgjord längesedan.

ÖDA.

Vår räkning afgjord? Nu den börjas först.
Du häpna skall för dina stora skulder.
Hör, Visbur, hör och dig att rodna lär!

Den femtonde af mina vårar strödde
Med fagra blomster Fyris' ängar re'n,
Och solen strålade i själen glädje,
Och ljufva suckar af en mystisk trånad
Guddomligt svällde flickans unga barm.
Då såg jag dig, då möttes våra blickar.
Af liljor krönt, bland muntra tärnors skara
Jag stod vid randen af den blåa floden
Och såg din flotta, tyngd af guld och silfver.
Ros upp till staden. Segersäll den kom
Från ärofulla vikingsfärder åter.
Å ömse sidor om den lugna ån
Den gröna slätten festligt var betäckt
Med qvinnor, barn och ålderstigne fäder,
Och rop af jubel fyllde luften upp;
Men bland de tusen, som tillstädes voro,
Blott en den sköne kungasonen såg,

Och denna ena såg blott kungasonen.
Ack, hundra gånger rodnande jag slog
Mitt öga ned till jorden. Hundra gånger
Jag lyfte det och mötte genast ditt.

O, nu randades dar, fulle af tjusning.
Mer ljuft från den blåa, den mörknande skyn
Nedstrålade qvällens och kärlekens bloss,
Och en skönare tärna om morgonen gick
Att bebåda den gyllene solen.
Bland ångande liljor jag drömmande satt
På den ort, der jag först skådat min älskling,
Och såg i den ormande flodens kristall
Än min leende bild glänsa tillbaka,
Än hur grumlad den blef af en fallande tår.
»O,» tänkte den arma med klappande bröst,
»O, komme han snart, den mitt hjerta begär,
Att i konungens borg festligt mig föra!»
Och Lofn, den guddomliga, hörde min bön.
Från borgen du kom, herrlig som Baldur,
Medan i Midgårds blomstrande dalar
Än den helige log i gudarnes krets,
Och öga och kind brunno af lifvets
Eldstrålande glans, och hans lockiga hår
Tyst lekte i himmelens vindar.
Så kom du, o Visbur, och tryckte min hand
Och med stammande röst sade din kärlek.
Jag ville dig svara; men, ack, af en kyss,
Af en glödande kyss qväfdes min stämma,
Och den menlösa ros, som prydde min barm,
Ljuft klämdes till döds i ditt famntag.
Och till konungens borg mildt du mig ledde,
Med gyllene kedjan behängde min hals

Och vid harpornas ljud och vid tärnornas sång
Till ditt furstliga läger mig förde.
Ve, ve dig, du korta, bedrägliga lust!
Ve, ve, hur i qval grymt du förvandlats!
Förtrampad, förskjuten, föraktad och glömd,
Allena jag satt öster om hafvet,
Der Aura sig kröker i tallarnas skygd.
Med tårar jag helsade morgonens ljus,
Med tårar jag såg, hur aftonens stjerna
Framblänkte, beskimrad af darrande guld.
Tungt skredo de eviga åren förbi.
O, hvad smärtor jag led! O, hvad dödar jag dog!
O, hur ligger mitt lif härjadt och öde!
I en vandrande hamn, i en klagande röst
Är den lyckliga Öda förvandlad.
Ve, ve dig, du korta, bedrägliga lust!
Ve, ve, hur i qval du förbyttes!

VISBUR.

Hör upp, o Öda, med din grymma klagan!
Den skakar hjertat, ej besegrar det.
Så trotsar eken alla stormars välde.
Hvad önskar du? — Med silfver och med guld
Jag lasta vill den snäcka hit dig burit.
Res, Öda, res och forna dagar glöm!

ÖDA.

O blygs! Med guld du alltså vill betala
Mitt hjertas sår, med usla skatter gälda
Mitt hela lif, som offrades åt dig!
Barbar, är det ej nog att vara grym?
Skall man nödvändigt äfven förolämpa?
Säg, när, säg, huru Öda dig har gifvit

En sådan rätt! Välan, jag följa vill
Din låga vink. Af alla dina skatter
Den gyllne kedjan endast jag begär,
Som du mig skänkte på förmälningsdagen.

VISBUR.

Allt annat, Öda, villigt jag dig gifver,
Allt, som är mitt, blott ej hvad Hildurs är.

ÖDA.

Hvad? Fräckt du vågar nämna detta namnet
Och rodnar ej och slår ej ner ditt öga?
Hvad rätt har Hildur till det gyllne smycket?
Mitt är det, mitt, så länge än jag andas.
I ärans namn jag fordrar det igen.
Säg: med hvad brott har Öda väl förverkat
Den forna hedren? Har hon nånsin brutit
De helga löften, som vid Frejas altar
Hon rörd besvor? Och äro tvenne söner,
Dem åt sin man den kyska makan gaf,
Ej ett försvar för modrens rättigheter?

VISBUR.

Nämn icke våra barn! De äro döda.
Bland rosenbuskar i den svarta mullen
De slumra djupt. Re'n länge jorden var
Det låga taket öfver deras boning,
Och inga runor visa vandrarn dit.
Förgäfves solens glada ljus de sågo.
Ej skulle de, likt fäderna, förvärfva
Odödlig ära, ej med senig arm
I stridens brak den yra fålen tygla
Och mägtigt spänna kopparbågens sträng.

ÖDA.

Du irrar dig. I kraft och ungdomsfriskhet
De herrligt blomstra. Nyss till modershjertat
Med glädjetårar jag de stolte slöt.

VISBUR.

Hvad, hör jag rätt? Månn' Roe mig bedragit?
Jag efterfrågat dem; han svarat mig,
Att mullen re'n betäckte deras urnor.
Hvad? Följde de till Finlands dystra kuster
Din färd, o Öda? Ha de blomstrat upp
I främlingarnes land, bland Auras skogar?
Helt säkert, qvinna, af din mun de lärt
Att hata fadren, att hans namn förbanna.

ÖDA.

Nej, den förskjutna, den förgråtna Öda
Var icke värd att fostra hjeltar upp.
På Roes gårdar de sin barndom njutit;
Du är dem närmre än du tror.

VISBUR.

O säg,
Säg, hvar de äro! Ack, af faderskärlek
Mitt hjerta klappar än för Ödas barn.

ÖDA.

Du skall dem se; men minns, o Visbur, minns:
De ha, som makan, sina rättigheter.

VISBUR.

Hvad billigt de begära, vill jag gifva.
Säg, hvar de äro!

ÖDA.

Gissler, Auder, kommen!
Försöken I en väg till Visburs bröst!

(Gissler och Auder uppträda.)

Sen, mine söner, eder far! O Visbur,
Se dina barn!

VISBUR.

De äro det. Mitt hjerta
Vid deras åsyn fadersglädjen röner.
De äro det. Ja, dessa ädla drag
Blott äro värda sönerne af Visbur
Och Odens helga ättlingar. O kommen,
O kommen, mina barn, i fadrens famn!

GISSLER.

Förrän vi hasta i din famn, o konung,
Vi böra veta, om högtidligt du
Erkänner oss för dina äldsta söner,
För arfvingar af Yngves höga thron.

VISBUR.

Hvad? Tveken I naturens röst att följa?
I ären stolte. Goda kännetecken!
Från trälars blod I stammen också ej.
Stor, hoppas jag, skall eder framtids ära,
O söner, bli. Jag flottor vill bemanna
Och skänka gyllne rustningar åt er.
I vikingsfärd kring fjerran stränder tågen!
Den sköna, vida, solomglänsta verlden
Står öppen för ert hopp och edra bragder.
Nog skall ert namn genljuda der en gång!
Till ättemän I han ju Valhalls gudar.

Ett rike lätt eröfras kan af er,
Ty till det högsta banar svärdet vägen.
Dock, om I stilla önsken njuta lifvet,
Välan, mitt Svithiod stort och mägtigt är.
I nordens ishaf det sitt hufvud döljer
Och badar fötterna i Sundets våg.
Jag hvar sitt fylke er med nöje gifver.
Der kunnen I, vid fulla dryckeshorn
Och vänners glam och sköna flickors skämt,
På edra borgar gladt er tid fördrifva.
Tron mig, ej äran ensam lycklig gör;
En dröm är storheten, en rök berömmet.
Hvad båtar väl att rastlöst efterjaga
Dess molngestalter? Klokare gör den,
Som makligt lyssnar i en krets af vänner
På gigors milda ljud och seidmäns gyckel.

GISSLER.

Är detta fadrens ord till sina söner?
Är det en konung, är det Odens ättling,
Som talar detta språk? Thor, låt din åskvagn
På nytt förfärligt genombraka skyn!
Grip ljungeldshammarn, rikta honom säkert
Och slå vanbördingen till jorden ned!

VISBUR.

Hvad öfverdåd! Väl mig, att Hildurs sköte,
Ursinnige, dig ej till verlden bar;
Väl Manhems folk, att du ej är Domalder!

AUDER.

Dig sansa, broder! Lik en lossad vårflod
Ditt hjerta brusar, känner ingen gräns.

Låt mig få tala! Hör mig, Svithiods konung!
Vet, icke Gissler, icke Auder föddes
Att styra fylken. Andra stjernor blänkte
I deras gryning. Högre sträcka de
Sin åtrå.

VISBUR.

Nå, hur högt då? Låt mig höra!

AUDER.

Så långt, som deras rättigheter hinna.

VISBUR.

Hvad fordren I, o ynglingar, af mig?

AUDER.

Erkänn vår rätt att dig få efterträda
På Yngves kungastol!

VISBUR.

Det är ej möjligt:
Allt annat fordren, endast icke detta!
Upsala thron hör blott Domalder till.

AUDER.

Och detta, konung, är ditt sista svar?

VISBUR.

Vid gudarna, ett annat kan ej gifvas.

GISSLER.

Välan, vi gå.

VISBUR.

O, skynden ej så fort!

AUDER.

Hvad göra här? Vår och din egen dom
Du afsagt har.

VISBUR.

När träffas vi då åter?
Besöken mig i qväll på kungaborgen.
Vid fyllda horn jag vill er vishet lära,
Vill lära er att nöjas med er lott:
Den stora konsten läres bäst vid mjödet.

GISSLER.

Godt, godt, vi komma.

(Gissler och Auder gå.)

ÖDA.

O, du är en bof,
Den lågaste af alla jordens bofvar!
Ej nog, att modren känslolöst du krossar:
Du äfven vill bekriga dina barn.

VISBUR.

Bekriga dem? Nej! Men den morgonrodnad,
Som herrligt blänkte öfver deras vagga,
Ett irrsken var. Hvad rår väl jag? De äro
Ej mera barnen af den forna Öda.

ÖDA.

Barbar, du kan ha rätt. Den forna Öda
Var länge död; dess rosor och dess löjen
För evigt flytt, dock var dess hjerta qvar,
Var länge än detsamma; nu ej mera.
Ha, efter långa år af ryslig träldom
Du slutligt ger mig friheten tillbaka.

Nej, Visbur, nej, jag är ej mera Öda.
Jag afskyr, hatar, jag förbannar dig.

VISBUR.

Håll, stränga Öda! Hvarför mig förbanna?
Jag älskat dig. — Är det mitt fel, att lifvet
Och våra böjelser sig jemnt förbyta?
För ynglingen du skapades, o Öda,
Men ej för mannen. Ynglingen är död.
O, unna mannen att sin vällust följa!
Ditt öga kasta kring den vida jorden!
Sig allt förvandlar. Natten följer dagen,
Af sommarns rosor och af skördens ax
Utträngas vårens nardusrika liljor,
Af höstens frukter sommarns glada prakt.
Ej något hvilar inom sina gränsor.
Allt i den stora, hvimlande naturen
Är i beständig rörelse. Hvad högst
Du såg i dag, i morgon lägst du finner.
Se, jernet rostar, sjelfva guldet bleknar;
De höga stjernorna förbyta rum:
Skall menskohjertat blott ej ändring lida?
O Öda, lär en gång att rättvis bli!
Ej någon kärlek var så öm och salig,
Så ljuft var aldrig något rosenband,
Som det i forna dagar oss förenat;
Men lågan slocknat, blomsterkedjan brustit:
Jag älskar Hildur, älskar dig ej mer.
Jag tillber månen, ty min sol har nedgått.

ÖDA.

Ha! Jag skall rycka denna svaga måne
Med väldig arm från himlahvalfvet ned
Och i dess fall dess dyrkare förkrossa.

VISBUR.

Du rasar. O, farväl, beklagansvärda!

(Han går.)

ÖDA.

Han hade rätt. Så vidt den blåa himlen
Sin stjernpell spänner öfver land och sjöar,
Sig allt förvandlar. Äfven detta hjerta,
Det känsloveka, sig i sten förbyter.
Och, af föraktets kalla vågor släckt,
Den sista gnistan der af ömhet dör.
Men i dess djup sig andra flammor tända.
Ha, det är hatets, det är hämndens brand!
Ja, äfven hämnden måste ha sin vällust;
Jag känner det. Han måste ha sin vällust,
Ljuf, vild, som kärlekens. O, med hvad fröjd
Jag i ditt bröst, o Visbur, stålet vrider!
I ditt och Hildurs! Från er ömma barm
Skall dödens rossel ljuft mitt öra kittla,
Ljuft som i forna dagar lutans klang.

Ormar från Nastrand, sliten mitt bröst!
Spruten ert gift i mitt rasande hjerta!
Mig ropar mitt öde, mig hänför min smärta,
Mig kallar den tjutande hämndens röst.
Beslöja ditt anlet, du strålande tärna,
Som herrlig i tidernas guldvagn far!
Dröj evigt, dröj evigt i hafsdjupet qvar,
Du midnattens bleka och darrande stjerna!
I himmelens bloss, förmörken ert sken,
Bortvänden er stråle, att icke I sen
De rysliga bragder, som öfvas på jorden,
De svarta, de vilda, förfärliga morden,
Den fest, som beredes åt afgrunden re'n!

Ormar från Nastrand, sliten mitt bröst!
Spruten ert gift i mitt rasande hjerta!
Mig ropar mitt öde, mig hänför min smärta,
Mig kallar den tjutande hämndens röst.

(Hon går.)

CHOREN.

Ingen tigrinna
På blåmänners strand
Är grym, som en qvinna,
När svartsjukans brand
Begynnt i dess hjerta att brinna.
Att hämnas hon går:
Så våldsamt ej vårfloden brusar,
Så mägtigt ej ljungelden slår,
Så vild ej stormen till fejd mot de suckande tallarna rusar.

Ett mordjern hon svänger med rasande arm,
Hämnd blixtrar dess öga, mord andas dess barm.
En retande lustgård kring dödsängeln ler,
Der guldäpplen hänga från grenarna ner;
Kristallvågen sorlar vid vandrerskans fot,
Och gräsbäddar vänta att ta henne mot.
Dock stillar hon icke sin hunger och törst,
Dock hvilar hon ej, förr'n hon hämnat sig först.
I blodet allena hon släcker sin glöd;
Blod dricker hon glad, som det fradgande mjöd.
Ve offret, som faller i vilddjurets klor!
I giftsvällda hjertat ej miskunden bor.

Höga gudinna,
Du, som i Folkvang med lekande hand
Af purpur ses spinna
Den lyckliga kärlekens band!

Maka af Oder!
Njutningens, hoppets och lekarnas moder!
Du, som i vårens kristalliska floder
Badar de himmelska lockarnas guld!
Hör mig, o Freja, vänlig och huld!
Skänk ej min kärlek den grymma förmåga,
Som andas kring jorden förvirring och plåga,
Som lugnet för mig och för andra förstör!
Tyst må han brinna, lik vårdtornets låga,
Likt facklan, som vandrarn ur öcknarna för.

FJERDE AKTEN.

HILDUR. RAGNILD. Derefter VISBUR. CHOREN.

HILDUR.

Hon hade rätt. Ej hoppets blommor gro
Vid dödens elfver, inga stjernor lysa
I grafvens natt. Hvi lät jag mig förleda
Att nalkas gränsen af det hemska land,
Der menskolifvet ingen arfsdel äger?
Ve mig! Jag dödens svarta rike sett.
För mig är slocknad verldens gyllne sol,
För mig har hvarje glädjeblomma vissnat.
Ack, än mitt hufvud svindlar af de dunster,
De afgrundsångor, mig i grottan mötte.
O goda Ragnild, vid din trogna skuldra
Mig hvila låt! Dock se, min Visbur kommer.
Med sorgens tår jag honom möta vill,
Ej mer med glädjens vingade förtjusning.

En njutning dock mig ödet unnat än:
Ej grafvens hot besegra kan min kärlek.

VISBUR.

Väl mig, att jag dig träffade. Kring borgen
Jag länge dig förgäfves sökt. Men hvad?
Din kind är blek som vårens späda lilja,
Är stänkt af tårar, vild din blick, ditt hår
Kring elfenskuldrorna förvirradt hänger.

HILDUR.

Ur skuggors land, o Visbur, är jag kommen.
Ej dagen strålar, ej af gyllne smycken
Omvindas festligt våra lockar der.

VISBUR.

Du yrar, Hildur! Säg mig, hvad som händt.

HILDUR.

Ej något händt ännu. Dock ser jag re'n
Ett moln sig höja öfver himlaranden;
I dunkla famnen vårt förderf det bär.
O Visbur, rädda dig! Af svärd och dolkar
Ditt hufvud kringhvärfdt är. Bjud dina kämpar
Sig klä' i stål! Besätt med jernklädd vakt
De höga portar, som din borg försvara!

VISBUR.

Hvarföre så? Hvem har så oförmodadt
Dig lärt att frukta? Det är fred i landet.

HILDUR.

Fred är, o Visbur, ett försåtligt lugn.
Räds: ödet lägger aldrig vapnen neder.

VISBUR.

Säg, goda Hildur: hvem har talat sagor
För dig i dag?

HILDUR.

Din far, Vanlander sjelf.

VISBUR.

Du skämtar, Hildur.

HILDUR.

Nyss från Huld jag kommit.
Jag såg din fader, klädd i grafvens skrud.

VISBUR.

Från Huld? Med skickelsen hvem bad dig träta?
O qvinnor, qvinnor, underbara väsen!
Hvad eder önskan gränslös är! I fordren,
Att sjelfva ödet höfligt är mot er.

HILDUR.

För mig, o Visbur, fruktar ej min själ;
För dig allena bäfvar detta hjerta.

VISBUR.

Hvarmed har spöket hotat mig?

HILDUR.

Med döden.

VISBUR.

Med döden alltså endast! Goda Hildur,
Visst skall jag dö; jag visste det förut.

Den höga Oden före mig ju dödde,
Han, Valhalls konung, alla diars hufvud,
Den rika Niord, åkerbrukets gud,
Och Yngve Frey, den gyllne tidens drott,
Och Fjolner, Svegder och min far Vanlander.
Ej annat öde kan jag vänta mig.
Men kom, o Hildur, kom i borgen upp,
Att, hvad du vet, du må i lugn förtälja!

(De gå.)

CHOREN.

Säg oss, o Ragnild, säg oss, hvad du sett!
Säg: hvilken syn har drottningen förfärat,
Med dödsfärg målat hennes sköna kinder?
Allt bör du veta. Säkert du ej vek
Ett ögonblick ifrån den högas sida.

RAGNILD.

Jag allt förtälja vill, men knappast än
Från min bestörtning jag mig kunnat hemta.

En ormlik väg igenom dunkla skogar
Oss långsamt förde till den gamlas boning.
Från middagshöjden solen redan steg,
Förr'n dit vi kommo. I ett hälleberg,
Bevuxet tätt med hundraåra granar,
Var grottan danad, och en dyster gång
Oss ledde ned på våta marmortrappor.
En koppardörr var midt emot. Med brak
Den öppnades, och i ett dunkelt rum,
Svart, rysligt svart som Nastrands låga midnatt,
Vi stannade, och koppardörren slöts.
Djup liksom mörkret var den hemska tystnad
I grottan rådde, fruktansvärd och djup.

Vår andedrägt blott talade derinne.
I hast ett skimmer, som af svafvelflammor,
Upplyste rummet, och en magisk spis
I midten röjdes. Ofvanföre lågan
En stor, ofantlig messingskittel sjöd.
Af blod den uppfylld var, och menskoknotor
Och örter, plockade i månens nedan,
Och ulfvars hjertan, ormars gift och tungor
Der sammankoktes till ett rysligt såd.
I kolsvart drägt, med silfverhåren lösta
Kring nakna skuldror, gumman satt för spisen
Och sjöng en sång, en vild förtrollningssång,
Att våra lockar reste sig af fasa,
Och blodet blef till is i våra ådror.
Vanlander! nu med vild, förfärlig röst
Besvärjerskan tre gånger ropa hördes.
Ett rysligt dunder svarade dess rop,
Och berget skakades. En stormvind blåste
Den blåa lågan ut. »Hvem ropar mig?» så ljöd
En hålig stämma i den mörka grottan,
En stämma, hemskare än dödens röst.
Stum Hildur låg och skalf i mina armar.
Huld svarade. En dödssång spöket qvad;
Än i mitt öra skalla olycksljuden.

CHOREN.

Säg innehållet af dess hemska sång!

RAGNILD.

Död öfver Visburs, öfver Hildurs hufvud!
Död öfver sönerna, död och förderf!
O, tvingen mig ej säga mer! Ack, snart,
Snart allt skall rysligt uppenbaradt blifva.

(Skymning. Beväpnade väktare visa sig på murarna, som omge borgen.)

CHOREN.

Väl mig, att till storhet och ära
Jag icke af ödet blef danad.
Fast glömd jag har lefvat, måhända,
Måhända likväl, att begråten jag dör.
Tungt är det en krona att bära.
Bland törnen den sorgligt är banad,
Med afgrunden skall han sig ända
Den väg, som till magten och högheten för.
Ty afundsjukt gudarnes öga
Betraktar det stora, det höga:
De kufva den segrande drotten,
De störta de tornade slotten
Med väldiga armar i brådjupet ner.
Och klipporna bäfva vid skallet,
Och jorden sig fröjdar åt fallet,
Och folket i aflägsna länder
Högt jubla med klappande händer,
Och dvärgen den krossade jätten beler.
Men långt ifrån yppiga salar,
Men, löst ur den glänsande bojan,
I ringhetens blomstrande dalar,
I låga och halmtäckta kojan
Bor odlarn i leende ro.
Hans skördar af solen förgyllas,
Af silfverlamm ängarne fyllas;
Sitt lif utan strider han njuter,
I famnen han, skämtande, sluter
Sin fromma, sin lyckliga maka,
Och ljusalfer evigt bevaka
Hans böljande tegar, hans fredliga bo.
Att långt från den skyhöga borgen,
De vilda, de larmande torgen

En älskande yngling mig förde
I öknar, der endast jag hörde
De susande träden och elfvernas våg.
Då började ismåna'ns vindar
Derute i skogarna stoja,
Jag stilla i eldupplyst koja
Vid brudgummens hjerta försmäktande låg.
Men knoppades sippor och lindar,
Men vaknade jorden ur dvalan,
Men sjöng den bebådande svalan
Ånyo vid bjelken af makarnes tak;
Då gingo förtroligt vi båda
Ur torfskjulets hägn, att beskåda
Den gröna, den leende våren,
Med blommor vi kransade håren. —
Så flögo de vingade åren,
Tills döden oss slöt i sitt lugna gemak.

Solens gyllne hästar bada
I den blåa oceanen.
Vänligt stråla nattens glada,
Perlbekrönta stjernor ner.
På den skumma himlabanen
Löpa månens hvita fålar,
Och i silfverfacklans strålar
Nejden stum och sorgsen ler.

Svalan till sitt näste flyger.
Dufvan i den skumma lunden
Hänryckt till sin maka smyger,
Slumrar i sitt gröna bo.
Vänlig kommer aftonstunden;
Vallmoqvistar håren kransa

På fantomerna, som dansa
Kring dess vagn i menlös ro.

Längesedan öfver heden
Odlarn vandrade tillbaka.
Stilla och högtidlig freden
Kring naturens tempel rår.
Alla sofva; ja, men vaka
Vill jag än, ty hemlig smärta
Bor i själen, och mitt hjerta
Af en dunkel aning slår.

(Beväpnade flockar inkomma från flera håll och efter hvarandra på theatern. De omringa borgen.)

Gud, för mitt öga
Hvad fasor sig måla!
Mordvapen stråla
I mångudens ljus.
Jernklädda skaror
Med lefvande snaror
Omge det höga
Asarnes hus.
Ack, lössläppt är fejden;
En rasande tiger,
Snart fråssar den grymme på likströdda torg.
Hemskt upp öfver nejden,
Se, dödsmolnet stiger.
Snart nedslår dess vigge i konungens borg.

ROP AF VAKTEN (på murarna).

Förräderi och uppror! Svithiods konung!
Din höga borg af fiender beringas.

(Träffning i fonden. Borgen stormas och intages. Alla fienderne tränga dit in, och theatern är någon tid ledig från beväpnade. Ett doft stridsbuller skallar ännu länge från det inre af slottet.)

FEMTE AKTEN.

VISBUR (med ett blottadt svärd i handen inkommer från en af borgens sidoportar).

O svarta midnatt, sofva jord och himmel?
Hvad? Svärdens klang omkring den helga borgen
Och upprorsfacklans vilda afgrundsbrand
Och Yngves salar fläckade af blod
Och barnens svärd mot fadrens hjerta vända
Förmå ej väcka gudarne ur dvalan?
Hvad? Skriar månen, skria nattens stjernor
De dödliga ur deras sömn ej upp?
O Gissler, Auder, lik ett offerdjur
Jag för er arm ej tåligt blöda tänker.
Från thronens höjd jag är ej störtad än:
Än svenska hjertan slå för deras kung;
Med samma värma än på jorden hatas
Förräderi och fadermord — än, än
Kan jag förfärligt mig på eder hämna.
Hör, krigets gudar vildt kring borgen rasa;
Der slagtas mina vänner — och jag flyr!
O, blöden, blöden, ärorika offer!
Snart, straffande, jag komma vill tillbaka
Och era skuggor ge en herrlig fest.
Nej, ingen ömkan! Gladt jag slita vill
Ur barnens barm det svarta vilddjurshjertat
Och det till spis åt deras moder ge.
Men se, hvem ilar der i månens strålar
Med blottad klinga vildsint mig emot?

GISSLER (framstörtar på scenen).

Håll stilla, fege, bäfvande tyrann!

VISBUR.

Hvem är du, usling?

GISSLER.

Gissler är mitt namn,
Och hämnd min lösen. Bof, försvara dig!

VISBUR.

Det vill jag göra, Gissler; men förut
Den straffsång hör, som öfver dig jag qväder.
Hör den, o Gissler, hör! — Förbannad vare
Den sälla afton, i hvars bleka skymning
Jag blef din far, den stund, då Ödas kärlek,
Begärets strålar ur dess glada öga,
Begärets suckar från dess späda barm
Förledde mig, då ensligheten, dunklet
Och tystnaden och bäddens lugna famn
Berusade allsmägtigt mina sinnen!
Förbannad vare du! Bland alla söner
På denna jorden vare du förbannad!
Må korpar hacka dina ögon ut!
Må luftens gamar på ditt falska hjerta
Sin måltid hålla! Må i Nifelheim
För evig köld din bleka vålnad darra,
För ettersvällda ormar evigt fly!

(De aflägsna sig, fäktande, och försvinna bakom offerlundens träd.)

CHOREN.

Af skräck mitt häpna hjerta slår:
Förintad, darrande jag står,
Till berg sig resa mina hår.

Jag såg en son i blodig harm
Hemskt lyftande mot fadrens barm
Ett slipadt jern, en väpnad arm.

En far jag hörde sonen ge
Tillönskan af oändligt ve,
Grym, ryslig, vild förbannelse.

Jag fader kämpa såg och son.
Jag hörde vapnens gälla dån;
De spredo blixtar långt ifrån.

O gudar, om från Valhalls bord
En blick I sänden till vår jord,
O hämmen, hämmen fadermord!

Det vilda hafvets raseri
Och stormens vrede tyglen I —
Kan menskan blott ej lugnad bli?

Stjernorna blänka så mildt i azuren,
Blommorna sofva i dalen.
Lugn är den eviga, hulda naturen,
Andas blott njutning och väl.
Men bland de yrande menskorna rasa
Fejderna, brotten och qvalen.
Gud, hvilken afgrund af jämmer och fasa
Är ej de dödligas själ!

ÖDA (uppträder).

Hvad fattas mig? O, hvadan denna storm,
Som rysligt skakar mina häpna leder,
Den hemska dödssvett, som min panna sköljer,
De vilda qval, som rasa i min barm?
Har Nastrand flyttat dit med alla fasor?
Förmår mitt hjerta dem ej rymma mer?
Hvad fattas mig? Jag kom ju hit, att se

Ditt blod, o Visbur, att din dödssuck höra,
Och döden sjelf jag lider nu för dig!
Ha, döden blott? Hvad är väl döden? Gudar!
En flägt, som andas rosens vissna blad
Från grenen bort, en vind, som skingrar dimman,
Förintar molnets luftiga gestalt.
Och smärtan, hvad är den? Ett helvete,
Som finnes blott på denna sidan grafven.

O grymma stund, då allt skall fyllas upp
Hvad hjertat hittills bäfvande har anat,
Hvad hittills smickrat det med afgrunds fröjd!
Förfärligt är det hemska ögonblick,
Då bilderna i verklighet förbytas.
Om det är glädjens bilder, o, de mista
Sin himlaadel, då de stiga ner
Att sig med gruset darrande förmäla.
Om det är fasans bilder, o, de mörda:
Ett dödligt väsen härdar dem ej ut.
Så är en vådeld dock på afstånd skön;
Men ve, ve den, som honom nalkas vågar.

Hur usel, ack, med sina föresatser
Dock menskan är! Säg, är det modershjertat
Som nu är svagt? Är det ej älskarinnan,
Den glömda, den förskjutna älskarinnan,
Som beder för sin mördare, som gynnar
Förrädarn än? Blygs, grymma Öda, blygs!
Kring dina söners hufvud sväfvar döden,
Och deras fiende du gynnar än!

Nej, hämnd, nej, vakna med fördubblad kraft
I detta hjerta! Blott ett ögonblick

Af styrka än ifrån er höjd, o gudar!
O, endast denna bön! Se, femton år
Af vilda afgrundsqval jag kunnat bära:
O, gen mig endast till minuten kraft!
Ja, må jag tårlös Visburs dödskamp se,
Hans blodbestänkta lik, hans sönderslitna,
Af tusen uddar genomstungna bröst!
Dock fåfäng är min bön. Nej, hämnden, gudar,
Var aldrig vällust. Hatet är en blixt,
Men kärleken en sol. Dock — någon nalkas.

AUDER (med en flock af krigare framträder ur fonden).

Hell dig, o moder, Svithiods höga drottning!
I dina händer nu jag återlemnar
Det gyllne smycke, som af orättvisan
Dig var beröfvadt. Gläds, du hämnad är.
I dödens armar hvilar Hildur redan.

ÖDA.

Föll hon för svärd? Var hennes dödskamp svår?

AUDER.

I purpurbäddens veka famn vi funno
Den arma qvinnan blek och kall och död.
Med denna kedja, som dess ofärd vållat,
Hon sjelf sig qväft. Hvad straffet rättvist var!
Den, mot det höga sina händer sträcker
Förmätet upp, skall mördas af det höga,
Hans åtrå väckte. Äran är ett dunder.
Blott gudar röre det och gudabarn.

ÖDA.

Fördömda guld, förbannade metall,

Hvarmed svartalferne beherrska verlden!
Fördömda hat, fördömda ärelystnad!
Blott kärleken sig borde hämnat här;
Men kärleken ju hämnas blott med tårar.

CHOREN.

Omringad jag är
Af mördarnes här,
Kringblixtrad af svärden.
Med blödande själ,
O Hildur, likväl
Vid tårarnes fall
Jag offra dig skall
Den sista, sorgliga gärden.
Skön blänkte du nyss,
Lik rosen, som glimmar
I morgonens timmar,
Beskimrad af dagg, omsorlad af vårvindens kyss.
Försvunnit du har!
Ett lik af den strålande Hildur är qvar.
Hvad är väl, o gudar,
Det ädla, det sköna? — Ett intet det är,
Försvinnande vågor,
Förbrinnande lågor,
De sofvandes brudar,
Förgängliga skrudar,
I hvilka det eviga stoftet sig klär.

ÖDA.

En ryslig fråga länge sväfvat har
På mina läppar. Son, hvar är din fader?
Måhända re'n din klinga drack hans blod?

AUDER.

Nej, moder, nej! Han flydde. Med sitt svärd
En väg han banat genom våra skaror.
Dock hoppas jag att snart hans död få spörja:
Ej skall han undgå de försåt, vi ställt.

ÖDA.

Du hoppas det? Må, onaturlige,
Du aldrig bättre af ditt öde hoppas!
O himlamagter, hvad jag usel är!
O, hur mitt hjerta grufligt sig förirrat!
Långt från den verld, der kärleken än bor,
Det vandrat bort i hatets svarta riken,
Och i den stora, eviga naturen
En återklang ej mina suckar få,
Ett ord af tröst ej hinner till mitt öra.

AUDER.

Hur är det dig, o moder? Stum du vänder
Ditt anlet bort och gråter. Hämnden firar
Sin glada segerfest i qväll, och du
Har endast tårar. — Ha, hvad jubelrop!
Min broder kommer.

(Gissler och Roe med en mängd af krigare framkomma ur offerlunden.)

GISSLER.

Hell dig, o Auder! Visbur fallit har
För denna klinga. Re'n hans svarta själ
Har flutit bort med blodets dunkla strömmar.
Ej något hinder mer oss återstår
Att thronen nå. Omarma mig, o broder!

ROP AF HÄREN.

Hell, Gissler, Auder! Svithiods kungar, hell!

CHOREN.

Ett ord jag ej tror
Af hvad presterna sagt
Om gudarnas magt,
Om deras försyn.
En jernbild är Thor.
Sjelf han sig kör,
Den åskvagn man hör
Skrälla i skyn.
Slumpen har tändt
Stjernornas brand,
Slumpen har spännt
Med lekande hand
Himmelens pell
Öfver sjöar och fjäll.
Oden ej ser
Med verldsögat ner:
Ett eldsklot allen
Med gyllene sken
I rymderna ler.
Ej Vanadis rår
I ditt rike, o vår.
Aldrig dess tår,
Den gullröda, rann
För Oder, som for
I främmande land;
Aldrig hon spann
I tärnornas chor
Kärlekens band
På stjernrocken stor;
Sjofne ej stör,
O hjertan, er fred.
Vara ej hör

De älskandes ed.
Lofne ej för
Till väntande mör,
Till kärlekens rus
Älskarens gång,
Vid mångudens ljus
Och vaktlarnes sång.
Ett ord jag ej tror
Af hvad presterna sagt
Om gudarnes magt,
Om deras försyn.
De ha mitt förakt,
Dessa hamnar i skyn.

(Choren lemnar theatern, hvars sidor nu helt och hållet intagas af krigare.)

ROE.

Hvad? Roes dotter, gråter du allena
Vid allas glädje? Kom, o Svithiods drottning,
Kom och välsigna dina barn!

ÖDA.

Hör upp,
O fader, mer att af mig fordra!
Mitt lif har flytt — jag njutit kärlekens
Och hämndens vällust — intet återstår mig.
Jag vunnit kedjan, vunnit dödens rätt.
Se, morgonrodnan flammar upp i öster.
Farväl, farväl! Jag vill ej dagen se.

(Hon går.)

ROE.

Hon gjorde rätt. Jag sjelf ej länge tänker
Stå qvar i solens glada silfversken,
En dyster skuggbild af försvunna dagar.

Hon gjorde rätt. En trolös älskarinna
Är denna solen. Blott mot lyckans barn
Hon myser vänligt från sin blåa himmel.
Hvi skulle jag på jorden längre dröja?
Jag, äfven jag har njutit hämndens vällust;
I femton år jag lefvat blott för den.
Nu är det tid att Odens hem besöka,
Att i einheriars krets vid silfverborden
Ta Bragebägarn af valkyrians hand.
Mig vinkar ljufligt ättestupans spets,
Mig ropa fädrens vålnader derunder.
Dock innan dess ett ord till er, o söner!
På edert hjerta troget läggen det!
Förblifven enige! Två hjeltars strid
Förderf blott bringar öfver dem och folken
Och spiller fruktlöst tusen ädlas blod.
Förblifven enige! Blott sämjans band
Beskyddar thronerna, beskyddar folken.

ROP AF HÄREN.

Hell! Gissler, Auder, Svithiods kungar, hell!

(Dunder och blixt. Huld framstörtar mellan de beväpnade på theatern.)

HULD.

Med dundrets hemska röst min stämma skallar.
Ve öfver fadermördarne jag ropar,
Ve öfver Yngves hus och Svea folk.

AUDER.

Hvem är du? Från hvad mossiga ruiner,
Hvad dunkla grafvar är du kommen hit,
Likt nattens fogel med sin olyckssång,
Att rysligt störa segerfestens glädje?

HULD.

Från Nifelheim, o yngling, är jag kommen;
Din och din broders plats är der beredd.
Hemskt mörkret är i Nifelheim. Der tjuter
En evig nordan genom salens gluggar,
Och öfver etterormars rygg man går.

AUDER.

Du yrar, qvinna! Månne du har tittat
För djupt i bottnen på din bägare?

HULD.

Prins! Du har rätt. Jag yrar, ty jag ser,
Hvad ingen annan —

GISSLER.

Nå, hvad ser du, uggla?

HULD.

Jag hämndens svärd i mörkret slipas ser,
Jag hör på afstånd hemska lurars tjut.
Jag ser en här af dunkla korpar ila
Ur dolda skogar. Deras täta vingar
Förmörka solen. Med ett olycksskrän,
Ett dån, likt bruset af en nyfödd stormvind,
Mot Fyris' slätter ställa de sin kosa;
De söka Auders, söka Gisslers lik.
Jag ser Domalder kläda sig i stål,
Ser, fadermördare, er spridda hop
I skogar och i grottor hånligt slagtas;
Jag ser er sjelfva dö för straffets jern
Och era kroppar ruttna bort på heden,

Ser Nastrand spärra upp sitt koppargap,
Att sluka era själar, I fördömde!

GISSLER.

Upp, krigare, i bojor henne läggen!

RÖSTER UR HÄREN.

Hon är en qvinna, och en norna talar
Ur hennes mun. Allt annat oss befall!

HULD.

Hör mig, o folk! Hör ödets dom och rys!
Med dessas blod ej himlen blidkad är;
Än hvilar gudars vrede öfver landet.
Ur tidens dunkla sköte ser jag skrida
Fram öfver Svithiod fruktansvärda år;
Det grymma kriget och den bleka hungren
Dem följa tätt i spåren. Hjordar dö,
Af brand förtäras sädens rika ax,
Från himlahvalfvet strömmar intet regn
På odlarns tegar ned. Af trädens bark
Det bleka folket re'n sin näring hemtar,
Och barnet suger blod vid modrens bröst.
På gudars altar fåfängt rökverk brinna,
Och tjurars mängd, i silfverkällan tvagne,
För prestens yxa dö. Förgäfves blöder
Vid samma altar tusen fångars här:
Blott gudablod nu gudarna försonar.

Ljusalferne ur kungasalen fly,
Svart är det sällskap nu derinne herrskar.
De slipa dolkar, tända hatets brand
Emellan sönerna af Yngves stämma.

Mot bröder rysligt bröder sig beväpna,
Brudgummen stryps af brudens egen hand,
För trälens pil dess stolta herre faller.
Ja, sjelfva markens vilddjur föra krig
Mot Odens barn; ja, sjelfva bergen störta
Ned öfver dem. Så skall ett rysligt split
Evärdligt herrska, och en gruflig mordfest
Evärdligt firas inom gudaätten,
Tills sista telningen af Yngves stam
Försvunnit på det bål, han sjelf sig rest,
Och hämnaren, den väntade, från söder
Sig satt på Odens gyllne kungastol.

(Dunder och blixt. Förhänget faller.)

RIDDARTORNET.

Sorgspel.

PERSONERNE.

von RHEINFELS, en kejserlig general.
OLIVIA, hans maka.
MATHILDA, deras dotter.
CLARA, hennes väninna.
HERMAN, hofmästare hos von Rheinfels.
TVENNE LANDTMÄN från von Rheinfels' gods.
EN TJENARINNA hos Mathilda.
CHOR AF ÄNGLAR.

(Scenen på von Rheinfels' slott.)

FÖRSTA AKTEN.

(Strand af Bodensjön. — Borgruiner, och bland dessa ett nästan fullkomligt qvarstående torn. — Allé af lindar. — Gräsbänkar mellan träden. — Morgon.)

CLARA. MATHILDA.

CLARA.

Sitt ned, Mathilda, under dessa lindar!
En festlig hymn åt solen i dess uppgång
Jag tänkte spela, medtog derför cittran;
Men lärkorna mig re'n förlägen göra:
Med dem att täfla vågar icke jag.
O, hvilken morgon! Hur dess andedrägt,
Ljuft kylande, omflägtar våra kinder!

MATHILDA.

Ack, Clara, låt oss gå!

CLARA.

Nej, låt oss stanna!
Hvi gingo vi så tidigt ut på fältet?
Hvad önskade vi se? En skön natur,
Guddomligt rodnande i morgondrägten,
Bland rosor väckt af dagens första kyss;
Hon finnes här.

MATHILDA.

Nämn ej för mig naturen!
Ej blomstrar, ler, ej rodnar hon för mig.

CLARA (efter en kort tystnad).

Jag undrar ej på dina sorgsna griller.
Det steg du tar — min broder allt berättat —
Det steg du tar, är vigtigt, ömma vän!
Är allt i ordning, allt beredt för flykten?

MATHILDA.

Ja, bästa Clara: när från borgens tornur
Den fruktansvärda midnattstimman slår,
Då i bersån, af blommiga syrener
Och välluktrika caprifolier bygd,
I resans drägt jag vänta skall din bror.
Hvad pinsam väntan! Att det midnatt vore,
Till Ludviks hjerta jag för evigt tryckes!
O, att vi redan i Helvetiens dalar,
På andra sidan Bodensjön, i kransen
Af snöbetäckta Alper fäst vårt bo!

CLARA.

Kom i min famn! Den gamla vänskapskyssen
Mig gif ånyo, älskade Mathilda! —
Den var så kall.

MATHILDA (med uttryck af en drömmande smärta.

Hvad i mitt hjerta glöder
Det hinner ej till läpparna, det brinner
Med evig afgrundseld i det fördolda.
Ej ögat ser, ej örat hör min plåga;
Ej känslorna, ej tanken fatta den.

CLARA.

Hvad hör jag? Kärleken ej gör lycksalig?
Ack, arme Ludvik, olycksfulle broder!

För mycket du begärt af hennes ömhet.
Ej kan hon skiljas från sin barndoms nejder,
Från dessa stränder, dessa kullars blomster,
Från marmorsalar, af dess anor fyllda,
Ej från en öm och älskad far.

MATHILDA.

O Clara!
I alla änglars, alla helgons namn
Jag dig besvär: nämn aldrig mer min far!
Jag leker ej med rosorna i parken,
Jag smeker ej det späda lammet mer.

(Hon går i synbar oro ett hvarf öfver theatern; derefter, med stigande affekt:)

Gud, gif mig tårar! Från din höga himmel
Sänd dagg i mitt förbrända hjerta ner! —
Jag bönhörd är. I öcknen källan sorlar.

(Hon nedsjunker, gråtande, på en gräsbänk.)

CLARA.

Gråt ej, Mathilda! Skönt i tårar glänser
Ditt blåa öga, präktigt de bedagga
Din purpurkind; men ack, på vännens hjerta
De falla, droppar likt af smält metall.
Ack, ofta, ofta skall i nya bygder,
Vid stjernors eld, vid solens middagsstrålar,
Din tårblick sväfva från den andra stranden
Af Bodensjön hit till din barndoms Eden,
Din första kärleks rosenprydda vagga,
Och fåfängt söka blott en flyktig skymt
Af fordom dyrkade naturgestalter.
Ack, ofta skall min bror i stumma tårar
Dig öfverraska, och hans ömma hjerta
En långsam död af dina smärtor lida.
Hvar sorgsen blick ifrån ditt hulda öga,

Hvar qvalfull suck, som lyfta vill din barm,
Skall likt ett dolkstygn honom genomborra.

MATHILDA.

Hvad? Tror du väl, att jag vill osäll göra
Den man jag valt?

CLARA.

Ju mindre du det vill,
Ju mera sårar din förstådda smärta.
Ej sorgen döljes.

MATHILDA.

Tala ej härom!
Tag cittran, sjung! Som vårens vindar smälta
Ispansaret omkring naturens barm
Och, kyssande, förgätna blommor väcka,
Så vid musikens änglaröst vår själ
Sitt forna sjelf, sitt urlif återfinner.
Sjung hvad som barn vi sjöngo mången gång,
Då, efter slutad blomsterskörd, i dalen
Och buskars hvalf på sommarns rosenmatta
Vi suto, huldt försystrade, och sågo
Med tankfullt öga aftonrodnans flor,
En förlåt likt till underbara scener,
Nedhänga glödande från vesterns moln.

CLARA.

Hvad visa skall jag sjunga?

MATHILDA.

Älskarns klagan
Vid flickans bår.

CLARA.

Den är så sorglig.

MATHILDA.

Sjung

Hvad du behagar!

CLARA.

Låt mig tänka efter!
Jo, tyst, jag tror, jag minnes en ännu.

(Hon sjunger till cittran.)

Lilla Anna i sitt fenster står.
Svala väder hennes kind förfriska,
Flägta långsamt hennes rika hår
Och förtroligt hviska:
»Kom, o Anna! Kärlek, vår och hopp
Ute herrska. Kom, o sköna flicka!
Träden blomma. Alla rosor spricka
Ur sin knopp.»

Anna vandrar. Månget skuggrikt träd
Öfver henne ljuft sin krona hvälfver.
Purpurrosen, lockande och späd,
Vid dess fötter skälfver.
Hviskar sakta: »Stanna, hulda mö!
En minut allena värdes stanna!
Bryt mig, bryt mig! På din barm, o Anna,
Vill jag dö.»

Flickan stannar och mot rosen ned,
Att den bryta, leende sig böjer,
Då en huggorm, hväsande och vred,
Sig ur gräset höjer.

Anna dignar. Flydd är kindens glöd,
Lifvets värma hennes bröst förlåter.
Lunden vissnar, mulnad himlen gråter
Hennes död.

På något muntert låt oss tänka nu!
I morgonskimret må vårt glada öga
Kring nejden spela! Hvilken herrlig trakt!
Se hafvets blåa himlaspegel, fattad
Af dagens unga, rosenröda strålar
I gyllne ramar in! Se Riddartornet
Sig praktfullt höja öfver sjunkna bröder,
Heroen lik, som öfverlefvat har
En helig fabelverld och står allena
Bland grafvarna, mot gudalansen stödd.

MATHILDA.

Ack, Riddartornet! Dit ej ens en blick
Jag kasta vill. Dess gråa jättemurar
Förskräcka mig.

CLARA.

Mig åter ljuft de sänka
I tysta drömmar om försvunna dar,
Den gamla, ädla, gyllne riddartiden.
Ack, hvilken tid! Af festliga tornerspel
Hvar stad gaf genljud. Fromma pelegrimer
Till löftets orter sträckte då sin färd.
Hjelmbuskar fladdrade på hvarje hed,
Och i hvar småskog sjöngo trubadurer.
Men säg, Mathilda: hvarför ständigt bäfva
För Riddartornet? Tror du äfven sagan
Om bleka spöken, som i nattens timmar

Kringvandra der, om röda lågors sken,
Dem mången gång ur tornets öde gluggar
Man tyckt ses lysa?

MATHILDA.

Än ett barn jag var;
Låg i min vagga. Natten kom, och månen
På golf och väggar i den lugna kammarn
Framtrollade kristallefenstrens bild.
Då hörde jag från denna trakt en röst,
Röst af en ande. Varnande han sjöng:
»Mathilda, akta dig för Riddartornet!»
Än rösten evigt i mitt öra ljuder.
Vid dagens ljus, i stilla nätters skugga,
Lik törstande cicaders rop på heden
Den ljuder, sorgligt varnande och grym:
»Mathilda, akta dig för Riddartornet!»

CLARA.

Blott vindens sus i daggiga syrener,
Blott aspens rädda hviskningar du hörde.

MATHILDA.

Må vara; men vi gå.

CLARA.

Se, Herman kommer,
Den trognaste bland tjenare.

MATHILDA.

Hvad vill han?
O Gud! Om budskap från min far han bär!

DE FÖRRA. HERMAN.

HERMAN (till Mathilda).

Ett vigtigt samtal mellan fyra ögon
Af er jag önskar, nådigaste fröken!

CLARA.

Godt, jag vill gå. Bland Riddartornets grus
Jag vandra vill en liten stund och plocka
Små oskuldsfulla blå förgät-mig-ej.

(Hon går.)

MATHILDA.

Hvad vill ni, Herman?

HERMAN.

Hvad jag har att säga,
Ej säges lätt. Dock vill jag vara kort.
Ni minnes säkert ej er moder mer.
Tre somrar ni ej sett, då ödets hand
Slet henne från det späda barnets sida —

MATHILDA.

Men flyttade till fridens land dess själ.
Ack, fast en dunkel, molnbeklädd natur
Som skiljevägg sig reser oss emellan,
Fast re'n hon står, belönt med segerpalmen,
På andra sidan tidens ocean,
Så träffa våra själar dock hvarannan,
Så speglar dock vid ljusa morgondrömmar
Sig själ i själ med huldt, serafiskt löje.
Allt hvad ni vet, o Herman, om min mor,
Berätta det!

HERMAN.

Ve, snart ni mer får höra.
Ej nitton år er fader ännu fyllde,
Då på Italiens varma blomsterfält
Till blodig kamp han kejsarns örnar följde.
Rus drack hans klinga i fransosers blod.

MATHILDA.

Ack, tala ej om krig och vapenlekar,
Om mannabragder ej! Om henne tala,
Som ömt mig tryckte till sin modersbarm,
Hvars hjerta slog mot barnets späda hjerta!

HERMAN.

En vapenhvila slutad blef. Er fader
Fick rätt att ostörd njuta ungdomsglädjen,
Att menskligbetens känslor, länge qväfda
Af krigets fasor, ge sin hyllningsgärd.
Då i en dal, der näktergalar sjöngo
Bland doftande, orangekrönta häckar,
Och mången källa, silfverklar och mild,
Lopp hviskande i myrtenträdens skygd,
Han fann en flicka, skön som morgonrodnan.
En blygsam villa, ej af stoder prydd,
Ej skimrande af guld och slipad marmor,
Men enkelt skön, den hulda inneslöt.
I spegelns glas ni kan dess bild åskåda.
Hon blef er mor. Trots olikhet i börd,
Er fader dock vid altarfoten svor,
Hon svor er fader, oförgänglig kärlek.
Snart friden slöts. Er farfar mellertid
Var blifven död, och med sin unga brud
Den nya herren flyttade på borgen

In i triumf vid folkets jubelrop.
Snart ni, af hulda modersarmar vaggad,
En ny försäkring tycktes ge om helig,
Om ömsesidig tro och lefnadsfröjd.
Då utbröt kriget åter, och von Rheinfels
Mot nya faror gick med kejsarns här.
I enslig sorg er moder länge gret;
Ert späda anlet hon med tårar sköljde.
Men allt är vanskeligt på denna jord.
En främling kom från Velskland. Dygdens krona
Ur qvinnans lockar han försåtligt lyfte
Och trampade den rena lilja ned,
Den helga tro, som utgör makars värde.

MATHILDA.

Du ljuger, Herman!

HERMAN.

O, att endast dikter
Jag talte nu! Allt är dock sannt. Von Rheinfels,
Snart underrättad om den trolöshet,
Som evigt härjade hans lefnads lycka,
Kom, fradgande af harm, från kriget hem.
Förledarn sjönk för stålet, och er moder,
Med liljearmarna i kedjor smidda,
Blef hemligt nedsänkt i ett öde hvalfs
Förfärligt mörka famn i Riddartornet.
I femton år hon sutit der. Hon andas
Der än ett qvalfullt lif, en långsam död.

MATHILDA.

I Riddartornet?

HERMAN.

Ja, i Riddartornet.

MATHILDA.

O öde, öde! Fasansfulla öde!

HERMAN.

Jag och er fader denna hemlighet
Allena känna. Med en ryslig ed
Jag mig förpligtat att den ej förråda.
Med föda, med en knapp och usel föda,
Hvar natt jag henne, suckande, förser,
Uthärdar dock ej längre denna jämmer.

MATHILDA.

Gud, hvilka blixtar daga ej min afgrund!
Rätt hade anden, som i natten sjöng:
»Mathilda, akta dig för Riddartornet!»
Nu bär jag kedjan, är en fånge sjelf.
Hör, bäste Herman, följ mig till min moder!
När stjernorna från midnattshvalfvet stråla
Sin dystra glans i jordens dalar ned,
Mig vägen visa till de svarta hvalfven,
Läs porten opp! Du säkert nyckeln har.

HERMAN.

Ack nej, min fröken! I er faders vård
Den troget hvilar. Hvarje gång med näring
Jag till den arma vandra skall, han följer
I nattens djup misstänksamt mina spår.
Er far, ni vet det, sofver ej.

MATHILDA.

Jag vet:
Ej Satan sofver; han i mörkret vankar.
Gif mig ett råd!

HERMAN.

Ett enda gifvas kan.
Det var en bön till er jag ville ställa.
Ack, längese'n jag uppenbarat allt,
Om för ett edsbrott samvetet ej bäfvat.
Nu motstår jag ej mer den armas gråt.
Hon vill er se. Af onda drömmar plågad,
Af aningar om dottrens framtidsöde,
På sina knän hon mig besvurit har
Med er ett möte henne att förunna.
Ack, bed er far! Han motstår ej er bön.
Med mig må gå, som Herren det behagar!
God är min gerning. Ingen ed förpligtar
Att vara grym och känslolös. Ack, bönfall!
Er far ej nekar, älskar er så ömt.

MATHILDA.

Ve, ve, han älskar mig! Ja, du har rätt!
Gå, Herman, gå och låt mig ensam tänka!

MATHILDA (ensam).

O, hvilka öden! Nya bommar stänga
Min dunkla väg, och nya dolkar slipas
Åt detta bröst. Oändligt växer qvalet,
Oändligt vådan. Jag till böner sjunka,
På knä mig kasta för den afskyvärde,
Gudlöse bof, som jag har kallat far!
Dock måste detta ske. Ej någon undflykt
Mer gifs för mig. Jag måste henne se,
Jag måste slutas till dess barm, förklara
I snyftningar min tacksamhet och blanda
Med hennes mina kyssar och min gråt.

CLARA. MATHILDA.

CLARA.

Nu är jag åter. Hela handen full
Af blå förgät-mig-ej, af späda minnen —
Tag dem emot, Mathilda, för dem med
Till isbekrönta Alpers fot och tänk,
Hvar gång du ser de vissnade, på Clara,
Hvars ömma vänskap aldrig vissna skall,
Fast sorgerna, fast årens tysta gång
Och döden sjelf dess lefnadsrosor härja.
Men ack, hvad ser jag? Blekt ditt anlet är,
Likt eken, hvilken nyss af blixten träffad blef.
Du ryser, bäfvar, vill, men kan ej, gråta.
Säg: hvad har skett? Hvad budskap förde Herman?
Mathilda, har din fader upptäckt allt?

MATHILDA.

Ack, skona mig att yppa mina plågor!
Ett ord är dyrköpt från ett krossadt hjerta,
Framsäges blott med onämnbara qval.
Ack, känslans höjd är tanken. Smärtans tanke
En afgrund är. Hör, Clara, nu min bön!
Din broder säg, att icke denna afton
Jag ämnar fly.

CLARA.

Hvad hör jag? Löften gifva
Och rygga dem!

MATHILDA.

Det icke är mitt fel.
Vid Gud, jag kan ej handla annorlunda.
Farväl, o Clara! Vid vår trogna vänskap

Besvär jag dig: i dag mig ej besök!
Jag måste ensam bedja, gråta, tänka.

(Hon går.)

CLARA (ensam).

Gud, hvad har skett? Måhända kan mig Herman
Allt uppenbara? Jag vill honom söka.

ANDRA AKTEN.

(Mathildas kabinett.)

MATHILDA (ensam).

Hvad båtar väl att sucka och att bedja,
Vid korsets fot i tårar att försmälta?
Gud hör ej längre jordens klagotoner.
Han glömt, att förr han älskat menskoslägtet,
Att sjelf dess straff försonande han led.
Sin himlaport han stängt. Sin stora nattvard
Han re'n begynt. Hvi klappar jag då än?
Förbannelser ur bröllopssalen svara.

Jag var dock kallad! Hvarför icke korad?
Rår jag derför? Hvem älskar icke fröjd
Och salighet? O skogens näktergalar!
O strida floder, susande plataner!
Och du, o måne, som med stilla skimmer
Beglänste, sorgligt leende, den fristad,
Der stum jag satt i mina drömmars krets!
O poppelskuggor, blomsterrika dalar!
Till vittne er jag tager af de tårar,
Som tindrade på mina späda kinder,
Den ömma längtan efter lif och kärlek,
Som magiskt lyftade min druckna barm,

Då, 'än ett barn, jag lyssnade till klangen
Af det preludium, som en okänd hand
Ljuft på oändlighetens harpa slog,
Då känslans första hviskningar jag hörde.
Ack, jag blef kallad. Hvarför icke korad?
Är det ej nog, att störtas i en afgrund?
Skall himlens salighet man skåda först?

Mitt öde fylles. Snart min lefnadsklocka
Den hemska timman slår, som afgör allt.
I Riddartornet bor min lefnadsgåta;
Jag ilar dit att lösa den. Jag fruktar
Ej Riddartornet mer. Ett modershjerta,
Ömt för Mathilda, klappar der. Hvad tröst!
Ja, hvad från lifvets bleka morgongryning
Jag saknade, hvad vänskapen ej skänkte,
Ej blomstrens doft, ej silfverbäckens sus,
Ej alla pulsslag från naturens hjerta,
Den stumma, fåfängt kransade naturens,
Det skall jag röna. I en moders famn
Jag gråta vill den onämnbara tåren. —
Ack, dagen skrider. Intet än jag gjort
Att henne rädda ur sitt djup, att mildra
Dess grymma qval! Gud, gif mig kraft att börja,
Gud, gif mig kraft att sluta detta hvärf!
Dock, fåfängt ser jag till din himmel opp:
Jag kan ej bedja. Kan du dig förbarma?
Hvem kommer? — Clara!

CLARA. MATHILDA.

CLARA.

Ja, min vän, jag aktar
Ej ditt förbud. Mitt hjerta omotståndligt

Mig förde hit. Ej kan jag dig hugsvala,
Jag vet det väl, min svaga röst ej hörs
I denna storm, som grymt ditt inre skakar;
Men unna mig att dela dina qval!
Åt barndomsvännen dem förtro, Mathilda!
Blott så förslöas smärtans grymma udd.
En balsam ordet är för lifvets plågor.

MATHILDA.

Hvad är det qval, som nämnas kan, som låter
I ord sig tolkas, af begreppet fattas?
Ej talar uslingen i bålets glöd.
Ack, tro mig: själen ock har sina marter;
Dock höra endast andarne dess skri.

CLARA.

Ej gifves qval på jorden, som ej låter
I ord sig tolkas, af begreppet fattas.
Ej helvetet ur sina kulor stiger
I ljuset opp.

MATHILDA.

Ej i det yttre ljuset,
Ej på de gröna, solbeglänsta ängar,
Dem kroppens öga mäter och beherrskar.

CLARA.

Fly i det yttre! Drick narcissens doft,
Hör fogelns sång och le mot solens strålar!

MATHILDA.

Hvem njuter icke, om man kan? Hvem fröjdas
Ej åt en huld och moderlig natur,

Om hjertat icke redan dött för glädjen?
Ack, Clara, lemna mig! Jag måste tänka.

CLARA.

Nej, tänkandet blott skärper furiens dolk;
Till flammor opp det afgrundsgnistan blåser.
O, jag besvär dig: säg mig dina qval!
Låt mig med dig få gråta, få förtvifla!

MATHILDA.

Jag kan ej yppa hvad i ord ej låter
Sig uppenbara. Detta blott jag säger:
Rätt sade anden, som i natten sjöng:
»Mathilda, akta dig för Riddartornet!»

CLARA.

Ack, lemna detta! Inga anderöster
Här nere tala. Du har endast drömt.

MATHILDA.

I sjutton år, o Clara, har jag drömt;
Nu har jag vaknat, i en afgrund vaknat.

CLARA.

Nyss, hulda flicka, i hvarandras armar
Vi roligt hvilade. Den ena själen
Sig i den andra speglade förtroligt.
Hvem är den höga kopparmur, som nu
Oöfverstiglig rest sig oss emellan?

MATHILDA.

Det är den mur, som skiljer helvete
Och himmel åt.

(Hon närmar sig till dörren.)

CLARA.

Hvart går du, o Mathilda?

MATHILDA.

I parken ned. Jag måste öfverläsa
En ryslig lexa.

CLARA.

Får jag följa?

MATHILDA.

Nej!

(Hon går.)

CLARA (ensam).

Hon går, o himmel, går i vild förtviflan.
Hvad skall jag göra? Kärleken ej ensam
Är, som man säger, sött förgift. O vänskap,
Din glädjekalk har äfven arsenik.
Ack, fåfängt nu förnuft och vänskap tala.
Jag måste dock på afstånd henne följa,
Att mot sig sjelf hon ej förtviflad vänder
En afgrundsdolk, af eumeniden räckt.

(von Rheinfels' kabinett.)

v. RHEINFELS (ensam).

Hvad ären I, allsmägtiga passioner,
Som evigt rasen inom denna barm,
Som dagens fröjd och nattens lugn förjagen?
Hvad ären I? Guds röster eller andar
Ifrån Tartarens djup? Hvad helst I ären,
Ej andra gudar äger jag än er.
Demoner, gudar, mig till målet fören!

Olivia, grymt mitt hjerta du behandlat.
Knappt evigheten kan dig straffa nog.

Du fridens genius ur mitt bröst förjagat
Och dygdens krona från min hjessa ryckt.
Hvad jag var säll i dina armar fordom!
Hvad jag var god! Med skaparn och naturen
I vänskap lefde detta hjerta än.
Mitt ideal jag, hänryckt, slöt i famnen,
Mitt andra, nej, mitt första jag, och verlden
Ur tusen speglar strålade tillbaka
Min salighet i ändlös morgonglans.
Ve dig, siren, som mig tillintetgjorde,
Som med ett skeppsbrott lyktade min färd
Kring njutningens kristalleklara sjöar!
Men hvad du lofvat och ej hållit har,
Det skall din dotter, skall Mathilda hålla;
Skall återge mig en förlorad brud
Och gälda mannen, hvad från ynglingen
Din trolöshet så nedrigt mig beröfvat.
Din afbild är hon. Dig jag ser i henne,
Dig, likväl sådan, som när första kyssen
I dunkelt skygd af heliga oliver
Du, rodnande, vid Tiberns strand mig gaf.
Nå väl, jag än dig älskar i Mathilda.
Hvad re'n jag ägde, bör mig ej beröfvas.
Rätt har jag att min maka återfordra,
Och detta sådan, som jag henne mist.
Men hvilken tyngd sig lägrar kring mitt hjerta!
Men hvilken röst, som evigt förebrår!
Är det en röst från samvetet, från Gud?
Nej, slika röster ej till menskan tala:
Olivia icke mig bedragit då.
Det qval mig sårar är den stumma oro,
Som vanligtvis plär kärleken ledsaga,
Förr än sin myrtenkrans den vunnit har.

Dock, — hvem är anden, som i örat städs
Jag hviska hör: »Gör henne ej olycklig!»
Olycklig? — Jag? — Mathilda? — Hvilken bön!
Ack, att jag Austriens gyllne kejsarkrona
Vid hennes fot som offer kunde lägga,
Att jag ett altar henne resa fick!
Men gör en krona väl ett hjerta sällt?
Kan offerrök ett dödligt bröst hugsvala?
O nej, men detta angår icke mig.
Blott ett vill kärleken. Han blott vill äga.
O skynden, skynden, himmelska minuter,
Då fadren make åt sin dotter blir,
Och dottren brud åt fadren — hvilken tanke!
Så i sitt ursprung allt tillbakavänder,
Så själarne förena sig med Gud.

v. RHEINFELS MATHILDA.

v. RHEINFELS.

Hvad lycklig syn! I detta rum Mathilda!

MATHILDA.

Min far, min far, förbarma er —

v. RHEINFELS.

Hvad nu?
Hvad fattas dig, hvad önskar du, mitt barn?
Ett halsband af koraller, en aigrette
Af diamanter?

MATHILDA.

Smäda ej mitt qval!
För en olycklig —

v. RHEINFELS (afbrytande).

För en tiggerska,
En bof, som önskar undgå lagens näpst,

Du säkert ber. Allt skall dig dock beviljas,
Mathilda, blott du äfven hör min bön.
Sitt vid min sida ned på denna soffa!

MATHILDA.

Ack, låt mig tala!

v. RHEINFELS.

Låt mig tala först!
Säg, flicka, minns du sista månskensqvällen?

MATHILDA.

Min far, jag redan lidit nog. Ack, fyll ej
Till brädden lidandets och dödens kalk!

v. RHEINFELS.

Ljuft näktergalen sjöng i parkens lindar.
På fjerran klippor, mer och mer fördunkladt,
Låg aftonrodnans guld, och månens klot
I brandgul prakt emellan träden blänkte;
En ambravind i poppelns kronor for,
I tårar liljan stod, och nattviolen
Sitt milda doft kring Floras bäddar göt.
Då fann jag dig. I ångande bersån,
Skön som bland Edens rosenhäckar Eva,
Som en seraf i himlens blomstergårdar,
Guddomligt mild, du satt, med purpurkinden
Mot handen sänkt, stum, drömmande, allena.
Du ville fly. Jag höll dig sakta qvar.

MATHILDA.

Ack, skona mig! Jag minns det alltför väl.

v. RHEINFELS.

Afbryt mig ej! Jag har den lilla osed,
Att, när jag börjat, jag till punkt vill tala.
Öm, om ditt lif jag slingrade min arm.
Din rosenmun jag kysste och de klot,
Der qvinnolifvets fullhet bor. Min hand
Re'n undanryckt den afundsfulla shawlen;
Jag unnade dig qvällens friska flägt.

MATHILDA.

Hör upp att mig till stoftet förödmjuka!
Väl var jag ej den brottsliga; men qvinnan
Förnedras af en förolämpning re'n.

v. RHEINFELS.

Då, furialiskt vild, med jättekrafter,
Af vredens demon stärkt, ur mina armar,
Ursinnig, smädande, du lös dig ryckte
Och stötte grymt min sträckta famn tillbaka.
Sjelf jag förskräcktes. Om en dolk du ägt,
Du säkert tryckt dess mordudd i mitt hjerta.

MATHILDA.

O nej, mitt eget bröst jag genomborrat.
Men hvartill detta tal? Ack, hör min bön!

v. RHEINFELS.

Ej förr, än heligt du bedyrat mig
Att nästa månskensqväll mer lydig blifva,
Att ej ur mina armar brottsligt fly.

MATHILDA.

Ack, hör mitt hjertas ångestrop! Jag beder
För en olycklig, som i femton år

Drack smärtans evigt återfyllda kalk.
Jag ber, o Rheinfels, för er forna maka,
Jag beder för min mor.

v. RHEINFELS (med bortkonstlad bestörtning).

Bed Gud för henne,
Om sådant lönar mödan! Hon är död.
Du sjelf med tårar ofta ju befuktat
Dess sarkofag.

MATHILDA.

Hon lefver, den elända,
Ett jämrens lif i Riddartornets hvalf.
Gif henne fri! Om brottslig förr hon var,
Hon länge nog, hon öfvernog har pligtat,
Från ljusets fröjd, från menskors glada samspråk
I nattens kulor stängd. Gif henne fri
Och unna mig att hennes anlet se,
Att helga tårar vid dess hjerta gråta!

(Hon knäfaller.)

v. RHEINFELS (efter få ögonblicks tystnad och med hycklad köld).

Stig opp, Mathilda!

(Han går, tankfull, några gånger fram och åter.)

Af den bön du gjorde
Skall sista delen blifva dig beviljad.
Förr'n solen sjunkit nerom himlens rand,
Du skall din moder se, vid hennes bröst,
Om du så vill, i tårar få försmälta.

MATHILDA.

O, i hvad språk min tacksamhet förklara?
Ack, hjertat vidgas af en salig tjusning,
Och glädjetårar har jag blott, ej ord.

v. RHEINFELS.

Mathilda, hör mig! Trolös var din moder.
Hon mig bedrog på lifvets hela fröjd;
För kärlekens hon skänkt mig hämndens vällust.

MATHILDA.

Jag vet det väl. Men hon är straffad nog.
Ett ögonblicks förseelse ej bör
Med en oändlighet af plågor gäldas.

v. RHEINFELS.

Barn, du har rätt. Också jag vore böjd
Att henne re'n i denna stund förlåta.
Men, som jag sagt, din moder röfvat har
Mitt hjertas lugn. Det måste återgifvas,
Förr'n hämnden kan sin gissel lägga ned.
Grymt är att lifvets höga spel förlora.
Vid himmel och vid helvete jag svär:
Ersättning måste gifvas mig. Dock hon
Förmår det icke mer. Du, o Mathilda,
Betala måste modrens gamla skuld.
Hvad hon mig var i glädjens rosentid,
Du måste bli — min brud, min älskarinna.
Djupt i Helvetiens blomsterrika dalar
En hydda står i lindars skygd, vid randen
Af brusande Rhodanens silfverflod.
Snöhvita lamm kring rika ängar hvimla,
Från bergen glädtigt hornen återskalla,
Och ömma herdar och herdinnor hvila
Vid källors sorl i ambrahäckars skugga;
En fristad der jag ämnat åt din mor.
Dock se, du vill i Hymens glada tempel

Försoningsoffret ej för henne bringa,
Vill ej ur bojan köpa henne fri!

MATHILDA.

Omensklige! — Och gifves ingen Gud,
En ängel ej, som oskulden beskyddar?

v. RHEINFELS.

Hvad jag har lofvat, ämnar jag dock hålla:
Omarma skall du re'n i dag din mor.
Ett vilkor likväl jag dig föreskrifver.

(Han framtar ett crucifix.)

Se detta crucifix!

MATHILDA.

O Gud, hvad syn!
Ett crucifix i Rheinfels' händer — grufligt!

v. RHEINFELS.

Din mor det ägt. Med skökotårar ofta
Metallen hon begöt. Jag har det än
Qvar som en hogkomst af den fromma qvinnan.
Fall nu på knä! Lägg handen se'n på korset
Och svär —

MATHILDA.

O, gapade ett afgrundsdjup
Mig re'n emot! Hvad vill ni?

v. RHEINFELS.

Svär vid Honom,
Hvars bild du här i marterskruden ser,
Att med ett ord, en blick, ett andedrag

Ej uppenbara för din usla mor,
Hvad med hvarann vi talt se'n månskensqvällen.

MATHILDA.

Hvad? Tror ni, att i ord jag kan förråda
Det gräsliga, som ej sig tänka låter?
Jag vill dock lyda. Hör, o Gud, jag svär:
Må af förbannelsen mitt hufvud drabbas,
En flägt af tröst ej hinna till mitt hjerta,
Om jag ej fullgör, hvad min fader nu
Mig rättvist bjudit! Gud, du är mitt vittne.

v. RHEINFELS.

Godt; — det är tid att andra ämnen sköta.
Förr'n qvällens glöd förgyller horizonten,
Vi följas begge åt till Riddartornet.
Gack nu, Mathilda! Jag vill egenhändigt
Om Hermans straff ge skriftelig befallning.

MATHILDA.

Ha, är ej offer nog? Gud, äfven detta!

v. RHEINFELS.

Hvad tänker du? Skall ej förräderi
Och mened straffas? I din egen åsyn
Råbråkas skall den nedrige i qväll.

MATHILDA.

O afgrundshjerta, grymhet utan like!
Ack, Rheinfels, Rheinfels, fruktar ni ej Gud,
Så frukta menskor! Har ni ensam rätt
Att mot de edra, lik en tiger, rasa?

v. RHEINFELS.

Det der förstår du ej. För hvad jag gör
Ansvarar jag hos kejsarn och hos riket.

MATHILDA.

Ve, qvalet nu ej några gränsor känner:
Nu stiger jämren öfver kalkens bräddar.
Hvi remnar icke jordens sköt? Hvi störtar
Ej himlahvalfvet på mitt hufvud ned?

(Hon lemnar förtviflad rummet.)

v. RHEINFELS.

Hvad, på sig sjelf om mordisk hand hon lade?
Dock nej: hon fruktar evighetens qval.

TREDJE AKTEN.

(Underjordiskt hvalf i Riddartornet. En brinnande lampa.)

OLIVIA (ensam).

Hvar gästar solen? Dröjer hon ännu
I morgonrodnans gyllne port, vid söderns
Kristallehvalf, i vesterns purpurdalar?
Hvad? Eller gjuter redan nattens måne
Sitt klara sken ur bleka stjernors krans?
Jag vet det ej. Till mig ej ljuset hinner,
För mig ej himlahvalfvets klocka slår,
Och endast suckar mäta mina stunder.
Ett lik jag är, i grafvens mörker bäddad,
Från himlens alla gyllne strålar bannlyst.
Blott lampan dystert i mitt grafchor flämtar
Och lyser hemskt de kalla skuggors dans.

Hvar är du, hvar, o älskade Mathilda,
Min ungdoms stolthet och min ålders hopp?
Hvar gång en stilla vallmoflägt från glömskans
Och fridens hem mitt sorgsna öga sluter
I drömmens töcken, jag dig skymta ser,
Fast skild från mig af strida floders vatten.
I tusen drägter, men i alla skön,
Jag skådar dig, o älskling, mig beröfvad.
Än rosenkrönt, än med förspridda hår
Och dolk i handen, än på öde klippor
Bland vattenfall och ufvars nästen lägrad,
Än lekande på blomsterrika fält,
Du vinkar mig och hviskar dina öden.
Nyss för en rasande och blodig tiger
Jag såg dig fly med andebleka kinder
Och vingad fot. Emot den andra stranden
Du sträckte gråtande din häpna famn
Och ropade: »Ack, fräls mig, fräls mig, moder!»
O, tryckte jag till denna modersbarm
Dig blott en gång, i dessa armars boja!
Ej skulle Rheinfels, sjelfva afgrundshären
Ej skulle mer dig rycka derifrån.

Hur underbart dock menskohjertat är!
Re'n femton år i dessa fasans hvalf
Jag mina villor, mina brott begråtit,
Och dock ännu jag icke lärt att dö.
Än hjertats pulsar, det förblödda hjertats,
En samklang med den eviga naturens
Förgäfves söka. Än jag lefva vill,
Vill se Mathilda, blommorna och himlen
Med sina tusen klara silfverbloss.
Ha! Någon kommer: riglars dån jag hör.

Ack, Herman kommer, han, min gode ängel.
Han länge dröjt. Med rosor och med vatten,
Med jordens friska modersmjölk, han kommer
Omsider att hugsvala mig. Se, krukan
Var länge tom, och dessa täcka blomster,
Majsolens döttrar, af Mathilda skötta,
Ha längese'n förbleknat som min fröjd.

OLIVIA. v. RHEINFELS.

OLIVIA.

O himmel, hvilken anblick! Det är Rheinfels!
(Hon nedsjunker, halft vanmägtig, mot en pelare.)

v. RHEINFELS.

Ja, skönaste Olivia, det är Rheinfels.
Hon svimmar. Ha, det var ej första gången.
Den gamla konsten öfvar hon ännu.
Vak upp, Olivia!

OLIVIA.

Himmel, det är Rheinfels!

v. RHEINFELS.

Ja, skönaste Olivia, det är Rheinfels.
Ack, arma barn, hvad du är blek och mager!
Och hvilken klädsel! Har du ingen spegel
Att ordna dina lockar för? Ej smink,
Pomador, snörlif, lukt- och skönhets-vatten,
Brocader, gazer? Allt jag sända vill,
Att din galant, den gamle Herman, ej
Må dig bespotta.

OLIVIA.

Stor är icke segren,
Ej äran stor att skymfa, att förkrossa

Den hjelplöst fallna. Dig, barbar, på jorden
Om misskund och förlåtelse jag bad.
På domens dag må himlen dig förlåta!

v. RHEINFELS.

Ha, domedagen kommer ej så snart;
Men innan dess vi äro begge döde.
Men hör, Olivia: i hvad afsigt, tror du,
Är jag väl kommen hit? Ett blott besök,
En skyldighetsvisit var just ej detta.

OLIVIA.

Att mörda mig, o Rheinfels, är du kommen.
Ack, länge re'n hvart ögonblick jag väntat
Att bödeln se och svärdets hemska glans.
Men skona mig ännu! Vid forna stunder,
Vid forna löften, af oss begge brutna,
Men heliga ändå, jag dig besvär:
Ej störta nu i grafvens famn mig neder,
Ej i en graf, mer djup än redan denna!
Till andarnes församling mig ej sänd,
Förr'n invigd i mystererna jag blifvit,
Förr'n evigt jag med Gud försonad är.
Låt än en gång mig solens anlet se,
Guds egen afbild, innan ögat slocknar!

v. RHEINFELS (med konstlad godhet).

Du misstar dig. Vid alla himlamagter!
Jag vill ej mörda dig; vill lifvets fullhet
Dig återge. Dock, för den lefnads fröjd,
Du mig beröfvat, fordrar jag en annan,
En högre fröjd. Minns du Mathilda än?

OLIVIA.

Jag minns en dröm, mer värd än hela lifvet.
Hvar är Mathilda? Ädle Rheinfels, svara!
Hvar är mitt barn?

v. RHEINFELS.

Snart skall du skåda, snart
Omarma det.

OLIVIA.

O himmel, hvilket under!
Hvad salighet! I häktets djupa natt
En morgonrodnad uppgår då omsider.
Men, Rheinfels, nej! Du gäckar blott min plåga.
Hvem fröjdas efter femton år af qval?

v. RHEINFELS.

Att jag ej gäckas, skall du genast skåda.

(Ropar i fonden.)

Mathilda, kom, omarma nu din mor!

MATHILDA. OLIVIA. v. RHEINFELS.

MATHILDA.

Min mor!

OLIVIA.

Mitt barn! Ja, under detta hjerta
Du hvilat har. Jag känner dig igen.
Så blomstrande du stod i mina drömmar,
Så brann af himmelsk oskuldsfärg din kind,
Så ömheten ur dina blickar lyste.
Kom i min famn! Tag denna moderskyss,
Af varma tårar, hjertats perlor, stänkt:
Du har förgätit dem, jag förr dig gifvit.

MATHILDA.

Jag evigt dock dem saknat, ömma mor!
O Gud, att denna stund min sista vore!
Nu är jag lycklig.

OLIVIA.

Hvad? Du ryser ej
För dessa fånghvalf, ej för dessa trasor?
Du blygs ej för den jämmerbleka hamn,
Den arma fånge, som din mor du kallar?

MATHILDA.

O finge, sluten inom dessa murar,
Jag vid er sida lifvets dar förnöta
I delad sorg och i gemensam gråt!

(Stum omarmning.)

v. RHEINFELS (otålig).

Hvad? Är det än ej nog med smek och tårar?
Ni sett hvarannan, kyssar gett och famntag.
Mer jag ej lofvat. Hör mig nu, Olivia!
Den ömma dotter, som i tårars flod
Syns vid din barm försmälta, kan dig rädda
Ur nattens dystra famn, kan återge
Dig friheten och menskorna och ljuset;
Hon vill det ej.

OLIVIA.

Grymt skämtar ni, o Rheinfels!

v. RHEINFELS.

Jag skämtar icke. Fråga henne sjelf!

OLIVIA.

Det är ej möjligt, barn!

MATHILDA.

Ack nej, omöjligt!

V. RHEINFELS.

Så hör, Olivia, hör hvad jag förklarar:
En ryslig hungersdöd i detta hvalf
För dina brott jag dömmer dig att dö.
Tillstängas skall den väg, som hit mig förde,
Tillstängas så, att sjelfva Simsons arm
För bommens motstånd digna skall, och Herman,
Förledd af dig sin gifna ed att bryta,
Skall uppge andan under tusen marter
Strax utanför din fängseldörr i qväll.
Din yttersta musik hans dödsskrän blifve!
Olivia, se, med denna lampan slocknar
Den sista strålen i din hemska natt.
När denna kruka blifvit tömd — ack, tom
Hon redan är — en droppe vatten skall
Ej dina bleka läppar mer förfriska.

OLIVIA.

Ack, skona Herman, skona mig! Hur grufligt
Att långsamt dö i mörkrets djupa famn,
Af ingen sedd, af ingen hviskning tröstad!

MATHILDA.

Hvad? Skrias himlen ej ur dvalan upp?
O tigerbröst! — Och denne är min far!
Det är ej möjligt. Svara nej, o moder!

OLIVIA.

Han är din far. Den första sälla lågan
Ej af mitt brott oskärad var, då redan

Du leende i mina armar låg.
Han är din far.

MATHILDA.

O afgrundsdjup af smärta!

v. RHEINFELS.

Ett ord, Olivia, än ditt lif kan frälsa,
Ett enda ord, ett löfte af Mathilda.
O flicka, tvekar du ännu? Ett ord,
Det kända löftet, frälsa kan din mor
Från tusen dödars qval, kan Herman ge
Dess forna lif och friheten tillbaka.

OLIVIA.

Ack, älskade Mathilda, bed för mig!

MATHILDA.

Till hvem? — Till Gud? — Till denne? Ingendera
Förbarmar sig.

OLIVIA.

Ve, ve mig då, elända!

v. RHEINFELS.

Mathilda, nå, hvad svarar du? I handen
Du dödens hemska vågskål bär och lifvets.

MATHILDA.

Blott ett jag svarar: jag förbannar dig.

v. RHEINFELS.

Välan, vi gå. God natt, god natt, Olivia!

(Han skjuter Mathilda ut genom fängelsedörren och lemnar strax derefter rummet, hvartill ingången igenriglas. Olivia nedsjunker mot en pelare. Theatern förändras.)

(Plats utanför Riddartornet.)

MATHILDA. v. RHEINFELS.

MATHILDA.

Är det ert allvar? Hårde man, o nej!
Ni skämtar blott.

v. RHEINFELS.

Betrakta denna nyckel.
Han läser opp din moders fängseldörr,
Han sluter den, om du så vill, för evigt.
Kom, följ mig nu till stranden af den ljusblå,
Kristalleklara Bodensjön. En båt
I viken ligger. Jag med dig, Mathilda,
En lustfärd göra vill på spegelrymden,
Tills jag i böljan funnit har ett djup,
Tillräckligt att för evigt nyckeln berga.

MATHILDA.

Barbar!

v. RHEINFELS.

O flicka, afhör mig med sans!
Tror du, att Gud till afgrundsqval dig dömmer
För det du lydt din faders bud och frälsat
Från hungrens död den ömmaste af mödrar,
En trogen tjenare från hjulets marter?

MATHILDA.

Ack, Rheinfels, jag ej svara kan, ej tänka.
Af vanmagt svigta mina knän. Af ångest
Mitt hjerta qväfves.

v. RHEINFELS.

Lyd din känslas stämma!
Hon är din Gud. Säg blott åt mig de orden:

»I lif och död är jag din trogna brud.»
Strax hämnden flyr, och häktets bommar falla.

MATHILDA.

O, talets verktyg, spännen er förmåga!
Uttalen, läppar, nu det afskyvärda:
I lif och död är jag din —

v. RHEINFELS (smekande).

Trogna —

MATHILDA.

Brud!

(Hon är på vägen att vanmägtigt neddigna, men upptages i Rheinfels' armar. Ridåen faller.)

FJERDE AKTEN.

(Plats utanför Rheinfelska slottet. I fonden ballett af ungt landtfolk efter en aflägsen dansmusik.)

TVENNE LANDTMÄN (i förgrunden).

DEN FÖRSTE.

Nå, det var sällsamt, måste jag bekänna:
I femton år på slottet ingen fest,
Och denna afton allt så rikt och rundligt,
Musik och dans och fulla högtidsbord!
I sanning, jag förstår mig ej på herren.

DEN ANDRE.

Ej heller jag. Rätt står dock aldrig till.
Man säger ju, att han i Velskland gjort
Kontrakt med fan. Måhända har han nu
Fått det förlängdt, och kalaserar derför
Så styft i qväll.

DEN FÖRSTE.

Håll inne, gode bror,
Med slika uttryck. Ingen bättre herre
Vi kunna önska oss. Har han ej mildrat
Utlagorna, som tryckte oss så hårdt,
Ej uppbyggt skolor, kyrkor, hospital
Och understödt med eget guld de arma?

DEN ANDRE.

Nå, det är sannt! Men har han nånsin visat
En enda blick af huldhet åt de sina,
Åt dem, som nalkats honom med en bön?
Har han med glädje nånsin gett, uthärdat
Välsignelsen af dem, han frälst ur nöden,
Ej tacksamheten med förakt bemött?
Står han ej mörk och dyster der, så ofta
Man vågar träda inför herrens anlet?
Ser han ej bort och med försmädlig min
Drar öfverläppen ända upp till näsan?

DEN FÖRSTE.

Hvar har sin sed. De rike och förnäme
Ha icke vår.

DEN ANDRE.

Men karlen är en satan.
För ros skull vankar han ej hvarje natt,
En vålnad lik, kring Riddartornets murar.
I sömn Guds änglar vagga dygdens barn,
Men afgrundshären med de onda vakar.

DEN FÖRSTE.

Tyst, broder! Det är redan sent på qvällen.
I herrens fenster äro ljusen släckta.

Blott från hans sängrum flammar än ett sken
Igenom fenstrets täckande gardiner.
Jag måste gå till sängs. Det rhenska vinet
Har gjort mig tung i ögon och i knän.
God natt, min bror!

DEN ANDRE.

God natt! Gud vare hos dig!

(Mathildas kabinett.)

MATHILDA (ensam, med utslagna hår, i djup, tä-
kande förtviflan).

Hvad gör, hvad ämnar, tänker du, Mathilda?
Bland vesterns rosor lyste aftonsolen
Så skön och herrlig. Var det afskedskyssen
Dess purpurstråle, slocknande, dig gaf?
Säg: har du mod att morgonsolen se,
Att skåda ljuset i dess glada öga?
Hvad? Fruktar du ej, att med skräck det vänder
Sitt gyllne anlet från Mathilda bort?
Så grym förvandling det ej skådat än,
Se'n första gången öfver jordens fält
En evig cirkelbana det begynte.
Ett menlöst barn i aftonrodnans skimmer
Mathilda satt. Hvad är hon vorden nu?
Sin faders sköka! Änglars, menskors afsky! —
Det är då afgjordt. Hon ej lefva får,
Ej skända dagens ljus med sina blickar.

O Gud, o Gud! — Och detta var min hymen!
Min brölloppskrans en marterkrona blef.
Lätt är att lida; men att gäckad bli
Af sjelfva ödets gud i sina plågor,
Är outhärdligt. — Ja, ej mer en längtan,

Ej mer ett hopp! — Fram då, min enda tillflykt,
Min frihets borgen, andeverldens nyckel,
Ja, fram, mitt hjertas vän, du blanka stål!

(Hon blottar en dolk.)

Ja, det är tid. Af vin och vällust rusad
Barbaren somnat. Från den grymmes sida
Jag sakta smög och medtog detta jern,
Måhända slipadt åt ett annat hjerta.
Välan, jag dör. Men är det rätt att störta
Sig sjelf i natten? Bör naturens hand
Ej lösa sjelf de bojor, dem hon smidde?
Jag vet det ej; men känslans milda stämma
Guddomligt hviskar: »Dö i frid, Mathilda!»
I qvalens afgrund dock en enda tröst
Mig öfrig är: jag faller som ett offer.
Gud sjelf var offer, skall förbarma sig.
Nu, skynda, arm! Nu slå med ökad kraft
Ditt sista slag, o sönderslitna hjerta!
Men ack, jag kan, jag får ej dö. Man nalkas
Min dörr. — Hvem är det? — Min tyrann? Ack nej!

OLIVIA. MATHILDA.

OLIVIA.

Jag måste resa. Ej ett ögonblick
Mig gifs att dröja. Re'n vid borgens port
En vagn mig väntar, och en båt vid stranden.
Farväl, min dotter! Goda barn, farväl!
Att fri jag andas, att jag himlen ser
Och stjernorna, att fältens doft jag dricker,
Är allt ditt verk. Tag min tacksägelse!

MATHILDA.

Hvi gråter ni, min mor?

OLIVIA.

För det jag ej
Kan återgälda hvad för mig du gjorde.
Blott du har Rheinfels' hårda bröst bevekt.
Ve, att till återtjenst jag blott kan gråta!

MATHILDA.

Nej, ömma moder! Ni kan göra mer.
Bed Gud för mig! Ej är en ringa sak,
Att utom oss ett hjerta ha, som ömt
För oss vid bönens offerlåga suckar.

OLIVIA.

I sjutton år jag bedit för ditt väl,
Och ej förgäfves. Du är god, och himlen
Skall dig beskydda.

MATHILDA.

Hulda mor, farväl!
Ni måste resa. Midnattstimman re'n
Kring fästet spänner stjernbeströdda vingar.
Res, att, i fall ni efter utsatt tid
På denna borgen träffas af min far,
Han ej i hvalfvets natt er återsänker.

OLIVIA.

Hård mot sin maka var din far. Mot dottren
Han är väl god?

MATHILDA.

God, bästa mor!

(Med ofrivilligt hånlöje.)

Ej jag
På lifvets sällhet honom grymt bedragit.

OLIVIA.

Var det en förebråelse, mitt barn?
Förstår ock du att hjertan sönderslita?

MATHILDA.

Ack nej, jag kan ej förebrå ett hjerta,
Ej sönderslita. Detta är för sent.

OLIVIA.

Du talar gåtlikt.

MATHILDA.

Jag är sjelf en gåta.
Res, ömma mor, för Guds skull res, att Rheinfels
Er icke finner! Sömnens väl beröfvad,
Han hvarje midnatt gör sin rund kring borgen.

OLIVIA.

Förr sof han lugnt vid denna barm. O ve!
Hans sällhet jag förstört. Mitt straff var rättvist.

MATHILDA.

Tänk ej derpå! Ni pligtat nog. Farväl!

OLIVIA.

Hvad det är grymt att från det återfunna
Sig genast skilja! Glöm mig ej, Mathilda!
Skrif ofta bref!

MATHILDA.

Nej, jag vill komma sjelf.
Då månens skimmer från de höga alpers
Isdiademer nattligt återstrålar,
Och näktergalen i sin ambradal

Af Edens brudsång klingar efterljuden,
Då vill jag ofta i det milda dunklet
Er själ belyssna, mildra era tårar
Och kyssa er med aftonvindens flägt.

OLIVIA.

Mitt afsked tag, o dyra glädjeblomma!
O Edens ros, den sista i min höst!
Förgudade relik af döda fröjder!

(De omfamna hvarandra.)

MATHILDA. OLIVIA. CLARA.

MATHILDA.

Hvad ser jag? Clara! — Du gör sent besök.

CLARA (visande på Olivia).

Ha, hvem är denna?

MATHILDA.

Fråga ej om ödet!
Det outgrundligt är.

(Till Olivia.)

Farväl!

OLIVIA.

Farväl!

(Stum omarmning.)

CLARA. MATHILDA.

CLARA (efter en kort tystnad).

En ryslig dröm mig jagat hit. Mitt öga
Af sömnens trollhand nyss var tryckt. I kyrkan
Jag tyckte mig bland dunkla skaror stå,
Bland svarta kläder, tårbestänkta kinder.
Af tusen vaxljus skimrade det höga,

Guldprydda templet; dofva orgors brus
Högtidligt vandrade i pelarhvalfven.
Men, ack, i chorets helga famn en mörk
Likkista stod. Jag nalkades och såg,
Såg dig, Mathilda, der förbleknad hvila,
Väl krönt af rosor, väl i brudligt siden
Högtidligt klädd, men bleknad, stel och stum.
Nyss vaknad, ilar jag att öfvertyga
Mig, att du lefver, att du väl dig finner.

MATHILDA.

Sjunk till mitt bröst, o Clara! Låt mig gråta
Den sista tåren i din famn! Om döden
Mig plötsligt ryckte ur din åsyn bort,
Mathildas svagheter du säkert glömmer,
Mathilda ej. — Säg, har du sett din broder?

CLARA.

Se'n morgonstunden jag ej honom skådat.
Snart kommer han. Snart dånar midnattstimman
Från borgens tornur. Gäcka ej hans hopp!

MATHILDA.

Ha, hvad är klockan?

CLARA.

Snart half tolf.

MATHILDA.

Kom, följ mig
I parken ned, i månbeglänsta kojan,
Af löf och rosor bygd. Tag denna cittra,
Älskvärda sångarinna, mild, och sjung

En melankolisk sång till hennes toner!
Sjung älskarns klagan vid hans flickas bår!

CLARA.

Välan då, om det roar dig, Mathilda.

(De gå.)

(Berså. — Månsken.)

CLARA. MATHILDA.

MATHILDA.

O hvilken natt! Med guldbokstäfver strålar
Guds evangelium ned från himlahvalfvet,
Och månens strålar darrande förmälas
Med löfvens skuggor. Ha, hvad ambradoft
Från tårbestänkta liljorna sig höjer!
Ack, skön är jorden. Ljuft att ögat lyfta
Mot solbefolkad ändlöshet, att vinkas
Af Sirii fackla, af Orions hand
Till gudafesten i det blåa höga.
Skön är den öfre jorden. Himlens armar
Omfamna den så ömt. Ur tusen ögon
Nedstrålar kärlek. Vädrens tusen läppar
Den rosenkrönta barmen evigt kyssa.
Men, o, hur mörk är underjorden ej!
Hur grufligt, att i grafven evigt blunda!

CLARA.

Tänkt ej på döden! Våga en gång lefva!
Fly till Helvetien! Inom dessa murar
Du trifves ej. Till herdelandet fly!

MATHILDA.

Jag vill så göra. Ja, till herdelandet
Jag flytta vill. Tag, Clara, nu din cittra!
Sjung älskarns klagan vid hans flickas bår!

CLARA.

Nå väl, blott du ej gråter, o Mathilda!

MATHILDA.

Att gråta är då olycksaligt?

CLARA (med djup, plötsligt ingifven rörelse).

-Nej.

(Hon spelar och sjunger.)

Dödsklockan *).

Farväl, min älskarinna!
Du evigt från mig går,
Och evigt nu skall rinna
Den öfvergifnes tår.
Dödsklockan så hemsk, så jämrande går
Och ropar högljudt: hon är död!
Så vill jag än fästa i ditt hår
En blomma rosenröd.

Ditt brudgemak, o tärna,
Blef qvalens mörka hus.
Dit blickar ingen stjerna,
Der gryr ej dagens ljus.
Dödsklockan etc.

Af ynglingar skall båren
Från huset föras af;
Med ögat mörkt af tåren
Man lemna skall din graf.
Dödsklockan etc.

Af jungfrur skall dig följa
En skön och korad flock,

*) Efter en engelsk folkvisa hos Herder.

Tills mullen börjar hölja
Den sänkta kistans lock.
Dödsklockan etc.

Med kransar vill jag sira
Ditt lik, du grafvens gäst!
Jag sjelf vill svartklädd fira
En evig sorgefest.
Dödsklockan etc.

Hvad blommor skall jag skänka
Din tysta lägerstad!
Hur skall min gråt ej blänka
Som dagg på deras blad!
Dödsklockan etc.

Din likskrift vill jag grafva
Djupt i mitt hjertas grund
Och mig den förestafva,
Bedröfvad, hvarje stund.
Dödsklockan etc.

Din afbild vill jag draga
I hjertat natt och dag;
Ej tiden skall försvaga
Dess änglalika drag.
Dödsklockan etc.

Ve mig! Af dödens pilar
Min Phyllis skördad är!
Blott grafven, der hon hvilar,
Är mål för mitt begär.
Dödsklockan etc.

(Under sista stancerna af visan har Mathilda, utan att Clara märkt det, aflägsnat sig.

CLARA.

Hvad, hon är borta! På mitt hjerta faller
En centnertyngd. Olyckliga Mathilda!
Hvar är du, hvar? Jag ilar att dig söka.
Om än du flyktat i ett afgrundsdjup,
Min sträckta famn, mitt ömma klagorop
Skall kalla dig, o dyra vän, tillbaka.

(Hon lemnar hastigt theatern.)

(Luftmusik. Preludium till nästföljande chorsång.)

CLARA (återvändande).

O hvilken syn! Af dolken genomborrad
Vid månbeglänsta dammens rand hon ligger
Och kämpar långsamt dödens kamp. —
Hvad skall jag arma? Jag vill kalla hjelp.
Måhända än att himlen sig förbarmar.

(Hon går.)

OSYNLIG CHOR AF ÄNGLAR.

Olyckliga Mathilda,
Lär nu att hemta tröst!
Kom, slumra in vid milda
Väninnors syskonbröst!

Din pröfningstid försvunnit:
Ett renadt guld du är.
Du lifvet öfvervunnit;
Dess krona nu du bär.

Till yttersta minuten
Din oskuld lefde qvar.
Om blomman än vardt bruten,
Hon likväl blomma var.

I mullen ämnet hvilar,
Men, löst ur sina band,
Den fria formen ilar
Till ljusets fosterland.

Gud sjelf ifrån det höga
På dig med kärlek ser;
Marias hulda öga
I tårar mot dig ler.

Olyckliga Mathilda,
Lär nu att hemta tröst!
Kom, slumra in vid milda
Väninnors syskonbröst!

(Ljuden aflägsna sig småningom och förklinga.)

CLARA. TJENARINNOR (som bära Mathildas lik).

CLARA.

Är allt förloradt?

EN TJENARINNA.

Hon är död.

CLARA.

O jämmer!
Förvissnad, blek den oskuldsröda kinden,
De ögon brustna, genom hvilkas glas
En himmelsk varelse, en blyg seraf,
Såg ut i lifvets majbeklädda dalar!
Ack, hon är skördad! — Denna grymma anblick
Är outhärdlig. — Höljen, mina vänner,
Med denna shawl dess blodbestänkta lik!

(Hon lyfter från skuldrorna en shawl och lemnar den åt en af tjenarinnorna, hvilka dermed betäcker liket.)

Nu lemnen mig! Jag vakar hos Mathilda.

(Tjenarinnorna aflägsna sig.)

CLARA (ensam).

Förintad är jag. Sjelfva Lindaus kärlek
Ej hela kan mitt sönderslitna hjerta;
Ej någon krans, af jordens rosor knuten,
Mig lycklig gör. Åt detta lifvets gyckel
Hvem fröjdar sig, när döden re'n en gång
Man i dess stränga anlete har skådat?
I festens sal, på nöjets blomsterbäddar,
I dansens hvirfvel och vid harpans toner
Skall vännens bleka vålnad mig omsväfva,
Dödskallen evigt grina mig emot.

CLARA. v. RHEINFELS.

v. RHEINFELS.

Ha, trolöst nyss hon från min sida smugit.
Men hvem är denna qvinna? — Fröken Clara!
Har till ett rendez-vous hon valt min park?
Hvar är Mathilda?

CLARA (lyfter shawlen från Mathildas lik).

Här!

v. RHEINFELS.

O afgrundssyn!

CLARA.

Med dolken nyss sitt bröst hon genomborrat.
Ack, ädle man, er smärta jag förstår.

v. RHEINFELS.

Nej, Clara, nej!

(Han lägger handen på hjertat.)

Djupt flammar här en eld,
Som icke släckas kan af seklers sekler.

(Efter några ögonblicks tystnad.)

Hvad är att göra? Skall jag sjelf mig störta
I helvetet? — Nej, först jag vill mig bikta,
Bespotta modigt himlarna och dö,
Med blodet stänkt åt skyn, som Julianus.

(Han går, i ryslig kall förtviflan. Clara nedsjunker gråtande vid liket.)

OSYNLIG CHOR AF ÄNGLAR.

Af tidens plågor födes evigt väl.
Mathilda ej för riddartornet bäfvar.
Af strålar krönt, i silfverdrägt, dess själ
Till kärlekens och ljusets källa sväfvar.
Hvar jordisk mistning är en himmelsk vinning.
Solkronan flammar kring Mathildas tinning.

MARTYRERNA.

Dramatisk skaldedikt.

PERSONERNE:

HILARIANUS, proconsul i Libyen.
SYLVIUS, senator, stadd på en resa i provinserna.
ALBANUS, romersk riddare, bosatt i Carthago.
EMILIA, hans maka.
AULUS, deras son.

PERPETUA, deras dotter, enka efter riddaren Flavius FELICITAS THEODORUS EUBULUS MARCION AMATUS EVANDER LYCOPHRON	christne.

CORNELIUS, krigstribun, tjenstgörande vid de i Libyen förlagda legionerna.
FLAVIUS, Perpetuas son, åtta år gammal.
GABINIUS, centurio.
DAMON, favoritslaf hos Hilarianus.

En annan slaf. Soldater. Christne. Invånare i Carthago.

(Tiden för handlingen är början af Septimii Severi regering. Rummet, kolonistaden Cart[illegible] och dess grannskap.)

FÖRSTA AKTEN.

(Ett torg, skuggadt af platauer.)

THEODORUS. Flere christne.

THEODORUS.

Ja, mina vänner, frestelserna nalkas.
Likt svarta moln, som öfver glada skördfält
Och lugna haf, der handelns kölar gunga,
En qvalmig sommar dundrande sig höja,
Så nalkas ångstens jämmerfulla dar.
Snart ljungar viggen, snart det strida haglet
I späda brodden hväsande skall nedslå
Hvar stoftets fröjd, hvar grönskande förhoppning,
Som såddes för en jordisk framtid ut.
Säll den, hvars skördar icke blomstra här,
Som fasta egodelar har i himlen!

EN STÄMMA.

O fader, bed för dina svaga barn,
Att deras tro i pröfningen ej svigtar!

THEODORUS.

Så gör jag städse. Vandren I allena
Den bana tåligt, som till himlen leder,
Den korsets Hjelte vandrat före er!
Lycksalig den, som lider för det goda!
På honom etherns alla throner skåda

Med kärlek ned. Mot honom änglar sväfva
Med tröstens kalk i marterdjupets famn.
Trons öga ser dem. Glänsande de komma,
I snöljus drägt, af hvita rosor krönta,
Till vittnet neder i hans dunkla häkte.
Med harpoklang hans qval de öfverrösta
Och gjuta olja i hans sår och flägta
Med vingar, doftande af Edens vällukt,
Ifrån hans kinder qvalens brånad bort.
O mina bröder! Vid de sälla tårar
Ert öga gjutit, vid den lugna glädje
Ert hjerta rönte i de första stunder,
Då, stänkt af salighetens sköna blod,
Från syndens bojor det sig frigjordt kände,
Och morgonstjernan uppgick i er natt;
Vid detta kors, der lifvet sjelf sig offrat,
Der guddomen sin kärlek uppenbarat,
Vid allt, hvad heligt är på jord, i himmel,
Besvär jag er: den krona ej försaken,
Som herrligt vinkar er vid banans slut!
Ej för en mullhög etherns arf förspillen,
Ej saliga äoners lif i höjden
För några timmar under månens klot
På vanskligheténs kust, den mörka jorden!

EN STÄMMA.

Vi tro, o fader! Tron är himlens dotter.
Ej fängslas hon af jern. Ej våldets glaf,
Ej bålets flammor henne öfvervinna.
Glad till sin hembygd hon tillbakasväfvar,
I oskuld klädd, af segerstrålar krönt.
Men säg oss, du, Guds älskling — ty din blick
Profetiskt genomskådar tidens mörker —

Säg: huru länge skall det heta blodet
Af trogna vittnen än till himlen ropa,
Och kyrkans ark kring syndaflodens vatten
Af stormen vräkas? Kommer snart ej dufvan
Med oljobladet, tröstande, igen?
Hur länge skall den grymma vilddjurshamnen,
Den ljusets helige apostel såg
Sjuhöfdad uppstå ur det salta hafvet,
Än strafflöst rasa? Sväfvar icke snart
Guds tabernakel i kristalliskt skimmer
Och brudlig skönhet ned till Adams barn?

THEODORUS.

Med brottsligt förvett sträfvom ej att skåda
Hvad Guds försyn i heligt mörker slutit!
Nog af, den helge, som på korsets stam
Besegrat fästets mägtiga äoner,
I himlars himmel re'n han ingått har
Och bär i evighet all verldens spira.
O, tviflom ej! Han tidens stjernor dömt.
Snart ordningen ock kommer till de sju
Förmätna berg, der än, med villans kalk,
I rosendrägt den stolta qvinnan thronar.

Nu skiljoms åt! Bland fiender vi äro.
Som Libyens tigrar på sitt rof, så lura
Ovännerna på oss. Med falkens blick
De genomskåda våra dolda gömslen.
Gån hvar till sitt! En christen skyr ej faran:
Ej brottsligt sjelf han störtar sig deri.
O, faren väl! Guds milda fadersöga
Bevake kärligt alla edra steg!

(Theodorus afträder, och med honom efterhand de öfrige.)

HILARIANUS. SYLVIUS (uppträda).

HILARIANUS.

Het bränner middagsstrålen. Låt oss dröja
Ett ögonblick i skuggan af platanen! —
Du lemnar oss då genast? Likt en sol
På vintrens dag, du skymtar och försvinner.
Ostadige, kring sjöar och kring land,
Flyttfogeln lik, du sväfvar, kan ej finna
På något ställe ro.

SYLVIUS.

Du irrar dig.
Af äfventyr och resor trött, jag vänder
Tillbaka nu i skötet af det gamla,
Det kända Rom; vill tömma der i stillhet
Falernpokaln —

HILARIANUS.

Klokt, oss emellan sagdt,
Gör du deri. Hvad du på resan söker,
Ditt hjertas lugn, bor ej i tid och rum.
Ju flere stadiers väg du far, ju flera
År af din lefnad glädtigt du fördrifver,
Ju fjärmare du kommer från ditt mål.

SYLVIUS.

Hvem säger detta? Seneca? Pantänus?

HILARIANUS.

Läs deras verk! Men, fast mitt skägg, min kappa
Ej är en filosofs, hvad hindrar mig
Att lära dem, som visa råd behöfva?

SYLVIUS.

Jag hindrar ej, fast längese'n i Pallas'
Olivbekrönta stad jag släckt min lystnad
På akademie, trädgård och portik.
Hvad först jag fråga bort, till sist jag sparat.
Säg mig, hvad nya tidningar du sport
Från Rom! Sju hela måna'r ha förflutit,
Se'n från Italiens kust ett bud jag träffat.

HILARIANUS.

Knappt vet jag då, hvad som kan vara gammalt,
Hvad nytt för dig. Att Didius Julianus
Sitt hufvud mistat i Palatium, vet du.

SYLVIUS.

Bah, gammalt nytt.

HILARIANUS.

Också, att Niger stupat
Med sina legioner?

SYLVIUS.

Sjelf jag sett
Den valplats, der han föll. Af hvita ben,
Af dödens liljor, skimrar den mot solen.

HILARIANUS.

Då vet du säkert sjelf det andra nya:
Severus herrskar; genom Romas portar
Han tågat i triumf, har rikt belönat
Med guld och silfver sina legioner
Och gett åt pöbeln skådespel och bröd.

SYLVIUS.

Du hade rätt. Det visste jag förut.
En sällsam tid! Knappt händer något nytt.
Den gamla kända visan ensamt skallar
Oss jemnt i öronen. En mördad cæsar,
Pretorianer, säljande hans spira,
Och borgarkrig, och slutligt en triumf!

HILARIANUS.

Du misstar dig. Vår tid är rik på under.
Hvad äro väl Nicanders och Ovidii
Metamorfoser mot de sällsamheter,
Som redan timat eller tima snart?
Den gamla verlden ligger i sin dödskamp,
Och Phenix bygger än en gång sitt bål.
En annan Romulus, ett annat Rom
Ur gruset uppstår af förstörda verldar,
Och nya gudar skaka innan kort
Från Capitolium magtens nya viggar.
Re'n spinner parken på sin dunkla slända
En mystisk följd af underbara sekler,
Och Pyrrhas hårda menskoslägte lemnar
Rum för ett annat. Ej från himlen dock
Nedsväfvar detta. Nej, ur mörka skogar,
Ur djupa hålor i den svarta jorden
Framhvimlar det, likt Nilens gräshoppssvärmar,
Förstör allt gammalt, omgestaltar lifvet
Och bildar snart ett ängsligt skuggors rike
Af romarverldens strålande olymp.

SYLVIUS.

Du fruktar alltså, att det höga Roma
Med sina gudar, sina hjelteminnen

Skall återfalla i sitt forna intet,
Att jernets ålder af en sämre än
Utträngas skall, att dessa christianer —

HILARIANUS.

Jag fruktar ej — jag vet, att allt det gamla
Plats måste lemna åt det friska nya,
Och stjernbeströdda nätter evigt följa
I spåren af den sjunkna dagens sol.
Nog länge re'n varginnans fostersöner
Beherrskat verlden. Länge nog har Mars
Med blodrödt sken på tidens himmel brunnit.
Snart uppgå andra tider, andra slägter.
Ja, tro mig, Sylvius: dessa christianer,
Så arma, svaga, hatade, betryckta,
Som, bäfvande för dagens gyllne strålar,
I skogars djup, i grottors natt sig dölja,
Tro mig, de äro rikare än vi
Förlegna romulider. Långa sekler
Och nya verldar vänta dem som arf.

SYLVIUS.

Jag medger, stort är deras antal.

HILARIANUS.

Antal!
Hvad gör väl mängden? Myriader myggor
I sommarqvällen surra öfver fälten;
En kulen regnnatt dödar likväl alla.
Nej, mängden är ett intet. Styrkan blott
Af enheten, som denna mängd förenar
Och ordnar alla delar till ett helt,
Mångfaldens själ, kort sagdt, den är att frukta.

Men se, hvem nalkas? Ha, centurionen
Qvintus Gabinius. Dröj ett ögonblick!
Du innan kort skall veta mer i ämnet.

GABINIUS. DE FÖRRE.

GABINIUS.

Proconsul, uppfyldt är ditt bud.

HILARIANUS.

Hvad fann du?

GABINIUS.

Bör det ej sägas mellan fyra ögon?

HILARIANUS.

Jo visst. Men denne är mitt andra jag,
Är kejsarns vän, senatorn Marcus Sylvius.

GABINIUS.

Godt! Elfva stadier från den väg, som för
Landsbygdens folk med hjordar, mjölk och frukter
Till och ifrån de bullersamma torgen,
En gångstig böjer sig från stora vägen,
Likt silfverbäcken, som i sanka ängder
Sig skiljer, sorlande, från hufvudfloden.
Bland stenar, grus och rosenprydda törnen
I tusen bugter ormlikt den sig kröker
I trakter hän, beständigt mera vilda,
Af menskor ständigt mera obesökta,
Och sänker sig omsider i en dal,
Skön lik det Tempe, skalderna oss måla.
Af höga klippor dalen omhvärfd är
Med väggar af granit. För nordans anda,
För vindarne från alla verldens hörn

De honom skydda. Endast blomstrens Aura
Kring Floras bädd på lätta vingar leker
Och helsar vandrarn med en ambrakyss.
Af menskofjät jag såg det höga gräset
Nedtrampadt mångenstäds, ett säkert tecken,
Att menskor samlas der; men fast hvar buske,
Med lodjursblick, hvar klyfta genomsöktes,
Fanns intet märkligt vidare på stället.

HILARIANUS.

Var detta allt? Säg, fann du intet mer?

GABINIUS.

Den gångstig, som i dalens djup försvann,
Vi återfunno på den andra sidan,
Alpheus lik, som på Olympias fält,
Af nymfens kärlek förd, i jorden döljes
Och först vid Syrakusa åter slår
Sitt blåa öga upp ur tårars svall
Mot dagens strimma, blinkande och dyster.
Vi följde stigen. Efter många strider
Med tättförvuxna törnesnår och myggor,
Som aflades af närbelägna träsk,
Vi kommo slutligt i en dyster skog,
Svart, stum och ödslig. Tusenåra ekar
Bortskymde der med dunkelgröna hvalf
För blommorna vid deras rötter solen.
I skuggors rike vi oss vandra tyckte,
Dödstystnad rådde öfverallt. En fogel
Blott här och der i trädens kronor sjöng,
Och fjärran dånet af en bölja hördes,
Som störtade från mossbeklädda berg
Ned i ett nattfullt djup. Ej Echos röst

Besvarat här en herdes flöjt. Aurora
Och aftonstjernan aldrig här beglänst
Den kogerprydda jägarns gång på fjällen.

HILARIANUS.

För lång är din prolog. Min tunga brinner
Så het i svalget. Jag dess glöd vill släcka
I massiskt vin. Berätta vidare!

GABINIUS.

Välan, jag vill bli kort. Djupt in i skogen
Oss stigen ledde slutligt till en grotta,
Stor, vid och rymlig. Sjelf naturens ande
I berget henne bildat på den tid,
Då Chaos födde verldarne, då vattnet
I djupet sjönk, och, till en sol förbytt,
På gyllne vingar elden i triumf
Uppsväfvade till blåa himlasalen.
Två oljeträd planterade man såg
Vid grottans öppning. Mildt en källa flöt
I deras skygd. Af bleka facklor lyste,
Vi stego in i bergets dunkla salar
Med helig skräck, som i Trophonii håla
Orakelfrågarn, som i maners rike
Æneas fordom eller Thraciens skald.
Längs klippans väggar trenne rader lampor,
Med skålarne af Pallas' olja än
Till hälften fyllde och med släckta vekar,
Vi funno här, och lyktor af kristall
Nedhängde öfverallt bland droppstensbilder.
I kulans bakgrund höjde sig ett altar.
Ett kors af silfver glänste deruppå
Mot våra facklor i det gråa mörkret.
Nu vet du allt. Jag verkställt har mitt uppdrag,

Ej mer och icke mindre. Nu jag väntar
På ny befallning eller ock belöning.

HILARIANUS.

Godt; hör mig nu, Gabinius! På din trohet
Och drift jag litar. Välj ibland centurian
En tretti', fyrti' raska karlar ut.
På skilda tider och på skilda vägar,
Till bönder eller jägare förklädde,
Dock alla hemligt rustade med svärd,
De tåge genom stadens höga portar.
Så länge solen strålar från den höga
Olympen ned, de hålle sig fördolda
I skogens mörker, icke långt från grottan,
Tätt invid stigarne, som leda dit.
Men då Selene står på silfvercharen
Med nattens spira i sin ljusa hand,
Och tystnaden beherrskar fält och byar,
Då ruse de, likt skogens lömska tigrar,
Till kulan fram, tillfångatage allt
Hvad lefvande der träffas, och i band
Till stadens häkten de sitt byte före!
Du vet min vilja. Föranstalta nu,
Att allt går skyndsamt och förutan buller!

(Gabinius går.)

SYLVIUS.

Hvad skall då blifva härutaf? Hvad tänker
Du göra med det arma folket?

HILARIANUS.

Släppa
Amfitheaterns grymma lejon lösa
Och mätta dem med christnas kött och blod.

SYLVIUS.

Och sådant, tror du, skall förvärfva segern
Åt vår Olymp, åt Capitoliums åskgud!
Bedrag dig icke! Blod är endast olja
På svärmeriets eld, en fruktsam dagg
På hennes åker. Alla bödelsvärd
Ha endast putsat christendomens träd
Och, hindrande en allt för yppig växt,
Blott härdat kraften, som i stammen bor.
Lät trädet ostördt växa! Jofurs ek
Det skall likväl i ålder ej besegra.

HILARIANUS.

I detta tar du felt. Ett ringa träd
Var i sin första början Christi rike
(Så kallar detta folk sin dunkla liga).
Nu är det vuxet till en väldig stam,
Ett stort, osynligt underträd, hvars rötter
Omarma djupen, och hvars stolta grenar
Snart hindra stjernorna i deras lopp.
Rätt sade du likväl, att inget svärd,
Att ingen bila mägtar det förstöra.
En fåfäng kamp sig Roma företog;
En hydra christendomen är, långt värre
Än den Alcides nedlagt: för hvart hufvud,
Som du slår af, uppväxa andra hundra.
Först måste nattens alla eumenider
Af oss besoldas, först den glupska hunden,
Som ur tre svalg vid Orci portar tjuter,
Först alla barn af Erebus och natten
Och alla hexor i Thessaliens bygd,
Förr'n christianerna vi öfvervinna.
Ty dessa hopar ej bestå af menskor

Med kött och blod. De äro bleka maner
Från underjorden. Hvad för oss är skugga
Är verklighet för dem, för dem en skugga
Vår verklighet. Hur vill man dem bekämpa?
I luften kriget förs. Med ljungeldssvärd
Idéerna der mot hvarandra strida;
Men dylik kamp ej Roma vuxen är.
Imellertid den ädla sköldmön nyttjar
De enda vapen dem hon vet — och jag,
Jag fullgör cesars och senatens vilja.

Men lät oss gå! Ett ankar gammalt massiskt
Jag vid din sida än en gång vill tömma
Bland myrtenskuggor i min park och se'n
De bref dig lemna, dem till Rom jag skrifver.

(De gå.)

FELICITAS. PERPETUA.

PERPETUA.

Hur var det dig, Felicitas, när hjessan
Ur dopets vågor segrande du höjde,
En daggig morgonstjerna lik, och slog
Ditt blåa öga, dränkt i glädjetårar,
Till en försonad himmel tacksamt opp?

FELICITAS.

Hur är det fjäriln, när på nya vingar
Kring rosorna han far i sommardalen?
Hur är det svalan, när, ur oceanens
Kristallegrottor vaknande, hon sväfvar
Mot vårens himlar under hymners ljud?
Så var det mig, Perpetua! Ack, en luft,
Mild, som den ether fästets stjernor dricka,
Jag andades, och verlden kring mig låg

Lugn som ett sommarhaf, förgyldt af solen.
Allt var förvandladt. Ny var jordens rund,
Och annan pol sig hvälfde öfver nejden.

PERPETUA.

Såg du ej mig, Felicitas, bland skaran?
I samma källa renades vi båda.
På samma gång vi stodo båda opp
Ur dopets vågor till det nya lifvet.

FELICITAS.

Om jag dig såg? Med visshet jag nu känner,
Att vänskapen af jordens grus ej föddes,
Att ej på bålet han till aska brinner,
Ej blandar sig med blomsterkullens stoft.
Flydt ur min själ var hvarje forntidsminne,
Hvar jordisk bild. Guds herrlighet i skyn,
Försonarns sköte, fridens ljusa änglar
Jag endast såg, ack, och, Perpetua, dig.
Af snödrägt höljd, i himlatårars flod,
Ur korsets skygd du smålog, halft förklarad,
Och vänskapen än lyste i din blick,
Den purpurröda strimma lik, som dröjer
I kalken mystiskt af en snöhvit ros.

PERPETUA.

Ack, äfven du, Felicitas, stod ensam
Mig qvar af fordom älskade gestalter.
Från himlarne, dem öppnade jag såg,
Till jorden knappt min druckna blick sig vände,
Förrän han sökte medvetslöst och fann
Hvad kärast han i stoftets dalar ägde.
Ljuf, månen lik en vårlig nardusqväll,

Då rodnande ur böljans sköt han stiger,
Du himmelskt smålog mot din trogna vän.
O fröjd: så vakna tvenne ömma syskon
På domens morgon i jasminedalen,
Der, tröttade af lekars flärd, de somnat
Vid popplars sus och näktergalars sång;
Så vakna de ur tusenårig sömn
Vid änglaharpans hviskning upp och känna
Med glädjegråt hvarannan sällt igen.

FELICITAS.

Perpetua, ack, och minns du efter festen
Vårt glada möte se'n i ensamheten,
Der himlen blott oss såg? Hvad änglatårar
Vi göto då! Ej en af dem jag byter
Mot Röda Hafvets alla perlor bort.

PERPETUA.

Pris ske försynen! Ej sin himmel endast
I rikligt mått han öfver oss har gjutit;
All jordisk lycka äfven han oss skänkt.
Felicitas, han vänskapen oss skänkte.
Kom i min famn! Serafer, sluten kretsen
Kring syskonparet närmare och flägten
Hvar sorglig hogkomst från vår kärlek bort!
O ljusets Fader, från din klara boning
Se ned, välsignande, på barnens fröjd!

FELICITAS.

Hur lugnt, hur saligt brinna dygdens flammor!
Allt gör han nytt och himmelskt allt förskönar,
Den Helige, som våra offer har.
O, tänkom oss i forna dar tillbaka!

Påminn dig qvällen, då med tysta tårar
Jag Hymens krans i dina lockar fäste
Och före dig med bröllopsfacklan gick
Vid tärnors chorsång till din brudgums salar.
Perpetua, öm var redan då vår vänskap.
Hvad är han nu? Hvad liljans urbild är
I paradiset mot en jordisk lilja.

PERPETUA.

Hvi talar du om dagar, som för evigt
Bakom oss sjunkit i ett nattligt chaos?
I kedjor då af mägtiga äoner
Vi höllos nesligt fjättrade. Ej var jag
Perpetua då, ej du Felicitas.

FELICITAS.

Ej är det saknans vemodsfulla blickar,
Som åt vår forntid jag tillbakasänder,
Nej, segerglädjens! Hvilande på spetsen
Af höga berg i dunkla cedrars skugga,
Jag skådar i triumf på dalens stigar
Och byarne vid flodens stränder ned.
Så blickar seglarn från sin trygga hamn,
Dit undan stormarne han räddad blifvit,
Ut på de fraggbegjutna sjöars ras.

PERPETUA.

Felicitas, vår farkost är ej än
I hamnens lugn. Dit når den först i grafven.
Ack, först i himlarna vi kunna höja
Triumfens sång. Att vaka och att bedja
Är mellertid i gruset här vår pligt.
O, undra ej, om mina tårar flyta!

Felicitas, jag dotter är och mor.
Grymt är att ej med älskade föräldrar
Ha samma himmel, samma tro och hopp;
Grymt är att skiljas från en älskad son,
Förr'n lifvets väg man honom visa hunnit.

FELICITAS.

Ditt öga lyft förtröstansfullt mot höjden!
Vet, tidens stjernor äro dygdens vänner,
Se'n Christus spiran öfver verlden bär.
Var öfvertygad, tiden skall dig ge
Hvad du för himlens skull af honom fordrar.

PERPETUA.

Jag fordrar intet. Jag mig öfverlåter
Åt Skaparns vilja. Hon är ensam god.
En hemlig aning säger mig, att länge
Bland pligtens törnen jag ej vandra skall
Här under fästets kretsande planeter.
Min Flavius då åt dig jag öfverlåter.
Behöfver jag att säga mer? De första
Bokstäfverna af salighetens lära
Han känner knappt —

FELICITAS.

O, tänk ej, ömma vän,
Att jag ett lif förutan dig kan lefva.
På samma gång i vigda böljors sköt
Vi renades för kommande äoner,
På samma gång i andars klara luft
Vi skola pröfva våra nya vingar.

PERPETUA.

Välan, ej mer en suck, en ängslig blick
Mot tider, slöjade i heligt mörker!

Må han, som ingen skyddare och far
I himlen äger, speja i det svarta
Fördoldas natt! Må han, hvars högsta guddom
Ett dunkelt, blindt och jernhårdt öde är,
För verldens gåta bäfva; fritt han fråge
Dodonas ek och Pythierns mörka håla
Och korpens flygt och hanens rop om råd!
Vår Gud är kärleken, — nog för vårt hjerta,
Nog för vår trygghet. — Nu farväl, min vän!
Vi träffas ju vid aftonstjernans blick
På tempelgrottans dunkla väg?

FELICITAS.

Vi träffas.
En afskedskyss! Än träffas vi. Farväl!
(De gå åt motsatta sidor.)

ANDRA AKTEN.

(Atrium i Albani hus.)

ALBANUS. EMILIA. CORNELIUS.

ALBANUS.

Ja, ädle vän, berodde det på mig,
I denna afton tändes brölloppsblossen.
Men ute är, ni vet det, fadrens magt,
Se'n ur hans boning Hymens fackla lyst
I andra larers krets en mognad dotter.
Sök sjelf att vinna hennes kärlek. Svårt
Bör sådant för Cornelius icke blifva,
Och utomdess är enkan allt för ung
Att blifva trogen den försjunknes maner.

CORNELIUS.

Jag märker nog, förloradt är mitt hopp.

ALBANUS.

Hvarföre så? Har ni med henne talat?

CORNELIUS.

Knappt har jag vågat. Något öfverjordiskt
Ler ur dess öga, underbart och mildt,
Likt glorian, som Dianas panna kransar,
När sent om qvällen månens vagn hon kör
Bland silfverskyar på Olympens branter.
Ej pilen fruktar jag af qvinnans vrede,
Men väl det kalla, mördande föraktet,
Men väl den tanke, som i hennes bröst
Med stum förtrytsamhet min eld besvarar.

ALBANUS.

Ni svärmar, bäste, älskade Cornelius,
Kär som en skägglös, fjortonårig gosse!

CORNELIUS.

Ni kan ha rätt. Jag inser mellertid,
Att i en osäll stund min låga tändes.
Allt måste glömmas. Hvarför brusar ej
Med dunkla böljor vid min fot en Lethe?
Bort, bort i krig! Bland sköldars vilda brak
Och lansars regn och skarpa klingors ljungeld,
Der skall mitt hjerta återfå sitt lugn.

EMILIA.

Er ej förhasta, ädle man! Jag sjelf
Vill tala med min dotter. Säkert, säkert

Hon skall ej motstå er förtjenst, er kärlek,
Ej mina böner.

ALBANUS.

Också jag för er
Vill göra allt, som står i min förmåga.

CORNELIUS.

Godt; hafven tack, I vänner! Hända må
Imellertid hvad hända vill. Ej störas
Skall vänskapen imellan våra hus
Af någon motgång — snarare förökas.

(Han går.

ALBANUS.

Emilia, säg mig du — ty modrens öga
Är lika skarpt som ömt — säg, af hvad orsak
Vår dotter envist afslår alla tillbud.
Hon blomstrar dock i lifvets sommar än;
Månn' trohet hon åt mannens aska svurit?

EMILIA.

Jag tror mig känna denna orsak. Gudar,
Hur grymt, om jag den känner! Ovissheten
Dock grymmast är af allt. Strax vill jag gå,
Af dottrens läppar att min dödsdom höra.

ALBANUS.

Hvad är på färde? Tårar ser jag glänsa
Uti ditt öga. Ofta jag dem såg
Förstulne darra i din blick. O, dölj ej
Ditt moderliga qval för faderssorgen!

EMILIA.

Låt oss gå ut! För varm är kammarns luft:
Han qväfver hjertat, han min tunga binder.

Bland lundens svala, susande plataner
Jag vill min oro yppa. Himlens åsyn
Vårt inre öppnar och ger själen kraft
Att fritt bekänna smärtorna och glädjen.

(De gå.)

(Ett rum hos Perpetua.)

PERPETUA. FLAVIUS (inkomma från motsatta sidor).

FLAVIUS.

Ack, mamma, länge har du varit borta
Ifrån din Flavius. Säg mig, hvar du varit.
Du är så tankfull. Dystert är ditt öga,
Och våt din kind. Jag tror, att du har gråtit.

PERPETUA.

Jag kommer från en sjuk. Eländets åsyn
Mitt hjerta qväljer, och i tårars lopp
Det ömma qvalet sig en utgång söker.

FLAVIUS.

Säg: hvarför är du alltid hos de sjuka?
Blif hellre hemma, spela på theorben
Och sjung en glädtig visa för din Flavius!

PERPETUA.

Min son, man skaptes icke blott för sig,
Man är ej ensam på den vida jorden.
Tro mig, o Flavius, ej theorbens röst
Är ljuf som vittnesbördet i ens hjerta,
Att pligtens fordran man tillfyllestgjort.
Så himmelskt säll är ingen veklings sömn
På rosors bädd i myrtenträdens skugga,
Som dygdens hvila efter mödans kamp.

Ack, Flavius, alla måste vi omsider
Från verlden dö. Ej evigt solens ljus
Skall kyssa oss ur lätta morgondrömmar,
Ej evigt månens vexlingar regera
Vår snabba tid. Snart ingen helsning mer
Från vårens lärka, ingen vänlig sång
Från näktergalarne i rosenlunden!
Då, när en slutlig qväll i blodig purpur
Vår himmel klär, då fröjdas dygden först,
Som dagens tyngd bland pligtens törnen burit.
Likt åkermannen efter slutad skörd,
Hon minnets fest i fridens skugga firar,
Och änglar torka från dess panna svetten
Och räcka vänligt aftonens pokal,
Der glömskan af det jordiska sig blandar
Med himlens försmak. Mot en evig morgon
Hon slumrar in vid psalmodiers ljud.

FLAVIUS.

Ljuft är ditt tal, o moder! Väl begriper
Jag ej din mening; högt mitt hjerta slår
Likväl af tjusning vid de söta ljuden.
Se, när du talte, i mitt öga trängde
Sig underbart en tår. Jag tyckte mig
I famnen af en mörk, omätlig skog
En vänlig fogels sång om natten höra.

PERPETUA.

Med tiden, Flavius, skall du allt förstå,
Skall fröjdfullt se, hvad än du endast anar.
Till Gud jag hoppas det, ej sanningen
Skall flyktigt blott ditt glada öra tjusa,
Nej, heligt bo i hjertats helgedom

Och ordna, lik en himmelsk trollmusik,
Till dygdens offertjenst det korta lifvet.

(Hon sammanknäpper händerna till bön.)

Ja, du som räknar barnens suckar alla,
Gud, hör den bön, ett sorgfullt modershjerta
Ur jordens dalar skickar till din thron!
Ej guldets låga skatt, ej ärans skimmer,
Ej nöjets kalk, af druckna sinnen bräddad,
Jag för min älskling gråtande begär.
Må glädjens sol hans bana städs förgylla,
Må svarta moln hans lefnads himmel hölja,
Allt det är intet — räkna honom blott,
När lifvets dröm af evigheten slutas,
Till brödrafolkets sälla myriader,
Som, i den hvita sabbatsdrägten klädde
Och skuggade af segrens friska palm,
Triumfens sång på andars Zion höja!

FLAVIUS.

Skön är du, när du beder. Strålar glänsa
Då i ditt öga, och ditt anlet skimrar
Som liljans krona, som en marmorbild
I tempelsalen. Lär ock mig att bedja!

PERPETUA.

Jag kan det ej. Det Ord, som skapte hjertat,
Kan ensam lära hjertat bönens ord.
Så ögat ej af egen kraft kan se,
Om dagen ej dess späda dag bestrålar.
Ett underverk nödvändigt är, om stoftet
Skall tala med sin Gud, och Anden blott,
Den rena dufva, som med silfvervingar
Mildt sväfvar öfver tidens mulna flod,

Lär våra bröst den helga suckens genljud.
Kom hit imellertid! Jag vill dig visa,
Hur du till bönens nåd skall dig bereda.
När till ditt upphof med din känslas offer
Du ämnar framgå, tankarne då ropa
Från hvarje jordiskt föremål tillbaka!
Knäpp sedan händerna till vittnesbörd,
Att dina sinnen du för verlden sluter!
Böj sedan knän, för hela verldens Herre
Böj dina knän! Blott till det låga sänkes
Det höga neder. Bönens himlastege
Står djupt i ödmjukhetens blomsterdal.
Höj sedan tungans, höj ditt hjertas röst
Och bed med dessa eller lika uttryck:

O Du, som fjerran öfver molnens rymder
Och stjernornas och änglarnas församling
Bor i ett ljus, dit tanken fåfängt lyftar
Sin matta vinge! Du, som, himmelskt god,
Af stoftets barn dock helsas vill som Fader!
Må, Evige, för äran af ditt namn
I hvarje bröst ett heligt rökverk brinna!
Må jorden, länge höljd af brott och plågor,
Omsider fri och lycklig bli! O, komme
Till oss ditt rike, Herrans stad, det nya
Jerusalem, bebodt af nåd och sanning,
I gyllne skyars krans från himlen ned!
Då skall ej längre blott en magtlös suck,
En fåfäng bön vårt hjertas kärlek tyda:
Ske skall bland oss din vilja, som den sker
Ibland din himmels eviga naturer.
Allgode Gud, åt våra själar gif
I pröfningens och jämrens törnedalar,

Hvad för det högre lifvet de behöfva!
Styrk deras kraft och faderligt dem mätta
Med gyllne frukter ur ditt paradis!
Förlåt oss, Herre, så, som vi förlåta!
Mät bördan efter våra svaga skuldror
Och led oss ej i frestelser, der segren
Ej är beredd! Oss från det onda fräls!
Ty kärlekens och ljusets gudaspira
Du evigt sträcker öfver ting och andar,
Och i äoners skiftande äoner
Är magten, äran, herrligheten din.

FLAVIUS.

O hvilken bön! Hvar har du lärt den, moder?

PERPETUA.

Har jag ej sagt? Det Ord, som skapt vårt hjerta,
Kan ensam lära hjertat bönens ord.
Ja, Flavius! Gud, den milda Gud, hvars blod
Försonar jorden, lär oss så att bedja.
Kom till mitt bröst! Snart skall din moder sofva
I grafvens natt. Snart skall du fåfängt söka
Dess öppna famn, dess varma kyssars tröst.
Fly då till Gud, den kärleksrike Fadren
I fästets höjd, hvars öga aldrig blundar. —
Gråt ej, min son! Den intet kan förlora,
Hvars kärlek är ovanskligheten sjelf.

Nu lemna mig. Jag ser din mormor komma;
Ej må ditt joller hennes allvar störa.

(Flavius går.)

Hvad kan hon vilja? Häftigt slår mitt hjerta.
Månn re'n hon vet —? Perpetua, blygs! Du bäfvar;
För mörkrets öga bäfvar ljusets barn!

PERPETUA. EMILIA.

PERPETUA.

O moder, hvilken godhet! Ej du glömmer
En ensam dotter, som, likt skogens fogel
Flydd ur det faderliga nästet, byggt
Sitt eget dunkla bo i verldens öken.

EMILIA.

Sjelf moder, bör du modershjertat känna.
Det kan ej glömma, innan Lethes vågor
Dess pulsar rusat; ty af lifvets trängtan
Det spetsen nådde, svalkas icke förr,
Än urnans kalla famn dess aska gömmer.
Naturen sjelf är mor. Till moderskärlek
Hon gradvis stegrar alla sina drifter,
Och högre rang gudinnan icke känner,
Än vara mor. Snart Amors fackla slocknar,
I bly förbytas gossens gyllne pilar,
Och rosenkransen, som hans lätta hand
I våra mörka ungdomslockar fästat,
Afbladad faller för en kulen vind.
Då, hvad är qvinnan, om ej moderskärlek
Med gyllne frukt, för vårens korta blommor,
Dess höstdag kröner, och i dyra panter
Dess forntid ej, förskönad, återstrålar,
Likt solens ljus från månens silfverglob,
Med mildrad glans och rörande förtjusning?

PERPETUA.

Ja, du har rätt, ty denna jord är minnets:
På grafvar växa alla lifvets rosor,
Och sjelfva hoppets fröjd en hogkomst är.
Tro likväl ej, att modren ensam älskar,

Att dottrens själ är kall som marmorstoden.
Af tacksam låga flammar detta bröst.
Se mina tårar och förstå mitt hjerta!

EMILIA.

Ack, jag förstod det förr så väl: ditt inre
Låg öppet för min blick, ett majfält likt,
Beglänst af solen — allt är nu förvandladt,
Allt af ett sorgligt midnattsflor betäckt.
Ditt sanna sjelf i hemlighetens slöja
Du evigt döljer; sjelfva detta anlet,
Förr så bekant, din tankas rena spegel,
Ett återsken ifrån min egen själ,
O, blott en larf jag fruktar der att finna;
Och tårarne, som ur ditt öga flyta
På bleka rosenkinder ned, ej vet jag
Hvad källa alstrat dem i själens djup.

PERPETUA.

Hvarför, o himmel, är ej menskohjertat
För hvarje dödlig genomskådligt? Brottet
Då skulle först den helga rodnan lära,
Och kärleken och ödmjukheten fira
På jorden re'n en himmelsk segerfest.
O, kunde i mitt bröst en blick du sänka,
Öm, barnslig lydnad, tacksamhet och vördnad
Dig skulle vänligt stråla der emot,
Som genom vattnets luftiga kristall,
Af perlor krönt, en gyllne flodbädd lyser.

EMILIA.

Om du mig älskar, hvarför ej förtro
Din smärta och din glädje i mitt sköte?

Förtroendet den helga näring är,
Som underhåller ömma känslors brand:
Så lampans eld af Pallasoljan näres.
Tro mig: en hvar, som, drömmande och tyst,
Inom sig sjelf sin fröjd, sin oro sluter,
Af egen kärlek flammar blott hans bröst.
Ty lika visst, som elden allt beslägtadt
Vill i sin hvirfvel upp mot himlen rycka,
Och jernet, lockadt af magnetens tjusning,
Sin hvila öfverger, sin plats förändrar:
Så kärleken, ehvar han finns, ej hvilar,
Förr'n med sin likhet han förenad är.
Hvart flydde nu den forna sälla tiden,
Då i ditt öga, leende, jag läste
Hvar nyfödd tanke, då med ljufva suckar
Du i min ömma modersfamn bekände
Ditt hopp, din fruktan, allt ditt väl och ve?
I tårar badad, svärmande och dyster,
Af mig du ständigt öfverraskad blifver.
Du lider — modren får ej lida med,
Ej ansedd värd att för sin dotter ömma.

PERPETUA.

Jag lider ej, o moder! Om du kände,
Hur salig tåren ofta är! Ej daggen
Är ljufvare i aftonrodnans stund
För Syriens nardusros. Ej myrrhas svett
I Sabas lundar dyrbar är som tåren.

EMILIA.

Ja, det är sannt: han svalkar, men hans svalka
Af qvalens brånad föregången är,
Och ödets sol med heta middagsstrålar

Hans balsam pressar. — Arma barn, du lider. —
Försök ej le! — En andes löje blott
Jag sväfva ser på dina kalla läppar.

PERPETUA.

Ack, denna jord är ingen glädje värd.
En fjäril lik, som öfverlefvat rosens
Elysiskt glada dar, vår själ här nere
Kring öknarne på dunkla vingar far,
Och för sin trånad intet mål hon finner.

EMILIA.

Min dotter, andra prisa lifvets fullhet.
Hvi klagar du allena? Ungdomskalken
Dock brusar än för dig, och hvarje pust
Af himlens andedrägt vill dig besälla.
Du älskar ej — se till din trånad här
Det enda skälet. Älska och var säll!
Med hundra stämmor manar dig naturen.
O, lyd dess röst! - Af dödens händer släcktes
Din första brölloppsfackla. Högre sällhet
Dig Cypern ämnar i den andras ljus.
Bjud henne tändas och begynn ett nytt
Olympiskt lif i hennes gyllne strålar!
Cornelius älskar dig; än blommar han,
Ett palmträd lik, i lifvets middagsära,
Och lyckan gästar i hans höga salar.
Vid Hymens altar honom räck din hand
Och parken bjud att spinna åt er båda
En rosenfärgad tråd af glada år!

PERPETUA.

O, jag besvär dig, nämn ej mer ett ord
Om jordisk sällhet, om en jordisk kärlek!

Jag känner dem. De mätta ej vår själ.
O, tvinga mig på hjertats högre längtan
Ej mord begå och falska offer tända
At gudar, hvilkas vanmagt jag har rönt!

EMILIA.

Med stolthet, dotter, alltså du förskjuter
Hvar tröst, som bjudes dig af modershjertat?
Ett irrbloss likt i skogens dunkla famn,
Du undflyr, hånande, den sträckta famnen.
Välan, så tale ej min kärlek mer!
Må förebråelser din själ bestorma!
Hör mig och svara! Hvarför öfvergifva
Din moders hem, din faders kända salar?
Hvi firar du ej våra årsdagsfester?
Hvi kransar du med rosmarin och myrten
Ej våra fromma larer mer och offrar
Ett helgadt salt åt deras blyga altar?
Har du med boning äfven ömsat hjerta,
Och till det hus, som skyddade din barndom,
Drar ingen stilla låga mer din själ?
Ha, flydde då med horers ringdans bort
Din morgons alla rosenröda minnen?

PERPETUA.

Gud ser mitt hjerta. Från sin höga himmel
Han hör de suckar, för ert väl jag gjuter.

EMILIA.

Med diktens blomster ock du pryda vill
Ditt hjertas vinter. Som en orm bland rosor
Din själ sig döljer. Du för oss en suck
Till himlen lyfta? Nej, de mulna höjder,

Till hvilka du i enslig andakt beder,
Blott straff och ljungeld äga de för oss.
O hemska ord, dö ej på mina läppar!
O afgrundstanke, dig i ljud förvandla!
Hemskt tjute det, likt nordans suck i skogen,
Likt ugglans rop från mossbeklädda grafvar!
Stig hit, o dotter, mig i ögat se!
Förräderska, stig hit! Sjunk ej i jorden,
En dimma lik, då, hvad du dölja tänker
I evig natt, för modrens stränga blick
Afslöjadt ligger. Usla, du är christen!

PERPETUA.

Ve mig, olyckliga, att jag ej sjelf
Den första var min ära att bekänna!
Ja, moder, jag är christen. Helga vågor
Min ande skärat, och ur villans mörker
Det höga korsets saliga myster
På ljusets väg och sanningens mig kallat.
Ja, re'n jag smakat det fördolda manna,
Som själarne i öknen när, har brutit
Den gyllne frukt, som öfver lifvets elf
I Edens morgondagg serafiskt blänker.
Missunna ej din dotter hennes fröjd!
Kom, dela sjelf dess sällhet och dess ära!

EMILIA.

Ha, hvilken hexa från Thessaliens bygder
Har med sin trollsång dig förfört, hvad drömmar,
Ur underjordens bleka dimmor stigne,
Ditt hjerta dårat? Hvilken eumenid
Har dig bevekt att brottsligt öfverge
Din barndoms tro, din ungdoms gyllne gudar?

PERPETUA.

En drömbild endast äro dessa gudar.
Med rätta säga skalderne, att natten,
Den öde, svarta, väsenlösa natten,
Dem alstrat har. Blott dunkla återsken
Af menskans egna känslor och begär,
Blott vädersolar, bildade en qväll
I jordens moln, vår längtan grymt de gäcka.
Ja, detta hjerta, som i barmen klappar
Så högt, så mägtigt, ej dess röst bedrar.
En Gud, en hvila, ett försvar det söker;
Men, ett allena, blott för en det slår.
O, se dig kring! I himmel och på jord
För enheten den gyllne herrskarspiran.
Hvar fältets blomma mot den enda solen
Sig trånsjukt vänder, alla floder söka
I samma ocean en ljuflig hvila,
De må bland hällar dånande sig bryta,
De må på guldsand under palmer flyta
Omärkligt fram en blomstersirad väg.
Så sträfvar ock den stora andeverlden
Med helig längtan till en enda Gud.
Sjelf för de fallna själarna på jorden
Han uppenbarats, full af nåd och sanning.
Ej magtens vigg han i sin hand då svängde,
Ej nöjets lyra klingade på armen,
Och stridens hjelm ej från hans hjessa blänkte.
Till slaf förnedrad, han på korset blödde,
Han, för hvars thron äonernas församling
Vid hymners ljud, vid glada harpors dunder
Nedkastar hänryckt sina kronors guld.

EMILIA.

O darra, darra! Evig är ej drömmen.
Snart vaknande du skall med blodig gråt
Den stund förbanna, när ditt öra först
Åt villans tjusande siren du lånat.

PERPETUA.

Nej, moder, nej! Väl skall mitt öga vakna,
Men ej till jämmer. Gladligt skall det vakna
Ur dvalans tvång, ur lifvets tomma drömmar
I evighetens rosenskimmer upp.
När larfven fjäril blir, när törnet blommar,
När turturdufvan i sin hembygd åter
Bland unga vinträd höjer glädjesången,
Då skall jag väckas af min älsklings röst
I Edens skuggor, salig och förklarad.

EMILIA.

Ljuf är din dröm. Så drömmer äfven fången
I häktets natt, på halfförmultnadt läger
Om fria fält, om glada täflingslekar
Vid Elis eller vid Corinth, om dansen
Af thyrsussvingande bacchanters flockar
En månljus qväll på gräsbeklädda stranden
Af Apidans kristalleflod. O, räds,
Att bödelns svärd snart väcker dig, som denne!
Ja räds, o flicka, för den grymma örn,
Som Jofurs blixt på Capitolium svänger.

PERPETUA.

Jag kan ej rädas. Blott det yttre skenet
Regera verldens herrar. Till det inre,
Det sanna lifvet når ej svärd, ej bål.

EMILIA.

O grymma barn, du störtar mig i grafven.
Tro ej, att jag dig öfverlefva kan.
Du är den sol, hvars milda purpurskimmer
Förgyller än min sena höst och lockar
Min lefnads sista glädjeblomster fram.
Flyr äfven du, hvad återstår mig se'n?
Blott dödens vinternatt och evig slummer.
O arma, sansa dig! Om ej förnuftets,
Om ej min kärleks ömma röst du lyder,
O följ likväl försigtighetens råd!
Ej gifs en skapad varelse, som ej
Flyr bojorna och döden. Frihet, lif
Regerar alla väsen med sin kärlek.
Det späda lammet flyr vid ulfvens rop,
Och svalan snabbt från silfverbäcken far
Till nästet hem, när gladans vingar brusa.
Låt djuren ej i klokhet dig besegra!
Tro hvad du vill — dölj endast hvad du tror.
Bland myrten sucka fritt, o turturdufva!
Väck blott ej örnen ur hans korta slummer
I kronans famn af dundergudens ek!
Fly hvarje samqväm med de christnas skara;
Som ulfvars bo, som basiliskers håla,
Fly deras sammankomster! Dolda giller
Omhvärfva öfverallt de uslas steg,
Och blott till döden leda deras vägar.

PERPETUA.

Jag kan ej lyda dessa ömma råd.
Mot samvetet du manar mig att handla:
Tro och bekänna lifvets vilkor är.

EMILIA.

Medlidande med detta hjerta haf,
Som klappade för dig förr än ditt eget!
Vänd om, vänd om! Blif hvad du fordom var!

PERPETUA.

Du, som med smärta födde mig till smärtans
Och dödens lif, tag fritt din skänk tillbaka!
Här är jag, moder! Villigt till ett offer
Jag bjuder mig. Allt det är ditt, hvad urnan,
Hvad blomsterkullen dölja kan af mig,
Blott ej den kraft, som verldarne ej rymma.
Slit hjertat ur min barm! I stoftet trampa
Mitt hufvud ned, blott mörda ej min själ!
Tag åter allt, blott skona samvetsfriden!

EMILIA.

Ve mig, att denna dag jag öfverlefvat!
O hårda själ, jag borde dig förbanna.
Jag kan det ej. Olyckliga, farväl!
(Hon går.)

PERPETUA (efter några ögonblick af stum smärta).

Gud! Många boningar deruppe skimra,
Och tusen glada rosenbyddor blomstra
På Edens fält — finns ej för henne rum?
Gråt ej, misströstande och svaga hjerta!
Guds kärlekseld en moders ju besegrar:
Månn' han ej älskar mer än dottren? — Blygs,
Blygs och din egen uselhet betrakta!
Hur matt, o himmel, var mitt tal! Hur svaga
Och tvekansfulla voro ej de orden,
Hvarmed, o Gud, för äran af ditt namn,
En ljusets krigerska, jag kämpa skulle!

Ha, hvilken blygd, att veta detta allt,
Och känna dock och handla dock så litet!
O kärlekssol, från höjden mig bestråla,
Tänd andens lif och hjertats is försmält!
Hvad är min andakt? Blott en luftig fradga
På blodets vågor, när Guds kärlek susar
Med kraft deröfver. Hvad min bön, min lofsång?
Blott återskallet ur en jordisk klyfta
Af högre väsens milda symfoni.
Hvad är jag sjelf? Ett kaosvatten blott,
Mörkt, öde, kallt. O, flägten, dufvovingar!
O, klinga gällt, du nådens skaparord!
När skall en gång, förbarmare, det rena
Medvetandet i själens grund sig spegla,
Likt solens ljus i härmande kristaller?
När hvilar barnet i Marias famn?
Dock, fåfängt hopp om felfri dygd på jorden!
Sig sjelf förneka och i korsets skygd
Sin trygghet söka är all lefnads vishet.
Välan, o Gud, så vill jag, rankan lik,
Kring detta kors min kärleks armar fläta,
Och, månen lik, mot andeverldens sol
Det svarta lefnadsklotet evigt vända.

TREDJE AKTEN.

(En dal, omgifven af berg.)

AMATUS. EVANDER.

AMATUS.

I denna dal, af höga klippor stängd
För nattens vind, för mörkrets alla söner,
Nedsättom oss att hvila en minut.

Än brinna spåren af den sjunkna dagen
På vesterns berg; än stjernornas församling
Ej tågat upp i blåa tempelsalen.
Blott qvällens stjerna speglar, klar och mild,
Sin gyllne blick i bäckens silfvervågor.

EVANDER.

Ja, låt oss hvila! Än ej midnattsstunden
Bredt tystnans helga vingar öfver jorden,
Och inga fromma pelegrimer än
Jag smyga ser bland rosenprydda törnen
Till vårt församlingsrum i skogens djup.
O blygd! Då mörkret skändar dagens ljus
Med blodig pomp, med vilda offerfester,
Och solens eld förmörkas af den rök,
Som höjer sig från nattliga dämoners,
Från hemska monstrers altarbord, då måste
I nattens famn det sanna ljusets barn
För våldets arm en dunkel fristad söka.

AMATUS.

O, undra ej derpå! Ej denna jord
Är själens hemland, är ej ljusets rike.
Med jernets spira thronar mörkret här.
En nattlig, hemsk, sjuhöfdad vilddjursbild,
Och alla tungomål dess välde hylla.
Evander, ja, det helga ljus vi söka,
Ur solens urna strömmar det ej ned,
Lifgifvande, på jordens friska majfält.
I ängens blommor, grufvornas metaller
Det speglar ej sin fägring och sin prakt.
Hvad är den verld, som våra sinnen dårar?
En skugga blott af det försvunna Eden,

Der själen föddes. Bortom stjernförlåten,
Först der gå verklighetens scener opp.

EVANDER.

Skön är likväl vår jord. Amatus, skåda,
Hur dagens guld på nattens azurslöja
Olympiskt blänker! Se, hur månen stiger
Med rosig kind ur vattnets spegelsalar!
Skön är vår jord. Se, dunkelgrön hon hvilar
Vid himlens bröst, af nardusflägtar vaggad,
I paradisisk slummer. O min vän,
Hvad vore denna jord, om tro och kärlek
Från ena polen till den andra sträckte,
Välsignande, sin blomsterspira ut!

AMATUS.

Hör opp att sucka! Än vi hunno ej
Det mål, der själens fromma blomsterdrömmar
Bli verklighet, der hjertats eolsharpa,
Förstummad här af qvalens hesa röst,
För glädjens flägtar klingar sällt och evigt.
Vet, endast korset löser verldens gåta,
Blott korset svarar här din andes frågor.
Lid och försaka! Lid, min vän, och dö!
Ej gifves annan väg till herrligheten.

EVANDER.

Jag vet det väl, o älskade! Mig styrk,
När frestelsernas dunkla morgon nalkas.
Ren är min vilja, ack, men späd ännu,
En blomma, som ur qvalets tysta jord
Nyss runnit opp i korsets helga skugga.

(Vandrare nedstiga från bergen i fonden.)

Men hvilka nalkas der på bergens rygg?
De komma hit, de stiga ned i dalen.
O, det är våra bröder! Låt oss gå
Med fridens glada helsning dem emot.

DE FÖRRE. EUBULUS. LYCOPHRON. med flere christne.

EVANDER.

Guds älsklingar, välkomne undan dånet
Af lasternas och mörkrets barn till lugnet
I denna dal, vårt blyga tempels förgård!
Välkomne! Tvenne bröder ömt er räcka
Trofasta händer. Himlen er beskydde,
Er och oss alla, som, af ordets bloss,
Af löftets ark ledsagade, vår färd
Till palmers land igenom öknar sträcka.

EUBULUS.

Tack för er helsning! Himlen eder gifve
Sjufaldigt åter hvad åt edra bröder
I välment önsken! Sälla kärleksband,
Hur flätar du ej i en praktfull krans
Kring Skaparns thron tillsammans bröst och viljor!
Lång är vår väg. Ej fästets stjernor än
Förkunna midnattstimman. Låt oss hvila
På mossans bäddar under fromma samtal,
Som höfvas christna läppar! Må förnuftet
Och kärleken och andan spegla sig
I våra ord, som himlens skära ljus
I silfverkällors bryn, i ädelstenar.
Hvar är du, Lycophron? Stig fram med harpan!
Ljuft måste nu en helig aftonpsalm
Vid himlens lugn bland dessa fjällar klinga;
Ty skön är qvällen. Herrligt den predikar

Om Skaparns under, om hans faderskärlek.
I lundens mörker tonar näktergalen,
Och nattviolen tyst sitt rökverk gjuter.
Bör menskan ensam vara stum? O, bör
Dess varma hjerta känslans gärd ej bringa?
Kom, Lycophron, och spela! Öfver oss
Gjut lik en vårdagg sångens himlamanna.

LYCOPHRON.

Mot klippans barm jag krossade min lyra:
Ej täflar hon med bergens echo mer.
Mitt hjerta nu mitt strängaspel må blifva.
Väl ger det än förstämda toner blott;
Dock, hoppas jag, på Edens morgonfest,
På Lammets bröllopp, skall det klinga gällt,
Gud, af din kärlek helgadt och förnyadt.

EUBULUS.

Kom i min famn, o Lycophron! Välsigne
Dig himlarnes monark! O, flyte trösten
Ur lifvets källa rikligt till din själ!
Är än, o yngling, ej ditt hjerta lugnt?
Le inga stjernor än från nådens himmel?

LYCOPHRON.

De le, o fader! Med demantestrålar
Ömt de mig vinka. Dock jag vågar knappt
Se ur mitt dunkel upp till deras ljus.
Ack, stora äro mina brott.

EUBULUS.

Och stor
Din kärlek är. Dig mycket skall förlåtas,

Ty mycket, Lycophron, du älskat har.
Kom än en gång i dessa fadersarmar!

(Kort tystnad.)

Men är ej Marcion här? Fram och berätta
En ny historia! Ty från dina läppar
Berättelsen så ljuf och stilla flyter,
Som källans våg, af unga blomster krönt,
På guldsand rinner, klar och genomskinlig.
Kom och berätta! Ty kring hvarje ämne,
Likt vårens månsken, magiskt du förbreder
En stilla tjusning, och som biet skattar
Hvar fältets blomma på nektarisk hånung,
Så du af hvarje sak förstår att locka
Det yppersta och bästa ut. Ett äpple,
Bland rosor hvilande på silfverfatet,
Är kärnan af ditt tal, en andrik skatt.

MARCION.

I allt din själ sitt eget genljud hör:
Det ädla hjertat röjer öfverallt
Blott återskenet af sin egen ära,
Och ingen missklang af det öra märks,
Som öppet är för verldars harmonier.
Hur gerna stod jag ej fördold i hopen
Och lånte örat åt de vises röst,
Som vandringsmannen på Ausoniens kust
Åt Philomelas sång i myrtenlunden!
Men du befaller, och jag nödgas lyda.
En sällsam händelse jag nyss förnummit,
Och för de helige vill den förtälja.
I själen mildt dess genljud tonar än,
Likt efterklangen af en andestämma.
En broder, som för någon tid tillbaka

Kom flyende från Rom och tvenne dar
Njöt gästrätt i mitt hus, mig den berättat*).

I Tiberdalen, icke långt ifrån
Den höga, fruktansvärda Romas portar,
Ett helgon bodde. Än man hyddan ser,
Af säf betäckt, af höga pinier skuggad,
Som i sin famn dess jordlif inneslöt.
Dess jordlif blott: ty öfver stjernornas
Kristallehvalf den högre lefnadsflamman,
Vid stoftet fåfängt bunden, höjde sig
Mot syskonflammorna i tabernaklet.
En flicka var det, kysk som dagens ljus,
Otadelig och ren som diamanten
I furstens krona, och som liljan skön.
Dess namn var Theodora. Ammad blef hon
I ringhetens och kojans sälla mörker
Till ljusets arf af christliga föräldrar.
De vattnade, en herrlig växt af höjden
Gaf alla verldssystemers milda sol,
Och gyllne frukt och purpurblommor bar
I vårens dagar re'n den ädla plantan.
För Gud allena flickans hjerta brann.
När morgonrodna'n höjde dagens fana
På österns berg, när aftonstjernan tändes,
Vid korsets fot, ljuft smältande i tårar,
Den hulda låg och anade ej ens
Den grymma verld af mörker och af brott,
Som gränsade till hennes blomsterlundar.

*) Efterföljande legend torde genom en gammal folkvisa vara en och annan af mina läsare bekant. Den oändliga skönhet, dikten i sin nakna framställning äger, måste väl genom dess närvarande artistiska draperi fördunklas, men kan, som jag hoppas, aldrig fullkomligt förlora sig.

EN STÄMMA.

O, hvilken sällhet att ej annat veta,
Än verldsförsonarns sår, än himlens kärlek,
Att, i en helig tårebäck förbytt,
Bortströmma obemärkt i oceanen!

MARCION.

Så flöt dess lif, af inga skiften störtdt.
Kom så en afton kejsaren från jagten
Och såg den fromma, när på dalens stig
Hon ville smyga till församlingsgrottan.
Från tärnans blåa, oskuldsfulla öga
En himmelsk stråle träffade tyrannen.
Strax flammade af vilda lustars brand
Hans tigerbröst; ty ej det lägsta anar
Sitt himmelsvida afstånd från det högsta:
Likt barnet det med stjernor leka vill.
Till kejsarns borg, stum, badande i gråt,
Den arma flickan måste tåget följa.

EN RÖST.

Hvem var den kejsarn? Han, som nu regerar?

MARCION.

Hvad mer, o vänner, om hans namn vi veta?
Vi få likväl ej hata, ej förbanna.
Dock är min pligt att ingenting förtiga.
Aurelii son, den grymme Commodus,
Athleten, som, till Hercules förklädd,
Med slafvars och med elefanters blod
Sjelf fuktade amfitheaterns sand,
Om honom handlar denna gång min saga.

FLERE RÖSTER.

Berätta vidare! Vårt hjerta slår
Af längtan fromhetens triumf att höra.

MARCION.

Med tvenne spiror styra jordens herrar
En slafvisk hop: med löften och med hot.
Med löften länge stormade cesaren
Mot flickans hjerta. Hvad på denna jord
Af druckna sinnen som det högsta skattas,
Guld, ädelstenar, harpoklang och vällust,
Han i en ändlös framtids perspektiv
Framställde lockande för Theodora.
Förgäfves! Lifvets alla retelser,
O, hvad förmå väl dessa mot ett bröst,
Det korsets helga kärlek genomborrat!
Och vredgad nu han skred till hot; men hotet,
Hvad mägtar det? Se'n nöjet man besegrat,
Hur lätt man segrar öfver plågans udd!
I häktets djup blef Theodora sänkt,
I fjättrar smidd, af tunga kedjor lastad.

EUBULUS.

Hell fängelset och bojorna och döden!
O mörkrets söner, sjelfve mildt I leden
Till himlens port den suckande martyren.
En tillflyktsort mot lifvets alla qval
I honom bjuden i de skumma hvalfven.
Guds kärlek der i det fördolda andas,
Betraktelsen sin gyllne lampa tänder,
Och tystnaden det nya lifvets frö
Med hulda, moderliga vingar täcker.
I mörkrets famn det sanna ljuset ler

Mot själens blickar, och då kroppen fängslas
Af hårda jernband, o, då skakar anden
Vid jubeltoner sina kedjor af. —
Berätta vidare! Hur led, hur dog hon?

MARCION.

Köld, natt och hunger skulle nu beveka
Dess stolta hjerta lastens bud att hylla.
Hemskt ormar hvisslade i fängselhvalfven,
Och svarta ödlor i dess springor bodde,
Och grodor kröpo på den våta jorden.
Från takets stenar kalla droppar föllo
Entonigt ned, och fyra gånger dog
Solstrålens milda ljus, förrän han trängde
Ner i det svarta, töckenfulla djupet.
Men, liljan lik, som bland förstörda grafvar
Allena höjer en balsamisk krona,
Så blomstrade i mörkrets famn den fromma.
Lugn var dess själ; ty när det inre lifvet
En gång på hjertats helga altar brinner,
Hvad är allt yttre? Angår det en kropp,
Om, klart bestrålad af sin purpursol,
Han morgon- eller aftonskugga kastar?

Då kejsaren omsider fann, att plågan
Mot flickans hjerta lika magtlös var
Som nöjets retelser, beslöt han hämnas
Och skickade en frigjord slaf från borgen
Ned med en bödel i den skumma hålan.
Klart som en ängels, strålade i natten
Den huldas anlet. Glad sin dom hon hörde
Och knäppte stilla händerna till bön.
Nu, hastigt lifvad af en himmelsk tjusning,

Hon ropade: »O paradisets öar,
Jag helsar er! Mildt sväfvar rosendoftet
Ur edra parker redan mig emot.»
Då log med ilskans löje libertinen,
Och fräckt han sade: »Sänd, mitt vackra barn,
Från paradisets sälla örtagård,
Dit snart ni kommer från vår onda verld,
Mig ock en knippa täcka purpurblomster!»
Nu Theodora hopband i en fläta
De långa håren. Med en sakta rodnad
Hon blottade sin elfenhvita hals.
Ett hugg — och ned dess sköna hufvud föll,
Guldlockigt, blodigt, leende i döden,
Och sanden drack den röda lefnadsfloden.
Då skälfde hvalfvet af ett sakta jordskalf,
Och blossen släcktes. Af ett rysligt mörker
Omsveptes mördarena. Plötsligt nu
Ett sken, som vårens aftonrodnad mildt,
Upplyste rummet, och en bildskön gosse,
I snöljus mantel och med stjernprydd gördel,
Framstrålade och log. En rosenkorg,
Af tusen blommors regnbågsskimmer fylld,
På liljearm han bar. Vid namn han nämnde
Despotens vän. Ljuf som en harpas klang,
Som brudens sång, var himlabudets stämma.
»Se,» sade han, »från paradiset skickar
Dig Theodora dessa sköna blomster.
O, kom och välj!» Till jorden sanslös sjönk
Vid bödelns sida libertinen neder.
Ett jordskalf väckte dem, och — flydd var synen;
Men dagens strålar från det bräckta hvalfvet
En väg dem viste under stenars fall
Upp ur den mörka, fasansfulla kulan.

EUBULUS.

Haf tack, min vän! Som anderösters hviskning
En månljus qväll i dygdens stilla koja,
Så ljuda dina ord, och festligt skimrar
Det himmelska Jerusalems kristallborg
Igenom väfven af berättelsen,
Som genom rosenröda dimmors flor
En jordisk stad, beglänst af morgonsolen.

EN RÖST.

Historien sällsam är, men månne sann?

EUBULUS.

Hvad mer, om hon är diktad, mine vänner?
I diktens glas det eviga sig speglar:
Allt hvad som händer ingen sanning hyser;
Blott hvad som aldrig händer, det är sannt.

NÅGRA RÖSTER.

Hvem nalkas der på bergets krökta ås?
En gubbe är det. Flämtande han stöder
Vid vandringsstafven sina trötta fjät.
Det är vår biskop. O, hur vördnadsvärd
I bleka silfverlockars prakt han nalkas!

(Theodorus nedstiger.)

Välkommen, fader! Dina barn förbida
Välsignelsen af dig.

THEODORUS.

Som Hermons dagg,
Af morgonrodnans unga sköte född,
Så rikligt öfver er Guds nåd sig gjute!

Hvad fröjdfull syn! Hur broderligt förenta
I sitten här! Osynlig andekärlek
Omslingar er med sina blomsterband,
Och änglarne från nattens alla stjernor
Se, tindrande af fröjd, till eder ned.
O, mina vänner, troget, som vestalen
På Capitolium vårdar silfverflamman,
Så vården I er brödrakärleks eld!
Ty utan kärleken hvad är väl tron,
Hvad är församlingen? En öken blott,
Der hjertats rop af tomma genljud svaras.
Men tiden skyndar. Låt oss derför gå
Till bön och sånger i vår samlingsgrotta!
Det midnatt är, och re'n plejade'rna
Släckt sina sammanträngda bloss i hafvet.

FLERE RÖSTER.

Är du ej trött, o fader? Hällens mossor
Dig bjuda här ett läger.

THEODORUS.

Snart i grafven
Bland dödens liljor slumrar jag förnöjd.
Än är min pligt att vaka och att handla.

(Alla gå. Platsen är några ögonblick tom.)

PERPETUA. FELICITAS.

FELICITAS.

Perpetua, lång är vägen än till grottan.
O, hvilom här ett ögonblick i dalen.
Huldt som en modersfamn han öppnar sig;
I månsken klädd, af nardusångor fylld,
Han småler, lik en dröm om paradiset.

PERPETUA.

Gud, hvad din himmel, hvad din jord är skön!
Allt, allt är godt, blott icke menskohjertat.
Felicitas, se liljan vid vår fot!
Hvit som en ande i det nya Eden,
Hon glädjerusig står i daggens tårar
Och andas vällukt öfver dal och höjd.
Fromt än i dag hon lyder Skaparns ord. —
Felicitas, jag rodnar för en blomma.

FELICITAS.

Om du, Perpetua, rodnar, o hvad böra
Då jag och andra? Genast sjunka ned,
Af blygsel höljda, bäfvande, i jorden.
O älskade, du känner ej dig sjelf,
Likt detta blomster ej din egen fägring.

PERPETUA.

Hör upp att smickra, o min vän! Nej, gjut
Från vreda läppar hellre tadlets röst!
Till jordens grus mitt hjerta förödmjuka,
Nedtrampa det i ett beslägtadt stoft!
Blott så görs Psyches bundna vinge fri;
Med detta vilkor blott sig Gud förbarmar.
O hvilken blygd! Re'n trenne månhvarf flytt,
Se'n ordets ljus bestrålade min själ,
Se'n vågornas och ångrens dop mig sköljde,
Och ingen frukt likväl min tro än bar,
Ej blommade den ens i nådens strålar.

FELICITAS.

Om annat vittna tusen fromma böner,
Som vid serafers glädjetårar höjas
Ur torftighetens hyddor för ditt väl.

PERPETUA.

Hvad mer, om då och då en jordisk nöd
Jag lindrade? Uppoffringen allena
Gör själen fri. Jag gaf, men af mitt eget
Jag aldrig gaf ännu — jag gaf blott guld.
O Gud, mitt hjerta blott jag har att gifva;
Tag det emot! — Bjud stjernorna det slagta,
Ett bränneoffer, Evige, åt dig!

FELICITAS.

Hvi har jag ej serafens ljusa öga
Blott för ett ögonblick, att glorian se
Med gyllne strålar flamma kring ditt hufvud?

PERPETUA.

Håll, o min vän! Vet, detta hjerta lider.
Det icke led, om det ej brottsligt vore.

FELICITAS.

Välan, så skäras det i qvalets glöd
Till änglarenhet, till Försonarns likhet.
Perpetua, säg: hvad fattas dig i qväll?
Nyss glänste från din panna saligt lugn,
Som vårens himmel från kristallesjöar.

PERPETUA.

Hvad är vårt lugn, vår glädje och vår frihet?
Ack, ett besök af högre väsen blott,
Guds uppenbarelse i Mamres lundar.
Ja, lik en fackla lågade mitt hjerta
Af fröjd och kärlek, klara vattenkällor
Mig vederqvickte. Nu i öknens sand
Jag vandrar, höljd af ett cimmeriskt mörker.

FELICITAS.

Af tidens lagar Psyche här regeras,
Och, månen lik, som hennes väg bestrålar
I jordens grus, hon sjelf af skiften lider:
Led hennes Gud ej tidens alla qval?
Tro mig, den sol, som markens frukter mognar,
Ej ensam löper i en zodiak,
Ej ensam bor i vinterliga tecken.
Väl triumferar öfver förstendömen
Och väldigheter tron. Ett högre fäste
Väl henne drifver. Stjernor dock beteckna
På detta ock dar, timmar, månhvarf, år.
Misströsta ej! Snart glädjens stunder komma
I evigt kretslopp glänsande tillbaka;
Snart själens midnatt för dess morgon flyr,
Och hjertats vinter lemnar rum åt våren.

PERPETUA.

Vän, du har rätt. Ett blomsterlif, som blöder
På årets kors, är själens lif i gruset.
Först dödens lia slutar hennes qval
Och flyttar henne till sin urverld åter.
Välan, hur snart förlöper ej ett år,
Och dör och uppstår ur sin graf naturen!
Felicitas! En dröm jag haft. I skuggan
Af parkens träd jag slumrade, när solen
Steg glödande från zeniths höjder ned.
I ungdomens och flärdens rosendar
Jag drömde tyst oss begge då tillbaka.
Med friska blomster om vårt dunkla hår,
I purpurfärgadt seriskt tyg, vi skredo
Vid glada hymenéers ljud och svängde
I qvällens skymning våra silfverbloss.

Du vet, min vän, hvad drömmens stilla genius
Med bröllopp menar. Hvad vi kalla lif
Är död deruppe, och vår sarkofag
En rosenkransad brudbädd der betyder.

FELICITAS.

Hur underbart! Jag sjelf haft samma dröm.
Den var förglömd, men väcktes af din röst
Ur minnets natt. Så far Minervas fogel,
Skrämd af den nära vandringsmannens fjät,
Upp från sitt bo bland mossiga ruiner.

PERPETUA.

Säg snarare: så far en purpurfjäril
Från blommorna i morgonstrålen opp.
Är döden ej vårt enda hopp och kronans
Och palmens vilkor? Är vårt fosterland
Ej bortom grafvens mörka dal beläget?
Hvad är vår kropp? En dunkel kedja blott,
Som binder kärlekens och glädjens vingar,
Ett dystert flor, som hindrar oss att skåda
Äonerna och Gud. Nej, ömma vän,
Ej denna qvalens jord den arfslott är,
Till hvars besittning andens röst oss kallat.
Mot höjden lyft, Felicitas, din blick!
Se himlarne! Oändligt öfver oss
De hvälfva sig i praktfullt midnattsskimmer.
Se stjernorna! Med gyllne högtidsfacklor
Mildt de oss vinka. Se Orions bälte,
Der broderligt tre solar sig förena!
Snart vandra vi måhända der. Hvad glans,
Hvad glädje måste ej deruppe vara!

FELICITAS.

Gud, hvilken anblick! Uppehåll den svaga,
Att, lik ett solgrand, hon ej simmar bort,
Förintad, i oändlighetens öken!
Ja, du har rätt, Perpetua: denna jord
Är ej vår arfdel. O, jag längtar dit,
Der helgonen, af Herrans kärlek tända,
Som lampor brinna i Guds tabernakel
Och evigt glädjas åt hvarannans prakt!
Men låt oss gå! Re'n tycker jag mig höra
I nattens lugn den stilla hymnens ljud
Ur tempelgrottan genom skogen vandra.

PERPETUA.

Ja, låt oss gå! Väl är naturen skön
I skuggans flor, i rika stjerntiaren;
Dock skönare är Christi brud, den helga
Församlingen, i svanhvit oskuld klädd,
I blodets helga purpurbölja skärad.
Ack, mot en blick, der korsets kärlek brinner,
En enda tår, af själens trånad född,
Hvad är Capellas rena silfverglans,
Hvad Sirii strålar, hvad Orions skimmer?

FJERDE AKTEN.

(Hilariani sofkammare.)

HILARIANUS. DAMON.

HILARIANUS.

En evig natt är denna. Månn' Apollo
Försofvit sig hos Thetis? Gack till fenstret
Och se hvad tiden lider!

DAMON.

Himlens stjernor
Matt strida än mot gryningen. En flik
Af Eos' purpurmössa syns i öster.

HILARIANUS.

Tag ur mitt atrium hit en bok och läs!
Måhända kallas sömnens himladagg
Af ordens ljud, som af en källas sorl,
På mina ögonlock från höjden neder.

DAMON.

Hvad önskar du att höra? Tullii verk
Om pligterna, måhända? Flacci skaldbref?

HILARIANUS.

Den vishetsdryck är bäst, som innehåller
Mest af papaversaft; den skaldekälla,
Som söfver bäst med sina böljors svada,
Låt henne sorla —

(En slaf inkommer.)

Men hvem vågar störa
Min morgonsömn? Hvad vill du, slaf?

SLAFVEN.

O herre,
Du sjelf befallde mig att ge tillkänna
Gabinii ankomst —

HILARIANUS.

Är han redan här?

SLAFVEN.

I atrium väntar han på företräde.

HILARIANUS.

Låt honom komma! Damon, ingen läsning
För denna gången. Släck nu lampan! Eller
Är dagen än ej full?

DAMON.

Den sista stjernan
Har slocknat re'n, och Tithons maka visar
All verlden nu sin rosenkrönta barm;
Snart flammar morgonsolen.

HILARIANUS.

Godt, släck lampan
Och lemna mig! — Jag måste vara sjuk:
En hemlig rysning isar mina ådror.

HILARIANUS. GABINIUS.

HILARIANUS.

Är allt beställdt?

GABINIUS.

Allt är beställdt. I nätet
Jag villebrådet fått. På torgets plan
Af skarpa lansar fångarne bevakas.
Vill du dem se?

HILARIANUS.

Jag borde det. Måhända
Bekanta träffas deribland. Hvem vet?
Pestartadt härjar christendomens farsot
I hydda och palatser. Arm och rik
Och hög och låg den till sitt Orcus rycker.
Men nej, jag vill ej se dem. Domarns pligt

Har utomdess med sådant ej att göra.
Rättvisan är ju blind. Har du ej sett
Ibland de många någon, som du kännt
I bättre dar?

GABINIUS.

Blott en, och det en qvinna,
Hvars skönhet fordom jag med undran skådat,
Då, purpurslöjad, på Dianas fest
I dansens chor hon flätat sina armar.

HILARIANUS.

Och hvem är denna?

GABINIUS.

Riddarn Flavii enka,
Vår tappre Auli syster.

HILARIANUS.

Hvilket öde!
Jag kände hennes man. Aurelii fanor
På samma gång vi ofta följt i striden.
Jag kände henne sjelf, såg henne offra
Åt hulda gratier mången libation.
Hon räddas bör — men kan du säga huru?

GABINIUS.

Här vet jag inget råd. När buren öppnas,
Så ilar fogeln, sjungande och säll,
I blåa rymden ut till glada syskon;
En christen dröjer i sin jernbur qvar,
Fast porten ock står öppen dar och nätter.

HILARIANUS.

Skilj henne från de andra! Ensamt fångrum
Åt henne gif!

GABINIUS.

Och natt och kedjor?

HILARIANUS.

Ja!
Den andra skaran proppa, bäst du gitter,
I kulorna och hvalfven in. Se'n skicka
Vår Aulus hit till mig! Vid brodrens röst
Hon skall måhända återvinna sansen.

(Gabinius går.)

En sällsam tid är denna. Fyllda pligter
Med samvetsfrid vårt hjerta ej belöna,
Ej lagrens skugga svalkar själens brand.
Ack, hur bedröfligt att ett verktyg vara
I ödets hand! Blindt är ju detta öde
Och känslolöst. Hvi skall dess verktyg se?
Hvi skall det känna? Sällare det är,
Långt sällare att sjelf, ett offer, stupa
I kampen mot den kopparhårda guden,
Nödvändigheten, än att tjena den,
Att blott för honom öfva arm och hufvud.
Dock, bort för evigt hvarje sorgsen grill!

(Ropar.)

Kom, Damon, kom!

(Damon inträder.)

Ur källarhvalfvet hemta
En flaska lesbiskt! Krön med unga rosor
Ditt gyllne hår, af nardustårar stänkt!
Tag se'n din cittra, följ mig ned i parken

Och sjung en ode af Horaz; hans qväde
Till Dellius sjung! Der silfverbäcken irrar
Med blanka vågor under poppelträden,
På gräsets lena sammetskuddar sänkt,
Jag söfvas vill af Bacchus och Apollo.

(Ett underjordiskt fängelse.)

(Perpetua, sluten i kedjor, införes af soldater.)

PERPETUA (ensam).

Så långt har då Försynens hand mig ledt,
Guds nåd mig uppehållit. Gläds, mitt hjerta!
Snart genom ödets alla labyrinther
Du lyckligt vandrat, och den frälste anden
På korsets dunkla himlastege ilar
Ur dödens natt i änglars sällskap upp.
O mörka fängelse, jag dig välsignar.
Ej klappade mitt hjerta förr så lugnt
I festens gyllne, kransbehängda salar.
O tunga kedjor, glad med er jag leker,
Glad som ett barn med blommorna i dalen.
En pant I ären mig af himlens kärlek,
En dyrbar gåfva af min själabrudgum.
Gud, med hvad ord skall jag din godhet prisa?
Dock hvartill ord? O, hade jag blott tårar
Och känslor nog! Men du mitt armod ser.
Allsmägtige, hur skall jag tacksam vara
Mot all den nåd, din kärlek mig bevisat?
Mig har du aktat värdig för ditt namn
Att lida döden. Marterkronans ära
Af evighet mig, arma, du bestämdt,
Mig, som af nattliga demoner nyss
Grymt fängslades i villorna och gruset.
O glada hopp! Snart pröfningarne slutas,

Snart, efter vintrens mulna sorgedagar,
Med sina blommor, sina fogelröster
En evig vår på ambravingar nalkas;
Snart vid lycksalighetens gröna kuster
Min farkost hvilar, frälst ur stormens våda;
Snart inget rop och inga tårar mer,
Snart ingen röst från Capitoliums åskor,
Der, blodigt krigande mot ljusets rike,
Verldsfursten thronar, hotande och vred.
Nu bort hvar jordisk tanke ur mitt hjerta!
O gråa hvalf, en vestibul mig blifven
Till glädjens sälla borg, ett brudgemak,
Af hvita änglars myriader vaktadt,
Der själen tyst förenar sig med Gud
Vid tusen andeharpors lätta hviskning.

(Ett ögonblicks tystnad. Fängelsedörren öppnas.)

Hvem kommer? Rysligt gnissla portens riglar.
Det Aulus är. Nu börja dödens strider.

AULUS. PERPETUA.

AULUS.

O jämmerfulla anblick! Hvad? Min syster,
I bojor smidd, af tunga kedjor lastad!

PERPETUA.

Du bäfvar, Aulus! Fången sjelf är lugn.
Ej qvinnan gråter, sänkt i häktets jern,
Och mannen, hjelten ryser vid en skymt
Af hennes bojor. Kom, min ömma bror,
Betrakta mig vid lampans bleka skimmer!
Är jag förändrad? Lyser ej mitt anlet
Lugnt som en månes mellan nattens moln?

AULUS.

Olyckliga, hvad har du gjort? Dig sjelf,
Din far, din mor, din hela slägt du störtat
Djupt i ett haf af jämmer och elände.

PERPETUA.

Om ock så vore, är jag utan skuld.
Rår elden, väckt af himlens storm, derför,
Att i sin fart han, dånande, förtär
Hvart jordiskt ämne, som kom honom nära?
Men, Aulus, hvarför kalla mig olycklig?
Jag är det icke. Tro mig: det fördolda,
Osynliga i oss, som önsom skapar
Vår sällhet och vår plåga, ej med jern
Det fängslas kan; af lyckans falska blomster
Du flätar ej dess glada högtidskrans.

AULUS.

Bort, grymma svärmerska, med dina drömmar!
Här gäller verklighet. Då nästa morgon
Ur oceanen lågande sig höjer,
Du måste med de andra fångnes skara
Inställas för proconsuln. På ett ord
Ditt och de dinas lif och död bero:
Ditt och de dinas. Du förstår mig, syster?
Hvad? Eller tror du, att de gamla båda,
Din kärleks första, dyra föremål,
Af år och sorger lutande mot grafven,
Uthärda kunna än den bittra sorg,
Den grymma skymf, att af en blodig straffdöd,
I folkets åsyn, vid dess glädjesorl,
En älskad dotter nesligt bortryckt höra?

PERPETUA.

O hårda slägt! Du unnar mig ej dö.
Ack, döden, döden är dock lifvets högsta
Välgerning. Aulus, har du sagan hört
Om Cleobis och Biton? Modren bad
För dem till himlen om den högsta skänk,
Som ofvanfrån kan jordens söner gifvas,
Och efter slutad bön hon fann de kära
Omslingrade af dödens liljeband.
Så tänken I, nationer, I, hvars gudar
Dock sjelfva känna ingen högre vällust,
Än detta lifvets, flickor och pokaler;
Hvad bör en christen då om döden tro?
Förlossning blott från träldomen han är,
En gyllne port till lifvet i äoner.
Som himlens ena stjernbeströdda pol
Den andra motsatt är, så era tankar
Och våra tankar. Hvad I kallen död
Är lif för oss, er sol vår Hekate,
Er natt vår dag, ert jordlif den Tartar,
Der sorgsne vi som bleka maner gå
Och namn åt tidens flod af Lethe gifva.
Ja, tro mig, Aulus! Vaggan är en nedgång
Till Plutos rike, grafven är en uppgång
Till blåa ethern och de sällas land.

AULUS.

Vansinniga, hör upp med detta språk!
Tag sansen åter, rasande bacchant!
Förförda drömmerska, ur slumren vakna!

PERPETUA.

Jag rasar ej: känn, hjertat klappar lugnt.

Väl drömmer jag, men blott en morgondröm,
Af andeverldens nära sol ingifven.

AULUS.

Dröm sedan gerna, hör mig endast nu!
O syster, hör mig! Lif och död du äger
I dina händer. Med ett ord du räddar
Dig och de dina. Med ett ord du störtar
Oss alla hjelplöst ned i qvalets afgrund.

PERPETUA.

Så säg mig, Aulus: hvilket är det ord,
Med hvilket magiskt jag kan lyckliggöra?
Ljuft är att dö, ljuft att ha kämpat ut
Den sista kampen; men då pligten bjuder
Att kämpa än, hur qvalfull måste då
Den allt för tidigt sökta hvilan blifva!

AULUS.

Ett enkelt ja kan lossa dina kedjor.
En mild och upplyst herre är vår cesar.
Ej mot er tro och era tänkesätt
Han lyfter straffets blodbestänkta bila.
Er inre menska han ej fjettra söker;
Er yttre blott han tvinga vill till likhet
Med lagens föreskrift. Är detta hårdt?
I öfvermorgon firar han en årsdag
Af sin regering, och hans vilja är,
Att hvarje romare sin trohetsed
På brukligt sätt förnyar och, som tecken
Af hjertats egen tysta hyllningsgärd,
Ett festligt offer hembär åt hans genius.

PERPETUA.

Hvad är då kejsarns genius?

AULUS.

Är en dikt,
Om du så vill, är annars kejsarns lif,
Af oss med guddomsära rättvist vördadt.

PERPETUA.

Är kejsarns lif ej, som den lägsta slafs,
En skänk af Gud, en bland hans skapelser?
Hvad är ett offer? Bilden af vårt hjerta,
Symbolen af vår kärlek. Men vårt hjerta,
Vår kärlek är ej vår. En stråle blott,
Aflägsen, dunkel, af Guds herrlighet,
I tidens natt på stoftets grund han blänker.
Hvad ej är vårt vi kunna ej ge bort,
Blott återbära hvad ej längre vi
Förmå att vårda. Sådan är vår pligt.
Gud sjelf är kärleken — Guds är all kärlek.

AULUS.

Förryckta, upphör med ditt grymma joller!
Hemskt i mitt öra ljuder det, likt sången
Af en vansinnig menniska, då huset
Står högt i lågor öfver hennes hufvud.
O syster, syster, vid vår barndoms minnen
Jag dig besvär, vid denna oskuldstid,
Då än i stilla fröjd på blomsterfälten
Vi plockade vid aftonrodnans skimmer
I späda korgar daggiga violer,
Än musslor samlade på hafvets strand,
Än, lägrade bland mossiga ruiner,
Med barnsligt vemod läste Mantuas skald
Om Didos kärlek, om dess offerdöd

I bålets lågor fordom, här på kusten. —
Ack, ofta, ofta tyckte du dig se
Den högas vålnad. Sväfvade en dufva
Upp ur sin klyfta, rasslade en vind
Med plötsligt gny bland nattliga granater
Och oljeträd, strax tänkte du: hon kommer!
Och darrande dig till mitt hjerta smög. —
Dock hvartill minnet af det evigt flydda,
Af sjunkna eliséer? — Vid mitt lugn, —
Det var dig förr så dyrbart — vid min framtid, —
Han dör med dig — vid allt hvad heligt än
Ditt hjerta känner, lofva mig, o syster,
Att kejsarens och lagens bud hörsamma!

PERPETUA.

I allt, blott ej när offer de befalla.
Gif kejsaren hvad kejsarns är och Gud
Hvad honom tillhör, talade det Ord,
Som, iklädd kött, försonat våra synder,
Den goda Herden, till hvars fromma hjord
Jag, vilseförda, äfven samlad blifvit.

AULUS.

O, hvilken hårdhet! Lät ditt hjertas röst
Omsider tala! Ej för mig jag beder,
För mig ej mer. Säg: har du mod att stöta
I älskade föräldrars hjerta dolken?
O svara mig: har du väl mod att gå
Som fadermörderska till andra lifvet?

PERPETUA.

Ja, hellre det, än samvetet befläcka.
Rent samvete är dyrbarast af allt.

För verldens riken, alla himlens stjernor
Det köpes ej. Dess värde att betala,
Guds Son, Gud sjelf, högtlofvad i äoner,
På qvalets kors sitt blod ju måste gjuta.
Ack, hör min bön! Ack, tvinga mig ej fläcka
Den brölloppsdrägt, som himlarne mig gifvit!
Vet, samvetssåren svida mera grymt
Än alla furiers jernris, mera hjelplöst
Förinta de, än alla magtens åskor,
Än alla gräsliga förbannelser
Af slägt och vänner, fader, moder, broder.

AULUS.

Ve, jag ej äger flera ord. Blott tårar,
Blott tårar har jag. Kom i mina armar!
Se upp från jorden! Se vid lampans sken
Mitt bleka anlet, badande i tårar.
O qvinna, qvinna, mannens gråt du pressar.
Ve och förbannelse! Hvad kan jag mer? —

PERPETUA.

O, broder, mig förskona! Brännhet faller
Din gråt på systerns hjerta. Vid vår kärlek,
Vid alla minnen af vår forna sällhet,
I tårefloder knäböjd vid din fot,
Besvär jag dig: förbannelsen ej kalla
På detta hufvud, förr så älskadt, ned!
O, unna mig mitt hjertas lugn och döden!

AULUS.

Stig upp, stig upp! — Beklagansvärde fader!
Beklagansvärda mor! — Må aldrig mer
Jag återse er. — Och, o arma syster,

Farväl för evigt! Gudarne förbarme
Sig öfver dig i dödens grymma qval!

PERPETUA.

Säg icke gudarne. Säg Gud! Blott En
Allsmägtig hvälfver himlarne och jorden;
Och om än flere gudar, flere herrar
Beherrska skilda verldar, skilda hjertan,
Så har likväl din syster endast en.

AULUS.

Nå väl! Gud dig välsigne! Öfvergifna,
Din Gud välsigne dig! Farväl, farväl!!
(Han lemnar hastigt fängelset.)

PERPETUA.

Han mig välsignar — o, hvad fattigdom!
Jag intet har att honom ge tillbaka.
Ett tröstar mig likväl. Du, Gud, är rik,
Ger öfver allt hvad vi förmå begära.
Hur uselt dock är ej vårt lif på jorden!
Blott på bekostnad af en annans sällhet,
En annans lugn är menskan lugn och säll.
Hvad Skaparn sjelf i tidens gryning skilde,
Hvad himmelen till helvetet förkastar,
Och helvetet i sina kulor saknar,
Uppväxer här i broderlig förening.
En evig jemnvigt mellan ljus och mörker,
Ett kunskapsträd på godt och ondt är verlden.
Dag förutsätter natt, hvar rosig vår
En sorglig vinter, och en helsoblomma
Uppspirar ej i tidens mulna dal,
Att ej dess motsats, giftets hemska ört,
Sin dunkla krona vid dess sida höjer.
För hvarje ros, som jag i gruset bryter,

En tagg jag trycker i min likes hjerta,
Och fridens genius, i mitt famntag sluten,
Är orons demon vid den andras barm.
O klara ljus, af ingen blandning skuggadt!
Du högsta goda, för hvars blick det onda,
Förintadt, flyr i evig natt tillbaka,
Hur längtar jag att dina borgar nå,
Der kärlek spiran i äoner för,
Och allas salighet är vinst för alla!
Dock fjerran än jag är från målet skild.
Än pröfningar mig återstå, och tungt
Mitt hjerta slår af nya plågors aning.
Ha, rysligt brakar kopparbommen åter. —
Han kommer. — Hvalf, nedstörten öfver mig!

ALBANUS. PERPETUA.

ALBANUS.

O, att min stämma sprängde dessa murar!
O, att den hunne öfver molnens rymder
Till Jofurs thron och kallade från höjden
Benådningsblixten på mitt hufvud ned!
O grymma syn! Hvi släckte nattfull blindhet
Ej längesedan mina ögons ljus?
Hvi dogo re'n ej alla mina sinnen?
Hvi sparades till denna grymma stund
Af stjernornas beslut det tunga lifvet?
O dag, som ödet böd mig öfverlefva!
Ha, en förbryterska, i kedjor läst,
Min dotter för mig står, en vålnad lik,
En ryslig håndikt på min flydda lefnad!

PERPETUA.

Hvad skall jag svara? Vittne i det höga,
Min oskuld känner du! O, värdes skänka

En ängels lugn åt uppsyn och åt röst!
O fader, räck din hand! Med gråt och kyssar
Jag vill den hölja. Fader, mig förlåt
Hvar sorg, hvarmed din lefnad jag förbittrat!
Ack, dubbelt svider i min egen barm
Det svärd, hvarmed din själ jag genombårat.
Tro mig, din smärta ensam gör min smärta.
Jag är så lycklig annars i mitt häkte.
Besvarade af hvalfvens muntra genljud,
Som harpor klinga kedjorna. Min halmbädd
Ett läger är, af nöjets rosor smyckadt,
Och lampan brinner som ett brölloppsbloss.

ALBANUS.

Du lycklig, du, förirrade, förförda,
Berusade af svärmeriets gift,
Af ormars gift, af basiliskers lära?

PERPETUA.

Håll, fader, håll! O Gud, hör ej hans ord!
Se blott det qval, som rasar i hans inre!
Tro mig, o gamle: hjertats fröjd och plågor
Ej målas i det yttre. Efter skenet
De mätas ej. Fördoldt är själens lif.
En annan sol än den, hvars gyllne fackla
I zodiaken brinner, henne lyser;
En annan Zefyr än den vind, som alstrar
I Floras armar liljorna och rosen,
Är hennes vårvind. Andra stjernor dela
Väl eller ve åt hennes känslor ut.
O, när den yttre menniskan förgås,
Då höjer först den inre sin triumfsång.
Så lefver axet först vid kornets död,
Och bojans fall förkunnar trälens frihet.

ALBANUS.

Ej kom jag hit att dina lexor höra.
Den grymma klippan, som mitt hjerta trycker,
Du vältar ej med detta joller bort.
Ack, tunga qval och svidande bekymmer
Mig förde hit. Medlidande jag kom
Att i mitt fadersnamn af dig begära.

PERPETUA.

Hvad kan jag göra? Endast dö med lugn
Och dig välsigna.

ALBANUS.

Lofva blott att offra
Åt kejsarns genius, och din boja faller.

PERPETUA.

Jag känner detta medel. Af min bror
Jag nyss besöktes. Äfven han med tårar
Grymt qvalde detta hjerta.

ALBANUS.

Och hvad svar
Gaf du hans tårar?

PERPETUA.

Ett blott kunde gifvas.
Jag lofvade att pligtens ban ej lemna,
Att mot det högsta mened ej begå.

ALBANUS.

Feg var han, som dig släppte. Hoppas ej,
Att fadren ock är lika flat som brodren.

Från denna stund jag vill hos dig förblifva,
Vill till proconsuln följa dig och slutligt
Upp till den blodiga amfitheatern —
Vill qvälja dig med suckar, rop och tårar,
Tills marmorhjertat veknar i din barm.
O, hör min bön! En tröstlös mor förenar
Ifrån sin dödsbädd sina rop med mina.

PERPETUA.

Ifrån sin dödsbädd? Nämn ej om det ordet!
Hemskt i mitt öra hväste det, likt blixten,
Som vid min sida dödade en vän.
Är det ej sannt: du skämtar blott? Hon lefver,
Är frisk och snart förgäter mig?

ALBANUS.

Hon kämpar
Med döden.

PERPETUA.

Gud, din vilja ske på jorden,
Som den bland stjernor och bland änglar sker!
Du krossar mig — högtlofvadt i äoner
Dock vare ditt tillbedjansvärda namn!

ALBANUS.

O, vänd i tid, sömnvandrerska, tillbaka
Från afgrundsdjupet, på hvars rand du leker!
Ursinniga mänad, förnuftets röst
Och kärlekens till sans dig återkalle!
Minns du ej mer din barndoms sälla dagar?
På hoppets blommor, smekt af glädjens vindar,
Du sorgfri lekte som en nyfödd fjäril

I solens glans, i vårens liljedoft.
Din moders ömhet var den sol, hvars strålar
Om dagen lyste dina fjät, den måne,
Som, himmelskt blid, i dina drömmar log,
Den morgonrodnad, som, med kinden daggig
Af glädjetårar, väckte dig ur dvalan
Till lif och fröjd i rosenlundar opp.
Omenskliga, din forntid du förnekar,
Din sköna urverld med dess gudamagter
Du gör till intet, vändande barbariskt
Emot ditt ursprung dödens skarpa dolk,
Vildt sönderslitande det sköt dig födde.
O, ryck dig lös ur eumenidens armar,
Ur furiers kopparhänder! Återtag
Ditt menskohjerta, mot en tigers bortbytt!
Ej för mig sjelf och ej för dig jag ber,
Blott för din moder. Låt den aftonstjerna,
Som borde lysa hennes lefnadsqväll,
Ej i en hotande komet förvandlas,
Och detta träd, som blommade så herrligt,
Som gyllne skörd åt hennes höstdar lofvat,
För glädjens frukt ej ge den bittra dödens!
O, skall en älskad dotters hand ej strö
Med tröstens blommor hennes dödsbädd, sluta
Det brustna ögat? — Skall en fridens kyss
Från dyra rosenläppar icke hemta
Den armas själ vid grafvens portar upp?
Skall vålnaden till Orcus vredgad fly,
Högt jämrande, af lifvets hånskratt svarad,
På allt bedragen, hvad den älskat här?

PERPETUA.

Du fintlig är att plåga mig. Så grymt
Ej vilddjurständren såra. Romas bödlar

Ej slipa jern, så hvassa, som de ord,
Med hvilka du mitt hjerta söndersliter.
Dock fåfäng är din möda. Han, som lagar
För solens gång i zodiaken skrifvit,
För hafvets ebb och flod, för månens skiften
Och stjernans lopp — den väldige, hvars blick
Tyst hvälfver himlarnes kristallesferer,
Han bjuder ock mitt arma hjerta stå
Orörligt på den plats, hans kärlek anvist.
Högt ropar blodets, högt naturens röst:
Guds egen stämma likväl högre talar.

ALBANUS.

Ett hälleberg, o dotter, är ditt hjerta.
Förgäfves regna tårarne och bönen
På dess granit. En klippvägg är ditt bröst,
Mot hvilken talets vågor fåfängt brytas.
O afskyvärda skådespel, från hvilket
Den gyllne solen bör sitt anlet vända,
Som från Thyestes' måltid förr! En fader,
Hvars hjessa grånat under ärans kransar,
Hvars lif förflutit under pligters öfning,
Vid grafvens rand, han till ett älskadt barn
Om nåd för sig och sina fåfängt ropar.
O dotter, hör mig! För mig sjelf jag beder,
För detta hufvud, prydt af tidens hand
Med fjorton lustrers tunga silfverkrona,
För detta hjerta, som för lifvets väl
Ej dött ännu, ej för dess afgrundsplågor.
Jag var så lycklig nyss. Af landsmäns aktning
Min tinning kransades, och eget bifall
Mitt inre gladde. Qvällens Eos lik,
Min forntid myste från en molnfri himmel,

Och, medan drömmar från Elysium krönte
Med underblommor glömskans trollpokal,
Af minnets träd med friska guldoranger
Jag vederqvicktes. Nu, hvad dystert moln
Beklär min pol! Hvad dunderröst mig skakar
Ur lifvets glada aftondrömmar upp!
O dotter, dotter! Du allena är
Den vreda gudamagt, det stränga öde,
Som mig förföljer, är den eumenid,
Som i min skymning straffets fackla skakar.
Förbarma dig! O, låt mitt trötta hjerta
I ro förenas med sitt stoft, mitt namn
Med blygd ej höljas af ditt brott, din död!
O, låt i fred min lefnadslampa slockna!

PERPETUA.

Gud, rädda mig, beröfva ej mitt öga
Den gyllne strålen af din nåd och sanning,
Den höga känslan af din andes kraft!
Hvart skall jag fly? All verlden sig beväpnar
Emot min kärlek och min tro; naturen
Och stjernorna besluta mitt förderf.
Gud, hör min röst! Ur frestelsernas storm
Till dig jag ropar, ur förtviflans böljor.
O Evige, din starka hand mig räck
Och lyft mig frälsad ur de svarta djupen! —
Jag bönhörd är. O, sväfvade en ängel,
I ljustalar, med fridens palm i handen
Ej mig förbi? O, hviskade en röst
Ej i mitt öra från koralleläppar,
Ömt varnande: »förvara dina kläder!
Håll lampan tänd: snart är din brudgum här»?
»Jag kommer, jag, den förste och den siste,

Ditt A och O!» Från sina himlar ropar
Min älskling så, och Andens milda röst
Och brudens suckar svara: amen, amen!

ALBANUS.

All möda är då fåfäng. Ordens pilar
Förlorade vid dina fötter falla.
Ej böner dårligt vill jag slösa mer,
Förbannelser jag vill likt åskregn gjuta
Ned på ditt hufvud, gräsliga megära!
Ve, ve den stund, då aftonstjernans stråle
Med lömska blickar, leende, mig inbjöd
Till kärleksfesten, som dig lifvet gaf!
Ve, ve den stund, hvars stjernor hemskt dig lyste
Ur nattens djup i tidens dalar in!
Ve modersbrösten, dem du sög, den jord
Dig närde, basilisk! Dö fritt; men straffet
Dig rysligt öfverlefve, följe dig
I maners öken ned! Trehöfdad tjute
Det grymma djur, som vaktar afgrundsporten,
Dig snart en helsning mot, och Orcus sjelf
Af fasa darre vid de hemska ljuden!
Vid Ixions hjul ditt hjerta fjättradt blifve!
Svartmantlade, må hämndens eumenider
Och Flegeton med röda eldsvall taga
Din själ emot! — Dock hvart, o gudar, hvart
Förs jag af furiens jernarm? Nej, o gudar,
Olympens och Tartarens, hören ej
Den rasande, som mot sitt hjerta beder!
O vilda qval! Eld är min andedrägt,
Storm hjertats slag och midnattsmörker själen.

PERPETUA (ensam).

O Gud, ej blott de helige du vårdar,
Som himlens pant, som korsets tecken bära:
Till hvarje själ, i stoftets kedjor bunden,
Du sträcker hjelpande din fadershand.
De äro dina liksom vi. För alla
Står himlen öppen som för oss. Hvart öga
Af solens klara guddomseld bestrålas,
Hvart hjerta fröjdar sig i nådens sken,
Om sjelfmant ej sin purpurblick det sluter.
Till alla, alla närmar Anden sig,
För alla blodets helga bölja flöt,
En paradisflod, ut i fyra verldar.
Om endast christne, vigda händer blott
Af lifvets träd få gyllne äpplen bryta
Och blommors prakt till evigt friska kransar
Åt sina lockar, o, så grönskar dock
Ert hopp, nationer, på hvart blad der spirar.
Se, derför vågar jag till etherns höjd
Mitt öga lyfta med en bönens tår,
En stilla suck för honom, som mig födde
Till jordens lif. O Herre, tillstäd ej,
Att mörkrets andar honom platt förgöra!
Gjut tröstens dagg i branden af hans qval,
Näps stormarne, som rasa i hans bröst,
Och lät förnuftets klara solbild åter
Tillbakastråla från en lugnad själ!
O kärlek, kärlek, som från ljusets rymder,
Att i din famn de villade församla,
Till jorden steg i mensklig skapnad neder
Och älskade och dina armar sträckte
I korsgestalt mot verldens allhet ut!
Symboler blott af tidens sol bestrålas.

Blott en symbol, ett tecken af den kärlek,
Som älskat oss, förr'n verldens grundval lades,
Var din i tiden speglade försoning,
Då mellan Gud och menniskan du trädde
På Golgatha i blodig offerskrud.
Men endast krigerskan i stoftets dalar,
Blott menniskan behöfver ord och lösen,
Ej du, Alltseende! — Du känner dina,
Och ingen magt dem sliter ur din famn.

(Lång tystnad.)

Hård var min kamp. Den ändad är. Haf pris,
Barmhertige, som uppehöll min svaghet!
Jag segrat har. Förvarad är min skrud
Och fridens palm och helgonkronans skimmer.
Ack, denna kamp bestods ej af den svaga,
Den öfvergifna qvinnan. Gud, din kärlek
Mildt stridde, led och segrade i mig.
Gud, hvilket offer kunna mina läppar
Hembära dig? Ej hjertat äger tankar,
Ej språket ord att mäta nådens djup.
Dock gläds, min själ! Snart Edens majfest kommer.
Snart klingar äfven du, en tonrik svan,
På lifvets elf de frälsta andars hymn,
Snart, jublande mot evighetens sol,
Du hänryckt sväfvar, en melodisk lärka.

(Tystnad.)

Så är jag ensam med mig sjelf och Gud.
Kom, glömska af allt jordiskt, kom från himlen
Guldvingad ned och med din trollpokal
Mitt hjerta söf i paradisets drömmar!
Ett enda minne, fruktar jag, skall följa
Mig ur min landsflykt hem till fosterlandet:
Ett enda, enda föremål än håller

Min tårblick fjättrad lågt vid tidens dal.
Det är min Flavius. Lik den späda telning,
Hvars moderliga stam för yxans jern
I förtid sjönk på bergens fria höjder,
Mot ödets storm han ensam strida skall,
Mot lifvets och förförelsens. O himmel,
Hans själ bevara och i modrens famn
Det dyra barnet återför en dag
Vid änglars chorsång på de rosenfält,
Der lifvets träd beskuggar Edens strömmar.
O nådens Gud! Du modershjertat skapat;
Din egen kärlek är en moders lik.
Se, åt din vård med tårar jag förtror
Den enda skatt, jag än i lifvet äger.
O, slut min älskling till ditt fadersbröst!
Låt honom trygg och salig hvila der,
Ack, tryggare än förr i dessa armar!

FEMTE AKTEN.

(Torg i Carthago. På en balustrad utanför sitt palats sitter proconsuln i purpurdrägt och på elfenbensstolen. Bakom honom stå apparitorer. Nedanför balustraden är en schavott upprest, hvarest de christne fångarne, slutne i kedjor, bevakas af krigare. Inom ett skrank, åt fonden till, sitter quæstorn med notarier. Fonden är uppfylld af invånare i Carthago.)

HILARIANUS.

O hvilken fräckhet, hvilken ryslig blindhet!
Från magtens höjder fåfängt nåden kallar
De vilseförda i sin famn igen.
Ursinnige, än står er fritt att träda
I pligtens väg tillbaka. Än er lycka
Uppblomstra kan i värman af den sol,
Som, leende, från palatinska berget

Sin strålglans gjuter kring en lycklig verld.
I viljen ej. O marmorfolk, ej lifvar
En mensklig känsla era bröst, ej glöder
En gnista der utaf Promethei låga;
Och Jofurs dunder, skakande Tartaren,
Kan er ej väcka, kan er krossa blott.

EUBULUS.

Proconsul, uppfylld är din pligt mot oss.
Haf tack, att våra lif du velat rädda,
Medlidande med våra själar haft.
Nu är det tid att andra pligter sköta.
Förspill ej mer en dyrbar möda! Skynda
Att iklä oss vår helga marterskrud!

HILARIANUS.

Hur veten I, att dödens korta straff
Jag er förunnar? Än om nya kedjor
Jag låter smida öfver dem I bären
Och sänker er i dubbelt djupa hvalf,
Dit ingen flägt, dit ingen strimma når,
Att lefvande förmultna der i natten?

THEODORUS.

Gör hvad du vill! Vår frihet icke fängslas.
Ej jernets lag, blott kärlekens hon lyder.
En hand, ur molnet sträckt, i rosenband
Ur labyrinthen vänligt henne leder.

HILARIANUS.

Tig du! Till dig i alla fall ej talar
Den hulda nåden. Du skall sjufaldt dö,
Gråhåriga förförare!

FLERE RÖSTER.

O, smäda
Vår fader ej! Hans silfverlockar vörda
Och ängelns lugn, som från hans panna ler,
Likt midnattsstrålarne från månens anlet!

HILARIANUS.

Hur underbart! Folk, som, ett liknöjdt vittne
Till detta skådespel, omkring mig står!
Dig frågar jag, om rätt mitt öga ser,
Mitt öra hör. Hvad? Eller gäckar blott
En dröm-från Orcus mina druckna sinnen?
Ej är ovanligt att se furien tända
Bland menskoskaran här och der ett hjerta
Med sina flammor an; men sådan mängd,
Vansinnigt yrande, af svindeln fattad,
Det är för mycket, kan ej vara sannt.
Om ynglingar allena jag dock röjde
Ibland de rasande, allt kunde lätt
Förklaras då; ty svärmeriets farsot
Angriper helst det heta ungdomsblodet
Och går det kalla, pröfvade förbi.
Men nu — o blygd och jämmer! — hela fält
Af silfverhjessor, svigtande för ålder,
Stå väntande på straffets skördedag.
O, I elände, var er hela forntid
Så litet värd, att för en drömbild blott
I säljen bort dess minnen och dess kransar,
Tillintetgörande med brottets död
Ett lif, åt dygden och åt äran helgadt?

EN GUBBE.

Vårt forna lif var död. Först nu vi lefva;

Vid grafvens rand, i åldrens vinterdar,
Oss lifvets dufva med en suck besjälat.

HILARIANUS.

O raseri, o dårskap utan like!
Och sådant språk förs af erfarenheten!
Välan, ej alltid silfvergråa lockar
Betyda visbet. Till de yngre nu
Jag vill mig vända. Kanske motstår än
I någons bröst den friska ungdomsglöden
Förderfvets höjd, och hvad en osäll stund,
Vid grymma stjernors fängslande aspekter,
Förstört, upprättas kanske af ett ord,
Sagdt under gynnande planeters ledning.
O hvilken anblick, sorgelig och skön
På samma gång! Af ynglingar en här,
Frisk, blomstrande och reslig som de palmer,
Hvars kronor le från Ganges' speglar åter,
Jag ser omkring mig stå, en praktfull rad
Af fosterlandets barn, i fjättrar slagna.
O, hvilken anblick! Värdige att strida
För cesar och för republik, att bära
Triumfens krans och genom Romas portar
Högtidligt gå, i segerdrägter höljde,
Den helga vägen vid päaners ljud,
Ack, värdige att lefva hjeltars lif,
Till slafvars död de sjelfve sig fördömma.
O I förförde! Skymfadt skall ert namn
Till efterverlden komma. Ingen vän
Skall era ben församla på den höga
Amfitheaterns blodbestänkta sand,
Och ingen brud med tårars dagg beströ
Er urna i den månbeglänsta lunden.

EN YNGLING.

Hvad rör oss menskors bifall? O, hur fåfängt
Är ej det lof, som öfver minnesvården
Här nere ljuder! Fåfängt mer än vinden,
Som vaggar blommorna på grafvens yta!
Vårt eget hjertas sälla vittnesbörd,
Den ära, som af Gud allena kommer,
Är föremålet för vårt djerfva hopp.
Af våldets nyck skall ingen blodig dom
Beröfva oss den ljufva segerkransen.
Hvad mer, om ej ett jordiskt ögas tår
Vår urna fuktar, endast ljusets änglar
En stjernklar afton, hviskande och sälla,
Det rum besöka, der vårt gjutna blod
Högt vittnade om Gud i mörkrets dalar?

HILARIANUS.

O svärmeri, hur gränslös är din magt!
Förnuft och sanning vid din röst förstummas.
Dock vill jag än försöka, vill på er,
I unga, sköna, oskuldsfulla mör,
Till slut försöka mina läppars svada.
Ha, hvilken syn! I himlen Venus gråter
Ur stora, blåa, kärleksrika ögon
Medlidandets och sorgens helga tår.
Matt brinner Amors fackla, bågen faller
Ur gossens hand, i kogret pilen dröjer,
Och bäfvande chariterna sig vända
Från deras kedjesmidda systrar bort.
Hur grymt, hur underbart! Af brottets kedjor
De hulda armar lastade, som sjelfva
Till bojor ämnades åt Latiens hjeltar,
Cytheriskt lena bojor! — Dessa hufvu'n,

Mer strålande än fästets alla stjernor,
Åt nattens furier snart jag helga skall!
O flickor, flickor! Blomstrande och täcka
Likt unga rosor i Elysiens dalar,
Af majdagg strödda, näktergalbesjungna,
Åt dödens lia sjelfmant I er bjuden,
Åt dödens och förgängelsens. — O fasa!
Så skola dessa blomsterlemmar rysligt
Då gnissla under skarpa vilddjurständer,
Och dessa hjertan, skapade att älska,
Att genom kärlek ge och motta' fröjd,
En hisklig graf i lejongapet finna!
Så skola öfvergifna mödrar vrida
I öde tjällen blodbesprängda händer,
Och älskarn, blek som nattens vålnad, dväljas
Bland era minnen, sörjande och stum,
På lifvets hela rosendröm bedragen!
O nej! Med blomster krönt af nöjets aning,
Från purpurbäddar Hymen mot er ler,
Och cupidoner rikta mot er barm
Vid lyrors klang den gyllne vällustpilen. —
Till quæstorn gån, uppgifven era namn
Och lofven blott, vid nästa offerfest
Åt kejsarns genius, ett besök i templet.

EN FLICKA.

Var detta allt, proconsul? Var din svada
Ej rikare på ord?

HILARIANUS.

Nej, talets koger
Jag uttömt har. Nu fatten ert beslut.

FLICKAN.

Det redan fattadt är. Ej öfverlägger,
Ej väljer hjertat. Som den fria lågan
En enda väg, en enda riktning följer
Och stiger, skimrande i gyllne prakt,
Mot fästets rymder, mot beslägtad ether:
Så ilar hjertat, vingadt af sin drift,
Högt öfver gruset mot en älskad himmel.
Hvad angå oss, proconsul, dina skäl?
Vi höra endast hvad vår kärlek fordrar.

HILARIANUS.

Hvad fordrar då din kärlek, svärmarinna?

FLICKAN.

Hvad fordrar väl all tänkbar kärlek? Offer,
En ömsesidig skänk af lif mot lif,
Utbyten blott af hjertan och personer.
Så genom helga vällustdödars bad
I evighet hans flammor sig förnya.

HILARIANUS.

Grym är den kärlek, som tillintetgör
Sitt föremål och af dess varma blod
Vill dricka rus ur gyllne offerskålar.

FLICKAN.

Blott genom blod den fallna själen renas,
Blott genom blod hon köpes fri. O afgrund
Af himlens kärlek! Alla fästets stjernor
Ej sjunga dig i eviga äoner
Nog hög, nog värdig bröllopssång ändå.
Proconsul, ja, du känner ej vår kärlek!

Ej i en pafisk myrtenlund han sväfvar
På lätta vingars par, med bloss och pilar —
Han korsfäst är. — Blott smärtorna och döden
Förena våra själar med sin vän.

EN ANNAN FLICKA.

Skönt talar du, o syster! Jordens glädje
Är smärtans mor, men smärtan, villigt hyllad
Af andens kärlek, föder evig fröjd.
På korsets träd den helga manna växer,
Som själarne i öknen uppehåller.
Af blod och tårar väfva dunkla stunder
Djupt under molnen våra brölloppskläder.
O, huru skönt skall ljusets purpurmantel,
Af stjernor stänkt, kringfladdra oss deruppe,
Och snöhvit oskuld skimra derigenom,
Likt Fosforos igenom Eos' flor!
Ha, re'n på afstånd skallar brudpäanen.
Kronljusens glans från brölloppssalens fenster
Mitt öga, bländande, med tjusning slår.
Ack, mötas re'n åskådningen och hoppet?

FELICITAS.

Perpetua, hör du? Snart vår dröm sig fyller,
Snart tala vi i Edens rosendalar
Med glädjegråt om lifvets flydda dröm.

PERPETUA.

O ja, min vän, och vandra hand i hand,
Ledsagade af Skaparns fadersöga,
Från sol till sol, förvånade och sälla,
Och brinna sakta inför Lammets thron,
Likt milda lampor, syskonligt tillsamman.

HILARIANUS.

Hvem talte sist? Likt ljudet af en visa,
Den vandrarn ofta i sin hembygd hörde
Och nu med glad förvåning klinga hör
Ur dalens skuggor upp till sig på berget,
Så i min själ den rena silfverstämman
Uppväckte dunkla, halfförqväfda minnen.
Träd, qvinna, närmare mitt tribunal!
Slå ej ditt öga ned! Sänk ej ditt hufvud
Mot jordens bryn, en vissnad blomma lik!
Väl fruktansvärdt är domarns anlete,
Men af dig sjelf hvart ögonblick beror
Att i en väns den hotandes förvandla,
Åskmolnet i en sol. Väl hämndesvärdet
Förfärligt blixtrar i min ena hand,
Men i den andra vinkar fridens lilja.

PERPETUA.

Hvad vill du se, proconsul? Lagens öga
Ser i den stora menskoskarans hvimmel
Blott två personer. Oskuld är den ena
Och brott den andra.

HILARIANUS.

Nej, min aning ej
Har mig bedragit. Det är Flavii enka,
Min flydda väns! Beklagansvärda stund!
O dyra vålnad, som bland lagerträden
Nu stilla vandrar på Elysiens öar
Och någon gång på veka blomsterbäddar
Af ljuden söfs från Orphei gyllne strängar —
O dyra vålnad, om till denna jord
En blick du kastar ur din sälla skymning,

Om detta jämrens skådespel du ser,
Ej vredgas då på mig, att, smidd i kedjor,
Din forna maka vid min domstol står,
Att detta hufvud, dig så kärt i lifvet,
Jag måste snart åt straffets furier viga!
På henne vredgas! Sjelf den grymma har
Din ära fläckat, skändat dina maner.

(Efter en minuts tystnad fortfor han, med blicken fästad på Perpetua:)

Olyckliga, du brottslig är — och dock
Medlidande jag med ditt öde känner.
I bättre dar vi ofta sett hvarann
I andra kretsar, ej med dessa blickar.
Huld som en majsol, mellan fromma larer
Du lyste då. Kring dina rosenläppar
Elysiskt skämtets fjärilar sig svängde
I vingad dans, och glädjeblommor växte
I dina fotspår öfverallt ur natten.
Nu, himlamagter, hvilken grym förvandling!
I kedjor bytt är nu det liljeband,
Hvarmed chariter, fängslande den hulda,
Den fjerde systern, ryckte henne fort,
En annan Venus, i olympisk ringdans.

PERPETUA.

Min natt, proconsul, var den tid du prisar,
En ryslig natt, ej lyst af himlens stjernor,
Af irrbloss endast. Skimrande, men kall,
Min vintertid i bojor då af is
Höll fängsladt hvarje frö af andelifvet.
Nu är min vår. Nu strålar lifvets morgon
Från en försonad himmel vänligt ned,
Och hvarje tanke likt en näktergal
Om evighetens glada brudfest qväder.

Ack, flärdens gyllne kedjor då jag bar;
Nu bär jag endast svaga band, dem döden
Snart slita skall, ej själens band jag bär.
I frihet, ljus och ether sväfvar anden.

HILARIANUS.

Hvem nalkas der? Hvem tränger mellan vakten
Ursinnigt fram?

PERPETUA.

O Gud, det är min far.

DE FÖRRE. ALBANUS.

ALBANUS.

Nej, vaktade ock alla verldens härar
Med dragna klingor vägen till min dotter,
Nej, höll det grymmaste af Nubiens lejon
I blodigt gap, imellan skarpa tänder
Den arma re'n, ej något skall mig hindra —
Jag henne se, jag henne rädda vill.
O jämmerfulla skådespel! Ett mål
För himlens vrede och för folkets hån,
I fjättrar smidd, i jernets boja sluten,
Vid domarns tribunal min dotter står,
Min ömma, fromma, oskuldsfulla dotter!
Kom, o mitt barn, i fadrens kända salar,
I skuggan af hans parker, glad tillbaka!
Kom, slumra åter vid kristallers sorl
Bland rosenhäckar, der i lifvets vår
Du mot en diktad framtids himmel drömde!
Kom, följ mig, flicka!

PERPETUA.

Kan jag väl dig följa?
Jag kedjor bär, mig tusen lansar vakta.

HILARIANUS.

Hvem gaf dig, säg, o gubbe, lof att trotsa
Den höga rättens majestät, att störa
Det helga allvaret vid Themis' altar?
Dock — jag förlåter. Du är far. Naturen
Den äldsta är af alla guddomsväsen.
Än ingen konung magtens scepter bar,
Än intet offer brann i Jofurs tempel,
Då fadersväldet re'n med blomsterspira
Beherrskade ett lyckligt herdefolk
I gyllne tidens, i Astréas dalar.
Ja, fader, fader är den äldste guden,
Urverldens mägtige regent. Än vandrar
Hans jättevålnad i den nya verld,
Som tidens söner här i gruset byggde,
Och, hvarje gång den helga skuggan nalkas,
Kroniderna för honom sänka ned
Metallespirorna med helig rysning.
O gamle man, på mig ej fåfängt vredgas,
På lagen ej och på vår cesars bud!
Hon sjelf sig störtat i förderfvets djup.
Hon sjelf förskjuter, trotsande, den hand,
Som nåden än till hennes räddning sträcker.

ALBANUS.

Proconsul, säg: är nåd ännu att hoppas?
Ej allt förloradt re'n?

HILARIANUS.

På himlen flammar
Kometens svärd. Än det ej träffat har.
Det svarta molnet under åskors tyngd
Deruppe svigtar. Än ej blixten ropat.

ALBANUS.

Så vill jag då det yttersta försöka.
Ej nog jag bedt, ej nog jag gråtit än,
Ej för min dotter nog mig förödmjukat.
Omsider vintrens ispalats dock smälta
För solens brand, för vestanvindens suckar,
Och bergets malm för eldens stränga magt
I klara purpurströmmar slutligt flyter.
Än klappar, dotter, i din barm måhända
Ett menskligt hjerta. Till en Atlasklyfta
Den nya läran kanske dig ej bytt
Än med sitt grinande Medusas hufvud.
Så gör jag då mitt yttersta försök.
Ej harmens känsla vid de grymma plågor,
Med hvilka du min ålder öfverhopat,
Ej rättvis blygsel för de tusen vittnen,
Som förr i lyckans och i hedrens famn
Mig hvila sett på friska lagerbäddar,
Afhålle mig att tigga dig om nåd,
I glödhet gråt till dina fötter dignad.
Se, dotter, se! För dig till jordens grus
Jag böjer nesligt mina knän. Se tåren!
Min hjertblod är det, som i varma strömmar
Ur ögat ilar öfver bleka kinder. —
Se mina qval! —

PERPETUA.

Se, fader, äfven mina! —
Du kan det icke. Endast Gud dem ser.

ALBANUS.

Här vill jag ligga, vill med trötta armar
Omfamna dina knän, i tårar smälta,

Tills du bevekes, eller ock min själ
Jag andas bort i heta jämmersuckar.
O, haf medlidande, o hör den röst,
Som fadershjertat ur ett afgrundsdjup
Till dig, sitt ödes drottning, halfdödt, sänder!

PERPETUA.

Stig upp, o fader! Dina armar bränna
Som Molochs kopparamar. Grymt de qvälja,
Som ormens ringar den trojanske hjelten. —
Stig upp, att ej på stället jag förgås.

ALBANUS.

Se dessa hår! De grånade med heder,
De kransades af ekens blad. Nu sliter
Jag deras lemningar med våldsam hand
Från hjessan bort. Nu, rasande af qval,
Jag offrar dem åt nattens eumenider.
Se detta bröst! Fast som en klippa fordom
Det stod i pilars regn, bland svärdens ljungeld.
Nu med förtviflans hemska slag jag vill
Det sjelf förkrossa.

PERPETUA.

Himmel, dig förbarma!
Nu skiljas våldsamt tvenne verldar åt.
Nu brista jordens band. O afgrundssmärta!

ALBANUS.

Du ej bevekes. Nå, välan, jag svär,
Du skall dock räddas. Ingen vilddjurstand
Skall gudlöst såra dessa blomsterlemmar,
Och banans sand ej dricka skall ditt blod.

Jag vill dig rädda. Trots cesarers bud
Och härars vakt och vreda gudars dunder,
Jag vill dig rädda, vill med väldig arm
Dig släpa bort ur dina bödlars krets.
Ur vägen, vakter! Fadershjertat samlar
Den sista kraften. Emot jord och himmel
Det sig beväpnar för ett älskadt barn.

(Han omfamnar Perpetua med ena armen och blottar med den andra en under togan hittills förborgad lans.)

PERPETUA.

Hvarthän, hvarthän? O Gud, hans arm förlama!
Qväf raseriet i hans bröst!

HILARIANUS.

Hvad, usling?
Du trotsar vakten, blottar våldets jern?
Du lägger band på cesars fånge? Stridsmän,
Hvi töfven I? Fort, gören eder pligt!
Fort, sliten qvinnan ur hans famn och jagen
Hans fräcka jämmer fjerran från den ort,
Der obeveklig dom allena thronar!

(Strid mellan Albanus och vakten. Genomborrad af flera lansstyng, nedsjunker den förre, döende, vid sidan af schavotten.)

PERPETUA.

O Gud, o Gud! Till sista droppan tömd
Är jämrens kalk. Ack, tusen gånger re'n
Har offret dött, som korats åt ditt altar.

(Hon neddignar vanmägtig i Felicitas' armar.)

FLERE FÅNGAR.

Perpetua, ryslig var din kamp, din seger
Guddomligt skön. För dig vi hjessan böja

Med helig vördnad. Snart vid Lammets thron
För änglarne din ära vi bekänna.

(Lång, dödslik tystnad.)

HILARIANUS.

Så har omsider svärmeriet vunnit.
Det vill en blodsfest. Må dess vilja ske!
Hör mig, du folk, som, troget cesars bud
Och Romas gudar, för en ny idol
Ej rysligt böjde dina knän, ej drack
Ur villans kalk, af furier bräddad, döden!
Till vittne nu jag högljudt kallar dig,
Om något medel oförsökt jag lemnat,
Ej tålamodets alla skatter slösat,
Det blod att spara, som en vred Olymp
Till sin försoning länge kräft; men fruktlös
All möda var. Välan, min hand är ren.
I brottslingar, till hvilka nåden redan
Förgäfves talat, hören domens åska
Gällt dundra nu och rysen, men för sent!
Då nästa sol, mot vesterns öknar lutad,
Förgyller Atlas' skogbekrönta fjällar —
Hon blir er sista — rysligt då I skolen
I cirkens krets vid sistrers ljud och folkets
Handklappningar af vilddjur sönderslitas.
I koppar domen ristas må, och sekler
Högt läsa den och era namn bespotta.

FLERE RÖSTER.

Pris dig, o Evige! Vårt ödes tärning
Är lyckligt kastad, segerkronan vunnen,
Och ändad hvarje kamp. Ack, himlen öppnas,
Och menniskan i guddomsära ler!

SVEGDER.

Fragment af en dramatisk dikt.

EN DVÄRG.

O bergets konung, vid din fot jag lägger
Det arbet, som åt klyftans dvärgar
Du anförtrott. Tre gånger Emblas barn
Deruppe på den blomsterkrönta jorden
Sett dagen tändas, sett de vestra molnen
Af qvällens milda rosenblod förgyllas,
Se'n pustande vi jemnt vid härden stodo
I rök och qvalm och hammarslagens dån.
Också har verket mot vår möda svarat.
Betrakta det! Se denna fasta kedja;
Gällt rasslar hon, af hvalfvens genljud härmad,
Och underbart sig länk med länk förenar,
Man vet ej hur. Så gripa ödets domar
Blindt, outgrundligt i hvarann. Så föder
Sig tiden, rastlöst kretsande, på nytt. —
Fritt sträcke ödet öfver allt sin spira!
Fritt rulle tidens silfverhjul deruppe
Och male sjelfva klipporna till stoft!
Ej någon rost skall dessa jern förtära,
Och ingen våldsmagt bryta dessa band,
Förr'n Ulfven sjelf sin tunga boja krossar,
Och Loke, frigjord, rusar från sin klippa
Till blodig kamp mot Valhalls gudar opp.

NORE.

Godt; i din vård tills vidare behåll
Den nye Gleipner, som åt Odens barn

I mörkrets famn af hämndens magter smiddes!
O fröjd! Snart tändas festens hundra facklor
I bergets höga, silfversprängda salar,
Och, fyldt af mjöd, bekrönt af ädelstenar,
Går dryckeshornet, under harpors jubel,
I våra kretsar fradgande omkring.
Församlens, Ymers söner, kring er konung,
Förr'n i de tysta kamrarna I njuten
En rättvis hvila! Hvad jag hittills dolde,
Hvad i mitt hjerta, likt den rå demanten,
Likt guldets malm i täckande graniten,
Förborgadt låg, jag uppenbara vill.
Ty dubbelt trogen blir den trogne slafven,
Då af den tanke, som hans handling leder,
Han får en rosenfärgad stråle se.
Ett verktyg blott han var förut, men nu
Han tjenare med rätt må helsad blifva.

I veten alle — edra mödrars sång
I kopparvaggorna er det förkunnat —
I veten alle, hur i tidens början
Den höge Ymer stod i Ginungsgapet,
Der Muspels eld och Nastrands mörker flöto
I evig tvedrägt hväsande tillsammans. —
Hög, fruktansvärd han stod, er stolte far.
Än ingen sol det gyllne spannet styrde,
Och ingen vänlig, silfverhornad måne
Från himlen log i vexlande gestalter,
Då, tallös redan lik de silfverperlor,
Dem morgonrodnan utsår öfver jorden,
En här af söner växte i hans skugga.
Oss jättar vakande hans styrka aflat;
I, späde dvärgar, af hans drömmars svett

Till våra slafvar sedan födde blifvit.
Ett brödraband oss alla dock förente;
Som våra lemmar älskade vi er,
Och slaf och herre voro ett allena.
Men Oden kom. Ifrån det helga mörker,
Der Fimbul-Tyr, den högtbesutne, thronar
I evig tystnad, fruktansvärd och helig,
Och nornorna med ödets koppartaflor,
Beslöjade, vid gudens thronpall stå,
Ur djupets famn — der Ygdrasil begynner,
Det stora, stjernbekrönta tidens träd,
I alltets midnatt sina rötter slå —
Kom Oden segrande och Ve och Viler.
Med ljusets trollsvärd ljungade han våldsamt
I gapet fram. Materiens vilda konung
Han nederlade, och i dunkla haf
Af fadrens blod vår dubbla ätt fördränktes.
Bergelmer blott, med hustru, barn och slafvar,
Sig räddade, och i den nya jorden,
Som gudarne af Ymers lemmar byggde,
I bergets natt, på oceanens botten
Han sig förstack, fortplantade ett slägte,
Som evigt krig mot ljusets magter för
Bland menskorna, bland Muspels nya trälar. —
I kännen dem, och ofta mordets vapen
Åt dem I smidden och med guldets lockmat
Dem bringade i laster och förderf.
I veten äfven, hur i forna dagar
På våra altar deras rökverk brunnit.
På klippans topp, i dunkla skogars gömma
De blidkade vid hesa midnattssånger
Vår gudamagt med svarta offers blod.
Bland detta slägte dock af ålder gått

En löjlig saga. Indiens helga palmbygd
Och Gangens gyllne, välluktrika stränder
Är hennes vagga, hvarifrån hon tågat
I tusen skepnader bland verldens folkslag;
Och följande är sagans innehåll:

En gång skall Oden, Muspels förste son,
Den väldige, som verldens kretsar skapat,
Sig låta föda af en jordisk qvinna,
Att menskorna ur mörkrets boja lossa,
Och gifva dem till Gimles slutna portar
Demantenyckeln frälsande igen. —

Påtaglig dikt! Ty kan väl nånsin han,
Som stjernorna och tiden sjelf har skapat,
Sig lydigt böja under tidens lag
Och slafviskt himlens väldigheter hylla?
Bedragare, dem stjernornas regenter
Med jordens döttrar aflat, dock af ålder
Af denna saga fintligt sig betjent,
Att under larfven af en diktad guddom
Kullstörta våra altaren och lägga
Nationerna i bojor vid sin fot.
Knappt gifs ett folk på vida jorden mer,
Der Oden ej är född och underboren.
Vår guddom dyrkades dock än, och offer
Oss tändes än i nordens högsta trakter,
Der Karlavagnen Manhems fjäll besträlar
Och vänligt speglar sina midnattsbloss
I tallbekrönta Lögarns helga vatten.
Ja, våre ättmän sjelfve styrde landet,
Fornioters barn, än saknade i sången,
Tills Fridulfs son från dessa trakter kom,

Från Tanaqvissels silfverflod, som rullar
På gyllne sand vid dessa klippors fot,
Och stiftade i Gauthiods helga bygder
Åt ljusets gudar altaren och throner
Och skrämde våra ättlingar tillbaka
I elfvernas och bergens dunkla famn. —
Från denna Svegder är den femte sonen,
Som Manhems skaror presterligt befaller
Från blomsterkrönta Fyrisån, hvars milda
Kristallevågor skölja murarna
Af Thors, af Odens och af Frigga tempel:
Allmagtens, vishetens och kärlekens. —
Från barndomsåren re'n hans hjerta brann
Af lust att Muspels hemligheter skåda.
Knappt till hans öra hann en efterklang
Af ryktets ljud, som genomskallar verlden,
Hur fjerran bort i oljeträdens hemvist
Och palmernas och sykomorernas
Den gamle Oden, tidernas regent,
Nyss född till jorden af en qvinna blifvit,
Förr'n, tänd af nit att hyllande besöka
Den väldige, som han sin stamfar tror,
Han lemnade sin thron i Gauthiods bygder
Och, förd på snäckor öfver Eistrasalt,
Fördjupat sig i Gardarikets skogar,
Ej vetande hvar resans mål han skulle
Omsider nå, men sträckande alltjemnt
Sin vandring mot den trakt af himlaranden,
Der Odens sinnebild, den klara solen,
Går ljungande bland rosenskyar upp. —
I bergets famn jag detta allt förnummit
Och sändt den sköna Hild, min dotter, upp
Att med sin trollsång, med den mera starka
Förtrollningen af jungfruliga blickar

Till dessa klyftor leda drottens gång,
Der blygd och bojor honom förestå
Och tandagnisslan af ett evigt mörker. —
Till väktare på bergets höga topp
Jag Sindre satt, min trogna dvärg, och väntar
Hvart ögonblick få höra glädjens budskap
Ifrån hans läppar. Se, han nalkas re'n.
En fröjdfull aning säger mig, att hämndens
Blodröda morgon öfver jorden gryr.

SINDRE.

Hell, konung Nore! Trenne dygn jag stod
I nattens dagg, i solens heta strålar
På klippans toppar, spejande jag vände
Min falkblick ständigt mot den höga norden.
Omsider kommer jag att dig förkunna
Hvad du mig märka böd. En här af kämpar.
Ur fjerran skogar hit sin kosa ställer;
Nu rasta de, och främlingarnes tält
Omskimra vidt den helga flodens stränder.
Ur lägrets port jag såg din höga dotter,
Den sköna Hild, en morgonstjerna lik,
I snöhvit skrud framsväfva öfver fälten
Och ställa gången till sin faders borg.
Hon följer mina spår. Här är hon redan.

HILD.

Hell dig, o fader! Uppfyldt är ditt bud.
Likt svanors här, kring Tanaqvissels stränder
Högtidligt skimra redan Svegders tält.

NORE.

Haf tack, o Hild! Gällt klinge bergets kamrar
Dig ett välkommen dundrande emot!

En stjerna lik du uppgår i vårt mörker.
Kom i min famn! — Mer glad ej vandrarn hör
I blåmäns öken sorlet af en källa,
Som fridsamt klingar mellan palmer upp,
Än jag din röst. Med större fröjd ej jägarn,
En stormig natt bland fjällarna förirrad,
Ser morgonrodnan bryta fram ur hafvet,
Än jag ditt hulda rosenanlet ser
Klart som en majdag åter mot mig stråla. —
Kom, hulda dotter, och berätta nu
Med hvilken trollmagt, hvilka midnattsrunor
Du lockat ljusets son i dina nät.
Säg: i hvad kedja leddes af din hand
Till altaret det säkra offerdjuret?

HILD.

Tro mig, o fader: blott ett medel gifves,
Af ålder kändt, mot gudars ätt att strida.
Ej hexors sång, ej all den svarta visdom,
Som jordad ligger med en sjunken forntid
I Volas hög — ej nattens hela välde
Förmå mot runorna i Odens sköld:
Blott qvinnan, qvinnan gudarna besegrar.
Ej annan rustning mörkret har, att möta
Det stränga ljuset, än en flickas hamn.
Lätt, som från drifvorna på Skandiens fjäll,
Från hennes barm dess pilar återstudsa.
En vänlig blick, der fröjd och kärlek stråla,
En röst, som ljuft från rosenläppar klingar,
Afväpnar solens hela magt och lockar
Från sina throner stjernornas regenter
Till veklig ro på blomsterbädden ned.

— — — — — — — — — —

THORSTEN FISKARE.

Fragment af ett skådespel.

PERSONERNE.

GERMUND, en borgakung, på en ö i hafvet.
Drottning BLANKA, dess gemål.
Fröken SISKA, deras dotter.
THORSTEN, fiskare.
SNOTTRA, en tärna.
Tomtar, elfvor, källnymfer och mylingar, konung Germunds hofstat.

(Scenen: Strand af ön Jungfrun. — Längst bort vid himlaranden framskymta Ölandskusten och ruinerna af Borgholms slott.)

THORSTEN (drar sin båt till stranden, binder fast den vid en trädstam och går upp på land).

Så har jag då omsider oskadd hunnit
Den blåa Jungfruns verldsbekanta stränder.
Ack, mången köl mot dessa hällar krossats;
Ack, mången sjöman, fåfängt återkallad
Af barn och maka i det mörka tjället,
Här sina ögon sammanlagt och stannat
På första hälften af sitt »Fader Vår»,
Med fiskarna i hafvet brorskål druckit.
Gud mig beskyddat. — O hur underbar
Är hans försyn! — Emellan mig och döden
Var blott en spån. Från molnbetäckta himlen
Röt stormen öfver mig, och hafvets bölja
Med vilda, svartblå, fraggbegjutna gap
I raseri sig öppnade derunder.
Re'n jag befallt i Skaparns hand min själ,
Bedt änglarne till barn och hustru föra
Min sista helsning och med tröstens balsam
Guddomligt lindra deras hjertans sår,
Då stormen hastigt tystnade, och böljan
Sin vrede qväfde, och den milda solen
I nedergångens rosenröda prakt
Från Ölands kullar vänligt log och strödde
Ett ljufligt guld på vågens sänkta toppar.
En sakta vind mig öfver djupet förde
Till denna strand. — Här vill jag öfver natten
Mitt läger taga. Frejas spinnrock gjuter

Sitt midnattssken, och Karlavagnen sänker
Sin gyllne tistel lodrätt ned i hafvet,
Och månens klot i dyster prakt försjunker
På andra sidan Borgholms gamla slott;
Hans afskedsstrimma leker på dess murar,
Dess gråa torn. — Min Annika, i natt
Du ensam sofva får, om annars sorgen
Tillåter dig att dina ögon sluta.
Du väntat mig helt säkert hem i qväll,
Med båten tyngd af hafvets rika byten.
Nej, återvända kan jag ej i afton
Till hemmets ro, till skuggan af den kända,
Den torfbetäckta kojan der på stranden. —
Bedrar jag mig? — Ser jag en dunkel låga
Ej skina der vid bergets öde rötter,
Från andra landet gent emot? Nu klar
På nattens duk hon sina strålar gjuter,
Nu tycks hon slockna. — Ack, ifrån min eldstad
Den hulda strålen kommer öfver hafvet
Och helsar mig från Annika och barnen,
Som vid en stockeld än med oro bida
Sin man och far. — Jag kan ej komma,
Omöjligt icke! — Arbete och vaka
Och hunger tömt min sista kraft. Af sömnen
Jag måste stärkas. Men då hanen gal
Ur guldbefjädrad hals i byn, och solen
I fältets dagg sin morgonstråle speglar,
Då skall jag vända sjungande tillbaka
Och glad i hyddan stämma upp en psalm.
Vid denna busken, som med dunkla grenar
Mot höjden sträfvar, kring hvars spridda rötter
En hämmad sjö med spaka böljor leker,
Jag fästa vill emellertid min båt

Och i dess vagga fridsamt slumra in
Vid bladens hviskningar och vattnets sqvalpning.

EN RÖST.

Kom, Thorsten, kom!

THORSTEN.

Hvem ropar mig i natten? —
Hur underbart! — Ej någon christen själ,
Det vet jag säkert, bor på denna klippa.
Mitt öra säkert mig bedragit har.
Strandfoglar blott, som lägga sina ägg
På strandens bäddar och med hesa ljud
Längs vågens bryn med däfna vingar sväfva,
Jag ropa hört, blott vindens dofva sus
Bland fläderträdens hvita underblommor.

RÖSTEN.

Kom, Thorsten, kom!

THORSTEN (ser sig förundrad omkring).

Nej, rätt likväl jag hörde.
En qvinlig röst mig kallar ur den gröna
Småskogens famn. Så är dock sannt, hvad ofta
Vid brasans skimmer i den lugna hyddan
Jag re'n som barn af morfars läppar hörde
Om rån och elfvor, som på denna ö
Sin boning fäst; om undersköna jungfrur,
Som än på bergens gräsbeklädda åsar
Högtidligt vandrat, med de svarta håren
Af bleka perlor smyckade, än kammat
I morgonskimret sina lockars guld,
Än, skämtande, vid aftonsolens glans
I vågen badat liljehvita lemmar.

RÖSTEN.

Kom, Thorsten, kom! Mitt herrskap bjuder dig
Till gäst i borgen, väntar dig med åtrå.

THORSTEN.

Hvem är du, qvinna? — Stig till denna strand
Ur tätt förvuxna buskars galler ned!
Låt vid det ljus, som nattens stjernor sprida,
Mig se ditt anlete!

EN TÄRNA.

Välan, här är jag!

THORSTEN.

Hvem sände dig?

TÄRNAN.

Mitt herrskap.

THORSTEN.

Hvilket herrskap?

TÄRNAN.

Den store Germund, alla djurs och plantors
Och elfvors konung här på ön, hans maka,
Den stolta Blanka, som med gyllne klackar
Framskrider öfver golf af mosaik,
Och deras enda, undersköna dotter,
Den hulda Siska.

THORSTEN.

Aldrig förr jag vetat,
Att folk bebodde denna ö, än mindre,

Att här befinner sig ett kungahof. —
Hvad vill man mig?

TÄRNAN.

Dig gästfritt vederqvicka.
Med vin och mat, vid lugna brasan värma
Din frusna kropp och slutligen bereda
En vänlig bädd åt dina trötta lemmar.

THORSTEN.

Det låter icke illa. — Nå det var
Ett sällsynt herrskap, måste jag bekänna.
Räck mig din hand! Jag följer villigt med.
En hungrig mage spottar ej i kålen.

(De gå och framträda efter en stund på en annan trakt af ön.)

THORSTEN.

Hvar är jag? — Himmel, hvilken praktfull anblick!
Månn' lefvande jag flyttat har från jorden
Till änglars hem, till Edens blomsterdalar?
Ett praktfullt slott sig för min åsyn höjer,
Och tusen lampor stråla mig emot
Ur höga fensters glänsande kristaller.
Af klara lyktor skimrar hvarje träd,
Och äpplen -- röda som min Annas kinder,
Då hon i brudstol gick, med hårets flätor
Af gyllne bindlar sirligt genombrutna,
Och klädd i prostfruns svarta sidenklädning,
Som brämad var med rosenröda band —
Nedhänga öfverallt från tyngda grenar.
Ack, sköna ängelinna, får jag plocka
Två eller tre af dessa täcka guldklot,
Till skänks åt Anna och de små?

TÄRNAN.

Rätt gerna,
Blott du för länge ej dig uppehåller.
Otåligt re'n mitt herrskap väntar dig.
Jag bannor får, om icke snart vi komma.

THORSTEN.

Haf tålamod! Tre, fyra, fem och sex,
Sju, åtta, nio, tio, elfva, tolf
Och tretton, fjorton, femton — och nu får jag
Ej rum i fickorna åt flera äpplen.
Det sextonde jag sjelf försöka vill. —
O, huru sött! Ej paradisets änglar
Af lifvets träd mer ljufva frukter bryta,
Ej Adam åt på Edens blomsterbädd
En bättre frukt, af Evas händer räckt,
Vid foglars sång i svala lundens skugga.

TÄRNAN.

Kom, Thorsten, kom! Har ej din skuta än
Fått barlast nog?

THORSTEN.

Jag kommer, söta flicka!
Var du blott god och för mig rätta vägar!
I hamnen lotsa mig!

TÄRNAN.

Kom, följ mig åt!
Se, Thorsten, fladdrar ej en spiseld
Dig vänligt re'n till mötes i kaminen?
Vid dessa lågor dina lemmar värm,

Halfstelnade af nattens köld och vågor.
Byt här om kläder; ty ej passar sig
Att träda inför herrskapet så der
I byxor af buldan och sjömansjacka.
Hvad skulle fröken Siska derom tänka,
Hon, som är van att blott på guld och silke
Sitt öga hvila? — Här på denna stol
En högtidsklädning jag åt dig har framlagt.
Begagna den! — Se denna granna jacka,
Af hundra sidenklutar sammanstickad;
I praktfull blandning deras färgor spela,
Likt blomstrens skimmer på en sommaräng,
Der penninggräsets gyllne ny förmäles
Med purpurn af de kägellika blommor
Marias hand ur jordens sköte räcker,
Och riddarsporrens azur med den röda
Tjärblommans prakt. — Se denna röda kappa,
Af perlor och af silfverbjellror prydd!
Hör, hur hon klingar vid den minsta skakning! —
Så skynda nu att kläda dig! — Jag går
Emellertid att herrskapet förkunna
Den kära gästens ankomst hit till borgen.
Snart är jag åter. Gör dig bara färdig!

(Går.)

THORSTEN.

Nog märker jag, här är mig godt att vara.
Ack, hade jag min Annika blott här!

(Ett annat rum i borgen.)

DROTTNING BLANKA. FRÖKEN SISKA.

BLANKA.

Hvad menar du, min Siska? Tror du ej,
Att vi i afton skola få rätt muntert?

SISKA.

Ack jo, min mor! Ej gifs på denna jorden
En större vällust än att drifva gäck
Med Adams barn. Ja, det är visst och sannt,
I lifvets riken gifves intet slägte,
Som menskoslägtet underbart och löjligt.
Med fasta lungor andas salamandern
Den heta elden; örnen trifs i luften,
I böljan fisken, maskarne i jorden;
Och sticker grodan lugna sommarqvällar
Ur sumpens dy sitt gröna hufvud opp
Och musicerar, drar hon det likväl
Snart, törstande, i samma dy tillbaka.
Blott menskorna ett säkert hem ej äga.
De sväfva mellan tvenne elementer,
Och ej på jorden de en hydda fått,
Då re'n i luften de palatser bygga.
Likt vimplarna, som kröna skeppens master,
Likt flaggorna på tornets höga spiror,
De vända sig, hvart slumpens vindar blåsa.
Nyfikenheten dem i ledband för.
Likt barn de lyssna till hvar pipas ljud;
Likt foglarna de fastna på hvar limstång.

BLANKA.

Nå, Siska, har du öfverläst din rol?
Låt se, att artigt du för gästen niger,
Att ett förälskadt ögonspråk du för!

SISKA.

Var icke rädd! De fallit i god jord,
Så era lärdomar som ert exempel. —
Men hvad min älskling dröjer! — Kära Snottra,

Gå och se efter, om han ej fullbordat
Toiletten än! —

DE FÖRRA. GERMUND. Sedan TÄRNAN.

GERMUND.

Nå, hvilken hocus pocus
Ha'n I i afton för er, mina damer?

BLANKA.

Du vet väl, vi ha främmande i huset?

GERMUND.

Så! — Jag förstår. Nå, det skall just bli roligt
Att något litet skratta få i afton.
Det ej på länge skett och skall bekomma
Min corpus väl.

TÄRNAN.

Hahahaha!
Nej, fröken skulle bara hört och sett!
Jag tittade igenom nyckelhålet.
Nu är han klädd. Med harlequinshabiten
Harlequinssjälen har han anlagt ock.
Säg någon nu, att kläderna ej göra
På menskan allt! Så långt hans öga räcker,
Han fram och bak sig leende betraktar,
Marcherar stolt på golfvet fram och åter
Och fröjdar sig åt bjellerkåpans ljud.
»Månn', Annika, — så för sig sjelf han talar —
Om du din Thorsten såg i denna skrud,
Du skämdes vackert? Åh då, nig på afstånd!»

GERMUND.

För allt i verlden skaffa hit den tölpen!

SISKA.

Ja skynda, Snottra! Ack, mitt hjerta klappar.

BLANKA.

Tag, Siska, nu den gyllne högtidsbägarn,
Af törnets späda rosenknoppar sirad
Och blå förgät-mig-ej, dem egenhändigt
Du plockade vid silfverbäckens rand!
Möt så, med röda blommors glans på kinden
Och blygsam fröjd i ögats milda blickar,
Vid tröskeln re'n vår gäst, räck drufvans saft
Till gästfri helsning och med sångens röst
Välkomna honom i din faders gårdar!

SISKA.

Ack, mamma, blott jag bägarn hålla kan!
Jag darrar så.

BLANKA.

Bemanna dig med styrka!
Kom dina anor, kom din börd ihog!

(Dörrarne uppslås, och man ser Thorsten färdig att inträda.)

TÄRNAN (till honom).

Nå, Thorsten, raskt klif på! — Var intet bondblyg!

THORSTEN.

Ack, aldrig förr i mina lefnadsdagar
Jag talt med kungar, drottningar och fröknar;
Hur skall det här ta hus? — Dock mod ger magt,
Sad' käringen, som fäktade mot björnen.

SISKA (går honom till mötes).

'Fyllda bägarn jag dig räcker,
Tappre riddare!

Hjertats feberglöd han släcker,
Dämpar lifvets ve;
Till en hjelte byter trälen,
Ger åt kinden färg,
Gjuter mannamod i själen
Och i benen märg.

Tappre hjelte, på den blanka
Oceanens våg
Ofta på en bräcklig planka
Jag dig flyta såg.
Öfver hafvets bistra vågor
Som en pil du flög.
Strax begäret sina plågor
I mitt hjerta smög.

Under jullen böljan hvälfde,
Fradgande och grön;
Siska på en klippa skälfde
Under stilla bön:
»Himmel, låt ej honom falla
I en hafsfrus famn!
Må han glädjesången tralla
Snart i stormfri hamn.»

Nu, o Thorsten, lyckligt frälsad
Undan stormens hot,
Var i dessa salar helsad!
Tag pokaln emot!
Skynda nu att makligt sätta
Dig på bänken här
Och med dina blickar mätta
Flickans små begär!

THORSTEN (sedan han druckit).

Ett kostligt vin! Det flyter som en balsam
Ur Arons skägg. Och hvilka sköna händer
Kredensade mig ej den gyllne bägarn!
Tack, vackra barn! — Hon röfvar som en mård!
Hon sjunger som en näktergal i skogen!

SISKA.

Ack, ädle främling, gör mig ej förlägen!
På denna klint, der sällan någon prins
Sitt ankar fällde, sällan riddarn kom
Att från sin irrfärd vid pokalen hvila,
Jag växte opp, en enkel blomma lik
I klyftans famn, vid grottans dolda källa.
Jag är ej van att höra smickrets språk,
Kan blott med stilla rodnad det besvara.

THORSTEN.

Vid Gud, jag smickrar ej, mitt vackra barn!
Lyft upp sin runda, liljehvita haka,
Slå ej de blyga ögonlocken ned,
Låt mig dess fägring obehindradt skåda!

BLANKA.

Min värde gäst, ack, krusa ej så mycket!
Stig fram till bordet, innan maten kallnar!

THORSTEN.

Jag vill så göra, ädla fru! Ej länge
Jag låter bedja mig derom. Se'n lärkan
I poppeln sjöng sin morgonpsalm, och vinden
Mig kallade på böljans rymder ut,
Guds lån jag ej förtärt den hela dagen.

Ja, maten just skall smaka mig förträffligt. —
Men hvar är värden, att för honom jag
Min reverens må göra dessförinnan?

GERMUND.

Här är jag, Thorsten! Hon, som sitter der,
Med perlekrönt och fjäderskuggad mössa,
Hon, som er nyss bad stiga fram till bordet,
Är min gemål, den stolta drottning Blanka;
Och detta är min dotter, fröken Siska,
Ett allt för sött och fromt och lydigt barn.

THORSTEN.

Det tror jag nog. Ack, hvilket ädelt herrskap!
Nu sätter jag mig ned. — Gud signe maten!
Hvar skall jag börja, och hvar skall jag sluta?
Allt lockar mig. Som räfven i ett hönshus
Står tvekande i valet mellan pullor,
Så sitter jag vid detta bord. Hvad rätter
I gyllne prakt! — En gås på silfverfatet,
En kyckling der, med såsen öfvertäckt,
Står bjudande åt knifven tåligt ryggen,
Och tortan skimrar som en vårsol der.
Men lika godt! Hvad gör det, hvilken fot
Först af de två i byxorna jag sticker?

SISKA.

Hvad han är qvick, och se med hvad behag
Från gåsens rygg köttstyckena han lossar!

BLANKA.

Helt säkert stammar han af kungligt blod.
Helt säkert någon fylkisdrott på Öland,

Skild af en händelse ifrån sitt sällskap,
Då hjortarna i tallars natt han jagat,
Hört någon vacker mjölnarflickas sång
Och stigit af den fraggbestänkta hästen. —
Men hör mig, Siska: skulle du ej vilja
Med sång och spel vår goda främling roa
I måltidstimman?

SISKA.

Om det roar herrn.

THORSTEN.

Ja, sjung och spela, bara jag får tiga;
Jag låter maten täppa munnen, jag.

SISKA (sjunger).

Prins Börsing på svällande ejderdun sof;
En högtid bereddes i konungens hof.

Tyst slumrade Börsing vid näktergals ljud;
Om Hildur han drömde, sin kärliga brud.

Hvem nalkas på gården i månskenet der? —
En qvinna med daggiga lockar det är.

Hon ställer sin vandring till konungens gård;
Hon gäckar de vaktande kämparnes vård.

Hon klappar på dörren med fingrarna små.
Strax springer det fängslande låset ifrå.

Hon sitter hos Börsing vid sänggafvelns rand,
Tyst leker med ynglingens guldlock dess hand.

Till Börsing hon lutar sitt anlete ner,
Hon kysser hans panna; i drömmen han ler.

Re'n dagen bestrålade fjällarna blå.
Strax Börsing lät sadla sin gångare grå.

Allena i morgonens kyla han red,
Med dammoln han fyllde den sandiga hed.

Han kom till den breda, den slingrande ån;
Re'n ljudade bryggan af hofvarnes dån.

Han red öfver bryggan, men bryggan hon brast,
Af iskalla vågor han sluktes med hast.

Och gångaren samm till den gräsprydda strand,
Och Börsing blef nedryckt till elfvornas land.

Bland småtärnor drottningen leende står;
Koraller bekransa dess sjögröna hår.

»O främling, mig svara, hvar boren du är!
Hvar sömmas den guldprydda hofdrägt, du bär?»

»I Dannemark boren, o drottning, jag är,
Der sömmas den guldprydda hofdrägt, jag bär.» —

»Hvar lefver din fader, hvar lefver din mor?
Hvar har du din syster, hvar har du din bror?

Hvar vistas den hulda, den kärliga mö,
Med hvilken dig lyster att lefva och dö?»

Och tankfullt på tärnorna drottningen ser,
En vink åt den äldsta hon leende ger.

»En vinkalk mig bringa, o småtärna min!
Lägg der femtifyra par elfvekorn in!»

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Och qvinnan slöt Börsing till klappande barm.
»Nu fängslas en konungason af min arm!»

THORSTEN.

Tack, lilla vän, tack för den vackra visan! —
Ha, hvilket läckert bord! Ju mer jag äter,
Ju mera vill jag äta. Ett verkligt himmelsbröd!
Ack, hvilken torta, och ett sådant vin!
Ej bättre dracks på brölloppet i Cana.
Hvad prakt och herrlighet, som öfverallt
Mitt öga möter! Höga pelarrader
Med krönta hjessor takets korshvalf bära,
Der rara krònor, tindrande af ljus,
Stjernbilder lika i Septembernatten,
Tätt hänga ned och härma med sin glans
Regnbågens sken en tårfull sommardag,
Julottans skimmer i vår sockenkyrka.
Här allt i sanning ståtligt är och grannt. —
Men tillåt mig, o herrskare, en fråga.
Hvaröfver är du då egentligt kung?

GERMUND.

Kors, hvilken fråga! — Öfver ön, förstår du.

THORSTEN.

Ja så! Men om så fasligt skulle hända,
Att stormen vräkte vid en naken klippa
Min arma båt mot hällar, der en fogel
Ej lade sina ägg och intet grässtrå
I ljuset sköt ur öde springor upp;
Om blott och bar jag bergade mitt lif
På höjden af den ofruktbara åsen,
Kung jag väl vore på den magra ön,
Men blefve icke fetare för det.
Jag alltid trott, att utan folk, som skattar
Till kung och krona, gifves ingen krona
Och ingen kung.

GERMUND.

Min vän, ni er bedrager.
Jag vet det väl, att Adams grymma barn
Ej känna annat välde än den magt,
Som orättvist de öfver likar vunnit.
Så äro icke de, I skymfligen benämnen
För troll och rån. Det, hvartill menskan skaptes,
Vi städse äro: kungar öfver djuren.
Tror du, att jag ej undersåter har?
En stor armé af hundar jag besoldar;
Med gräfsvins kött de gödas hvarje dag.
Af ulfvar bildar jag mitt kabinett,
Af kattors tropp den hemliga polisen.
Ej nog härmed. Tror du, att Adams söner
Och deras bröder, aporna, allena

Gå på två ben? — Tror du, att jag också
Ej äger folk, som bära upprätt hufvud?

(Han vinkar, och genast inkomma, par om par, grannt utsmyckade tomtar, elfvor, källnymfer och mylingar, hvilka, vid en underbar musik från osynliga instrumenter, börja en fantastisk dans omkring den förvånade Thorsten.)

THORSTEN.

Kors, hvad spektakel! Jag blir yr i mössan.
De små tjufungarne gjort mig förtrollad.
Som lampor brinna deras rosenkinder,
Som liljor glänsa deras nätta ben,
Dem högt i vädret efter dansens takt
De svängde skälfvande likt poppelbladen. —
Nå, fröken Siska, hvarför satt hon stilla?
Hur kan vid dansens fröjd en vacker flicka
Väl sitta som en bild uppå sin stol?

SISKA.

Hör, hur belefvad! Ack, min låga växer
Hvart ögonblick.

BLANKA.

Sansa dig, mitt barn!
Måhända roar det vår ädla gäst
Att Siskas färdighet på golfvet skåda.
En solodans med shawl och tallrikar
Du kunde dansa bara.

THORSTEN.

Ja se, det vore
Just kostligt det.

SISKA.

Ack, mamma, mig förlåt!
Förlåt mig du ock, älskansvärde främling!

Jag kan ej dansa nu. Farväl, mitt hjerta
Af qval vill brista. Känn, hur starkt det slår!
(Hon går ut.)

GERMUND.

Hör, bäste vän, ett ord så godt som två:
Sjuk var hon länge.

BLANKA.

I sitt arma hjerta.

THORSTEN.

Hå, jag beklagar!

BLANKA.

Vän, det är er skuld.

THORSTEN.

Min skuld? Hvad fan!

BLANKA.

Jo, hon är kär i er.

THORSTEN.

Hå så, ja så! Då vet hon säkert icke,
Att jag är gift, att re'n jag fått på halsen
Ett halft tjog barn.

BLANKA.

Det vet hon säkert icke.
Knappt anar än den fromma, hvad det är
Att giftas och så vidare. Dess hjerta,
Dess ömma, veka, känslofulla hjerta
Af Amors pilar såradt är likväl.

Hur mången gång i mullbärsträdens skugga,
Hvars silfverblommor, flägtande af vinden,
Ett fåfängt doft omkring den hulda göt,
Hon satt på klippan och med tårfullt öga
Kring hafvets ängd ditt hvita segel följde.
Hur mången gång, då svarta moln betäckte
Den blåa skyn, och nordanvinden röt
I Jungfruns krona, och den vreda böljan
I feberyra strandens hällar slog,
Hon, bedjande, dig brottas såg med vågen
Och återvände ej i borgens lugn,
Fast regnet strömmade och åskan skrällde,
Och vilda skurar genom slöjans gazer
Med vinterkyla susade, förr'n bergad
Hon genom kikarns glas sin älskling såg.

THORSTEN.

Fördömdt, att jag är gift! Ej tvenne hustrur
Få äktas enligt Guds och Sverges lagar.

GERMUND.

Guds lagar nämna ingenting bestämdt
I slika fall. Hvad åter angår Sverges,
Så vet du väl, att jag är kung på ön.

THORSTEN.

Ja, det är sannt, min själ!

GERMUND.

Hör mig nu, Thorsten!
Sjuhundra år jag redan öfverlefvat.

THORSTEN.

Sjuhundra år! Nej, det är icke möjligt.

GERMUND.

Tro hvad jag säger. — Ser du denna flaska
Af skimrande kristall? Hon innesluter
Ett elixir, hvars underbara verkan
Till tusen år vår lefnad kan förlänga.
Goldwasser kallas det. Se, hvilka flingor
Af röda guldet flyta der!

THORSTEN.

Åh knäfveln!
Får jag ej smaka på?

GERMUND.

Jo, drick, min vän!
Hvar droppa lägger till ditt lif ett solhvarf.

THORSTEN.

Kors, detta är ju brännvin?

GERMUND.

Ja, visst det:
Se, det är just det rätta aqua vitæ.

THORSTEN.

Det är så godt, att jag ej lemna kan
En tår i flaskan qvar.

GERMUND.

Drick, jag har väl mera.
Men hör mig nu med sans och spända öron!
Sjuhundra år jag redan öfverlefvat.
Jag ledsnat nu, emedan jag begynner
Att krasslig bli och trött vid kronans tyngd.

Hur länge re'n i mera raska händer
Jag önskat att regeringsstafven lemna!
Men ack, jag äger ingen son. En dotter
Jag endast har, och denna ingen man.
Du är den ende, som jag anser värdig
Att bli min måg, åt den jag ville lemna
Mitt enda barn, mitt rike, mina skatter.

THORSTEN.

Hvad, har ni skatter?

GERMUND.

Tviflar du derpå?

THORSTEN.

Jag menar pengar, klingande riksdalrar.

GERMUND.

Kom sjelf min kassa att bese!

THORSTEN.

Välan!

SISKA. BLANKA. TÄRNAN.

TÄRNAN.

Nej, aldrig såg jag maken best att supa! —
Och hvad han åt! — Kors, ser ej bordet ut
Liksom ett landskap, plundradt af kossacker,
En vilddjurskula, full af nakna ben?

SISKA.

Nå, mamma, hur gick frierit? — Jag darrar
Af hopp och fruktan. Måste jag förtvifla?

BLANKA.

Än har väl tölpen icke gett sitt »ja»;
Dock hoppas jag att kunna honom bringa
Nog snart derhän.

SISKA.

Vet, mamma, att jag ledsnar
Vid detta skämt. Det börjar tråkigt bli.

BLANKA.

Till ända snart ock skådespelet lider.
Så starkt han tagit sig till lifs, jag tänker,
Att snart hans lemmar tarfva bäddens ro.

TÄRNAN.

Ack, fröken skulle bara sett, hur ifrigt
Han vätskan slukade utur den klara
Goldwasserflaskan. Klunk, klunk, klunk — och tom
Hon redan var. Så rinner åkerns bölja
I diket ned, så häller dammens svana
Den tunna böljan i sin långa hals.

BLANKA.

Nå, Snottra, har du putsat sofgemaket,
Ett vänligt läger åt vår gäst beredt?

TÄRNAN.

Till Siskas barnsöl allt i ordning är.
I yppig vidd den rika bädden sväller;
Af ejderfogelns dun hans kuddar fyllas,
Och sidentäcket, som ett majfält dimman,
Betäcker skära bomullslakans par.

SISKA.

Det blir väl ingen brudsäng, vill jag hoppas!
I sådant fall må Snottra företräda
Min plats hos Thorsten.

BLANKA.

Tyst, jag hör dem komma!

THORSTEN. GERMUND. DE FÖRRA.

THORSTEN.

Nå, det var knäfveln! — Ja, med skäl man säger:
Rik som ett troll. Det sannas här. — Hvad såg jag
Ack, stora påsar, stora krukor fulla
Med klara ädelstenar, med omyntadt
Och myntadt guld. — Nej, jag ej motstår längre,
Ger Annika och hennes ungar hin.
Hvar är du, Siska? — Ack, se der hon står
Vid modrens sida, stilla och försynt,
Skön som en blomma jemte etternässlan. —
Jag måste fria. — Jungfru, vill hon ha mig?

SISKA.

Hvad menar ni? — Jag blir just helt förlägen.

THORSTEN.

Vill hon till man mig ha?

SISKA.

Ack, söta mamma,
Hvad skall jag svara?

BLANKA.

Hvad ditt hjerta förestafvar.

SISKA.

Nå, det blir »ja»!

THORSTEN.

Hej lustigt, falliralla!
Jag är så glad i afton, ville dansa,
Om blott jag kunde; men det satans vinet
Har mina ben som vax så veka gjort. —
En liten visstump jag då hellre sjunger.

(Sjunger.)

Skön Siska i buren vid spinnrocken satt;
Ej hvila hon njöt hvarken dag eller natt.

Med smånätta fingrar hon ullgarnet spann;
Mång tår på de snöbleka kinderna rann.

Det gjorde herr Thorsten den kärliga mön:
Var fjerran derute på brusande sjön.

Lifslefvande nu inför Siska han står.
Se barmen på flickan, den flämtar och slår.

Nu lyster herr Thorsten i brudesäng gå;
Sin arm han nu längtar om Siska-lill slå.

SISKA.

Nå, hvilken glädje! Han improviserar!
Han är poet, och ofta till min harpa
Han sjunga skall vid aftonsolens strimma
En hjertlig sång, att ängens vaktlar tystna,
Och alla bäckar stanna med sitt sus. —
Hvad skall jag svara? — Statt mig bi, o Brage!

(Sjunger.)

Herr Thorsten han lyfte sitt ankaretåg
Och klyfde med åran den fräsande våg.

På böljornas rygg han som anddraken flöt,
Han ljustrade ålar och skälar han sköt.

Ej örat han länte åt tärnornas sång,
Han gladdes allena åt vågornas bång.

Men Siska i tårar mot fiskriddarn log.
Som katten tog korfven, hans hjerta hon tog.

Nu lyster herr Thorsten i brudstol att gå;
Nu skall han ett famntag af Siska-lill få.

THORSTEN.

Nå, det är godt och väl. Men något sent
Blir det i qväll vår älskog att begynna.
Jag är så trött. — För mig till sängs! God natt!

BLANKA.

Tag, Snottra, tvenne vaxljus och lys prinsen
Till sofgemaket!

(Thorsten och Snottra gå och uppträda i ett annat rum.)

THORSTEN. TÄRNAN.

THORSTEN.

Är jag prins nu blifven?

TÄRNAN.

Ja visst, och kronprins ändå till på köpet.

THORSTEN.

Hvad kronprins? Det kan låta något det!

TÄRNAN.

Ers kunglig höghet, der står vattenflaskan,
Tvättfatet der med handduk och med tvål!
Får jag ej äran afdra edra stöflor?

THORSTEN.

Nej men, jag lägger mig just som jag är.
Lyft endast denna kappa från min skuldra!
Hör, hur hon klingar. Ack, ett herrligt plagg!

TÄRNAN.

Befaller ej ers kunglig höghet annat?

THORSTEN.

Gå du och lägg dig, liksom jag nu ämnar!
Tag, mjuka bädd, mig i din famn emot! —
Aj, aj, aj, aj, åt helvete bär detta!

(Han nedsjunker.)

(Scenen som i första början af skådespelet. Thorsten nedstörtar från en klippa i sjön. bredvid sin fastbundna båt.)

THORSTEN (arbetande att komma upp ur vattnet).

Ett gräsligt fall! Hu, dessa kalla vågor
Mig genomisa. Damp jag ned från himlen?
Skall här jag dö af vedergällningsrätten,
Dömd att en spis för hafvets fiskar bli,
Hvars kroppar sjelf jag förr så ofta slukat?
Hvar är min båt? Ack, lyckligt, i den ena
Årtullen fick jag fatt. Nu är jag bergad,
Men frusen som en hund. Ack, hvilket fall!

TÄRNAN (blir åter synlig på klippan).

Var sängen icke mjuk, var han ej varm?
Måhända skall jag bädda om?

THORSTEN.

Tig, slyna!
Fördömda spöke, tig!

TÄRNAN.

Ack, såg man nånsin
En dylik narr, att icke en prinsessa
Han trodde sig — den arma tölpen — värd?
Så far nu hem till Annika och barnen
Och i ditt bröst den läran troget göm:
Att misstro lyckan, när hon är för häftig.

— — — — — — — — — — —

ANMÄRKNINGAR.

s. 1. *Wladimir den store* är här aftryckt efter den af STAGNELIUS sjelf utgifna upplagan (1817), som utom en mängd smärre olikheter företer följande vigtigare rätta läsarter, hvilka saknas i alla föregående upplagor af hans arbeten, ehuru den noggranne SONDÉN i slutet af tredje delen af den 1836 utgifna särskildt anmärkt dem, sedan han i den första redan aftryckt sin text efter HAMMARSKÖLDS felaktiga:

s. 8 r. 6 n. afgrunds*r*anden (förut: afgrundsanden) — s. 9 r. 13 n. Vill du, o Wladimir, ej (Vill, o Wladimir, du ej) — s. 11 r. 2 u. Själen i ostörd ro *på* sin (ro sin) — s. 18 r. 3 u. den grymma, *den* blodiga (grymma, blodiga) — r. 16 n. Öfver de vi*l*dtframstormande (vidtframstormande) — r. 8 n. *här* fuktade jorden (befuktade) — s. 19 r. 2 u. kyss, *vild strömmade* gråten (kyss vid strömmande) — s. 25 r. 15 u. bygd, på fejdernas (bygd och på) — s. 26 r. 12 u. den älska*n*de (den älskade) — s. 27 r. 4 n. sjönk vanmägtig (sönk vanmäktigt) — s. 28 r. 15 n. Vi*ld* öfver bräddarne (Vidt öfver bräddarna) — s. 35 r. 2 n. Och ur *de* nattliga (ur nattliga) — s. 36 r. 4 n. öppna, vak*an*de blick (vaknade) — s. 37 r. 1 u. på jord och *i* himlar (och himlar) — s. 38 r. 9 u. Vandrar *i* palmernas (Vandrar palmernas) — s. 39 r. 4 u. den sol, I *nu* skåden (I skåden).

s. 43. *Blenda* har aftryckts efter HAMMARSKÖLDS andra upplaga, jemnförd med SONDÉNS, alldenstund intet spår af handskrift numera finnes qvar bland skaldens manuskript. Lyckligtvis synes intet väsentligt fel vid läsningen af handskriften vara begånget, förmodligen emedan den varit omsorgsfullt renskrifven.

s. 123. *Gunlög* är jemnförd med författarens handskrift, troligen densamma, som HAMMARSKÖLD begagnat. Den befinner sig mot slutet i fragmentariskt och osammanhängande skick. Jemnte iakttagande af de varianter, som skalden sjelf antecknat, och hvilka äfven den förste utgifvaren infört, har närvarande utgifvare lyckats att

på grund af ett för Hammarsköld obekant litet fragment på sitt rätta ställe inflicka de sexton verser, denne i sitt företal intagit, och som börja med orden:

Af laget endast fyra eller fem o. s. v. (se s. 175.)

För öfrigt må anmärkas, att utgifvaren i likhet med Hammarsköld bibehållit namnet *Kvaser* på en af hufvudpersonerna, ehuru handskriften, eget nog, har *Kunser*, som är oriktigt. Annars äro här som annanstädes de mythologiska namnen återförda till skaldens eget sätt att skrifva dem.

De vigtigaste rättelser, texten undergått, äro följande:

s. 126 r. 5 n. glans, *af* kopparsköldars (glans och) — s. 127 r. 16 n. vin*ter*skurar (vintrens skurar) — s. 129 r. 1 u. *Och* bleka läppar (På bleka) — r. 5 n. De fria*s* skaror (De fria) — s. 130 r. 14 u. vördna*ns* offer (vördnadsoffer) — s. 132 r. 12 u. Ej de*m*, som (den, som) — r. 9 n. g*n*yende beträda (gryende) — s. 134 r. 3 u. föd*d*a purpursken (första) — s. 135 r. 11 n. *I* anletsdragen (Ur) — s. 137 r. 15 u. Ty *fasad* är (fruktad) — s. 140 r. 5 u. *Att stadigt gästa* i de gyllne salar (Allt stadigt i) — r. 7, 8 n. landets k*oger*prydda skaror — Från berge*n* (kopparprydda — berget) — s. 142 r. 1 n. åsyn *om* en stjernljus (i en) — s. 144 r. 12, 10 n. *Ser* fadern, hånad, dottern — De*m* svärdet skonar (Der fadren hånad, dottren — De) — r. 5 n. slagn*a* (slagnes) — s. 145 r. 7 n. I *Bottnens* vågor (I nattens) — s. 147 r. 6 u. skuggor *mot* dess (med dess) — r. 13 n. Veka moss*or* täckte (mossan) — r. 9 n. Och *vägen* susande för vinden (vägens susande; i senare upplagor: vägens susande) — r. 3, 1 n. främmande och *stora* — midnattsoffer *lora* (landsmål = glimma, långsamt förbrinna; har af Hammarsköld ändrats till: — skära — tära) — s. 148 r. 3 u. stjernbe*sådda* fält (stjernbeströdda) — r. 9 u. *När* Oden stundar. (Om) — s. 149 r. 16 n. *ila* der till möte (hasta) — s. 151 r. 5 n. Och himla*rs* fullhet (himlens) — s. 152 r. 7 u. *Af* malmens ådror (Att) — r. 12 u. *Och* forna bröder, mordets (Åt forna bröder mordets) — r. 11 n. Åstad den *ljungar* (slungas) — s. 157 r. 4 u. *trummors* dofva slag (timmans) — r. 16 n. renar *långsamt* dragen (renars anspann) — s. 159 r. 5 u. Dess hufvud sk*all*ande (skälfvande) — r. 16 u. floden *rullar* (störtar) — r. 13 n. Till byte förda, *skaror* skaror tränga (förda, dessa skaror tränga) — s. 162 r. 11 u. verld*ars* fader (verldens) — r. 7 u. i nattens silfversk*y*ar rullar (silfverskogar) — s. 164 r. 3 n. marmortempel, ack, när (och när) — s. 167 r. 9 u. Sångens muntra son — (Dessa ord, som just visa, att sången tvärt afbrytes, saknas i föregående upplagor) — s. 168 r. 8 u. I folke*ts* hjertan (folkens) — s. 169 r. 8 u. åt hans sår *ock* ilar (hon ilar) — s. 170 r. 5 u. äd*el*stenar (ädla stenar) — s. 171 r. 1 u. jag dig *ömt* besvär (dig dock besvär) — r. 4 u. äd*el*stenar (ädla stenar) — r. 11 u. Dig litet gran*na*.» Fröjas tärna slöt (litet grand.» Nu Fröjas) — r. 12 u. trollmagt *inpå* Hjalmar (emot) — s. 172 r. 14 n. Mitt

gud*a*väsen. (gudomsväsen) — r. 12 n. *O* Suttungs dotter! (Du) — s. 173 r. 7—9 u. I stället för den här införda senare läsarten har HAMMARSKÖLD behållit den äldre, förmodligen af missförstådda grannlagenhetsskäl. Den lyder så:

Hvad dödlig tärna kan väl emotstå
Runsångens fader? — Intet Gunlög nekar.
Med ökad styrka hjertats åskor gå,
Och bädden (o. s. v.)

r. 13 u. uppste*g* (uppstod) — r. 11 n. Dess galler *undan*. (Dess gyllne galler) — s. 174 r. 8—6 n. Här har HAMMARSKÖLD, i anledning af textens flera ändringar, ej kunnat läsa den rätt, utan på fri hand i stället insatt följande, hvartill intet spår i handskriften finnes:

Och mjödet strömmar *neder* skummande
I tomma (o. s. v.) klingar
Vid hvarje droppe. Brages (o. s. v.)

r. 2 n. *Re'n* det trutit har (När det) — s. 175 r. 9, 10 u. Dem gud*ar* kora, — deras hjess*or* kröner (guden korar — hjessa) — r. 11 ff. Af laget endast (o. s. v. se om detta styckes inflickande ofvan).

s. 177. *Maria* är här utgifven efter skaldens eget concept, hvars svårlästa beskaffenhet förorsakat flera högst svåra missläsningar i den gamla upplagan. De nya rätta läsarterna äro följande:

s. 179 r. 10 u. ur molne*t* (molnen) — r. 17 u. norda*nil* (nordanvind) — s. 180 r. 11, 12 u. (Tro*dde* det *länge* ett gyllne —) hon ser och *gråter* (Troende det ett gyllne — och qvider) — r. 15 u. azur*erne* (azuren) — r. 10 n. Undan *den stinkande flärdens* blick (förderfvets skändande blick) — r. 1 n. den *friska*, leende Maj. (den första) — s. 181 r. 6 u. Dvina *föst* till (förd) — r. 9 u. Dubbelarm*ade* (Dubbelarmiga) — r. 15 n. Vaggande tyst *sin själ* i kärlekens (tyst hon sönk i) — r. 11 n. Lärkorna *spela* i skyn (sjunga) — s. 182 r. 7 u. Fallande *b*öljors sorl (liljors sorl) — r. 9 u. af det *b*öljande *kärnet* (landsmål = skogssjö; — af det höljande töcknet) — r. 10 u. Fjerran *ur* lifvets *sorl* (från lifvets flärd) — r. 1 n. helgonens krets att njuta (att der njuta) — s. 183 r. 4 n. hop*en* (hopar).

s. 185. *Narcissus* är aftryckt efter HAMMARSKÖLDS upplaga.

s. 201. *Glädjeflickan i Rom* äfvenså. Ett i behåll varande äldre concept, som sedan betydligt omarbetats, har af detta skäl ej kunnat begagnas till jemnförande. Texten företer intet ställe, der missläsning kan misstänkas.

s. 221. *Albert och Julia.* Endast ett obetydligt fragment finnes qvar i handskrift. Deremot har vid aftryckningen den äldre

upplagan jemnförts med det aftryck af denna dikt, som 1824 utkom i Stockholm och gjorts efter ett af STAGNELIUS till DELÉEN lemnadt manuskript. Detta häfte har lemnat åtskilliga bidrag till textens förbättrande, dock ej af någon betydligare art.

s. 243. *Bacchanterna* är aftryckt efter skaldens egen upplaga, som utkom i Stockholm 1822. Företalet, som ej finnes i något af de flera tryckta exemplar, utgifvaren haft under ögonen, är återgifvet efter HAMMARSKÖLDS upplaga. Han uppger ingenstädes, hvarifrån han hemtat det.

s. 289. *Sigurd Ring* är aftryckt efter HAMMARSKÖLDS text, dock jemnförd med ett något fragmentariskt concept, möjligtvis detsamma, som HAMMARSKÖLD i fullständigt skick begagnat. Denna jemnförelse har, utom en mängd smärre rättelser, gifvit följande nya läsarter:

s. 294 r. 10 n. En fåfäng *h*jernbild. (stjernbild) — s. 298 r. 8 n. Vid gyllne fackl*ors* brand (facklans) — s. 300 r. 5 u. Och bodde v*ä*nligt (vanligt) — r. 3 n. Asgårds sal (salar) — s. 305 r. 9 n. jag hör*t* (hörde) — r. 9 n. hvad jag mer ej äger (ej mer jag) — r. 1 n. i sin *klara* bölja (glada) — s. 306 r. 2 u. *Och* Thor (Med) — s. 309 r. 14, 13 n. Hvar den väna bruden På Norges stränder? Före morgonroduа'n (— väna bruden? På Norges stränder, före) — s. 311 r. 14 n. Tredubbla *natten* (nätter) — s. 323 r. 10 n. Molnfria himl*ar* (himlen) — r. 15 n. d*en* flygtade dag (din) — r. 8 n. gått *kring* polen (till) — s. 329 r. 2 u. Tvenne *panter* af (plantor) — s. 330 r. 12 u. purpurrosen blekna*t* (bleknad) — s. 332 r. 14 u. När fälten sv*a*lla (svälla) — s. 333 r. 13 u. kungaborgen och temple*t* stå (templen) — s. 334 r. 11 n. närmre *ständigt* skränar (närmre skränar) — r. 15, 16 u: *Ej dvärgar* (o. s. v.) *åt döden* saknas i föregående upplagor; dessa verser stå liksom en del andra rättelser och tillägg antecknade på ett särskildt löst blad, och äro här inflickade efter skaldens egen antydning. — r. 6 n. mitt hjerta *ej* slår (hjerta slår) — s. 336 r. 12, 11 n. sin *hemska* bog. Nu nattens väder *fyllde redan* seglen (sin tända — väder flägtade i seglen; handskriften på detta ställe högst svårläst).

s. 341. *Visbur* är aftryckt efter förra texten, blott med rättande af ett par alldeles påtagliga tryckfel.

s. 401. *Riddartornet.* HAMMARSKÖLDS text har jemnförts med några på strödda lappar och med ytterst fin stil skrifna concept, ungefär utgörande två tredjedelar af det hela. Ur dem ha följande förbättrande läsarter influtit:

s. 411 r. 14 u. att *ostörd* njuta (att njuta) — s. 413 r. 2 n. Ej Satan sofver; *han* i mörkret (sofver, som i) — s. 417 r. 15 n.

Ej alla pulsslag (I alla). Dessutom har s. 424 r. 1 n. ordet *femton* blifvit satt för sjutton, som, efter hvad flera andra ställen i sorgespelet ge vid handen, är felskrifvet.

s. 453. *Martyrerna* är aftryckt efter skaldens egen upplaga i *Liljor i Saron*, andra och tredje häftet (Sthm 1821) med rättande af tryckfelen.

s. 547. *Svegder*. HAMMARSKÖLDS text är följd.

s. 557. *Thorsten fiskare* är aftryckt efter samma text, men med jemnförande af några conceptlappar, som delvis varit begagnade äfven af HAMMARSKÖLD, hvilken dock derjemte måste haft en ordentlig renskrift att tillgå, af vissa delar åtminstone. Följande bättre läsningar ha införts i Siskas första visa, hvilken är mycket svårläst:

s. 572 r. 12 n. sv*ä*llande ejderdun (svallande) — r. 10 n. Tyst slumra*de* Börsing (slumrar nu) — s. 573 r. 9 n. *Koraller bekransa* dess sjögröna hår (Prins Börsing betraktar dess). Ett par andra olika läsarter i samma visa ha deremot ej införts i texten, emedan de förut befintliga äro bättre och möjligen kunna härleda sig från en annan afskrift.

Dessutom har det lyckats utgifvaren att på sitt ställe (ss. 583, 584) inflicka det visfragment, HAMMARSKÖLD i sitt företal anfört, och på hvilket han grundat några fullkomligt ur luften gripna slutsatser rörande den aldrig utförda fortsättningen af skådespelet. Han har dessutom genom förbiseende eller uteslutande af en strof (den femte s. 583) fått det särskildt nedskrifna fragmentet till en sång, i stället för att man genom det liknande slutet i båda styckena tydligen finner, att de böra vara två, och att det senare utgör ett svar på det förra. Textens ord (s. 583): *En liten visstump jag då hellre sjunger* samt *Hvad skall jag svara? Statt mig bi, o Brage!* ange klart platsen för de båda skämtballaderna, dem HAMMARSKÖLD så naivt fattat som klaven till styckets gång, med hvilken de knappt ha något att skaffa, såsom våra läsare sjelfva torde finna. — Orden *allra etc.*, som otydligt läsas efter sista versens slut, antyda, att som melodi varit afsedd folkvisan: *Herr Peder och liten Kerstin* med omqvädet: Allra kärestan min, jag kan eder aldrig förglömma. Ett par små rättelser ha äfven gjorts i enlighet med handskriften.

Såsom en allmän anmärkning får utgifvaren slutligen nämna, att han ej ansett det löna mödan att särskildt uppgifva de ställen i ett par nyare upplagor, som genom slarf vid korrekturläsningen blifvit skiljaktiga från HAMMARSKÖLDS text och sålunda lagt nya fel till de många förut befintliga.

